

วารสาร

สังคมพัฒนศาสตร์

Journal of Social Science Development

P-ISSN: 2774-0412

ปีที่ 8 ฉบับที่ 6 (มิถุนายน 2568)

E-ISSN:

Vol.8 No.6 (June 2025)

๑ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภทบทความวิจัย และบทความวิชาการ

บทความที่ดีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณา จากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer - reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม

ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม

ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน

ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม

ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน

ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม

ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน

ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม

ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน

ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

*มีผลตั้งแต่ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2568 เป็นต้นไป

☯ เจ้าของ

วัดสนธิ์(นาสน)

89 หมู่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร.075-340-043 โทรสาร. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

☯ บรรณาธิการบริหาร

นายอนชิต ปราบพาล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ กองบรรณาธิการ

พระวัชรพุทธิบัณฑิต, รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระสาโรจน์ ธมฺมสโร,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.สุชาติพงษ์ ทรงทอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2

พ.ต.อ.พิพากษ์ เกียรติกมลเศ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

☯ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ**นายศักดิ์ดา หารเทศ**

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภินันท์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ ฝ่ายกฎหมาย**นางสาวจรรวยพร เหมรังษี**

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

☯ ออกแบบปก

นายวินัย ชีระพิบูลย์วัฒนา

☯ จัดรูปเล่ม

พระบุญญฤทธิ์ ภัททจารี (ชูราศรี)

วัดสนธิ์(นาสน)

🌀 โรงพิมพ์

หจก.กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

Tel. 075-466-031 Fax. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 6 ประจำปีพุทธศักราช 2568 เล่มนี้เป็นปีที่ 8 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จักมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

นายอนุชิต ปราบพาล

บรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร	1
FACTORS AFFECTING THE WORK CULTURE OF PTT GAS STATION EMPLOYEES IN BANGKOK METROPOLITAN AREA	
สมควร ละมุล	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด	14
FACTORS AFFECTING THE DECISION TO CHOOSE THE SERVICE OF SECURITY PUN GUARD 2022 CO., LTD	
พันธ์ศักดิ์ เคหบาล	
การประเมินและการป้องกันความเสี่ยงของปั้นจั่นแบบเคลื่อนที่ภายในลิฟต์ สำหรับอาคารสูง	26
RISK ASSESSMENT AND PREVENTION FOR INTERNAL CLIMBING CRANES IN HEIGHT-RISE BUILDING	
สุนันทา นิลสนธิ, วรานนท์ คงสง, บุญธรรม หาญพาณิชย์, กฤษดา พิศลยบุตร, ชัยวัฒน์ ภูวรักษ์ชัย	
การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ ของนักศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	40
THE DEVELOPMENT OF ELECTRONIC LESSONS FOR THE COURSE TECHNOLOGY OF SCIENCE FOR THE FIRST YEAR COMPUTER MAJOR AT FACULTY EDUCATION KAMPHAENG PHET RAJABHAT UNIVERSITY	
เมธี มธุรส	
แนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1	54
GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION OF ECO-SCHOOL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1	
วิศรุต วังคาม, สุชาติ บางวิเศษ, จุฑามาส ศรีจำนงค์	
การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนาอน ตำบลนาทมได้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	68
THE DEVELOPMENT OF ACTIVITIES TO ENHANCE OF ELDERLY LIFE QUALITY IN BAN NA NON COMMUNITY NA THAM TAI SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, TRANG PROVINCE	
دنุสรณ์ อินแสงแว, กันตภณ หนูทองแก้ว, ดิเรก นุ่นกล้า	

สารบัญ (ต่อ)

การศึกษาความต้องการการพัฒนากิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนา ศักยภาพผู้สูงอายุ	80

THE STUDY OF THE DEVELOPMENT NEEDS OF ELDERLY CARE ACTIVITIES AT THE HEALTH
REHABILITATION AND ELDERLY POTENTIAL DEVELOPMENT CENTER

ประสิทธิ์ ดิษสระ, ดิเรก นุ่นกล้า, ไพรัตน์ ฉิมหาด

ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง	93

PSYCHOSOCIAL FACTORS INFLUENCING THE PERSISTENCE OF FIRST-YEAR STUDENTS IN A PUBLIC
UNIVERSITY

วิภาพร ตัณฑสวัสดิ์, รัฐสภา แก่นแก้ว

การประเมินความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริม การบรรลุผลลัพธ์การ เรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬา แห่งชาติ	107

NEEDS ASSESSMENT FOR FACULTY QUALITY ASSURANCE TO PROMOTE THE ACHIEVEMENT OF
LEARNING OUTCOMES ACCORDING TO HIGHER EDUCATION QUALIFICATIONS STANDARDS OF
LECTURER IN THE FACULTY OF EDUCATION, THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY

อรุณรัตน์ ศรีวิทัศน์, ณัฐชนน กองพลพรหม, เรืองวัฒน์ ประทุมอ่อน, สริน ประดู่, ชาญชลักษณ์ เยี่ยมมิตร,
อติพงษ์ สุขดี

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยว ชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด	120

อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT OF COMMUNITY TOURISM NETWORK THA SAMET SUB-
DISTRICT, CHA-UAT DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุจารี อุปลา, นิชาธิ์ ปรีชา, ไพรัตน์ ฉิมหาด

การส่งเสริมหลักสี่ปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต	130

PROMOTING THE FOUR SAPPAYA PRINCIPLES IN THE MANAGEMENT OF TEMPLES IN THE
ECCLESIASTICAL ADMINISTRATION OF PHUKET PROVINCE

พระจิรัชย์ ปนณภาโร (สิริเพระ), พระครูวิจิตรศีลาจาร (ชาตวณโณ), พระครูโมลีตวัณนาบุญ (อนุวฑฒโน)

สารบัญ (ต่อ)

กระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างค่านิยมทางการเมือง	143
THE PROCESS AND STRATEGIES OF USING MEDIA IN COMMUNICATION TO CREATE POLITICAL POPULARITY	
ภัทรธีรา แพครบุรี, วิทยาธร ท่อแก้ว, กมลรัฐ อินทรทัศน์	
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชน: การพัฒนาและบทสะท้อนจากการปฏิบัติ	156
SUSTAINABLE ENVIRONMENTAL MANAGEMENT LEARNING ACTIVITY PACKAGE FOR COMMUNITIES: DEVELOPMENT AND PRACTICE REFLECTIONS	
กิตติยา ฤทธิภักดี, มนตรี กุมวาปี, ทศนีย์ โพธิ์ขวัญ	
ความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	171
EXPECTATIONS OF THE PEOPLE IN THE ADMINISTRATION OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS PHROMBURI DISTRICT SING BURI PROVINCE	
ณัฐวัฒน์ สิริพวุฒิ, ธัญปวีณ์ ภาณุวรรณวัฒน์, ศิริพร แสงชาติ, ณัฐพงษ์ เทวะเวชพงษ์	
ความต้องการในการศึกษาต่อ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี	182
STAKEHODER'S NEEDS AND EXPECTATION TO FURTHER STUDY IN MASTER'S DEGREE IN EXERCISE AND SPORTS SCIENCE, FACULTY OF HEALTH AND SPORTS SCIENCE, THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY SUPHAN BURI CAMPUS	
ปวีเรศร์ พันธยุทธ์, พัชร ทองคำพานิช, ฉัตรชัย แสงสุลักษณ์, ฉัตรตระกูล ปานอุทัย, อธิวัฒน์ ดอกไม้ขาว, อัมพร กรุดวงษ์, อรทัย แยมโชนส์	
ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี	196
SELECTION FACTORS EXECUTIVES LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS PEOPLE IN SINGBURI PROVINCE	
ชูจิต ขายทวีป, พชร เลิศสรรพทรัพย์, ประสงค์ รักวาทีน, ดิน บุณตระกูล	

สารบัญ (ต่อ)

การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 207

PERCEPTION OF THE PEOPLE ON MEASURES TO REMEDIAL MEASURES THE PM 2.5 DUST PROBLEM OF THAWIWATTHANA DISTRICT BANGKOK

พงษ์พัฒน์ มัลลิกะมาลย์, ธนพันธ์ พูลชอบ, วศิษฐ์ ยลชื่น, นริดา พรนาคสอนโกษา

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนบ้านซ่านจ้อยตู่ ตำบล ตาลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 217

THE APPLICATION OF THE THREEFOLD TRAINING FOR ENHANCING THE QUALITY OF LIFE OF BAN SAN JUI TUI COMMUNITY TALAD NUEA SUBDISTRICT MUEANG PHUKET DISTRICT PHUKET PROVINCE

พระสมุห์วีระศักดิ์ สุทธิจิตโต (ก่อเกิด), พระครูโกศลอรธกิจ (เปลโล), พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล (อนุวฑฒโน)

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 231

CULTIVATING MORALITY AND ETHICS OF STUDENTS AT WAT SALA MEECHAI MUNICIPAL SCHOOL NAI MUEANG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระชนดล กิตติโก (บุญเพชร), ไพรัตน์ ฉิมหาด, ดิเรก นุ่นกล่ำ, ณิชารีย์ ปรีชา, ปุณญาดา จงละเอียด, พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง 247

PROMOTION OF COMMUNITY-BASED TOURISM IN KHAO KOB SUBDISTRICT, HUAI YOT DISTRICT, TRANG PROVINCE

พระอธิการกิริติ อรุโณ (กิริติ รินรส), ดิเรก นุ่นกล่ำ, พระครูนิติธรรมบัณฑิต (สุริยา คงคาไหว)

การสร้างแบบทดสอบทักษะและเกณฑ์ปกติกีฬายิมนาสติก สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ 259

THE CONSTRUCTION OF GYMNASTICS SKILLS TEST AND NORMS FOR STUDENT OF THE THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY

ธิดิพงษ์ สุขดี

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้า ธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต 270

THE RELATIONSHIP BETWEEN CONSUMER PERCEPTION OF STARBUCKS'S BRAND IMAGE AND BRAND EQUITY IN PHUKET PROVINCE

ภัทรวรรณ แทนทอง, ขวัญฤดี แก้วหืด, สุชาติ ฉันทสำราญ, สมใจ หนูผึ้ง, วรุตม์ สามารณ, นิษฐิศา สุดใหม่

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวน สาธารณรัฐ ประชาชนจีน 285

GUIDELINES FOR TEACHING THAI LANGUAGE AT UNIVERSITIES IN SICHUAN PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

WANG SHIQI, กุสุมา แยมเกตุ, จตุพล ยงศรี

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช 297

THE DEVELOPMENT OF THE GRASSROOTS COMMUNITY ECONOMY AT BAN HUAI YAENG FARMER
OCCUPATIONAL GROUP, THA PRACHA SUBDISTRICT, CHA-UAT DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT
PROVINCE

ศศิธร สงศิริ, ไพรัตน์ ฉิมหาด, ปุณณดา จงละเอียด

แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 308

GUIDELINES FOR PROMOTING OPERATIONS ACCORDING TO THE STANDARDS OF UPRIGHT
SCHOOLS IN MOKKHLA SCHOOL GROUP UNDER THE TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 2

ประจวบ เป้งโย, สุภาภรณ์ กิตติวิชานนท์

ค่านิยมและโครงสร้างการปกครอง: ปัจจัยหนุนหรือต้านการทุจริต 321

VALUES AND POLITICAL STRUCTURES: DETERMINANTS OF CORRUPTION PROMOTION OR PREVENTION

ปกรณ สุตแสน, วัชรินทร์ ศิริวงจะกุล

ช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม 339

ONLINE MARKETING CHANNELS AND CONSUMERS' DECISIONS TO PURCHASE SHAMPOO AND
CONDITIONER

ปาริชา มุติมรรคา, สุธรรม พงศ์สำราญ

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณและคุณภาพของนักศึกษาจีนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2562-2567 350

TRENDS IN QUANTITATIVE AND QUALITATIVE CHANGES OF CHINESE STUDENTS IN THAILAND FROM
2019 TO 2024

จรรยาลักษณ์ เกษบุตร

สารบัญ (ต่อ)

การอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล้อไม้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	362
CONSERATION AND RESTORATION OF THE TRADITION OF THE WOODEN WHEEL BOAT MODEL AT MUEANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
พระปลัดสุธรรมรัตน์ สุจินโณ (พุทธโธสิทธิ์), พระครูวิรัตธรรมโชติ, ไพรัตน์ ฉิมหาด	
เกษตรกรยุคใหม่ สู่แนวทางเกษตรแม่นยำเพื่อความยั่งยืน	372
MODERN FARMERS: TOWARDS PRECISION AGRICULTURE FOR SUSTAINABILITY	
โกศล สุขเกษม, พระวัชรพุทธิบัณฑิต (ปรีดา บัวเมือง), ไพรัตน์ ฉิมหาด, ทิพย์วรรณ จันทรา, พระณัฐพงษ์ จันทโร, ธีรวัฒน์ ทองบุญชู	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	387

ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร*

FACTORS AFFECTING THE WORK CULTURE OF PTT GAS STATION EMPLOYEES IN BANGKOK METROPOLITAN AREA

สมควร ละมุล

Somkuan Lamoon

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Krirk University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: somkuan.l@pttor.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงจิตที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท.เขตกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาปัจจัยค่านิยมที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท.เขตกรุงเทพมหานคร 4) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จากพนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 261 ชุด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้วย สถิติ t-test และ One Way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงานมีผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยเชิงจิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก ด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จในงานที่ทำ ด้านความก้าวหน้า ด้านลักษณะงาน และด้านการได้รับการยอมรับ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยค่านิยม มีความคิดเห็นในระดับมากต่อปัจจัยค่านิยมโดยรวม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความมั่นคง ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานและด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก ด้านการร่วมสร้างพลังความดี รองลงมาคือ ด้านการร่วมใจสร้างความเชื่อมั่น ด้านการร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการสร้างพลังร่วมอันยิ่งใหญ่ ด้านการร่วมสร้างนวัตกรรม และด้านการร่วมมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัย, วัฒนธรรมการทำงาน, พนักงานปั๊มน้ำมัน ปตท.

Abstract

This research aims to 1) Study personal factors that affect the work culture of PTT gas station employees in Bangkok. 2) Study motivating factors that affect the work culture of PTT gas station employees in Bangkok. 3) Study supporting factors that affect the work culture of PTT gas station employees in Bangkok. 4) Study the work culture of PTT gas station employees in Bangkok. This is quantitative research that collects data using online questionnaires from 261 PTT gas station employees in Bangkok and analyzes the data using a computer program with t-test and One Way ANOVA statistics. The results of the study found that: Personal factors, including gender, age, education level, income, position and work experience, were significantly related at the 0.05 level. Overall, the motivation factors are at a high level. First is responsibility, followed by success in the work, advancement, nature of the work, and recognition. The results of the analysis of supporting factors showed a high level of opinions on the overall supporting factors. Overall, the opinions were at a high level. The first factor was relationships with coworkers, followed by policies and management, security, work environment, and relationships with supervisors. The work culture of PTT gas station employees in Bangkok was found to be at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the first rank was the aspect of jointly creating the power of good, followed by the aspect of jointly creating trust, the aspect of jointly taking responsibility for society, the aspect of creating great joint power, the aspect of jointly creating innovation, and the aspect of jointly striving for excellence, respectively.

Keywords: Factors, Work Culture, PTT Gas Station Employees

บทนำ

ในปัจจุบันธุรกิจน้ำมันเชื้อเพลิงถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) หรือ ปตท. เป็นผู้นำในธุรกิจพลังงานของประเทศ มีสถานบริการน้ำมันกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญ พนักงานปั้มน้ำมันถือเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนธุรกิจ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับลูกค้า และมีส่วนสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร วัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมันจึงมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและความพึงพอใจของลูกค้า การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมพลังงานและการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้ ปตท. ต้องปรับตัวเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงาน of พนักงาน โดยเฉพาะพนักงานหน้างานอย่างพนักงานปั้มน้ำมัน นอกจากนี้ อาจมีความท้าทายในการสร้างมาตรฐานการบริการที่สม่ำเสมอในสถานบริการทั่วกรุงเทพมหานคร (ชินท์ฉัตร พรหมราช, 2559) วัฒนธรรม คือสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราตลอดเวลา วัฒนธรรมในที่ทำงาน คือ ค่านิยม ระบบความเชื่อ ทศนคติ และชุดสมมติฐานที่คนในที่ทำงานมีร่วมกัน ซึ่งสิ่งนี้ได้รับการหล่อหลอมจากการเลี้ยงดูของแต่ละบุคคล บริบททางสังคมและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม

ตาม ในที่ทำงาน ผู้นำ ทิศทางและการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กรมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมในที่ทำงานอย่างมาก วัฒนธรรมในที่ทำงานเชิงบวกช่วยปรับปรุงการทำงานเป็นทีม เพิ่มขวัญกำลังใจเพิ่มผลผลิตและประสิทธิภาพ และเพิ่มการรักษาพนักงานไว้ ความพึงพอใจในงาน ความร่วมมือ และประสิทธิภาพในการทำงานล้วนได้รับการปรับปรุง และที่สำคัญที่สุด สภาพแวดล้อมในที่ทำงานเชิงบวกจะช่วยลดความเครียดในตัวพนักงาน (Agarwal, P., 2021) Forbes อธิบายถึงวัฒนธรรมในที่ทำงานไว้ว่า “สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราตลอดเวลา” เว็บไซต์หางาน Indeed บอกว่านี่คือ “ชุดทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมที่สร้างบรรยากาศแบบปกติในสภาพแวดล้อมการทำงาน” บางทีคำอธิบายที่ง่ายที่สุดอาจมาจากภูฏานบริหารชื่อดังของสหรัฐฯ อย่าง Marvin Bower ซึ่งอธิบายว่าเป็น “วิธีที่เราทำสิ่งต่างๆ ในที่ทำงาน” แม้ว่าเราจะพยายามให้คำจำกัดความ แต่อาจเป็นเรื่องยากที่จะสามารถวัดผลวัฒนธรรมขององค์กรด้วยวิธีการที่จับต้องได้ วัฒนธรรมขององค์กรมักเป็นเรื่องของความรู้สึกเมื่ออยู่ในที่ทำงานมากกว่ากฎเกณฑ์แบบเป็นลายลักษณ์อักษร ทุกๆ องค์กรมีลักษณะและบรรยากาศที่แตกต่างกันไป ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่สามารถสร้างขึ้นมาได้ง่ายๆ Peter Drucker ที่ปรึกษาและนักเขียนด้านการจัดการที่มีชื่อเสียงได้กล่าวว่า “สิ่งสำคัญในวัฒนธรรมก็คือกลยุทธ์” เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นในชีวิตการทำงาน องค์กรทั้งหลายต่างตระหนักว่า แม้ว่าคุณจะมีกลยุทธ์ที่ยอดเยี่ยมและมีบุคลากรที่ดีที่สุดในโลก แต่ถ้าไม่มีวัฒนธรรมที่เข้าใจความหมาย วัฒนธรรมเปรียบเสมือนอากาศที่เราใช้หายใจ หากอากาศเป็นพิษ องค์กรของคุณก็ไปไม่รอด (Workplace, 2024)

สวัสดิการพนักงานถือเป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดและรักษาบุคลากรที่มีความสามารถ โดยพนักงาน 81% รายงานว่ามีแนวโน้มที่จะทำงานกับนายจ้างต่อไปเนื่องจากสวัสดิการที่ได้รับ อย่างไรก็ตาม สวัสดิการพนักงานยังเป็นปัจจัยสำคัญในการมีส่วนร่วม ซึ่งเชื่อมโยงกับผลผลิต กำไร ความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน และแม้แต่ความภักดีของลูกค้า ต้องการใช้ประโยชน์จากโอกาสนี้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของแต่ละบุคคลและผลลัพธ์ทางธุรกิจ สวัสดิการพนักงานดีๆ บางประการที่สามารถเพิ่มผลผลิตในองค์กรได้ (Sutton, J., 2024) ฝ่ายพัฒนาองค์กร ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้มีแนวคิดค่านิยมกลุ่ม ปตท. เป็นแนวทางในการสร้างกรอบความคิดและความเชื่อที่จะนำไปสู่พฤติกรรมและแนวทางปฏิบัติ ค่านิยมกลุ่ม ปตท. จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจสร้างความไว้วางใจกันและกัน และสร้างความรู้สึกร่วมกันในการเป็นกลุ่มเดียวกัน ค่านิยมจึงเป็นตัวผลักดันที่สำคัญต่อวิธีการคิดและการปฏิบัติให้พนักงานในกลุ่ม ปตท. เป็นทั้งคนเก่งและคนดีจากการศึกษา วัฒนธรรมการทำงานของพนักงานป๋มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของบริษัท เนื่องจากส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความพึงพอใจของลูกค้า และภาพลักษณ์ของบริษัท

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานป๋มน้ำมัน ปตท. ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารทรัพยากรบุคคล รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะในการคงอยู่ของพนักงานให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพต้องการอยู่ร่วมงานกับองค์กรให้นานที่สุด ลดการสูญเสียพนักงานที่มีความชำนาญในสายงานเพราะการรับพนักงานเข้ามาใหม่ทำให้เกิดต้นทุนในการสรรหาว่าจ้างและฝึกอบรมและเป็นการสร้างความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจโดยจะศึกษาปัจจัยเชิงใจและปัจจัยค้ำจุน ตามแนวคิดทฤษฎีในบริบทที่เกี่ยวข้อง

กับการจัดการทรัพยากรมนุษย์และใช้แบบสอบถามพนักงาน นำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณซึ่งคาดหวังว่าจะเพิ่มอัตราการคงอยู่ในอนาคตของพนักงานได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยจิตใจที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยค่านิยมที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง พนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร ที่ยังปฏิบัติงานในเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567 จำนวน 813 คน คำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เมื่อความคลาดเคลื่อนเป็น 5% มีค่าเท่ากับ 261 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือวัดผลและเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ปัจจัยจิตใจที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร ส่วนที่ 3 ปัจจัยค่านิยมที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร และส่วนที่ 4 วัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร

วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยจิตใจ ปัจจัยค่านิยมกับวัฒนธรรมการทำงานของพนักงาน โดยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนิยามศัพท์
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่กำหนดตามดัชนีชี้วัด โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

วิธีการตรวจสอบเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสามารถวัดได้เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามที่ต้องการโดยการหาดัชนีความสอดคล้อง โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence Index)
2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
3. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) เป็นการนำข้อมูล rotating scale มาวิเคราะห์ ได้จากโปรแกรมสำเร็จรูปทาง

สถิติ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าแอลฟา Cronbach 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประสานงานกับ บริษัท ปตท. เขตกรุงเทพมหานครที่ต้องการแจกแบบสอบถาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์แล้ว นำมาลงรหัสและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาสำหรับข้อมูลในแบบสอบถาม ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ตัวแปรระดับความคิดเห็น ซึ่งได้แก่ ส่วนที่ 2 ปัจจัยจิตใจ ส่วนที่ 3 ปัจจัยค้ำจุน และส่วนที่ 4 วัฒนธรรมการทำงานเป็นข้อมูลที่ใช้มาตรวจวัดอันตรายภาค เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนในแต่ละระดับเพื่อให้ทราบค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาแปลความหมายของข้อมูล

2. วิเคราะห์ข้อมูลสถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

สถิติเชิงวิเคราะห์เป็นวิธีการตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยมากแล้วจะเป็นการทดสอบว่า ตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป มีความแตกต่าง สัมพันธ์กัน หรือเกี่ยวข้องกันหรือไม่

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ Parametric test โดย Parametric test เป็นการทดสอบทางสถิติที่ต้องอาศัยการประมาณค่าของพารามิเตอร์จากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ใช้กับข้อมูลที่มีการกระจายแบบปกติ (normal distribution) Parametric test ที่ใช้กัน ได้แก่

สถิติ t-test และ สถิติ One -way Analysis of variance (ANOVA) ทั้งสองนี้สำหรับการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย หรือความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เป็นวิธีการทดสอบเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นอาจมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ (Qualitative Variable) ที่จำแนกออกเป็นระดับหรือประเภทต่างๆ กับตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีช่วงอายุ มากที่สุด คือ ช่วงอายุ 21 - 30 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา มากที่สุด คือ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. มีรายได้ มากที่สุด คือ 10,001 - 20,000 บาท ตำแหน่ง มากที่สุด คือ ตำแหน่งพนักงานขายหน้าลาน ประสบการณ์การทำงาน มากที่สุด คือ อยู่ในช่วง 1 - 5 ปี

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยจิตใจ

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผล และอันดับความคิดเห็นของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครในหัวข้อปัจจัยจิตใจ ในภาพรวม

ลำดับที่	หัวข้อ	ระดับความเห็น			
		$\bar{x}$	S.D.	แผลผล	อันดับ
1	ด้านความรับผิดชอบ	4.32	0.74	มาก	1
2	ด้านความสำเร็จในงานที่ทำ	4.30	0.67	มาก	2
3	ด้านความก้าวหน้า	4.24	0.75	มาก	3
4	ด้านลักษณะงาน	4.24	0.70	มาก	4
5	ด้านการได้รับการยอมรับ	4.23	0.75	มาก	5
รวม		4.27	0.63	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร ในหัวข้อปัจจัยจิตใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรกสุด คือ ด้านความรับผิดชอบ รองลงมา ด้านความสำเร็จในงานที่ทำ ด้านความก้าวหน้า ด้านลักษณะงาน และด้านการได้รับการยอมรับ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยค้ำจุน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผล และอันดับความคิดเห็นของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครในหัวข้อปัจจัยค้ำจุน

ลำดับที่	หัวข้อ	ระดับความเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แผลผล
1	ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	3.98	0.90	มาก
2	ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	4.22	0.83	มาก
3	ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.43	0.70	มาก
4	ด้านนโยบายและการบริหาร	4.36	0.70	มาก
5	ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน	4.29	0.74	มาก
6	ด้านความมั่นคง	4.30	0.72	มาก
รวม		4.23	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร ในหัวข้อปัจจัยค้ำจุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรกสุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความมั่นคง ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมการทำงาน

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปรผล และอันดับความคิดเห็นของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครในหัวข้อวัฒนธรรมการทำงาน

ลำดับที่	หัวข้อ	ระดับความเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	Synergy สร้างพลังร่วมอันยิ่งใหญ่	4.41	0.64	มาก
2	Performance Excellence ร่วมมุ่งสู่ความเป็นเลิศ	4.35	0.68	มาก
3	Innovation ร่วมสร้างนวัตกรรม	4.36	0.66	มาก
4	Responsibility for Society ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม	4.42	0.68	มาก
5	Integrity & Ethics ร่วมสร้างพลังความดี	4.49	0.71	มาก
6	Trust & Respect ร่วมใจสร้างความเชื่อมั่น	4.48	0.65	มาก
รวม		4.42	0.62	

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครในหัวข้อ วัฒนธรรมการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรกสุด Integrity & Ethics ร่วมสร้างพลังความดี รองลงมา คือ Trust & Respect ร่วมใจสร้างความเชื่อมั่น Responsibility for Society ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม Synergy สร้างพลังร่วมอันยิ่งใหญ่ Innovation ร่วมสร้างนวัตกรรม และ Performance Excellence ร่วมมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ของการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่ง และ ประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน มีผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร

ข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์	Sig.
อายุ	0.201
ระดับการศึกษา	0.737
รายได้	0.622
ตำแหน่ง	0.743
ประสบการณ์ทำงาน	0.818

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของ พนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบปัจจัยจูงใจ

ปัจจัยจูงใจ	Sig.
ความสำเร็จในการทำงาน	0.000
การได้รับการยอมรับ	0.000
ลักษณะงาน	0.000
ความรับผิดชอบ	0.000
ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	0.000

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน นโยบายบริหาร สภาพแวดล้อมการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 6 แสดงผลการเปรียบเทียบปัจจัยค้ำจุน

ปัจจัยค้ำจุน	Sig.
ค่าตอบแทนและสวัสดิการ	0.000
ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.000
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.000
นโยบายบริหาร	0.000
สภาพแวดล้อมการทำงาน	0.000
ความมั่นคงในการทำงาน	0.000

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน นโยบายบริหาร สภาพแวดล้อมการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงานไม่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปืมน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาณัฐ ปิ่นเกษ ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ การทำเรื่องกรุงเทพ ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ การทำเรื่องกรุงเทพ (กัญญาณัฐ ปิ่นเกษ, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ได้ศึกษาตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษา และสถานภาพ โดยนำมาเชื่อมโยงกับความ ต้องการ พฤติกรรม การตัดสินใจ และอัตราการใช้สินค้าของผู้บริโภค ซึ่งสามารถเข้าถึงและมีประสิทธิผลต่อการกำหนดตลาดเป้าหมายส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่มีแนวโน้มสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Belch, G. E. & Michael, A. B., 2005) และสอดคล้องกับงานวิจัยของของ บัณฑิตา ลาภาพันธ์ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยเชิงใจ และปัจจัยค่านิยมที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าสาขาชิดลม กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขาชิดลม ที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขาชิดลม กรุงเทพมหานคร พนักงานทุกคนมีความกระตือรือร้นในการทำงานและมีความใส่ใจต่อการปฏิบัติงานเนื่องจากการปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าเป็นงานประเภทการบริการที่การจึงต้องตั้งใจกับฟังและทำความเข้าใจความต้องการของลูกค้าได้ถูกต้องแสดงความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นที่จะให้บริการลูกค้าด้วยรอยยิ้มอย่างรวดเร็วและถูกต้องทำให้พนักงานทุกวัยจะต้องเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดีเป็นมิตรกับลูกค้า (บัณฑิตา ลาภาพันธ์, 2564)

จากที่กล่าวมา ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน จำแนกตามเพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.75 ซึ่งมากกว่าเพศชาย ร้อยละ 35.25 ข้อมูลนี้สอดคล้องกับลักษณะประชากรของประเทศไทยที่มีสัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จำแนกตามอายุ กลุ่มอายุที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคือ 21 - 30 ปี ร้อยละ 25.67 ซึ่งเป็นกลุ่มวัยทำงานตอนต้น รองลงมาคือกลุ่มอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 22.22 และ 31 - 40 ปี ร้อยละ 21.07 ข้อมูลนี้บ่งชี้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยทำงาน จำแนกตามการศึกษา ระดับการศึกษาที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคือมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ร้อยละ 34.87 รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 30.27 และประถมศึกษา ร้อยละ 26.82 ข้อมูลนี้สอดคล้องกับระดับการศึกษาของประชากรไทยโดยทั่วไป จำแนกตามรายได้ กลุ่มรายได้ที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคือ 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 73.95 รองลงมาคือ 5,000 - 10,000 บาท ร้อยละ 21.07 ข้อมูลนี้บ่งชี้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามตำแหน่ง ตำแหน่งที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคือพนักงานขายหน้าลาน ร้อยละ 36.40 รองลงมาคือแคชเชียร์ ร้อยละ 20.31 และผู้จัดการหน้าลาน ร้อยละ 15.71 ข้อมูลนี้สอดคล้องกับลักษณะของธุรกิจค้าปลีกที่มีพนักงานขายหน้าลานเป็นจำนวนมาก จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน กลุ่มประสบการณ์การทำงานที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคือ 1 - 5 ปี ร้อยละ 46.36 รองลงมาคือต่ำกว่า 1 ปี ร้อยละ 32.95 ข้อมูลนี้บ่งชี้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานไม่นานนัก ไม่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปืมน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครเลยทั้งสิ้น

2. ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ลักษณะงาน และความรับผิดชอบ พบว่า ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครมีแรงจูงใจเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้งานบรรลุสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชชา ใจตรง ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานที่มีอายุต่างกันกรณีศึกษาพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 3 (ภาคใต้) ผลการศึกษาพบว่าพนักงานในแต่ละเจนเนอเรชันมีแรงจูงใจที่ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานที่แตกต่างกัน โดยพนักงานเจนเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ มีแรงจูงใจเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แต่พนักงานเจนเนอเรชันเอ็กซ์มีแรงจูงใจเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานในด้านลักษณะงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและพนักงานเจนเนอเรชันวายมีแรงจูงใจเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานในด้านความสำเร็จในงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานอย่างไรก็ตามแรงจูงใจสามารถส่งผลเชิงลบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของเจนเนอเรชันเอ็กซ์ในปัจจุบัน ด้านความก้าวหน้า สามารถสรุปได้ว่า พนักงานโดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จในงานทำ และด้านลักษณะงาน ดังนั้น องค์กรควรมีนโยบายเกี่ยวกับการให้ความสำคัญในการฝึกอบรมให้กับพนักงาน เช่น การจัดอบรมหลักสูตรการปฏิบัติงานเพื่อให้พนักงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลลัพธ์ของงานที่ออกมามีมาตรฐานเดียวกันหรือหลักสูตรเพิ่มเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะต่างๆที่จำเป็นในการทำงานมีการพิจารณาการเลื่อนตำแหน่งของพนักงานให้มีความยุติธรรม โดยใช้ข้อมูลการปฏิบัติงานเข้ามาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้พนักงานมีการจัดทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันเพื่อให้พนักงานได้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ทั้งเห็นและกับและกันและกันที่เสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงานเพิ่มมากขึ้น (ณิชชา ใจตรง, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิตา ลาภาพันธ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าสาขาชิดลม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ความใส่ใจในการบริการ การทำงานเป็นทีมและการทำงานร่วมมือกับผู้อื่น และความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขาชิดลม อาจเป็นเพราะ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขาชิดลมเป็นห้างสรรพสินค้าชั้นนำของประเทศไทยจึงมีการคัดเลือกพนักงานในการปฏิบัติงานทางความใส่ใจในการบริการการทำงานเป็นทีมและการทำงานวันมัยกันกับผู้อื่นและความเป็นสำเร็จเพื่อเป็นการทดสอบความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงานรวมถึงการทำงานเป็นทีมของพนักงานหากมีการวางแผนในการปฏิบัติงานที่ดีก็จะทำให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (บัณฑิตา ลาภาพันธ์, 2564)

จากที่กล่าวมา จากผลการวิจัยพบว่า พนักงานปั้มน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นในระดับมากต่อปัจจัยจูงใจโดยรวม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ซึ่งบ่งชี้ว่าพนักงานมีความพึงพอใจในระดับสูงต่อปัจจัยจูงใจที่องค์กรมีให้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัจจัยจูงใจที่พนักงานให้ความสำคัญสูงสุดคือ ด้านความรับผิดชอบ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ซึ่งแสดงว่าพนักงานรู้สึกมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้พนักงานยังมีความคิดเห็นในระดับสูงต่อปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จในงานที่ทำ ด้านความก้าวหน้า ด้านลักษณะงาน และด้านการได้รับการยอมรับ ซึ่งบ่งชี้ว่าพนักงานมีความพึงพอใจต่อโอกาสในการพัฒนาตนเอง ความท้าทายในงาน

และการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg) ซึ่งแบ่งปัจจัยจูงใจออกเป็นปัจจัยสุขอนามัยและปัจจัยจูงใจ โดยปัจจัยจูงใจที่พนักงานให้ความสำคัญในงานวิจัยนี้ เช่น ความรับผิดชอบ ความสำเร็จในงานที่ทำ และความก้าวหน้า จัดอยู่ในกลุ่มปัจจัยจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานในระยะยาว ดังนั้น องค์กรควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างปัจจัยจูงใจให้แก่พนักงาน โดยมอบหมายงานที่มีความท้าทายและมีความรับผิดชอบ ให้โอกาสในการพัฒนาตนเองและความก้าวหน้าในอาชีพการงาน และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้การยอมรับและชื่นชมความสำเร็จของพนักงาน ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้นในระยะยาว

3. ปัจจัยคำจูน ได้แก่ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน นโยบายบริหาร สภาพแวดล้อมการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปิ่นนํ้ามัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร มีความภักดีต่อองค์กรและมีแรงจูงใจเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานบรรลุสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ได้มีการแสดงออกทางความคิดในการพัฒนาองค์กร การมีส่วนร่วมกับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิตา ลาภพันธ์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยคำจูนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าสาขาศิตลุม กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยคำจูนในการปฏิบัติงาน ความใส่ใจในการบริการ การทำงานเป็นทีมและการทำงานร่วมมือกับผู้อื่น และความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขา ศิตลุม อาจเป็นเพราะความสามารถในการขายสินค้าจะได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงานทำให้พนักงานมีความใส่ใจในการปฏิบัติงาน และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานทั้งการปฏิบัติงานเดี่ยวและการปฏิบัติงานเป็นทีมเพื่อทำให้มีผลการปฏิบัติงานที่ดีมากยิ่งขึ้นและเป็นที่ยอมรับของพนักงานหรือเพื่อนร่วมงานมากยิ่งขึ้น (บัณฑิตา ลาภพันธ์, 2564)

จากที่กล่าวมา จากผลการวิจัยพบว่า พนักงานปิ่นนํ้ามัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นในระดับมากต่อปัจจัยคำจูนโดยรวม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ซึ่งบ่งชี้ว่าพนักงานมีความพึงพอใจในระดับสูงต่อปัจจัยคำจูนที่องค์กรมีให้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัจจัยคำจูนที่พนักงานให้ความสำคัญสูงสุดคือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ซึ่งแสดงว่าพนักงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของทีมและได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ พนักงานยังมีความคิดเห็นในระดับสูงต่อปัจจัยคำจูนด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความมั่นคง ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ซึ่งบ่งชี้ว่าพนักงานมีความพึงพอใจต่อความชัดเจนของนโยบายและแนวทางปฏิบัติ ความมั่นคงในงานและองค์กร สภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา และค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม ดังนั้น องค์กรควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างปัจจัยคำจูนให้แก่พนักงาน โดยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานและผู้บังคับบัญชา สร้างความชัดเจนในนโยบายและแนวทางปฏิบัติ ให้การสนับสนุนและความมั่นคงในงานแก่พนักงาน และจัดสวัสดิการที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้นในระยะยาว

ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมการทำงานของพนักงาน ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานปืมน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลียว บุรีภักดี และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมการทำงานของคนไทย ผลการวิจัยพบโดยสรุปว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมเน้นความหมายของการทำงานด้านการทำอาชีพเพื่อการดำรงอยู่ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และมีความคิดอยู่บ้างว่า งานรื่นเริงและงานเทศกาลประจำปีเป็นการทำงานอย่างหนึ่ง ความมุ่งหมายหลักของการทำงาน คือ เพื่อสร้างสินทรัพย์และฐานะทางเศรษฐกิจ แทบไม่ปรากฏเลยว่าเป็นการแสวงหาความพอใจที่ได้แสดงออกถึงความสามารถของมนุษย์ การตั้งเป้าหมายในการทำงานไม่ปรากฏชัดเจน และไม่มีใครมีการประเมินผลงานเทียบกับเป้าหมาย ไม่มีการจูงใจเลือกใช้วิธีทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ แต่มักใช้วิธีตามที่เคยปฏิบัติกันมา มีการจัดกลุ่มทำงานในลักษณะแนวราบชั้นเดียว คือ คนจำนวนหนึ่งรวมแรงกันปฏิบัติงานในบทบาทเหมือน ๆ กัน แต่ไม่ถึงขั้นการจัดลำดับคํ้าของบทบาทเหมือนอย่างที่พบในองค์กรที่ซับซ้อนสมัยใหม่ มีการเน้นหนักเรื่องการพัฒนาบุคคลให้เป็นคนดี ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับปทัสสถานของสังคมไทยแต่ไม่มีใครมีความสนใจที่จะพัฒนาคนในแง่ทรัพยากรเพื่อการทำงาน และประการสุดท้ายในการทำงานมีการคำนึงว่าจะเป็นการรบกวนผู้อื่น แต่ไม่มีใครคำนึงที่จะสร้างให้เกิดความเจริญของส่วนรวมในวงกว้างและระยะยาว (เฉลียว บุรีภักดี และคณะ, 2532)

จากที่กล่าวมา จากผลการวิจัยพบว่าด้านวัฒนธรรมการทำงาน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน Integrity & Ethics มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.49 สะท้อนให้เห็นว่าพนักงานให้ความสำคัญกับการยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใสในการทำงาน ด้าน Trust & Respect มีค่าเฉลี่ย 4.48 แสดงให้เห็นว่าพนักงานให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจและเคารพซึ่งกันและกัน ด้าน Responsibility for Society มีค่าเฉลี่ย 4.42 บ่งชี้ว่าพนักงานตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานใน 3 ด้านหลักนี้ เพื่อธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรที่ดี อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานขององค์กรต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

พนักงาน ปืมน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มผู้หญิงโดยส่วนใหญ่ อายุประมาณ 21-30 ปีซึ่งเป็นกลุ่มวัยทำงานตอนต้น และมีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ตำแหน่งงานที่รับผิดชอบเป็นพนักงานขายหน้าลาน มีประสบการณ์การทำงานไม่นานนัก การทำงานดำเนินไปตามแนวทางการบริหารจัดการของผู้จัดการปืม การจูงใจของปืมน้ำมัน ปตท. ได้กำหนดภาระหน้าที่ในการทำงานให้พนักงานแต่ละตำแหน่ง เพื่อจูงใจให้พนักงานมีความรับผิดชอบ ก่อให้เกิดผลสำเร็จในงาน และความก้าวหน้า การค้ำจุนพนักงานโดยการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ สร้างความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชากับเพื่อนร่วมงาน และการรับนโยบายบริหาร จัดเตรียมสภาพแวดล้อมการทำงาน ก่อให้เกิดความมั่นคงในการทำงาน ส่งผลต่อวัฒนธรรมการทำงานของพนักงานโดยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานและผู้บังคับบัญชา สร้างความชัดเจนในนโยบายและแนวทางปฏิบัติ ให้การสนับสนุนและความมั่นคงในงานแก่พนักงาน และจัดสวัสดิการที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้นในระยะยาว ดังนั้นองค์กรควรให้ความสำคัญกับพนักงานปืม ปตท. ในการสร้างแรงจูงใจ โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ ความสำเร็จในงาน และความก้าวหน้า เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ควรมีการกำหนดหน้าที่

ความรับผิดชอบของพนักงานให้ชัดเจน และควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอควรปรับปรุงสวัสดิการและผลตอบแทนให้เหมาะสมและเป็นธรรม และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานปิ่นน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ผู้วิจัยทราบถึงปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานปิ่นน้ำมัน ปตท. เขตกรุงเทพมหานครได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญานุัฐ ปิ่นเกษ. (2559). การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการ การท่าเรือกรุงเทพ. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. (2532). วัฒนธรรมการทำงานของคนไทย. เรียกใช้เมื่อ 9 กรกฎาคม 2567 จาก <http://research.culture.go.th/index.php/research/item/3-culture-in-workplace.html>
- ชินท์ณภัทร พรหมราช. (2559). การวิเคราะห์กลยุทธ์ กรณีศึกษา บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา วาสุกกรี.
- ณัฏฐา ใจตรง. (2566). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานที่มีอายุต่างกัน กรณีศึกษาพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 3 (ภาคใต้). ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บัณฑิตา ลาภพันธ์. (2564). ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าสาขาชิดลม กรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Agarwal, P. (2021). How To Create A Positive Workplace Culture. Retrieved June 25, 2024, from <https://www.forbes.com/sites/pragyaagarwaleurope/2018/08/29/how-to-create-a-positive-work-place-culture/>
- Belch, G. E. & Michael, A. B. (2005). Advertising and promotion: an integrated marketing communications perspective. Boston: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Sutton, J. (2024). The Best Employee Benefits To Boost Productivity, According To Science. Retrieved July 9, 2024, from <https://www.forbes.com/sites/jandrasutton/2024/07/01/the-best-employee-benefits-to-boost-productivity-according-to-science>
- Workplace. (2024). วัฒนธรรมองค์กร: เหตุใดจึงมีความสำคัญ. Retrieved July 4, 2024, from <https://th.th.workplace.com/>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด*

FACTORS AFFECTING THE DECISION TO CHOOSE THE SERVICE OF SECURITY PUN GUARD 2022 CO., LTD

พันธ์ศักดิ์ เคหบาล

Punsak Kehaban

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Krirk University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: Pun100percent@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด และ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ใช้บริการบริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือวัดผลและเก็บข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเฉลี่ยด้วย t-test และ One - way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า พนักงานเป็นผู้ชาย อายุ 41 - 50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี และเป็นคณะกรรมการจัดจ้างของหน่วยงานในหมู่บ้านเดี่ยว ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา คือด้านบุคลากร ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านราคา ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านประสิทธิภาพและคุณภาพที่แตกต่างกัน ผู้ใช้บริการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการบริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน่วยงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, การเลือกใช้บริการ, รักษาความปลอดภัย

Abstract

This research aimed to 1) study the factors affecting the decision to choose the service of Pan Guard 2022 Co., Ltd. and 2) compare the level of factors affecting the decision to choose the service of Pan Guard 2022 Co., Ltd. It is a quantitative research. The population used in the study is the service users of Pan Guard 2022 Co., Ltd. The sample group is 100 people. A questionnaire was used as a measurement tool and data collection. The analysis was done using descriptive statistics, including frequency, mean, and standard deviation. The mean test with t-test and One-way ANOVA. The results of the research found that the employees are male, aged 41-50 years, with a bachelor's degree, and are members of the hiring committee of the agency in the single-family home village. Factors affecting the decision to choose the service of Pan Guard 2022 Co., Ltd. were at a high level overall. The first factor was product, followed by personnel, efficiency and quality, service process, and price, respectively. The results of the comparison of the factors affecting the decision to choose the service of Pan Guard 2022 Co., Ltd. found that the factors of product, price, personnel, service process, and efficiency and quality were different. The service users' decision to choose to use the services of Pan Guard 2022 Security Company Limited was not significantly different at the 0.05 level. The hypothesis testing found that the personal factors of the service users of Pan Guard 2022 Security Company Limited with different genders, ages, education levels, and departments had opinions on the decision to choose to use the service overall, not significantly different at the 0.05 level.

Keywords: Decision, Choose the Service, Service of Security

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจรักษาความปลอดภัยมีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยหนุนสำคัญคือ การขยายตัวของความต้องการทั้งจากลูกค้าภาครัฐ โดยเฉพาะการทยอยย้ายหน่วยงานราชการเข้าไปอยู่ในศูนย์ราชการที่สร้างเสร็จ และลูกค้าภาคเอกชน โดยเฉพาะโครงการที่อยู่อาศัยที่เพิ่งสร้างเสร็จทั้งบ้านจัดสรร อาคารชุด และทาวน์เฮาส์ รวมไปถึงโครงการอาคารสำนักงาน และโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่งจะสร้างเสร็จในนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ ความกังวลถึงความปลอดภัยในทรัพย์สิน เนื่องจากราคาทองคำหรือโจรผู้ร้ายก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้เจ้าของบ้านบางรายก็หันมาติดตั้งอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้นเอง อันเป็นผลมาจากราคาของอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยก็มีแนวโน้มปรับตัวลดลง เพิ่มโอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อมากขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2567) ประเทศไทยเป็นหนึ่งในตลาดสินค้าและบริการด้านระบบรักษาความปลอดภัยและระบบป้องกันภัยที่ใหญ่ที่สุดในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่เหลือจะเป็นมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย จากที่มีการประเมินว่า ธุรกิจรักษาความปลอดภัยในเอเชีย-แปซิฟิก (สมาคมผู้ประกอบการรักษาความปลอดภัยแห่งประเทศไทย, 2558) มีส่วนธุรกิจให้บริการรักษาความปลอดภัยจะมีบทบาทในประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยสถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ รวมทั้ง

หน่วยงานของภาคธุรกิจเอกชนเป็นจำนวนมากได้หันมาใช้บริการจากบริษัทรักษาความปลอดภัยแทนการมีพนักงานรักษาความปลอดภัยของตนเอง ซึ่งการใช้บริการจากบริษัทรักษาความปลอดภัยนั้น สามารถแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในการจัดหาบุคคลากรในระยะยาวได้ เนื่องจากพนักงานรักษาความปลอดภัยจะต้องทำงานตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเวรยาม ทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายที่สูงมาก และยังจะต้องรับผิดชอบในเรื่องของสวัสดิการด้านต่าง ๆ อีกมาก เทียบกับในกรณีที่พนักงานรักษาความปลอดภัยของบริษัทเอง ทักษะ (Skill) ก็แตกต่างกัน ทำให้สะดวกที่จะใช้บริการจากบริษัทรักษาความปลอดภัยข้างนอก (Outsource) แทนที่จะทำเอง การรักษาความปลอดภัยมีความสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินธุรกิจมีการควบคุมและป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นทั้งจากคนหรือธรรมชาติ นอกจากเป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ในหน่วยงานแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญเพื่อทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสิ่งต่าง ๆ และการดำเนินกลยุทธ์ เพื่อให้สามารถสอดคล้องวัตถุประสงค์ ตามภารกิจของหน่วยงานอีกด้วย ซึ่งความยั่งยืนในการทำธุรกิจส่วนหนึ่งมาจากการบริหารจัดการความปลอดภัยในหน่วยงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ไม่เพียงแต่การสรรหาพนักงานรักษาความปลอดภัยที่มีคุณสมบัติและความน่าเชื่อถือมาปฏิบัติหน้าที่ จากการกำหนดมาตรการป้องกันและป้องปรามที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ แล้ว การฝึกอบรมทบทวนการปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะให้พนักงานและการสร้างเสริมสวัสดิการให้พนักงาน ถือเป็นหัวใจสำคัญสู่ความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ การให้บริการรักษาความปลอดภัย มีการคัดสรรพนักงานที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ จัดให้มีการฝึกอบรม ดูและระบบแผนงานและรายละเอียดการรักษาความปลอดภัย อาคาร สถานที่ ทรัพย์สิน และบุคคล จัดหาและดูแลความเรียบร้อยของอุปกรณ์ประจำกายของพนักงานรักษาความปลอดภัย จัดให้มีคู่มือและสายตรวจในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (อภิญญาธ ธีรพรพรวิทย์, 2564) อย่างไรก็ตามปัญหาที่มักพบจากการบริหารจัดการความปลอดภัยของหน่วยงานที่ให้บริการรักษาความปลอดภัย คือการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะด้านการรักษาความปลอดภัยมาเป็นพนักงาน ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กร กล่าวคือ ไม่เพียงแต่เรื่องค่าตอบแทนสวัสดิการ ความก้าวหน้าการทำงาน เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างานที่ล้าแล้วแต่เป็นปัจจัยภายในแล้ว ปัญหาที่เกิดอาจมาจากปัจจัยภายนอกซึ่งมาจากบริษัทคู่แข่งที่อาจมีค่าตอบแทนหรือสวัสดิการที่ดีกว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานที่เต็มไปด้วยความกดดันจากผู้ว่าจ้าง ความต้องการในคุณภาพการให้บริการ กฎหมาย รวมถึงค่าครองชีพซึ่งเหล่านี้อาจเป็นอีกปัจจัยในการตัดสินใจลาออก ขาดการปฏิบัติงานหรือกระทำผิดสัญญาจ้างอีกด้วย

จากข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าพบว่า ในปี 2565 ธุรกิจรักษาความปลอดภัยมีมูลค่าตลาด 51,353 ล้านบาท หดตัว 2.3%YoY ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำกว่าการเติบโตเฉลี่ยในช่วง 5 ปีย้อนหลัง (2561 - 2565) สะท้อนว่าธุรกิจมีทิศทางปรับตัวลดลง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการชะลอตัวต่อเนื่องของธุรกิจอาคารสำนักงานให้เช่า เนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้รูปแบบการทำงานเปลี่ยนไปจากเดิม โดยหลายองค์กรยังคงให้พนักงานทำงานแบบ Hybrid Working หรือ Work From Anywhere แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดจะบรรเทาแล้วก็ตาม ในด้านส่วนแบ่งตลาดพบว่า ส่วนแบ่งตลาดธุรกิจรักษาความปลอดภัยกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและใหญ่ โดยส่วนแบ่งตลาด 52.6% เป็นของผู้ประกอบการจำนวนเพียง 76 ราย ส่งผลให้มีการแข่งขันที่รุนแรงในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็กที่มีจำนวนมากกว่า 2,000 ราย แต่กลับต้องมาแย่งส่วนแบ่งตลาดที่เหลือเพียง 47.4% ประกอบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคบริการ และนโยบายปรับเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำของรัฐบาล (ธวัชพล ศรีทองเต็ม, 2566) ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นอุปสรรคที่จำกัดการฟื้นตัวธุรกิจรักษาความปลอดภัยในระยะต่อไป ธุรกิจรักษาความปลอดภัย ยังคงเป็น

ธุรกิจที่จำเป็นและสามารถเติบโตได้ในอนาคต สำหรับลูกค้าทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ มีอัตราการเจริญเติบโตในภาคเอกชนที่เพิ่มมากขึ้น จากอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดเวลา และมีพื้นที่รองรับเสมอสำหรับบริษัทจัดตั้งใหม่ เพราะลูกค้ามีทุกระดับตั้งแต่เจ้าจตุรพักตรพิมาน คอนโดมิเนียม รีสอร์ท โรงแรม โรงเรียน โกดังคลังสินค้าเอกชน จนถึงนิคมอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก แต่มาตรฐานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะมีประสิทธิภาพอย่างไร ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงาน มาตรฐานของบริษัท และการควบคุมดูแลของบริษัทนั้น ๆ โดยในปัจจุบันลูกค้าหลักของทางธุรกิจรักษาความปลอดภัย ประกอบไปด้วย ภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคครัวเรือนทั่วไป โดยผลิตภัณฑ์ที่สามารถพบเห็นได้ง่ายที่สุดในการรักษาความปลอดภัย คือ กล้องวงจรปิด (CCTV) (นเรศ กิจจาพัฒน์พันธ์, 2560) โดยการให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยสูงขึ้น เนื่องด้วยค่านิยมความคิด แนวคิดของประชากรส่วนมากเปลี่ยนแปลงและมีการปรับตัวเข้ากับยุคสมัย นอกจากนี้ยังรวมถึง อัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูงขึ้นในปัจจุบันด้วย ทำให้ตลาดและผู้บริโภคมีความต้องการใช้ ในธุรกิจรักษาความปลอดภัยสูงขึ้น นอกจากนี้ในทางวิชาการได้มีการศึกษาวิจัยหลากหลายทางด้านการรักษาความปลอดภัย และ ความเป็นระเบียบของสังคมมากยิ่งขึ้น (Policing Plurality) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีการแบ่งแยกหน้าที่และความเชี่ยวชาญทางด้านการรักษาความปลอดภัยของชุมชนและรัฐ รวมทั้งรัฐไม่ควรผูกขาดการรักษาความปลอดภัย โดยหน่วยงานตำรวจของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว การที่รัฐจะให้ความคุ้มครองต่อประชาชน เพื่อรักษาความปลอดภัยตามสถานที่ต่าง ๆ ให้ทั่วถึง นั้นย่อมไม่เพียงพอ เนื่องจากกำลังพลของตำรวจหรือฝ่ายปกครองในเขตพื้นที่รับผิดชอบแต่ละที่นั้นมีจำนวนจำกัดก่อปรกบมีผู้กระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคต้องว่าจ้าง ผู้ประกอบกิจการที่ให้บริการในด้านการรักษาความปลอดภัย ให้ส่งตัวแทนรักษาความปลอดภัย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการรักษา ความสงบเรียบร้อยของผู้ว่าจ้างตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญา ซึ่งการส่งตัวแทนให้มาปฏิบัติหน้าที่ นั้นได้อาศัยบทบัญญัติกฎหมายหลายฉบับมาปรับใช้นอกจากนั้นหากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเอกชนมีคุณลักษณะชีวิต อันหมายถึง การดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุข มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและ สังคมที่ตนอยู่ได้อย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้ง สามารถใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์พัฒนาตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ที่ไม่เหมาะสม ยิ่งเป็นผลเกี่ยวเนื่องโดยตรงต่อสังคมส่วนรวม โดยเฉพาะสภาพปัญหาที่เกิดจาก เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเป็นผู้กระทำความผิดเสียเองดังที่เป็นข่าวในปัจจุบัน สำหรับประเทศไทยมีธุรกิจรักษาความปลอดภัยเกิดขึ้นกว่า 30 ปี (สมาคมผู้ประกอบการรักษาความปลอดภัยแห่งประเทศไทย, 2558)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัทรักษาความปลอดภัย พันธ์ การ์ด 2022 จำกัด เพื่อที่จะได้ทราบสาเหตุว่าปัจจัยทางการตลาดใดบ้างที่เป็นตัวช่วยในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการประเมินถึงจุดแข็งและจุดอ่อนในการให้บริการของบริษัทและเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสามารถแก้ไขหรือลดข้อบกพร่องในด้านการบริการได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธ์ การ์ด 2022 จำกัด
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธ์ การ์ด 2022 จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้ที่ใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธ์ การ์ด 2022 จำกัด ช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน 2565 - เมษายน 2567 จำนวน 135 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้ที่ใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธ์ การ์ด 2022 จำกัด เก็บตัวอย่างโดยใช้ตารางที่กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธ์ การ์ด 2022 จำกัด เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วน 5 ระดับ (Rating scale)

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราและผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. จัดทำร่างแบบสอบถามนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่งถ้ามีข้อแก้ไขดำเนินการตามคำแนะนำหลังจากนั้นดำเนินการจัดทำเป็นแบบสอบถาม
5. ตรวจสอบความเที่ยงตรงและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบใช้ (Try out) กับลูกค้าไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำไปวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ 0.972 ถือว่าแบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากผู้ที่มาใช้บริการที่ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธ์ การ์ด 2022 จำกัด
2. นำข้อมูลของแบบสอบถาม ไปลงตารางที่โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน และรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. นำแบบสอบถามมาลงตารางที่ตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ค่าความถี่ ค่าร้อยละและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
  - 3.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ใช้การหาค่าความถี่ และค่า ร้อยละ
  - 3.2 การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธ์ การ์ด 2022 จำกัด วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ระดับ} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

1.00 - 1.80	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

3.3 เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบค่า (t-test Independent)

3.4 เปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด ในแต่ละด้านจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และหน่วยงาน เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการจัดจ้างหรือผู้ใช้บริการของหน่วยงาน หมู่บ้านเดี่ยว รองลงมา คือ คณะกรรมการจัดจ้างหรือผู้ใช้บริการของหน่วยงาน น้อยที่สุดคือคณะกรรมการจัดจ้างหรือผู้ใช้บริการของหน่วยงานภาครัฐ

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด โดยภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ	$\bar{x}$	(S.D.)	ระดับ ความสำคัญ	ลำดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.18	0.539	มาก	1
ด้านราคา	4.04	0.585	มาก	5
ด้านบุคลากร	4.14	0.817	มาก	2
ด้านกระบวนการให้บริการ	4.07	0.607	มาก	4
ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ	4.09	0.534	มาก	3
ภาพรวม	4.09	0.637	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.637) โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการมากกว่าด้านอื่น ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.539) รองลงมาคือด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.817) ส่วนด้านราคากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.585)

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สมมติฐานเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด จำแนกตามเพศ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ	ชาย		หญิง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านผลิตภัณฑ์	4.14	0.592	4.240	0.435	-0.898	0.371
ด้านราคา	4.02	0.553	4.080	0.640	-0.537	0.593
ด้านบุคลากร	4.11	0.825	4.190	0.811	-0.46	0.647
ด้านกระบวนการให้บริการ	4.14	0.669	3.950	0.468	1.726	0.088
ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ	4.08	0.485	4.110	0.614	-0.259	0.796
ภาพรวม	4.10	0.640	4.080	0.640	0.107	0.915

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การตารางที่ 4.2 พบว่าการทดสอบสมมติฐานพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด ไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการบริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด โดยภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ ความสำคัญ	ลำดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.18	0.539	มาก	1
ด้านราคา	4.04	0.585	มาก	5
ด้านบุคลากร	4.14	0.817	มาก	2
ด้านกระบวนการให้บริการ	4.07	0.607	มาก	4
ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ	4.09	0.534	มาก	3
ภาพรวม	4.09	0.637	มาก	

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.637) โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการมากกว่าด้านอื่น ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.539) รองลงมาคือด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.817) ส่วนด้านราคากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.585)

การวิเคราะห์สมมติฐานเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด

ตารางที่ 4 แสดงผลเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ	Sig.
เพศ	0.915
อายุ	0.603
ระดับการศึกษา	0.551
หน่วยงาน	0.306

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน่วยงานแตกต่างกันการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยอภิปรายได้ว่าค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการมากที่สุด คือ เครื่องแบบพนักงานที่ดี คล่องตัว และได้มาตรฐาน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเครื่องแบบการแต่งกายของพนักงานเป็นภาพลักษณ์แรกที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ การแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อยของพนักงานรักษาความปลอดภัย สวมใส่เครื่องแบบที่ดี มีความคล่องตัว และได้มาตรฐาน ทำให้พนักงานมีบุคลิกภาพที่ดีและน่าเชื่อถือ ปัจจัยนี้จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐกร วัชรสินธุ์ พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยในมุมมองของผู้นำด้านการจัดการธุรกิจบริการรักษาความปลอดภัย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการธุรกิจบริการรักษาความปลอดภัย คือ 1) ควรสร้างเงื่อนไขการอ้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต 2) สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน 3) สร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต 4) ส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสุขภาพจิตและ

สุขภาพกายสำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กร 5) ส่งเสริมเพื่อการพัฒนาทักษะและความสามารถที่จะเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร 6) สร้างเงื่อนไขที่เหมาะสมกับตำแหน่งในองค์กรเพื่อการยอมรับในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร 7) การเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กร 8) การเสริมสร้างแนวคิดด้านการคัดเลือกผู้มีความสามารถสู่การเลื่อนขั้นด้วยกระบวนการที่สามารถตรวจสอบได้จากการวัดความรู้ และความสามารถ 9) เสริมสร้างแนวทางการจัดสรรเวลาให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิต ครอบครัว และ 10) การทำงานการเสริมสร้างแนวคิดการพัฒนาอาชีพรักษาความปลอดภัยให้เป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้นโดยมุ่งเน้นที่กิจกรรมในชีวิตประจำวันของพนักงานรักษาความปลอดภัยให้สอดคล้องกับกิจกรรมของสังคม (ณฐกร วัชรสินธุ์, 2566)

เมื่ออภิปรายเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด ด้านผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามพบว่า เครื่องแบบพนักงานที่ดี คล่องตัว และได้มาตรฐานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือการมีอุปกรณ์สำหรับการบริการรักษาความปลอดภัยอย่างเพียงพอ เช่น ไฟฉาย วิทยุสื่อสาร กรวย กระบอง ไฟหมุน ถังมือ เสื้อสะท้อนแสง นกหวีด แผงกัน อุปกรณ์จับงู เป็นต้น ส่วนเรื่องประสบการณ์การทำงานอย่างมีคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด น้อยที่สุดกว่าประเด็นอื่น

สำหรับด้านราคา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามพบว่า ราคามีความเหมาะสมกับพื้นที่การบริการเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด มากกว่าประเด็นอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นิชกานต์ กลัปดี พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ (7Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันส่งอาหารของผู้ประกอบการรายย่อย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด และด้านบุคลากร โดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) จำแนกตามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจของผู้ประกอบการรายย่อย พบว่า ประเภทกิจการ ระยะเวลาที่ก่อตั้ง กิจการ ระยะเวลาที่ใช้บริการ และหมวดหมู่ของร้านอาหารต่างกันส่งผลให้มีการตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันส่งอาหารแตกต่างกัน (นิชกานต์ กลัปดี, 2567)

ส่วนด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามพบว่า การมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการบริการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด มากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือการให้บริการอย่างรวดเร็ว ส่วนเรื่องการให้บริการลูกค้าอย่างเท่าเทียมกันกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันซ์ การ์ด 2022 จำกัด น้อยที่สุดกว่าประเด็นอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐกร วัชรสินธุ์ พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยในมุมมองของผู้นำด้านการจัดการธุรกิจบริการรักษาความปลอดภัย มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับงาน

ส่วนตัว และด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำในการจัดการธุรกิจบริการรักษาความปลอดภัย (ณฐกร วัชรสินธุ์, 2566)

ส่วนด้านกระบวนการให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามพบว่าการมีจำนวนพนักงานที่ให้บริการเพียงพอต่อการบริการตามสัญญาว่าจ้างเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด มากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือการมีสายตรวจเข้าตรวจทุกๆ 12 ชั่วโมง เพื่อตรวจสอบการทำงานของพนักงาน ส่วนเรื่องการประสานงานกับลูกค้าจ้างอย่างสม่ำเสมอ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด น้อยที่สุดกว่าประเด็นอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชพร ภัทรโสภณวานิช พบว่า ปัจจัยด้านความหลากหลายของบริการและร้านค้า ปัจจัยด้านคุณภาพบริการ และปัจจัยด้านราคา ส่งผลต่อปัจจัยความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยความหลากหลายของบริการและร้านค้า ส่งผลต่อปัจจัยด้านภาพลักษณ์ แต่ปัจจัยด้านคุณภาพบริการและปัจจัยด้านราคาไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านภาพลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยความพึงพอใจ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ ส่งผลต่อความจงรักภักดีของร้านค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (กชพร ภัทรโสภณวานิช, 2565)

ส่วนด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามพบว่าระบบการประสานงานและระงับเหตุ เมื่อมีเหตุฉุกเฉิน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด มากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือระบบการตรวจสอบประวัติและคัดเลือกพนักงาน ส่วนเรื่องระบบการให้บริการรักษาความปลอดภัยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นปัจจัยที่มี ผลต่อการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด น้อยที่สุดกว่าประเด็นอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพียรเพียร รักษาชนม์ พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท รักษาความปลอดภัย การ์ดฟอร์ช (ประเทศไทย) จำกัด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านจรรยาบรรณในอาชีพ ด้านการรักษาวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนของด้านผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบปัจจัยในแต่ละด้านมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน จำแนกตามข้อมูล ส่วนบุคคล พบว่า อายุต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านผลการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านจรรยาบรรณในอาชีพแตกต่างกัน รายได้ต่อเดือนต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านการรักษาวินัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านจรรยาบรรณในอาชีพแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เพียรพงศ์ รักษาชนม์, 2561)

การทดสอบสมมติฐานอภิปรายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน่วยงานแตกต่างกัน มีการเลือกใช้บริการ บริษัท รักษาความปลอดภัย พันธุ์ การ์ด 2022 จำกัด โดยพิจารณาจากส่วนประสมทางการตลาด ไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การดำเนินธุรกิจ รักษาความปลอดภัย สิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการคือความหลากหลายในการให้บริการรักษาความปลอดภัย เช่น การมีพนักงานรักษาความปลอดภัยในงานประชุม สถานที่พักอาศัย สถานที่ชุมนุม สำนักงานเคลื่อนที่ คอนเสิร์ต งานสัมมนา บุคคลสำคัญหรือกิจกรรมเฉพาะกิจที่ต้องการการรักษาความปลอดภัย การพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานรักษาความปลอดภัย ให้มีความคล่องตัว สุภาพ ดูดี และมีความพร้อมในการรักษาความปลอดภัย ภาพลักษณ์ของพนักงานสะท้อนการทำงานของบริษัท การเตรียมความพร้อมในการทำงาน ที่ต้องมีความรอบคอบ และรัดกุม ปฏิบัติหน้าที่อย่างมืออาชีพ ไหวพริบ ปฏิภาณในการทำงานของพนักงาน เป็นสิ่งที่บริษัทรักษาความปลอดภัยต้องจัดอบรม สร้างประสบการณ์สัมผัสสถานการณ์ฉุกเฉิน และปฏิบัติการเร่งด่วน พร้อมทั้งจัดให้มีการอบรมตามหลักสูตรใบอนุญาตการรักษาความปลอดภัย เพื่อให้พนักงานมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการบริการรักษาความปลอดภัย ตรวจสอบและควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การบริการรักษาความปลอดภัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และพัฒนาระบบการบริการรักษาความปลอดภัยแบบครบวงจรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กขพร ภัทรโสภณวานิช. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสถานบริการน้ำมันของผู้บริโภค. ใน สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและการบริการนานาชาติ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณฐกร วัชรสินธุ์. (2566). การพัฒนาภาวะผู้นำด้านการจัดการธุรกิจบริการรักษาความปลอดภัย ในศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 8(2), 331-339.
- ณิกานต์ กลับดี. (2567). ปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันส่งอาหารของผู้ประกอบการรายย่อย กรณีศึกษาย่านตลาดวังหลัง เขตบางกอกน้อย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ธรัตน์ ศรีทองเต็ม. (2566). ธุรกิจรักษาความปลอดภัย. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2566 จาก <https://www.lhbank.co.th/getattachment/77c85a96-8689-4d89-aa2a-c2781454ff0d/economic-analysis-Industry-Outlook-2023-Security-Services>
- นเรศ กิจจาพัฒน์พันธ์. (2560). การคาดการณ์ GDP ภาคอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม.
- เพียรพงศ์ รักษาชนม์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท รักษาความปลอดภัย การ์ดฟอร์ซ (ประเทศไทย) จำกัด. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. สถาบันรัชต์ภาคย์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2567). เศรษฐกิจไทยไตรมาส 2/2567 (มองเศรษฐกิจ ฉบับที่ 4079). กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกสิกรไทย.

- สมาคมผู้ประกอบการรักษาความปลอดภัยแห่งประเทศไทย. (2558). ระบบรักษาความปลอดภัยไทย. กรุงเทพมหานคร: สมาคมผู้ประกอบการรักษาความปลอดภัยแห่งประเทศไทย.
- อภิญาณ์รัชต์ จรัชพรวรภัทร์. (2564). บุพปัจจัยของการประสบความสำเร็จของธุรกิจรักษาความปลอดภัย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(8), 371-385.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

การประเมินและการป้องกันความเสี่ยงของปั้นจั่นแบบเคลื่อนที่ภายในลิฟต์ สำหรับอาคารสูง*

RISK ASSESSMENT AND PREVENTION FOR INTERNAL CLIMBING CRANES IN HEIGHT-RISE BUILDING

สุนันtha นิลสนธิ*, วรานนท์ คงสง, บุญธรรม หาญพาณิชย์, กฤษดา พิศลยบุตร, ชัยวัฒน์ ภูวกรกุลชัย

Sunantha Ninsonti*, Waranon Kongsong, Boontham Harnphanich, Kritsada Pisonyabuth, Chaiwat Pooworakulchai

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Engineering, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6414772020@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงจากการใช้งานปั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ไปตามความสูงของอาคารในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อประเมินความเสี่ยงจากการใช้งานปั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ไปตามความสูงของอาคารในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3) เพื่อวิเคราะห์ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานปั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคารในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4) เพื่อเสนอแนวทางการลดความเสี่ยงและสร้างความปลอดภัย จากการใช้งานปั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ ตามความสูงของอาคารในพื้นที่กรุงเทพมหานคร การวิจัยใช้วิธีเชิงปริมาณ และการเก็บข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการใช้งานปั้นจั่นชนิดเคลื่อนที่ภายในลิฟต์ จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการทำงานการใช้ปั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ จำนวน 40 คนจาก 4 แห่งในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และจัดลำดับความเสี่ยงรูปแบบ 5x5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบมี 4 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านสภาพโครงสร้าง สภาพของตัวน็อต ไม่มีการตรวจสอบก่อนนำมาใช้งาน เนื่องจากขาดการดูแลรักษาหลังจากทำงาน 1.2) ด้านบุคลากร ฝ่ายปฏิบัติการและผู้บังคับ ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ 1.3) ด้านการจัดการบริหารก่อสร้าง ขั้นตอนการสมัครงานคัดเลือกผู้ปฏิบัติงาน ยังไม่ผ่านขั้นตอนการยอมรับตามที่กำหนด 1.4) ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบด้านฝุ่นและเสียงระหว่างทำงาน 2) ประเมินความเสี่ยงพบว่าไม่มีการตรวจสอบก่อนการใช้งานเป็นประจำและมีการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับและ 3) แนะนำให้มีการตรวจสอบประจำปี และการฝึกอบรมบุคลากร เพื่อให้เห็นถึงผลกระทบที่ชัดเจนในการป้องกันอุบัติเหตุ

คำสำคัญ: ประเมินความเสี่ยงทางวิศวกรรม, ความสูงของอาคาร, การควบคุมความเสี่ยง, ความปลอดภัยในการใช้งานปั้นจั่นแบบเคลื่อนที่ภายในลิฟต์

Abstract

This research aims to: 1) Analyze factors affecting the risk of using internal climbing cranes in high-rise buildings in Bangkok. 2) Assess the risks associated with using internal climbing cranes in high-rise buildings in Bangkok. 3) Analyze laws and regulations related to the use of internal climbing cranes in high-rise buildings in Bangkok. 4) Propose guidelines for risk reduction and safety enhancement when using internal climbing cranes in high-rise buildings in Bangkok. This quantitative research collected data from a sample of 40 individuals with experience using internal climbing cranes, drawn from four sites in Bangkok. A questionnaire was used as the data collection instrument, and risks were prioritized using a 5x5 matrix. The research findings revealed the following: 1) 4 aspects factors were found to impact risk: 1.1) Structural Condition: This includes the condition of nuts and bolts, and a lack of pre-use inspection due to insufficient maintenance after operation. 1.2) Personnel: Operational staff and supervisors were found to violate regulations. 1.3) Construction Management: The process for recruiting and selecting operators did not meet established acceptance procedures. 1.4) Environment: There were significant impacts from dust and noise during operations. 2) Risk Assessment: The assessment showed that regular pre-use inspections are not conducted, and regulations are frequently violated. 3) Recommendations: The study recommends annual inspections and personnel training to clearly highlight the importance of these measures in accident prevention.

Keywords: Engineering Risk Assessment, Building height, Risk management, Tower Crane Safety Internal Climbing Cranes Risk Management

บทนำ

ในปัจจุบันงานก่อสร้างต่าง ๆ ในประเทศไทยมีการขยายตัวเป็นอย่างมากและ ต้องมีเครื่องจักรที่ช่วยในการขนย้ายวัสดุก่อสร้างที่อยู่ในไซต์งาน ซึ่งเครื่องจักรชนิดนั้น คือ บันจันหอสสูง ซึ่งก่อนการใช้งานบันจันหอสสูงนั้นต้องมีขั้นตอนการดำเนินงานติดตั้งหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่งานหล่อฐานราก งานประกอบโครงสร้าง งานระบบไฟฟ้า ตลอดจนงานระบบกลไกการขับเคลื่อนต่าง ๆ ความเสี่ยงจากการใช้งานบันจันในการก่อสร้างอาคารสูงซึ่งมีความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุสูง หากไม่มีการบริหารจัดการที่เหมาะสม ก็จะนำมาซึ่งความสูญเสียในชีวิต และความสูญเสียในทรัพย์สินได้ จากรายงานการเกิดอุบัติเหตุในอุตสาหกรรมก่อสร้าง อยู่ในลำดับที่หนึ่งมาตลอดหลายปีที่ผ่านมา โดยจากสถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรงและประเภทกิจการ ปี 2562 พบว่าในจำนวนผู้เสียชีวิตจากงานก่อสร้างทั้งหมด 186 กรณี พบว่ามีสัดส่วนผู้เสียชีวิตในประเภทของงานก่อสร้างบางประเภทมีสัดส่วนค่อนข้างสูงต่อเนื่องมาตลอดในทุก ๆ ปี โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ การก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย - เสียชีวิต 55 กรณี คิดเป็น 30% การก่อสร้างอาคารที่ไม่ใช่ที่พักอาศัย - เสียชีวิต 37 กรณี คิดเป็น 20% การก่อสร้างถนน สะพาน และอุโมงค์ - เสียชีวิต 34 กรณี คิดเป็น 18% การก่อสร้างโครงการ

สาธารณูปโภคเกี่ยวกับสายส่งไฟฟ้ากำลังและสายสัญญาณสื่อสาร - เสียชีวิต 18 กรณี คิดเป็น 10% การติดตั้งไฟฟ้า - เสียชีวิต 19 กรณี คิดเป็น 10% งานก่อสร้าง ประเภทอื่น ๆ - เสียชีวิต 23 กรณี คิดเป็น 12% โดยในส่วนของมาตรการด้านความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้างนั้น จะมีกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายหลักที่มีข้อกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยในการทำงานครอบคลุมแทบทุกด้านในงานก่อสร้าง ทั้งการจัดการพื้นที่ก่อสร้าง ดังนั้น ทางภาครัฐและภาคเอกชนที่ทำงานที่เกี่ยวข้องในงานก่อสร้างควรต้องให้ความสำคัญทั้งในข้อกำหนด มาตรฐานการทำงาน การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง รวมทั้งบุคลากรด้านความปลอดภัย การตรวจสอบสภาพการทำงาน สภาพเครื่องมือ เครื่องจักรกล และมาตรการด้านความปลอดภัยที่เข้มงวด เพื่อให้ความเสี่ยงจากอันตรายในงานก่อสร้างที่อาจมีความรุนแรงถึงชีวิต มีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ จนไปสู่ความปลอดภัยในการทำงานที่มีความยั่งยืน (วุฒินันท์ ปัทมวิสุทธิ, 2564) และมีจำนวนอุบัติเหตุหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้งานปั้นจั่นห้อย ลำดับที่ 1 อุบัติเหตุที่พบมากที่สุดคือ บั่นจั่นถล่ม (38%) โดยพบว่าการไม่ทำตามคำแนะนำของผู้ผลิต โดยเฉพาะในช่วงที่การติดตั้ง เพิ่ม-ลดความสูงของปั้นจั่น ลำดับที่ 2 คือ บั่นจั่นพลิกคว่ำ (16%) อาจเกิดได้จากฐานรับปั้นจั่นที่ไม่แข็งแรงเพียงพอ การยกวัสดุเกินพิกัด สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น ยกในขณะลมพัดแรง หรือขณะมีฝนตก ลำดับที่ 3 คือ วัสดุตกหล่นทับ (15%) ซึ่งมาจากหลายสาเหตุ อาทิ สภาพลวดสลิงที่ชำรุด แตก การผูกมัด ยึดเกาะวัสดุที่ไม่ได้มาตรฐาน สภาพสลิงที่เก่า ชำรุด ลำดับที่ 4 คือ แขนปั้นจั่นโก่งงอแขนต่อหัก (12%) ซึ่งอาจมาจากการยกเกินพิกัดน้ำหนัก สภาพแขนปั้นจั่นมีเก่า มีสนิม การติดตั้งที่ไม่ถูกต้อง (วุฒินันท์ ปัทมวิสุทธิ, 2564)

หัวใจของการประเมินความเสี่ยงคือ เพื่อให้เกิดการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพนั้นคงไม่ใช่แค่ต้องการตัวเลขระดับความเสี่ยงที่ประเมินออกมาให้ได้ตามที่ใจเราต้องการเท่านั้น แต่สิ่งที่ต้องการอย่างแท้จริงคือ แผนงานบริหารความเสี่ยงอันตราย ซึ่งประกอบด้วยแผนงานควบคุมการปฏิบัติหรือแผนงานควบคุมความเสี่ยงเพื่อควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือระดับที่กำหนดไว้และแผนงานลดความเสี่ยง เพื่อไม่ให้มีความเสี่ยงพร้อมทั้ง มีแผนงานควบคุมการปฏิบัติ เพื่อควบคุมความเสี่ยงที่ลดลงมาแล้วไม่ให้สูงกว่าระดับที่ยอมรับได้หรือระดับที่กำหนดไว้โดยแผนงานบริหารความเสี่ยงอันตรายทั้งสองลักษณะดังกล่าว ต้องออกแบบให้ครอบคลุมทั้งมาตรการเชิงรุกและมาตรการเชิงรับ เท่าที่สามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของแต่ละองค์กร ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงอันตรายจากการทำงาน จึงเป็นแนวคิดการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยในปัจจุบันมีการทำแบบคู่มือประเมินทำให้รู้เท่าทันหรือรู้ตัวล่วงหน้าด้วยการคาดการณ์จากการประเมินความเสี่ยง เพื่อเตรียมความพร้อมอยู่เสมอให้กับทุกคนในองค์กรด้วยการให้ปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ที่ช่วยกันกำหนดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานที่มีความปลอดภัยของทุกคนตลอดเวลาที่ปฏิบัติงานบนความเสี่ยงอันตราย ตลอดจน มีสุขภาพที่ดีและปลอดภัยจากอันตรายทั้งมวลที่มีอยู่ในองค์กร (เศรษฐวัฒน์ หนูฉิม, 2558) ระหว่างการก่อสร้างอาคาร ข้อควรปฏิบัติอย่างมากในงานก่อสร้างอาคาร จะต้องตรวจสอบความแข็งแรงและความปลอดภัยของปั้นจั่นห้อยอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง (หฤษฎ์ ศรีบุญ, 2567) กองพล ชุนเกาะได้กล่าวว่าการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้างด้วยแบบจำลองสารสนเทศอาคาร โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่พิจารณาให้ความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการกับข้อมูลความรู้ด้านความปลอดภัยภายในงานก่อสร้าง

ยังคงเป็นข้อจำกัดของบริษัท โดยเฉพาะในส่วนของการนำเสนอข้อมูลเป็นเทคโนโลยีในการแสดงผล ที่อาจไม่เอื้ออำนวยในนำเสนอข้อมูลความปลอดภัย (กองพล ชุนเกาะ, 2560)

ทั้งนี้ข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นความรู้ด้านความปลอดภัยภายในโครงการก่อสร้างที่แสดงถึงรายละเอียดของปัญหาหรือกรณีการเกิดเหตุการณ์อุบัติเหตุ และแนวทางการป้องกัน หรือ วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ณ รัฐสุโขทัย สุโขทัยสวัสดิการได้กล่าวว่าการประเมินเกี่ยวกับความปลอดภัย ดังวิจัยเบื้องต้นด้านความปลอดภัยของเครื่องเล่นชั่วคราว กรณีศึกษาในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้วิธีการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษา รวบรวมข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวกับการติดตั้งเครื่องเล่นชั่วคราว 2) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 3) ทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม 4) วิเคราะห์เชิงกฎหมายตามแบบสอบถามเพื่อสรุปแนวทางการควบคุมความปลอดภัยของเครื่องเล่น จำนวนไม่น้อยกว่า 397 คน กล่าวคือ 400 คน โดยได้ผลการวิเคราะห์ปัญหาร้อยละ 58.0 – 69.2 มีความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามของเครื่องเล่นในกฎกระทรวงร้อยละมากที่สุด แต่ก็มีมีความเข้าใจต่ำสุดคือ เครื่องเล่นเป็นสิ่งก่อสร้าง (คิดเป็นร้อยละ 58.0) และ (คิดเป็นร้อยละ 69.2) ว่าเป็นเจ้าของมีความเข้าใจเกี่ยวกับการต้องได้รับใบอนุญาตก่อนติดตั้งเครื่องเล่น แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องความปลอดภัยของเครื่องเล่นมากกว่าเครื่องเล่นเป็นสิ่งก่อสร้าง (ณัฐพร สุโขทัยสวัสดิการ, 2560)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผลของการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนามาตรการความปลอดภัยในการใช้งานบันจัน ในระหว่างการก่อสร้างอาคาร ผู้ดำเนินการต้องตรวจสอบความแข็งแรงและความปลอดภัยของบันจันหอสองและเดอริเคน ที่ใช้สอยเป็นประจำตามคู่มือของผู้ผลิต เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารความเสี่ยง และเสนอแนวทางในการป้องกันความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ จากการใช้งานบันจันชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ ไปตามความสูงของอาคาร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์และความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่คนงานที่ทำงานในโครงการก่อสร้างที่เป็นอาคารหอสอง (พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร, 2563)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบจากการใช้งานบันจันชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ไปตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อประเมินความเสี่ยงจากการใช้งานบันจันชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ไปตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานบันจันชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ ตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเสนอแนวทางในการป้องกันความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ จากการใช้งานบันจันชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ ตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ข้อมูลบริษัทเอกชนที่มีการใช้งานเกี่ยวกับบันจันชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ไป

ตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) ในบริเวณเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และวิธีการจัดการข้อมูล กระบวนการเตรียมข้อมูลให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และพร้อมสำหรับการใช้งาน โดยการลบหรือแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ซ้ำซ้อน ไม่สมบูรณ์ หรือมีรูปแบบไม่ถูกต้องออกเพื่อความน่าเชื่อถือ ข้อมูลที่สะอาดจะช่วยให้การวิเคราะห์ และตัดสินใจมีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่สะอาดจะช่วยให้การวิเคราะห์และตัดสินใจมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือมากขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

บริษัทเอกชนที่มีการใช้งานเกี่ยวกับบันจันหอสอง ชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ไปตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) ในบริเวณเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยประชากรคือผู้ที่ประเมินที่อยู่ในเขตพื้นที่ จำนวน 4 แห่ง ซึ่งประชากรไม่แน่นอน ดังนั้นจึงได้เลือกใช้วิธีจำเพาะเจาะจงและกำหนดคุณสมบัติกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ประเมินจะเป็นวิศวกร ผู้ตอบแบบสอบถามต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ บันจันชนิดเคลื่อนที่ภายในลิฟต์อย่างน้อย 1 ปีซึ่งในแต่ละที่ จะแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง 40 คนและกระจายไปในแต่ละบริษัท ซึ่งให้ความสำคัญจากประสบการณ์ผู้ใช้งานบันจันหอสองเป็นประจำควบคู่กับบทความวิชาการ แต่ไม่อาจสามารถควบคุมการเกิดอุบัติเหตุได้ทุกกรณี เนื่องจากปัญหาการเกิดอุบัติเหตุไม่เหมือนกัน

โดยใช้วิธีการเลือกจากกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์จริงหรือมีโอกาสเกี่ยวกับเรื่องงานที่เกี่ยวกับบันจัน ชนิดเคลื่อนที่ภายในลิฟต์ โดยมีการแบ่งดังนี้

1. วิศวกรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการทำงานโครงการก่อสร้างที่มีการใช้งานบันจันชนิดติดตั้งภายใน ลิฟต์ ตามความสูงของอาคาร
  2. ผู้ที่ทำงานในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานการใช้นันจันชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ ตามความสูงของอาคาร ในโครงการก่อสร้าง
- จึงได้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วิศวกร ผู้คุมงานและผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้นันจันในแต่ละที่ จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด และปลายเปิด โดยการศึกษาจากการ ค้นคว้า อ่านวารสาร หนังสือที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ทำแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้น โดยเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) 1) ตำแหน่งงาน และ 2) ประสบการณ์การทำงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบจากความถี่การติดตั้งบันจันชนิดแบบเคลื่อนที่ภายในช่องลิฟต์ ตามความสูงของอาคารซึ่งประกอบไปด้วย 3 ด้านดังนี้ 1) ด้านสภาพโครงสร้าง 2) ด้านบุคลากร และ 3) ด้านการบริหารการก่อสร้าง ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านผลกระทบต่อสิ่งรอบข้างที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบทางสภาพแวดล้อม ผู้ประกอบการ และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยของบันจัน โดยมีลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมาก ระดับ 3 หมายถึง โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นน้อย ระดับ 1 หมายถึง โอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นน้อยที่สุด และวัดระดับความรุนแรงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ และเป็นน้ำหนักค่าคะแนนดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง ระดับความรุนแรงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความรุนแรงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นมาก ระดับ 3 หมายถึง ระดับความรุนแรงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง ระดับความรุนแรงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นน้อย ระดับ 1 หมายถึง ระดับความรุนแรงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด เอกสารงานวิจัย และวิทยานิพนธ์เพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของข้อความทั้งหมดได้เท่ากับ 0.92 จะเห็นได้ว่าผลการหาค่าความเที่ยงตรง และได้ประเมินเพิ่มการหาความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ เสร็จแล้วทำการจัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย
3. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบก่อนนำไปใช้ ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรม
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและติดตามรับแบบสอบถามคืน เพื่อนำมาเก็บรวบรวม
3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยนำไปดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด โดยผู้วิจัยใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการใช้เทคนิควิเคราะห์ขั้นสูงเพื่อสรุปผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลรวมถึงการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความเสี่ยงซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม แสดงผลเป็นรูปแบบแผนภูมิร้อยละ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากโอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและระดับความรุนแรงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงการใช้ปั้นจั่นเพื่อติดตั้งแบบการเคลื่อนที่ภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคาร

โดยเลือกพิจารณาจากปัจจัยทั้ง 5 ระดับและประมวลผลใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดค่าเฉลี่ยและการกระจายของข้อมูล และนำเสนอในรูปตาราง เพื่อประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นด้านวิศวกรรม ก่อสร้างและติดตั้งปั้นจั่น (tower crane)

โดยจัดลำดับความเสี่ยง (Risk Matrix) รูปแบบ 5x5 ช่วยบริหารจัดการความเสี่ยงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมีเกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญความเสี่ยง (Risk Matrix) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) H-High Risk 15 - 25 สีแดง คือความเสี่ยงระดับสูง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการไว้รองรับ 2) M-Moderate Risk 6 - 14 สีเหลือง คือความเสี่ยงระดับกลาง ควรติดตามความเสี่ยงเป็นระยะ เพื่อวางแผนการจัดการ และ 3) L-Low Risk 1 - 5 สีเขียว คือความเสี่ยงระดับต่ำ อาจยอมรับความเสี่ยงไว้ได้ หรือคอยติดตามระดับความเสี่ยงเป็นระยะ (เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, 2561)

ผลการวิจัย

พบว่าผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบจากการใช้งานบันจันชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) แบ่งผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ด้านตำแหน่ง มีรายละเอียด ดังนี้ ด้านตำแหน่ง ส่วนใหญ่เป็นวิศวกรมากกว่าไฟร์แมน/ผู้ช่วยไฟร์แมน และผู้จัดการโครงการ โดยมีอัตรา วิศวกรร้อยละ 78 ไฟร์แมน/ ผู้ช่วยไฟร์แมนร้อยละ 12 ผู้จัดการโครงการร้อยละ 5 ข้อมูลด้านประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาเป็นประสบการณ์การทำงาน 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25 ประสบการณ์ทำงาน 3 - 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 13 และประสบการณ์ ที่น้อยที่สุด เป็นกลุ่มที่อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 7 2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสภาพโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ และด้านผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียงสิ่งแวดล้อม เมื่อนำมาประมวลผลโดยใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale และใช้ค่าสถิติอันได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ผลรวมค่าเฉลี่ยของระดับผลกระทบ กับระดับความถี่ ตามแต่ละปัจจัยทั้ง 2 ส่วน มีระดับผลกระทบด้านสภาพโครงสร้างที่เกี่ยวข้องมีผลกระทบ 3 อันดับ ดังนี้ ด้านสภาพโครงสร้างอาคารสูงผนังมีการเสริมเหล็กที่เพียงพอกับแรงยึดเพลาติดตั้งบันจัน ชนิดเคลื่อนที่ภายในช่องลิฟต์ มีผลกระทบมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด (Mean = 4.60, S.D. = 0.70) ระดับความถี่ด้านสภาพโครงสร้างที่เกี่ยวข้องมีระดับความถี่ 3 อันดับ ดังนี้ สภาพของตัวยึด น็อต และหมุดยึด ไม่มีการตรวจสอบชิ้นส่วนอุปกรณ์ก่อนนำมาใช้ปฏิบัติงาน เนื่องจากขาดการดูแลรักษาหลังจากการทำงานในแต่ละครั้ง มีค่าความถี่มากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.80, S.D. = 0.51) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านบุคลากร มีระดับผลกระทบด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีผลกระทบ 4 อันดับ ดังนี้ บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการและผู้บังคับ ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ เช่น การยกของเกินพิกัด การยกแบบเอียง การใช้บันจันเพื่อแขวนท่อลำเลียงปั๊มคอนกรีตที่ไซต์ก่อสร้างเพื่อทำคอนกรีตและหมุนได้อย่างอิสระ เป็นต้น มีผลกระทบมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.08, S.D. = 0.98) ระดับความถี่ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีระดับความถี่ 4 อันดับ ดังนี้ บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการและผู้บังคับ ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ เช่น การยกของเกินพิกัด การยกแบบเอียง การใช้บันจันเพื่อแขวนท่อลำเลียงปั๊มคอนกรีตที่ไซต์ก่อสร้างเพื่อทำคอนกรีตและหมุนได้อย่างอิสระ เป็นต้น มีค่าความถี่มากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.50, S.D. = 0.74) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านการจัดการบริหารการก่อสร้าง พบว่าระดับผลกระทบด้านการจัดการบริหารการก่อสร้างที่เกี่ยวข้องมีผลกระทบ 4 อันดับ ดังนี้ ควรมีการให้ศึกษาคู่มือการใช้งานบันจันอย่างละเอียด เช่น การให้สัญญาณต่าง ๆ เมื่อปฏิบัติงานในพื้นที่แคบและการวางสิ่งของต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติ

รวมไปถึงความเข้มงวดถึงการอนุญาตให้คนที่ไม่เกี่ยวข้องขึ้นไประหว่างปฏิบัติงาน มีผลกระทบมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.20, S.D. = 0.60) ระดับความถี่ด้านการจัดการบริหารการก่อสร้างที่เกี่ยวข้องมีระดับความถี่ 4 อันดับ ดังนี้ ขั้นตอนการสมัครงานและการยอมรับสำหรับการถอดประกอบยังไม่ผ่านขั้นตอนการประกอบและยอมรับตามที่กำหนด และเสียโอกาสให้หน่วยงานของรัฐตรวจสอบ มีค่าความถี่มาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.43, S.D. = 0.86) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง พบว่าระดับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องมีผลกระทบ 3 อันดับ ดังนี้ ให้ความสำคัญกับการสำรวจผลกระทบต่อชาวบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้องในบริเวณนั้น ทุกสัปดาห์ เช่น การพูดคุยกับชาวบ้าน ตรวจสอบค่าฝุ่นจากการก่อสร้างภายในโครงการ ค่าเสียงบริเวณรอบข้าง พร้อมแนวทางในการแก้ไข มีผลกระทบมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (Mean = 4.58, S.D. = 0.77) ระดับความถี่ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ความเหมาะสมของการติดตั้งปั้นจั่นชนิดเคลื่อนที่ภายในช่องลิฟต์ ไม่บิตบังหรือมีผลกระทบกับการใช้ชีวิตของชาวบ้านหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในบริเวณนั้น มีค่าความถี่มากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (Mean = 4.63, S.D. = 0.66)

ผลการประเมินความเสี่ยงจากการใช้งานปั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) ระดับความเสี่ยงแต่ละส่วนและวิเคราะห์ระดับความรุนแรงของแต่ละปัจจัยความเสี่ยงสามารถจัดลำดับความเสี่ยง (Risk Matrix) ช่วยบริหารจัดการความเสี่ยงให้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากทำให้สามารถแก้ไขปัญหา ได้อย่างตรงจุด และทำให้แก้ปัญหาไม่มากเกินไป เนื่องจากสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในส่วนที่สำคัญเพื่อที่จะเลือกในการจัดการและเรียงลำดับ ความสำคัญ โดยแบ่งโอกาสเป็น 3 ระดับ ได้แก่ H-High Risk ความเสี่ยงระดับสูง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการ ไว้รองรับ M-Moderate Risk ความเสี่ยงระดับกลาง ควรติดตามความเสี่ยงเป็นระยะ เพื่อวางแผนการจัดการ และ L-Low Risk ความเสี่ยงระดับต่ำ อาจยอมรับความเสี่ยงไว้ได้ หรือคอยติดตามระบุระดับความเสี่ยงเป็นระยะ จากนั้นวิเคราะห์คะแนนในแต่ละระดับ การประเมินความเสี่ยงดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจถึงความสำคัญของการจัดการความเสี่ยงแต่ละเรื่อง เป็นแนวทางใน การตัดสินใจเลือกวิธีที่เหมาะสมในการจัดการกับความเสี่ยง การจัดระดับความเสี่ยง แบ่งเป็น 5 x 5 พบว่า การวิเคราะห์การตอบสนองความเสี่ยงและการควบคุมความเสี่ยง โดยนำผลที่ได้ของระดับความเสี่ยงแต่ละส่วนและวิเคราะห์ระดับความรุนแรงของแต่ละปัจจัย ดังนี้ ความเสี่ยงการติดตั้งและการใช้งาน มีรายละเอียดปัจจัยในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านสภาพโครงสร้างอาคารสูง พบว่าผนังมีการเสริมเหล็กที่เพียงพอกับแรงยึดเพลาติดตั้งปั้นจั่น ชนิดเคลื่อนที่ภายในช่องลิฟต์ มีระดับความเสี่ยงต่ำสุด เท่ากับ 5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สีเขียว ที่สามารถยอมรับได้ สภาพโครงสร้างปั้นจั่น มีกาตรวจสอบชิ้นส่วนของปั้นจั่นในการติดตั้ง เช่น อุปกรณ์ชำรุด ควรทำรายการแจ้งหรือทำรายการแก้ไขไว้ และสภาพของตัวยึด น็อต และหมุดยึด ไม่มีการตรวจสอบชิ้นส่วนอุปกรณ์ก่อนนำมาใช้ปฏิบัติงาน เนื่องจากขาดการดูแลรักษาหลังจากการทำงานในแต่ละครั้ง มีระดับความเสี่ยงสูง เท่ากับ 20 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สีแดง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการไว้รองรับ แนวทางควบคุมแก้ไขอย่างรวดเร็ว จัดมีการประชุมอย่างเร่งด่วนหรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทันที 2) ปัจจัยด้านบุคลากร บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการและผู้บังคับ ฝึกระเบียบข้อบังคับ เช่น การยกของเกินพิกัด การยกแบบเอียง การใช้ปั้นจั่นเพื่อแขวนท่อลำเลียงป้อนกรรตที่ไซท์ก่อสร้างเพื่อทำคอนกรีตและหมุนได้อย่างอิสระ มีระดับความเสี่ยงสูง เท่ากับ 25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ สีแดง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการไว้รองรับ แนวทางควบคุม

แก้ไขอย่างรวดเร็ว แนวทางปฏิบัติจัดมีการตรวจสอบหรือแก้ไขปัญหาดังที่ รองลงมาคือ ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ การขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้งานเครนและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน นับเป็นสาเหตุที่ร้ายแรงและสร้างความเสียหายได้มาก เช่น ขาดความรู้เกี่ยวกับการบังคับเครน ขาดความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ผู้คุมดิสระ มีระดับความเสี่ยงสูง เท่ากับ 15 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สีแดง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการไว้รองรับ แนวทางควบคุมแก้ไขอย่างรวดเร็ว แนวทางปฏิบัติ จัดมีการตรวจสอบหรือแก้ไขปัญหาดังที่ 3) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการก่อสร้าง มีขั้นตอนการสมัครงานและการยอมรับสำหรับการถอดประกอบยังไม่ผ่านขั้นตอนการประกอบและยอมรับตามที่กำหนด และเสียโอกาส ให้หน่วยงานของรัฐตรวจสอบ มีระดับความเสี่ยงสูง เท่ากับ 25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สีแดง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการไว้รองรับ แนวทางควบคุมแก้ไขอย่างรวดเร็ว แนวทางปฏิบัติ จัดมีการตรวจสอบหรือแก้ไขปัญหาดังที่ รองลงมาคือ ควรมีการให้ศึกษาคู่มือการใช้งานปั้นจั่นอย่างละเอียด เช่น การให้สัญญาณต่าง ๆ เมื่อปฏิบัติงานในพื้นที่แคบและการวางสิ่งของต่างๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติ รวมไปถึงความเข้มงวดถึงการอนุญาตให้คนที่เกี่ยวข้องขึ้นไประหว่างปฏิบัติงาน ระดับความเสี่ยงสูง เท่ากับ 20 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สีแดง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการไว้รองรับ แนวทางควบคุมแก้ไขอย่างรวดเร็ว แนวทางปฏิบัติจัดมีการตรวจสอบหรือแก้ไขปัญหาดังที่ 4) ปัจจัยด้านผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง สิ่งแวดล้อม มีความเหมาะสมของการติดตั้งปั้นจั่นชนิดเคลื่อนที่ภายในช่องลิฟต์ ไม่บดบังหรือมีผลกระทบกับการใช้ชีวิตของชาวบ้านหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในบริเวณนั้น มีระดับความเสี่ยงสูง เท่ากับ 25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สีแดง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการไว้รองรับ แนวทางควบคุมแก้ไขอย่างรวดเร็ว แนวทางปฏิบัติ จัดมีการตรวจสอบหรือแก้ไขปัญหาดังที่ รองลงมาคือ มีเสียงรบกวนจากการใช้งานเครื่องจักรขณะปฏิบัติงาน ต้องไม่มีผลกระทบกับชาวบ้านเพื่อลดปัญหาการร้องเรียน มีระดับความเสี่ยงสูง เท่ากับ 20 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สีแดง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการไว้รองรับ แนวทางควบคุมแก้ไขอย่างรวดเร็ว แนวทางปฏิบัติจัดมีการตรวจสอบหรือแก้ไขปัญหาดังที่

ผลการวิเคราะห์ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานปั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจั่น และหม้อน้ำ พ.ศ. 2564 ด้านบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการและผู้บังคับ ฝึกระเบียบข้อบังคับ เช่น การยกของเกินพิกัด ซึ่งมีผลมาจากข้อบังคับ กฎกระทรวง ในการประกอบ การติดตั้ง การทดสอบ การใช้ การซ่อมแซม การบำรุงรักษา การตรวจสอบ การรื้อถอนปั้นจั่นหรืออุปกรณ์อื่นของปั้นจั่น นายจ้างต้องปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะและคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตกำหนดไว้ หากไม่มีรายละเอียดคุณลักษณะและคู่มือการใช้งานดังกล่าว นายจ้างต้องดำเนินการให้วิศวกรเป็นผู้จัดทำรายละเอียดคุณลักษณะและคู่มือการใช้งานเป็นหนังสือ และต้องมีสำเนาเอกสารดังกล่าวไว้ให้พนักงานตรวจสอบความปลอดภัยตรวจสอบได้รายละเอียดคุณลักษณะและคู่มือการใช้งานตามวรรคหนึ่งต้องเป็นภาษาไทย หรือภาษาอื่น ที่ลูกจ้างสามารถศึกษาและปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในการทำงานได้ และผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ การขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้งานเครนและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน นับเป็นสาเหตุที่ร้ายแรงและสร้างความเสียหายได้มากซึ่งมีผลจากข้อบังคับกฎกระทรวง นายจ้างต้องจัดให้มีการทดสอบการติดตั้งปั้นจั่นเมื่อติดตั้งเสร็จตามรายละเอียดคุณลักษณะและคู่มือการใช้งานตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด และต้องมีสำเนาเอกสาร

การทดสอบไว้ให้พนักงานตรวจความปลอดภัยตรวจสอบได้ ในกรณีที่มีการหยุดใช้งานปั่นจั่นตั้งแต่หกเดือนขึ้นไป ก่อนนำปั่นจั่นมาใช้งานใหม่

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบจากการใช้งานปั่นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ด้านตำแหน่ง ส่วนใหญ่เป็นวิศวกรมากกว่าไฟร์แมน/ผู้ช่วยไฟร์แมน และผู้จัดการโครงการ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี 2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสภาพโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ และด้านพื้นที่ข้างเคียง สิ่งแวดล้อม เมื่อนำมาประมวลผลโดยใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale และใช้ค่าสถิติ และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลรวมค่าเฉลี่ยของระดับผลกระทบอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสภาพโครงสร้างอาคารสูงผนังมีการเสริมเหล็กที่เพียงพอกับแรงยึดเพลาติดตั้งปั่นจั่นชนิดเคลื่อนที่ภายในช่องลิฟต์ มีผลกระทบมากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด สภาพของตัวยัด น็อต และหมุดยึด ไม่มีการตรวจสอบชิ้นส่วนอุปกรณ์ก่อนนำมาใช้ปฏิบัติงาน เนื่องจากขาดการดูแลรักษาหลังจากการทำงานในแต่ละครั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการและผู้บังคับ ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ เช่น การยกของเกินพิกัด การยกแบบเอียง การใช้งานปั่นจั่นเพื่อแขวนท่อลำเลียงป้อนคอนกรีตที่ไซต์ก่อสร้างเพื่อทำคอนกรีตและหมุนได้อย่างอิสระ เป็นต้น มีผลกระทบมากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดการบริหารการก่อสร้าง ควรมีการให้ศึกษาคู่มือการใช้งานปั่นจั่นอย่างละเอียด เช่น การให้สัญญาณต่าง ๆ เมื่อปฏิบัติงานในพื้นที่แคบและการวางสิ่งของต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติ รวมไปถึงความเข้มงวดถึงการอนุญาตให้คนที่ไม่เกี่ยวข้องขึ้นประหว่างปฏิบัติงาน มีผลกระทบมากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ขั้นตอนการสมัครงานและการยอมรับสำหรับการถอดประกอบยังไม่ผ่านขั้นตอนการประกอบและยอมรับตามที่กำหนด และเสียโอกาสให้หน่วยงานของรัฐตรวจสอบ มีค่าความถี่มากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียงควรให้ความสำคัญกับการสำรวจผลกระทบต่อชาวบ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้องในบริเวณนั้น ทุกสัปดาห์ เช่น การพูดคุยกับชาวบ้าน ตรวจสอบค่าฝุ่นจากการก่อสร้างภายในโครงการ ค่าเสียงบริเวณรอบข้าง พร้อมแนวทางในการแก้ไข มีผลกระทบมากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ความเหมาะสมของการติดตั้งปั่นจั่นชนิดเคลื่อนที่ภายในช่องลิฟต์ ไม่บิดบังหรือมีผลกระทบกับการใช้ชีวิตของชาวบ้านหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในบริเวณนั้น มีค่าความถี่มากที่สุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า นายจ้าง ผู้บังคับและผู้ปฏิบัติงาน มักมีการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ รวมไปถึงขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้งานปั่นจั่นแต่ละประเภท นับเป็นสาเหตุที่มีความเสี่ยงสูง สอดคล้องกับบทความการค้นคว้าอิสระของ เศรษฐวัฒน์ หนูฉิม เรื่องการประเมินความเสี่ยงในงานรื้อถอนทาวเวอร์เครนชนิดบูมกระดกสำหรับงานก่อสร้างอาคารสูง ที่พบว่า สาเหตุที่มีความเสี่ยงสูงต้องมีการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยง คือ ผู้ควบคุมใช้งานทาวเวอร์เครนไม่ถูกต้อง และผู้ควบคุมประเมินน้ำหนักยกผิดพลาด ซึ่งมีแนวทางและมาตรการในการควบคุมความเสี่ยง คือ จัดอบรมหลักสูตรการควบคุมทาวเวอร์เครนอย่างปลอดภัย ทั้งนี้การเข้าฝึกอบรมก็จะมีการทำแบบทดสอบก่อน-หลัง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความใส่ใจในความปลอดภัย (เศรษฐวัฒน์ หนูฉิม, 2558)

ผลการประเมินความเสี่ยงจากการใช้งานปั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคาร (Internal Floor Climbing) ระดับความเสี่ยงแต่ละส่วนและวิเคราะห์ระดับความรุนแรงของแต่ละปัจจัยความเสี่ยง สามารถจัดลำดับความเสี่ยง (Risk Matrix) ช่วยบริหารจัดการความเสี่ยงให้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สภาพโครงสร้างปั้นจั่น มีกาตรวจสอบชิ้นส่วนของปั้นจั่นใน การติดตั้ง เช่น อุปกรณ์ชำรุด ควรทำการแจ้งหรือทำการการแก้ไขไว้ และสภาพของตัวยัด น๊อต และหมุดยัด ไม่มีการตรวจสอบชิ้นส่วนอุปกรณ์ก่อนนำมาใช้ปฏิบัติงาน เนื่องจากขาดการดูแลรักษาหลังจากการทำงานในแต่ละครั้ง มีระดับความเสี่ยงสูง เท่ากับ 20 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สีแดง ต้องมีการเตรียมการเตรียมแผนการจัดการไว้รองรับ แนวทางควบคุมแก้ไขอย่างรวดเร็ว จัดมีการประชุมอย่างเร่งด่วนหรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทันที สอดคล้องกับบทความการค้นคว้าอิสระของ โชคชัย อลงกรณ์ ทักษิณ เรื่องการตรวจสอบปั้นจั่นหอสถูป กล่าวไว้ว่า ความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีก้าวหน้าเพิ่มขึ้นทั้งนี้ เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความตั้งใจเป็นอย่างสูงที่จะนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้พัฒนาการทำงานของตนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การลดสถิติอุบัติเหตุจากการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่น หอสถูปลงได้รวมไปถึงในส่วนงานติดตั้ง ตรวจสอบ ทดสอบ ใช้งาน ซ่อม-บำรุงรักษา และรื้อถอน และสื่อที่ใช้ประกอบการฝึกอบรมควรครอบคลุมและมีปริมาณเพียงพอกับลักษณะงานตามแต่ละโครงการที่มีการใช้งานและกรณีต้นเหตุการเกิดอุบัติเหตุของปั้นจั่น นั้นมักเกิดขึ้นได้หลายปัจจัยได้แก่ ความเสียหายด้านอุปกรณ์ชำรุดจากการใช้งานมานานและผู้ประกอบชิ้นส่วนไม่รอบคอบ ตรวจสอบให้ดี ซึ่งมีระดับผลกระทบมาก ความถี่ที่เกิดบ่อยตามเกณฑ์ที่กำหนดในช่วงมากที่สุด (โชคชัย อลงกรณ์ ทักษิณ, 2553) และได้สอดคล้องกับบทความของ ประสาน รัตนสาธิต อันตรายจากปั้นจั่นหอคอยสูง กล่าวไว้ดังนี้ 1) น๊อต (Bolt) ขาด (ลักษณะความเสียหาย: หอคอยถล่มแบบพับโค่น) เนื่องจากการประกอบชิ้น ส่วน Tower Crane ที่เป็นสลักเกลียวอาจขึ้นด้วยแรงที่เกินค่าความยืดหยุ่น (Elasticity Limit) จนทำให้สลักเกลียวยืดออก (Yield Limit) ความแข็งแรงลดลง เมื่อใช้งานไปเกิดแรงกระทำเพียงเล็กน้อยที่สลักเกลียวอีกจนทำให้สลักเกลียวขาดและหลุดจนเกิดเป็นอุบัติเหตุของปั้นจั่น 2) สลักหลุด (ลักษณะความเสียหาย: หอคอยถล่มแบบทรุดตัว) เนื่องจากสลักชำรุดหรือเสื่อมสภาพ ทำให้สลักเคลื่อนตัวหลุดออกจนเกิดเป็นอุบัติเหตุ (ประสาน รัตนสาธิต, 2565) และยังสอดคล้องกับ สุรินทร์ นิลสนธิ พบว่า ความเสี่ยงการติดตั้งปั้นจั่น แบบเคลื่อนที่ภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคารเพื่อเป็นแนวทางประเมินความเสี่ยงของการติดตั้งและคู่มือการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้าง (สุรินทร์ นิลสนธิ, 2567)

ผลการวิเคราะห์ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานปั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคาร กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บันจั่น และหมอน้ำ สอดคล้องกับ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2564 กำหนดไว้ว่า ด้านบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการและผู้บังคับ ฝ่าฝั้นระเบียบข้อบังคับ นายจ้างต้องปฏิบัติตามรายละเอียดคุณลักษณะและคู่มือการใช้งานที่ผู้ผลิตกำหนดไว้ ดำเนินการให้วิศวกรเป็นผู้จัดทำรายละเอียดคุณลักษณะและคู่มือการใช้งานเป็นหนังสือ และต้องมีสำเนาเอกสารดังกล่าวไว้ให้พนักงานตรวจสอบความปลอดภัยตรวจสอบได้รายละเอียดคุณลักษณะและคู่มือการใช้งานตามวรรคหนึ่งต้องเป็นภาษาไทย หรือภาษาอื่นที่ลูกจ้างสามารถศึกษาและปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในการทำงานได้ และผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ การขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้งานเครนและความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน นับเป็นสาเหตุที่ร้ายแรงและสร้างความเสียหายได้มากซึ่งมีผลจากข้อบังคับกฎกระทรวง นายจ้างต้องจัดให้มีการทดสอบการติดตั้งปั้นจั่นเมื่อติดตั้งเสร็จตาม

รายละเอียดคุณลักษณะและคู่มือการใช้งานตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนด และต้องมีสำเนาเอกสาร การทดสอบไว้ให้พนักงานตรวจความปลอดภัยตรวจสอบได้ ในกรณีที่มีการหยุดใช้งานบั้นจั่นตั้งแต่หกเดือนขึ้นไป ก่อนนำบั้นจั่นมาใช้งานใหม่ (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2564)

แนวทางในการป้องกันความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ จากการใช้งานบั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคาร ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีดังนี้ 1) ด้านสภาพโครงสร้าง 2) ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านการจัดการบริหารการก่อสร้าง 4) ด้านผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง ได้สอดคล้องกับบทความของ หฤษฎ์ ศรีนุกูล การบำรุงรักษาเครน เป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อยืดอายุการใช้งานเครนให้ยาวนาน และยังลดอุบัติเหตุจากอุปกรณ์ที่ชำรุดเสื่อมสภาพ จะเห็นว่าในปัจจุบันส่วนใหญ่มักที่จะขาดการบำรุงรักษาที่ดี ไม่ปฏิบัติตามระยะเวลาที่คู่มือได้กำหนด นอกจากนี้ สภาวิศวกร/ วสท. ให้ความรู้เรื่องเครนโดยเฉพาะทาวเวอร์เครนให้มากยิ่งขึ้น และวิศวกรผู้ตรวจสอบต้องผ่านการอบรมด้านเครนและขึ้นทะเบียนกับสภาวิศวกร ร่วมกับการจัดทำมาตรฐาน/คู่มือ การติดตั้งเครนโดย วสท. หรือ สภาวิศวกร (หฤษฎ์ ศรีนุกูล, 2567)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบจากการใช้งานบั้นจั่นชนิดติดตั้งภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคาร มีดังนี้ ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นวิศวกรมากกว่าโพรแมน/ผู้ช่วยโพรแมน และผู้จัดการโครงการ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี ปัจจัยที่ส่งผลกระทบด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสภาพโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านการจัดการบริหารจัดการ และด้านพื้นที่ข้างเคียง สิ่งแวดล้อม ดังนั้น นายจ้าง ผู้บังคับและผู้ปฏิบัติงาน มักมีการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้งานบั้นจั่นแต่ละประเภท นับเป็นสาเหตุที่มีความเสี่ยงสูง ผลการประเมินความเสี่ยงจากการใช้งานบั้นจั่นฯ ระดับความเสี่ยงแต่ละส่วนและวิเคราะห์ระดับความรุนแรงของแต่ละปัจจัยความเสี่ยง สามารถจัดลำดับความเสี่ยง (Risk Matrix) ช่วยบริหารจัดการความเสี่ยงให้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานบั้นจั่นฯ กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร บั้นจั่น และหมอน้ำ ดังนี้ 1) ด้านสภาพโครงสร้าง ระดับความถี่ด้านสภาพโครงสร้างที่เกี่ยวข้องมีระดับความถี่มากที่สุด คือ สภาพของตัวยัด น็อต และหมุดยึด ไม่มีการตรวจสอบชิ้นส่วนอุปกรณ์ก่อนนำมาใช้ปฏิบัติงาน เนื่องจากขาดการดูแลรักษาหลังจากการทำงานในแต่ละครั้ง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (Mean = 4.80, S.D. = 0.51) 2) ด้านบุคลากร ระดับความถี่ที่เกี่ยวข้องมีระดับความถี่มากที่สุด คือ บุคลากรฝ่าฝืนปฏิบัติการและผู้บังคับ ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับ เช่น การยกของเกินพิกัด การยกแบบเอียง การใช้บั้นจั่นเพื่อแขวนท่อลำเลียงปัมคอนกรีตที่ไซต์ก่อสร้างเพื่อทำคอนกรีตและหมุนได้อย่างอิสระ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (Mean = 4.50, S.D. = 0.74) 3) ด้านการจัดการบริหารการก่อสร้างมีระดับความถี่มากที่สุด คือ ขั้นตอนการสมัครงานและการยอมรับสำหรับการถอดประกอบยังไม่ผ่านขั้นตอนการประกอบและยอมรับตามที่กำหนด และเสียโอกาสให้หน่วยงานของรัฐตรวจสอบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (Mean = 4.43, S.D. = 0.86) และ 4) ด้านพื้นที่ข้างเคียงและสิ่งแวดล้อมมีระดับความถี่มากที่สุด คือ ระดับความถี่ที่เกี่ยวข้องมีค่าความถี่มากที่สุด คือ ความเหมาะสมของการติดตั้งบั้นจั่นชนิดการไต่ภายในช่องลิฟต์ ไม่บดบังหรือมีผลกระทบกับการใช้ชีวิตของชาวบ้านหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในบริเวณ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (Mean = 4.63, S.D. = 0.66) ซึ่งทำให้

สอดคล้องกับแนวทางในการป้องกันความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ทั้งนี้ความปลอดภัยล้วนต้องขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ที่เกี่ยวข้องทุกคนควรให้ความสำคัญไม่ละเลย หรือมีก่งายในการทำงาน เริ่มจากข้อควรรู้เบื้องต้นก่อนที่จะมีการยกของนั้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ควรได้มีการตรวจสอบสภาพของการจับยึด การควบคุมทิศทางของของที่ยกสลึงและอุปกรณ์ โดยเฉพาะอุปกรณ์ที่มีการทำลายทิ้ง เพื่อไม่ให้มีการนำมาใช้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ 2) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้นของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามกฎหมายป็นจันอย่างจริงจัง กล่าวคือ ต้องมีบทลงโทษอย่างจริงจังสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยในงานก่อสร้าง 3) ผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องศึกษาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุและหาแนวทางป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดเหตุในโครงการที่รับผิดชอบ เป็นการดีที่สุดที่สุด 4) ควรให้ความร่วมมือและรักษากฎระเบียบเพื่อความปลอดภัยทั้งตัวเองและคนอื่น 5) ควรมิวิศวกรควบคุมการติดตั้งและบังคับอย่างจริงจัง วิศวกรผู้ตรวจสอบต้องสอบผ่านการอบรมด้านป็นจัน และขึ้นทะเบียนกับสภาวิศวกร รวมไปถึงช่างติดตั้งต้องผ่านการอบรมตามกฎหมายทางสภาวิศวกร และ 6) ควรเข้มงวดและให้ความรู้เรื่องป็นจัน ให้มากยิ่งขึ้น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องลงพื้นที่สุ่มตรวจให้มากยิ่งขึ้น เพื่อความปลอดภัยอย่างทั่วถึง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยความเสี่ยงการติดตั้งป็นจัน แบบเคลื่อนที่ภายในลิฟต์ตามความสูงของอาคารเพื่อเป็นแนวทางประเมินความเสี่ยงของการติดตั้ง และคู่มือการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัย ในงานก่อสร้าง การฝึกอบรมบุคลากร การตรวจสอบอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ และการปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัย ทุกโครงการงานก่อสร้างควรมิวิศวกรควบคุมการติดตั้ง วิศวกรผู้ตรวจสอบต้องสอบผ่านการอบรมด้านป็นจัน และขึ้นทะเบียนกับสภาวิศวกร รวมไปถึงช่างติดตั้งต้องผ่านการอบรมตามกฎหมายทางสภาวิศวกร ควรเข้มงวดและให้ความรู้เรื่องป็นจัน ให้มากยิ่งขึ้น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องลงพื้นที่สุ่มตรวจให้มากยิ่งขึ้น เพื่อความปลอดภัยอย่างทั่วถึง การตรวจสอบคุณภาพการติดตั้งอย่างเข้มงวด มีการจดบันทึกอย่างละเอียด เป็นสม่ำเสมอ รวบรวมทั้งการจัดทำคู่มือความปลอดภัย การตรวจสอบอุปกรณ์ก่อนใช้งาน และการมีแผนฉุกเฉินสำหรับกรณีอุบัติเหตุ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2564). กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการและดำเนินการ ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ป็นจัน และหมอน้ำ. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.labour.go.th/in dex.php/59597-2564-31>
- กองพล ชุนเกาะ. (2560). การจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้างด้วยแบบจำลองสารสนเทศอาคาร. ใน วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2561). Risk การจัดลำดับความสำคัญความเสี่ยง (Risk Matrix). เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.iok2u.com/article/business-administrator/risk-matrix>
- โชคชัย อลงกรณ์ทักษิณ. (2553). การตรวจสอบป็นจันหอสถ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือกรุงเทพฯ.

- ณัฐวุฒิ สุขศิริสวัสดิกุล. (2560). การประเมินเบื้องต้นด้านความปลอดภัยของเครื่องเล่นชิงคราว กรณีศึกษาในเขตอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. ใน สารนิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสาน รัตนสาลี. (2565). อันตรายจากปั้นจั่นหอคอยสูง. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2565 จาก https://www.psmc2006.com/M/M-02_article-tower%20crane.pdf
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร. (2563). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 137 ตอนที่ 96 หน้า 21 (18 พฤษภาคม 2563).
- วุฒินันท์ ปัทมวิสุทธิ. (2564). อันตรายร้ายแรงและสถิติการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง. ในบทความสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน. เรียกใช้เมื่อ 23 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.tosh.or.th/index.php/blog/item/922-2021-07-12-13-03-30>
- เศรษฐวัฒน์ หนูฉิม. (2558). กระประเมินความเสี่ยงในงานรื้อถอนทาวเวอร์เครนชนิดบูมกระดกสำหรับงานก่อสร้างอาคารสูง. ใน สารนิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนางานอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนันทา นิลสนธิ. (2567). การประเมินและการป้องกันความเสี่ยงของปั้นจั่นแบบเคลื่อนที่ภายในลิฟต์สำหรับอาคารสูง. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หฤษฎ์ ศรีบุญกุล. (2567). ความปลอดภัยในการใช้ TOWER CRANE. กรุงเทพมหานคร: วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย (วสท.).

การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์

ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*

THE DEVELOPMENT OF ELECTRONIC LESSONS FOR THE COURSE TECHNOLOGY OF SCIENCE FOR THE FIRST YEAR COMPUTER MAJOR AT FACULTY EDUCATION KAMPHAENG PHET RAJABHAT UNIVERSITY

เมธี มธุรส

Matee Maturros

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กำแพงเพชร ประเทศไทย

Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet, Thailand

Corresponding author E-mail: mateekpru@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ จำนวน 28 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ 2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที 3) การหาค่าดัชนีประสิทธิผล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าดัชนีประสิทธิผล และ 4) การศึกษาความพึงพอใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.71/83.93 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเท่ากับ 0.7024 ซึ่งแสดงว่า หลังการเรียนรู้นักศึกษามีความก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น 0.7024 คิดเป็นร้อยละ 70.24 และ 4) นักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.63)

คำสำคัญ: การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์, เทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์, สาขาวิชาคอมพิวเตอร์

Abstract

This research article aims to: 1) develop and evaluate the efficiency of an electronic lesson to meet the 80/80 criterion. 2) compare the learning achievement of students before and after learning with the electronic lesson. 3) determine the effectiveness index of the electronic lesson. And 4) study the satisfaction of students towards learning using the electronic lesson. The research follows a Quasi Experimental Research. The sample group consists of 28 computer major students from the Faculty of Education, selected using purposive sampling. There are 4 research steps as follows: 1) Finding the efficiency of electronic lesson The research instrument was electronic lesson. Data was analyzed using percentage. 2) Comparison of academic achievement The research instrument was an achievement test. Data was analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test. 3) Finding the effectiveness index The research instrument was an achievement test. Data was analyzed using percentage, mean, and effectiveness index. 4) Study of satisfaction The research instrument was a satisfaction questionnaire. Data was analyzed using mean and standard deviation. The findings of the study revealed that: 1) The efficiency of the e-learning lesson was 80.71/83.93, which met the established criteria. 2) The academic achievement of students before and after studying found that after studying was significantly higher than before studying at a statistical level of .01. 3) The effectiveness index of the electronic lesson was 0.7024, indicating that after learning with the electronic lesson, students' learning progress increased by 0.7024, or 70.24 percent. And 4) The overall satisfaction of students with learning using the electronic lesson was at a high level ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.63).

Keywords: The Development of Electronic Lessons, Technology for Science, Computer Major

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดดด้วยอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต ไม่เว้นแม้แต่การศึกษา ผู้เรียนยุคใหม่เติบโตมาพร้อมกับเครื่องมือสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ หรืออินเทอร์เน็ต ซึ่งแตกต่างจากเยาวชนในยุคก่อนอย่างสิ้นเชิง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) เปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ แต่ยังสร้างความท้าทายและโอกาสใหม่ๆ ให้กับระบบการศึกษาทั่วโลก จากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป ประเทศไทยได้มีการเตรียมพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 และมีการเตรียมรับมือกับบริบทของประเทศและของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติโดยเฉพาะในมิติด้านการพัฒนาการศึกษาที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้เท่าทันและพร้อมรับการเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม รูปแบบการสอนสมัยใหม่ องค์ความรู้ใหม่ของครูผู้สอนและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียน (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2561)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศ และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและสร้างเสริมธรรมาภิบาล (บุญนิศา ไทยช่วย, 2565) และการจัดการศึกษาของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มี ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทโลกและเป้าหมายประเทศไทย 4.0 โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาบูรณาการในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนนี้ยังคง เผชิญกับความท้าทายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาให้พร้อมรับมือกับการ เปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ เป็นรายวิชาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2562) ที่น่าสนใจเพราะเป็นการสืบ เสาะหาความรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กำหนดปัญหาหรือความต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือกวิธีการ ออกแบบและปฏิบัติการ ทดสอบ ปรับปรุงแก้ไข ประเมินผล เลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาและสามารถใช้ เทคโนโลยีจัดทำโครงการงานเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์” (มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2562) นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยียังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในภาคอุตสาหกรรมการบิน เช่น ห้องจำลอง การบิน (Flight Simulator) เทคโนโลยี VR (Virtual Reality) และเทคโนโลยี AR (Augmented Reality) เพื่อให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง (พีรกานต์ พวงมาลัย และคณะ, 2568) ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการออกแบบบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบจำลอง ADDIE, หลักการ ออกแบบการสอนตามแนวคิดของ Gagne หลักการจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ (ศยามน อินสะอาด, 2561)

จากการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร พ.ศ. 2562 ซึ่งรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์นั้นเป็นการศึกษาสืบเสาะหาความรู้ด้วย กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม กำหนดปัญหาหรือความต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือกวิธีการ ออกแบบและ ปฏิบัติการ ทดสอบ ปรับปรุงแก้ไข ประเมินผล เลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาและสามารถใช้เทคโนโลยีจัดทำ โครงการงานเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และการเข้าสู่ ยุคอินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง (Internet of Things) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ใน รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ โดยมีการพัฒนาเป็นบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเสริมการเรียนรู้ให้นักศึกษา โดยผู้เรียนสามารถศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถ ทบทวน บทเรียน สนับสนุนทั้งการเรียนรู้รายบุคคล และการเรียนรู้แบบร่วมมือกลายเป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียน รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยมีผู้สอนทำหน้าที่ดูแลจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนต่าง ๆ และชี้แนะวิธีการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียนที่ หลากหลาย การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธี

ที่จะแสวงหาความรู้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนร่วมกันทุกคนช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและช่วยเพิ่มทักษะการทำงานกลุ่มร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

1.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากร คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ จำนวน 56 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ จำนวน 28 คนได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ จำนวน 14 บท ดังนี้ 1) ความรู้พื้นฐานและการเลือกใช้เทคโนโลยี 2) กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 3) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน 4) ความรู้พื้นฐานบอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ไมโครบิต 5) พื้นฐานการเขียนโปรแกรมเพื่อควบคุมการทำงานของบอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ไมโครบิต 6) การแสดงผลและเสียง 7) เซ็นเซอร์ตรวจจับเสียงและการแสดงผลหลอดไฟสีรุ้ง 8) เซ็นเซอร์วัดอุณหภูมิและเซ็นเซอร์วัดแสง 9) เซ็นเซอร์วัดระยะทางและเซ็นเซอร์ตรวจจับการชน 10) เซ็นเซอร์วัดความชื้น การทำงานของรีเลย์และการควบคุมปั้มน้ำ 11) การทำงานของเซอร์โวมอเตอร์และดีซีมอเตอร์ 12) การวัดและประเมินผลโครงงาน 13) การนำเสนอโครงงานด้วยอินโฟกราฟิก และ 14) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์

1.3 ด้านการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ คือ การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยนำ

เครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

1.4 ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้นักศึกษาจัดทำโครงการคอมพิวเตอร์และทำแบบทดสอบระหว่างเรียนและหลังเรียน เก็บสะสมรวมกันเป็นคะแนนของกระบวนการแล้วทำการหาประสิทธิภาพ

1.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย คือ ร้อยละ พบว่าบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.71/83.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้จริง

2. ขั้นตอนที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ จำนวน 56 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ จำนวน 28 คนได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 14 บท

2.3 ด้านการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ คือ การนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพ พบว่าค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.45 - 0.77 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.27 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2.4 ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 140 ข้อ

2.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าที (t -test dependent)

3. ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

3.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ จำนวน 56 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ จำนวน 28 คน ได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 14 บท

3.3 ด้านการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ คือ ทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.30 – 0.70 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.50 – 0.90 และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา ทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์

3.4 ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 140 ข้อ

3.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียน อิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

4. ขั้นตอนที่ 4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

4.1 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ จำนวน 56 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ จำนวน 28 คน ได้มาจากการวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.2 ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ

4.3 ด้านการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ คือ การนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าความเที่ยงตรง โดยวิธีการหาค่า IOC พบว่า ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60–1.00

4.4 ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย คือ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและตรวจสอบแบบประเมินที่เก็บรวบรวมมา จำนวน 20 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย คือ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เชิงพรรณนาของแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นระบบการเรียนรู้แบบออฟไลน์และออนไลน์ และมีประสิทธิภาพบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 พบว่า เป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{X}$	ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
ระหว่างเรียน	28	140	3,164	113	80.71/83.93
หลังเรียน	28	60	1,410	50.06	

จากตารางที่ 1 คะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายบทของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ระหว่างเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 113 จากคะแนนเต็ม 140 คะแนน และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 50.06 จากคะแนนเต็ม 60 คะแนน และผลจากการหาประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่ามีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.71/83.93 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้จริง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	28	20	9.03	1.40	262	2054	43.59**
หลังเรียน	28	20	16.74	1.31			

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.03 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.74 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน เมื่อทดสอบโดยใช้ค่า t พบว่าค่า t ที่คำนวณได้มากกว่าค่า t จากตารางค่าวิกฤติการแจกแจง t แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์
 ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยี
 สำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ
 กำแพงเพชร

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนน	E.I.
ก่อนเรียน	28	20	307	0.7024
หลังเรียน	28	20	569	

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับ
 วิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
 เท่ากับ 0.7024 แสดงว่า หลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของ
 นักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่านักศึกษามี
 ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 0.7024 หรือคิดเป็นร้อยละ 70.24

4. ผลการวิเคราะห์ค่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเทคโนโลยี
 สำหรับวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565
 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
 รายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏกำแพงเพชร

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. แบบฝึกมีเนื้อหาเข้าใจง่าย	4.35	0.68	มาก
2. นักศึกษาสามารถสรุปสาระสิ่งที่เรียนได้	4.35	0.72	มาก
3. นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.53	0.50	มากที่สุด
4. นักศึกษามีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น	4.44	0.50	มาก
5. แบบฝึกใช้เรียนรู้ได้ดี	4.44	0.50	มาก
6. กิจกรรมในแบบฝึกช่วยให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนได้ง่าย	4.50	0.50	มากที่สุด
7. แบบฝึกนี้ช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ได้เร็วขึ้น	4.24	0.77	มาก
8. มีการทดสอบในทุกหน่วยกิจกรรมดี	4.21	0.83	มาก
9. นักศึกษาสามารถทราบคะแนนทุกครั้งที่ทำแบบทดสอบท้าย หน่วยฝึก	4.47	0.61	มาก
10. แบบฝึกทักษะช่วยให้นักศึกษาพอใจในการเรียนมากขึ้น	4.56	0.50	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.41	0.63	มาก

อภิปรายผล

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นระบบการเรียนรู้แบบออฟไลน์และออนไลน์ และประสิทธิภาพบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.71/83.93 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นอย่างเป็นระบบโดยใช้การออกแบบระบบการสอนแบบจำลอง ADDIE โดยเริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนการวิเคราะห์ ขั้นตอนการออกแบบ ขั้นตอนการพัฒนา ขั้นตอนการนำไปใช้ และขั้นตอนการประเมินผล ซึ่งบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นี้สามารถใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี และทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของอุมาพร นาคะวณิช และคณะ ที่พบว่า การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการฝึกอบรมแบบร่วมมือเรื่องการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.44/83.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ (อุมาพร นาคะวณิช และคณะ, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา บุญมาโฮม และคณะ ที่พบว่า การพัฒนาบทเรียนออนไลน์แบบปฏิสัมพันธ์เรื่องทฤษฎีการเรียนรู้รายวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อการออกแบบสื่อ บทเรียนออนไลน์แบบปฏิสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพ 82.70/83.20 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ (เจษฎา บุญมาโฮม และคณะ, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของชวัญชัย ช้วนาและธารทิพย์ ช้วนา ที่พบว่า บทเรียนออนไลน์รายวิชาการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างมีขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการศึกษาและทำความเข้าใจในการใช้โปรแกรม เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ การศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คู่มือมือในการใช้ระบบการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งคำแนะนำจากอาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบการสอนออนไลน์คอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาอยู่เสมอ จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เนื้อหา กิจกรรมและผู้เรียน เมื่อพัฒนาบทเรียนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้นำบทเรียนออนไลน์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพและปรับปรุงตามคำแนะนำจึงทำให้บทเรียนมีประสิทธิภาพสูง (ชวัญชัย ช้วนา และธารทิพย์ ช้วนา, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรณันต์ พวงมาลัย และคณะ ที่พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชามนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยผลการวิเคราะห์หมีค่าเท่ากับ 84.52/86.04 การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ยึดโครงสร้างการออกแบบบทเรียนตามรูปแบบการสอน ADDIE Model เพื่อให้ได้บทเรียนที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย

- 1) การวิเคราะห์ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา วัตถุประสงค์ และกิจกรรมต่าง ๆ
- 2) การออกแบบ เป็นการออกแบบโครงสร้างบทเรียนโดยทำบทดำเนินเรื่อง แสดงถึงรูปแบบของการจัดการบทเรียน ออกแบบหน้าจอภาพ จัดลำดับ

ความสัมพันธ์ของบทเรียนเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน 3) การพัฒนา เป็นการ จัดเตรียมเนื้อหา สื่อการเรียนรู้ กิจกรรม และแบบทดสอบตามมาตรฐาน SCORM ด้วยโปรแกรม Microsoft PowerPoint ร่วมกับโปรแกรม Camtasia Studio 8 มาสู่การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ 4) การทดลองใช้ เป็นการนำบทเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพเพื่อสอบถามความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ แล้วนำไปทดลองใช้หาข้อผิดพลาดและทำการ ปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 5) การประเมินผล เป็นขั้นตอนการประเมินผลเพื่อหา ประสิทธิภาพของบทเรียน (พริกานต์ พวงมาลัย และคณะ, 2568)

2. นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสูงกว่าก่อนการ จัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทเรียน อิเล็กทรอนิกส์เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีการถ่ายทอดเนื้อหาการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ใน รูปแบบสื่อมัลติมีเดีย ไม่ว่าจะเป็นข้อความเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือวิดีโอ ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเข้า เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ตามอัธยาศัย ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ได้ไม่จำกัด สามารถต่อยอด ไปได้เรื่อย ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเซน ชวนชม ที่พบว่า ภายหลังจากการใช้ แบบออนไลน์ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการใช้งานโปรแกรม Microsoft Office สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เซน ชวนชม, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยพิพัฒนศักดิ์ ไชยวงศ์ ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนที่พัฒนาขึ้นมีค่าสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้การที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชามนุษย์กับสิ่งแวดล้อมสูงกว่า ก่อนเรียนโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากมีการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากให้เหมาะสมกับผู้เรียน และยังได้มีการนำโปรแกรม Camtasia Studio 8 มาใช้ โดยโปรแกรมดังกล่าวนอกจากจะสามารถสร้างกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง เสียง ภาพประกอบเนื้อหา และข้อความบรรยาย เพื่อดึงดูดความสนใจและช่วยให้ นักศึกษามีความเข้าใจในบทเรียนเพิ่มมากขึ้นแล้ว พร้อมทั้งสามารถสร้างแบบทดสอบตามมาตรฐาน SCORM ตอบ กลับข้อมูลต่าง ๆ ของการเข้าไปศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละบทของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมายังอีเมลของ ผู้สอน ได้แก่ ช่วงเวลาที่เข้าไปศึกษา ร้อยละของระยะเวลาที่เข้าไปศึกษาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และคะแนนของ แบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ทำให้ผู้สอนทราบถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ สามารถติดตามและ กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (พิพัฒนศักดิ์ ไชยวงศ์, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญชัย ช้วนาและธารทิพย์ ช้วนา ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ด้วยบทเรียนออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขั้นตอนการพัฒนาที่เป็นระบบ มีความน่าสนใจ มีสื่อ ที่หลากหลาย นักศึกษาสามารถทบทวนบทเรียนหรือทดสอบได้ตลอดเวลา (ขวัญชัย ช้วนา และธารทิพย์ ช้วนา, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของพริกานต์ พวงมาลัย และคณะ ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียน อิเล็กทรอนิกส์ รายวิชามนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชามนุษย์กับสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พริกานต์ พวงมาลัย และคณะ, 2568)

3. ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเท่ากับ 0.7024 แสดงว่า หลังการเรียนรู้ด้วย บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ พบว่านักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 0.7024 หรือคิดเป็นร้อยละ 70.24

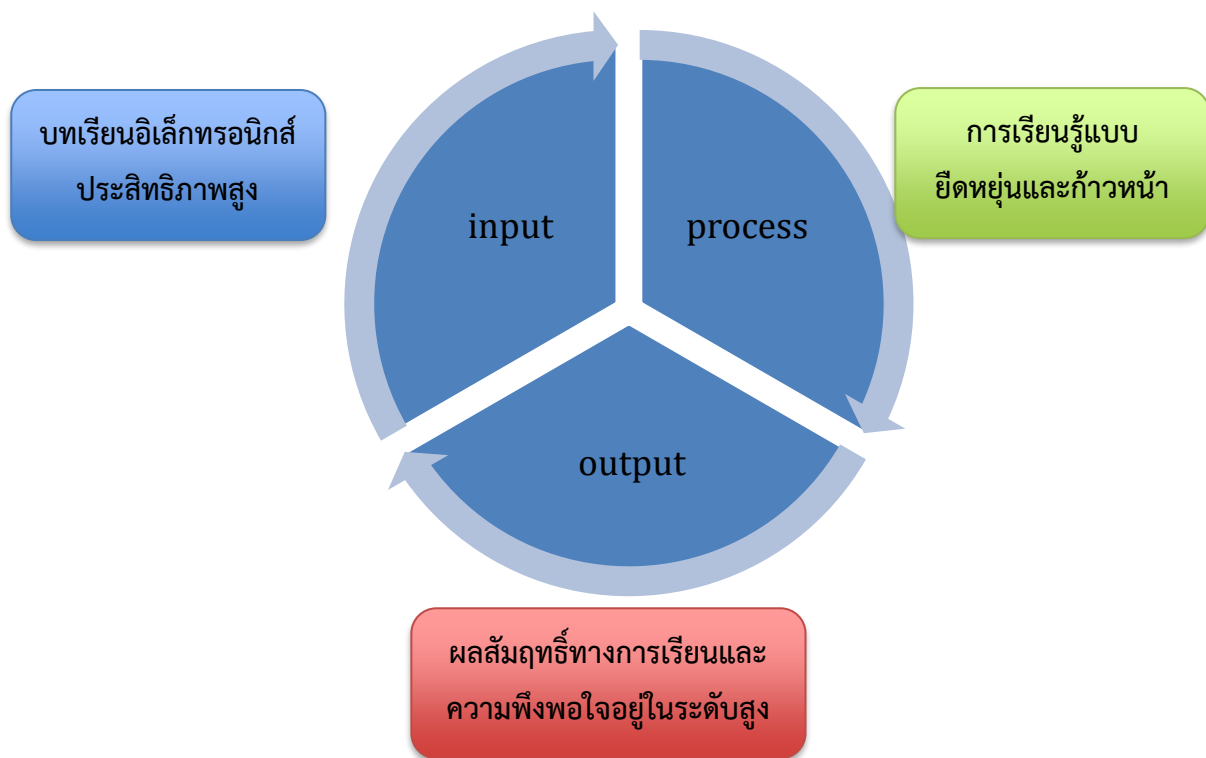

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพันธ์ พานิชย์ ที่พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล ของความก้าวหน้าทางพัฒนาการของ ผู้เรียน มีค่าเท่ากับ 0.72 หรือคิดเป็นร้อยละ 72 แสดงว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ร้อย ละ 72 เพราะบทเรียนแบบผสมผสานเป็นการเรียนที่มีการนำเสนอเนื้อหาวิชาโดยผสมผสานวิธีเรียนบนเว็บและวิธี พบปะในชั้นเรียน สัดส่วนร้อยละ 50-50 มีการนำเสนอเนื้อหาผ่านอินเทอร์เน็ตและบางส่วนนำเสนอในชั้นเรียนซึ่ง เป็นการดึงดูดคุณสมบัติเด่นของการเรียนในชั้นเรียนและการเรียนบนเว็บ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและคุณสมบัติ ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยบทเรียนออนไลน์แบบผสมผสานที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นยังมีการนำเสนอเนื้อหาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย น่าสนใจ นักเรียนสามารถกลับไปทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลาและสามารถติดต่อกับผู้สอนผ่านบทเรียน ได้เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยต่าง ๆ (วีระพันธ์ พานิชย์, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์ศักดิ์ ไชยวงษ์ ที่พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนอีเลิร์นนิ่งที่พัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 0.7374 หมายความว่า หลังการเรียน ด้วยบทเรียนแล้ว นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 73.74 และดัชนีประสิทธิผลของ บทเรียนฯ มีค่าเท่ากับ 0.7374 (พิพัฒน์ศักดิ์ ไชยวงษ์, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพศิรินทร์ ระถิ ที่พบว่า บทเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตามแนวการจัดการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์สาระคอมพิวเตอร์ สำหรับ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.5250 ซึ่งแสดงว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนผ่าน ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวการจัดการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์มีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 52.50 (เทพศิรินทร์ ระถิ, 2562)

4. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มีความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.63) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ทำให้ผู้เรียนรู้สึก พึงพอใจ ไม่ว่าจะเป็นการจัดวางองค์ประกอบสื่อได้อย่างเหมาะสม การนำมัลติมีเดียมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือเนื้อหาอ่านง่าย ชัดเจน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของพิพัฒน์ศักดิ์ ไชยวงษ์ ที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนในระดับมากที่สุด เนื่องจากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มี ความยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาบทเรียนตามความต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ผ่านอินเทอร์เน็ตโดย ไม่จำกัดสถานที่และเวลา อีกทั้งผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนด้วยตนเองตามอัตราความเร็ว ช้า หรือ ความก้าวหน้าความสนใจของตนเอง ดังนั้นจึงช่วยลดความเครียดและเพิ่มความพึงพอใจของผู้เรียน (พิพัฒน์ศักดิ์ ไชยวงษ์, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญชัย ชวนาและธารทิพย์ ชวนา ที่พบว่า นักศึกษาโดยเฉลี่ยมีความพึง พึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์รายวิชาการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากบทเรียนออนไลน์มีการตอบสนองและสร้างความสนใจ มีการโต้ตอบระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับ ผู้เรียนผู้เรียนสามารถกลับไปทบทวน เรียนซ้ำ ทำแบบทดสอบได้บ่อยครั้งตามที่ต้องการ สามารถควบคุมบทเรียน ได้ตามที่ต้องการ เป็นการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนในเรื่องที่ยังไม่เข้าใจ และยังสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาซึ่ง ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล (ขวัญชัย ชวนา และธารทิพย์ ชวนา, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ พิรกานต์ พวงมาลัย และคณะ ที่พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์รายวิชา มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมสำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตชี้ให้เห็นประเด็นโดดเด่น 3 ประเด็น คือ ผู้เรียน สามารถทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลามากที่สุด รองลงมาคือ ผู้เรียนสามารถรู้คะแนนสอบได้ทันที และสุดท้ายคือ ความง่ายของการเข้าใจ เนื้อหาการเรียนรู้อตามลำดับ (พิรกานต์ พวงมาลัย และคณะ, 2568)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยในครั้งนี้ องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบสร้างเป็นโมเดลที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า คือ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ประสิทธิภาพสูง 2) กระบวนการ คือ การเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและก้าวหน้า และ 3) ผลลัพธ์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในการเรียนรู้ดิจิทัล ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ในรายวิชาเทคโนโลยีสำหรับวิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพสูงทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอนในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ มีดังนี้ 1) ควรมีการสร้างฐานข้อมูลความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักศึกษาสามารถหาข้อมูลหรือมีระบบสนับสนุนที่สามารถแนะแนวทางในการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น 2) ผู้สอนสามารถนำเอาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ไปประยุกต์ใช้สอนในห้องเรียนเสมือนได้ เพราะเป็นบทเรียนออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาซึ่งจะทำให้ นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น 3) การนำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ไปสอนนักศึกษาในห้องที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้นผู้เรียนจะมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ไม่ควรจำกัดเวลาในการเรียนเพราะอาจทำให้นักศึกษาแต่ละคนเรียนรู้ได้ไม่เต็มที่ 4) การต่อยอดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยนำเอาโครงงานของนักศึกษาไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานหรือผู้ที่สนใจ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 4.1) ควรมีการศึกษาผลกระทบของการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ใน

ระยะยาว 4.2) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังนักศึกษาจากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย 4.3) การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ครั้งถัดไป ควรพิจารณาการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การใช้ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือ เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และเพิ่มความน่าสนใจ และ 4.4) ควรศึกษาผลกระทบของการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่ออารมณ์และพฤติกรรมของนักศึกษา ซึ่งสามารถช่วยปรับปรุงการออกแบบบทเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชัย ช้วน และธารทิพย์ ช้วน. (2563). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ (E-Learning) รายวิชาการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. วารสารมหาจุฬานาครธรรม์, 7(12), 295-306.
- เจษฎา บุญมาโฮม และคณะ. (2562). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์แบบปฏิสัมพันธ์เรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้รายวิชา จิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อการออกแบบสื่อ. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 10(2), 34-47.
- เชน ชวนชม. (2561). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวัน เรื่องการใช้งาน โปรแกรม Microsoft Office สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา, 10(3), 195-206.
- เทพศิรินทร์ ระถิ. (2562). ผลการเรียนรู้ด้วยบทเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวการจัดการเรียนรู้คอน สตรัคติวิสต์สาระคอมพิวเตอร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา . มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญณิสิต ไทยช่วย. (2565). การเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. ใน สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิพัฒน์ศักดิ์ ไชยวงษ์. (2562). การพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง (e-Learning) รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2(4), 120-131.
- พีรกานต์ พวงมัลย์ และคณะ. (2568). การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลของนักศึกษาหลักสูตรภาคพื้น สถาบันการบิณพลเรือน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8(2), 154-164.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2562). หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร.
- วีระพันธ์ พานิชย์. (2561). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์แบบผสมผสาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและ เทคโนโลยีเรื่อง การสร้างหนังสือเรียนอิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Flip album สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาคณะ ศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ศยามน อินสอาด. (2561). การออกแบบบทเรียน e-Learning เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การศึกษาในศตวรรษที่ 21: แนวโน้มการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2561). Thailand 4.0: A new era for the Thai economy. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- อุมาพร นาคะวัจนะ และคณะ. (2560). การพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการฝึกอบรมแบบร่วมมือ เรื่อง การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารบรรณศาสตร์ มศว, 10(2), 105-119.

แนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*

GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION OF ECO-SCHOOL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT UNDER LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วิศรุต วังคาม*, สุชาติ บางวิเศษ, จุฑามาส ศรีจำนงค์

Witsarut Wangkham*, Suchat Bangwiset, Jutamus Srijumnong

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เลย ประเทศไทย

Faculty of Education, Loei Rajabhat University, Loei, Thailand

*Corresponding author E-mail: Witsarut.boss1993@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) สร้างแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา และ 3) ประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 297 คน ได้มาโดยการเปิดตารางเครจชีและมอร์แกน และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.66) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.47) และค่าความต้องการตามองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนพบว่า ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.137$) รองลงมา คือ ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 4 ด้าน จำนวน 16 วิธีดำเนินการ 44 โครงการ/กิจกรรม 44 วิธีปฏิบัติ 3) ผลการศึกษาการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.52)

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร, โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา, การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This research aimed to: 1) Study the current conditions, desired conditions, and needs of Eco-School administration for sustainable development. 2) Develop guidelines for Eco-School administration and 3) Evaluate the proposed administrative guidelines. A mixed-methods research design was employed. The sample consisted of 297 school administrators and teachers, selected based on Krejcie and Morgan's table using stratified random sampling. Key informants included 3 school administrators and 6 experts selected through purposive sampling. The research instruments were questionnaires, interviews, and evaluation forms. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, PNI modified index, and content analysis. The findings revealed that: 1) The overall current condition of Eco-School administration for sustainable development was at a high level ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.66), while the desired condition was at the highest level ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.47). The greatest administrative need was found in the aspect of community engagement (PNI Modified = 0.137), followed by natural resource and environmental management, promotion of learning activities, and integration of environmental education into the learning process. 2) The proposed administrative guidelines consisted of four components, 16 operational approaches, 44 projects/activities, and 44 practical methods. 3) The evaluation of the guidelines showed that their appropriateness, feasibility, and usefulness were at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.52).

Keywords: Administration Guidelines, Eco-School, Sustainable Development

บทนำ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อมวลมนุษยชาติ ปรากฏการณ์ที่สะท้อนภาวะวิกฤติ อาทิ ภาวะโลกร้อนที่อุณหภูมิเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.1 องศาเซลเซียสเมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม (IPCC, 2023) การทำลายชั้นโอโซน การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ภัยแล้งที่รุนแรงขึ้น มลพิษทางน้ำ ดิน และอากาศ รวมถึงการสะสมของสารพิษและสารเคมีจากแหล่งอุตสาหกรรมและยานพาหนะ ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาที่เกิดจากการที่มนุษย์ได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างภาวะมลพิษให้เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทั้งสิ้น สำหรับประเทศไทยการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ต้องแลกกับทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย อันนำไปสู่ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภาวะโลกร้อน และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกนำมาซึ่งความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมที่ประเมินค่ามิได้ และต้องใช้ทรัพยากรในการแก้ปัญหาและลดผลกระทบที่ต่อเนื่อง ซึ่งสร้างภาระกับสังคมและงบประมาณของรัฐบาลอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ทั่วโลกเกิดความใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อมและได้ขยายวงกว้างมากขึ้น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2555) ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายในโลกศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องพัฒนาทุนมนุษย์ ควบคู่กับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยยึดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่

13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งระบุถึงความสำคัญของการศึกษาที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาฐานทรัพยากรของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2565) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยยังคงประสบปัญหาและมีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ ขาดแคลนทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ขาดการบูรณาการในหลักสูตร และเน้นทฤษฎีมากกว่าการลงมือปฏิบัติ (สุพรรณิ อัครเดชเรืองศรี, 2559) ดังนั้น การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารที่เหมาะสม เช่น การจัดการเชิงกลยุทธ์ การบริหารเชิงรุก เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนสู่การจัดการศึกษาที่ยั่งยืน (ณัฐพันธ์ เจริญนันท์, 2555) เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด มีประสิทธิภาพการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานสากลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เพื่อเสริมสร้างคุณภาพ ชีวิตที่เป็นมิตรภาพกับสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อการศึกษาพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นแผนในการกำหนดทิศทาง ปรับเปลี่ยนการพัฒนาที่ให้อบรมผู้ประสงค์ในบริบทสังคมไทย และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประจำปีงบประมาณ 2567 คือ ในด้านความปลอดภัย ที่ต้องมีการส่งเสริมผู้เรียน ครู และบุคลากรให้มีความรู้ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และจัดการโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนปลอดภัย และด้านคุณภาพ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยน้อมนำศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พระบรมราโชบายด้านการจัดการศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้าง “Soft Power” จึงมีแนวทางการบริหารจากระดับแผนงานสู่การปฏิบัติ รวมถึงเงื่อนไขความสำเร็จ และบทบาทของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วน ตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้บริหาร ครู นักเรียน โรงเรียนและชุมชน แต่ปัญหาที่พบ คือ ในบางโรงเรียนยังมีข้อจำกัดในการนำนโยบายหรือกลยุทธ์การบริหารสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ และลดประสิทธิภาพในการปลูกฝังจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในหมู่นักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 1, 2566)

จากสภาพความเป็นมาและความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดกระบวนการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อดำเนินงานการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
2. เพื่อสร้างแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา 2) ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน และ 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

2. การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) เป็นการสำรวจเพื่อหาข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาพหุกรณี (Muti-case Study) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 3 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) การร่างแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากระยะที่ 1 และผลจากการศึกษาพหุกรณี (Muti-case Study) เป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา 3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อประเมินถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 128 คน และครูผู้สอน 1,146 คน รวมทั้งสิ้น 1,311 คน

2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 297 คน ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตารางของเคร

ซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล การศึกษาพหุกรณี (Muti-case Study) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าโครงการโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีผลงานระดับดีเยี่ยมในการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 2 คน 2) ครูผู้สอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 2 คน 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มาตราส่วนประมาณค่า (Rating - Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ (Likert, R., 1993) โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือเนื้อหาที่มีค่าอยู่ในช่วง 0.60 - 1.00 สำหรับการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามฉบับที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 30 คน แล้วคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. L., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้ในการศึกษาพหุกรณี โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และยกวางแผนทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เพื่อยืนยันแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. แบบประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา 2) ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน และ 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยแบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1993)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ใน

การเก็บข้อมูลโรงเรียนในสังกัด และส่งแบบสอบถามแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามชุดแบบสอบถามและผ่านระบบ Google Form เสนอต่อกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 297 คน หลังจากส่งแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยรอรับแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม ในระบบของ Google Form และชุดแบบสอบถาม ภายหลังจาก 2 สัปดาห์ หากยังไม่ได้รับแบบสอบถามจะติดตามโดยการโทรศัพท์ไปสอบถาม เพื่อขอรับแบบสอบถาม

2. ศึกษาพหุกรณี (Multi-case Study) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าร่วมให้ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แง่วัน และเวลานัดหมายอย่างชัดเจน และส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมให้ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แง่วัน และเวลานัดหมายอย่างชัดเจน และส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

4. แบบประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ประสบการณ์ การทำวิจัยด้านการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษา และขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏเลย เพื่อทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ ในการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และกำหนดเกณฑ์การแปลผล

2. การสร้างแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ดำเนินการโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ดำเนินการโดยนำเสนอแนวทางให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินจำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย รายงานโดยภาพรวม จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 297 คน

การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	PNI _{Modified}	ลำดับที่
1. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา	4.32	0.65	มาก	4.72	0.47	มากที่สุด	0.093	4
2. ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.29	0.61	มาก	4.82	0.50	มากที่สุด	0.124	2
3. ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน	4.22	0.59	มาก	4.80	0.43	มากที่สุด	0.137	1
4. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	4.27	0.65	มาก	4.78	0.49	มากที่สุด	0.119	3
รวม	4.28	0.66	มาก	4.78	0.47	มากที่สุด	0.150	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.65) ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.61) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.65) และด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.59) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.82, S.D. = 0.50) ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X}$ = 4.80, S.D. = 0.43) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.49) และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.47) และผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นมีความต้องการจำเป็นทุกด้าน โดยมีค่า PNI_{Modified} อยู่ระหว่าง 0.093 – 0.137 รายด้านที่พบว่ามีค่า PNI_{Modified} สูงที่สุด ตามลำดับความสำคัญ คือ 1) ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน มีค่า PNI_{Modified} = 0.137 2) ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีค่า $PNI_{Modified} = 0.124$ 3) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีค่า $PNI_{Modified} = 0.119$ และ 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา มีค่า $PNI_{Modified} = 0.093$ โดยเรียงลำดับความสำคัญตามลำดับ

2. ผลการสร้างแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา 4 วิธีดำเนินการ 10 โครงการ/กิจกรรม 11 วิธีปฏิบัติ 2) ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4 วิธีดำเนินการ 13 โครงการ/กิจกรรม 10 วิธีปฏิบัติ 3) ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน 4 วิธีดำเนินการ 10 โครงการ/กิจกรรม 11 วิธีปฏิบัติ และ 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ 4 วิธีดำเนินการ 11 โครงการ/กิจกรรม 12 วิธีปฏิบัติ รวมทั้งหมด 16 วิธีดำเนินการ 44 โครงการ/กิจกรรม 44 วิธีปฏิบัติ และด้านที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งที่สุด ได้แก่ ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน มีแนวทางการดำเนินการสถานศึกษา จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน เป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน และจัดโครงการพัฒนาอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลให้เข้าถึงชุมชน ส่วนวิธีการปฏิบัติ มีการวางแผนตามโครงการ ปฏิบัติตามแผนงาน กำกับติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ

3. ผลการศึกษาการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในภาพรวม

เนื้อหา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา	4.63	0.48	มากที่สุด	4.44	0.60	มาก	4.64	0.51	มากที่สุด
2. ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.59	0.45	มากที่สุด	4.45	0.51	มาก	4.69	0.53	มากที่สุด
3. ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน	4.50	0.52	มาก	4.40	0.63	มาก	4.61	0.51	มากที่สุด
4. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	4.50	0.46	มาก	4.46	0.54	มาก	4.57	0.49	มากที่สุด
รวม	4.56	0.48	มากที่สุด	4.44	0.57	มาก	4.63	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.51) รองลงมาคือด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.48) และความด้านเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.57)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่าสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น พบว่ามีความต้องการจำเป็นโดยภาพรวม 3 อันดับแรก คือ ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมโครงการร่วมกับชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน และเห็นถึงผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนปัจจุบัน ทำให้บุคคลในโรงเรียนและชุมชน ตระหนักร่วมกันถึง การมีส่วนร่วมในการปรับปรุง ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน และโรงเรียน กิจกรรมที่ทำร่วมกันจึงเป็นการนำโรงเรียนเข้าสู่ชุมชน และดึงชุมชนเข้าสู่โรงเรียน เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติผ่านกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสขยายมิติในการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในชุมชนรอบตัวมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพาวรรณ สืบสายทองคำ ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่าด้านที่มีความจำเป็นมากที่สุดในการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย (พิมพาวรรณ สืบสายทองคำ, 2566) โดยสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบร่วมกับบุคลากร ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะสามารถเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงองค์ความรู้และสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สะท้อนแนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) และการจัดการเชิงเครือข่าย (Networked Governance) ที่เน้นให้สถานศึกษาทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมโยงความรู้และพลังของภาคีต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยฉบับปัจจุบันซึ่งพบว่า “ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน” เป็นด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดในเชิงปริมาณ ก็ยิ่งทำให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมจะไม่อาจดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ข้อมูลเชิงคุณภาพยังชี้ให้เห็นถึงการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Experiential Learning) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในบริบทจริง

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่ามีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา มีแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม 2) สถานศึกษามีแผนการดำเนินงาน วิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ในการสร้างจิตสำนึก

ความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน 3) สถานศึกษามีแผนการดำเนินงาน การสร้างความตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถ่ายทอดสู่คนรุ่นถัดไป 4) สถานศึกษามีแผนการดำเนินงาน จัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงระบบเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ รวมเมฆ ได้ทำวิจัยเรื่อง การเทียบเคียงการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์การทางการศึกษาที่จัดการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย มีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ขับเคลื่อนประเทศทุกภาคส่วนเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนได้เรียนรู้จากธรรมชาติโดยตรง บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่าง ๆ และกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีจิตสำนึก และเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม (จุฑารัตน์ รวมเมฆ, 2559)

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีมาตรการประหยัดพลังงาน และการใช้ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ 2) สถานศึกษามีการปลูกต้นไม้ และจัดพื้นที่สีเขียวอย่างเหมาะสม 3) สถานศึกษามีจุดแยกขยะที่ชัดเจน และเพียงพอ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการดูแลทรัพยากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ ถินคำเชิด ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมโรงเรียนรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด พบว่า การดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น การจัดการน้ำ พลังงาน การแยกขยะ และการดูแลพื้นที่สีเขียว ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงเข้ากับการดำเนินชีวิตของนักเรียน โดยกิจกรรมต่าง ๆ ถูกออกแบบให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลเชิงพฤติกรรมที่ชัดเจนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับสถานศึกษา (จักรกฤษณ์ ถินคำเชิด, 2564) ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ภายในโรงเรียน ที่เอื้อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนตนเองผ่านกิจกรรมจริงในบริบทชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐดารุณี ศรีเคน ที่ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนตามแนวคิดสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยพบว่า การจัดโซนพื้นที่สีเขียวในโรงเรียนถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างบทบาทของผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติภายในโรงเรียน และควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (ญัฐดารุณี ศรีเคน, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “การเรียนรู้เชิงปฏิบัติในบริบทจริง” (Situated Learning) ที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมจริง ที่ไม่ใช่เพียงการเรียนรู้ในชั้นเรียน ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มร่วมกันว่า การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ได้ในชีวิตจริง ยิ่งทำให้กิจกรรมเหล่านั้น เป็นแบบอย่างของการจัดการที่ยั่งยืนในระดับโรงเรียนอย่างแท้จริง โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจึงไม่เพียงเน้นที่การปลูกฝังความรู้เท่านั้น แต่ยังมุ่งสร้างนิสัยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ผ่านการลงมือปฏิบัติ การรับผิดชอบร่วม และการเรียนรู้ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน มีแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงาน เป็นศูนย์กลางในการให้

ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) สถานศึกษามีการจัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานภายนอกเพื่อส่งเสริมสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) สถานศึกษามีการดำเนินงาน เป็นต้นแบบในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ช่วยพัฒนาสังคมในระยะยาว 4) ผู้บริหารเปิดรับความคิดเห็นจากนักเรียน ครูและชุมชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐฐครินทร์ พรหมเผ่า ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารความร่วมมือพหุภาคีเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนบ้านน้ำมิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Place-Based Education) เป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น และประชาชน เข้ามา มีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษา รูปแบบการบริหารความร่วมมือพหุภาคีดังกล่าวเปิดโอกาสให้สถานศึกษาไม่เพียงทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ แต่ยังเป็นศูนย์กลางของการรวบรวมการจัดการศึกษาโดยใช้โจทย์จากพื้นที่จริงเป็นฐานในการมุ่งแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาพัฒนาแผนการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อบริบทของชุมชนโดยตรง (ณัฐฐครินทร์ พรหมเผ่า, 2567) ซึ่งเป็นการบูรณาการแนวคิดของ “การศึกษาที่ตั้งอยู่บนฐานของพื้นที่” กับ “การบริหารจัดการแบบเครือข่าย” ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีบทบาทหลากหลาย ส่งผลให้เกิดความยืดหยุ่นในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเพิ่มโอกาสในการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากแนวทางดังกล่าว โรงเรียนจึงไม่เพียงทำหน้าที่สื่อสารนโยบายและดำเนินกิจกรรมเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาแผนดำเนินงานที่เปิดกว้าง โปร่งใส และสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดประชุมชี้แจง การเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และการเชื่อมโยงเครือข่ายที่พร้อมสนับสนุนทั้งทรัพยากร ความรู้ และแรงงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสะท้อนหลักการของ “การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย” (Meaningful Participation) ที่ไม่ใช่เพียงการมีบทบาทเชิงสัญลักษณ์ แต่เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบในทุกกระบวนการของการจัดการศึกษา ลักษณะการบริหารแบบนี้จึงถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับรากฐาน โดยเน้นการบูรณาการระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างแท้จริง และยังเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปปรับใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในบริบทอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน 2) สถานศึกษามีการติดตามผลลัพธ์ของกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 3) ผู้บริหารสนับสนุน และสร้างแรงจูงใจให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา 4) ครูส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากการปฏิบัติให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ อัครเดชเรืองศรี ที่ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า การดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในระบบและนอกระบบ ต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงนโยบายที่ชัดเจน โดยเฉพาะการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ผ่านการสนับสนุนให้ครูมีองค์ความรู้และทักษะด้านการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ (สุพรรณิ อัครเดชเรืองศรี, 2559) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่เน้นการวางแผนระยะยาว การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการติดตามประเมินผลอย่าง

ต่อเนื่องเพื่อให้สามารถปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างทันสถานการณ์ โดยเฉพาะในยุคที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีระบบการติดตามผลและประเมินผลที่สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบายได้จริงในด้านการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมครูเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เพราะบทบาทของครูถือเป็นปัจจัยสำคัญในการปลูกฝังเจตคติที่ดี และพฤติกรรมที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมในผู้เรียน ครูที่สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการลงมือปฏิบัติ (Hands-on Learning) และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในฐานะ “พลเมืองสิ่งแวดล้อม” จะช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมควบคู่กัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติกร โสมสมบัติ ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งพบว่าปัจจัยความสำเร็จของโครงการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา คือ การสนับสนุนและพัฒนาทักษะของครูอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน และสามารถปรับประยุกต์ได้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา (รัตติกร โสมสมบัติ, 2563) จากการวิเคราะห์ร่วมกันของทั้งสองงานวิจัย จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่สามารถแยกขาดจากการพัฒนาศักยภาพครูและการออกแบบเชิงนโยบายของโรงเรียนได้ หากต้องการให้สิ่งแวดล้อมศึกษาเกิด ผลลัพธ์ที่แท้จริงและยั่งยืนในระดับสถานศึกษา ผู้บริหารและครูต้องทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ภายใต้เป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีผลสรุปการวิจัยดังนี้ 1) สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน รองลงมาคือ ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ควรมีการเชื่อมโยง เนื้อหาความรู้ ความเข้าใจพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา กับรายวิชาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงสำคัญของสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน 2) ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อส่งผลต่อการสร้างพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 3) ด้านการประสานความสัมพันธ์กับชุมชน ควรวางแผนการดำเนินงานร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานภายนอก ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและดูแลสิ่งแวดล้อมร่วมกัน 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรเริ่มจากนโยบายของผู้บริหาร กำหนดหลักสูตรที่เหมาะสม ส่งเสริมการอบรมพัฒนาศักยภาพครูเพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียน 3) ผลการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแนวทางนี้มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน

สิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้งในภาพรวมและบริบทเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา และมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาวิจัยองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยความสำเร็จ ของการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษารูปแบบอื่นเพื่อการเปรียบเทียบ 3) ควรสร้างคู่มือพัฒนาแนวทางการบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2555). รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- จักรกฤษณ์ ถินคำเชิด. (2564). การพัฒนากิจกรรมโรงเรียนรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑารัตน์ รวมเมฆ. (2559). การเทียบเคียงการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2555). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัฐธาดา ฤทธิ ศรีเคน. (2567). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนตามแนวคิดสิ่งแวดล้อมศึกษา. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 4(6), 730-742.
- ณัฐศรินทร์ พรหมเผ่า. (2567). รูปแบบการบริหารความร่วมมือพหุภาคีเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา โรงเรียนบ้านน้ำมิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. วารสารวิชาการ, 7(4), 130-142.
- พิมพาพรรณ สืบสายทองคำ. (2566). การศึกษาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2. วารสาร Lawarath Social E-Journal, 7(1), 40-57.
- รัตติกโร สมสมบัติ. (2563). รูปแบบส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 1. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567. เลย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือเกณฑ์การประเมินมาตรฐานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: อินเตอร์-เทค พรินติ้ง จำกัด.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 139 ตอนพิเศษ 258 ง หน้า 1 (1 พฤศจิกายน 2565).

สุพรรณิ อัครเดชเรืองศรี. (2559). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

Cronbach, L. L. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.

IPCC. (2023). *Climate Change 2023: Synthesis Report, Summary for Policymakers*. Geneva: IPCC.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Likert, R. (1993). *A Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago: Rand Mc Nally.

การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง*

THE DEVELOPMENT OF ACTIVITIES TO ENHANCE OF ELDERLY LIFE QUALITY IN BAN NA NON COMMUNITY NA THAM TAI SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, TRANG PROVINCE

دنوسرن อินแสงแวง*, กันตภณ หนูทองแก้ว, ดิเรก นุ่นกล้า

Danusorn Inseangweang*, Kantaphon Nuthongkaew, Direk Nunklam

สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Social development branch, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: Danusorn.dnsi77@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุฯ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านนานอน จำนวน 293 คน เลือกโดยการสุ่มสุทธาคำนวณ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน, ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำ จำนวน 17 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิด และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย แบบสอบถามปลายปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะความสามารถในด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัยเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ จากเทคโนโลยี 2) ด้านกิจกรรมการออกกำลังกาย ควรมีการประเมินความพร้อมและข้อจำกัดร่างกายของผู้สูงอายุ ออกกำลังกายผ่านเทคโนโลยี 3) กิจกรรมพัฒนาสังคม ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในสังคม เป็นวิทยากรสอนอาชีพให้คนรุ่นใหม่ เป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน 4) กิจกรรมเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี ควรมีการอบรมเทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุเป็นประจำ มีศูนย์ให้คำปรึกษาด้านเทคโนโลยี ในชุมชน 5) ด้านกิจกรรมทางศาสนา ควรใช้เทคโนโลยีเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงธรรมะ และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวัย

คำสำคัญ: การพัฒนา, กิจกรรม, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, จังหวัดตรัง

Abstract

The objective of this research article is to study the development of activities to enhance the quality of life for the elderly and the recommendations for the development of activities to enhance the quality of life for the elderly in Ban Nanon community, Na Tham Tai sub-district, Mueang district, Trang province. This study employed a mixed-methods research approach. The sample group consisted of 293 residents living in Ban Nanon community, selected using a sample size calculation formula. The key informants included 17 community leaders elderly people who regularly participate in activities, selected by purposively. The research instruments include closed-ended questionnaires and in-depth interviews. Data were collected using closed-ended questionnaires and in-depth interviews. The statistics used in the research are percentages, means, and standard deviations. The data were analyzed descriptively. The results of the research found that the development of activities to enhance the quality of life for the elderly in Ban Nanon community as a whole had a high mean. The recommendations for the development of activities to enhance the quality of life for the elderly are in 5 areas: 1) Learning and self-development activities should promote the development of skills and abilities in occupations appropriate for their age, learning new skills from technology. 2) Exercise activities should assess the readiness and physical limitations of the elderly, exercise through technology. 3) Social development activities should promote the elderly to play a role in society as vocational trainers for the new generation. 4) Activities to promote media and technology literacy: there should be regular technology training for the elderly. There should be technology consultation centers in the community. 5) Religious activities: technology should be used to expand opportunities to access Dhamma and promote relationships between generations.

Keywords: Development, Activity, Quality of Life, Elderly, Trang Province

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวสู่สังคมสูงวัยโดยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะเดียวกันที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่ไม่สามารถแยกออกจากความต้องการในการใช้ชีวิตได้ ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตที่ลดภาระการพึ่งพิงผู้อื่น มีศักยภาพในการดำเนินชีวิต (active ageing) โดยผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมต่างๆ ทั้งด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความบันเทิง การติดต่อสื่อสาร การทำธุรกรรมทางการเงิน การทำธุรกิจออนไลน์ และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุต้องมีทัศนคติเชิงบวกและตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี เป็นผู้สูงอายุในยุค Digital ได้อย่างกลมกลืนร่วมกับคนวัยอื่นๆ (digital ageing)

เป็นผู้สูงอายุยุคใหม่ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ยาวนานที่สุด และใช้ชีวิต “ลำพัง แต่มีความสุข” ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าถึงและสามารถเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีอย่างเชี่ยวชาญ จึงเป็นบทบาทที่สำคัญของครอบครัว ชุมชน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (รุจา รอดเข็ม และสุภารัตน์ ไชยประสิทธิ์, 2562) ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2568 ประเทศไทยมีประชากรประมาณ 65.95 ล้านคน เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะประชากรที่กำลังเข้าสู่ผู้สูงอายุ ในปี 2573 ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ประมาณ 17.6 ล้าน คิดเป็นร้อยละ 26.6% ของประชากร 66.2 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568) ผู้สูงอายุมีปัญหาทางสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ และโรคที่มีผลต่อผู้สูงอายุ โรคซึมเศร้าซึ่งเริ่มจากผู้สูงอายุที่มีภาวะเสี่ยงมีความเครียดสะสม รูปแบบของการบริการสาธารณสุขในอนาคตเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุเพื่อชะลอความเสื่อมของร่างกายและจิตใจ มีการเสนอแนวทางส่งเสริมกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคให้กับผู้สูงอายุทั้งร่างกายและจิตใจ

ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนาอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีปัญหาสุขภาพจิตที่พบบ่อยได้แก่ ความวิตกกังวล มีความวิตกกังวลเรื่องต้องพึ่งพาลูกหลาน มักแสดงออกเด่นชัดเป็นความกลัว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง กลัวว่าตนเองไร้ค่า กลัวถูกทอดทิ้ง กลัวนอนไม่หลับ กลัวตาย อาจแสดงออกทั้งทางอารมณ์ไม่สบายใจ และออกทางกาย เช่น ใจสั่น แขนหน้าอก หายใจไม่อิ่ม (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2556) เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน ให้มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งต้องพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องคือ สภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีให้สามารถปรับใช้ประโยชน์ได้ การพัฒนากิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมสามารถมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพิ่มการมีส่วนร่วมทางสังคม ลดความโดดเดี่ยวและความเหงา โดยการคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุ จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงามมีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความสำเร็จได้นั้นต้องพัฒนาทุกด้านโดยภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ สังคม สภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม และความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถใช้ปัญญาพิจารณาในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง และพร้อมที่จะสร้างสรรค์ (ปิ่นฉัตร เจริญชัยฤกษ์ และคณะ, 2566) ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยมีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามแนวโน้มโครงสร้างประชากรของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งระบบเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้สูงอายุจำนวนมากประสบปัญหาด้านสุขภาพ การว่างงาน การขาดรายได้ รวมถึงการขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความสนใจ โดยเฉพาะในระดับชุมชนซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคม

หากมีการพัฒนาและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ ย่อมสามารถส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี มีความสุขในการดำรงชีวิต และมีคุณค่าในสายตาตนเองและผู้อื่น จากการศึกษาภาคสนามในพื้นที่พบว่า ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยยังขาดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ขาดช่องทางในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารและรับรู้ข้อมูลข่าวสารในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนจึงเป็นแนวทางที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้าง

ประชากร และเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ของผู้สูงอายุในสังคม อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้สังคมไทยสามารถอยู่ร่วมกับสังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เพื่อพัฒนากิจกรรมรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ และนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน อันจะเป็นประโยชน์กับ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่จะนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติใช้ส่งเสริมและพัฒนาสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการค้นคว้าวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาจากเอกสารตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จำนวน 1,246 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 293 คน เลือกโดยใช้สูตรคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 17 คน เลือกแบบจำเพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามแบบปรายปิด ซึ่งได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาจากเอกสารตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อสร้างแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขาอกบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้วศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

กิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวเองแปรตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามแบบปลายปิด และเก็บกลับด้วยตนเอง 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในลักษณะการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนำมาคัดแยกตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลเป็นด้านๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยมีกระบวนการและขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการตรวจสอบความถูกต้อง รวบรวมคำตอบ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงพรรณนาความให้รัดกุม เข้าใจง่าย โดยแยกออกเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง (n=357)

กิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิต	ระดับการพัฒนา		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง	3.97	0.45	มาก
2. ด้านกิจกรรมการออกกำลังกาย	4.03	0.20	มาก
3. ด้านกิจกรรมพัฒนาสังคม	3.93	0.25	มาก
4. ด้านกิจกรรมเสริมการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี	3.00	0.40	ปานกลาง
5. ด้านกิจกรรมทางศาสนา	3.16	0.31	ปานกลาง
รวม	3.62	0.15	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยรวม มีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านกิจกรรมการออกกำลังกาย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.03$) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ($\bar{x} = 3.97$) และกิจกรรม

พัฒนาสังคม ($\bar{x} = 3.93$) กิจกรรมทางศาสนา ($\bar{x} = 3.16$) ส่วนกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.00$) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ควรดำเนินการไปที่การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะความสามารถในด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัย เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ จากเทคโนโลยี ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สูงอายุและคนรุ่นใหม่ เช่น การใช้ชีวิตการยอมรับสภาพความเป็นจริง การแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง 2) กิจกรรมการออกกำลังกาย ได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ควรมีการประเมินสุขภาพ มีการตรวจสุขภาพเบื้องต้นเพื่อประเมินความพร้อมและข้อจำกัดทางร่างกายของผู้สูงอายุ การออกกำลังกายผ่านเทคโนโลยีที่สามารถใช้ได้ทั้งกายและจิต เช่น VR Exercise ที่ทำให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายด้วยความสนุกและลดความเครียดไปพร้อมกัน การออกกำลังกายควรเน้นกลุ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ และความสุขร่วมกัน 3) กิจกรรมพัฒนาสังคม ได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในสังคม เช่น การเป็นวิทยากรสอนอาชีพให้คนรุ่นใหม่ การเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือเด็ก หรือการเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนและพัฒนาโครงการจิตอาสาสำหรับผู้สูงอายุ เช่น โครงการอ่านหนังสือให้ผู้พิการทางสายตา หรือการปลูกต้นไม้เพื่อสิ่งแวดล้อม จัดโครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างวัย การจับคู่ผู้สูงอายุกับเยาวชนเพื่อสอนทักษะการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน สร้างเครือข่ายออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุ การมีแพลตฟอร์มดิจิทัล ช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน 4) กิจกรรมเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี ได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ควรมีการอบรมเรื่องเทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุเป็นประจำ ควรจัดให้มี ‘ศูนย์ให้คำปรึกษาด้านเทคโนโลยี’ ในชุมชน เช่น ถ้าผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องการใช้โทรศัพท์ หรือต้องการตรวจสอบว่าข่าวไหนจริงหรือปลอม จะได้มีคนคอยช่วยแนะนำ เสริมสร้างความสามารถในการประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อดิจิทัล นี่เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุใช้เทคโนโลยีได้อย่างปลอดภัยและมีความสุขมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อลดความเหงา และรู้เท่าทันสื่อ 5) กิจกรรมทางศาสนา ได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ควรส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงธรรมะ และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวัย ผูกเจริญสติร่วมกับกิจกรรมทางศาสนา การฝึกปฏิบัติธรรมเป็นประจำช่วยให้ผู้สูงอายุมีทักษะในการจัดการกับความเครียดได้ สร้างกิจกรรมศาสนาเพื่อเชื่อมโยงระหว่างวัย การให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเชื่อมโยงกับคนรุ่นใหม่ผ่านกิจกรรมทางศาสนา จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและความผูกพันระหว่างรุ่นได้ ก่อให้เกิดความมั่นคงด้านจิตวิญญาณ เป็นการพัฒนาสมองและปัญญา เพื่อยกระดับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านกิจกรรมการออกกำลังกาย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองและด้านกิจกรรมพัฒนาสังคม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมทางศาสนา ส่วนด้านกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสื่อเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยสุด อภิปรายได้ว่า

1.1 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เห็นว่า การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ได้จัดกิจกรรมตระหนักถึงสิทธิและประโยชน์ที่รัฐจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ได้นำองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมกิจการผู้สูงอายุ กล่าวว่า กิจกรรมประเภทการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในเรื่องที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและความสนใจ ลดช่องว่างของผู้สูงอายุในการเข้าถึงเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและอื่น ๆ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) และสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า กิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้ผู้สูงอายุ ในทางกลับกันการให้ความรู้ใหม่ ๆ กับผู้สูงอายุก็สามารถพัฒนาด้านจิตใจได้ ผู้สูงอายุจะได้มีงานอดิเรกทำในยามว่าง เช่น จัด Workshop สอนทักษะการถ่ายภาพ หรือสอนการใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2561) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศรีวินยาภรณ์, มงคล สารินทร์ เรื่อง การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักภavana 4 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางจิตใจและทางกายของผู้สูงอายุด้วยหลักภavana 4 ในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักภavana 4 ในกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นจากผลการวิจัยระยะที่ 1 แบ่งเป็น 3 กิจกรรมดังนี้ 1) กิจกรรมการเดินจงกรม เพื่อสร้างสมรรถนะทางจิตใจ 2) (ฐานศีล) เพื่อสร้างสมรรถนะทางกาย 3) กิจกรรมการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยหลักภavana 4 ในกรุงเทพมหานคร (ฐานสมาธิ) เพื่อพัฒนาทางด้านสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อการอยู่รอด (พระศรีวินยาภรณ์ และมงคล สารินทร์, 2564)

1.2 ด้านกิจกรรมออกกำลังกาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เห็นว่า การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ได้จัดวัสดุอุปกรณ์ที่มุ่งเน้นความแตกต่างทางด้านกายภาพ ได้กำหนดแผนงานเพื่อดูแลผู้สูงอายุด้านกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างหลากหลาย เช่น รำไม้พลอง รำวงพื้นบ้าน จั๊ก แอโรบิค สีสาค โยคะ เปตอง กายบริหาร เป็นต้น จารีย์ ปิ่นทอง กล่าวว่า การปฏิบัติของบุคคลที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย หรือมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ เป็นการกระทำของบุคคลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการที่ทำกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเกิดขึ้นจากความสนใจของบุคคลเป็นพื้นฐาน กิจกรรมช่วยให้บุคคลเกิดทักษะ เกิดประสบการณ์ใหม่ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และส่งผลต่อด้านอารมณ์ ความรู้สึกความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลด้วย (จารีย์ ปิ่นทอง, 2559) และสอดคล้องกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวถึงกิจกรรมผู้สูงอายุไว้ว่า การส่งเสริมทางด้านร่างกายให้มีความแข็งแรง ความคล่องแคล่วของการเคลื่อนไหว โดยกระตุ้นการทำงานของกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก รวมทั้งข้อต่อต่างๆ ของร่างกาย ผ่านการออกกำลังกายง่าย ๆ ไม่หนักจนเกินไป หรือการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การกวาดบ้าน ถูบ้าน ทำสวน ทำอาหาร เป็นต้น โดยกิจกรรมเหล่านี้ต้องระวังเรื่องความปลอดภัย และมีโอกาสทำ

อย่างสม่ำเสมอ โดยกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางกายจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรัง ลดการเจ็บป่วย และการเสียชีวิต อีกทั้งยังช่วยให้ร่างกาย และกระบวนการคิดความเข้าใจเกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564) สอดรับงานวิจัยของ อำนวย ปิ่นพิลา การเสริมสร้างการพัฒนาศักยภาพแกนนำอาสาสมัครของภาคีเครือข่ายในการดูแลฟื้นฟูเยียวยาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มคนเปราะบาง อันเนื่องมาจากการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19 จังหวัดสระบุรี พบว่า ความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับงบประมาณยังไม่พอเพียงในการดำเนินกิจกรรม และขาดการสนับสนุนเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมงานระดับท้องถิ่น สำหรับแนวทางการแก้ไขเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเองให้มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้และความเข้าใจอย่างชัดเจน (อำนวย ปิ่นพิลา, 2567)

1.3 ด้านกิจกรรมพัฒนาสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า การพัฒนา กิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านน่านอน มีสนับสนุนการแบ่งปันน้ำใจหรือจิตอาสา เช่น ปลุกต้นไม้วันสำคัญ ปลอ่ยปลา จิตอาสาพัฒนาวัดและสาธารณะ เป็นต้น งานวิจัยของ กรรวิ แก้วมณี เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครกับการ ปฏิบัติงานอาสาสมัคร กล่าวว่า ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกด้าน โดยเฉพาะการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่างๆ ในสังคม ตลอดจนการ ส่งเสริมความเข้าใจระหว่าง ผู้ปฏิบัติงานและ ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานอาสาสมัครให้มีความร่วมมือกันเพื่อพัฒนางาน อาสาสมัครที่นำไปสู่การพัฒนา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกด้าน (กรรวิ แก้วมณี, 2564) และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิลาสินี โยธิตการ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กิจกรรมเสริมคุณค่าและความสุขให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า การประเมินผลของโรงเรียนผู้สูงอายุ หลังจากผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนผู้สูงอายุแล้ว มี ผลเปลี่ยนแปลงให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าตนเองในระดับมาก และมีความสุขโดยรวมทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา ในระดับมากเช่นกัน (วิลาสินี โยธิตการ, 2564)

1.4 ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจะ เห็นว่า การพัฒนา กิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านน่านอน มีการแนะนำส่งเสริมเพิ่ม ทักษะด้านสื่อเทคโนโลยี จัดกิจกรรมให้ความรู้ในการใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ นำสิ่งที่ได้จากสื่อมาใช้ให้เกิดประโยชน์ กับตนเองและสังคม ตามที่แนวคิดของ รัตนา เกิดคล้าย และสมฤพร ภิญญาคง ได้กล่าวถึงกิจกรรมเสริมสร้าง คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไว้ว่า ผู้สูงอายุแม้จะเป็นวัยที่ทำกิจกรรมน้อยลง อาจเพราะสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุก็ไม่ควรละทิ้งกิจกรรม หรืองานอดิเรกแล้วปล่อยให้ตนเองอยู่เฉย ๆ เพราะงานอดิเรก ช่วย สร้างความสุขทางใจ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ช่วยคลายความเหงา เป็นต้น (รัตนา เกิดคล้าย และสมฤพร ภิญญาคง, 2565) อีกทั้งแนวคิดของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า มิติสภาพแวดล้อม เป็นการ จัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการเตรียมความพร้อมด้านที่ อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร และปลอดภัยสำหรับ ตนเอง รวมถึงสามารถเข้าถึง บริการทางสังคมได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ ตลอดจนรู้เท่าทันและสามารถใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันได้ อย่างเหมาะสม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ปุราคม และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายกิจกรรมทางกายในผู้สูงอายุ การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ พบว่า องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเป็นองค์กรรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เกื้อหนุน

การมีกิจกรรมทางกายสำหรับผู้สูงอายุในทุกระดับโดยมุ่งเน้น "ความปลอดภัย" ในการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งด้านนั้นหนาการ การเดิน การขี่จักรยาน และการจัดโปรแกรมทางกาย (อัจฉรา ปุราคม และคณะ, 2563)

1.5 ด้านกิจกรรมทางศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า การพัฒนา กิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านน่านอน มีกิจกรรมการส่งเสริมด้านทักษะการใช้ชีวิต อย่างมีคุณค่าและประโยชน์ต่อตนเองชุมชน และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข กล่าวว่า กิจกรรมตามประเพณีและศาสนา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเนื่องในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เช่น วัน ขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ หลังจากลูกหลานต้องแยกย้ายกันไปทำงาน ในโอกาสนี้ควรกลับบ้านเพื่อเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ นี่ เป็นช่วงเวลาที่จะได้พบปะกับครอบครัว ใช้เวลาพร้อมหน้าพร้อมตาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันรดน้ำดำหัว เข้าวัด ทำบุญร่วมกัน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปี่ยมอำพร ช่วยบำรุง ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมกิจกรรมสร้างสุขผู้สูงอายุ ในเขตตำบลนาโพธิ์ อำเภอร่องาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านกิจกรรมทางสังคม ควรส่งเสริมกิจกรรมปฏิบัติธรรม เข้าวัดฟังธรรม สวดมนต์ข้ามปี เป็นต้น (เปี่ยมอำพร ช่วยบำรุง, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านน่านอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ได้พบองค์ความรู้ใหม่ เรียกว่า 5 ก. สามารถเขียนเป็นภาพโมเดล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 - โมเดลกิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ

จากภาพโมเดลสามารถอธิบายองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การพัฒนาผู้สูงอายุไม่เพียงแต่การส่งเสริมให้เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ จากเทคโนโลยี แต่ยังต้องส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สูงอายุและคนรุ่นใหม่ โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม การเชื่อมโยงระหว่างวัยนี้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะ แต่ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน
2. กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมการออกกำลังกายควรไม่จำกัดแค่ร่างกาย แต่ต้องรวมการเสริมสร้างสุขภาพจิต เช่น การออกกำลังกายผ่านเทคโนโลยีที่สามารถใช้ได้ทั้งกายและจิต เช่น VR Exercise ที่ทำให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายด้วยความสนุกและลดความเครียดไปพร้อมกัน การออกกำลังกายควรเน้นกลุ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และความสุขร่วมกัน
3. กิจกรรมพัฒนาสังคม การสร้างเครือข่ายออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุสามารถเพิ่มโอกาสให้พวกเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมแม้อยู่ที่บ้าน ผ่านการสร้างกลุ่มสนทนาออนไลน์ การทำจิตอาสา หรือการสร้างเนื้อหาสื่อที่เป็นความรู้ให้แก่สังคม การมีแพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงกิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวก และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
4. กิจกรรมเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี การพัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่การสอนให้ใช้งานเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังต้องเสริมสร้างความสามารถในการประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อดิจิทัล เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้จักป้องกันภัยจากการหลอกลวงออนไลน์และการใช้เทคโนโลยีได้อย่างปลอดภัยและเกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวเอง
5. กิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีเพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงธรรมะ และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวัย การนำหลักคำสอนทางศาสนาและการฝึกเจริญสติร่วมกับกิจกรรมทางศาสนาไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธา แต่ยังช่วยเสริมสุขภาพจิตและลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ การฝึกปฏิบัติธรรมที่เป็นประจำสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุมีทักษะในการจัดการกับความเครียด และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเสริมสร้างความสุขได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอน ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านกิจกรรมการออกกำลังกาย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองและด้านกิจกรรมพัฒนาสังคม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมทางศาสนา ส่วนด้านกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยสุด ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านนานอนฯ มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ด้านกิจกรรมการออกกำลังกาย ด้านกิจกรรมพัฒนาสังคม ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี และด้านกิจกรรมทางศาสนา จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยี การทำงานศิลปะ การเขียนบันทึก หรือการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จัดอบรมหรือกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย 2) ควรประเมินสุขภาพก่อนเริ่ม ควรมีการตรวจสุขภาพเบื้องต้นเพื่อ

ประเมินความพร้อมและข้อจำกัดทางร่างกายของผู้สูงอายุ กิจกรรมหลากหลายระดับ จัดกิจกรรมออกกำลังกายที่มีความเข้มข้นต่างกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุเลือกได้ตามความเหมาะสม 3) ควรจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้สูงอายุกับเยาวชน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวัยและถ่ายทอดภูมิปัญญา เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำงานอาสา เช่น การเป็นที่ปรึกษาทางภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ภาครัฐควรสนับสนุนจัดให้มีการอบรมเรื่องเทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุเป็นประจำ เพราะบางที่ผู้สูงอายุอาจจะลืม ต้องมีคนช่วยทบทวน และควรจัดให้มี ‘ศูนย์ให้คำปรึกษาด้านเทคโนโลยี’ ในชุมชน 5) ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับนโยบายหรือโครงการที่ช่วยสร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน หรือการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการโดยผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 7 เมษายน 2566 จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1605680859-197_0.pdf
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2561). สร้างจิตใจที่แจ่มใสให้ผู้สูงอายุด้วยกิจกรรมทางสังคม. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2566 จาก <https://multimedia.anamai.moph.go.th/help-knowledgs/social-activities-for-elders/>
- กรรวิ แก้วมณี. (2564). “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกรุงเทพมหานครกับการปฏิบัติงานอาสาสมัคร”. ใน วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2556). สุขภาพสูงวัยดูแลได้ด้วยตนเอง. นนทบุรี: โกล์เพาเวอร์ พรินติ้ง.
- จารีย์ ปิ่นทอง. (2559). นโยบายเพื่อรองรับสังคมสูงวัย เน้นแค่ผู้สูงวัยยังไม่พอ. เรียกใช้เมื่อ 14 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/114533>
- พนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แนวทางการดำเนินงานและรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตผู้สูงอายุใน 4 มิติ. เรียกใช้เมื่อ 13 ธันวาคม 2566 จาก http://chan.nfe.go.th/e_office/photo/4819_3.pdf
- ปณณธร เขียรชัยพลักษณ์ และคณะ. (2566). “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดราชบุรี”. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 8(4), 266-267.
- เปี่ยมอำพร ช่วยบำรุง. (2564). “การส่งเสริมกิจกรรมสร้างสุขผู้สูงอายุ ในเขตตำบลนาโพธิ์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครราชสีมา”. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีวินยาภรณ์ และมงคล สารินทร์. (2564). “การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยหลักภavana 4 ในกรุงเทพมหานคร”. วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, 7(1), 66-77.
- รัตนา เกิดคล้าย และสมฤพร ภิญญาคง. (2565). งานอดิเรกกิจกรรมสร้างสุขให้ผู้สูงอายุโรงพยาบาลเปาโล พหลโยธิน. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.pptvhd36.com/health/how-to/1469>

- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). 5 กิจกรรม สูงวัยอย่างมีพลัง. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2566 จาก <https://pt.mahidol.ac.th/ptcenter/knowledge-article/occupational/5->
- รุจา รอดเข็ม และสุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์. (2562). “สังคมผู้สูงวัยเทคโนโลยีผู้สูงอายุ”. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 13(2), 36-45.
- วิลาสินี โยธินทร. (2564). “กิจกรรมเสริมคุณค่าและความสุขให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ”. ใน วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการสวัสดิการสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568). ประชากรศาสตร์ไทยตามประกาศสำนักทะเบียน. เรียกใช้เมื่อ 4 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.boj.go.th/index.php?page=demographic>
- อจรร่า ปุราคม และคณะ. (2563). “นโยบายกิจกรรมทางกายในผู้สูงอายุ การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ”. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 14(2), 208-224.
- อานวย ปิ่นพิลา. (2567). “การเสริมสร้างการพัฒนาศักยภาพแกนนำอาสาสมัครของภาคีเครือข่ายในการดูแลฟื้นฟูเยี่ยมเยียนคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มคนเปราะบาง อันเนื่องมาจากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19 จังหวัดสระบุรี”. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(2), 1-14.

การศึกษาความต้องการการพัฒนากิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ*

THE STUDY OF THE DEVELOPMENT NEEDS OF ELDERLY CARE ACTIVITIES AT THE HEALTH REHABILITATION AND ELDERLY POTENTIAL DEVELOPMENT CENTER

ประสิทธิ์ ดิษสระ*, ดิเรก นุ่นกล้า, ไพรัตน์ ฉิมหาด

Prasit Dissara*, Direk Nunklam, Pairat Chimhad

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Social Development, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: langlunla1973@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช กำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน และการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 19,964 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์ ส่วนเชิงปริมาณใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในชีวิต ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีระดับความต้องการในการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ โดยรวม ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคงในชีวิต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา คือ ด้านการศึกษา ($\bar{X} = 4.22$) และ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.85$) มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ พบว่า 1) ด้านความมั่นคงในชีวิต ควรมีกิจกรรมออกกำลังกายตามความเหมาะสม 2) ด้านการศึกษา ควรมีการส่งเสริมด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) ด้านเศรษฐกิจ ควรมีกิจกรรมอบรมอาชีพ กิจกรรมศึกษางานการฝึกอาชีพในหน่วยงานต่าง ๆ 4) ด้านสังคม ควรมีกิจกรรมรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การดูแลผู้สูงอายุในชุมชน, การบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ, ศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the development of the administration of elderly care activities of the Center for Health Rehabilitation for the Development of Elderly Potential, Nakhon Si Thammarat Municipality, and 2) to study the suggestions on the guidelines for the development of the administration of elderly care activities of the Center for Health Rehabilitation for the Development of Elderly Potential, Nakhon Si Thammarat Municipality. The research design is a mixed-methods approach consisting of qualitative research involving structured interviews with 20 key informants, and quantitative research using questionnaires administered to a population of individuals aged 60 years and above in the municipal area, totaling 19,964 people. The sample size of 380 respondents was determined using Krejcie & Morgan's ready-made table. For qualitative data analysis, information gathered from the interviews. For quantitative analysis, statistics such as percentages, means ($\bar{X}$), and standard deviations (S.D.) were used, followed by interpretation. The research findings were as follows; The study identified four key dimensions of elderly care activity administration development: Life security Education Economic support Social engagement. Overall the elderly in the Nakhon Si Thammarat Municipality exhibited a high level of needs regarding the development of elderly care activity management across all four dimensions ($\bar{X} = 4.38$). When analyzed by individual dimension (ranked by mean score in descending order): Life security showed the highest demand ($\bar{X} = 4.39$) Education ranked second ($\bar{X} = 4.22$) Economic support ($\bar{X} = 3.85$) and [implied fourth dimension] showed relatively lower but still significant needs. Recommendations for development guidelines. The development of elderly care activity administration 1) Life Security Dimension: Provide age-appropriate exercise activities. 2) Education Dimension: Promote lifelong learning initiatives. 3) Economic Dimension: Organize vocational training workshops visits to vocational training organizations. 4) Social Dimension: Organize traditional water-pouring ceremonies to seek blessings from elders.

Keywords: Elderly Care in the Community, Administration of Elderly Care Activities, Health Rehabilitation Center, Local Administrative Organization

บทนำ

สังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete Aged Society) จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีแนวโน้มของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่อัตราการเกิดลดลง ส่งผลให้สัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับประชากรในวัยอื่น (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) การเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุควรจะร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ระดับ

บุคคล ชุมชนและประเทศ มีการเตรียมวางแผนการออม การใช้ชีวิตในบ้านปลาย การร่วมมือกันในชุมชน การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ การปรับตัวทางด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ รวมทั้งการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลงทุนและการออมเพื่อเตรียมพร้อมเมื่อถึงวัยผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564)

การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ มีภารกิจหลักในการจัดกิจกรรมและบริการเพื่อดูแลผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติสุขภาพ การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม อย่างไรก็ตาม ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การพัฒนาการบริหารกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึงหลายปัจจัย ทั้งด้านความมั่นคงในชีวิต การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564) และมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมของการจัดบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ (ระพีพรรณ คำหอม, 2564) แต่ยังขาดการศึกษาเฉพาะในบริบทของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในระดับเทศบาล โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีบริบททางวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจง

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุดังกล่าว ผลการศึกษาคือจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง และเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจด้านการดูแลผู้สูงอายุในบริบทที่ใกล้เคียงกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ศึกษาจากเอกสาร เป็นการค้นคว้าวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน

380 คน โดยสร้างแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเทศบาลนครนครศรีธรรมราช แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนำมาตัดแยกตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540)

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสารจากตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้วศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุเป็นหลัก โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวเองตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ และดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 กลุ่ม รวม 20 คน ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารเทศบาล จำนวน 4 คน กลุ่มพนักงานเทศบาล จำนวน 4 คน กลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จำนวน 4 คน กลุ่มญาติผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จำนวน 4 คน และกลุ่มประธานชุมชน จำนวน 4 คน เป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ในลักษณะการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายและเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ จึงนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์โดยมีกระบวนการและขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการตรวจสอบความถูกต้อง รวบรวมคำตอบ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุม เข้าใจง่าย โดยแยกออกเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จากข้อคำถาม เช่น ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ด้านความมั่นคงในชีวิต ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ควรเป็นอย่างไร? วิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม มีค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน สถานภาพ การอยู่อาศัย เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงในชีวิต 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านสังคม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัย ถึงนายกเทศมนตรีนครนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องของข้อความในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้ทั้งหมด 380 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาโดยการตีความ สร้างข้อสรุป จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุป แบบบรรยายเชิงพรรณนา วิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช สามารถแจกแจงรายละเอียดของบริบทโดยรวม โดยแยกผลของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยรวม (n=380)

พัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ	ระดับการพัฒนาการบริหารกิจกรรม		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านความมั่นคงในชีวิต	4.39	0.64	มาก
2. ด้านการศึกษา	4.22	0.72	มาก
3. ด้านเศรษฐกิจ	3.85	0.84	มาก
4. ด้านสังคม	4.16	0.75	มาก
รวม	4.38	0.52	มาก

จากตาราง พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช มีระดับความต้องการในการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ พบว่า ด้านความมั่นคงในชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.39$, $S.D.=0.64$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษา ($\bar{X}=4.22$, $S.D.=0.72$) ส่วนด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.85$, $S.D.=0.84$) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ดังนี้

2.1 ด้านความมั่นคงในชีวิต ผู้สูงอายุมีความต้องการในการพัฒนากิจกรรมด้านสุขภาพโดยเฉพาะการจัดให้มีกิจกรรมและสถานที่ออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย การจัดบริการตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ถึงชุมชน และการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ (สุธีรา ประดิษฐ์ผล, 2568) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กล่าวว่า: "ผู้สูงอายุต้องการพื้นที่ออกกำลังกาย

กายที่ปลอดภัย มีอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย และอยากให้มีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำวิธีการออกกำลังกายที่ถูกต้อง" (ฉลอง ไชยรักษา, 2568)

2.2 ด้านการศึกษา ผู้สูงอายุมีความต้องการในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในด้านที่ผู้สูงอายุสนใจ เช่น การใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน การดูแลสุขภาพด้วยตนเอง และการเตรียมความพร้อมในการใช้ชีวิตวัยเกษียณ (สิรินทร บัญชา, 2568) สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า: "ผู้สูงอายุหลายคนอยากเรียนรู้การใช้สมาร์ทโฟน เพื่อติดต่อกับลูกหลานและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แต่ไม่มีใครสอนอย่างเป็นระบบ" (รัชนิพรรณ ณ นคร, 2568)

2.3 ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุมีความต้องการในการพัฒนาอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวัย การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และการจัดหาตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ (บุญเสริม อบอุ้น, 2568) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ "ผู้สูงอายุบางส่วนยังมีความต้องการทำงานหารายได้เสริม โดยเฉพาะงานที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ขาดการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และช่องทางการตลาด" (กรรณิการ์ ระเบียบเลิศ, 2568)

2.4 ด้านสังคม ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยผู้สูงอายุถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า ทั้งด้านภูมิปัญญา ประสบการณ์ และบทบาททางสังคม การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมอย่างเหมาะสม และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีความสุข และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจแก่คนวัยอื่น (นันทนา เหมไพบูลย์, 2568) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ว่า ควรมีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ พร้อมทั้งเน้นความสำคัญของการสร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน (วงศ์ศิริ โอวารินทร์, 2568)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ดังนี้ การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมั่นคงในชีวิต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการศึกษา และ ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ (ศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ, 2563) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสีห์ อำเภอลพบุรี จังหวัดระยอง พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านที่พักอาศัย ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุต่างกันมีความต้องการด้านนันทนาการและการสร้างบริการและเครือข่าย การเกี่ยวพันต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการด้านรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปี่ยมอำพร ช่วยบำรุง (เปี่ยมอำพร ช่วยบำรุง, 2564) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมกิจกรรมสร้างสุขผู้สูงอายุ ในเขตตำบลนาโพธิ์ อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ผู้สูงอายุมีความต้องการ ด้านความมั่นคง และด้านนันทนาการ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริการสังคม ส่วนด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการทำงานและการมีรายได้ ผู้สูงอายุมีความต้องการน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านความมั่นคงในชีวิต ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุด้านความมั่นคงในชีวิต อยู่ในระดับมาก โดยผู้สูงอายุต้องการได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ และต้องการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีความปรารถนาจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีร่างกายที่แข็งแรง ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีความเสื่อมถอยทางด้านร่างกาย จึงควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องอาหารและโภชนาการที่เหมาะสม ได้รับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นัสมล บุตรวิเศษ และอุปปริฎฐา อินทรสาด ซึ่งกล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ความแข็งแรงของร่างกาย การมีสมาธิในการทำงาน ความพึงพอใจที่ได้ผูกมิตรกับคนอื่น และชีวิตความเป็นอยู่ภาพรวม ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม (นัสมล บุตรวิเศษ และคณะ, 2563) สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้รับรองหลักการการมีเสรีภาพสำหรับผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุควรได้รับอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและการดูแลสุขภาพอนามัยอย่างเพียงพอ โดยการมีรายได้ การสนับสนุนของครอบครัวและชุมชน และการช่วยเหลือตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ ซึ่งกล่าวว่า สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อพัฒนาการทุก ๆ ด้านในตัวบุคคล สุขภาพถือเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิต ปัจจุบันสุขภาพวางอยู่บนฐานที่ว่าด้วยเรื่องสุขภาวะ ทั้งมิติทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางปัญญา (จิตวิญญาณ) รวมทั้งมิติของคน ครอบครัว ชุมชน และสังคม องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาสุขภาพและระบบสุขภาพจึงไม่ใช่เรื่องของระบบการแพทย์เพียงอย่างเดียวแต่เป็นเรื่องความร่วมมือกันของสังคม บทบาทที่สำคัญจึงจำเป็นต้องร่วมสร้างค่านิยมที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพ ด้วยการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อให้บุคคลเกิดสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขด้วยการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย และเอื้อต่อการมีสุขภาพดี สามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อสุขภาพ ร่วมสร้างวัฒนธรรมของการดำเนินชีวิตที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และร่วมกันสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข (กุนนที พุ่มสงวน, 2567) 2) ด้านการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุด้านการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยต้องการได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ต้องการให้มีศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน และต้องการให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีทักษะด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย เหมาะสมกับยุคสมัย โดยไม่ถูกปิดกั้นเนื่องด้วยความรู้ด้านอายุ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมกิจการผู้สูงอายุ ที่ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การช่วยให้สามารถเติบโตและพัฒนาตนเอง

ได้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาสามารถช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก และการเชื่อมโยงกับคนอื่น ๆ ในช่วงวัยที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2568) นอกจากนี้ การศึกษายังช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ และทักษะอื่น ๆ ที่สำคัญในโลกปัจจุบัน ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งปัจจุบันสถานศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ส่งเสริมกิจกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ตลอดจนการเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และยังสามารถคล้อยกกับงานวิจัยของ งามรดา ประเสริฐสุข และคณะ ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ พบว่า แนวทางพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้านการศึกษา คือ ควรมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและมีความเหมาะสม ควรจัดสถานที่เพื่อเป็น แหล่งค้นคว้าให้กับผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป และแม้ว่าประชาชนจะมีข้อบกพร่องทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม หรือด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็จะได้รับบริการการศึกษาพิเศษและจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่มีข้อจำกัดเหล่านั้น ทั้งนี้ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาในระดับอย่างน้อยที่สุด คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ความพิการ ความบกพร่องด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้ยากจน และผู้ด้อยโอกาสชนกลุ่มน้อย คนต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา (งามรดา ประเสริฐสุข และคณะ, 2564)

3) ด้านเศรษฐกิจ ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก โดยผู้สูงอายุต้องการให้มีการฝึกอาชีพที่เหมาะสมความถนัดของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีงานอดิเรกเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และทำให้มีรายได้เพิ่มอีกด้วย รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุไปศึกษาดูงานอาชีพอื่นต่างถิ่นที่ผู้สูงอายุสนใจจะได้นำมาเป็นงานเสริมได้อีกด้วย เช่น งานหัตถกรรม งานจักสาน งานฝีมือ และงานประดิษฐ์ต่างๆ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังต้องการมีงานทำและมีรายได้เพื่อช่วยเหลือคนในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมกิจการผู้สูงอายุ เรื่อง ชุดความรู้การดูแลตนเองและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ พบว่า ในวัยทำงานการประกอบอาชีพเป็นที่มาของรายได้ส่วนใหญ่ แต่เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุจะมีรายได้ลดลงหรือขาดรายได้ประจำ เนื่องมาจากอายุพ้นเกณฑ์การจ้าง และสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยให้สามารถทำงานได้เช่นวัยหนุ่มสาว ขณะที่ความจำเป็นในการใช้จ่ายมีเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะรายจ่ายด้านสุขภาพ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าแหล่งรายได้สำคัญของผู้สูงอายุ มาจากบุตร รองลงมาจากการทำงาน ส่วนรายได้จากการออมพบว่ามีค่อนข้างน้อยมาก เนื่องจากการมีเงินออมต้องเก็บออมตั้งแต่ในวัยหนุ่มสาวซึ่งยังสามารถทำงานได้ และต้องใช้ระยะเวลาต่อเนื่องยาวนานพอสมควร การบริหารจัดการกับเงินหรือรายได้ที่มีอยู่ จึงมีความสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยปราศจากความวิตกกังวล (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) และสอดคล้องกับแนวคิดของ ฤดีมาศ พุทธิมาตย์, โรจน์จินตนาวัฒน์,ลินจง โปธิบาล ซึ่งได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมและความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ว่าประกอบด้วยมิติต่างๆ 5 มิติ คือ ความสามัคคีปรองดอง การพึ่งพาอาศัยกันและกัน ความสงบสุขและการยอมรับ การเคารพนับถือ และความเบิกบาน โดยมีมิติการพึ่งพาอาศัยกันและกันคือผู้สูงอายุแสดงความรู้สึกสบายใจ มีความสุขในการทำตนเป็นประโยชน์หรือช่วยเหลือลูกหลาน บุคคลใน

ครอบครัว ในขณะที่เดียวกันบุคคลในครอบครัวหรือลูกหลานตอบสนองโดยการเลี้ยงดู ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในยามเจ็บป่วย ความสบายใจเกิดจากการมีคุณค่าในตนเองที่ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีประโยชน์แก่ลูกหลาน มีใช้พึ่งพาลูกหลานฝ่ายเดียว โดยการประกอบอาชีพที่สามารถทำที่บ้านได้ หรือ การเข้ากลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มศิลปะ หัตถกรรม กลุ่มงานประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์และพวงหรีด เป็นต้น (ฤดีมาศ พุทธมัตย์ และคณะ, 2563)

4) ด้านสังคม ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก โดยผู้สูงอายุต้องการให้มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็น จัดเวที หรือ สถานที่ ให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถ ควรมีหน่วยอาสาด้านความมั่นคงในชุมชน คอยสอดส่อง ดูแล ให้คำแนะนำด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุตรหลาน คนในครอบครัว ชุมชน ได้มีส่วนร่วมกับผู้สูงอายุ ปรับปรุงอัตราการจ่ายเบี้ยยังชีพให้เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบัน จัดให้มี เจ้าหน้าที่ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ที่มาใช้บริการในสถานที่ราชการ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพัฒนาตนเองในการเสริมสร้างทักษะต่อการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับวัย มีการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุเป็นประจำ และต้องการให้มีการเชิญผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการได้รับการดูแลเอาใจใส่และให้เห็นว่าตนเองยังคงมีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นันทน์ ศิริเจริญ ซึ่งกล่าวว่า ระดับความสุขของผู้สูงอายุจะมีทั้ง 2 ด้านที่เท่าๆ กัน คือ ทั้งมีความพึงพอใจและไม่พึงพอใจอย่างละใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การได้พูดคุยกับลูกหลานเป็นประจำ โดยมีความต้องการทางด้านร่างกาย คือ อยากให้ตนเอง แข็งแรงเพียงพอที่จะทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเป็นภาระของลูกหลานมากนัก มีความต้องการทางด้านจิตใจ คือ อยากให้ลูกหลานทักทายพูดคุยอย่างสม่ำเสมอ อยากให้สอบถามสารทุกข์สุกดิบกับผู้สูงอายุเป็นประจำ มีความต้องการทางด้านสังคม เศรษฐกิจ คือ อยากให้ลูกหลานช่วยพาไปร่วมกิจกรรมนอกบ้านบ้าง ช่วยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายพื้นฐานรายเดือนให้ด้วย การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับนับถือ การเข้าใจ การเห็นอกเห็นใจ และการให้อภัย จึงควรตอบสนองโดยการเอาใจใส่พูดคุยอย่างสม่ำเสมอ ฟังผู้สูงอายุเล่าประสบการณ์ชีวิต ให้มีความสำคัญกับผู้สูงอายุ เช่น การจัดงานวันเกิด การพาผู้สูงอายุไปท่องเที่ยวตามโอกาสและสถานที่ที่เหมาะสม การแสดงให้เห็นความสำคัญของวันสงกรานต์ซึ่งเป็นผู้สูงอายุแห่งชาตินอกจากนี้ผู้สูงอายุยังต้องการมีกิจกรรมทางสังคม เช่น การพบปะเพื่อน การร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น จึงควรตอบสนองความต้องการโดยแสดง ความยินดีที่จะพาผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสม ตามที่ผู้สูงอายุต้องการและพยายามสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและสังคมที่เหมาะสมตามกำลังความสามารถที่จะทำได้ (นันทน์ ศิริเจริญ, 2560) และสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมกิจการผู้สูงอายุ เรื่อง ชุดความรู้การดูแลตนเองและ พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ซึ่งกล่าวว่า การที่ผู้สูงอายุมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น หรือมีบทบาทร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินการ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการ ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคมของผู้สูงอายุจะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุหรือชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ การจัดการ และทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุ ได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และยิ่งรู้สึกว่าคุณค่าเป็นที่ยอมรับของคนในครอบครัว ชุมชน และสังคม การเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุจากการที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ได้รับการยอมรับ และเกิด

ความตระหนักในคุณค่าของตนเองที่มีต่อชุมชน สร้างความภาคภูมิใจต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ อีกทั้งยังเป็นการสร้างคุณค่าของผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครราชสีมา องค์ความรู้ที่ได้การวิจัยตามโมเดล ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครราชสีมา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน 4 มิติหลัก ได้แก่ ความมั่นคงในชีวิต การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้ออกแบบการวิจัยที่ครอบคลุมความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุยุคใหม่ มีการดำเนินงานตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ ได้แก่ 1) มิติต้านความมั่นคงในชีวิต Life stability “ชีวิตมั่นคง” มีการตรวจสุขภาพประจำปีแบบต่อเนื่องร่วมกับการให้ความรู้ด้านโภชนาการเฉพาะบุคคล สนับสนุนเบี้ยยังชีพและโครงการสงเคราะห์ต่าง ๆ ส่งเสริมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและปลอดภัย การสร้างเครือข่ายสนับสนุนและพัฒนาชมรมผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดูแลกันเองในชุมชน 2) มิติต้านการศึกษา Lifelong Learning “เรียนรู้ตลอดชีวิต” การเรียนรู้ยุคดิจิทัล ผักตบชားเทคโนโลยีที่ปรับระดับตามความสามารถของผู้สูงอายุเพื่อเสริมความรู้เทคโนโลยีใหม่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนออกแบบเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในชุมชน การออกแบบหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พัฒนาเป็นศูนย์ฝึกทักษะ

ระหว่างวัย Intergenerational learning 3) มิติด้านเศรษฐกิจ Self-sufficient “พึ่งพาตนเองได้” การสร้างอาชีพที่เหมาะสม เน้นงานแปรรูปและงานฝีมือที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนอาชีพเหมาะสมกับวัย พัฒนาอาชีพเสริมที่ถนัด การตลาดสมัยใหม่สอนการใช้ online platform ในการขายสินค้าจัดการตลาด แหล่งจำหน่าย สร้างแบรนด์เฉพาะสำหรับสินค้าผู้สูงอายุ 4) มิติด้านสังคม Live meaningfully together “อยู่ร่วมอย่างมีคุณค่า” การออกแบบเมืองที่เป็นมิตรโดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สวัสดิการแบบมีส่วนร่วม เช่น ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (peer support) จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสร้างความเชื่อมโยงทางสังคม สร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะและศาสนา ส่งเสริมบทบาทในครอบครัวและชุมชน สนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาจุดเด่นในการบูรณาการ 4 มิติสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างครบวงจร โดยเฉพาะการผสมผสานระหว่างแนวทางป้องกันด้านสุขภาพ การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ปรับได้ตามความต้องการ การสร้างอาชีพจากทุนทางวัฒนธรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งมีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นโมเดลต้นแบบสำหรับชุมชนอื่นๆ ในภาคใต้ของประเทศไทย และงานวิจัยนี้สามารถนำไปต่อยอดในการศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุหลังการดำเนินงาน และการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้โครงการยั่งยืนในระยะยาว

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุของศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช" ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างระบบการดูแลที่ครอบคลุม ยั่งยืน และตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้สูงอายุในสังคมปัจจุบันและอนาคต โดยได้สรุปข้อเสนอแนะสำคัญไว้ใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอ เพื่อการวิจัยในอนาคต โดยมีเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านสวัสดิการ สุขภาพ และการมีส่วนร่วมในสังคม 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เทศบาลนครนครศรีธรรมราชควรพิจารณากำหนดนโยบายที่ครอบคลุมและยั่งยืนเพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว โดยมีข้อเสนอหลักดังนี้ 1.1) การจัดตั้งกองทุนในชุมชน เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากไร้และขาดที่พึ่ง ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีรายได้เพียงพอต่อความจำเป็นพื้นฐาน 1.2) การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เข้าถึงง่ายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยเน้นทั้งการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษา ฟื้นฟู และส่งเสริมการดูแลที่บ้าน โดยมีชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เช่น องค์กรไม่แสวงหากำไร มูลนิธิ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มทรัพยากรในการจัดกิจกรรมและบริการให้แก่ผู้สูงอายุ 1.3) การจัดโครงการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ เพื่อลดความรู้สึกละเลย และสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การศึกษาดูงานเชิงวัฒนธรรม 1.4) การเพิ่มอัตราค่าจ้างบุคลากร สำหรับการทำงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้มีบุคลากรเพียงพอและมีความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ในระดับการดำเนินการจริง เทศบาลควรพัฒนาและประยุกต์ใช้แนวทางต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 2.1) การใช้เทคโนโลยีเพื่อดูแลความปลอดภัยของผู้สูงอายุ เช่น ระบบแอปพลิเคชัน โทรศัพท์สมาร์ทโฟน หรือกล้องวงจรปิด พร้อมทั้งจัดให้มีการตรวจเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ 2.2) การให้บริการตรวจสุขภาพประจำปีฟรี อย่างน้อย

ปีละหนึ่งครั้ง เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน 2.3) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ 2.4) การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และสร้างความสัมพันธ์ในสังคม

3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเสริมสร้างฐานข้อมูลและแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในอนาคต การศึกษาวิจัยควรมีการขยายขอบเขต ดังนี้ 3.1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ เพื่อเข้าใจสาเหตุเชิงลึกและสามารถปรับปรุงนโยบายได้ตรงจุด 3.2) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาในการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ เพื่อจัดทำนโยบายสนับสนุนโครงการที่ครอบคลุมทั่วทั้งเขตเทศบาล 3.3) ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นและประสบการณ์จริงของผู้เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). ชุดความรู้การดูแลตนเองและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ด้านการเรียนรู้สังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- _____. (2564). คู่มือมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- _____. (2568). สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและเศรษฐกิจในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.dop.go.th/th/know/1/926>
- กรรณิการ์ ระเบียบเลิศ. (24 ก.พ. 2568). การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ. (ประสิทธิ์ ดิษสระ, ผู้สัมภาษณ์)
- กุนนที พุ่มสงวน. (2567). สุขภาพ และการสร้างเสริมสุขภาพ : บทบาทที่สำคัญของพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(2), 10-11.
- งามรดา ประเสริฐสุข และคณะ. (2564). การจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยธรรมศึกษา, 4(2), 73-74.
- ฉลอง ไชยรักษา. (24 ก.พ. 2568). การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ. (ประสิทธิ์ ดิษสระ, ผู้สัมภาษณ์)
- นันทน์ ศิริเจริญ. (2560). ความต้องการของผู้สูงอายุสำหรับการสื่อสารสุขภาพกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อช่วยให้เกิดความสุข. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 8(2), 89-122.
- นันทนา เหมไพบูลย์. (24 ก.พ. 2568). การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ. (ประสิทธิ์ ดิษสระ, ผู้สัมภาษณ์)
- นัสมล บุตรวิเศษ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- บุญเสริม อบอุ่น. (26 ก.พ. 2568). การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ. (ประสิทธิ์ ดิษสระ, ผู้สัมภาษณ์)

- เปี่ยมอำพร ช่วยบำรุง. (2564). การส่งเสริมกิจกรรมสร้างสุขผู้สูงอายุ ในเขตตำบลนาโพธิ์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2564). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2564). รูปแบบที่เหมาะสมของการจัดบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- รัชนิพรรณ ณ นคร. (24 ก.พ. 2568). การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ. (ประสิทธิ์ ดิษสระ, ผู้สัมภาษณ์) ฤติมาศ พุทธมาตย์ และคณะ. (2563). การสนับสนุนทางสังคมและความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา. วารสารสภาการพยาบาล, 35(1), 63-64.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). เทคนิคทางการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สวีริยา สารสิน.
- วงศ์วัชร โอวารินทร์. (22 ก.พ. 2568). การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ. (ประสิทธิ์ ดิษสระ, ผู้สัมภาษณ์)
- ศศิวิมล กองทรัพย์เจริญ. (2563). “ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลตาสีห์อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง”. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). ดัชนีพหุพลังผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด.
- สินทร บัญชา. (24 ก.พ. 2568). การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ. (ประสิทธิ์ ดิษสระ, ผู้สัมภาษณ์)
- สุธีรา ประดิษฐ์ผล. (26 ก.พ. 2568). การพัฒนาการบริหารกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ. (ประสิทธิ์ ดิษสระ, ผู้สัมภาษณ์)

ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง*

PSYCHOSOCIAL FACTORS INFLUENCING THE PERSISTENCE OF FIRST-YEAR STUDENTS IN A PUBLIC UNIVERSITY

วิภาพร ตันทสวัสดิ์^{1*}, รัฐสภา แก่นแก้ว²

Vipaporn Tantasawat^{1*}, Rattasapa Kaenkaw²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี ประเทศไทย

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Walailak Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathumthani, Thailand

²คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²School of Communication Arts, Sripatum University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: vipaporn@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง จำนวน 211 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง .845 - .934 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจาก ปัจจัยที่ส่งผลกระทบมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการคิดต่อหลักสูตร บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และการสนับสนุนของครอบครัว โดยสามารถทำนายการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้ ร้อยละ 66.7 จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมหรือออกแบบหลักสูตรที่ทำนาย มีนโยบายการสร้างระบบการดูแลนักศึกษา หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีทักษะการสื่อสารเพื่อให้คำปรึกษาด้านการวางแผนการเรียนและอาชีพ มีการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองผ่านกิจกรรมพลังใจจากครอบครัว เพื่อสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา และพัฒนาช่องทางสื่อสารออนไลน์ระหว่างอาจารย์กับผู้ปกครอง เพื่อการดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา

คำสำคัญ: นักศึกษา, การคงอยู่, การสื่อสาร, อิทธิพล, ปัจจัยทางจิตสังคม

Abstract

This research is quantitative research that aims to study the psychosocial factors influencing the persistence of first-year students at a public university. The sample consisted of 211 first-year students from a government university, selected through stratified proportional random sampling. Six instruments using a 5-point rating scale were employed, with alpha coefficient reliability ranging from .845 to .934. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The results revealed that four psychosocial factors significantly influenced the persistence of first-year students at the .01 level. Ranked from the most to the least influential, these factors were: achievement motivation, positive attitude toward the course, the role of the advisor, and family support. These factors accounted for 66.7% of the variance in student retention. The findings suggest that the university should organize activities or design courses that focus on challenges, have policies for creating student care systems, and the course should provide opportunities for students to express their opinions on teaching and learning. Advisors should receive training to provide effective communication guidance on academic and career planning. Additionally, the role of parents should be enhanced through Family Motivation activities to foster understanding and involvement in supporting students' learning. Online communication channels between instructors and parents should also be developed to ensure close and continuous support for students until graduation.

Keywords: Student, Persistence, Communication, Influence, Psychosocial Factors

บทนำ

การคงอยู่ของนักศึกษาเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องในการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงคุณภาพของกระบวนการจัดการศึกษา ความเหมาะสมของหลักสูตร และประสิทธิภาพของระบบสนับสนุนนักศึกษา การคงอยู่ของนักศึกษานั้น หากพิจารณาในเชิงปริมาณ หมายถึง ร้อยละของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทุกภาคการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา ส่วนในเชิงคุณภาพ หมายถึง ความเพียรพยายามและความมุ่งมั่นทางวิชาการของนักศึกษาที่สะท้อนผ่านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างต่อเนื่อง แม้จะเผชิญกับอุปสรรคหรือสิ่งรบกวนที่อาจนำไปสู่การถอนตัวออกจากการศึกษาก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา (Tinto, V., 1975) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาตามนิยามเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะกับกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง ที่มี “ประสบการณ์ในปีแรก” ของการเรียนระดับอุดมศึกษา และต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านส่วนตัว สังคม และวิชาการ ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวและการคงอยู่ในระบบการศึกษา (McInnis, C., 2003) นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งจึงถือเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดต่อการลาออก โดยพบว่า ประมาณร้อยละ 25 ของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยที่เรียนเต็มเวลาจะไม่ได้ลงทะเบียนเรียนต่อหลังจากปีแรก (National Center for Education Statistics, 2024); (Permzadian, V. & Credé, M., 2016) จึงเป็นความท้าทายให้มหาวิทยาลัยค้นหาแนวทางและพยายามกำหนดแผน

กลยุทธ์ที่จะเพิ่มความพึงพอใจต่อประสบการณ์ทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมการคงอยู่ และความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษา (Roberts, J. & Styron, R., 2010)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่และการลาออกกลางคันของนักศึกษา พบว่า แนวคิดที่ได้รับการอ้างอิงอย่างแพร่หลาย และนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าว คือ แนวคิดของ Tinto V. และแนวคิดของ Bean, J. & Eaton, S. โดยทฤษฎีการบูรณาการของนักศึกษา (Student Integration Model) ของ Tinto V. เชื่อกันว่าการคงอยู่ในการเรียนขึ้นอยู่กับกระบวนการทั้งทางวิชาการและสังคม โดยการบูรณาการทางวิชาการ เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับคณาจารย์ และการได้รับความสำเร็จทางการเรียน เป็นต้น ส่วนการบูรณาการทางสังคม เช่น การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น การเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบัน และการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนการเรียนรู้ เป็นต้น (Tinto, V., 1993) ดังนั้น การขาดการบูรณาการในด้านใดด้านหนึ่งอาจส่งผลให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว และเพิ่มความเสี่ยงต่อการลาออกของนักศึกษา ส่วนแนวคิดของ Bean, J. & Eaton, S. ได้เสนอทฤษฎีทางจิตวิทยาของการคงอยู่ของนักศึกษา (Psychological Model of Student Retention) ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในของนักศึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติและความเชื่อ เช่น ความเชื่อในความสามารถของตนเอง การรับรู้ถึงการควบคุมสถานการณ์ กลยุทธ์ในการเผชิญปัญหา ความสามารถในการจัดการกับความเครียดและอุปสรรครวมถึงแรงจูงใจและการตั้งเป้าหมายทางการศึกษา แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์ของนักศึกษาในสถาบันมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติ ความเชื่อ และความตั้งใจในการศึกษาต่อ (Bean, J. & Eaton, S., 2001) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาร่วมกับแนวคิดการบูรณาการ Tinto จะเห็นได้ว่าการคงอยู่ของนักศึกษาไม่ได้เป็นผลมาจากปัจจัยภายในหรือภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคลกับบริบททางสังคมและสถาบันการศึกษา ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับกลไกการคงอยู่ในระบบการศึกษาอุดมศึกษา สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์แบบบอริมานของ Credé, M. & Niehorster, S. พบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลการเรียนและความคงอยู่ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยหลายมิติสำคัญ ได้แก่ การปรับตัวด้านวิชาการ การปรับตัวด้านสังคม การปรับตัวด้านอารมณ์และส่วนตัว รวมถึงความผูกพันกับสถาบัน นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยในระดับบุคคล เช่น บุคลิกภาพ และปัจจัยทางสังคม เช่น การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวหรือเพื่อน ปัจจัยดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จทางการศึกษาและการคงอยู่ในระบบการศึกษา (Credé, M. & Niehorster, S., 2012)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัย พบว่า ปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของนักศึกษา ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแรงผลักดันภายในที่กระตุ้นให้บุคคลมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมายที่ท้าทาย มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีการควบคุมตนเอง มีความกลัวความล้มเหลว ต้องการสร้างผลงานที่โดดเด่น (Haru, E., 2023) และมีความปรารถนาที่จะบรรลุมาตรฐานความเป็นเลิศ เพื่อความพึงพอใจภายในมากกว่ารางวัลภายนอก (Verma, S. & Bala, A., 2021) สอดคล้องกับทฤษฎีความมุ่งมั่นในตนเอง (Self-Determination Theory: SDT) พัฒนาโดย Deci, E. & Ryan, R. ที่เชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการเรียนรู้ เติบโต พัฒนาตนเอง และแสวงหาความหมายในชีวิต ทำให้มนุษย์มีแรงขับเคลื่อนในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ และการกระทำนั้นจะเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน เมื่อบุคคลรู้สึกว่าเป็นผู้เลือกทำด้วยตนเอง ไม่ได้ถูกบังคับหรือการควบคุมจากภายนอก (Deci, E. & Ryan, R., 2000) ส่วนผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้น จะเชื่อว่าการกระทำของตนเองจะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จ

ทางวิชาการ และมีแนวโน้มที่จะรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง จึงส่งผลในเชิงบวกต่อผลการศึกษาและการคงอยู่ในการเรียน ในทางกลับกัน นักศึกษาที่เชื่อว่าผลลัพธ์ทางวิชาการของตนเกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น โชคหรือการกระทำของผู้อื่น ความเชื่อนี้จะส่งผลต่อการผัดวันประกันพรุ่งในระดับที่สูงขึ้นและมีความสำเร็จทางวิชาการที่ต่ำกว่า ซึ่งอาจส่งผลเสียต่ออัตราการคงอยู่ในการเรียนด้วย (Morelli, M. et al., 2023) นอกจากนั้นแล้ว นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรจะเห็นคุณค่าในสาขาที่เรียน มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพตามสาขาที่ศึกษาได้ อาจนำไปสู่การคงอยู่ในการเรียน (Nakonechnyi, A. et al., 2024) สอดคล้องกับการศึกษาของ Miandoab, N. et. al. พบว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อสาขาที่ตนเองกำลังศึกษามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จทางวิชาการ (Miandoab, N. et. al., 2015)

ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อม เป็นลักษณะทางสถานการณ์ที่แตกต่างกันของบุคคล คือ การสนับสนุนของครอบครัว และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา จะเป็นแรงการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันความเครียดของนักศึกษา (Zhai, Y. & Du, X., 2022) โดยบุคคลสำคัญในชีวิต เช่น ครอบครัว พ่อแม่ หรือคนใกล้ชิดจะเป็นแหล่งทรัพยากรทางจิตใจและสังคม (psychosocial resource) ที่ช่วยลดความเครียดและความรู้สึกโดดเดี่ยวในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่อาจมีความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ดีและมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษา (Gloria, A. & Ho, T., 2003) รวมถึงการมีแหล่งทรัพยากรที่มีความสอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน (resource boosters) เช่น การมีทุนทางสังคมจากครอบครัว ได้แก่ การมีสัมพันธภาพที่ดี และได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์จากครอบครัว ร่วมกับการมีทุนมนุษย์ทางการศึกษา เช่น การมีอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี และช่วยเหลือผู้เรียน จะยิ่งส่งเสริมให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่าการมีแหล่งทรัพยากรที่ไม่สอดคล้องกันหรือขาดทรัพยากรอย่างใดทรัพยากรหนึ่งไป (Parcel, T. & Dufur, M., 2001) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง เพื่อจะทำให้ทราบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุงอนาคต ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร การสนับสนุนของครอบครัว และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ผลจากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการรักษาและพัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์ให้นักศึกษาคงอยู่ในตลอดจนสำเร็จการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง จำนวน 1,863 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง จำนวน 211 คน ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้จากการคำนวณ โดยใช้ โปรแกรม G* Power กำหนดค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size) = 0.15 โดย Cohen, J. แนะนำว่า เป็นขนาดอิทธิพลที่ใกล้เคียงกับขนาดอิทธิพลโดยเฉลี่ยที่พบในวรรณกรรมทางวิชาการในหลายสาขา ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) = .05 และ ค่า Power = .80 ตัวแปรอิสระ

(Number of predictors) 5 ตัวแปร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 92 คน แต่เพื่อเพิ่มความแม่นยำของประมาณค่าลดความแปรปรวน และเพิ่มอำนาจทางสถิติ (Cohen, J., 1988); (Field, A., 2013) จึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 211 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน โดยใช้คณะเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนของครอบครัว และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างและปรับปรุงข้อคำถามในแบบวัดให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นได้นำแบบวัดไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน จากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Item-Objective Congruence Index : IOC) พบว่า อยู่ในช่วงระหว่าง 0.66 - 1.00 แสดงให้เห็นว่า แบบวัดมีความตรงต่อเนื้อหาที่ต้องการวัดอย่างเหมาะสม หลังจากนั้นนำแบบวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาคัลฟา ซึ่งแบบวัดทั้ง 6 ฉบับ เป็นข้อคำถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่เห็นด้วยมากที่สุด (5 คะแนน) จนถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด (1 คะแนน) พบผลดังนี้ 1) แบบวัดการคงอยู่ในการเรียน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .892 2) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .845 3) แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .912 4) แบบวัดการสนับสนุนของครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .924 5) แบบวัดบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .876 และ 6) แบบวัดทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .934

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในส่วนนี้มีการเลือกสถานที่ และเวลาที่แตกต่างกันในการแจกแบบสอบถาม เช่น แจกแบบสอบถามก่อนเข้าเรียน หลังการเรียน หรืออาจเป็นนอกเวลาเรียน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) จำนวน 211 ชุด หลังจากได้รับข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ลงรหัสข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา เพื่อศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอยตามสมมติฐานของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean: M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) คะแนนต่ำสุด (min) และคะแนนสูงสุด (max) ค่าความเบ้ (skewness: SK) ค่าความโด่ง

(kurtosis: KU) เพื่อดูว่าข้อมูลมีการแจกแจงที่เป็นลักษณะโค้งปกติ (normal distribution) หรือไม่ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยค่าความเบ้ (skewness) ของตัวแปรทั้งหมดอยู่ในช่วงระหว่าง -0.02 ถึง 0.54 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงใกล้เคียงกับปกติ โดยทั่วไปแล้วค่าความเบ้ที่อยู่ระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 ถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม สำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ หากค่าความเบ้มีค่าต่ำกว่า -1.00 แสดงว่าข้อมูลเบ้ไปทางซ้ายมากเกินไป และหากมีค่ามากกว่า 1.00 แสดงว่า ข้อมูลเบ้ไปทางขวาเกินไป ซึ่งทั้งสองกรณีถือว่าอยู่นอกช่วงที่ยอมรับได้ สำหรับค่าความโด่ง (kurtosis) ของตัวแปร อยู่ในช่วงระหว่าง -0.02 ถึง 0.73 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ถือว่าข้อมูลมีการกระจายตัวใกล้เคียงกับโค้งการแจกแจงปกติ โดยทั่วไป ค่าความโด่งที่สูงกว่า 1.00 บ่งชี้ว่า ข้อมูลมีการกระจายตัวน้อยเกินไป หรือมีลักษณะยอดโด่งกว่าปกติ ในขณะที่ค่าความโด่งที่ต่ำกว่า -1.00 สะท้อนถึงการกระจายตัวที่กว้างเกินไปหรือยอดโด่งเตี้ยกว่าปกติ (Hair, J. F. et al., 2017)

ส่วนการตรวจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 5 ตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต การสนับสนุนของครอบครัว บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร โดยทั้งหมดเป็นตัวแปรเชิงปริมาณแบบต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson's correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า ไม่มีคู่ตัวแปรใดที่มีค่าสหสัมพันธ์เกิน .80 ซึ่งหมายความว่าไม่มีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมากเกินไป (multicollinearity) โดยตามเกณฑ์ของ Hair, J. F. et al. หากตัวแปรใดมีค่าสหสัมพันธ์มากกว่า .80 ถือว่าอาจเกิดปัญหา multicollinearity ที่จะส่งผลต่อความแม่นยำในการทำนายตัวแปรตาม และอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์สมการถดถอย (Hair, J. F. et al., 2010)

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในงานวิจัยนี้อยู่ในช่วงระหว่าง .02 ถึง .42 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าไม่มีปัญหา multicollinearity ในข้อมูลชุดนี้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า คู่ตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงที่สุด คือ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษากับการสนับสนุนของครอบครัว ส่วนคู่ตัวแปรที่มีค่าสหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรกับบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา รายละเอียดของผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย (n = 211)

ตัวแปร	1	2	3	4	5
ACH	-				
FUO	.32**	-			
SUP	.34**	.27**	-		
ROT	.39**	.34	.42**	-	
AUS	.26**	.15*	.22	.02**	-

***หมายเหตุ ACH คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ FUO คือ ลักษณะมุ่งอนาคต SUP คือ การสนับสนุนของครอบครัว ROT คือ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และ AUS คือ ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร *p < .05, ** p < .01, สองหาง

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 50.24 และเพศหญิงจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 49.76 ส่วนใหญ่มาจากคณะวิทยาการจัดการ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 และ คณะครุศาสตร์ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 20.85 นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลการเรียนในระดับปานกลางถึงค่อนข้างดี อยู่ในช่วง 2.50 – 2.99 จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 38.39 รองลงมา คือ ช่วง 3.00 – 3.49 จำนวน 79 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 37.44 ด้านรายได้ครอบครัว ส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง (15,000 – 30,000 บาทต่อเดือน) มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 46.45 รองลงมา คือในระดับสูง (มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน) จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 32.23 โดยมีภูมิลำเนาภาคกลางมากที่สุด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 28.44 และภาคอีสานจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 24.64 อาศัยอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยมากที่สุด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 28.44 รองลงมา คือ อาศัยอยู่กับญาติ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 24.64

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรัฐบาลแห่งหนึ่ง

ปัจจัย	การคงอยู่ของนักศึกษา						
	B	S.E.	β	t	p-value	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	6.821	0.673		10.255	.000		
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	0.511	0.126	0.678	3.274	.001	0.779	1.283
บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา	0.379	0.150	0.445	2.519	.000	0.713	1.402
ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร	0.494	0.152	0.589	3.249	.001	0.684	1.462
การสนับสนุนของครอบครัว	0.394	0.223	0.424	3.249	.001	0.584	1.675

$R = 706$ $R^2 = 0.667$, adj. $R^2 = 0.510$, $df = 2$, $F = 27.751^{**}$, $SE.est = .24832$, $p-value = .000$

$^{**}p-value < .01$

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจาก ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($\beta = .678$) ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร ($\beta = .589$) บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ($\beta = .445$) และการสนับสนุนของครอบครัว ($\beta = .424$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .706 และมีค่ากำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .667 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 4 ตัว สามารถทำนายการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้ ร้อยละ 66.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาล แห่งหนึ่ง มี 4 ปัจจัย คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะที่ดีต่อหลักสูตร บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และการสนับสนุนของครอบครัว ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายผล จากตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปน้อยสุด ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญมากที่สุด แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ถือเป็นแรงจูงใจ ภายในที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สอดคล้องกับทฤษฎี ความมุ่งมั่นในตนเอง (Self-Determination Theory: SDT) ของ Deci, E. & Ryan, R. ที่ เชื่อว่าแรงจูงใจที่ดีจะ เกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการทางจิตวิทยาพื้นฐานของมนุษย์ 3 ประการได้รับการตอบสนอง ได้แก่ ความต้องการมี อิสระ (autonomy) คือ ความรู้สึกที่ตนเองสามารถเลือกและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ความต้องการมีความสามารถ (competence) คือ ความรู้สึกที่ตนเองมีความสามารถและทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ และความต้องการมีความสัมพันธ์ (relatedness) คือ ความรู้สึกว่าเป็นที่รัก เป็นที่ยอมรับ และมีความเชื่อมโยงกับผู้อื่น เมื่อสภาพแวดล้อมเอื้อต่อ การตอบสนองความต้องการทั้งสามนี้ แรงจูงใจที่เกิดขึ้นจะเป็นแรงจูงใจที่มาจากความพึงพอใจ ความสนใจ และ คุณค่าที่บุคคลยึดถือ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่มีความสม่ำเสมอ มีเป้าหมายชัดเจน และยั่งยืนในระยะยาว (Deci, E. & Ryan, R., 2000) นักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงมีความสนใจและพึงพอใจในกิจกรรมทางการเรียน ของตนเอง ตลอดจนมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จทางวิชาการ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้พวกเขาแสวงหา ความก้าวหน้า เอาชนะอุปสรรค และมีความเพียรในการศึกษา (Vansteenkiste, M. et al., 2005) รวมทั้งยังรู้จัก ใช้กลยุทธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ เช่น การตั้งเป้าหมายรายสัปดาห์ การบริหารเวลาอย่างเหมาะสม และการ แสวงหาความช่วยเหลือทางวิชาการ ซึ่งมีส่วนช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จในการเรียนและลดความเสี่ยงใน การลาออกจากระบบการศึกษา (Pintrich, P. & De Groot, E., 1990) ทั้งนี้ ผลการศึกษาของ Mongkuo, M. Y. et al. ยังสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่าแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับ ความสำเร็จทางการศึกษา ในขณะที่ผู้เรียนที่ขาดแรงจูงใจจะมีแนวโน้มไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียน (Mongkuo, M. Y. et al., 2017) สอดคล้องกับการศึกษาของ อนันต์ เสมรสวรรณ พบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับความสำเร็จของนักเรียนโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการศึกษา ครั้งนี้แบ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการยอมรับ ด้านการทำงานเป็น ทีม ด้านสมรรถภาพ ด้านกิจกรรมทางสังคม ด้านความตื่นตัวและความสนุกสนาน ด้านการแสดงออก ด้านการมี ส่วนร่วม และด้านการพัฒนาทักษะ (อนันต์ เสมรสวรรณ, 2559)

ทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตรเป็นปัจจัยทำนายลำดับที่สองที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากทัศนคติที่ แสดงออกโดยผู้เรียนจะสะท้อนถึงการรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่ตนกำลังศึกษา การตอบสนองของผู้เรียนจึง สามารถบ่งชี้ถึงระดับความสนใจหรือความไม่สนใจต่อเนื้อหาการเรียน ทัศนคติที่แสดงออกระหว่างกระบวนการ เรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียน (Wang, J. & Bai, B., 2023) ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ ขวัญจิตร สงวนโรจน์ และภักสุภาส จิตโกศลวนิชย์ พบว่า การคงอยู่หรือการลาออกกลางคันของ นักศึกษาภาคปกติมีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อหลักสูตร โดยนักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อหลักสูตรมีแนวโน้มที่ จะศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษา (ขวัญจิตร สงวนโรจน์ และภักสุภาส จิตโกศลวนิชย์, 2564) เนื่องจากทัศนคติเป็น

องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และความตั้งใจในการกระทำ หากนักศึกษามองว่าหลักสูตรมีคุณค่า สอดคล้องกับความสนใจส่วนบุคคล เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองหรือเตรียมความพร้อมสำหรับอาชีพในอนาคต ก็จะทำให้เกิดความมุ่งมั่น และพร้อมทุ่มเททั้งเวลาและความพยายามในการเรียนมากยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มที่จะไม่เลิกเรียนกลางคัน (Eccles, J. & Wigfield, A., 2002)

บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนลำดับที่สามของการคงอยู่ในการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสบการณ์ของนักศึกษาในสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการให้คำปรึกษาทางวิชาการ การสนับสนุนทางจิตใจ และการสร้างความผูกพันระหว่างนักศึกษากับสถาบันการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tinto V. (Tinto, V., 1993) ที่เสนอว่า การคงอยู่ของนักศึกษาในระบบการศึกษาขึ้นอยู่กับระดับของการบูรณาการทางวิชาการและสังคม กล่าวคือ นักศึกษาที่สามารถปรับตัวและเชื่อมโยงตนเองเข้ากับบริบทของสถาบันได้อย่างเหมาะสม จะมีแนวโน้มคงอยู่ในระบบการศึกษาและประสบความสำเร็จมากกว่า ในบริบทนี้ อาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกสนับสนุน โดยเฉพาะเมื่อมีคุณลักษณะด้านความเอาใจใส่ เข้าใจบริบทเฉพาะของนักศึกษา และสามารถเข้าถึงได้ง่าย จะช่วยให้นักศึกษารู้สึกถึงการมีส่วนร่วมและความผูกพันกับสถาบัน ซึ่งลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในช่วงที่นักศึกษาเผชิญกับความเครียดหรืออุปสรรคทางวิชาการ การสื่อสารของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม จะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจที่มีเหตุผล และเพิ่มโอกาสในการคงอยู่ในระบบการศึกษาจนสำเร็จการศึกษา (Kuh, G. D. et al., 2005) ดังนั้น จึงควรมีการจัดระบบการแนะนำอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาใหม่ในชั้นปีที่หนึ่งโดยเร็วที่สุด และส่งเสริมให้นักศึกษาได้พบอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาของการปรับตัว เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการและจิตใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้เกิดการคงอยู่ในระบบการศึกษาต่อไปจนสำเร็จการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของสมบัติ แสงพล และคณะ ที่พบว่า บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาด้านในการให้คำปรึกษา และแนะนำด้านวิชาการมีผลต่อพฤติกรรมเรียนของนักศึกษา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (สมบัติ แสงพล และคณะ, 2554)

การสนับสนุนของครอบครัวเป็นปัจจัยทำนายที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดในกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา อย่างไรก็ตาม ครอบครัวยังคงเป็นแหล่งพลังสนับสนุนหลักที่ครอบคลุมทั้งด้านอารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจ ครอบครัวที่แสดงออกถึงความรัก ความเข้าใจ และการให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้แก่ นักศึกษา ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้ และความสามารถในการเผชิญกับความเครียดจากภาระทางวิชาการ (Robbins, S. B. et al., 2004) งานวิจัยของ Gloria, A. & Ho, T. ที่ศึกษาตามกรอบแนวคิดจิตสังคม วัฒนธรรม (Psychosociocultural framework) ที่มองว่าปัจจัยทางจิตใจ สังคม และวัฒนธรรมมีบทบาทร่วมกัน ในการหล่อหลอมประสบการณ์ทางการศึกษาของกลุ่มนักศึกษาเชื้อสายเอเชีย-อเมริกัน พบว่าความผูกพันทางครอบครัว และการได้รับการสนับสนุนด้านอารมณ์และจิตใจจากบุคคลรอบข้าง ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความมั่นใจในตนเอง แต่ยังช่วยลดความรู้สึกแปลกแยกในบริบทของมหาวิทยาลัยที่มีวัฒนธรรมต่างจากบ้าน ดังนั้นการสนับสนุนจากบุคคลสำคัญในชีวิต เช่น ครอบครัว พ่อแม่ และบุคคลใกล้ชิดจึงมีบทบาทเป็น ทรัพยากรทางจิตสังคม (psychosocial resource) ที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับนักศึกษาทั้งในด้านอารมณ์และพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความคงอยู่ในการศึกษาในกลุ่มนักเรียนเชื้อสายเอเชีย-อเมริกัน (Gloria, A. & Ho, T., 2003) อีกทั้งหาก

นักศึกษาได้รับทรัพยากรจากหลายบริบทที่เสริมกัน เช่น ครอบครัว มหาวิทยาลัย และชุมชน ก็จะยิ่งเพิ่มโอกาสให้ความเชื่อมั่นในเป้าหมายทางการศึกษา และมีแนวโน้มที่จะไม่ถอนตัวจากระบบการศึกษา (Parcel, T. & Dufur, M., 2001) การมีทุนทางสังคมในครอบครัว เช่น ครอบครัวที่ติดตามผลการเรียน ชื่นชมเมื่อนักศึกษาประสบความสำเร็จ และสนับสนุนการตั้งเป้าหมายทางการเรียน ย่อมส่งเสริมให้นักศึกษาเห็นคุณค่าและความสำคัญกับการเรียนมากยิ่งขึ้น (Fan, W. & Williams, C., 2010) ร่วมกับการมีทุนทางเศรษฐกิจ เช่น การสนับสนุนค่าเล่าเรียน ค่าครองชีพ จะทำให้นักศึกษาสามารถมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่จำเป็นต้องลาออกกลางคันเพื่อหารายได้ (Bean, J. & Metzner, B., 1985) จากการศึกษาของสก็อตต์ ทารส ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ปัญหาภายในครอบครัวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถจำแนกนักศึกษาที่ลาออกกลางคันได้ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หรือมีปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว มักมีแนวโน้มที่จะออกกลางคันจากระบบการศึกษา (สก็อตต์ ทารส, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

1. ผลการวิจัยให้หลักฐานเชิงประจักษ์ว่าปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะที่ดีต่อหลักสูตร บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา และการสนับสนุนจากครอบครัว มีอิทธิพลร่วมกันต่อการคงอยู่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางจิตสังคมไม่ได้ส่งผลต่อการคงอยู่ของนักศึกษาในลักษณะแยกขาดจากกัน หากแต่มีลักษณะเป็นทรัพยากรจากหลายบริบทที่เสริมกัน (resource boosters) เช่น ครอบครัว มหาวิทยาลัย และชุมชน ก็จะยิ่งเพิ่มโอกาสให้ความเชื่อมั่นในเป้าหมายทางการศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบระบบสนับสนุนเชิงบูรณาการ สำหรับการคงอยู่ของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การคงอยู่ของนักศึกษาเป็นผลจากปัจจัยภายในและภายนอกที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นพลวัต โดยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และทักษะที่ดีต่อหลักสูตร เป็นพลังขับเคลื่อนภายในที่สำคัญ และจะส่งผลอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนจากภายนอก เช่น ครอบครัวและอาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นแหล่งทรัพยากรที่ทำหน้าที่เสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและความผูกพันกับสถาบัน ส่งผลให้นักศึกษามีแนวโน้มคงอยู่ในระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. ในการระบุถึงตัวชี้วัดเกี่ยวกับแรงจูงใจต้องคำนึงถึงมิติของความสำเร็จส่วนบุคคล เพราะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงขับเคลื่อนภายในของแต่ละบุคคล ดังนั้นตัวชี้วัดจึงต้องระบุถึงความสำเร็จเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถทำให้ตนเองบรรลุเป้าหมายในการเรียน การจัดการความกดดันทางวิชาการ วิธีการเผชิญกับอุปสรรคในการเรียน และพิจารณาความก้าวหน้าในการเรียนจากผลงานที่ผ่านมาของตนเอง เพื่อสะท้อนแรงจูงใจภายในที่มีความหมายต่อนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เข้าใจถึงปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของนักศึกษา และ ควรมีการส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษา ดังข้อเสนอต่อไปนี้ 1) มหาวิทยาลัยควร

จัดกิจกรรมหรือออกแบบหลักสูตรที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างเป้าหมายที่มีความหมาย และส่งเสริมให้นักศึกษารับรู้ถึงความสำเร็จจากความพยายามของตนเองผ่านการจัดกิจกรรมพัฒนาตนเอง เช่น โครงการพี่เลี้ยง หรือชมรมพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมที่ให้นักศึกษาตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ นอกจากจะเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายของตนเองแล้วนั้น ยังเป็นการส่งเสริมความผูกพันระหว่างนักศึกษากับมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษามีแนวโน้มที่จะตัดสินใจคงอยู่ในมหาวิทยาลัยจนสำเร็จการศึกษาได้เช่นกัน 2) มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายการสร้างระบบการดูแลนักศึกษาเพื่อป้องกัน ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพนักศึกษาแบบองค์รวม ทั้งด้านการเรียน การใช้ชีวิต และจิตใจ ผ่านการทำงานเชิงรุกของอาจารย์ที่ปรึกษา มีระบบติดตามนักศึกษา และมีกิจกรรมเสริมสร้างแรงจูงใจ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักศึกษาปรับตัวได้ดี มีแรงจูงใจในการเรียน และคงอยู่ในระบบจนสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยมหาวิทยาลัยควรดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือระหว่างครอบครัว บุคลากรในสถาบัน และชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรจัดกิจกรรมปฐมนิเทศที่มุ่งเน้นการสื่อสารให้นักศึกษาเข้าใจโครงสร้างเนื้อหา จุดประสงค์ของหลักสูตร และโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและตลาดแรงงาน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อหลักสูตร ทั้งในด้านโครงสร้างของรายวิชา วิธีการเรียนการสอน และประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะช่วยให้ นักศึกษารู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ และสร้างความผูกพันกับหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการและบริบทของผู้เรียนอย่างแท้จริง กิจกรรมเช่นนี้จะทำให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ที่ดีจากการรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร และต้องการจะคงอยู่ในระบบการศึกษาต่อไป 4) อาจารย์ที่ปรึกษาควรเข้ามามีส่วนดูแลนักศึกษาในช่วงปีแรกอย่างใกล้ชิด จึงควรเข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้คำปรึกษา ทั้งในด้านการเรียน ชีวิตส่วนตัว และสุขภาพจิตอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีช่องทางการติดต่อเชิงรุกทั้งในรูปแบบออนไลน์และแบบพบหน้า เพื่อพูดคุย ติดตาม และเฝ้าระวังนักศึกษากลุ่มเสี่ยง และมีการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษา เช่น กิจกรรมพบปะรายเดือนหรือการจัดตั้งชมรมหรือชุมนุม เพราะการมีสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษาจะทำให้นักศึกษามีความไว้วางใจในการเข้ามาขอรับคำปรึกษาทางวิชาการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งทำให้เกิดการบูรณาการทางวิชาการและการบูรณาการทางสังคมได้ นอกจากนี้ อาจมีการพัฒนาช่องทางสื่อสารออนไลน์ระหว่างอาจารย์กับผู้ปกครอง เพื่อดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องจนสำเร็จ 5) ครอบครัวควรเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษามีกำลังใจ มีความมั่นคงทางจิตใจ และทำให้มีการคงอยู่ในการเรียน ครอบครัวจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น เช่น กิจกรรมพลังใจจากครอบครัว เพื่อจะได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการสนับสนุนการเรียนของนักศึกษา และควรติดต่อสื่อสารกับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามความก้าวหน้า หรือปัญหาของนักศึกษา ตลอดจนสามารถให้การสนับสนุนแก่นักศึกษาจนสำเร็จการศึกษา ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) จากผลการวิจัยนี้ ตัวแปรที่ศึกษาสามารถร่วมกันทำนายการคงอยู่ในการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้ร้อยละ 66.7 จึงควรทำการศึกษาปัจจัยอื่นเข้ามาเพิ่มเติม เช่น ความ

ผูกพันกับสถาบัน ความสามารถในการจัดการตนเอง ความคาดหวังต่ออนาคตการศึกษาและอาชีพ และสุขภาพจิต เป็นต้น ซึ่งการนำตัวแปรเหล่านี้มาใช้ร่วมในการวิเคราะห์จะช่วยขยายกรอบความเข้าใจให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น 2) ทำการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีอื่นหรือต่างสถาบัน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ในแต่ละบริบท เช่น นักศึกษาชั้นปีที่ 2-4 มีตัวแปรใดที่ส่งผลต่างจากปี 1 หรือไม่ ความแตกต่างระหว่างสถาบัน ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก หรือระหว่างสถาบันในเมืองกับต่างจังหวัด การเปรียบเทียบเหล่านี้จะช่วยให้เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะได้ดียิ่งขึ้น 3) ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อทดสอบตัวแปร และการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเจาะลึกประสบการณ์ของนักศึกษา เช่น การสัมภาษณ์นักศึกษาที่เคยคิดลาออกแต่เปลี่ยนใจ หรือผู้ที่ตัดสินใจลาออก เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุแห่งแรงจูงใจที่ยังทำให้ยังคงอยู่ในการเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญจิตร สงวนโรจน์ และภัคสุภาส จิตโกศลวนิชย์. (2564). การศึกษาเกี่ยวกับการคงอยู่ และการออกกลางคัน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาระหว่างปี การศึกษา 2561-2563 สำหรับการจำแนกสภาพและเสนอแนวทางธำรงรักษานักศึกษา. วารสารก้าวทัน โลกวิทยาศาสตร์, 21(2), 127-149.
- สมบัติ แสงพล และคณะ. (2554). บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษาคณะสัตว แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารวิจัย มข, 16(1), 83-93.
- สุกัญญา ทารส. (2562). ปัจจัยจำแนกการออกกลางคันของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อนันต์ เสมรสวรรณ. (2559). การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในนักเรียนที่ประสบความสำเร็จของนักเรียน โรงเรียน กีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา. สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี.
- Bean, J. & Eaton, S. (2001). The psychology underlying successful retention practices. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 3(1), 73-89.
- Bean, J. & Metzner, B. (1985). A conceptual model of nontraditional undergraduate student attrition. *Review of Educational Research*, 55(4), 485-540.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Credé, M. & Niehorster, S. (2012). Adjustment to college as measured by the student adaptation to college questionnaire: A quantitative review of its structure and relationships with correlates and consequences. *Educational Psychology Review*, 24(1), 133-165.
- Deci, E. & Ryan, R. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.

- Eccles, J. & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 109-132.
- Fan, W. & Williams, C. (2010). The effects of parental involvement on students' academic self-efficacy, engagement and intrinsic motivation. *Educational Psychology*, 30(1), 53-74.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. (4th ed.). Los Angeles: Sage Publications.
- Gloria, A. & Ho, T. (2003). Environmental, social, and psychological experiences of Asian American undergraduates: Examining issues of academic Press persistence. *Journal of Counseling & Development*, 81(1), 93-105.
- Hair, J. F. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th Edition.). New York: Pearson Prentice Hall.
- _____ (2017). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)* (2nd ed.). Los Angeles: SAGE Publications.
- Haru, E. (2023). Upaya meningkatkan motivasi berprestasi pada mahasiswa. *Jurnal Alternatif: Wacana Ilmiah Interkultural*, 12(1), 60-74.
- Kuh, G. D. et al. (2005). *Student success in college: Creating conditions that matter*. San Francisco: CA: Jossey-Bass.
- McInnis, C. (2003). From marginal to mainstream strategies: Responding to student diversity in Australian universities. *European Journal of Education*, 38(4), 387-400.
- Miandoab, N. et. al. (2015). Surgical technology students' attitude toward their field of study. *Der Pharmacia Lettre*, 7(12), 25-29.
- Mongkuo, M. Y. et al. (2017). The impact of motivation on academic success of predominantly black college students in north carolina public university system. *American Journal of Educational Research*, 4(3), 69-81.
- Morelli, M. et al. (2023). Development and validation of a measure for academic locus of control. *Frontiers in Education*. Retrieved January 12, 2024, from <https://doi.org/10.3389/educ.2023.1268550>
- Nakonechnyi, A. et al. (2024). Retention reimagined: Participatory action and positive deviancy for university student success. *Journal of Participatory Research Methods*, 5(1), 1-20.
- National Center for Education Statistics. (2024). Retention of first-time degree-seeking undergraduates at degree-granting postsecondary institutions, by attendance status, level and control of institution, and percentage of applications accepted: Selected years, 2006 through 2021. Retrieved December 18, 2024, from https://nces.ed.gov/programs/digest/d22/tables/dt22_326.30.asp

- Parcel, T. & Dufur, M. (2001). Capital at home and at school: Effects on student achievement. *Social Forces*, 79(3), 881-911.
- Permzadian, V. & Credé, M. (2016). Do first-year seminars improve college grades and retention? A quantitative review of their overall effectiveness and an examination of moderators of effectiveness. *Review of Educational Research*, 86(1), 277-316.
- Pintrich, P. & De Groot, E. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 33-40.
- Robbins, S. B. et al. (2004). Do psychosocial and study skill factors predict college outcomes? A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 130(2), 261-288.
- Roberts, J. & Styron, R. (2010). Student satisfaction and persistence: factors vital to student retention. *Research in Higher Education Journal*, 6(3), (1-18).
- Tinto, V. (1975). Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research*, 45(1), 89-125.
- Tinto, V. (1993). *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition* (2nd ed.). Chicago: University of Chicago Press.
- Vansteenkiste, M. et al. (2005). Experiences of autonomy and control among Chinese learners: Vitalizing or immobilizing. *Journal of Educational Psychology*, 97(3), 468-483.
- Verma, S. & Bala, A. (2021). Achievement motivation of foreign students pursuing technical and non-technical courses in LPU: A cross cultural study. *MIER Journal of Educational Studies, Trends and Practices*, 4(2), 195-209.
- Wang, J. & Bai, B. (2023). Whose goal emphases play a more important role in ESL/EFL learners' motivation, self-regulated learning and achievement? Teachers' or parents'. *Research Papers in Education*, 38(4), 520-542.
- Zhai, Y. & Du, X. (2022). Disparities and intersectionality in social support networks: Addressing social inequalities during the COVID-19 pandemic and beyond. *Humanities and Social Sciences Communications*, 9(1), 143.

การประเมินความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริม
การบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*

NEEDS ASSESSMENT FOR FACULTY QUALITY ASSURANCE TO PROMOTE THE
ACHIEVEMENT OF LEARNING OUTCOMES ACCORDING TO HIGHER EDUCATION
QUALIFICATIONS STANDARDS OF LECTURER IN THE FACULTY OF EDUCATION,
THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY

อรุณรัตน์ ศรีวิทัศน์¹, ณัฐชนน กองพลพรหม^{2*}, เรืองวัฒน์ ประทุมอ่อน², สริน ประคู้³, ชาญชลักษณ์ เยี่ยมมิตร⁴, ธิติพงษ์ สุขดี⁵
Arunrat Sriwithat¹, Nuchanon Kongpolprom^{2*}, Ruangwat Pratoom-on², Sarin Pardoo³, Chanchalak Yiammit⁴, Thitipong Sukdee⁵

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพ ปทุมธานี ประเทศไทย

¹Faculty of Education, Thailand National Sports University, bangkok Campus, Pathum Thani, Thailand

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม มหาสารคาม ประเทศไทย

²Faculty of Education, Thailand National Sports University, maha sarakham Campus, Mahasarakham, Thailand

³โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

³Kasetsart University Laboratory School, Center for Educational Research and Development, Bangkok, Thailand

⁴คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ประเทศไทย

⁴Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi, Thailand

⁵คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ชลบุรี ประเทศไทย

⁵Faculty of Education, Thailand National Sports University, Chon buri Campus, Chonburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: Nuchanonkongpolprom@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 128 คน ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิค Modified Priority Need Index และวิเคราะห์สถิติที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ลำดับของความต้องการจำเป็น ได้แก่ 1.1) ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ 1.2) ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 1.3) ด้านการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมี

ประสิทธิภาพ 1.4) ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน 1.5) ด้านความรู้ในศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ 1.6) ด้านการพัฒนาตนเองในวิชาชีพอาจารย์อย่างต่อเนื่อง 1.7) ด้านความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาของตน 1.8) ด้านการดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอาจารย์ ตามลำดับ 2) การวิเคราะห์เมทริกซ์ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็น พบว่า 2.1) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ 2.2) ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.3) ด้านการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ได้จุดตัดที่ 3.50 3) ความต้องการจำเป็นระหว่างอาจารย์ที่สอนวิชาชีพครูกับอาจารย์ที่สอนวิชาเอก ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น, คุณภาพอาจารย์, ผลลัพธ์การเรียนรู้, มาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to evaluate and compare the Needs Assessment for Faculty Quality Assurance to Promote the Achievement of Learning Outcomes According to Higher Education Qualifications Standards. This study employed a quantitative research methodology. The subjects of 128 were two-stage sampling from lecturer in the Faculty of Education Faculty of Education at the National Sports University for the academic year 2024. The research instrument was a rating scale questionnaire. The data were then analyzed in terms of means, standard deviations, determining needs using the Modified Priority Need Index technique and Independent Samples t-test. The research findings were as follows: 1.) The order of Needs Assessment were: 1.1) Measuring and evaluating student learning outcomes and providing constructive feedback 1 . 2) Conducting learning activities effectively 1 . 3) Designing and planning efficient learning activities for students 1 . 4) Enhancing the learning atmosphere and supporting student learning 1 . 5) Knowledge in teaching and learning sciences 1.6) Continuous self-development in the teaching profession 1.7) Knowledge in one's own field of study 1.8) Maintaining professional ethics for faculty members 2.) The matrix analysis between the current conditions and the desired conditions revealed that: 2.1) Measuring and evaluating student learning outcomes and providing constructive feedback 2 . 2) Conducting learning activities effectively 2.3) Designing and planning efficient learning activities for students were below the intersection point of 3.50 3.) Comparing the needs between faculty members teaching professional teaching courses and those teaching major courses showed no statistically significant differences at the 0.05 level in all aspects.

Keywords: Needs Assessment, Standards of lecturer, Learning Outcomes, Higher Education Qualifications Standards

บทนำ

ในบริบทของการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในยุคปัจจุบัน เน้นความสำคัญของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของอาจารย์ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและองค์ความรู้ในศาสตร์ของตน ตลอดจนการมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (วิจิตร ศรีสอาน, 2561) การพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จึงตระหนักถึงความสำคัญ และได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) สมรรถนะ (Competencies) 3) ค่านิยม (Values) (คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2566) และ (ประกาศคุรุสภา, 2567) ได้กำหนดการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่ขอรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรไว้ว่า มหาวิทยาลัยต้องมีแผนการพัฒนาคุณภาพให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย สามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการสอน ทันต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ทางการศึกษา รวมทั้งมีผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง อาทิ มีระบบและกลไกในการบริหาร ส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ มีแผนการบริหาร ส่งเสริม และพัฒนาอาจารย์ มีการดำเนินการตามแผนการบริหาร ส่งเสริม และพัฒนาอาจารย์ มีการประเมินแผนการบริหารส่งเสริม และพัฒนาอาจารย์ และมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการบริหารส่งเสริม และพัฒนาอาจารย์ โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในรอบ 5 ปี โดยคุณภาพอาจารย์ผู้สอนต้องอยู่ในระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไป ซึ่ง (เจตินภา แสงสว่าง และลลิตวดี เตชะกัมพลสารกิจ, 2567) ได้กล่าวถึงการขอรับการประเมินประเมินสมรรถนะอาจารย์ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2566 โดยมีองค์ประกอบและสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดการศึกษา คือ การออกแบบหลักสูตรการออกแบบการจัดการเรียนรู้อารจารย์ การจัดการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอน การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ซึ่งถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการช่วยเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพของบุคลากรสายวิชาการ ให้มีทักษะความเป็นอาจารย์มืออาชีพ

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางที่มีพันธกิจหลักในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านศึกษาศาสตร์การกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ การจัดการกีฬา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล ด้วยบริบทเฉพาะของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการกีฬาและสุขภาพเข้ากับศาสตร์การสอนและการจัดการ จึงมีความท้าทายอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองต่อมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และในขณะเดียวกันก็ต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในอุตสาหกรรมกีฬาและสุขภาพที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) การพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จึงต้องคำนึงถึงการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการกีฬาและสุขภาพเข้ากับศาสตร์การสอนและการจัดการ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพในอุตสาหกรรมกีฬาและสุขภาพ โดยในปี 2567 ได้มีการ

พัฒนาหลักสูตรทุกหลักสูตรที่จะเปิดรับนักศึกษาในปีการศึกษา 2568 ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับ ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีในวงการกีฬาและสุขภาพ และมีมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ตามที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมกำหนด โดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการ กีฬาแห่งชาติ มีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านการสอนและการกีฬา อาจารย์ ในคณะศึกษาศาสตร์จึงต้องมีคุณสมบัติที่หลากหลายและซับซ้อน ทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการ ทักษะการสอน ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการกีฬา และความเข้าใจในศาสตร์การสอนที่บูรณาการกับการกีฬาและสุขภาพ (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2560) นอกจากนี้ อาจารย์ยังต้องมีความสามารถในการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ใน ศาสตร์การสอนพลศึกษาและสุขศึกษา ตลอดจนมีทักษะในการให้บริการวิชาการแก่สังคมในด้านการส่งเสริม สุขภาพและการกีฬา (สุวิมล ตั้งสัจพจน์, 2559) การพัฒนาและรับรองคุณภาพอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ จึงเป็น ประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการรวบรวมสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่าง ความสามารถที่คาดหวังและความสามารถที่เกิดขึ้นจริง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) บ่อยครั้งที่ถูกนำมาใช้จัดลำดับ ความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานและการบริหารงาน และ (Gupta, K., 2011) กล่าวว่า การประเมินความต้องการ จำเป็น เป็นการช่องว่างของการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่ได้ถูกนำไปหาวิธีแก้ปัญหาในการฝึกอบรม การเรียนรู้ การปรับปรุงประสิทธิภาพ การจัดหาเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่จำเป็น และ (Stefaniak, J. E., 2020) กล่าวว่า การประเมินและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจะเน้นถึงเหตุผลที่บุคคลต้องดำเนินการพัฒนาตามการ จัดลำดับความสำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นๆ และระบุกลยุทธ์ในการปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานขององค์กร

จากเหตุผลที่กล่าวมาการประเมินความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการ บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก สภาพแวดล้อมทางการศึกษาและความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบัณฑิตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้ง อาจารย์ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติยังไม่ได้รับการประเมินสมรรถนะ อาจารย์ตามแนวทางการพัฒนา คุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และมีความจำเป็น ในการต้องได้รับรองคุณภาพอาจารย์ผู้สอนต้องอยู่ในระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไป โดยการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทาง ในการพัฒนาอาจารย์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การ เรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
2. เปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ระหว่าง อาจารย์ที่สอนวิชาชีพครู กับอาจารย์ที่สอนวิชาเอก

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ดำเนินการวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 241 คน ผู้วิจัยได้ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1 (บุญใจ ศรีสถิตยรรณกุล, 2563) กำหนดการวิเคราะห์สถิติ t test independent ขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 0.50 ความคลาดเคลื่อนในการทดสอบ (α) เท่ากับ 0.05 ค่าอำนาจในการทดสอบ (Power of test) เท่ากับ 0.80 กำหนดสมมติฐานสองทาง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 คน ทำการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage Sampling) ขั้นที่ 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มี 4 ภูมิภาค 17 วิทยาเขต มีบริบทและพันธกิจเหมือนกัน จึงทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ภูมิภาคละ 2 วิทยาเขต ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) วิทยาเขตละ 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2566 ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) ประกอบด้วยด้านความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาของตน ด้านความรู้ในศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ 2) สมรรถนะ (Competencies) ประกอบด้วยด้านการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ 3) ค่านิยม (Values) ประกอบด้วยด้านการพัฒนาตนเองในวิชาชีพอาจารย์อย่างต่อเนื่อง ด้านการดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอาจารย์ จากนั้นนำไปหาคุณภาพเครื่องมือ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องในการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหากับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.87 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ (Likert, R., 1932) ได้แก่ มากที่สุด (5 คะแนน) มาก (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) น้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน) ใช้ระดับการวัดข้อมูลเป็นการเรียงลำดับ (Ordinal Scale) โดยเป็นการตอบสนองรายการคู่ (dual response) คือ สภาพที่เป็นอยู่ (what is) และ สภาพที่คาดหวัง (what should be) จำนวน 57 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้เมื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้แล้ว ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการทำวิจัยพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยให้ทราบและนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 ฉบับ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองพร้อมผู้ช่วย ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ช่วยวิจัยเป็นอย่างดี จึงรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ 128 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ และได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความถี่การจำเป็น โดยแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)
2. วิเคราะห์การประเมินความถี่การจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ใช้สูตรคำนวณด้วยเทคนิค Modified Priority Need Index (PNI modified) ในการจัดลำดับความสำคัญ โดยใช้สูตร PNI modified ของสุวิมล ว่องวาณิช (2550) คือ $PNI\ modified = (I - D) / D$ โดยค่า I (Important) หมายถึง สภาพที่คาดหวัง และค่า D (Degree of success) หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่
3. การวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็นของความถี่การจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยพิจารณาจุดตัดที่ 3.50
4. เปรียบเทียบความถี่การจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ระหว่างอาจารย์ที่สอนวิชาชีพครู กับอาจารย์ที่สอนวิชาเอก โดยใช้สถิติที่ (Independent Samples t-test) และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
5. สรุปข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ผลการวิจัย

การประเมินความถี่การจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติมีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความถี่การจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่			สภาพที่คาดหวัง			PNI modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
1. ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาของตน	4.01	0.89	มาก	4.59	0.37	มากที่สุด	0.14	7
2. ความรู้ในศาสตร์การสอนและการเรียนรู้	3.58	1.12	ปานกลาง	4.51	0.41	มากที่สุด	0.26	5
3. การออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	3.45	1.13	ปานกลาง	4.55	0.45	มากที่สุด	0.32	3
4. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.46	1.06	ปานกลาง	4.61	0.37	มากที่สุด	0.33	2
5. การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.58	1.12	มาก	4.65	0.34	มากที่สุด	0.30	4
6. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์	3.43	1.03	ปานกลาง	4.60	0.38	มากที่สุด	0.34	1
7. การพัฒนาตนเองในวิชาชีพอาจารย์อย่างต่อเนื่อง	4.02	0.92	มาก	4.63	0.42	มากที่สุด	0.15	6
8. การดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอาจารย์	4.04	0.84	ปานกลาง	4.53	0.39	มากที่สุด	0.12	8

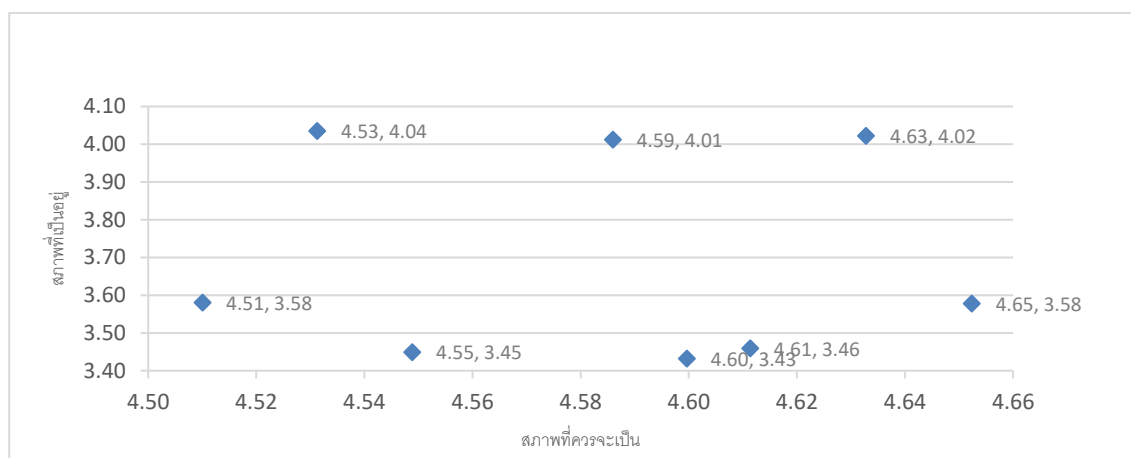
จากตารางที่ 1 แสดงระดับลำดับของความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ 2) ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) ด้านความรู้ในศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ 6) ด้านการพัฒนาตนเองในวิชาชีพอาจารย์อย่างต่อเนื่อง 7) ด้านความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาของตน 8) ด้านการดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอาจารย์

2. การวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็นของความต้องการจำเป็นในการคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า 1) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ 2) ด้านการดำเนินกิจกรรม

การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ที่จุดตัดที่ 3.50 ดังรูปที่ 2

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควร

3. การเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ระหว่างอาจารย์ที่สอนวิชาชีพครู กับอาจารย์ที่สอนวิชาเอก พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. สรุปข้อเสนอแนะ

4.1 ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ทั้งระยะสั้นและระยะยาว และมีการประเมินแผนเป็นระยะ ซึ่งจะทำให้ทราบเป้าหมายและผลการดำเนินงานตามเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือไม่ และมีแผนส่งเสริมในการรับรองอาจารย์มืออาชีพระดับนานาชาติให้สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย เช่น กรอบมาตรฐานวิชาชีพ The United Kingdom Professional Standards Framework (UKPSF) ประเทศอังกฤษ

4.2 ควรมีการจัดกิจกรรมชี้แจงและทำความเข้าใจ ทำการประเมินตนเอง การจัดการความรู้ และจัดทำคู่มือแนวทางและวิธีการ รวมทั้งการบริหารความเสี่ยงในเรื่องรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

4.3 ควรมีการจัดฝึกอบรมการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมพร้อม และจัดทำเอกสารให้เป็นแนวทางเดียวกัน

4.4 ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการขอรับประเมินสมรรถนะอาจารย์ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ให้ครอบคลุมสำหรับอาจารย์ทุกคนในมหาวิทยาลัย

อภิปรายผล

การประเมินความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็นของความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อยู่ได้จุดตัดที่ 3.50 จำนวน 3 ด้านคือ

1.1 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ เพราะปัจจุบันการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และการให้ข้อมูลป้อนกลับจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาและบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ โดยมีเนื้อหาสำคัญคือ การประเมินความก้าวหน้า (formative) และประเมินผลสรุป (summative) โดยเน้นผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ โดยสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ สามารถเลือกวิธีและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ และกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน รวมทั้งสามารถวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้ และการประเมินตามสภาพจริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (จินตวิโรจน์ แปนแก้ว และคณะ, 2562) ได้กล่าวว่าการประเมินตามสภาพเป็นการประเมินที่สามารถค้นหาศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริงสามารถประเมินได้อย่างถูกต้องว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง เน้นให้ผู้เรียนทักษะความรู้ที่เกี่ยวข้องไปใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริงในชีวิต และ (โชติมา หนูพริก, 2559) กล่าวว่า การประเมินเพื่อการเรียนรู้เป็นกระบวนการรวบรวมหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่างๆ ตามสภาพจริงเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อระบุและวินิจฉัยปัญหาการเรียนรู้ และให้ข้อติชมที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การปรับการเรียนและเปลี่ยนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหรือการประเมินระหว่างเรียนผลวิจัยได้ระบุกลยุทธ์การสอนในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ การให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นส่วนหนึ่งของระบบการประเมินระหว่างเรียนที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คือการให้ข้อมูลกระตุ้นการเรียนรู้ (Feed up) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และการให้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ต่อยอด (Feed forward)

1.2 ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้และระดับของผู้เรียนใช้ทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ สามารถกำกับดูแลและติดตามพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ สามารถใช้นวัตกรรมหรือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ (กมล โพธิเย็น, 2564) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและได้คิดในสิ่งที่ทำลงไปเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและอาจารย์ด้วยการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน จากนั้นก็สร้างองค์ความรู้ขึ้นจากสิ่งที่ได้ลงมือทำนั้นผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การ

อภิปรายและการสะท้อนคิดเพื่อสร้างความหมายกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดย (Fatchurahman, M. A. S. M. et al., 2022) ได้กล่าวว่าผู้สอนมีบทบาทในการสร้างสรรค์สื่อและนวัตกรรมในการเรียนรู้เพื่อให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้ประสิทธิผลสูงสุด การพัฒนาสื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะสนใจสิ่งที่น่าตื่นตัวรอบตัว และ (Adiyono, A. et al., 2024) กล่าวว่า ในยุคดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนรู้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียน อาทิ การมีส่วนร่วมทางปัญญา พฤติกรรม และอารมณ์ เพราะฉะนั้นผู้สอนควรมีการจัดเรียนรู้การบูรณาการเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มพูนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

1.3 ด้านการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมและการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนอาจารย์ในสาขาวิชาหรือหน่วยงาน โดยเฉพาะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชา (Course Learning Outcomes) สอดคล้องกับ (สุรน วงศ์แดง, 2567) ได้กล่าวถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการศึกษาระบบมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ว่า ผู้สอนมีการวางแผนร่วมกันออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนการจัดการเรียนรู้การประเมินผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร มีการจัดสรรทรัพยากรและทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้วิชาใดวิชาหนึ่ง ผู้เรียนมีเป้าหมายและเส้นทางสู่ความสำเร็จในการเรียนที่ชัดเจน ผู้เรียนได้รับโอกาสที่ประสบความสำเร็จโดยใช้แนวทางที่ทันสมัย และมีโอกาสสร้างความรู้และทักษะที่ใช้ได้จริงโดยใช้แนวทางที่เหมาะสมกับตนเอง และ (Maula, R., et al., 2023) กล่าวว่า ในขั้นการวางแผนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนต้องพัฒนาเครื่องมือการเรียนการสอนและการประเมิน โดยกำหนดเกณฑ์การบรรลุผลการเรียนรู้โดยอ้างอิงจากเกณฑ์การบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และ (สุรภักดิ์ ธีรวัฒน์, 2564) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่นั้น มีความใกล้เคียงกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาก เพียงแต่ปลูกฝังรากฐานของความสนใจเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ขยายไปนอกห้องเรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา ในชีวิตประจำวันตลอดชีวิตตามแต่ที่เทคโนโลยีใหม่ ๆ จะอำนวยความสะดวกกับแผนการจัดการเรียนรู้และบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชา

2. ความต้องการจำเป็นในการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ระหว่างอาจารย์ที่สอนวิชาชีพรูกับอาจารย์ที่สอนวิชาเอก พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพราะอาจารย์ที่สอนวิชาชีพรู กับอาจารย์ที่สอนวิชาเอกต่างต้องได้รับการพัฒนาตนเองตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2566 เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับพบว่าสภาพปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ ได้แก่ ขาดความรู้ความสามารถ (รัชต อุบลเลิศ และปิยากร หวังมหาพร, 2564) ภารกิจงานวิชาการไม่ชัดเจน ไม่ต้องการพัฒนาตนเอง สถาบันไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนา และงานวิชาการไม่สอดคล้องกับความต้องการ โดยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ได้แก่ เน้นการใช้เทคโนโลยี มีฝ่ายสนับสนุนภารกิจอาจารย์มีบรรยากาศสร้างงานวิชาการ และมีการร่วมมือกันทั้งภายในและภายนอกองค์กร และ (สิริพร อินทรธรรม และคณะ, 2566) พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของแนวทางสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองด้านการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใน

การพัฒนาองค์กร คือมีการทดลองใช้นวัตกรรมก่อนนำไปใช้ปฏิบัติจริง และมีการสร้างต้นแบบนวัตกรรมโดยอาศัยกระบวนการคิดระดับสูง

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ได้จุดตัด และมีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็น 3 ลำดับแรก โดยความต้องการจำเป็นระหว่างอาจารย์ที่สอนวิชาชีพครูกับอาจารย์ที่สอนวิชาเอกทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงความสำคัญในการพัฒนาอาจารย์ทุกคนอย่างเร่งด่วน โดยการจัดการอบรม ให้ความรู้เพิ่มเติม ชี้แจงให้อาจารย์ถึงแนวทางการรับรองคุณภาพ เช่น หลักวัดและประเมินผลโดยใช้วิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้ การทำงานวิจัยในชั้นเรียน และนำผลมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ร่วมกับอาจารย์ในต่างสาขาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการวางนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรื่องการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา โดยการศึกษาและการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรองคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2564). Active Learning : การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(1), 11-29.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566 - 2570). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.ops.go.th/th/ches-downloads/edu-standard/item/8494-2566>
- จินตวีร์พร แป้นแก้ว และคณะ. (2562). การประเมินตามสภาพจริง. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 30(1), 22-23.
- เจตินา แสงสว่าง และลลิตวดี เตชะกัมพลสารกิจ. (2567). หลักการเขียนผลงานเพื่อขอรับการประเมินสมรรถนะอาจารย์ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพอาจารย์เพื่อส่งเสริมการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2566. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 17(4), 1-8.

- โชติมา หนูพริก. (2559). การประเมินเพื่อการเรียนรู้: การตั้งคำถามและการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 13(2), 18-30.
- บุญใจ ศรีสถิตยรรณกร. (2563). ขนาดอิทธิพลการวิเคราะห์อำนาจการคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้โปรแกรม G*Power. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์นจำกัด.
- ประกาศครูสภา. (2567). เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567.ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 141 ตอนพิเศษ 35 ง หน้า 15-19. (6 กุมภาพันธ์ 2567).
- รชต อุบลเลิศ และปิยากร หวังมหารพร. (2564). การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเตรียมความพร้อมสู่นโยบายประเทศไทย 4.0. วารสารการเมืองการปกครอง, 11(3), 122-136.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2560). หลักและวิธีการสอนพลศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีอำน. (2561). การพัฒนาคุณภาพอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สิริพร อินทรธรรม และคณะ. (2566). การศึกษาแนวทางสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 9(2), 63-72.
- สุธน วงค์แดง. (2567). การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการศึกษาแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE). วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 18(1), 234-251.
- สุรภฏ ธีรวงศ์. (2564). การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 3(49), 212-223.
- สุวิมล ตั้งสัจพจน์. (2559). การวิจัยทางพลศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Adiyono, A. et al. (2024). Learning interaction in the digital era: Technological innovations and education management strategies to enhance student engagement. Journal of Research in Instructional, 4(1), 205-221.
- Fatchurahman, M. A. S. M. et al. (2022). Development of Animation Learning Media Based on Local Wisdom to Improve Student Learning Outcomes in Elementary Schools. International Journal of Instruction, 15(1), 55-72.
- Gupta, K. (2011). A practical guide to needs assessment. New York: John Wiley & Sons.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. Archives of psychology, 22(140), 5-55.
- Maula, R., et al. (2023). Management of the preparation of student Learning outcomes assessment instruments. Measurement in Educational Research, 3(2), 77-85.

Stefaniak, J. E. (2020). Needs assessment for learning and performance: Theory, process, and practice. New York: Routledge.

**การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยว
ชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช***

**COMMUNITY-BASED TOURISM DEVELOPMENT OF
COMMUNITY TOURISM NETWORK THA SAMET SUB-DISTRICT,
CHA-UAT DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

สุจารี อุปลา*, นิชารีย์ ปรีชา, ไพรัตน์ ฉิมหาด

Sujaree Uppala*, Nicharee Preecha, Pairat Chimhad

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Social development branch, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: sujaree2537@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชและ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เสนอให้ใช้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด จำนวน 355 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน การวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้เทคนิคเชิงพรรณนา เชิงปริมาณใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลด พบว่า ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมา ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.59$) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.10$) และด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน ($\bar{X} = 3.83$) ส่วนด้านการสร้างความเข้มแข็งและการแบ่งปัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.49$) 2) ข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด พบว่า ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จัดพื้นที่จำหน่ายสินค้าและบริการให้สวยงามน่าสนใจพร้อมการตลาดออนไลน์ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของคนในชุมชนและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง วางกฎระเบียบเพื่อดูแลพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: การพัฒนาการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, เครือข่ายการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร

Abstract

This research article aims to: 1) study the development of community-based tourism within the agricultural tourism network in Tha Samet Sub-district, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, and 2) examine recommendations for the development of community-based tourism in the same area. The study employed a mixed-methods approach. For the quantitative aspect, data were collected using questionnaires with a sample group of 355 local residents of Tha Samet Sub-district. For the qualitative aspect, structured interviews were conducted with 25 key informants. Qualitative data were analyzed using descriptive techniques, while quantitative data were analyzed using statistics including percentage, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.). The results revealed that the overall development of community-based tourism in the agricultural tourism network of Tha Samet Sub-district was rated at a high level ($\bar{x} = 4.14$). When considering each aspect in descending order of mean scores, the highest was the creation of learning spaces ($\bar{x} = 4.70$), followed by natural and cultural resources ($\bar{x} = 4.59$), tourism site management ($\bar{x} = 4.10$), and community income generation ($\bar{x} = 3.83$). The lowest-rated aspect was community empowerment and benefit-sharing ($\bar{x} = 3.49$). Recommendations for developing community-based tourism in Tha Samet Sub-district include integrating modern technology in tourism management, designing attractive product and service areas supported by online marketing, fostering a sense of collective ownership and equitable benefit-sharing among community members, promoting continuous learning, and establishing regulations to protect and restore natural and cultural resources for long-term sustainability.

Keywords: Tourism Development, Community-Based Tourism, Tourism Networks, Agricultural Community Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทย และยังเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้แก่เศรษฐกิจของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย 2.99 ล้านล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 18 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และก่อให้เกิดการจ้างงาน 8.3 ล้านตำแหน่ง ในปี 2562 อีกทั้งยังมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยระหว่างปี 2558– 2562 รายได้จากการท่องเที่ยวของไทยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.3 ต่อปี ทั้งนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ปี 2563 ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับการหดตัวอย่างรุนแรงของเศรษฐกิจการท่องเที่ยว โดยรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงถึงร้อยละ 71 จากปี 2562 เหลือเพียง 0.79 ล้านล้านบาท ในปี 2563 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2550)

เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งสร้างพลังให้ชุมชน โดยให้อำนาจแก่ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวได้บริหารจัดการ ดำเนินงาน นำเสนอประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิต อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นประโยชน์ร่วมกัน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน รวมถึงเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม (เมษ์ธาวิณ พลโยธี และคณะ, 2565)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคบริการแม้จะเป็นจังหวัดที่เป็นเมืองรองของการท่องเที่ยว แต่สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2563 เป็นอันดับที่ 2 ของเมืองรองทั้งประเทศ และจากสถานการณ์ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยตั้งแต่ปี 2563 ยังอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การท่องเที่ยวทั่วโลกและการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการหยุดชะงัก และอาจส่งผลทำให้รูปแบบของตลาดการท่องเที่ยวต้องเปลี่ยนแปลงไปในระยะยาว (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2565) เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช และได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โดยเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด เป็นการจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวที่บูรณาการจัดระเบียบการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มหัตถกรรมท้องถิ่น และกลุ่มผู้มีความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดเข้ามาดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนและกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่สามารถก่อให้เกิดการสร้างรายได้จากการเปิดให้บริการให้ความรู้และจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรและงานหัตถกรรมท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ตั้งแต่มีการจัดตั้งในปี พ.ศ.2563 จนถึงปัจจุบันมีการพัฒนาไปในทิศทางดีจากการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ แต่ก็ยังคงมีหลายอุปสรรคในหลายๆด้าน ทั้งด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็งและการแบ่งปัน ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ ที่ยังคงต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม

ด้วยเหตุนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมเป็นไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต จึงนำมาสู่การวิจัย “การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร นำไปสู่การท่องเที่ยวที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรมอย่างสมดุลมากขึ้น และเพื่อนำผลความรู้จากการวิจัยที่ได้มาพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีความก้าวหน้ามั่นคงตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไปยังประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูล ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 355 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแก่ประชาชนในตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม มีค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.932 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน และสถานภาพ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 3) ด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน 4) ด้านการสร้างความเข้มแข็งและการแบ่งปัน 5) ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการศึกษาตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 กลุ่ม จำแนกดังนี้ 1) กลุ่มผู้บริหาร ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด จำนวน 1 คน 2) กลุ่มสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด จำนวน 7 คน 3) กลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 6 คน 4) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน 5) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 3 คน รวม 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อคำถามโดยละเอียดตามที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้ว 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวเองตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ 3) ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

เพื่อปรึกษาในการร่างแบบสัมภาษณ์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) 5) นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้เพื่อความเที่ยงตรงและถูกต้อง 6) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจความถูกต้องของเนื้อหา นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้ และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยรวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด

(n=355)

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด		ระดับการส่งเสริม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	4.10	0.37	มาก
2.	ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	4.59	0.21	มากที่สุด
3.	ด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน	3.83	0.40	มาก
4.	ด้านการสร้างความเข้มแข็งและการแบ่งปัน	3.49	0.51	ปานกลาง
5.	ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้	4.70	0.35	มากที่สุด
รวม		4.14	0.25	มาก

จากตาราง พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$), (S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$), (S.D. = 0.35) และด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.59$), (S.D. = 0.21) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.10$), (S.D. = 0.37) และด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน ($\bar{X} = 3.83$), (S.D. = 0.40) ส่วนด้านการสร้างความเข้มแข็งและการแบ่งปัน มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.49$), (S.D. = 0.51) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

2.1 การนำสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะทำให้การจัดการมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

2.2 การวางกฎกติกา ระเบียบที่ช่วยให้การใช้และดูแล พื้นฟูรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

2.3 การจัดพื้นที่การจำหน่ายสินค้าและบริการที่มีรูปแบบที่สวยงาม น่าสนใจ ซึ่งจะช่วยดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมชุมชน และก่อให้เกิดการสร้างรายได้และการหมุนเวียนเศรษฐกิจภายในชุมชนที่มากขึ้น และควรศึกษาช่องทางการประชาสัมพันธ์และการทำการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ ที่มีความสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันที่ผู้คนให้ความสนใจในการศึกษาข้อมูลและซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น

2.4 การสร้างอัตลักษณ์ร่วมของชุมชน เพื่อเป็นเป้าประสงค์เดียวกันในการดำเนินการของคนในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือควรจัดให้มีสหกรณ์หรือกองทุนเพื่อสร้างจุดศูนย์รวมของความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของสมาชิกในชุมชน และเพื่อให้เกิดการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเสมอภาค เพื่อให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น

2.5 การจัดพื้นที่การเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกมิติ ทุกช่วงเวลาที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเข้าใจวิถีชุมชนได้มากยิ่งขึ้น และจัดให้มีสถานที่รับรองนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ที่จัดสรรให้นักท่องเที่ยว และควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้และวิทยาการที่ก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด เป็นพื้นที่ที่มีการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ทางด้านการเกษตรและวิถีชุมชน อีกทั้งมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจ แต่อย่างไรแล้วการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีการพัฒนาในทุกด้านไปพร้อมกัน ชุมชนจะต้องเกิดการมีรายได้ เกิดการสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน มีการกระจายรายได้ให้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนจะต้องมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน ชุมชนต้องมีการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพความสวยงามแบบดั้งเดิมให้ได้มากที่สุด และเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนน้อยที่สุด การใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและสินค้าเป็นเอกลักษณ์ที่ใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว พร้อมกับการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้ก้าวหน้าทันสมัยใหม่ เกิดการดำเนินงานและการประชาสัมพันธ์ การทำการตลาดที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงพล ร่มใหม่ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านเทคโนโลยี

ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2563 - 2564 ของพื้นที่ทั้งสองแห่งพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามามีปริมาณลดลงกว่าเดิมเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 2) สถานการณ์และทิศทางการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวมีการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่อยู่บน software application ต่าง ๆ การโปรโมทการนำเสนอจองห้องพักผ่านช่องมีเดียของเฟซบุ๊ก การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวต่างๆของนักท่องเที่ยว จากการวิจัยพบว่าการจัดการหรือพัฒนาการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับการท่องเที่ยวจะอยู่ในรูปแบบของช่องที่ทางหลากหลายแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความพร้อมในการเข้าถึงของแต่ละชุมชน และความสามารถในการทำความเข้าใจในการใช้งานของ Software Application นั้น ๆ 3) การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านจัดการบนแพลตฟอร์ม AI 4) การสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ (ทรงพล รวมใหม่, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาศพล ฤกษ์สุวณโณ (คำแสน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านพื้นที่ มีพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ สถานที่จอดรถ ป้ายบอกเส้นทางการท่องเที่ยว จัดทำป้ายเข้าหมู่บ้าน ป้ายบอกจุดแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ตามความจำเป็นและเหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค เช่น ระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า ห้องน้ำ และการจัดการขยะในชุมชน 2) ด้านการจัดการ มีการวางแผนพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มาตรการรักษาความปลอดภัยและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว จัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่หลากหลาย จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวในระดับตำบล จัดระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตในชุมชน จัดหาและจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และโฮมสเตย์ ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 3) ด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก จัดเจ้าหน้าที่ให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และโฮมสเตย์ ให้ความรู้เรื่องสุขอนามัย การจัดการขยะในชุมชน การศึกษาดูงาน การร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านในการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าแก่นักเรียน และอบรมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและทักษะด้านเทคโนโลยีแก่ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้อง (พระครูใบฎีกาศพล ฤกษ์สุวณโณ (คำแสน), 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) , (S.D. = 0.515) การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยาต้องพัฒนาใน 6 มิติดังนี้ 1) ด้านการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการเสริมทักษะบุคลากรในพื้นที่ 3) ด้านประสิทธิภาพการท่องเที่ยว 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 5) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว 6) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือบทบาทการบริหารจัดการของภาครัฐและเอกชนประกอบด้วย มีการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การแก้ไขและปรับปรุง ด้านความชัดเจนของเจ้าภาพ ด้านกฎหมายและการจัดระเบียบ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านการสร้างเครือข่าย และต้องมีการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมให้ทุกคนเข้ามามีส่วนรวมด้วย (ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร, 2562)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปดผล อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ ทั้งนี้ก็ปราชัยผลได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด อำเภอ

ชะวอด จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการสร้างกิจกรรมที่สามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่อง การอนุรักษ์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายให้เกิดความรักความหวงแหนและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต หัตถกรรม และภูมิปัญญาต่างๆ ของชุมชนให้คง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระปลัดกิตติธัช สีถานุโลม (กุลระวัง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต้นน้ำกลาย ของหมู่บ้านพัฒนา จังหวัดนครศรีธรรมราช บนฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ผลวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) ส่วนด้านการ บริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยสุด ($\bar{X} = 4.32$) (พระปลัดกิตติธัช สีถานุโลม (กุลระวัง), 2564) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กชมน วงศ์คำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม ชุมชนมี ความพร้อม ความต้องการ และมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม และผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$), (S.D. = 0.63) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านทรัพยากรธรรมชาติ และ วัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.38$), (S.D. = 0.65) รองลงมาได้แก่ ด้านองค์กรชุมชน ($\bar{X} = 4.32$), (S.D. = 0.71) ด้านการ จัดการ ($\bar{X} = 4.26$), (S.D. = 0.67) และด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.20$), (S.D. = 0.75) ตามลำดับ (กชมน วงศ์คำ, 2562)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปดผล อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยแปดผล อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการสร้างคามเข้มแข็งและการแบ่งปัน ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการ ท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา มีความเข้มแข็งของชุมชน ที่เกิด จากการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่ร่วมกันการวางแผนไปจนถึงการรับผลประโยชน์ แต่ยังขาด การสร้างการมีความรู้สึกร่วมของคนในชุมชน ซึ่งอาจสร้างการมีความรู้สึกร่วมผ่านการเป็นเจ้าของร่วมโดยการ จัดตั้งสหกรณ์หรือกองทุน ที่ทุกคนในชุมชนสามารถลงทุนและรับผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งบท สัมภาษณ์ของ นัยเนตร ขาวงาม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนมากที่สุดคือ ด้านวัฒนธรรม/วิถี ชีวิต (ร้อยละ 34.40) มีระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับดี ($\bar{X} = 3.78$), (S.D. = 0.77) และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.93$), (S.D. = 0.69) (นัยเนตร ขาวงาม, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธธาวิณ พลโยธี และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาที่ชุมชนควรพัฒนา มีหลายองค์ประกอบ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ควรพัฒนาการกระจายรายได้ของคนในชุมชน พัฒนาด้านข้อมูลข่าวสารในการ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาการบริการ

นักท่องเที่ยวทั้งด้านร้านอาหาร ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก รวมไปถึงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ชุมชนควรพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวให้หลากหลายและน่าสนใจ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ ของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมวางแผนการ บริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของตนเอง และชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือใน การวางแผนและการดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมชุมชนให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานได้เพื่อเพิ่ม ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว (เมษธาวิณ พลโยธี และคณะ, 2565)

แนวทางข้อเสนอแนะที่ได้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลท่าเสม็ด ทั้งใน มิติของการอนุรักษ์ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การสร้างรายได้ให้กับชุมชน และการส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่น อย่างแท้จริง หากมีการดำเนินงานตามแนวทางเหล่านี้ จะสามารถพัฒนาให้ตำบลท่าเสม็ดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีคุณค่า และยั่งยืนในระยะยาว

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลท่าเสม็ด จังหวัด นครศรีธรรมราช มุ่งเน้นการจัดการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างทั่วถึงและยั่งยืน การจัดการใช้หลักบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม โดยใช้ทรัพยากร 8 ด้าน เช่น คน เงิน วัสดุ ภูมิปัญญา และเวลา มีการกำหนดกฎระเบียบร่วมกัน และพัฒนาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหาร แหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากร การสร้างรายได้ การสร้างความเข้มแข็ง และการจัดพื้นที่การเรียนรู้ มีการ ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการ การตลาด และ การประชาสัมพันธ์ โดยเน้นความยั่งยืน ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ธรรมชาติ และนักท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรตำบลท่าเสม็ด อำเภอ ชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เครือข่ายควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควบคู่กับการวางกฎระเบียบในการดูแลโดยอาศัยอำนาจและ ความร่วมมือจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือหน่วยงานของภาครัฐ เครือข่ายและสมาชิกทุกคนในชุมชน ร่วมถึงนักท่องเที่ยวต้องร่วมกันฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ในด้านการสร้างรายได้สำหรับชุมชน เครือข่ายควรมีการจัดพื้นที่จำหน่ายสินค้าและบริการให้สวยงามน่าสนใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและควรศึกษา ช่องทางประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค ในส่วนของด้านการสร้างความเข้มแข็ง และการแบ่งปันนั้น เครือข่ายและสมาชิกในชุมชน รวมไปถึงผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐ ควรสร้างอัต ลักษณ์ร่วมหรือจัดตั้งสหกรณ์เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม และในด้านการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวผ่านพื้นที่เรียนรู้ที่เหมาะสม และส่งเสริมให้สมาชิก ชุมชนพัฒนาความรู้ต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กชธมน วงศ์คำ. (2562). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทรงพล รวมใหม่. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นัยเนตร ขาวงาม. (2565). แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พระครูใบฎีกาทศพล ลกขสุวรรณ (คำแสน). (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดกิตติธัช สีลานุโลม (กุลระวัง). (2564). การพัฒนามหาวิทยาลัยชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้นน้ำกลายของหมู่บ้านพัฒนา จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เมธาวิน พลโยธี และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 18(1), 1-25.
- ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร. (2562). รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2565). แผนพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2565-2570. เรียกใช้เมื่อ 28 สิงหาคม 2566 จาก https://nakhonsi.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=769
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). เรียกใช้เมื่อ 30 สิงหาคม 2566 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2550). คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 31 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-view/321>

การส่งเสริมหลักสี่ปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต*

PROMOTING THE FOUR SAPPAYA PRINCIPLES IN THE MANAGEMENT OF TEMPLES IN THE ECCLESIASTICAL ADMINISTRATION OF PHUKET PROVINCE

พระจิรัชย์ ปนนาปาร (สิริเพระ)*, พระครูวิจิตรศีลาจาร (ชาตวณโณ), พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล (อนูวตฺตโน)

PhraJirat Pannaparo (Siriproh)*, PhrakruWijitsreerajal (Chatavano), PhrakruKositwattananukul (Anuwatthano)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Master of Buddhist Studies Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: Jirat.siriproh@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด 2) ศึกษาหลักสี่ปายะ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 3) ส่งเสริมหลักสี่ปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าคณะพระสังฆาธิการผู้มีประสบการณ์ด้านการปกครองไม่น้อยกว่า 10-20 ปี ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ตเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดการบริหารจัดการวัดเป็นการบริหารจัดการตามหลักพระธรรมวินัย ด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม สอดคล้องกับภารกิจ 6 ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณสงเคราะห์ และการสาธารณูปการ 2) หลักสี่ปายะ 4 คือ การได้อยู่อาศัยในสถานที่เหมาะสม เกื้อกูลต่อผู้ปฏิบัติธรรมในการบรรลुकุณงามความดี ประกอบด้วย 1) อาวาสสี่ปายะ คือ ที่อยู่อาศัยมีความเหมาะสมด้านสภาพอากาศ อุณหภูมิ และสภาพแวดล้อม 2) อาหารสี่ปายะ คือ อาหารที่บริโภคมีความเหมาะสม ถูกหลักโภชนาการ 3) บุคคลสี่ปายะ คือ บุคคลที่อยู่ร่วมกัน บุคคลที่ติดต่อคบหาควรเป็นผู้ตั้งมั่นในศีลธรรม มีความสันโดษ การได้อยู่ใกล้ชิดกับกัลยาณมิตร 4) ธรรมสี่ปายะ คือ การสนทนาพูดคุยกันแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ 3) การส่งเสริมหลักสี่ปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต ส่งเสริมให้วัดมีการพัฒนาไปสู่ความเจริญเพื่อขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา ตลอดจนเล็งเห็นถึงความคุณค่าความสำคัญด้านการปกครองแบบธรรมมาภิบาล และส่งเสริมการสร้างสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: สี่ปายะ 4, การบริหารจัดการวัด, คณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต

Abstract

This research paper aims to: 1) study the concepts related to temple administration; 2) examine the four Sappaya principles as presented in Buddhist scriptures; and 3) promote the application of the four Sappaya principles in the temple management in the Sangha Administrative Area. This is a qualitative study that emphasizes document analysis and in-depth interviews. Key informants include senior monastic leaders (Phra Sangkhathikan) with 10–20 years of administrative experience within the Phuket ecclesiastical jurisdiction. The research findings are presented in a descriptive narrative format. The results reveal the following: 1) The concept of temple administration is grounded in the principles of Dhamma-Vinaya (the Buddhist disciplinary code), and emphasizes transparency, fairness, and alignment with the six core monastic missions: governance, religious education, social welfare, Dhamma dissemination, public charity, and infrastructure development. 2) The Four Sappaya (wholesome supports) consist of: 1) Avasa-Sappaya suitable dwellings with appropriate climate and environment conducive to spiritual practice; 2) Ahara-Sappaya nutritionally appropriate and wholesome food; 3) Puggala-Sappaya wholesome companionship with virtuous individuals who observe moral discipline, simplicity, and provide spiritual friendship (kalyanamitta); 4) Dhamma-Sappaya constructive and beneficial discourse that supports Dhamma practice. 3) The promotion of the Four Sappaya principles in temple administration in the Sangha Administrative Area of Phuket ecclesiastical region contributes to the sustainable development of temples, enhances the vitality of Buddhism, upholds the principles of good governance, and fosters the establishment of international meditation centers in accordance with Buddhist teachings.

Keywords: Sappaya 4, Temple Management, Phuket Provincial Sangha

บทนำ

พระพุทธศาสนามีหลักพระธรรมวินัย เป็นหลักในการบริหารจัดการหมู่สงฆ์ให้มีความผาสุก เกิดความเที่ยงธรรม มีธรรมาภิบาลในสังคมสงฆ์ พระบรมศาสดาทรงวางรากฐานโครงสร้างพระพุทธศาสนา โดยมีพุทธบริษัทเป็นบุคลากรเสาหลัก ต่อมา พระเจ้าพิมพิสารพระราชอาคันตุกะ ได้ถวายทรงถวายพระราชอุทยานเวฬุวัน ให้เป็นที่ประทับของพระบรมศาสดา พร้อมด้วยภิกษุทั้งหลาย เวฬุวันจึงเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา (สุริย์ มีผลกิจ, 2559) ซึ่งวัดในสมัยพุทธกาล จึงมีบรรยากาศเป็นธรรมชาติแบบสวนป่า เต็มไปด้วยต้นไม้ มีความร่มรื่น เหมาะสำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติสมณธรรม แต่ระยะเริ่มแรก พระภิกษุสาวกส่วนใหญ่ จะพักอาศัยตามภูเขา ป่าไม้ หรือถ้ำอันสงัด เมื่อกาลเวลาล่วงเลยไป พร้อมทั้งการปกครองคณะสงฆ์มีการขยายตัวเป็นหมู่ใหญ่ขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จึงมักมีปัญหาคความขัดแย้งเกิดขึ้นมากมาย การดูแลบริหารจัดการจึงไม่ทั่วถึงโดยลำพังพระศาสดาพระองค์เดียว ทำให้บัญญัติสิกขาบทได้เกิดขึ้น ต่อมากลายเป็นพระวินัยเพื่อช่วยบริหารจัดการคณะสงฆ์ ภายใต้การบริหารจัดการ

ของคณะสงฆ์ที่เป็นใหญ่ วัดจึงจัดเป็นสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ใช้สำหรับ การปฏิบัติธรรม และประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา ตลอดถึงเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน และเป็นที่พักพิงเหนี่ยวทางจิตใจของผู้ที่มีความ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา นอกจากนั้น วัดในแต่ละท้องถิ่นมักสะท้อนถึงวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ และ เป็นแหล่งรวมของศิลปะโบราณอันล้ำค่า และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นทั้งศูนย์กลางทางศาสนาและ สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ วัดจึงเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงระหว่างศาสนา และยังเป็นสถาบันหลักของชุมชนที่คอย ให้การอบรมกล่อมเกล่าจิตใจ

หลักการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน มีการพัฒนามาจากพระธรรมวินัย ที่นำมาใช้ในการปกครอง ควบคุม ไปกับมีกฎหมายบ้านเมือง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่มาเกื้อหนุนพระธรรมวินัย และ สอดคล้องกับรูปแบบของการปกครองคณะสงฆ์ คือ การปกครองคณะสงฆ์ด้วยกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ การ ปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณ สงเคราะห์ ผ่านการปกครองของมหาเถรสมาคมที่ได้กำหนดให้วัดต่างๆ ดำเนินตามภารกิจของคณะสงฆ์ เพื่อให้วัด มีความเข้มแข็ง เพราะวัดมีบทบาทสำคัญในการเป็นสถานที่ศึกษาและที่อยู่เพื่อปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งนำไปสู่การช่วย พัฒนาคุณภาพชีวิตของพระภิกษุ สามเณร ตลอดถึงการสงเคราะห์ประชาชน ชุมชนและสังคม นอกจากนี้ วัดต้องมี องค์ประกอบที่เหมาะสมตามหลักสัปปายะ กล่าวคือ มีสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลส่งเสริมการพัฒนาชีวิต ช่วยสนับสนุนการบำเพ็ญจิตภาวนาให้ได้ผลดี ซึ่งหลักสัปปายะสำคัญแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) อาวาสสัปปายะ สถานที่อยู่ที่น่ารื่นรมย์ มีสวนป่าเป็นที่เพลินใจ มีการถ่ายเทของอากาศ น่ารื่นรมย์ 2) อาหารสัปปายะ อาหารสะอาด ถูกหลักอนามัย ถูกหลักโภชนาการ 3) บุคคลสัปปายะ ผู้ที่ช่วยกันแนะนำนำไปสู่การปฏิบัติธรรมให้เจริญก้าวหน้า เป็นกัลยาณมิตร มิตรผู้มีคุณที่บัณฑิตนับว่าเป็นเพื่อนที่ดี คือผู้ประกอบด้วยกัลยาณมิตรธรรม 7 (พระพรหมคุณา ภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2553) และ 4) ธรรมสัปปายะ มีเพื่อนที่ดีหรือธรรมที่เหมาะสมกับการปฏิบัติ สถานที่ปฏิบัติ ธรรมเหมาะสม (ม.ม. (ไทย) 12/318/225) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งหลักสัปปายะทั้ง 4 ประการนี้ มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งในแง่การส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์ให้เป็นผู้ที่มีความเจริญควรแก่ความเคารพนับถือของ พุทธศาสนิกชน

จังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดสำคัญจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้มีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย มีหาดทรายสวยงาม เป็นสวรรค์ของนักท่องเที่ยว และเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติที่สวยงามมากมาย ตลอดถึงมีประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วัดวาอารามอยู่หลายวัด ทั้งนี้ วัดใน จังหวัดภูเก็ตมีความเปรียบในด้านการปกครอง เนื่องจากวัดมีจำนวนไม่มาก ทำให้การปกครองเป็นไปด้วยความ เป็นระเบียบ สามารถบริหารจัดการได้ทั่วถึง และวัดส่วนใหญ่มีความสำคัญด้านการท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นแหล่ง โบราณสถานที่มีชื่อเสียงสำคัญ ได้แก่ 1) วัดฉลอง หรือวัดหลวงพ่อบ้าง (Wat Chalong) เป็นวัดที่สำคัญที่สุดใน ภูเก็ต เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวและชาวบ้านมักมาไหว้พระขอพร เป็นวัดที่สวยงามและเงียบสงบ เหมาะกับการ เดินชมและทำบุญ มีจุดเด่นอยู่ที่พระบรมธาตุเจดีย์ที่เก็บพระบรมสารีริกธาตุและพระพุทธรูปที่สำคัญ 2) วัดพระ ทอง (Wat Phra Thong) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอถลาง วัดนี้มีชื่อเสียงจาก "พระทอง" ซึ่งเป็นพระพุทธรูปครึ่งท่อนที่ฝัง อยู่ในดิน ในตำนานเล่าว่าหากพยายามขุดพระออกมาจะนำโชคร้ายมา มีจุดเด่นที่พระพุทธรูปที่มีความสำคัญทาง ศาสนาและตำนานที่น่าสนใจ 3) วัดบ้านเกาะสิเหร่ ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองภูเก็ต เป็นวัดที่มีความสวยงามเงียบสงบ มีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม เหมาะกับการเยี่ยมชมในช่วงเช้าหรือเย็น มีจุดเด่นที่มีพระนอนปางไสยาสน์ และวิวจากวัดที่

สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของภูเก็ได้ไกล 4) วัดท่าเรือ (Wat Ta Reua) ตั้งอยู่ใกล้ท่าเรือท่าฉัตรไชย เป็นวัดที่สงบและมีบรรยากาศเงียบสงบ เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการไปไหว้พระทำบุญ 5) พระพุทธรูปมิ่งมงคลเอกนาคคีรี หรือพระใหญ่แห่งเมืองภูเก็ต (Big Buddha) ประดิษฐานอยู่บนยอดเขานาคเกิด เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่สามารถสังเกตเห็นได้จากหลายจุดในภูเก็ต ผิวของพระพุทธรูปประดับด้วยหินอ่อนหยาบขาวจากพม่า เป็นที่นิยมของพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ มักพบปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ผ่านการแสวงหากำไรจากการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ตลอดจนการสร้างศาสนสถานก่อให้เกิดความเสียหายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ

ด้วยเหตุผลตามที่ได้กล่าวมานี้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดในการนำหลักสัปปายะ 4 มาใช้ในการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต โดยการดำเนินการผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้วัดในจังหวัดภูเก็ตมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสัปปายะ 4 มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าของคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ตโดยภาพรวม และแนวทางการพัฒนาวัด และคณะสงฆ์ ตลอดจนประชาชนในจังหวัดภูเก็ต พร้อมทั้งเป็นแรงช่วยขับเคลื่อนพัฒนาสังคมให้เจริญรุ่งเรือง สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด
2. เพื่อศึกษาหลักสัปปายะ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
3. เพื่อส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary study) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) เกี่ยวกับการส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา และการสัมภาษณ์เชิงลึก มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 การศึกษาในเชิงเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งพระไตรปิฎก หนังสือ งานการวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด แนวทางการปกครองของคณะสงฆ์ และหลักสัปปายะ 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

1.2 การศึกษาในภาคสนาม ศึกษาแบบการส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ตโดยมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1.2.1 กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะศึกษา โดยสำรวจและศึกษาสภาพบริบทของวัด ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี และสภาพปัญหาของวัด เป็นต้น

1.2.2 ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant) โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเจ้าคณะพระสังฆาธิการผู้ให้สัมภาษณ์เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เจ้าคณะผู้ปกครองผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการเรื่องการปกครองคณะสงฆ์มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 - 20 ปี และกลุ่มที่ 2

พระสงฆ์ผู้มีอำนาจบริหารจัดการวัด ที่เป็นเจ้าอาวาสมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 - 5 ปี จำนวน 20 รูป เพื่อพิจารณาถึงกระบวนการการส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต

1.2.3 ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต

1.2.4 ถอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต

1.2.5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะทั้งในระดับนโยบาย องค์กร วัด ชุมชน และระดับปัจเจกบุคคล

2. พื้นที่ดำเนินการวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 พื้นที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมจำนวน 20 รูป ประกอบด้วย 2 กลุ่มเป้าหมาย คือ

กลุ่มที่ 1 เจ้าคณะผู้ปกครอง

เจ้าคณะจังหวัด 1 รูป

ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัด 1 รูป

รองเจ้าคณะจังหวัด 1 รูป

เจ้าคณะอำเภอ 3 รูป

ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอ 1 รูป

รองเจ้าคณะอำเภอ 1 รูป

เจ้าคณะตำบล 6 รูป

ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล 1 รูป

กลุ่มที่ 2 พระสงฆ์ผู้มีอำนาจบริหารจัดการวัด

เจ้าอาวาส 5 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ พัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารวรรณกรรม แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการวัด และหลักสัปปายะ 4 โดยผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยดำเนินการออกแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต เพื่อการแก้ปัญหา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านอาวาสสัปปายะ เพื่อแก้ปัญหาด้านการวางระบบแผนผังวัด ด้านอาหารสัปปายะ เพื่อแก้ปัญหาด้านคุณภาพของโภชนาการอาหาร ด้านบุคคลสัปปายะ เพื่อแก้ปัญหาด้านเรื่องการขัดแย้งผลประโยชน์ภายในวัด และด้านธรรมสัปปายะ เพื่อแก้ปัญหาด้านเรื่องความพร้อมของอาคารสถานที่ปฏิบัติธรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 ติดต่อประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

4.3 ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

4.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

4.5 ดำเนินการวิเคราะห์การบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต

4.6 ถอดองค์ความรู้จากการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่ แยกประเด็น และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาความสอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่ และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุป และเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยาย และรายงานผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด

โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็นสองประเด็น คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด 2) สภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต คือ

1.1 แนวคิดการบริหารจัดการวัด เป็นการบริหารแบบมีคุณธรรมตามลำดับอาวุโสเป็นระบบการจัดการที่ให้ความสำคัญกับหลักธรรมและศีลธรรมของพระสงฆ์ การบริหารจัดการรูปแบบนี้ส่งผลต่อความเป็นระเบียบและความมั่นคงของการบริหารคณะสงฆ์ภายในวัด และส่งผลต่อความเชื่อมั่นของศรัทธาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาดังนี้

1.1.1 ลำดับอาวุโสในคณะสงฆ์ คือ การบริหารจัดการตามลำดับอาวุโส คือ การให้ความสำคัญต่อพระภิกษุสงฆ์ที่มีพรรษามากกว่า และมีความรู้ความสามารถในด้านการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งการใช้หลักลำดับอาวุโสนี้ทำให้การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มีความรอบคอบ และถูกต้อง เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้มีประสบการณ์มากขึ้นจากการปฏิบัติตนในคณะสงฆ์มาเป็นเวลานาน

1.1.2 คุณธรรมในการบริหาร คือ การบริหารแบบคุณธรรมเน้นให้พระผู้บริหารมีความยุติธรรมและเมตตาต่อผู้ใต้ปกครอง รวมถึงการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่โปร่งใสและมีความซื่อตรง การบริหารเช่นนี้จะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในหมู่ศรัทธาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด

1.1.3 การรักษาวินัยธรรมและประเพณี คือ แนวคิดการบริหารแบบนี้ยังช่วยในการรักษาวินัยธรรมประเพณีของชุมชนและศาสนสถานในพื้นที่ เนื่องจากผู้บริหารซึ่งเป็นผู้มีอาวุโสจะมีความเข้าใจในเรื่องราวประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น จึงสามารถนำประเพณี และศิลปวัฒนธรรมมาปรับใช้ในการบริหารจัดการวัดได้อย่างเข้าใจ

1.1.4 การสนับสนุนการพัฒนาศีลธรรมในชุมชน คือ วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยการบริหารจัดการที่มีคุณธรรมและลำดับอาวุโส จะช่วยส่งเสริมให้วัดทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมในชุมชนให้มั่นคง อีกทั้งยังเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น การสอนธรรม และการจัดงานบุญ

1.2 สภาพปัญหาการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดภูเก็ต ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจะกล่าวในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องตามองค์ประกอบของหลักสัปปายะ 4 ประการ ซึ่งผู้วิจัยประมวลสรุป ดังนี้

1.2.1 ปัญหาด้านอาวาส พบว่า บางสถานที่สร้างเสนาสนะ อุโบสถ วิหาร ศาลา ตลอดถึงกุฏิที่พักสำหรับพระภิกษุสงฆ์ และฆราวาส ไม่เป็นระเบียบเท่าที่ควร เนื่องจากในสมัยก่อนยังไม่ค่อยมีเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมือนในปัจจุบัน ทำให้ภูมิทัศน์ของวัดไม่สวยงาม ตลอดทั้งยังสิ้นเปลืองงบประมาณในการปรับแก้ไขการก่อสร้างใหม่ จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับหลักอาวาสสัปปายะ คือ บางวัดก่อสร้างศาสนสถาน ไม่ได้มีการวางแผนผังให้ถูกต้อง ทำให้สิ่งก่อสร้างของวัดไม่เหมาะสมกับสภาพภูมิทัศน์ (พระสถิตวิชัย สุปฏิปันโน, 2568)

1.2.2 ปัญหาด้านอาหาร วัดแต่ละวัดในจังหวัดภูเก็ต มีอาหารปัจจัยใช้สอยที่สะดวก ไม่ขัดสนเพราะเป็นเมืองเศรษฐกิจ แต่ปัญหาที่ตามมา คือ พระภิกษุและสามเณรมักได้รับอาหารจากประชาชนผ่านการซื้อตามร้านอาหารเพราะความสะดวกรวดเร็ว ซึ่งอาหารในบางร้านไม่เอื้อต่อสุขภาพของพระภิกษุและสามเณรเมื่อรับประทานเป็นระยะเวลานาน ปัญหาที่ตามมา คือ โรคภัยไข้เจ็บ เช่น โรค เบาหวาน ความดัน ไขมันในเลือดสูง เป็นต้นจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล พบว่า พระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ต มีกัตตอาหารที่อุดมสมบูรณ์ แต่อาหารที่ฉันไม่ค่อยเป็นสัปปายะต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อฉันเป็นระยะเวลานานนำไปสู่การเกิดโรค เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิต เป็นต้น (พระอธิการปิยะพงศ์ ปิยะธมโม, 2568)

1.2.3 ปัญหาด้านบุคคล วัดประสบปัญหาในลักษณะเดียวกันโดยส่วนใหญ่ คือ บางวัดพระภิกษุสงฆ์ภายในวัดขาดความสามัคคีกัน นอกจากนี้ ในปัจจุบันจำนวนพระภิกษุและสามเณรในจังหวัดภูเก็ตลดลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ผู้ที่เข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี – แผนกธรรม มีจำนวนลดน้อยลงไปด้วยจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล พบว่า เรื่องบุคลากร ปัญหาส่วนใหญ่มักมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นบ่อย ๆ เพราะผู้ที่เข้ามาบวชนั้นไม่ได้รับการสอนที่ถูกต้อง หรือบวชเพียงไม่กี่วัน ทำให้ไม่ค่อยรู้จักธรรมเนียมหรือมารยาทของการอยู่อาศัยแบบบรรพชิตเท่าที่ควร (พระครูโฆสิตวิหารธรรม (สมชาย โชติธมโม), 2568)

1.2.4 ปัญหาด้านธรรม เนื่องมาจากจังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดเล็ก มีพื้นที่อย่างจำกัด ทั้งยังขาดสถานปฏิบัติธรรมที่จะสามารถรองรับผู้ที่สนใจการปฏิบัติธรรม จึงเป็นอุปสรรคปัญหาด้านการพัฒนาการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน เพราะสถานปฏิบัติธรรมมีอยู่ไม่เพียงพอ จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล พบว่า จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดท่องเที่ยวสำคัญ แต่มีพื้นที่อย่างจำกัด และวัดที่มีความพร้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธในด้านเป็นสถานปฏิบัติธรรมยังมีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยว (พระอธิการปรัชญา สุวิชาโน, 2568)

2. หลักสัปปายะ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

สภาพการอยู่อาศัยในสถานที่เหมาะสม เอื้ออำนวยหรือเกื้อกูลต่อการประพฤติปฏิบัติธรรม ทั้งที่พักอาศัย สภาพอากาศ อาหารและยาเพียงพอ และแวดล้อมด้วยผู้ทรงภูมิปัญญา เป็นกัลยาณมิตร เพื่อเป็นการช่วยให้การพัฒนาตนเองได้รับผลอย่างเต็มที่ โดยหลักสัปปายะทั้ง 4 ประการ มีความสำคัญที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันในแง่ที่เป็น

เครื่องอำนวยความสะดวกให้เกิดการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดในสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมจนบรรลุคุณงามความดี หรือเข้าถึงมรรคผลนิพพาน ซึ่งสิ่งสำคัญต้องประกอบไปด้วย

2.1 อาวาสสัปปายะ คือ ที่อยู่อาศัย หรือวัด ราวป่า โคนต้นไม้ ภูมิสงฆ์ อาราม มีความเหมาะสมเพื่อการประพฤติปฏิบัติหรือการดำเนินชีวิตตามสมควรแก่หน้าที่ของตน

2.2 อาหารสัปปายะ คือ อาหารที่บริโภคมีความเหมาะสมต่อความเป็นอยู่ในอัตภาพแห่งตนเมื่อบริโภคเข้าไปแล้ว ไม่ทำให้เกิดทุกข์เวทนา รวมไปถึงหนทางในการบิณฑบาตไม่ลำบากนัก

2.3 บุคคลสัปปายะ คือ บุคคลที่อยู่ร่วมกัน บุคคลที่ติดต่อคบหาควรเป็นผู้ตั้งมั่นในศีลธรรม มีความสันโดษ มกน้อย ชักจูงแนะนำไปในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานเพียร กล่าวคือ การได้อยู่ใกล้ชิดกับกัลยาณมิตร มีอาจารย์ผู้บอกกัมมัญฐาน เป็นต้น

2.4 ธรรมสัปปายะ คือ การสนทนาพูดคุยกันแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ ได้ฟังสิ่งที่จะทำให้จิตใจเกิดศรัทธา วิริยะ อุตสาหะ ความสงบระงับในการที่จะทำความเพียรให้ก้าวหน้าในการประพฤติปฏิบัติสมณะวิปัสสนากัมมัญฐาน

3. การส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต

3.1 การส่งเสริมให้วัดจัดสรรอาคารสถานที่ได้อย่างเหมาะสม สร้างความร่มรื่นภายในวัด เต็มไปด้วยความร่มรื่นด้วยธรรมชาติ เช่น มีสวนป่า ต้นไม้สวยงาม จัดเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ด้านศาสนา เพราะจังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเยือนเป็นจำนวนมาก โดยแต่ละวัดมีการวางโครงสร้างแบบแปลนการใช้พื้นที่อย่างเป็นระเบียบ มีการก่อสร้างเสนาสนะเป็นสัดส่วนตามแนวเขตพุทธาวาส สังฆาวาส และบริเวณสำหรับฆราวาส มีบรรยากาศเหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรม การปฏิบัติธรรม ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 การส่งเสริมหลักอาหารสัปปายะ วัดในจังหวัดภูเก็ตส่งเสริมการบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์ ถูกหลักโภชนาการ ตลอดจนส่งเสริมการจัดระเบียบการบริโภคภัตตาหารของพระภิกษุและสามเณร ให้อาหารภัตตาหารที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ โดยเฉพาะการดูแลเรื่องอาหารให้ถูกสุขลักษณะ มีความสะอาดถูกหลักอนามัย ไม่เป็นแหล่งก่อโรค และการส่งเสริมแต่ละวัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับผู้ท้ออาศัยภายในวัด ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์

3.3 การส่งเสริมด้านบุคคลสัปปายะ วัดในจังหวัดภูเก็ตส่งเสริมการให้ความสำคัญเรื่องการเคารพกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันภายในวัด เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความสงบสุข และความสามัคคี อันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบวินัย ซึ่งการจะบริหารจัดการวัดให้เป็นระเบียบได้นั้น เจ้าอาวาสเองต้องมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาวัด ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงคุณค่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตและทักษะการดำเนินชีวิตของตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือสังคมส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

3.4 การส่งเสริมด้านธรรมสัปปายะ คือ ส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติธรรมในวัด มุ่งเน้นให้คณะสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมกล่าวคือ ส่งเสริมให้พระภิกษุและสามเณรประพฤติ

ตนเป็นกัลยาณมิตรระหว่างกัน เช่น การปฏิบัติสมณะวิปัสสนากัมมัฏฐาน ทำวัดสวดมนต์ ออกเดินบิณฑบาตรร่วมกัน เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี เพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง เป็นการช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพุทธบริษัททั้ง 4 และชุมชน โดยเป็นการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นให้เกิดความเหมาะสมในทุกๆ ด้าน และส่งเสริมการสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติประจำจังหวัด

อภิปรายผล

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด มีหลักพระธรรมวินัยเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาระดับวัดให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นระบบระเบียบเพื่อให้เกิดความสงบสุข ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการรักษาเสถียรภาพในแง่ความสามัคคี และความมั่นคงภายในคณะสงฆ์ ส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางศาสนาและวัฒนธรรมในชุมชน ขณะเดียวกันต้องมีการพัฒนาและปรับตัวให้ทันกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นภารกิจโดยตรงของเจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดภูเก็ตทุกฝ่าย ตลอดถึงการส่งเสริมกิจกรรมภายในวัดที่มีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารผู้มีหน้าที่คอยดูแล รักษาวัด และส่งเสริมความเรียบร้อยดีงามของพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัดให้ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมแก่การนำมาใช้พัฒนาองค์กร เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าอาวาส ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าคณะปกครอง ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อวัด และสังคมส่วนรวม โดยความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกวัด และปฏิบัติตามภารกิจของวัด เช่น คอยดูแลอาคารสถานที่ ทำหน้าที่ปกครอง ให้การศึกษา เผยแผ่หลักพุทธธรรม และการสาธารณะสงเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิสุทธาณันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร) พบว่า การบริหารจัดการวัดของคณะสงฆ์ในยุคสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ผู้บริหารคณะสงฆ์ย่อมมีการพัฒนาการด้านเทคโนโลยี บูรณาการด้วยหลักพุทธธรรม นำการบริหาร/การปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการบริหาร/การปกครองวัดมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการมีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น รูปแบบแนวคิดและวิธีการในการบริหารจัดการวัด ถือว่ามีส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการให้องค์กรคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ฉะนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้นำในการบริหาร/การปกครองวัด และคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบัน ต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์และสังคมโดยรวม และวัดในซึ่งเป็นฐานรากสำคัญของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาก็จะเกิดความมั่นคงได้ ย่อมส่งผลให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคง (พระครูวิสุทธาณันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร), 2558)

หลักสัปปายะ 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา กล่าวถึงการอยู่อาศัยในสถานที่ที่เหมาะสม มีสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการประพฤติและปฏิบัติธรรม ทั้งที่พักอาศัย สภาพอากาศ ใกล้เคียงอาหารและยา ผู้ทรงธรรมและทรงภูมิปัญญา เพื่อช่วยให้การพัฒนาตนเองได้รับผลอย่างเต็มที่ โดยหลักสัปปายะทั้ง 4 ประการมีความสำคัญที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันในแง่ที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกให้เกิดการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดในสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนส่งเสริมผู้ปฏิบัติธรรมจนบรรลุคุณงามความดี หรือเข้าถึงมรรคผลนิพพานตามหลักการ

ทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระไกรสร วรโชโต (ทองฉิม) พบว่า หลักสัปปายะ 4 เป็นหลักธรรมเพื่อการจัดการให้มีความเหมาะสมทั้งการดำเนินชีวิต และประกอบด้วย 1) อาวาสสัปปายะ 2) อาหารสัปปายะ 3) บุคคลสัปปายะ และ 4) ธรรมสัปปายะ การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัด พระบรมธาตุเจดีย์เขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง หลักสัปปายะ 4 เป็นหลักธรรมเพื่อการจัดการให้มี ความเหมาะสมทั้งการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยการประยุกต์ใช้หลักอาวาสสัปปายะ เพื่อปรับแก้ปัญหาด้านสถานที่ หลักอาหารสัปปายะ เพื่อปรับแก้ปัญหาด้านอาหาร หลักบุคคลสัปปายะ เพื่อปรับแก้ปัญหาด้านบุคคล และหลักธรรมสัปปายะ เพื่อปรับแก้ปัญหาด้านธรรม (พระไกรสร วรโชโต (ทองฉิม), 2566)

การส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต เป็นการดำเนินงานเพื่อการสร้างความยั่งยืนของพระพุทธศาสนา ผ่านการส่งเสริมรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการภายในวัดโดยการสนับสนุนให้อำนาจเจ้าอาวาสสามารถบริหารจัดการได้อย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ผ่านการสนับสนุนขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้มีความเข้มแข็ง นำไปสู่การแก้ไขปัญหาผ่านหลักการที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติ 4 ประการ คือ

1) ด้านอาวาสสัปปายะ มีการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดภูเก็ตบริหารจัดการอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม มีแผนผังเป็นระเบียบ มีทัศนียภาพที่ดี สร้างความร่มรื่นภายในวัด เต็มไปด้วยความร่มรื่นด้วยธรรมชาติ เช่น มีสวนป่า ต้นไม้สวยงาม มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม 1) ด้านอาวาส สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูศรีกิตติยาธ (นนทชัย เจริญยุทธ) พบว่า หลักอาวาสสัปปายะ เป็นการดำเนินการบริหารจัดการปัญหาในด้านการท่องเที่ยว เป็นการจัดการโบราณสถาน และที่สำคัญภายในวัดที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงโบราณสถานที่สำคัญตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ สะอาด (ศีล) สงบ (สมาธิ) และสว่าง (ปัญญา) ด้านที่พักของวัดไชยธารารามถือว่าเป็นอาวาสสัปปายะ โดยมีอยู่เป็นที่สบาย คือทำวัดให้เป็นอาราม เป็นรมณีสถาน รื่นรมย์เจริญใจแก่ผู้พบเห็น เป็นศูนย์กลางของชุมชนด้านจิตใจ และด้านเส้นทางการท่องเที่ยว (พระครูศรีกิตติยาธ (นนทชัย เจริญยุทธ), 2564)

2) ด้านอาหารสัปปายะ มีการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดภูเก็ต บริหารจัดการการบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์ ถูกหลักโภชนาการ ตลอดจนมีการตรวจสอบสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์และสามเณรปีละครั้งเป็นอย่างน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีชัย พลอามาตย์ และคณะ พบว่า การส่งเสริมด้านอาหารสัปปายะ คือ 1) อาหารที่ถูกหลักอนามัยประกอบด้วยอาหารที่มีครบห้าหมู่โดยจะเน้นไปเรื่องของอาหารที่ย่อยง่าย อาจแบ่งสำหรับผู้ที่มาปฏิบัติธรรมหลากหลายเมนู และมีรายการอาหารแจ้งให้ทราบล่วงหน้า มีอาหารเจ อาหารมังสวิรัติ ถือว่าเป็นอาหารที่เหมาะสมอยู่แล้ว แต่สำหรับคนที่มาปฏิบัติธรรมนั้นที่ยัง ต้องรับประทานโปรตีนจากเนื้อสัตว์ ก็ควรเน้นแบบอาหารย่อยง่าย เช่น เนื้อปลา เป็นต้น 2) วัตถุดิบที่นำมา ประกอบอาหาร เป็นสิ่งที่หาได้ง่ายจากท้องถิ่น อาทิผักสวนครัว ผักปลาตามฤดูกาล เนื้อปลา เนื้อไก่ และในอนาคต ที่พระเณรหรือว่าบุคคลที่อยู่ในวัดนั้นได้ดำเนินการที่จะปลูกผักอินทรีย์สามารถที่จะเป็นผักสดๆ ปลอดสารพิษมาประกอบอาหารได้ 3) ห้องเก็บวัตถุดิบ ข้าวสารอาหารแห้ง ควรต้องมีการแยกเก็บ ชัดแยก อย่างดีอะไรที่หมดอายุก่อน ให้รับนำมาใช้ก่อน หากมีเยอะก็ควรแบ่ง

หรือเอาไปบริจาคชาวบ้านได้ 4) ผู้ประกอบอาหารหรือแม่ครัวควรจะเป็นผู้ที่ผ่านการอบรม (ทวีชัย พลอามาตย์ และคณะ, 2564)

3) ด้านบุคคลสัปปายะ มีการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดภูเก็ตจัดให้มีกิจกรรมอบรมเพิ่มทักษะ ของพระภิกษุสงฆ์และสามเณร ตลอดถึงผู้อาศัยอยู่ภายในวัด เช่น การสัมมนาเพิ่มศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถพระภิกษุและสามเณรให้เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจกฎระเบียบมารยาทของสังคม และปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมายบ้านเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทสารกิจ (จิรัฏฐ์ อานนโท) พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะให้เหมาะสมกับสภาพวัดและสภาพปัญหาในวัดนั้นๆ เป็นสิ่งสำคัญที่เจ้าอาวาสต้องศึกษาและอาศัยอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสที่มีตามกฎหมายมาใช้ โดยไม่ขัดแย้งกับพระธรรมวินัย คือ การบริหารจัดการโดยไม่ต้องใช้อำนาจมาบังคับ แต่ใช้หลักธรรมการร่วมมือร่วมใจสร้างศรัทธา และการสร้างสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสม มีกฎระเบียบที่ปฏิบัติจนกลายเป็นขนบธรรมเนียมของวัดนั้น ๆ ซึ่งที่จริงแล้วหัวใจสำคัญคือ การนำเอาพระธรรมวินัยมาปฏิบัติอย่างเหมาะสม (พระครูนนทสารกิจ (จิรัฏฐ์ อานนโท), 2566)

4) ด้านธรรมสัปปายะ มีการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดภูเก็ตมีกิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม เช่น การทำวัดสวนมนต์ เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ตลอดถึงการส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น การบวชสามเณรเนื่องในโอกาสสำคัญ ด้านธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดกิตติศักดิ์ ฐานจาโร (อัยทรัพย์) พบว่า หลักธรรมของผู้บริหารที่จะใช้การบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ดี การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ก็เพื่อการเป็น ผู้นำที่ดีและคำสอนที่สำคัญ ๆ ของพระพุทธองค์ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้ผู้นำที่ดีหรือวิถีทาง ของการที่จะเป็นผู้นำที่ดีเพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติได้แก่ ทศพิธราชธรรม 10 ประการ อริยฐานธรรม 4 พรหมวิหารธรรม 4 อคติ 4 คิหิสุข 4 สังคหวัตถุ 4 ขันติโสรัจจะ หิริ-โอตตัปปะ, อิทธิบาท 4 เวสราชชกรณธรรม 5 ยุติธรรม 5 อปริหานิยธรรม 7 นาถกรณธรรม 10 กัลยาณมิตรธรรม 7 และบารมี 10 ประการ (ทศบารมี) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหาร และจัดการสมัยใหม่ได้ (พระปลัดกิตติศักดิ์ ฐานจาโร (อัยทรัพย์), 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต สรุปได้ว่า 1) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด เป็นการบริหารจัดการพัฒนาระดับวัดให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นระบบระเบียบเพื่อให้เกิดความสามัคคี และสอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเป็นหัวใจสำคัญ ตลอดถึงการบริหารจัดการด้วยคุณธรรม มีเมตตากรุณา และมีความยุติธรรม 2) หลักสัปปายะ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เป็นการกล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้อประโยชน์ต่อการประพฤติปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา 4 ประการ คือ 1) อาวาสสัปปายะ คือ ที่อยู่อาศัยที่มีความเหมาะสมในการปฏิบัติศาสนกิจทุกประการสำหรับพระภิกษุสงฆ์และสามเณร 2) อาหารสัปปายะ คือ อาหารที่สะอาด ถูกหลักอนามัย 3) บุคคลสัปปายะ คือ บุคคลที่อยู่ร่วมกันโดยกัลยาณมิตรธรรม สนับสนุนกันไปในแนวทางที่เป็นไปเพื่อความเจริญ 4) ธรรมสัปปายะ คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน ได้แก่ การสนทนาธรรม และสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เหมาะสม และ

3) การส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต ได้แก่

- 1) การส่งเสริมให้วัดในจังหวัดภูเก็ตบริหารจัดการอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม มีแผนผังเป็นระเบียบ มีทัศนียภาพที่ดี สร้างความร่มรื่นภายในวัด เต็มไปด้วยความร่มรื่นด้วยธรรมชาติ เช่น มีสวนป่า ต้นไม้สวยงาม มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม
- 2) การส่งเสริมให้วัดในจังหวัดภูเก็ต บริหารจัดการการบริโภคอาหารที่เป็นประโยชน์ ถูกหลักโภชนาการ ตลอดจนมีการตรวจสอบสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์และสามเณรปีละครั้งเป็นอย่างน้อย
- 3) การส่งเสริมให้วัดในจังหวัดภูเก็ตจัดให้มีกิจกรรมอบรมเพิ่มทักษะ ของพระภิกษุสงฆ์และสามเณร ตลอดถึงผู้อาศัยอยู่ภายในวัด เช่น การสัมมนาเพิ่มศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถพระภิกษุและสามเณรให้เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจกฎระเบียบมารยาทของสังคม และปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมายบ้านเมือง
- 4) การส่งเสริมให้วัดในจังหวัดภูเก็ตมีกิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม เช่น การทำวัดสวนมนต์ เจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น การบวชสามเณรเนื่องในโอกาสสำคัญ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ ควรส่งเสริมให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธผ่านรูปแบบการปฏิบัติธรรม เพื่อ ขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาและสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ควรคัดเลือกวัดในแต่ละภูมิภาคให้เป็นวัดต้นแบบ ด้านการบริหารจัดการตามหลักสัปปายะ 2) ควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรด้านการวางแผนพัฒนาเชิงระบบ และสร้างเกณฑ์ประเมินและจัดอันดับวัดที่ผ่านเกณฑ์การจัดการสัปปายะ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้วัดอื่น ๆ ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์สำรวจวัดที่มีการบริหารจัดการตามหลักสัปปายะที่ประสบความสำเร็จ 2) การเสนอแนวทางการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสัปปายะแก่เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด 3) ศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนที่สนับสนุนการพัฒนาวัดตามหลักสัปปายะ 4

เอกสารอ้างอิง

- ทวีชัย พลอามาตย์ และคณะ. (2564). การพัฒนาสัปปายะสถานที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมของสถาบันสติภาวนา เพื่อสันติภาพ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 9(3), 1028-1039.
- พระไกรสร วรโชโต (ทองฉิม). (2566). การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา ของวัดพระบรมธาตุเจดีย์เขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโฆสิตวิหารธรรม (สมชาย โชติธมฺโม). (14 ก.พ. 2568). การส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต. (พระจิรัชย์ ปนุนภาโร (สิริเพระ), ผู้สัมภาษณ์)
- พระครูนันทสารกิจ (จิรัฏฐ์ อานนฺโท). (2566). การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธิธาดา). (2558). การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา. ใน *คุศุภินิพนธ์พุทธศาสนตรศุภินันตติ* สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูศรีกิตติยาทร (นนทชัย เจริญยุทธ). (2564). การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 4 เพื่อเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(2), 517-530.
- พระปลัดกิตติศักดิ์ ฐานจาโร (อัยทรัพย์). (2565). ภาวะผู้นำเชิงพุทธในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระเทพปริยัติโสภณ (ปัญญา วิสุทธิปัญญา) วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระสถิตินิพนธ์ สุปฏิปันโน. (15 ก.พ. 2568). การส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต. (พระจิรัชย์ ปันนภาโร (สิริเพระ), ผู้สัมภาษณ์)
- พระอธิการปรัชญา สุวิชาโน. (15 ก.พ. 2568). การส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต. (พระจิรัชย์ ปันนภาโร (สิริเพระ), ผู้สัมภาษณ์)
- พระอธิการปิยะพงศ์ ปิยะมโม. (28 ก.พ. 2568). การส่งเสริมหลักสัปปายะ 4 ในการบริหารจัดการวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดภูเก็ต. (พระจิรัชย์ ปันนภาโร (สิริเพระ), ผู้สัมภาษณ์)
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรีย์ มีผลกิจ. (2559). *ภาพเล่าพระพุทธประวัติ*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ บริษัท คอมฟอร์ม จำกัด.

กระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง*

THE PROCESS AND STRATEGIES OF USING MEDIA IN COMMUNICATION TO CREATE POLITICAL POPULARITY

ภัทรธีรา แพครบุรี^{1*}, วิทยาธร ท่อแก้ว², กมลรัฐ อินทรทัศน์²

Patteera Phaekhonburee^{1*}, Wittayatorn Tokeaw², Kamolrat Intaratat²

¹คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา ประเทศไทย

¹Faculty of Sciences and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Isan, Nakhon Ratchasima, Thailand

²สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

²School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

Corresponding author E-mail: patteerapat28@gmail.com

บทคัดย่อ

การสื่อสารทางการเมือง เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความนิยมทางการเมืองหรืออิทธิพลทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง ผ่านการใช้สื่อในการสื่อสารกับประชาชนเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้และการสนับสนุนในกิจกรรมทางการเมือง ตลอดจนการสร้างภาพลักษณ์และความนิยมทางการเมืองให้เกิดขึ้น โดยการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองนั้นมีบทบาทสำคัญในฐานะตัวกลางระหว่างนักการเมือง กลุ่มการเมือง และพรรคการเมือง กับประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนชัยชนะหรือความสำเร็จในการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง ที่จำเป็นต้องคำนึงถึงการใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยบทความเรื่อง กระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อนำเสนอกระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นกระบวนการใช้สื่อ (Process) ซึ่งประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ผู้รับสาร 2) การวิเคราะห์กิจกรรมการสื่อสาร 3) การกำหนดเครื่องมือการสื่อสาร 4) การดำเนินการสื่อสาร และ 5) การประเมินผลการสื่อสาร และกลยุทธ์การใช้สื่อ (Strategies) ซึ่งประกอบด้วย 1) สื่อบุคคล 2) สื่อพื้นบ้าน 3) สื่อชุมชน 4) สื่อกิจกรรม 5) สื่อนิทรรศการ 6) สื่อกลางแจ้ง 7) สื่อออนไลน์ และ 8) สื่อมวลชน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการวางแผนและเลือกใช้ในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบททางการเมืองที่แตกต่างกันไป

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง, กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง, การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง, การสร้างความนิยมทางการเมือง, สื่อการเมือง

Abstract

Political communication is an important mechanism for creating political popularity or political influence for politicians, political groups or political parties through the use of media to communicate with target publics to create awareness and support for political activities, as well as to create political image and popularity. The use of media to communicate to create political popularity plays an important role as a medium between politicians, political groups and political parties and the public. It is the heart of driving the victory or success of political communication of politicians, political groups or political parties, which must take into account the most efficient use of media in order to achieve the set goals. The article on the process and strategies for using media in communication to create political popularity aims to present the process and strategies for using media that are efficient and effective in communication to create political popularity for politicians, political groups or political parties, which is an important mechanism for driving communication to create political popularity to achieve the goals. It focuses on the media use process, which consists of 1) receiver analysis 2) communication activity analysis 3) communication tools determination 4) communication implementation, and 5) communication evaluation. and media strategies (Strategies) consisting of 1) personal media 2) local media 3) community media 4) activity media 5) exhibition media 6) outdoor media 7) online media and 8) mass media, which will be a guideline for application in planning and selecting media for communication to create political popularity for politicians, political groups or political parties and those involved in different political contexts.

Keywords: Political Communication, Political Communication Strategies, Political Popularity Building, Political Image Building, Political Media

บทนำ

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความนิยมทางการเมืองหรืออิทธิพลทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง และพรรคการเมือง โดยการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความคิดเห็น ทศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในสังคม ด้วยกระบวนการถ่ายทอดสารทางการเมือง ผ่านสื่อ (Media) หรือช่องทางการสื่อสาร (Chanal) ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ความรู้ ความเชื่อ ความคิดเห็น อุดมการณ์ทางการเมือง หรือนโยบายทางการเมือง ตลอดจนผลงานและกิจกรรมทางการเมืองไปสู่ประชาชนเป้าหมาย โดยสื่อในทางการเมืองจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะตัวกลางระหว่างนักการเมือง กลุ่มการเมือง และพรรคการเมือง กับประชาชน ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ทางการเมือง ช่วยปลูกฝังความเชื่อทางการเมือง และส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนช่วยพัฒนาทางการเมืองในด้านต่าง ๆ โดยการสร้างการรับรู้และสนับสนุนกระบวนการทางการเมือง ทั้งยังช่วยในการสื่อสารเพื่อการ

ประชาสัมพันธ์ และโฆษณาทางการเมืองเพื่อสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองและความนิยมทางการเมือง ด้วยการโน้มน้าวใจให้ประชาชนเกิดความนิยมชมชอบ ความไว้วางใจ ความเชื่อใจ ความศรัทธา หรือร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ

กอปรกับความก้าวหน้าของสื่อในทางการเมืองในปัจจุบันซึ่งเป็นยอมรับกันอย่างกว้างขวางถึงศักยภาพและความหลากหลายของสื่อที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องของการสื่อสารข้อมูล ความรวดเร็ว ความดึงดูดความสนใจ ตลอดจนการสื่อสารที่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ทุกเวลา และทุกคน ในลักษณะของการสื่อสารเผชิญหน้า (Face to Face Communication) และการสื่อสารผ่านสื่อ (Interposed Communication) ด้วยการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง (Two-way communication) ซึ่งสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมในบริบททางการเมืองแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นสื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชน หรือสื่อดิจิทัล โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ร่วมกันระหว่างสื่อดั้งเดิมในทางการเมืองต่าง ๆ (Traditional Media) อาทิ สื่อบุคคล (Personal Media) สื่อพื้นบ้าน (Folk Media) สื่อชุมชน (Community Media) สื่อกิจกรรม (Activity Media) สื่อนิทรรศการ (Exhibition Media) สื่อกลางแจ้ง (Outdoor Media) สื่อออนไลน์ (Online Media) หรือสื่อมวลชน (Mass Media) ในลักษณะของการหลอมรวมสื่อ (Convergent) ทั้งในกระบวนการสร้างสรรค์และการนำเสนอเนื้อหา (Content) ผ่านสื่อ (Media) หรือช่องทาง (Channel) ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิทยากร ท่อแก้ว ที่ได้ศึกษาถึงแนวทางการใช้สื่อดั้งเดิมที่เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากมีความใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นรูปธรรม และการใช้สื่อใหม่ที่เป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทางการเมืองได้จำนวนมากอย่างรวดเร็ว มีปฏิสัมพันธ์และการโต้ตอบ และสามารถติดตามผลได้ง่าย อาทิ เว็บไซต์ Facebook LINE YouTube TikTok หรือ X (Twitter) (วิทยากร ท่อแก้ว, 2568ก) ทำให้การสื่อสารทางการเมืองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในมิติของความรวดเร็ว การแพร่กระจาย และการเข้าถึงพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและกว้างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้เกิดขึ้นของนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง ดังที่ Lipschultz ได้กล่าวถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือในการรณรงค์และสร้างกระแสทางการเมือง เช่น การจัดกิจกรรมออนไลน์ การใช้แฮชแท็กยอดนิยม หรือการแชร์ข้อมูล นโยบายหรือเหตุการณ์ทางการเมืองเพื่อเพิ่มการรับรู้และการสนับสนุนของประชาชน (Lipschultz, J. H., 2022)

อย่างไรก็ดีความสำเร็จจากการสร้างความนิยมทางการเมือง ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าจะต้องได้รับการยอมรับและความนิยมจากประชาชนจากการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง ด้วยกลไกทางการเมืองตลาดทางการเมือง (Political market) ที่ผสมผสานกลยุทธ์ทางการเมืองและกลยุทธ์ทางการเมืองตลาดมาปรับใช้ร่วมกันเพื่อสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองและแสวงหาความนิยมทางการเมือง ด้วยเครื่องมือทางการเมืองตลาด โดยการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อโน้มน้าวใจให้ตอบสนองความต้องการ สร้างความพึงพอใจและความนิยมทางการเมืองจากประชาชน ตลอดจนธำรงรักษาสัมพันธภาพ ความนิยม และสร้างความภักดีทางการเมือง (Brand loyalty) ให้ยั่งยืนและยาวนาน ซึ่งนัยยะความสำคัญดังกล่าวทำให้การใช้สื่อในการสื่อสารในการสร้างความนิยมทางการเมือง จำเป็นต้องวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและทันสมัยกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่

เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (บัณฑิต จันทรโรจนกิจ, 2564) ดังนั้นการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง จำเป็นต้องวางแผนการใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทางการเมือง ด้วยการประยุกต์ใช้กระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทางการเมืองที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันทั้งในเชิงความรู้ ทัศนคติ ภูมิหลัง หรือพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ดังที่ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร ได้กล่าวว่าการใช้สื่อในการสื่อสารทางการเมืองว่าจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างมีหลักการ กระบวนการ และวิธีการที่เชื่อถือได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจสื่อโดยการเลือกใช้สารและสื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นหนทางนำไปสู่การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสาร (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2563) โดยบทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอกระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้การใช้สื่อที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

ความนิยมทางการเมือง: เป้าหมายการใช้สื่อในการสื่อสารทางการเมือง

เป้าหมายสำคัญของการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองของนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมืองประการหนึ่งคือการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง โดย วิทยากร ท่อแก้ว ได้กล่าวถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทางการเมืองจะเป็นหนทางนำไปสู่ความนิยมทางการเมืองจากประชาชนอย่างกว้างขวาง (วิทยากร ท่อแก้ว, 2563) โดยกลไกการขับเคลื่อนการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง จำเป็นต้องอาศัยสื่อหรือเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย เหมาะสม และสอดคล้องกับวิถีชีวิตและพฤติกรรมในการเปิดรับสารของประชาชนเป้าหมาย เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายในการสร้างความนิยมทางการเมืองจากประชาชนให้เกิดความนิยมชมชอบ ความไว้วางใจ ความเชื่อถือ ความศรัทธา และให้การสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความนิยมทางการเมืองและชัยชนะในการเลือกตั้ง สอดคล้องกับวนภรณ์ จักมานนท์ และคณะ ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความประทับใจ ความเชื่อถือ ความศรัทธา และความนิยมทางการเมือง (วนภรณ์ จักมานนท์ และคณะ, 2564) และวิทยากร ท่อแก้ว ยังได้กล่าวในทิศทางเดียวกันว่า การสร้างความนิยมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่นักการเมืองในทุกระดับจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพราะความนิยมทางการเมืองจะนำไปสู่การสนับสนุนทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง และเป็นกลไกในการสร้างความนิยมทางการเมือง ผ่านกระบวนการสื่อสารที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองในเชิงบวก (วิทยากร ท่อแก้ว, 2563) ดังนั้นเป้าหมายในการสร้างความนิยมทางการเมืองผ่านการสื่อสารทางการเมืองจำเป็นต้องมีการวางแผนกระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการสร้างความนิยมทางการเมืองที่กำหนดไว้ ด้วยการดึงดูดความสนใจและจูงใจประชาชนเป้าหมายให้เกิดความนิยมชมชอบ ความไว้วางใจ ความเชื่อถือ ความศรัทธา และให้การสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง

กระบวนการการใช้สื่อทางการเมือง: กลไกขับเคลื่อนการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

กลไกขับเคลื่อนการสื่อสารในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง ผ่านกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ถือเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการสร้างความนิยมทางการเมืองตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร ได้กล่าวว่าการใช้สื่อในการสื่อสารทางการเมืองที่จำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างมีหลักการ กระบวนการ และวิธีการที่เชื่อถือได้ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยากร ท่อแก้ว ที่ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสื่อสารผ่านสื่อเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่ออารมณ์หรือเหตุผลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหรือความรู้สึกทางการเมืองในเชิงบวก ไม่ว่าจะเป็นความพึงพอใจ ความชอบใจ ความประทับใจ หรือความปิติยินดี (วิทยากร ท่อแก้ว, 2563) และผลการวิจัยของ เอกกร มีสุข และคณะ ที่ยืนยันว่าสื่อหรือช่องทางการสื่อสารจะสร้างการรับรู้และทำหน้าที่ในการสื่อสารภาพลักษณ์ของผู้นำทางการเมืองและองค์กรให้เกิดความน่าเชื่อถือ เชื่อมั่น และสร้างศรัทธาให้กับประชาชน (เอกกร มีสุข และคณะ, 2566) ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดกระบวนการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ที่เป็นหลักการและลำดับขั้นตอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การวิเคราะห์ผู้รับสาร 2) การวิเคราะห์กิจกรรมการสื่อสาร 3) การกำหนดเครื่องมือการสื่อสาร 4) การดำเนินการสื่อสาร และ 5) การประเมินผลการสื่อสาร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ผู้รับสาร การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ผู้รับสาร (Audience Analysis) ซึ่งเป็นการศึกษาผู้รับสารเป้าหมาย (Target Audience) อย่างลึกซึ้ง และมีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด และการรับสารของผู้รับสารเป้าหมาย และออกแบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด โดยทำการวิเคราะห์ผู้รับสารถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อในผู้รับสารทางการเมืองที่มีความแตกต่างกันทั้งเพศ อายุ อาชีพ สถานที่ สถานภาพทางสังคมหรือเศรษฐกิจ ตลอดจนวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นของผู้รับสารในฐานะผู้ถูกกระทำ (Passive Receiver) และผู้กระทำ (Active Receiver) ทั้งผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทางการเมือง (Target Audience) ที่สามารถระบุจำนวนได้ มีลักษณะหรือความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน และผู้รับสารทั่วไป (General Audience) ที่ไม่สามารถระบุจำนวนได้ชัดเจน และมีลักษณะที่แตกต่างกัน ตลอดจนมีข้อจำกัดในการเข้าถึงความคิดเห็นทางการเมืองที่แท้จริงของผู้รับสาร

2. การวิเคราะห์กิจกรรมการสื่อสาร การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ภายหลังจากที่มีการดำเนินการวิเคราะห์ผู้รับสารแล้ว จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์กิจกรรมการสื่อสาร (Communication Activities) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการนำข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Situation) สภาพการณ์ (Condition) หรืออุบัติการณ์ (Event)ทางการเมืองตามลำดับขั้นตอนและช่วงเวลาปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในลักษณะกิจกรรมการทำงานเชิงรุก (Proactive) ด้วยการกำหนดกิจกรรมการสื่อสารต่าง ๆ ทำให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงปฏิบัติและบรรลุเป้าหมายในการสร้างความนิยมทางการเมืองที่กำหนดไว้ ทั้งในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ช่วงจัดให้มีการเลือกตั้ง และช่วงหลังการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ โดยเป็นการแจ้งข่าวสาร

(To Inform) โน้มน้าวใจ (To Persuade) กระตุ้น (To Stimulate) และระดม (To Mobilize) ผ่านกิจกรรมการสื่อสารต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) กิจกรรมการโฆษณา (Advertising) กิจกรรมการส่งเสริม (Promotion) หรือกิจกรรมพิเศษ (Special Event) ด้วยการวิเคราะห์กิจกรรมการสื่อสารเพื่อตอบคำถาม 5W +2H ดังนี้คือ ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) อย่างไร (How) และมากเท่าไร (How Much)

3. การกำหนดเครื่องมือการสื่อสาร การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองนั้น จำเป็นต้องตัดสินใจว่าเครื่องมือการสื่อสาร (Media Types) ที่เป็นช่องทาง (Channel) หรือสื่อ (Media) ที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายมากที่สุด อาทิ สื่อบุคคล (Personal Media) สื่อพื้นบ้าน (Folk Media) สื่อชุมชน (Community Media) สื่อกิจกรรม (Activity Media) สื่อนิทรรศการ (Exhibition Media) สื่อกลางแจ้ง (Outdoor Media) สื่อออนไลน์ (Online Media) และสื่อมวลชน (Mass Media) ด้วยการระบุ เลือกใช้ หรือผสมผสานการใช้เครื่องมือการสื่อสารอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในยุคเทคโนโลยีการสื่อสารมีความก้าวหน้าและทันสมัยที่สามารถสื่อสารผ่านสื่อได้หลากหลายรูปแบบในลักษณะของการหลอมรวมสื่อ (Convergent Media) ในทุกที่ ทุกเวลา และทุกคน (Anywhere Anytime Anybody) ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมือง สรุปได้ดังนี้

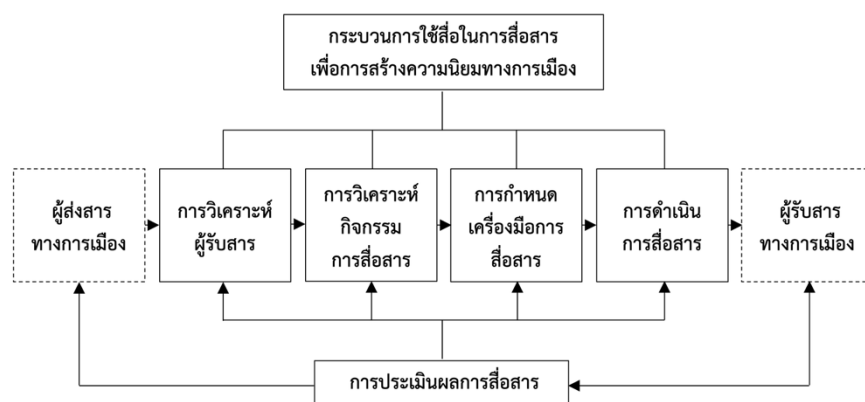
ตารางที่ 1 แนวทางการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมือง

ลักษณะการใช้สื่อ	ลักษณะสำคัญ	แนวทางการนำไปใช้	กิจกรรมการสื่อสาร
การแบ่งปัน (Sharing)	เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเนื้อหา ช่องทางหรือสื่อ ระหว่างกัน	การแบ่งปัน (Sharing) ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูลที่มีความหลากหลายจากหลายแหล่งด้วยกัน	กำหนดให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีการสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์กันผ่านสื่อ ในลักษณะการสื่อสาร สองทาง
การเชื่อมโยง (Connection)	การจัดให้มีการเชื่อมโยงเนื้อหา ช่องทางหรือสื่อหลายแหล่งเข้าด้วยกัน	การเชื่อมโยง (Connection) เป็นการจัดการความสัมพันธ์ ของเนื้อหา ช่องทางหรือสื่อที่มีความเกี่ยวข้องกัน หรือสัมพันธ์กัน ให้สามารถค้นหา สืบค้น หรือเปิดรับได้	กำหนดการใช้สื่อหรือช่องทาง ที่มี การเชื่อมโยง กับสื่อหรือช่องทางที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น
การสลับสับเปลี่ยน (Interchange)	การจัดเนื้อหา ช่องทางหรือสื่อ สลับกัน หมุนเวียนกัน หรือจัดเรียงตามลำดับแผนงานที่กำหนด	การจัดให้มีการจัดเรียง การนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร อย่างเป็นลำดับ ขั้นตอนเพื่อให้เหมาะสมกับเวลาหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน	กำหนดให้มีการใช้สื่อ ที่หลากหลายตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสม
การผสมผสาน (Hybrid)	การจัดเนื้อหา และช่องทางหรือสื่อ หลายสื่อให้มีการทำงาน หรือการเผยแพร่ควบคู่กันหรือพร้อมกัน	การผสมผสาน (Hybrid) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ ตามเป้าหมายที่กำหนด	กำหนดให้มีกิจกรรม การใช้สื่อที่หลากหลายคู่ขนานกัน
การสนับสนุน (Encouragement)	การจัดเนื้อหา ช่องทางหรือสื่อ ให้มี การทำงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนกัน ในลักษณะหน้าที่หลัก หน้าที่รอง และหน้าที่ทั่วไป	การสนับสนุน (Encouragement) เป็นการนำจุดเด่นด้านคุณลักษณะที่แตกต่างกันของสื่อแต่ละประเภทมาทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกัน	กำหนดให้มีกิจกรรม การสื่อสารที่นำสื่อที่มีคุณสมบัติแตกต่างกัน มาใช้สนับสนุนกัน เพื่อลดช่องว่างหรือข้อจำกัดของสื่อบางประเภท
การสังเคราะห์ (Synthesis)	การจัดให้มีการผสมผสาน (Blend) เนื้อหา ช่องทางหรือสื่อ เพื่อให้เกิด สื่อใหม่หรือสื่อนวัตกรรมต่อยอดหรือดีกว่าเดิม	การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการปรับปรุง แก้ไข ต่อยอด หรือพัฒนาเนื้อหา ช่องทางหรือสื่อ ให้มีรูปแบบ หรือเนื้อหาใหม่ที่มีความน่าสนใจ ดึงดูดใจ และสร้างความเข้าใจมากยิ่งขึ้น	กำหนดให้มีกิจกรรม การสื่อสารที่นำสื่อวัฒนธรรมมาใช้ดึงดูดความสนใจ หรือเป็นทางเลือกมากขึ้น

4. การดำเนินการสื่อสาร การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง จำเป็นต้องดำเนินการสื่อสารตามแผนกิจกรรมการสื่อสารที่กำหนดไว้ ด้วยการเลือกใช้เครื่องมือการสื่อสารที่มีความเหมาะสมและประสิทธิภาพตามลำดับขั้นตอนที่มีความชัดเจนตามที่ระบุไว้ในตารางการปฏิบัติงานการสื่อสาร (Timetables) กำหนดไว้ ทั้งในรูปแบบการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication) และการสื่อสารแบบไม่เผชิญหน้า (Interposed Communication) หรือผ่านสื่อต่าง ๆ ด้วยกระบวนการถ่ายทอดสารทางการเมืองจากผู้ส่งสาร (Sender) ด้วยสารทางการเมือง (Message) ผ่านช่องทางการสื่อสาร (Channel) หรือสื่อ (Media) ไปยังผู้รับสารทางการเมือง (Receiver) โดยคำนึงถึงหัวใจสำคัญในการดำเนินการสื่อสาร คือ 1) การบริหารจัดการการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) การสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ถูกต้องและครบถ้วน 3) การสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน และ 4) การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างความนิยมทางการเมือง

5. การประเมินผลการสื่อสาร การประเมินผลการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง มีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามและตรวจสอบกระบวนการสื่อสารและผลลัพธ์ของการใช้สื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยตรวจสอบการดำเนินการของกิจกรรมการสื่อสาร การใช้สื่อ และผลลัพธ์ที่ได้จากการสื่อสาร ตลอดจนผลสะท้อนกลับ (Feedback) และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการสื่อสาร เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ทั้งนี้ การประเมินผลการสื่อสารสามารถวัดและประเมินผลได้หลากหลายวิธี อาทิ การพูดคุยเพื่อสอบถามความรู้ ความเข้าใจ การสังเกตพฤติกรรม การตอบสนองทางวจนะภาษาหรืออวัจนภาษา การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง การสำรวจความพึงพอใจ หรือการสำรวจคะแนนนิยมทางการเมืองในวาระโอกาสต่าง ๆ

กระบวนการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง จำเป็นต้องมีดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการใช้สื่อตามลำดับขั้นตอนที่กำหนด ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพให้บรรลุผลสัมฤทธิ์สูงสุดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยผู้เขียนได้สรุปกระบวนการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองเป็นแผนภาพความสัมพันธ์ ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง

กลยุทธ์การใช้สื่อทางการเมือง: พลังสื่อในการสื่อสารความนิยมทางการเมือง

การกำหนดกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างความนิยมทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง ด้วยการเลือกและกำหนดกลยุทธ์การใช้สื่อที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อทางการเมืองของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสื่อทางการเมืองถือเป็นพลังสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองที่ส่งผลความสำเร็จในการสร้างความนิยมทางการเมือง ดังแนวคิดสำคัญของ วิทยาธร ท่อแก้ว ที่กล่าวว่า กลยุทธ์การใช้สื่อทางการเมืองในการดำเนินการสื่อสารนั้น จำเป็นต้องออกแบบการสื่อสารสองชนิดที่แยกกันให้เข้ากับเป้าหมายทางการเมืองที่สำคัญ 2 ประเภท คือโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความผูกพัน (Affinity) กับผู้นำทางการเมืองคือการสื่อสารเพื่อบำรุงรักษา (Maintenance Communication) และการสื่อสารเพื่อชัยชนะ (Conquest Communication) (วิทยาธร ท่อแก้ว, 2563) สอดคล้องกับ สิทธิพันธ์ พูนเอียด และคณะ ที่กล่าวถึงกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์และความนิยมทางการเมืองว่าจำเป็นต้องมีการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในทุกช่องทางการสื่อสารแบบดั้งเดิมและสื่อใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่ความมีชื่อเสียง การได้รับความสนับสนุน และการยอมรับจากประชาชน (สิทธิพันธ์ พูนเอียด และคณะ, 2566) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกรัตน์ คำสิงห์ และคณะ พบว่ากลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารทางการเมือง ประกอบด้วยกลยุทธ์การใช้สื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ (เอกรัตน์ คำสิงห์ และคณะ, 2564) ซึ่งการสื่อสารผ่านสื่อที่หลากหลายจะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทางการเมืองได้ทุกกลุ่ม ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด (Newman, B. J. et al., 2018) สอดคล้องกับ มณี ศรีสมุทร และวิทยาธร ท่อแก้ว กล่าวถึงสำคัญของกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารทางการเมืองจะสร้างการรับรู้ การยอมรับ ความจดจำ และความรู้สึกที่ดีที่ประทับใจตลอดจนการสร้างความนิยมทางการเมืองให้เกิดขึ้น (มณี ศรีสมุทร และวิทยาธร ท่อแก้ว, 2567) ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพจึงเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างความนิยมทางการเมืองให้เกิด ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้อง และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทางการเมือง ประกอบไปด้วย สื่อบุคคล (Personal Media) สื่อพื้นบ้าน (Folk Media) สื่อชุมชน (Community Media) สื่อกิจกรรม (Activity Media) สื่อนิทรรศการ (Exhibition Media) สื่อกลางแจ้ง (Outdoor Media) สื่อออนไลน์ (Online Media) และสื่อมวลชน (Mass Media) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สื่อบุคคล (Personal Media) กลยุทธ์การใช้สื่อบุคคลในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง โดยใช้สื่อบุคคล (Personal Media) ที่เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล (Influence) ต่อผู้รับสารที่เป็นเป้าหมายทางการเมือง โดยใช้ทั้งการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Oral Communication) และการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Oral Communication) ด้วยการสื่อสารโดยการพูดจา พบปะ พูดคุย ปราศรัย สนทนา เล่าเรื่อง บรรยาย หรืออภิปราย เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อใจ ความไว้วางใจหรือศรัทธากับผู้รับสารได้ด้วยการให้ข้อมูลการประชาสัมพันธ์ การโฆษณาชวนเชื่อ หรือการโน้มน้าวใจให้บรรลุเป้าหมายของการสื่อสารที่กำหนด ทั้งนี้สื่อบุคคล (Personal Media) ที่เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ต้องเป็นกลุ่มที่เป็นที่รู้จักได้รับความนิยม ความเชื่อถือ และเป็นที่รู้จักในชุมชนหรือสังคม อย่างกว้างขวาง อาทิ ผู้นำทางการเมือง นักการเมือง นักร้อง นักแสดง ผู้นำชุมชนชาวบ้าน หรือบุคคลที่ได้รับการยอมรับในชุมชนหรือสังคม

2. สื่อพื้นบ้าน (Folk Media) กลยุทธ์การใช้สื่อพื้นบ้านในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมือง โดยใช้สื่อที่ถูกผลิตหรือสร้างจากบุคคลในชุมชนที่สะท้อนถึงสาร (Message) หรือเนื้อหา (Content) ที่แสดงถึงความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี วิถีชีวิต หรือวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนนั้นได้อย่างลึกซึ้งและกลุ่มเล็ก โดย สุรพงษ์ โสธนะเสถียร ได้กล่าวถึงสื่อพื้นบ้านว่าเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ประกอบด้วย ความรู้สึก ความคิด การกระทำ และความสัมพันธ์อยู่ในจิตใจของคนในชุมชน ดังนั้นใช้สื่อพื้นบ้าน (Folk Media) ในการสื่อสารทางการเมืองจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะเครื่องมือในการเชื่อมประสานคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ในการสื่อสารทางการเมืองเพื่อนำเสนอเนื้อหา เผยแพร่ข้อเท็จจริง และข่าวสารทางการเมือง ตลอดจนการสร้างความนิยมทางการเมืองให้เกิดขึ้นกับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมืองต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมของชุมชน อาทิ งานบุญประเพณี งานพิธีกรรม หรืองานเฉลิมฉลองในวาระโอกาสต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมการรณรงค์ทางการเมืองที่กำหนดขึ้น เช่น การแสดงโขนลิเก เพลงเกี่ยวข้าว เพลงอีแซว เพลงโคราช การแสดงหนังตะลุง หรือมโนราห์ เป็นต้น (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2563) โดยกลยุทธ์การใช้สื่อพื้นบ้านในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมือง สามารถดำเนินการด้วยการสอดแทรกเนื้อหาทางการเมืองผสมผสานเข้ากับรูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอสื่อพื้นบ้านต่าง ๆ ได้ในลักษณะของการสอดแทรกในการให้ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ หรือการโฆษณาทางการเมือง อาทิ การผสมผสานเข้ากับกิจกรรมการเล่น การแสดง บทการแสดง บทละคร บทเพลง พิธีกรรม นิทาน หรือบทสนทนา ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงและผสมผสานให้กลมกลืนกับบริบทของสื่อพื้นบ้าน ตัวอย่างเช่น การสื่อสารทางการเมืองผ่านหนังตะลุง เพลงขอล้านนา หรือหมอลำ เป็นต้น

3. สื่อชุมชน (Community Media) กลยุทธ์การใช้สื่อชุมชนในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมือง โดยใช้สื่อเพื่อการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ที่อยู่ในพื้นที่ตั้งของชุมชน และกำหนดกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารคือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในชุมชนเท่านั้น โดยลักษณะของสื่อชุมชน (Community Media) จะมีความคุ้นเคยใกล้ชิดและเข้าถึงง่าย ตลอดจนสามารถเปิดรับสื่อได้อย่างสะดวกสบาย เหมาะสม และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน โทรทัศน์ชุมชน จดหมายข่าว หรือป้ายประกาศในชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้การสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ของนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง โดยการใช้สื่อชุมชน (Community Media) จำเป็นต้องเชื่อมโยงผ่านผู้นำชุมชนประเภทต่าง ๆ อาทิ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประธานชุมชน สมาชิกสภาท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุข ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้นำทางศาสนา

4. สื่อกิจกรรม (Activity Media) กลยุทธ์การใช้สื่อกิจกรรมในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมือง โดยใช้สื่อกิจกรรม (Activity Media) หรือการกระทำที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในกิจกรรม การทำส่วนหนึ่งส่วนใดที่กำหนดไว้ (Action) เพื่อให้เกิดการรับรู้และเรียนรู้ ด้วยการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจการปฏิบัติงาน หรือการลงมือทำอย่างมีจุดหมาย และเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ทักษะ พฤติกรรม หรือประสบการณ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาทิ กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมสานสัมพันธ์ กิจกรรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน กิจกรรมจิตอาสา หรือกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ ผ่านการประชุมการสัมมนา การเสวนา การอบรม การนัดพบหารือ หรือการทัศนศึกษาดูงาน ทั้งนี้การใช้สื่อกิจกรรมในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง สามารถออกแบบให้ร่วมกับกิจกรรมของชุมชนหรือสังคมที่เกิดขึ้นในวาระหรือโอกาสต่าง ๆ ได้

ในลักษณะของการผสมผสานกิจกรรมทางการเมืองให้สอดคล้อง เหมาะสม และเข้ากับบริบทของชุมชนหรือสังคม นั้น ๆ เช่น กิจกรรมจิตอาสาในการพัฒนาชุมชน กิจกรรมร่วมงานบุญประเพณี ต่าง ๆ หรือกิจกรรมร่วมเฉลิมฉลอง ในวาระโอกาสสำคัญ เป็นต้น

5. สื่อนิทรรศการ (Exhibition Media) กลยุทธ์การใช้สื่อนิทรรศการในการสื่อสารเพื่อการสร้างค่านิยมทางการเมือง โดยใช้สื่อที่มีการนำเสนอในพื้นที่ขอบเขตหรือสถานที่ที่กำหนด ซึ่งประกอบไปด้วย สื่อหลายชนิด หรือสื่อประสมต่าง ๆ มาผสมผสานกัน และสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสที่หลากหลาย เช่น วัตถุ กราฟิก บอร์ดหุ่นจำลอง อนันตรทัศน์ สื่อเสียง หรือสื่อวิดีโอ เป็นต้น ด้วยการชม การเห็น การฟัง การสัมผัส หรือการดมกลิ่น ซึ่งสามารถกระตุ้นให้ผู้รับสารได้รับรู้ถึงประสบการณ์ที่แปลกใหม่และหลากหลายมิติ ทำให้เกิดความสนใจ การตอบสนอง และสามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้รับสารได้ ซึ่งการใช้สื่อนิทรรศการ (Exhibition Media) ในการสื่อสารทางการเมือง มีการใช้สื่อนิทรรศการในการให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง ผลงานทางการเมือง หรือผลการดำเนินงานทางการเมืองต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ นิทรรศการเคลื่อนที่ นิทรรศการชั่วคราว นิทรรศการกึ่งถาวร นิทรรศการถาวร ตลอดจนไปถึงนิทรรศการเสมือนจริง (Virtual Exhibition)

6. สื่อกลางแจ้ง (Outdoor Media) กลยุทธ์การใช้สื่อกลางแจ้งในการสื่อสารเพื่อการสร้างค่านิยมทางการเมือง โดยใช้สื่อเฉพาะกิจเพื่อการโฆษณา หรือประชาสัมพันธ์ทางการเมืองที่มีบทบาทใหญ่ และมีลักษณะการนำเสนอหรือเผยแพร่ในพื้นที่เปิดเผยและสาธารณะชน หรือประชาชนทั่วไปสามารถรับรู้และเข้าถึงได้ในทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ และทุกระดับการศึกษา ตลอดเวลา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการสร้างความสนใจ กระตุ้นการรับรู้ และให้สะดุดตาต่อผู้พบเห็น ด้วยภาพขนาดใหญ่เสียงหรือข้อความที่สั้น กระชับ และเข้าใจง่ายซึ่งเราสามารถพบเห็นสื่อกลางแจ้ง (Outdoor Media) ได้ทั้งแบบเคลื่อนที่และไม่เคลื่อนที่ ในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ทางการเมืองในช่วงเวลาของการเลือกตั้งทั่วไป ทั้งในระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น ตามพื้นที่สัญจรหรือคมนาคมทั่วไป ตลอดจนตามพื้นที่สาธารณะ หรือบริเวณอาคารในชุมชนทั่วไป เช่น ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ (Billboard) รถแห่ ป้ายแบบปฏิสัมพันธ์หรืออิเล็กทรอนิกส์ (Tri Vision) สื่ออาคาร (Tower Vision) ป้ายตามเสาไฟ ป้ายโฆษณาทาง (Cutout) ป้ายโฆษณาหรือโปสเตอร์ เป็นต้น

7. สื่อออนไลน์ (Online Media) กลยุทธ์การใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารเพื่อการสร้างค่านิยมทางการเมือง โดยใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการสื่อสารระหว่างเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ในลักษณะการสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction) ด้วยการสร้างสื่อสาร เผยแพร่ หรือแลกเปลี่ยนเนื้อหาดิจิทัล (Digital Content) ระหว่างกันของผู้ส่งสาร (Sender) และผู้รับสาร (Receiver) ที่สามารถสลับบทบาทในการสื่อสารระหว่างกันได้ ผ่านรูปแบบของข้อมูลข่าวสาร ภาพนิ่ง เสียง วิดีโอ ข้อความ กราฟิก หรือมัลติมีเดียต่าง ๆ ในทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในอุปกรณ์อัจฉริยะต่าง ๆ (Smart Devices) เช่น บล็อก (Bloggng) เอ็กช หรือทวิตเตอร์ (X or Twitter) เฟสบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube) ฟริก (Flickr) ไลน์ (LINE) หรือติกต็อก (TikTok) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิทยากร ท่อแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารของหัวหน้าคณะเพื่อหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า การใช้สื่อใหม่และเทคโนโลยีโซเชียลมีเดียอย่าง Facebook X หรือ Twitter Instagram และ TikTok เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่

รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย (วิทยากร ท่อแก้ว, 2568) ทั้งนี้ ในการใช้สื่อออนไลน์ (Online Media) ในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองในปัจจุบันได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางด้วยประสิทธิภาพในการสื่อสารที่รวดเร็ว ทันที และเข้าถึงได้ง่าย

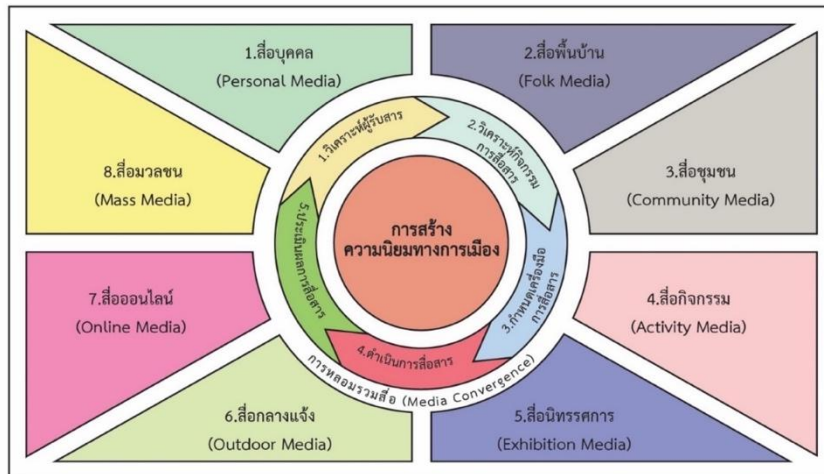
8. สื่อมวลชน (Mass Media) กลยุทธ์การใช้สื่อมวลชนในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง โดยใช้สื่อมวลชน (Mass Media) ที่ผู้ส่งสารเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลที่ปฏิบัติงานภายใต้วิชาชีพสื่อสารมวลชน ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการส่งสารไปยังผู้รับสาร (Receiver) ที่เป็นมวลชน (Mass) ในชุมชนหรือสังคม ภายใต้มาตรฐานและจริยธรรมหรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ โดยเฉพาะความถูกต้อง ความจริง ความเป็นกลาง ความน่าเชื่อถือ และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของสื่อมวลชน (Mass Media) และถือเป็นบทบาทสำคัญของสื่อมวลชนในการเป็นผู้นำเสนอข่าวสาร ความคิดเห็น ให้การศึกษา หรือสร้างการรับรู้แก่สังคม และการชี้นำสังคม (Agenda Setting) ให้ตระหนักถึงความสำคัญทางการเมืองต่อสังคมและชุมชน ดังนั้นการใช้สื่อมวลชน (Mass Media) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความนิยมทางการเมืองผ่านการโฆษณาทางการเมือง การประชาสัมพันธ์และการรณรงค์ทางการเมือง เพื่อให้เกิดกระแสการยอมรับ ความชอบ ความไว้วางใจ ความศรัทธา และการให้ความสนับสนุนทางการเมืองต่าง ๆ ในฐานะสื่อหลักหรือสื่อกระแสหลัก (Mainstream Media) ของสังคม อาทิ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร หรือนิตยสาร

กลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง ที่จำเป็นต้องกำหนดกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้รับสารทางการเมืองในบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย

บทสรุป

การสื่อสารทางการเมืองด้วยกระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสื่อสารทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง โดยมุ่งเน้นกระบวนการใช้สื่อ (Process) ซึ่งประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ผู้รับสาร การวิเคราะห์กิจกรรมการสื่อสาร การกำหนดเครื่องมือการสื่อสาร การดำเนินการสื่อสาร และการประเมินผลการสื่อสาร ตลอดจนกลยุทธ์การใช้สื่อ (Strategies) ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อชุมชน สื่อกิจกรรม สื่อนิทรรศการ สื่อกลางแจ้ง สื่อออนไลน์ และสื่อมวลชน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการวางแผนและเลือกใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้กับนักการเมือง กลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมือง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบททางการเมืองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้เขียนได้สรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองเป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการและกลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อการสร้างความนิยมทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- บัณฑิต จันทรโรจนกิจ. (2564). การศึกษาการสื่อสารของพรรคการเมืองผ่านแนวคิดเรื่องการตลาดการเมือง (Political Marketing) เพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองไทย: กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันพระปกเกล้า.
- มณี ศรีสมุทร และวิทยาธร ท่อแก้ว. (2567). กลยุทธ์การใช้หนังสือพิมพ์เฉพาะกิจเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(2), 11-22.
- วนภรณ์ จักรมานนท์ และคณะ. (2564). การใช้สื่อพื้นบ้านเพื่อให้ความรู้ทางการเมือง. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ, 6(1), 45-56.
- วิทยาธร ท่อแก้ว. (2563). ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการรณรงค์ทางการเมืองและสังคม: หลักและทฤษฎี การสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นขั้นสูง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- _____. (2568ก). แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสารของหัวหน้าพรรคเพื่อหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8(2), 176-188.
- _____. (2568ข). แนวทางการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปี 2568. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8(3), 56-71.
- สิทธิพันธ์ พูนเอียด และคณะ. (2566). การสื่อสารสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นยุคใหม่. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 15(2), 13-22.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2563). ทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกร มีสุข และคณะ. (2566). รูปแบบการสื่อสารในการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 1(6), 45-64.

เอกรัตน์ คำสิงห์ และคณะ. (2564). กลยุทธ์การใช้สื่อในการสื่อสารผลงานของนายกเทศมนตรีตำบลท่าก๊อ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 5(2), 149-168.

Lipschultz, J. H. (2022). Social media and political communication. Routledge: Milton Park.

Newman, B. J. et al. (2018). Race, place, and building a base: Latino population growth and the nascent Trump campaign for president. Public Opinion Quarterly, 82(1), 122-134.

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชน: การพัฒนาและ บทสะท้อนจากการปฏิบัติ*

SUSTAINABLE ENVIRONMENTAL MANAGEMENT LEARNING ACTIVITY PACKAGE FOR COMMUNITIES: DEVELOPMENT AND PRACTICE REFLECTIONS

กิตติยา ฤทธิภักดี*, มนตรี กุมวาปี, ทศนีย์ โพธิ์ขวัญ

Kittiya Rittipakdee*, Pawannarat Prateungthai, Thrittha Naruphai

วิทยาลัยชุมชนสตูล สตูล ประเทศไทย

Satun Community College, Satun, Thailand

*Corresponding author E-mail: Kittiya.c2517@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในชุมชน โดยเน้นการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาและบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนและชุมชน กิจกรรมเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อม เข้ากับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรงและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา กระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและความต้องการ ด้วยการสำรวจข้อมูลและสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน 2) การออกแบบชุดกิจกรรม ครอบคลุมเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากร และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม พร้อมแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน 3) การพัฒนาและผลิตสื่อ เช่น อินโฟกราฟิก กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ 4) การนำไปทดลองใช้จริงในชุมชน โดยเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 5) การประเมินผลและปรับปรุงจากผลการเรียนรู้ ผลการดำเนินงานพบว่า ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อสังคม ขณะที่ชุมชนมีความพึงพอใจเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และขยายผลแนวคิดไปสู่การดำเนินงานอื่น ๆ เช่น การตั้งคณะทำงานสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่งผลให้เกิดการจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้พลังงานอย่างรู้คุณค่า นอกจากนี้ ชุดกิจกรรมส่งเสริมให้ชุมชนกลายเป็น “องค์กรและชุมชนแห่งการเรียนรู้” โดยชุมชนมีบทบาทร่วมวางแผน ออกแบบ และประเมินผลกิจกรรม สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความร่วมมือในระยะยาว ผลลัพธ์สะท้อนการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ และการรวมกลุ่มของชุมชน สถานศึกษากลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน แสดงถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับชุมชน

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, การมีส่วนร่วมของชุมชน, การจัดการสิ่งแวดล้อม, ชุมชนยั่งยืน

Abstract

This article presents an approach to developing a learning activity package aimed at sustainable environmental management within communities. The design of the activities is tailored to align with the specific environmental issues and contextual factors of each locality, emphasizing participatory processes involving both learners and community members. The activities link environmental problems—such as waste, wastewater, and inefficient resource use—with systematic community development to foster direct experience and motivation for active problem-solving. The development process consists of five main steps: 1) analyzing target groups and their needs through community data surveys and focus group discussions with community leaders; 2) designing the activity package, which covers environmental content, resource management, and promotion of participation, accompanied by pre- and post-learning assessments; 3) developing and producing media materials, such as infographics and hands-on activities; 4) piloting the activities within the community, focusing on experiential learning and knowledge exchange; and 5) evaluating and refining the package based on learning outcomes. Results indicate that learners effectively connect knowledge with real-life contexts, enhancing critical thinking, collaboration skills, and social responsibility. Meanwhile, communities express high satisfaction, recognize the importance of participation, and extend the initiative to other projects, such as establishing environmental working groups and promoting efficient resource use. This has led to more effective community resource management, including energy conservation. Furthermore, the activity package fosters the transformation of communities into “learning organizations and communities,” with community members actively involved in planning, designing, and evaluating activities. This cultivates a sense of ownership and long-term collaboration. Outcomes reflect positive changes across behavioral, cognitive, skill-based, and social dimensions, with educational institutions serving as hubs for community-based learning. The study underscores the significance of participatory learning management in promoting sustainable development at the community level.

Keywords: Learning Activity Package, Community Participation, Environmental Management, Sustainable Community

บทนำ

ในปัจจุบัน ความท้าทายที่สำคัญที่สุดในระดับโลกคือปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งไม่เพียงแต่มีผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์โดยตรง แต่ยังขยายไปถึงการทำลายระบบนิเวศที่รองรับการดำรงชีพของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด (United Nations, 2015) ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การขาดแคลนน้ำ หรือการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะ ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อทุกระดับของสังคม (Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), 2021) โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นที่มักเผชิญกับปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เหมาะสม การขาดแคลนข้อมูลและความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว (World Bank, 2020) การเรียนรู้ในบริบทของชุมชนจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นเพื่อรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นสามารถช่วยให้ชุมชนเข้าใจและรู้จักปัญหาของตนเองในเชิงลึก และสามารถนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ที่ยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างตรงจุด (Sterling, S., 2010); (UNESCO, 2017) ในขณะเดียวกัน ฐานทุนของชุมชน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนธรรมชาติ ทุนการเงิน และทุนวัฒนธรรม ถือเป็นทรัพยากรสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการตนเองและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน (อนุธิดา น้อยพรม, 2661) ขณะที่ทุนกายภาพ เช่น โรงเรียน มัสยิด และโครงสร้างพื้นฐานที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาครัฐ ก็มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ทุนทางสังคม ในมิติ bonding, bridging, และ linking capital ยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือภายในชุมชนและเชื่อมโยงกับภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายและศักยภาพของชุมชนในการจัดการตนเอง (Woolcock, M. & Narayan, D., 2000) ภาครัฐจึงควรมีบทบาทในการส่งเสริมทุนทางสังคมเหล่านี้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนอย่างยั่งยืน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 11 และ 12 ซึ่งเน้นการพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สื่อหรือนวัตกรรมเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สื่อการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนมาก ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงเกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมและสื่อการเรียนเหล่านั้น ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมที่ครูใช้ประกอบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษาและใช้สื่อต่างๆ ในชุดกิจกรรมที่ผู้สอนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนซึ่งชุดกิจกรรม ถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประยุกต์จากทฤษฎี เทคนิค หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสม มีลักษณะโดดเด่นแปลกใหม่ เป็นการเฉพาะของแต่ละชุดกิจกรรมนั้น ๆ ชุดกิจกรรม มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และเป็นสื่อนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมช่วยสร้างความสนใจ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ได้ดี (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2560)

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในบทความนี้ ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทั้งผู้เรียนและชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จริง การมีส่วนร่วมดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรับมือกับปัญหา แต่ยังส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม (sense of ownership) และความรับผิดชอบของสมาชิกในชุมชนต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนเอง (Pretty, J., 1995); (Chawla, L. & Cushing, D. F., 2007); (วัฒนา ไชยสวัสดิ์ และชัชวาลย์ แสนช่าง, 2564)

กระบวนการออกแบบกิจกรรมเน้นการบูรณาการความรู้เชิงวิชาการเข้ากับการปฏิบัติจริงผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน เริ่มจากการสำรวจและระบุปัญหาสิ่งแวดล้อมในบริบทจริง การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับชุมชนเพื่อระบุสาเหตุและแนวทางแก้ไข และการพัฒนากิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (experiential learning) ตามแนวคิดของ Kolb, D. A. (Kolb, D. A., 1984) โดยกิจกรรมต่าง ๆ มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง (Sterling, S., 2001); (สุชาติ ม่วงศรี และพิชญ์สินี รัตนชัย, 2563)

แนวทางการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะเมื่อเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสามารถขยายผลสู่ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ผ่านการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งสถานศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวทางของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) อย่างเป็นรูปธรรม

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ความหมายของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเป็น “สื่อประสม” (Multimedia Learning Package) ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อประกอบ คู่มือสำหรับครู และเครื่องมือประเมินผล ถูกออกแบบมาอย่างมีระบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองหรือร่วมกิจกรรมกับเพื่อนภายใต้การแนะนำของครูผู้สอน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน (Good, C. V., 1973); (Bransford, J. D. et al., 2000); (Merrill, M. D., 2002) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอิงจากแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่ได้รับการยอมรับทางวิชาการ เพื่อสร้างความมั่นคงทางวิธีวิทยา และสอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนในแต่ละบริบท โดยมีแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดพื้นฐานในการจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการสร้างชุดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและหลักการ โดยมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดหลัก 5 หลักการ ดังนี้

แนวคิดที่ 1 ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการนำหลักจิตวิทยามาระยุกต์ใช้ ในการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความถนัด ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ความแตกต่างระหว่างบุคคล มีหลายด้าน คือ สติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ ความต้องการด้าน ร่างกาย อารมณ์ เป็นต้น เลือกการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่สุด

แนวคิดที่ 2 ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการสอนที่ยึดครูเป็นแหล่งเรียนรู้ มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนด้วยการใช้ความรู้จากสื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ โดยจัดให้ ตรงกับเนื้อหาและประสบการณ์ตามบทเรียน ครูจะถ่ายทอดความรู้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ นักเรียนจะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสิ่งที่ครูได้เตรียมไว้ในรูปของชุดกิจกรรม

แนวคิดที่ 3 การใช้สื่อดิจิทัลอุปกรณ์ในรูปแบบของการจัดระบบการใช้สื่อการสอนมาใช้ ในการสอน และใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน จึงผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็น ชุดกิจกรรม

แนวคิดที่ 4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยกัน และมีทักษะการแสดงออก จึงนำมาสู่การผลิตสื่อออกมาในรูปแบบของชุดกิจกรรม

แนวคิดที่ 5 การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ โดยยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มา ใช้โดยจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นแบบเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง ทราบผลการตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานของตนเองว่าถูกหรือผิดอย่างไร มีการเสริมแรงให้กับนักเรียน และนักเรียน ต้องได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตอน ความสามารถและความสนใจของตนเอง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556ก)

แนวคิดทางการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การจัดการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องตั้งอยู่บนแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความสามารถให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง ชุมชน และบริบททางสังคม โดยกระบวนการเรียนรู้ควรเอื้อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม แนวคิดหลักที่สำคัญประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมคือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรุกในการตั้งคำถาม สำรวจ วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในบริบทจริง โดยมุ่งสร้างความรู้ร่วมกัน มากกว่าการถ่ายทอดข้อมูลแบบทางเดียว แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎี Critical Pedagogy ของ Freire, P. ซึ่งได้สรุปว่าการศึกษาคควรเป็นพื้นที่ของการวิพากษ์และปลดปล่อย (liberation) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม (Freire, P., 1970) นอกจากนี้ยังสัมพันธ์ กับแนวทาง Active Learning และ Experiential Learning ของ Kolb, D. A. ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนในกลุ่ม และการสะท้อนผลการเรียนรู้ (reflection) (Kolb, D. A., 1984) ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม และความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Pretty, J., 1995)

2. การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative-based Learning) ในโลกที่เผชิญกับความซับซ้อน และการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการคิดนอกกรอบ กระบวนการนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าทดลอง ตั้งคำถาม ออกแบบ และสร้างแนวทางแก้ปัญหาใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทจริง โดยใช้กรอบคิดแบบ Constructivism (Piaget, J., 1973); (Vygotsky, L. S., 1978) ซึ่งย้ำว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้จากประสบการณ์ตรง รวมทั้งเชื่อมโยงกับกระบวนการ Design Thinking (Brown, T., 2009) ที่เน้นการคิดออกแบบเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ตัวอย่างของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เช่น การออกแบบกิจกรรมรณรงค์ สิ่งแวดล้อม การสร้างสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ หรือการพัฒนาโครงการพลังงานทดแทนในระดับท้องถิ่น

3. การเรียนรู้แบบมีชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) การเรียนรู้แบบมีชุมชนเป็นฐาน (CBL) คือแนวทางที่เชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทจริงของชุมชน โดยใช้ปัญหาและทรัพยากรในท้องถิ่นเป็น ศูนย์กลางของการเรียนรู้ แนวคิดนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง เห็นความเชื่อมโยงระหว่างระบบสังคม

วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและความตระหนักรู้ต่อส่วนรวม (Smith, G. A., 2002) กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวมักประกอบด้วย การสำรวจชุมชน การทำเวทีแลกเปลี่ยน การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และกิจกรรมจิตอาสา แนวทางนี้สอดคล้องกับหลักการของ Education for Sustainability (UNESCO, 2017) ที่เน้นการบูรณาการระหว่างความรู้ การลงมือทำ และคุณลักษณะด้านจริยธรรมเพื่อสร้างพลเมืองที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการสร้างชุดกิจกรรม จำเป็นต้องศึกษาถึงองค์ประกอบหลักของชุดกิจกรรม เพื่อนำมากำหนดองค์ประกอบหลักของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะสร้างขึ้น โดยมีนักการศึกษากล่าวถึงองค์ประกอบหลักของชุดกิจกรรม ดังนี้

1. คำชี้แจง (Prospectus) อธิบายถึงความสำคัญของจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายในชุดกิจกรรม สิ่ง que ผู้เรียนจะต้องรู้ก่อนและขอบข่ายของกระบวนการเรียนทั้งหมดในชุดกิจกรรม
  2. จุดมุ่งหมาย (Objectives) คือ ข้อความที่แจ่มชัด และไม่กำกวมที่กำหนดว่าผู้เรียน จะประสบความสำเร็จอะไรหลังจากเรียนแล้ว
  3. การประเมินผลเบื้องต้น (Pre - Assessment) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อให้ทราบว่า ผู้เรียนอยู่ในระดับใดในการเรียนการสอนนั้นและดูว่าสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายเพียงใด การประเมินผลเบื้องต้นนี้อาจอยู่ในรูปแบบของการทดสอบข้อเขียน ปากเปล่า การทำงาน ปฏิบัติการ ตอบสนอง หรือคำถามง่ายๆ เพื่อให้รู้ถึงความต้องการและความสนใจ
  4. การกำหนดกิจกรรม (Enabling Activities) คือ การกำหนดแนวทาง และวิธีเพื่อไปสู่จุดหมายที่วางไว้ โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย
  5. การประเมินผลขั้นสุดท้าย (Post - Assessment) เป็นข้อสอบเพื่อวัดผลหลังเรียนจากการศึกษาประเภทและองค์ประกอบของชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้
- สุพิชชานันท์ โชติวรธอนันต์ เสนอว่า ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบสำคัญ (สุพิชชานันท์ โชติวรธอนันต์, 2561) ได้แก่

1. ชื่อกิจกรรม
2. คำนำ
3. คำชี้แจงสำหรับครู
- 4) คำชี้แจงสำหรับผู้เรียน
- 5) สารระสำคัญ/จุดประสงค์
- 6) ใบความรู้/ ใบกิจกรรม
- 7) แบบทดสอบ
- 8) แผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนในการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้

อุดมวดี วรรณกุล ได้สรุปขั้นตอนในการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ออกมาเป็นขั้นตอนหลัก 5

ขั้นตอนได้ (อุดมวดี วรรณกุล, 2564) ดังนี้

1. กำหนดเนื้อหาสาระ แนวคิดสำคัญของเรื่องที่ต้องการจะนำไปทำชุดกิจกรรมและแบ่งหน่วย การสอนการสอนออกเป็นเรื่องย่อย ๆ ที่ครูสามารถถ่ายทอดในภายในเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละชุดกิจกรรม
2. กำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุของแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านความรู้และด้าน พฤติกรรม
3. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลของกิจกรรมนั้น ๆ รวมถึงมีแบบวัด ประเมินผลโดยมีเกณฑ์ที่ชัดเจน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. ผลิชุดกิจกรรมการเรียนรู้และหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
5. ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ขั้นตอนที่วางแผนไว้ มีการทำแบบทดสอบวัดผลก่อนและหลัง เพื่อดูพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

ประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้ให้ความหมายของ การทดสอบประสิทธิภาพ (Efficiency Testing) หมายถึง การ หาคุณภาพของสื่อหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพิจารณาตามขั้นตอนของการพัฒนาสื่อหรือชุดกิจกรรม การเรียนรู้ สำหรับการทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงหมายถึง การนำสื่อหรือชุดกิจกรรม การเรียนรู้ไปทดสอบเพื่อตรวจสอบคุณภาพ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดการสอนมีขั้นตอน ดังนี้

การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการเรียนรู้เป็นกระบวนการหาคุณภาพของสื่อหรือชุดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้ 2 ขั้นตอน คือ การทดสอบประสิทธิภาพการเบื้องต้น โดยทำการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม และการทดสอบประสิทธิภาพการสอนจริง ในการหาประสิทธิภาพควรดำเนินการ การใน 3 ประการ คือ 1) การหาประสิทธิภาพสื่อหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยศึกษากิจกรรมระหว่างเรียนหรือ งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำ E1 จึงหมายถึง กระบวนการ คือ กิจกรรมระหว่างเรียน E2 หมายถึง ผลลัพธ์ คือ การ ทดสอบหลังเรียน 2) การหาพัฒนาการหรือความก้าวหน้าของผู้เรียนเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ และ 3) การ หาความพึงพอใจหรือความคิดเห็นของผู้สอนและผู้เรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดเกณฑ์การ ทดสอบประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับประเภทของเนื้อหาในสื่อหรือชุดกิจกรรม การเรียนรู้ โดยเริ่มจากสูงสุดแล้วลดต่ำลงมา คือ 90/90 85/85 80/80 และ 75/75 การยอมรับประสิทธิภาพของสื่อ หรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะยอมรับเมื่อเท่ากับเกณฑ์ที่กำหนด สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน +2.5% และต่ำ กว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน -2.5%

กระบวนการออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อม

แนวคิด ADDIE Model

ADDIE Model ADDIE Model เป็นแบบจำลองยอดนิยมในวงการศึกษา เนื่องจากมีความยืดหยุ่นสูงและ ช่วยให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมและพัฒนาสื่อให้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ (วัชรพล วิบูลยศรีน, 2557) โดยมี ขั้นตอนหลัก ได้แก่ วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ดำเนินการ และประเมินผล ซึ่งช่วยให้สามารถสะท้อนและปรับปรุง

กระบวนการได้อย่างเป็นระบบ พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อย่างไรก็ตาม โมเดลนี้มีข้อจำกัดเรื่องความเป็นลำดับขั้นที่ตายตัว ไม่เหมาะกับสถานการณ์ที่ต้องการความยืดหยุ่นและการปรับเปลี่ยนรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคที่ Agile และ Iterative Methodology เป็นที่นิยม การประเมินผลที่มักเกิดขึ้นในช่วงท้ายอาจทำให้แก้ไขปัญหาล่าช้าเกินไป จึงควรพิจารณาโมเดลวงจรย้อนกลับ เช่น Dick and Carey หรือ SAM (Sequence Analysis Model) ที่เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการเลือกใช้ควรพิจารณาจากลักษณะผู้เรียน เนื้อหา และบริบทอย่างรอบคอบ (Allen, M. W., 2012)

การออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชน

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลควนโดน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้นำครอบครัวและชุมชนในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือแนวทางแก้ไขปัญหในระดับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ชุดกิจกรรมยังมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวกที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐาน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นตามหลักของการออกแบบและพัฒนาระบบการสอน อย่างมีระบบตามหลักการ ADDIE Model (Kelvin, K., 2008) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 Analysis โดยวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

วิเคราะห์ผู้เรียน การวิเคราะห์ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและเนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นกลุ่มผู้นำครอบครัวที่มีประสบการณ์ชีวิตสูง เข้าใจบริบทครอบครัวและชุมชนดี รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัว การวิเคราะห์ครอบคลุมความพร้อมทางความรู้ ทักษะ แรงจูงใจในการเรียนรู้ และข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อม เพื่อออกแบบวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และสื่อการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหามลพิษในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยอิงบริบทและความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพตามงานวิจัยที่พบว่าการบูรณาการประสบการณ์ตรงกับเนื้อหาวิชาการช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอน การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมควรมีลักษณะยืดหยุ่นและเพิ่มรายละเอียดเพื่อรองรับความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสม แผนการเรียนรู้ที่ดีควรมีความเฉพาะเจาะจง ครอบคลุม และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์จริงโดยไม่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมเชิงรุก (Active Learning) ที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าสนใจ การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนแผนตามบริบทและข้อจำกัดต่างๆ และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและชุมชน

การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมสำหรับชุมชนควรใช้วิธีการประเมินที่ครอบคลุมทั้งกระบวนการและผลงานของผู้เรียน โดยเน้นการประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การปฏิบัติจริง และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ เช่น การเข้าเรียน การมีส่วนร่วม การนำความรู้ไปใช้ในชุมชน รวมถึงการประเมินเจตคติและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การประเมินควรใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบประเมินตนเอง แบบประเมินจากครูหรือผู้นำชุมชน การสังเกตพฤติกรรม และการนำเสนอโครงการหรือผลงานที่สะท้อนการเรียนรู้จริง นอกจากนี้ การประเมินควรออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และบริบทของผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมแล้ว การวัดและประเมินผลต้องเน้นการสร้าง ความเข้าใจและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ยั่งยืนในชุมชนผ่านการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมและปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอนที่ 2 Design ศึกษารูปแบบของชุดกิจกรรม โดยออกแบบชุดกิจกรรม 5 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมมีองค์ประกอบและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) กิจกรรม 2) ใบความรู้ และ 3) แบบทดสอบ การใช้งานชุดกิจกรรมเป็นครั้งละ 1 ชุด ระยะเวลาการใช้คือ 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์

ขั้นตอนที่ 3 Development ดำเนินการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทีออกแบบไว้ โดยศึกษาและเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการนำมาจัดทำเป็นสื่อการสอน เพื่อให้ชุดกิจกรรมการสอนที่สร้างขึ้นใช้งานได้ดีและมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

1. เนื้อหาของชุดกิจกรรม แบ่งเนื้อหา ดังนี้
  - หน่วยที่ 1 การจัดการขยะมูลฝอย
  - หน่วยที่ 2 การจัดการน้ำเสีย
  - หน่วยที่ 3 การจัดการพลังงาน
  - หน่วยที่ 4 การส่งเสริมการใช้วัสดุรีไซเคิลและวัสดุที่ยั่งยืน
  - หน่วยที่ 5 การสร้างและการบำรุงรักษาพื้นที่สีเขียว
2. การจัดการเรียนรู้ ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ 5 ครั้ง ดังนี้
  - ครั้งที่ 1 ความสามารถในการจัดการขยะมูลฝอย
  - ครั้งที่ 2 ความสามารถในการน้ำเสีย
  - ครั้งที่ 3 ความสามารถในการจัดการพลังงาน
  - ครั้งที่ 4 ความสามารถในการส่งเสริมการใช้วัสดุรีไซเคิลและวัสดุที่ยั่งยืน
  - ครั้งที่ 5 ความสามารถในการสร้างและการบำรุงรักษาพื้นที่สีเขียว

3. การประเมินผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมของผู้เรียน โดยมีการประเมินดังนี้ 1) ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน (Pre-test/Post-test) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 คือ คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 80% และทำกิจกรรมได้ถูกต้องไม่น้อยกว่า 80% เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ 2) ประเมินทักษะ โดยเน้นทักษะการคิดและปฏิบัติ โดยใช้แบบประเมินทักษะ

(Rubric) การสังเกตพฤติกรรม หรือประเมินผลงานจากกิจกรรม 3) ประเมินเจตคติ โดยวัดการเปลี่ยนแปลงด้านเจตคติ ความสนใจ และจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม ผ่านแบบสอบถาม สัมภาษณ์ การเขียนสะท้อนความคิด และการสังเกตพฤติกรรม โดยใช้ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเป้าหมาย เช่น ความกระตือรือร้นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 4) ประเมินความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้เรียน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจหรือแบบสอบถามเปิด เพื่อสะท้อนมุมมองและข้อเสนอแนะของผู้เรียน ช่วยปรับปรุงชุดกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน

4. ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นด้วยกิจกรรม ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะกระตุ้นความคิดของผู้เรียน ด้วยการกิจกรรมของแต่ละชุดของทั้ง 5 ชุดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 เสริมสร้างความรู้ ดำเนินการสอนเนื้อหา โดยผู้สอนหรือผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจาก ใบความรู้ของแต่ละชุดของทั้ง 5 ชุดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 แสดงความรู้และความสามารถผ่านแบบทดสอบ ผู้เรียนดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมในแบบทดสอบที่เน้นการแสดงความสามารถของผู้เรียนในแต่ละด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของแต่ละ ชุดทั้ง 5 ชุดกิจกรรม

จากนั้นหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม โดยการนำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา จำนวน 2 คน ด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน จำนวน 2 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรม ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะและข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดสอบประสิทธิภาพของ ชุดกิจกรรม โดยการทดสอบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง และทดสอบกลุ่มเล็กซึ่ง ผู้นำครอบครัวที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับ กลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบแบบทดสอบกลุ่มเล็ก จำนวน 30 คน พบว่า ผู้นำครอบครัวเข้าใจกระบวนการ วิธีการใช้งาน และพบว่าคำชี้แจงและคำอธิบายที่มีความซับซ้อนทำให้เข้าใจไม่ตรงกันกับจุดประสงค์ โดยปรับแก้ตามที่กลุ่มทดสอบกลุ่มเล็กให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 Implementation นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลารวม 5 ครั้ง ใช้ครั้งละ 1 ชุดกิจกรรมตามลำดับ โดยชี้แจงการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม จากนั้นดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมตามลำดับโดยเริ่มจากกิจกรรมเพื่อกระตุ้นและนำเข้า สู่เนื้อหาบทเรียน ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนประกอบ และใช้แบบทดสอบเพื่อทดสอบความรู้ และความสามารถแต่ละด้านของการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 5 Evaluation การวัดและประเมินผลกับกลุ่มตัวอย่างเป็นการใช้งานเป็นรายบุคคลโดยใช้กิจกรรมเพื่อประเมินผลผู้เรียนระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมและแบบทดสอบซึ่งแต่ละชุดกิจกรรมผู้เรียนจะได้ทำแบบทดสอบเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการใช้งานชุดกิจกรรมเพื่อประเมินผลผู้เรียนหลังการใช้แต่ละชุดกิจกรรม

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

สามารถนำเสนอกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน

1.1 ระบุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม ควรกำหนดจุดประสงค์อย่างชัดเจนไม่เพียงแค่นี้อาหาทางวิชาการ แต่ยังต้องมีการระบุถึงการพัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะการคิดวิเคราะห์

1.2 เชื่อมโยงกิจกรรมกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง ควรพิจารณาผลลัพธ์ที่คาดหวังไม่เฉพาะด้านวิชาการ แต่ยังต้องรวมถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาความยั่งยืน

1.3 ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

2. การเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมและหลากหลาย

2.1 กิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพิ่มการใช้กิจกรรมที่สามารถนำไปสู่การสร้างความรู้ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมในเชิงลึก เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิพากษ์ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

2.2 จัดให้ผู้เรียนสะท้อนประสบการณ์จากการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้

3. การปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน

3.1 จัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มผู้เรียน ควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากชุมชนและปัญหาจริงที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะในชุมชน การใช้น้ำอย่างประหยัด การฟื้นฟูพื้นที่สีเขียว หรือการลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว

3.2 คำนึงถึงการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเพิ่มกิจกรรมที่เชื่อมโยงการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงกับทฤษฎีในห้องเรียน เช่น การนำความรู้จากการทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4. การใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างการเรียนรู้

4.1 ใช้เครื่องมือหรือแอปพลิเคชันที่ช่วยในการจัดการกิจกรรม โดยเพิ่มเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมต่าง ๆ และใช้แพลตฟอร์มที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน

4.2 ควรเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก เช่น การใช้วิดีโอสารคดีสั้นเพื่อแสดงผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม การใช้เกมจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์ และการใช้แผนที่เชิงระบบเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม สื่อเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น และสามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงในชุมชนของตนเอง

5. การประเมินผลการเรียนรู้

5.1 สร้างตัวชี้วัดที่สามารถประเมินได้ทั้งในระหว่างและหลังการเรียนรู้ ควรกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนในการประเมินการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

5.2 ใช้การประเมินที่ครอบคลุมทั้งการประเมินผลลัพธ์และกระบวนการ รวมถึงการประเมินพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรมต่าง ๆ

5.3 ใช้การประเมินจากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้อาสาผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการจัดการสิ่งแวดล้อม

6. การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6.1 ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ ควรปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยและเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในสังคมและสิ่งแวดล้อม

6.2 รับข้อเสนอแนะจากผู้เรียนและใช้ผลลัพธ์จากการปฏิบัติจริงในการพัฒนากิจกรรมในอนาคต โดยมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและนำข้อคิดเห็นเหล่านั้นมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมต่อไป

บทสะท้อนการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ได้สะท้อนประสบการณ์และการเรียนรู้ใน 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Awareness) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ เริ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เคยมองข้าม เช่น ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นทุกวัน การใช้พลังงานในบ้านโดยไม่รู้เท่าทัน และผลกระทบต่อสุขภาพจากมลภาวะในชุมชน กิจกรรมการสำรวจสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณบ้านและชุมชนช่วยให้เห็นภาพรวมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และตระหนักว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถแก้ไขได้ด้วยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง

2. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) กิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การทำถังขยะเปียก การคัดแยกขยะที่ต้นทาง การทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร หรือการสำรวจปริมาณการใช้น้ำและไฟฟ้าในครัวเรือน ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้ผ่านการสัมผัสจริง เกิดการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อผู้เรียนได้ผ่านประสบการณ์ตรงและสามารถสะท้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง

3. การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในครอบครัว (Family Engagement) หลายครอบครัวเริ่มเปิดพื้นที่ในการสื่อสารเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดประชุมครอบครัวเพื่อกำหนดแนวทางการลดการใช้พลังงาน หรือการตั้งกฎร่วมกันในการแยกขยะ นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งหน้าที่ระหว่างสมาชิก เช่น เด็กเป็นผู้ช่วยคัดแยกขยะ ผู้สูงอายุคอยดูแลถังปุ๋ยหมัก ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในครอบครัวและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

4. ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) ผู้นำครอบครัวสะท้อนว่าหลังจากผ่านกิจกรรม ผู้นำครอบครัวรู้สึกว่ามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงภายในบ้านและชุมชน ไม่เพียงแต่มีการปรับพฤติกรรมของตนเองเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายผลไปสู่เพื่อนบ้าน โดยเชิญชวนให้เข้าร่วมการแยกขยะ หรือแบ่งปันความรู้เรื่องการลดใช้พลังงาน ความรู้สึกเป็นเจ้าของในบทบาทดังกล่าวนำไปสู่ความยั่งยืนของการดำเนินงานและการขยายผลในระดับชุมชน

5. แนวโน้มพฤติกรรมที่ยั่งยืน (Sustainable Behavior Change) หนึ่งในผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของครอบครัว เช่น การพกถุงผ้า การปิดไฟเมื่อไม่ใช้ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ พฤติกรรมเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว แต่ได้รับการปรับเป็น “วิถีชีวิตใหม่” ที่สะท้อนถึงความยั่งยืนของการเรียนรู้จากกิจกรรม นอกจากนี้ ความร่วมมือระหว่างครอบครัวกับผู้นำชุมชนยังนำไปสู่การจัดทำแนวทางด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น จุดรวบรวมขยะอันตราย และธนาคารขยะ ซึ่งช่วยสร้าง “วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม” ที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง

บทสรุป

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชนโดยใช้โมเดล ADDIE เป็นกระบวนการที่บูรณาการการวิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา นำไปใช้ และประเมินผลอย่างเป็นระบบและยืดหยุ่น โดยมุ่งเน้นกลุ่มผู้นำครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน เพื่อให้ชุดกิจกรรมสามารถตอบสนองต่อบริบทและความต้องการเฉพาะของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ชุดกิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ ใบความรู้ และแบบทดสอบที่ดำเนินต่อเนื่องในระยะเวลา 5 สัปดาห์ เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การสะท้อนคิด และการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการขยะ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการพัฒนาแหล่งน้ำ กิจกรรมถูกออกแบบโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบเปลี่ยนผ่าน (Transformative Learning) ที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การประเมินผลครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรม ผ่านเครื่องมือหลากหลาย ได้แก่ แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน แบบประเมินทักษะ แบบสอบถามเจตคติ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์และการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสะท้อนผลจากผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มเป้าหมายได้นำไปสู่การปรับปรุงชุดกิจกรรมให้มีความเหมาะสม เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชุมชน การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนเสริมในการเรียนรู้ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าสนใจของชุดกิจกรรม ต่อยอดสู่การสร้างวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมที่เข้มแข็งในชุมชน และนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556ก). การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2556ข). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- วัชรพล วิบูลยศริน. (2557). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลการออกแบบการเรียนการสอนแบบ ADDIE. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 37(2), 60-71.
- วัฒนา ไชยสวัสดิ์ และชัชวาลย์ แสนช่าง. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชน. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน, 9(1), 23-38.
- สุนทร สันธพานนท์. (2560). พัฒนาทักษะการคิดตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- สุชาดา ม่วงศรี และพิชญ์สินี รัตนชัย. (2563). การพัฒนาการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 19(1), 115-126.

- สุพิชชา นันท์ โชติวรธอนันต์. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพด้วยภูมิปัญญาไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อนุธิดา น้อยพรม. (2661). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการทุนทางสังคมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา ชุมชนตำบลนาโเส อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุดมวดี วรรณกุล. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีมในรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้. ใน วิทยานิพนธ์เทคโนโลยีมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Allen, M. W. (2012). Leaving ADDIE for SAM: An agile model for developing the best learning experiences. Bangkok: ASTD Press.
- Bransford, J. D. et al. (2000). How people learn: Brain, mind, experience, and school. Washington, DC: National Academy Press.
- Brown, T. (2009). Change by Design: How Design Thinking Creates New Alternatives for Business and Society. United States of America: Harvard Business Press .
- Chawla, L. & Cushing, D. F. (2007). Education for Strategic Environmental Behavior. Environmental Education Research, 13(4), 437-452.
- Freire, P. (1970). Pedagogy of the Oppressed. New York: Continuum.
- Good, C. V. (1973). Dictionary of education. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2021). Sixth Assessment Report: The Physical Science Basis. England: Cambridge University Press.
- Kelvin, K. (2008). Introduction to instructional design and the ADDIE model. Retrieved January 10, 2025, from <https://pdfs.semanticscholar.org/9dde/73651c087216677a930f1f5c2df02de6a5f9>
- Kolb, D. A. (1984). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Merrill, M. D. (2002). First principles of instruction. Educational Technology Research and Development, 50(3), 43-59.
- Piaget, J. (1973). To Understand Is to Invent: The Future of Education. Maitland: Grossman.
- Pretty, J. (1995). Participatory learning for sustainable agriculture. World Development, 23(5), 1009-1021.
- Smith, G. A. (2002). Place-based education: Learning to be where we are. Phi Delta Kappan, 83(8), 584-594.

- Sterling, S. (2001). *Sustainable Education: Re-visioning Learning and Change*. New Orleans: Green Books.
- _____. (2010). Transformative Learning and Sustainability: Sketching the Conceptual Ground. *Learning and Teaching in Higher Education*, 1(5), 17-33.
- UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. Paris: UNESCO.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Woolcock, M. & Narayan, D. (2000). Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The World Bank Research Observer*, 15(2), 225–249.
- World Bank. (2020). *The World Bank Group's Support for the Environment: Progress and Prospects*. United States of America: The World Bank.

ความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี*
EXPECTATIONS OF THE PEOPLE IN THE ADMINISTRATION OF LOCAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS PHROMBURI DISTRICT
SING BURI PROVINCE

ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ*, ธัญปวีณ์ ภักสุวรรณวัฒน์, ศิริพร แสงชาติ, ณัฐพงษ์ เทวะเวชพงษ์

Nattawat Siriphomwut*, Thanpawee Phaksuwanawat, Siriporn Saengchart, Natthaphong Thewawechapong

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Political Science, Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Nattawatsiri41@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี 2) เปรียบเทียบระดับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอพรหมบุรี จำนวน 16,473 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 คน ได้มาจากการคำนวณสูตรของ ทาโร ยามาเน่ โดยการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย F-test และ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคาดหวังของประชาชน ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีความคาดหวังด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้มีการดูแลสุขภาพความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ให้มีการพัฒนาปรับปรุงถนน และระบบประปา ด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ให้สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ 2) การเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงาน พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกันมีความคาดหวังไม่แตกต่าง ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคาดหวังไม่แตกต่าง สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีความคาดหวังไม่แตกต่าง อาชีพที่แตกต่างกันมีความคาดหวังไม่แตกต่าง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความคาดหวังไม่แตกต่าง

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, คุณภาพชีวิต, การมีส่วนร่วมของประชาชน, การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to 1) study the level of expectations of the people in the administration of local administrative organizations phromburi district Sing buri province, and 2) compare the level of public expectations of the people in the administration of local administrative organizations phromburi district Sing buri province, classified by personal characteristics. The research was designed as a quantitative study. The population used in this study consisted of 16,473 people living in Phromburi District. The sample group included 391 people, calculated using Taro Yamane's formula through proportional sampling and selected using the simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using F-test and t-test. The results of the research revealed that 1) people's expectations, both overall and in each aspect, were at a high level. In terms of quality of life, the public expected the maintenance of peace and order and the safety of life and property. In terms of infrastructure, they expected the development and improvement of roads and water supply systems. In terms of economics, society, and politics, they expected the maximized use of community resources. In terms of natural resource and environmental conservation, they expected the conservation and restoration of natural resources. 2) When comparing the level of people's expectation in administration, it was found that people of different genders had similar expectations. There were no significant differences in expectations based on age, education level, marital status, occupation, or average monthly income.

Keywords: Expectations, Quality of Life, Public Participation, Administration of Local Administrative Organizations

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึงตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขและสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งระบบสารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น และพัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการรวมถึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (วุฒิสภา ต้นไชย, 2550); (วิภาส ทองสุทธิ

และรชพล ศรีขาวรส, 2565) ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง เมืองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญคือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง ในการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยนั้นมีอยู่ 2 ระบบ คือ 1) ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไปซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 3 รูปแบบคือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (โกวิทย์ พวงงาม, 2554); (อชิร มาละเงิน และคณะ, 2559) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีจำนวน 6 แห่งประกอบด้วย เทศบาลตำบล 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, 2566) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เป็นองค์กรของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำ “บริการสาธารณะ” และ “กิจกรรมสาธารณะ” เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลัก การพัฒนาอย่างยั่งยืน อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (จินดา โพธิ์บำรุง, 2566) นอกจากนี้แผนการกระจายอำนาจให้แก่้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 กำหนดกรอบแนวคิดเป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จ มีกระบวนการยืดหยุ่น และสามารถปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นทั้งนี้ได้กำหนด กรอบแนวคิดไว้ 3 ด้าน คือ 1) อิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ โดยยังคงรักษาความเป็นรัฐเดี่ยวและควมมีเอกภาพของประเทศ 2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นโดยปรับบทบาทของราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแทนเพื่อให้ราชการบริหารส่วนกลางและบริหารส่วนภูมิภาครับผิดชอบภารกิจมหาภาคและ ภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำกับดูแล้องค์การปกครองท้องถิ่นใน ด้านนโยบายและด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็นสนับสนุนด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตาม ประเมินผล 3) ด้านประสิทธิภาพการบริหาร้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผู้ให้บริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมดำเนินงาน และติดตามตรวจสอบแนวทางการกระจายอำนาจให้แก่้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาจากอำนาจหน้าที่ของ้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมของ้องค์การปกครองท้องถิ่นที่จะรับการถ่ายโอน รวมทั้งการสร้างกลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานมารองรับตลอดจนการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องภารกิจที่ถ่ายโอนจัดเป็น 6 กลุ่มภารกิจ ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย 4) ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว 5) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและ 6) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตและภูมิปัญญาท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงตระหนักในบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว ประกอบกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญของการปฏิบัติราชการ

อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยในแต่ละปีจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกำหนดนโยบายการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ประชาชนคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นในอนาคต เพียงตอบสนองความต้องการของตนเองหรือตอบสนองความต้องการของชุมชน การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามนโยบายจะประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านประกอบ เข้าด้วยกัน เช่น ผู้บริหาร บุคคลในองค์กร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีความพอดีจึงจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งคือความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อนโยบายการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมเป็นตัวชี้วัด ความสำเร็จและความล้มเหลวในการบริการคน ตามนโยบายที่วางไว้เป็นอย่างดี เพราะถ้าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริหารงานตามนโยบายหรือแผนไม่เหมาะสม ไม่เป็นตามที่ประชาชนคาดหวัง อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนไม่พอใจในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานตามมา (จุฑามณี ประสานตรี, 2556)

จากหลักการและเหตุผลที่เสนอมาช้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาว่า การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในความคาดหวังของประชาชนจะมีการบริหารงานที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนหรือไม่เพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอ พรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตในการวิจัย

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 16,473 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่รู้จำนวนที่แน่นอน (สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้มาจากการคำนวณสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) โดยมีการทดสอบที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้มีความผิดพลาดได้ ร้อยละ 5 กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 391 คน โดยการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional) จากนั้นจึงใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตารางที่ 1 แสดงการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร

ชื่อตำบล	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ตำบลพระงาม	2,646	63
ตำบลพรหมบุรี	2,709	64
ตำบลบางน้ำเชี่ยว	2,200	52
ตำบลบ้านหม้อ	3,786	90
ตำบลบ้านแปง	1,508	36
ตำบลหัวป่า	1,146	27
ตำบลโรงช้าง	2,478	59
รวม	16,473	391

ด้านเนื้อหา เน้นศึกษา ความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยมีการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามโดยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ คือ มีความคาดหวังอย่างยิ่ง มีความคาดหวังมาก มีความคาดหวังน้อย ไม่มีความคาดหวัง โดยเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็นดังนี้

ระดับความหวัง	การให้คะแนน
มีความคาดหวังอย่างยิ่ง	4
มีความคาดหวังมาก	3
มีความคาดหวังน้อย	2
ไม่มีความคาดหวัง	1

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อเสนอแนะและมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form)

2.2 การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างแบบสอบถามจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย
2. รวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาค้นคว้าจากการ ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร หนังสือวารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับปัจจัยหรือตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย
4. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ กระทำโดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นนำมาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 ส่วนข้อใดมีค่าน้อยกว่า 0.67 ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
6. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha-Coefficient) ด้วยวิธีการของ Cronbach โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบ สอบถาม ต้องมากกว่า 0.70 จึงจะถือว่าแบบสอบถามนั้น ใช้ได้
7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และหาค่าความเชื่อมั่น มาทำการปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยการนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปสอบถามประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการทำการศึกษา โดยให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 391 คน
4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม จำนวน 391 ชุด แล้วเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดย

1. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ จำนวน 391 ฉบับ ด้วยการลงรหัสคำตอบในแต่ละข้อ ให้เป็นตัวเลขประจำแบบสอบถาม ทั้งหมดเพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. นำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วกรอกลงในแบบฟอร์มการลงรหัสทั่วไป (general coding form) ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูล เพื่อนำไปบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคำถามเป็นรายข้อ และรายด้าน การพิจารณาระดับคะแนนของความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

5. การเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ใช้สถิติ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุ 20 - 30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส มีอาชีพค้าขาย/อาชีพส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท

2. ความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยระดับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ความคาดหวังของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	4.10	0.747	มาก
2. ด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง	3.96	0.826	มาก
3. ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน	4.11	0.910	มาก
4. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.06	0.881	มาก
เฉลี่ย	4.06	0.841	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ เรียงจากมากไปหาน้อย มีรายละเอียดดังนี้

ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มีความคาดหวังมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ

อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคาดหวังน้อยที่สุด การแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมสนับสนุน การสาธารณสุขมูลฐาน อยู่ในระดับมาก

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความช่วยเหลือเมื่อ ได้รับความเดือดร้อนในการใช้เส้นทาง มีความคาดหวังมากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาความรวดเร็วในการ บริการซ่อมแซมและปรับปรุงประปา อยู่ในระดับมาก และมีความคาดหวังน้อยที่สุด การซ่อมแซมไฟฟ้าสาธารณะที่ เกิดความชำรุด อยู่ในระดับมาก

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีความคาดหวังมากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาการจัดทำโครงการฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการเพิ่มพื้นที่สีเขียว อยู่ในระดับมาก และมีความคาดหวังน้อยที่สุด การแก้ไข ปัญหาด้านขยะมูลฝอย และมลพิษต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก

ด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่งเสริม ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของชุมชน ให้สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความ คาดหวังมากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาการให้ความสำคัญในรูปแบบ บวร บ้านวัดโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และมีความคาดหวังน้อยที่สุด การดำเนินกิจกรรมด้านภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขต อำเภอรพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เขตอำเภอรพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล	t	F	Sig.
เพศ	.119		.906
อายุ		.869	.520
ระดับการศึกษา		.769	.493
สถานภาพสมรส		.757	.472
อาชีพ		.460	.760
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		1.009	.406

จากตารางที่ 2 พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ แตกต่างกัน ความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอรพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ไม่ต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอรพบุรี จังหวัด สิงห์บุรี สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

คาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ถนน แสงส่องสว่าง น้ำประปา และสิ่งอื่น ๆ มีความจำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวันของทุกคน ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ถ้าเศรษฐกิจดี สังคมดี จึงทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ที่เพียงพอกับการใช้จ่าย ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข เป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนคาดหวัง ประชาชนทุกคนต่างมีความคาดหวังด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ในการดำเนินชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน การอยู่ในสังคมที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดีเยี่ยมทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นด้วย ส่วนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ในระดับมากเพราะในการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนทุกคน ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ ลำคลอง ดินฟ้าอากาศ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์ ทุกคนต้องใช้ร่วมกันในชุมชน สอดคล้องกับ ศรุดา สิงห์คำโล ที่ศึกษาเรื่องความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบล อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเทศบาล อยู่ในระดับมาก (ศรุดา สิงห์คำโล, 2560) และสอดคล้องกับ วิภาส ทองสุทธิ และรชพล ศรีขาวรส ที่ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านโครงสร้าง พื้นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ในระดับมาก และด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ (วิภาส ทองสุทธิ และรชพล ศรีขาวรส, 2565)

การเปรียบเทียบคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่าระดับคาดหวังของประชาชนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการบริหาร การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน และด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทุก ๆ ด้านล้วนเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกคน และประชาชนถึงจะมีปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล แตกต่างจึงมีความคาดหวังและต้องการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ วิภาส ทองสุทธิ และ รชพล ศรีขาวรส ที่ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการเปรียบเทียบ ความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกัน (วิภาส ทองสุทธิ และรชพล ศรีขาวรส, 2565) ยังสอดคล้องกับ ศรุดา สิงห์คำโล ที่ศึกษาเรื่องความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบล อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่าผล ในด้านการเปรียบเทียบความคาดหวังของประชาชน ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน ในการปฏิบัติงาน ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน (ศรุดา สิงห์คำโล, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ความคาดหวังของประชาชนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ให้มีการพัฒนาปรับปรุงถนน และระบบประปา ด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ให้สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อพึ่งพาตนเอง ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน มีการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ควรมีนโยบายหรือแผนในการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะถนนและประปา ควรมีนโยบายหรือแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรในชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน ควรมีนโยบายหรือมาตรการในการดูแลความปลอดภัยและป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น จัดสรรงบประมาณในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน จัดหางบประมาณติดตั้งกล้อง CCTV ให้ครอบคลุมพื้นที่เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนมากขึ้น ควรมีนโยบายหรือแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม และในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในเชิงลึกโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาความคาดหวังในการบริหารงานและความคาดหวังด้านอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เช่น ด้านการบริการประชาชน เป็นต้น และควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของประชาชนในการบริหารงานของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อที่จะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). แนวคิดคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบล และ อบต. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2554). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- จินดา โพธิ์บำรุง. (2566). ความคาดหวังของประชาชนต่อนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฑามณี ประสานตรี. (2556). ความคาดหวังและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อนโยบายการพัฒนาของเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 3(2), 93-100.
- วิภาส ทองสุทธิ และรชพล ศรีขาวรส. (2565). ความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 14(1), 28-40.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2550). ทิศทางการปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <http://v-reform.org>
- ศรุดา สิงห์คำโล. (2560). ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลลำไย อำเภอลำไย จังหวัดลำพูน. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 8(1), 92-101.

- สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี. (2566). ข้อมูลพื้นฐาน : อำเภอพรหมบุรี. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2568 จาก https://www.singburi.go.th/_2017/amphur_content/cate/5
- อชิร มาละเงิน และคณะ. (2559). ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 1(2), 89-104.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (2rd ed). New York: Harper and Row.

ความต้องการในการศึกษาต่อ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการศึกษาต่อ
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
วิทยาเขตสุพรรณบุรี*

STAKEHODER'S NEEDS AND EXPECTATION TO FURTHER STUDY IN MASTER'S DEGREE IN
EXERCISE AND SPORTS SCIENCE, FACULTY OF HEALTH AND SPORTS SCIENCE,
THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY SUPHAN BURI CAMPUS

ปวเรศร์ พันธยุทธ์, พัชรี ทองคำพานิช*, ฉัตรชัย แสงสุชีลักษณ์, ฉัตรตระกูล ปานอุทัย,

อริวัฒน์ ดอกไม้ขาว, อัมพร กรดวงศ์, ורתัย แยมโหษฐ์

Pawares Phantayuth, Patcharee Tongkampanit*, Chatchai Sangsukeelux, Chattrakul Panuthai,

Athiwat Dokmaikho, Amporn Krutwong, Oratai Yamaod

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ สุพรรณบุรี ประเทศไทย

Faculty of Sport and Health Science, Thailand National Sports University, Suphan Buri, Thailand

*Corresponding author E-mail: p.tongkampanit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือในงานวิจัยเป็นแบบสอบถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ .94 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ .92 กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 300 คน จากการสุ่มด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ต้องการศึกษาต่อ ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ช่วงอายุ 26 - 30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ประกอบอาชีพ เป็นพนักงานเอกชน เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจศึกษาต่อ เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ เหตุผลเลือกศึกษาต่อที่วิทยาเขตสุพรรณบุรี เนื่องจากมีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วงเวลาที่ต้องการศึกษาต่อ เป็นภาคพิเศษ (เสาร์ - อาทิตย์) รูปแบบที่ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบเต็มเวลาในชั้นเรียน และออนไลน์ แผนการศึกษาที่ต้องการในการศึกษา เป็นแผน 1 แบบวิชาการ และแผนการศึกษาดูงานที่ต้องการในระหว่างการการศึกษา ต้องการศึกษาดูงานในประเทศ และ 2) ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อศึกษาต่อในหลักสูตร พบว่า ด้านความรู้

(4.54±.43) ด้านทักษะ (4.53±.48) และด้านลักษณะบุคคล (4.51±.48) มีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านจริยธรรม (4.38±.51) มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ความต้องการและความคาดหวัง, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตร, หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย, มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Abstract

The purpose of this research was to investigate the stakeholder's need and expectation to further study in master's degree in exercise and sports science, Faculty of Health and Sports Science, Thailand National Sports University. This research was conducted in a quantitative method. The research tool reviewed by a panel of three experts was the questionnaire, the content validity of which was found at .94 and the reliability of which was found at .92. The subjects used in this research were 300 stakeholders by purposive selection. The data analysis was conducted with percentage and standard deviation. The findings revealed as follows. 1) Most stakeholders were male, 26 - 30 years of age, graduating in the bachelor's degree in sports science, working as contract employees. They made decision to further study for professional advancement and would like to study at Thailand National Sports University Suphan Buri Campus because of its famousness and acknowledgement. The studying time they needed was on Saturday and Sunday. The teaching and learning system they needed was full time onsite and online. Learning plan needed was Academic Plan 1 and they required a domestic study tour, 2) The highest expectation was found in Knowledge (4.54±.43) Next were Skill (4.53±.48) and Character (4.51±.48) while Ethics was found at a high level (4.38±.51)

Keywords: Needs and Expectation, Stakeholder, Master's Degree in Exercise, Sports Science, Thailand National Sports University

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีสมรรถนะเชิงวิชาการ การประกอบอาชีพที่สามารถรองรับงานในปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้นั้น นับเป็นสิ่งที่มีความท้าทายอย่างยิ่งกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สถาบันอุดมศึกษา นับเป็นหนึ่งในกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศ และควรให้ความสำคัญกับพัฒนาศักยภาพคนให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการสร้างคุณภาพการศึกษาที่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และผลิตพลเมืองที่เข้มแข็ง และพัฒนาประเทศที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนคนส่วนใหญ่ได้ ภายใต้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ในยุค Thailand 4.0 (พระวชิระพันธ์ ดิถีขุณโณ (เสียงเย็น), 2562) ประกอบกับ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา การเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติ และทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา

มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ มีนิสัยรักการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับ ความต้องการของ ตลาด โดยมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการ การศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท และการพัฒนาระบบการเรียนรู้บนพื้นฐานระบบการเรียนรู้การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม สามารถสร้างระบบการศึกษา เพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2562)

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี เป็นสถานศึกษาทางวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูงด้าน การกีฬา ในสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ ทำการสอน วิจัยพัฒนาบริการทางวิชาการและวิชาชีพแก่สังคม ทะนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม และมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้านการกีฬา การพลศึกษา การสร้างเสริมสุขภาพ วิทยาศาสตร์ การกีฬา การบริหารจัดการกีฬา การประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมกีฬา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็น แหล่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาของประเทศ (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 2566) ซึ่งมีภารกิจหลัก ในการจัดการศึกษา ภายใต้ 5 พันธกิจ ได้แก่ 1) ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านศาสตร์การกีฬา 2) ผลิตและพัฒนา งานวิจัยและนวัตกรรมด้านศาสตร์การกีฬา 3) บริการวิชาการด้านพลศึกษาและกีฬา 4) ทะนุบำรุงศิลปะและ วัฒนธรรมด้านการละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทย และ 5) ส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพด้านกีฬาสูงสุด ของแต่ละบุคคล (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 2566)

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี ปัจจุบันมีการ จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออก กำลังกาย ในขณะที่ปัจจุบันด้วยความพร้อมด้านคุณวุฒิ คุณสมบัติของอาจารย์ ประกอบกับสิ่งอำนวยความสะดวกมี ความพร้อมที่สามารถจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การ กีฬาและการออกกำลังกาย อย่างไรก็ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ดี มีคุณภาพ ตอบรับกับสถานการณ์ในยุค ปัจจุบัน และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะจำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ถึงความ ต้องการในการศึกษาต่อและความคาดหวังต่อการพัฒนาหลักสูตรฯ เนื่องจากหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัด การศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรที่ดี ต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และ การเมือง (ศิวัธลักษณ์ มหาชัย และเอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2565)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อ และความคาดหวังของผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะ วิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี โดยนำแนวทางการพัฒนา หลักสูตรตามแนวทาง “Backward Design” (OBE) ที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่บัณฑิตพึงมีหลังสำเร็จ การศึกษา (กฤษพร ว่องไว, 2564) และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ (Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skills) 3) ด้านจริยธรรม (Ethics) และ 4) ด้านลักษณะบุคคล (Character) มาเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา (ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565) ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต

สุพรรณบุรี สามารถนำข้อมูลไปพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย ให้มีมาตรฐาน มีคุณภาพ มีความทันสมัยตามวิชาชีพ สอดคล้องกับปรัชญา วัตถุประสงค์ และนโยบาย การจัดการศึกษาของคณะ และมหาวิทยาลัย ตลอดจนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และสามารถตอบสนองความต้องการในการศึกษาต่อ และความคาดหวังของผู้มีส่วน ได้เสียอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการ กีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการ กีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการในการศึกษาต่อ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการ ศึกษาต่อ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การ กีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้นำประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การ เรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 มาเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skills) 3) ด้านจริยธรรม (Ethics) และ 4) ด้านลักษณะบุคคล (Character) (ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, 2565)
3. กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เป็นนักศึกษาชั้นปีสุดท้าย และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา จำนวน 300 คน จากการสุ่มด้วยวิธีการ คัดเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากการเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษา ในปีการศึกษา 2567 หรือเป็นผู้ที่สำเร็จ การศึกษาในระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา และมีความสนใจที่จะ ศึกษาต่อในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ที่มีความรู้ ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย และด้านหลักสูตรและการสอน ตรวจสอบค่าความ เทียงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) มีค่าเท่ากับ .92 (พิศิษฐ ตัณฑวนิช และพนา จินดาศรี, 2561) และนำไป ทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาร์ช ซึ่งแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ .94 (บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์, 2549)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดย 1) การสำรวจเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่ง ข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นหลักฐานในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นโยบาย รายงานประจำปี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์/สังเคราะห์ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลดิบที่ผู้อื่นรวบรวมไว้หรือข้อมูลที่ผ่านกรรมวิธีทางข้อมูล หรือการวิเคราะห์มาแล้ว และ 2) การสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากนักศึกษาชั้นปีสุดท้าย และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา จำนวน 300 คน จากการสุ่มด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากการเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2567 หรือเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา และมีความสนใจที่จะศึกษาต่อในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล โดย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best, J. W., 1981)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการในการศึกษาต่อ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน (คน) และค่าร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (n=300) ของข้อมูลทั่วไป และความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย

รายการ	n	ร้อยละ	รายการ	n	ร้อยละ
เพศ			อายุ		
ชาย	212	70.67	21 - 25 ปี	108	36.00
หญิง	88	29.33	26 - 30 ปี	113	37.67
			31 - 35 ปี	41	13.67
			36 - 40 ปี	33	11.00
			41 ปีขึ้นไป	5	1.67
คุณวุฒิการศึกษา			สาขาที่สำเร็จการศึกษา		
กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี	108	36.00	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา	173	57.67
จบการศึกษาระดับปริญญาตรี	189	63.00	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	14	4.77
จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี	3	1.00	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา	42	14.00
			สาขาวิชาพลศึกษา	58	19.33
			การบริหารจัดการกีฬา	13	4.33

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน (คน) และค่าร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (n=300) ของข้อมูลทั่วไป และความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายฯ (ต่อ)

รายการ	n	ร้อยละ	รายการ	n	ร้อยละ
อาชีพ			รายได้ต่อเดือน		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	26	8.67	ไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน	80	26.67
พนักงานเอกชน	67	22.33	10,001 - 20,000 บาท/เดือน	69	23.00
พนักงานมหาวิทยาลัย/พนักงานส่วนราชการ	22	7.33	20,001 - 30,000 บาท/เดือน	17	5.67
ประกอบธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ	58	19.33	30,001 - 40,000 บาท/เดือน	9	3.00
พนักงานองค์กรต่างประเทศ/ระหว่างประเทศ	6	2.00	50,001 บาท/เดือน ขึ้นไป	4	1.33
ยังไม่ประกอบอาชีพ	121	40.33	ไม่มีรายได้	121	40.33
เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจศึกษาต่อ			เหตุผลการเลือกศึกษาต่อสถาบันการศึกษา		
เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ	98	32.67	มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของสังคม	147	49.00
เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะ	21	7.00	มีความสะดวกในการเดินทาง	37	12.33
เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ	58	19.33	มีความทันสมัยของเครื่องมือ อุปกรณ์ และ	28	9.33
งานที่ต้องการต้องใช้วุฒิสูงกว่าปริญญาตรี	49	16.33	มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน		
เป็นความต้องการศึกษาต่อของตนเอง	73	24.33	บัณฑิตที่จบออกมาเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงาน	88	29.33
ได้รับทุนศึกษาต่อ	1	0.33			
ช่วงเวลาที่ต้องการศึกษาต่อ			รูปแบบที่ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอน		
ภาคปกติ (จันทร์ - ศุกร์)	83	27.67	การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบเต็มเวลาในชั้นเรียน (Onsite)	29	9.67
ภาคพิเศษ (เสาร์ - อาทิตย์)	217	72.33	การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบออนไลน์ (Online)	57	19.00
			การจัดการเรียนการสอนแบบเต็มเวลาในชั้นเรียนและออนไลน์ (Onsite+ Online)	191	63.67
			การจัดการเรียนการสอนแบบ Lifelong education โดยสามารถสะสมเป็นหน่วยกิตในธนาคาร หน่วยกิต (Credit bank) เพื่อเทียบโอนปริญญาในอนาคต	23	7.67
แผนการศึกษาที่ต้องการในการศึกษา			แผนการศึกษาดูงานที่ต้องการในระหว่างการศึกษา		
แผน 1 แบบวิชาการ	257	85.67	ในประเทศ	194	64.67
แผน 2 แบบวิชาชีพ	43	14.33	ต่างประเทศ	106	35.33

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อ หลักสูตร วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายฯ มีดังนี้

1.1 เพศ พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 212 คน (ร้อยละ 70.67) เพศหญิง จำนวน 88 คน (ร้อยละ 29.33)

1.2 อายุ พบว่า ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 26-30 ปี จำนวน 113 คน (ร้อยละ 37.67) ช่วงอายุ 21-25 ปี จำนวน 108 คน (ร้อยละ 36.00) ช่วงอายุ 31-35 ปี จำนวน 41 คน (ร้อยละ 13.67) ช่วงอายุ 36-40 ปี จำนวน 33 คน (ร้อยละ 11.00) และช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน (ร้อยละ 1.67) ตามลำดับ

1.3 คุณวุฒิการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 189 คน (ร้อยละ 63.00) กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี จำนวน 108 คน (ร้อยละ 36.00) และจบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน (ร้อยละ 1.00) ตามลำดับ

1.4 สาขาที่สำเร็จการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จำนวน 173 คน (ร้อยละ 57.67) สาขาวิชาพลศึกษา จำนวน 58 คน (ร้อยละ 19.33) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา จำนวน 42 คน (ร้อยละ 14.00) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 14 คน (ร้อยละ 4.77) และการบริหารจัดการกีฬา จำนวน 13 คน (ร้อยละ 4.33) ตามลำดับ

1.5 อาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นพนักงานเอกชน จำนวน 67 คน (ร้อยละ 22.33) ประกอบธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ จำนวน 58 คน (ร้อยละ 19.33) เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 26 คน (ร้อยละ 8.67) เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย/พนักงานส่วนราชการ จำนวน 22 คน (ร้อยละ 7.33) และเป็นพนักงานองค์การต่างประเทศ/ระหว่างประเทศ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 2.00) ตามลำดับ และยังไม่ประกอบอาชีพ จำนวน 121 คน (ร้อยละ 40.33)

1.6 รายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 80 คน (ร้อยละ 26.67) มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 69 คน (ร้อยละ 23.00) มีรายได้ต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 17 คน (ร้อยละ 5.67) มีรายได้ต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท มีรายได้ต่อเดือน จำนวน 9 คน (ร้อยละ 3.00) มีรายได้ต่อเดือน 50,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.33) ตามลำดับ และไม่มีรายได้ จำนวน 121 คน (ร้อยละ 40.33)

1.7 เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจศึกษาต่อ พบว่า ส่วนใหญ่ ต้องการความก้าวหน้าในวิชาชีพ จำนวน 98 คน (ร้อยละ 32.67) เป็นความต้องการศึกษาต่อของตนเอง จำนวน 73 คน (ร้อยละ 24.33) ต้องการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ จำนวน 58 คน (ร้อยละ 19.33) งานที่ต้องการต้องใช้วุฒิสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 49 คน (ร้อยละ 16.33) ต้องการเพิ่มพูนวิทยฐานะ จำนวน 21 คน (ร้อยละ 7.00) และได้รับทุนศึกษาต่อ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.33) ตามลำดับ

1.8 เหตุผลการเลือกศึกษาต่อสถาบันการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ เลือกศึกษาต่อเพราะมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของสังคม จำนวน 147 คน (ร้อยละ 49.00) เลือกศึกษาต่อเพราะบัณฑิตที่จบออกมาเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงาน จำนวน 88 คน (ร้อยละ 29.33) เลือกศึกษาต่อเพราะมีความสะดวกในการเดินทาง จำนวน 37 คน (ร้อยละ 12.33) และเลือกศึกษาต่อเพราะมีความทันสมัยของเครื่องมือ อุปกรณ์ และมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 28 คน (ร้อยละ 9.33) ตามลำดับ

1.9 ช่วงเวลาที่ต้องการศึกษาต่อ พบว่า ส่วนใหญ่ ต้องการศึกษาต่อช่วงเวลาในภาคพิเศษ (เสาร์ - อาทิตย์) จำนวน 217 คน (ร้อยละ 72.33) และต้องการศึกษาต่อช่วงเวลาในภาคปกติ (จันทร์ - ศุกร์) จำนวน 83 คน (ร้อยละ 27.67) ตามลำดับ

1.10 รูปแบบที่ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอน พบว่า ส่วนใหญ่ ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบเต็มเวลาในชั้นเรียนและออนไลน์ (Onsite + Online) จำนวน 191 คน (ร้อยละ 63.67) ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบออนไลน์ (Online) จำนวน 57 คน (ร้อยละ 19.00) ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบเต็มเวลาในชั้นเรียน (Onsite) จำนวน 29 คน (ร้อยละ 9.67) และต้องการให้การจัดการเรียนการสอนแบบ Lifelong education โดยสามารถสะสมเป็นหน่วยกิตในธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อเทียบโอนปริญญาในอนาคต จำนวน 23 คน (ร้อยละ 7.67) ตามลำดับ

1.11 แผนการศึกษาที่ต้องการในการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ แผนที่ต้องการศึกษาเป็น แผน 1 แบบวิชาการ เน้นการเรียนรู้การทำวิจัย โดยการทำวิทยานิพนธ์สร้างองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย ทั้งนี้ สัดส่วนหน่วยกิต ของวิทยานิพนธ์และหน่วยกิตของการศึกษา รายวิชาให้เป็นไปตามที่สภาสถาบันอุดมศึกษากำหนด โดยอาจเป็นวิทยานิพนธ์อย่างเดียวหรือมีทั้ง การศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งต้องทำวิทยานิพนธ์อย่างน้อย 12 หน่วยกิต โดยไม่อาจศึกษารายวิชาอย่างเดียวได้ จำนวน 257 คน (ร้อยละ 85.67) และแผนที่ต้องการศึกษาเป็น แผน 2 แบบวิชาชีพ เน้นการศึกษารายวิชาและการค้นคว้าอิสระเชิงการประยุกต์ใช้ความรู้ในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้ ให้มีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต จำนวน 43 คน (ร้อยละ 14.33) ตามลำดับ

1.12 แผนการศึกษาดูงานที่ต้องการในระหว่างการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ แผนการศึกษาดูงานในระหว่างการศึกษาต้องการศึกษาดูงานในประเทศ จำนวน 194 คน (ร้อยละ 64.67) และแผนการศึกษาดูงานในระหว่างการศึกษาต้องการศึกษาดูงานในต่างประเทศ จำนวน 106 คน (ร้อยละ 35.33) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย พบว่า

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย เป็นรายด้าน

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรู้	4.54	.43	มากที่สุด
2. ด้านทักษะ	4.53	.48	มากที่สุด
3. ด้านจริยธรรม	4.38	.51	มาก
4. ด้านลักษณะบุคคล	4.51	.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย เป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตรฯ เป็นด้านความรู้ ($4.54 \pm .43$) รองลงมาเป็นด้าน

ทักษะ ($4.53 \pm .48$) และด้านลักษณะบุคคล ($4.51 \pm .48$) ส่วนด้านจริยธรรมมีความคาดหวังมาก ($4.38 \pm .51$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคาดหวังด้านความรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านความรู้			
1. มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย	4.67	.51	มากที่สุด
2. มีความสามารถในการอธิบายเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย	4.64	.61	มากที่สุด
3. มีความสามารถในการปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย	4.37	.70	มาก
4. มีความรู้และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย	4.63	.61	มากที่สุด
5. มีความรู้ และติดตามการเปลี่ยนแปลงในด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง	4.27	.73	มาก
6. มีความรู้ด้านกระบวนการวิจัย เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ต่อยอด ประยุกต์ใช้ และปรับปรุงทางด้านการกีฬาและการออกกำลังกายได้อย่างเหมาะสม	4.60	.67	มากที่สุด
7. สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายได้อย่างเหมาะสม	4.58	.68	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาความคาดหวังด้านความรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตรฯ คือ การมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย ($4.67 \pm .51$) รองลงมา คือ การมีความสามารถในการอธิบายเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย ($4.64 \pm .61$) และการมีความรู้และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย ($4.63 \pm .61$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคาดหวังด้านทักษะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านทักษะ			
1. สามารถคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาตามหลักการทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายอย่างเป็นระบบ	4.75	.55	มากที่สุด
2. มีทักษะในการสร้างความรู้ ในการปฏิบัติและคิดริเริ่มสร้างสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมด้านวิชาการ วิชาชีพวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย	4.67	.63	มากที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคาดหวังด้านทักษะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย (ต่อ)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
3. สามารถบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย และนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพได้	4.20	.77	มาก
4. สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมแห่งการเรียนรู้	4.65	.61	มากที่สุด
5. สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการปฏิบัติ และคิดริเริ่มสร้างสิ่งใหม่ หรือนวัตกรรมด้านวิชาการ วิชาชีพวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย	4.56	.66	มากที่สุด
6. สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศ เพื่อเผยแพร่งานวิจัยในการประชุมวิชาการ ระดับชาติ, ระดับนานาชาติ หรือวารสารวิชาการระดับชาติ, ระดับนานาชาติ	4.37	.72	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาความคาดหวังด้านทักษะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตรฯ คือ สามารถคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาตามหลักการทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายอย่างเป็นระบบ ($4.75 \pm .55$) รองลงมา คือ การมีทักษะในการสร้างความรู้ ในการปฏิบัติและคิดริเริ่มสร้างสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมด้านวิชาการ วิชาชีพวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย ($4.67 \pm .63$) และสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมแห่งการเรียนรู้ ($4.65 \pm .61$)ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคาดหวังด้านจริยธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านจริยธรรม			
1. มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม	4.55	.64	มากที่สุด
2. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีจิตใจเมตตา ความโอบอ้อมอารี ต่อตนเอง และสังคม	4.52	.66	มากที่สุด
3. ต้องสำนึกในความเป็นไทย และมีส่วนร่วมในการรักษาสังคม	4.24	.72	มาก
4. มีจิตสำนึกสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมทางการกีฬา	4.30	.65	มาก
5. แสดงออกถึงความกล้าหาญทางจริยธรรมทางวิชาการและการวิจัย	4.31	.66	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาความคาดหวังด้านจริยธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตรฯ คือ การมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ($4.55 \pm .64$) รองลงมา คือ การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีจิตใจเมตตา

ความโอปอ้อมอารีต่อตนเอง และสังคม ($4.52 \pm .66$) และการแสดงออกถึงความกล้าหาญทางจรรยาบรรณทางวิชาการและการวิจัย ($4.31 \pm .66$) มีความคาดหวังมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคาดหวังด้านลักษณะบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านลักษณะบุคคล			
1. มีบุคลิกภาพดี มีความเคารพ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น	4.63	.58	มากที่สุด
2. สามารถทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำและผู้ตาม มีความรับผิดชอบ เสียสละเพื่อส่วนรวม และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สังคม	4.59	.61	มากที่สุด
3. สามารถปฏิบัติตามระเบียบสังคมและเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม	4.40	.66	มาก
4. เป็นผู้มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และพัฒนาตนเองตลอดเวลา	4.55	.62	มากที่สุด
5. ช่างสังเกต คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และเป็นระบบ	4.52	.66	มากที่สุด
6. มีความเป็นผู้ประกอบการ	4.36	.64	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาความคาดหวังด้านลักษณะบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตรฯ คือ การมีบุคลิกภาพดี มีความเคารพ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น ($4.63 \pm .58$) รองลงมา คือ สามารถทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำและผู้ตาม มีความรับผิดชอบ เสียสละเพื่อส่วนรวม และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน สังคม ($4.59 \pm .61$) และการเป็นผู้มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และพัฒนาตนเองตลอดเวลา ($4.55 \pm .62$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี ส่วนใหญ่ ต้องการศึกษาต่อช่วงเวลาในภาคพิเศษ (เสาร์-อาทิตย์) ต้องการให้หลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนแบบเต็มเวลาในชั้นเรียนและออนไลน์ (Onsite + Online) และมีแผนการศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อ เป็นแผน 1 แบบวิชาการ โดยเน้นการเรียนรู้การทำวิจัย โดยการทำวิทยานิพนธ์สร้างองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ถวิกา เมฆอัครกรณ์ ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาอาชีวศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตในช่วงนอกเวลาราชการ และการจัดหลักสูตรให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับผู้เรียน ผสมผสานระบบออนไลน์ การสะสมหน่วยกิต พัฒนาการคิด การเขียน การวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรมตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ (ถวิกา เมฆอัครกรณ์, 2563) อีกทั้ง การเรียนรู้แบบผสมผสาน เพิ่มความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจะช่วยส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ และการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เอื้อประโยชน์แก่ผู้เรียนในด้านการเข้าถึงข้อมูลและการเพิ่มช่องทางในการสื่อสาร ซึ่งจะเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ให้มาก

ยิ่งขึ้น ดังนั้น ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีมาตรฐาน มีคุณภาพ ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง (Graham, C. R. et al., 2003)

อย่างไรก็ตาม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความคาดหวังในการผลิตบัณฑิตให้ได้ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ให้ความสำคัญในด้านความรู้ ทักษะ จริยธรรม ลักษณะบุคคล เพื่อให้สอดคล้องการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในด้านความรู้ ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังต่อหลักสูตรมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี คือ การมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย และสามารถอธิบายองค์ความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาภา ภูวิกรมย์ ที่ได้ศึกษา การพัฒนาสมรรถนะนักวิทยาศาสตร์การกีฬาของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์การกีฬามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยสมรรถนะของนักวิทยาศาสตร์การกีฬาในการเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำเป็นต้องมีความรู้ เพื่อค้นหาวิธีการแก้ปัญหาในงานที่ทำ สามารถคิดวิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีความสามารถในการจดจำ บันทึก เก็บรวบรวมความคิด และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม (ชนาภา ภูวิกรมย์, 2558)

ด้านทักษะ ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังต่อหลักสูตรมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี คือ การมีทักษะในการคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาตามหลักการทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกายอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการมีทักษะในการปฏิบัติและคิดริเริ่มสร้างสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมด้านวิชาการ วิชาชีพวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย และการมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมแห่งการเรียนรู้ เช่นเดียวกับการศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของ อมรรัตน์ และคณะ ได้พบว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องพัฒนาทักษะเพิ่มเติมและจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การร่วมมือ และความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่ โดยการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาในปัจจุบันต้องอาศัยการใช้เทคโนโลยีที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึง และมีอุปกรณ์ในการเข้าถึงได้ง่าย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านเทคโนโลยี ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังต่อหลักสูตร นับเป็นทักษะที่จำเป็นในงานด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย และเป็นทักษะที่ต้องมีการพัฒนาให้เกิดเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อรองรับต่อสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (อมรรัตน์ เตชะนอก และคณะ, 2563)

ด้านจริยธรรม ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังต่อหลักสูตรมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี คือ การมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร และวินัย รัตนคำ ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา พบว่า นักศึกษาสถาบันการพลศึกษามีพฤติกรรมทางจริยธรรม 6

ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านการพึ่งตนเอง และด้านความขยันหมั่นเพียร (จิราพร และวินัย รัตนคำ, 2553) อีกทั้งในพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ยังได้ให้ความสำคัญด้านจริยธรรม ซึ่งได้ระบุไว้ในมาตรา 9 (1) ให้ มหาวิทยาลัยยึดหลักการผลิตบุคลากรด้านความเป็นเลิศด้านการกีฬาของประเทศ ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความ รับผิดชอบต่อสังคม (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 2566)

ด้านลักษณะบุคคล ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังต่อหลักสูตรมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตร วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและ สุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี คือ การมีบุคลิกภาพดี มีความเคารพ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้สอดคล้องกับค่านิยมหลักของ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในปัจจุบันที่ว่า SPORTS-U คือ S = Spirit มีน้ำใจนักกีฬา, P = Professional มีความ เป็นมืออาชีพ, O = Opportunity มีการให้โอกาส, R = Responsibility มีความรับผิดชอบ, T = Teamwork มีการทำงาน เป็นทีม, S = Smart มีบุคลิกภาพดี และ U = Universality ความเป็นสากล โดยมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งสู่การ “เป็น สถาบันการศึกษาอันดับหนึ่งด้านศาสตร์การกีฬาในภูมิภาคอาเซียน” (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนใหญ่ตัดสินใจศึกษาต่อ เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ, สถาบันการศึกษามีชื่อเสียงและ เป็นที่ยอมรับของสังคม, มีการจัดการเรียนการสอนแบบเต็มเวลาในชั้นเรียนและออนไลน์ (Onsite + Online) และ เป็นภาคพิเศษ (เสาร์- อาทิตย์), แผนการศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อ เป็นแผน 1 แบบวิชาการ และในระหว่าง การศึกษาต้องการศึกษาฐานในประเทศ อีกทั้ง มีความคาดหวังมากที่สุด เมื่อมาศึกษาต่อในหลักสูตร โดยเฉพาะด้าน ความรู้ ด้านทักษะ และด้านลักษณะบุคคล ส่วนด้านจริยธรรมมีความคาดหวังมาก ผู้วิจัยขอเสนอว่า คณะ วิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี สามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปเป็น ข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย และควรมี การศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้หลักสูตรนำข้อค้นพบที่ได้ไปพัฒนา หลักสูตรให้สามารถผลิตบัณฑิตให้เป็นไปตามความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลาดแรงงานและเป็นไป ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 อย่างมีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กลุขพร ว่องไว. (2564). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการตลาดตามแนวทาง Outcome Based Education (OBE) ในสหรัฐอเมริกา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 21(1), 161-178.
- จิราพร และวินัย รัตนคำ. (2553). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา. วารสารวิชาการสถาบันการพลศึกษา, 2(2), 91-99.
- ชนาภา ภูวิกรมย์. (2558). การพัฒนาสมรรถนะนักวิทยาศาสตร์การกีฬาของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์การกีฬามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่

- ประชาคมอาเซียน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ถวิล งามอัครมณ. (2563). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านวิชาชีพอาชีวศึกษา. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 14(3), 461-478.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2565). รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 212 ง หน้า 35-36 (20 กรกฎาคม 2565).
- พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก หน้า 128-130 (22 พฤษภาคม 2562).
- พระวิระพันธ์ ตัญญาปัญญา (เสียงเย็น). (2562). สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในยุค Thailand 4.0 เป็นขุมปัญญาของประเทศ. วารสาร มจร.ทริภุชชัยปริทรรศน์, 3(3), 95-111.
- พิศิษฐ์ ตันทวนิช และพนา จินดาศรี. (2561). ความหมายที่แท้จริงของค่า IOC. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 24(2), 3-12.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ศิวัชลักษณ์ มหาชัย และเอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2565). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 5(2), 168-185.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อมรรัตน์ เตชะนอก และคณะ. (2563). การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, 7(9), 1-15.
- Best, J. W. (1981). Research in Education. (4th ed). New Jersey: Prentice-Hall.
- Graham, C. R. et al. (2003). Blended Learning Environments: A Review of the Research Literature. Provo, UT: n.p.

ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี*

SELECTION FACTORS EXECUTIVES LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS

PEOPLE IN SINGBURI PROVINCE

ชูชิต ขายทวีป*, พชร เลิศสรรพทรัพย์, ประสงค์ รักวาทีน, ดิน บุณตระกูล

Chuchit Chaithaweep*, Phachara Lertsappasap, Prasong Rakwathin, Din Buntrakul

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Political Science, Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: watshie@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี 2) เปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สำนววจความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดสิงห์บุรี ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 165,459 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ได้มาจากเปิดตารางสำเร็จรูปของทาร์ยามานะ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย ค่าเอฟ ค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า การประเมินและการจัดลำดับผู้รับเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง การสร้างหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีปัจจัยการเลือกไม่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกันมีปัจจัยการเลือกไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีปัจจัยการเลือกไม่แตกต่างกัน อาชีพที่แตกต่างกันมีปัจจัยการเลือกไม่แตกต่างกัน และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีปัจจัยการเลือกไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยการเลือก, ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี

Abstract

This research aimed to 1) study the selection factors executives local administrative organizations people in Singburi province, and 2) compare the selection factors executives local administrative organizations people in Singburi province, classified by personal factors. This research was a quantitative study, surveying the opinions of people who had the right to vote in Singburi Province. The population used in this study consisted of 165,459 eligible voters in Singburi Province. The sample group consisted of 400 people, obtained from Taro Yamane's ready-made table using the simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using F-values and t-values. The results of the research revealed that 1) the overall factors influencing the selection of local government executives by people in Singburi Province were at a moderate level. When considering each aspect from most to least influential, it was found that the evaluation and ranking of candidates had the highest mean value at a moderate level, followed by receiving information about the election (moderate level), creating criteria for deciding to vote (moderate level), and voting (moderate level), respectively. 2) In comparing the selection factors executives local administrative organizations people in Singburi province, categorized by personal factors, it was found that gender, age, education level, occupation, and monthly income did not result in significant differences in selection factors

Keywords: Selection Factors, Local Government Executives, Voting Behavior, Political Participation, People in Singburi Province

บทนำ

การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ก็ได้มีการนำเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย บัญญัติไว้ในหมวด 3 มาตรา 4, 25 - 49 และเป็นหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีสิทธิมีเสียงในการปกครองตนเอง และทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย จุดประสงค์ก็เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของตนในการใช้อำนาจด้านนิติบัญญัติของรัฐสภา และอำนาจด้านการบริหารของคณะรัฐมนตรีอันจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า อีกทั้งการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งยังเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้อื่นมาใช้สิทธิแทน ซึ่งจะมีส่วนร่วมสนับสนุนให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและส่งผลดีต่อการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (น้ำเพชร พิพัฒน์สุริยะ, 2567) การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นที่มาของตัวแทน (Representation) ของประชาชน สังคมจะได้ตัวแทนแบบใด มีภูมิหลังอย่างไร และมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดล้วนขึ้นอยู่กับ

เลือกตั้งเป็นสำคัญเพราะการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือในการแสวงหาเจตนารมณ์ร่วมของประชาชน เพื่อให้ปรากฏเสียงข้างมาก การเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งยืนยันหลักอำนาจของปวงชนในระบอบประชาธิปไตย โดยที่แต่ละคนจะมีสิทธิในการลงคะแนนเลือกตั้งอย่างเท่าเทียมกัน คนละหนึ่งสิทธิหนึ่งเสียง ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าสีผิว เพศ ฐานะ ทุกคนมีสิทธิ ลงคะแนนเสียงผ่านคูหาเลือกตั้งปราศจากการคุกคาม (ชนะ ภิญโญ, 2565) การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการปกครองประเทศ มาจากหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีลักษณะพิเศษเนื่องจากการปกครองระดับล่างที่ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีความใกล้ชิดกับประชาชน ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม (ปิณณธร เจริญชัยพฤกษ์, 2561)

การเลือกตั้งท้องถิ่นถือเป็นการเครื่องมือของประชาธิปไตย ซึ่งมีความสำคัญมากสำหรับคนในท้องถิ่นในการแสดงความคิดเห็น ข้อเรียกร้อง และการอ้างสิทธิ์ที่จำเป็นต่อองค์กรปกครอง การเลือกตั้งท้องถิ่นโดยกระบวนการลงคะแนนเสียงในระบอบประชาธิปไตยในท้องถิ่น เพื่อสะท้อนกระบวนการประชาธิปไตยและความสำคัญของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การพัฒนาประชาธิปไตย และตัวชี้วัดที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้บริหารท้องถิ่นและยังเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของประชาธิปไตยท้องถิ่น (พระสิริรัตนเมธี และคณะ, 2564)

ปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองในท้องถิ่นไม่ได้เรียบง่ายเสมอไป แต่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและการเจรจาภายใต้ระบบอำนาจที่ซับซ้อน จึงไม่มีใครสามารถรอบังการตัดสินใจของคนไทยในท้องถิ่น ในทางกลับกันคนในท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงตนเองกับนักการเมืองที่ได้รับการเสนอชื่อและเข้าสู่ระบบค่านิยม ในวัฒนธรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น และนำพวกเขามาตอบสนองความคาดหวังและการยอมรับทางสังคมอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมีหน้าที่ควบคุมและสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น (หัชชากร วงศ์สายัณห์, 2560) ในหลายพื้นที่มีปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง กฎหมายไม่มีความแน่นอน ผลประโยชน์ของพรรคพวกและนักการเมืองหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง จึงจำเป็นต้องค้นหาวิธีปจจัยและแนวทางในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น ให้เครือข่ายและภาคประชาชนได้เข้าใจ รู้จักปกครองตนเองในท้องถิ่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและหัวใจของประชาธิปไตยด้วยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (ชูศักดิ์ คำล้น, 2563) พร้อมทั้งการป้องกัน แก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นและควรปฏิบัติงานอย่างจริงจังในการควบคุมและจัดการเลือกตั้ง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สุจริตและเที่ยงธรรม (ณัชชาณู พิชิตธนารัตน์, 2561) กระบวนการตัดสินใจที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจในการเลือกตั้งโดยสรุปเป็นขั้นตอนได้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งต่าง ๆ 2) การสร้างกฎเกณฑ์ หลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง 3) การประเมินและจัดลำดับ 4) การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี มีจำนวน 42 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 6 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 33 แห่ง ที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเข้ามาเป็นตัวแทนในการสร้างประโยชน์และพัฒนาชุมชน การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีประสิทธิภาพตามความมุ่งหวังของทุกฝ่ายนั้น มีหลักการที่สำคัญกล่าวคือ การเลือกตัวบุคคลที่จะเข้าไปเป็นตัวแทน เพื่อทำหน้าที่บริหารงาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี เนื่องจากยุคสมัยแห่งการเมืองและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอัตลักษณ์และเครือข่ายความสัมพันธ์ในระบบการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น มีลักษณะใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้นและมีความผูกพันระหว่างกันในฐานอุดมการณ์ร่วมผ่านกลไกการเมืองท้องถิ่น เพื่อที่จะได้ทราบว่าปัจจัยใดที่ประชาชนใช้ในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบบสอบถามออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และในการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อเก็บรวบรวมเสร็จสิ้นตามจำนวนแล้ว นำข้อมูลมาจัดระเบียบแทนค่าและวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรม SPSS และนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตในการวิจัย

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 165,459 คน (คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสิงห์บุรี, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 400 คน ได้มาจากเปิดตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้การสุ่มอย่างง่ายในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2) การสร้างหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง 3) การประเมินและการจัดลำดับผู้รับเลือกตั้ง และ 4) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 2. การสร้างหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง 3. การประเมินและการจัดลำดับผู้รับเลือกตั้ง และ 4. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบ่งระดับการตัดสินใจออกเป็น 5 ระดับ คือ มีระดับการตัดสินใจมากที่สุด มีระดับการตัดสินใจมาก มีระดับการตัดสินใจปานกลาง มีระดับการตัดสินใจน้อย มีระดับการตัดสินใจน้อยมาก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าจากการ ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร หนังสือวารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับปัจจัยหรือตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย
3. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ กระทำโดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นนำมาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 ส่วนข้อใดมีค่าน้อยกว่า 0.67 ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด คือ ประชาชนในจังหวัดลพบุรี
5. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha-Coefficient) ด้วยวิธีการของ Cronbach โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบ สอบถาม ต้องมากกว่า 0.70 จึงจะถือว่าแบบสอบถามนั้น ใช้ได้
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และหาค่าความเชื่อมั่น มาทำการปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และ

ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field data) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดสิงห์บุรี
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้ คือ 400 คน และรับกลับคืนหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว
3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจำนวน 400 ชุด แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยค่าสถิติร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวมและรายด้าน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี แยกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเพื่อทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (Independent Sample t – test) สำหรับตัวแปรอิสระที่มีการแบ่งเป็น 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับตัวแปรอิสระที่มีการแบ่งเป็น 3 กลุ่มขึ้นไปโดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น ที่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 4 นำข้อเสนอแนะ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามแนะนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตามแปรตามด้วยสมมติฐานสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน จังหวัดสิงห์บุรี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31 - 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพลูกจ้างเอกชน และมีรายได้ต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท

2. ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี

ตารางที่ 1 ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี

ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	3.43	0.82	ปานกลาง
2. การสร้างหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง	3.34	0.71	ปานกลาง
3. การประเมินและการจัดลำดับผู้รับเลือกตั้ง	3.45	0.69	ปานกลาง
4. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	3.32	0.79	ปานกลาง
รวม	3.39	0.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ การประเมินและการจัดลำดับผู้รับเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ลำดับรองลงมาคือ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ลำดับถัดไป การสร้างหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3.1 จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบเพศกับปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนใน
จังหวัดสิงห์บุรี

เพศ	$\bar{X}$	SD	t	p-value
ชาย	3.36	.57	1.388	.166
หญิง	3.28	.57		

จากตารางที่ 2 พบว่า เพศที่แตกต่างกัน ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ
ประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน

3.2 จำแนกตามอายุ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	1.438	.461	1.548	.204
ภายในกลุ่ม	396	122.290	.321		
รวม	399	123.728			

จากตารางที่ 3 พบว่า อายุที่แตกต่างกัน ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ
ประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน

3.3 จำแนกตามระดับการศึกษา

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	1.579	.526	1.603	.188
ภายในกลุ่ม	397	125.092	.328		
รวม	399	126.671			

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน

3.4 จำแนกตามอาชีพ

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	5	2.390	.478	1.458	.203
ภายในกลุ่ม	394	124.280	.332		
รวม	399	126.67			

จากตารางที่ 5 พบว่า อาชีพ ที่แตกต่างกัน ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน

3.5 จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	1.352	.511	1.562	.193
ภายในกลุ่ม	396	121.968	.324		
รวม	399	123.32			

จากตารางที่ 6 พบว่า รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ได้ดังนี้ 1) ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมากนัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สุพัฒพงศ์ แยมอิม และคณะ ที่ศึกษาทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่สำคัญต่อประชาชนและการพัฒนา ประเทศเป็นอย่างยิ่ง รวมไปถึงความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นต้น เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นขบวนการทางด้านประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง เพราะผู้นำที่ได้มาจากการใช้สิทธิในการเลือกตั้งของประชาชน คือตัวแทนของประชาชน ซึ่งได้มาจากเสียงข้างมากของประชาชน ที่ได้ทำการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ซึ่งได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมและเสมอภาคกัน เพื่อให้ได้ผู้นำที่ดีมีประสิทธิภาพ และสามารถสนองความต้องการของประชาชน และปกป้องผลประโยชน์ และดูแลแก้ไขปัญหาของประชาชน เพื่อที่จะได้นำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น แต่ก็มีประชาชนบางส่วนยังขาดความกระตือรือร้น และไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ (สุพัฒพงศ์ แยมอิม และคณะ, 2562) การได้รับ

ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งที่ปัจจุบันสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะในสื่อออนไลน์ ซึ่งสามารถรับรู้ข่าวสารได้รวดเร็วทันใจ และเป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา แต่ที่อยู่ในระดับปานกลางอาจเป็นเพราะประชาชนฟังแล้วไม่ได้นำมาคิดต่อ เพียงฟังเพื่อผ่าน ๆ ไป สอดคล้องกับ พชรภรณ์ เมธาจิรเวช ที่ศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งของผู้มีสิทธิ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจำแนกตามการเลือกรับรู้และตีความหมายโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกรับข้อมูลข่าวสารและตีความหมายเกี่ยวกับการนับคะแนนเสียง อันดับสองเลือกรับข้อมูลข่าวสารและตีความหมายเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อันดับสามเลือกรับข้อมูลข่าวสารและตีความหมายเกี่ยวกับวิธีการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อันดับสี่เลือกรับ ข้อมูลข่าวสารและตีความหมายเกี่ยวกับบัตรเลือกตั้งหลักลีและอันดับสุดท้ายเลือกรับข้อมูลข่าวสารและตีความหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งนอกพื้นที่ (พชรภรณ์ เมธาจิรเวช, 2563) การสร้างหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้สมัครในท้องถิ่นเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกัน การสร้างหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้งที่ตั้งไว้เช่น เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมจริยธรรมสูง การเป็นผู้ที่ทำงานทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมให้กับพื้นที่ เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ ไม่ได้นำมาใช้มากนักเพราะส่วนมากจะใช้ความเป็นเครือญาติ มาตัดสินมากกว่า ขัดแย้งกับ สุพัฒพงศ์ แยมอัม, ไชยวัฒน์ เผือกคง และพิสิฐ นิลเอก ที่ศึกษาทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรที่จะต้องเลือกบุคคลผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมากกว่าที่จะเลือกญาติพี่น้องของตนเอง เพราะการใช้สิทธิในการเลือกตั้งนั้นประชาชนทุกคน ย่อมที่จะมีสิทธิเสมอภาคกัน การที่จะคิดหรือตัดสินใจในการเลือกตั้งนี้ว่าจะเลือกหรือจะลงคะแนนให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่ประชาชนคิดว่าบุคคลนั้นจะสามารถเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ และบริหารรวมไปถึงการพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่น ให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยประชาชนส่วนใหญ่ “กล่าวว่า” ต้องการที่จะเลือกผู้แทน หรือผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มากกว่าญาติพี่น้องของตนเอง แต่ยังมีประชาชนอีกส่วนหนึ่งที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกมา ที่อาจจะใช้สิทธิในการเลือกตั้งเลือก ญาติพี่น้องของตนเอง แต่เป็นส่วนน้อย (สุพัฒพงศ์ แยมอัม และคณะ, 2562) การประเมินและการจัดลำดับผู้รับเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนไม่ได้มีการประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งมากนัก เพราะในปัจจุบันผู้รับเลือกตั้งจะมีผู้มีอิทธิพล นักการเมืองระดับชาติ หรือพรรคการเมือง คอยสนับสนุน การประเมินส่วนใหญ่จึงประเมิน ภูมิหลังทางการเมืองมากกว่า ทำให้เมื่อมีการเลือกตั้งก็มาใช้สิทธิของตนก็พอจึงไม่มีความสนใจในตัวผู้รับเลือกตั้งเท่าที่ควร สอดคล้องกับ ณัฐวดี เสนขำ และคณะ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ กรณีศึกษาประชาชนในอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านพรรคการเมืองที่สังกัด อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พรรคการเมืองได้คัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพ และเหมาะสมลงสมัครรับเลือกตั้ง รองลงมา คือ พรรคการเมืองที่มีความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ /มีผลงานในอดีตดี และน้อยที่สุด คือ สังกัดพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลหรือพรรคร่วมรัฐบาล (ณัฐวดี เสนขำ และคณะ, 2567) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนได้มีการติดตามข่าวสารของนักการเมืองท้องถิ่นอยู่เสมอ ซึ่งในพื้นที่ตนเองอาจไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรจึงเกิดการเบื่อหน่ายไม่อยากไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง สอดคล้องกับชนะ ภิญญู ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกนายก

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (กรณีศึกษาเขตการเลือกตั้งอำเภอเมืองชลบุรี เขต 2 จังหวัดชลบุรี) พบว่า จากการที่ผู้สมัครเลือกตั้งได้บริจาคทำบุญ การกุศลงานวัด งานรณรงค์ หรือบริจาคสิ่งสาธารณะ แก่ชุมชน มีอิทธิตต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กล่าวคือ การบริจาคเงินให้แก่ชุมชน มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (ชนะ ภิญโญ, 2565) 2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกปัจจัย อาจเนื่องจากประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี มีความตระหนักรู้ถึงสิทธิ หน้าที่ ในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และต้องตัวการตัวแทนที่มีคุณภาพ อีกทั้งในปัจจุบันการสื่อสารมีการเปิดกว้างในหลายช่องทางทำให้การเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ วรยุทธ สถาปนาศุภกุล ที่พบว่า เพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ไม่สอดคล้องในปัจจัย อายุ รายได้ และอาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน (วรยุทธ สถาปนาศุภกุล, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่ายังขาดความตระหนักรู้ถึงความสำคัญในการเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนยังยึดติดในเรื่องการซื้อสิทธิขายเสียง การให้สิ่งของ การบริจาค การจัดงานเลี้ยง จึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับปัจจัยการเลือกการเลือกตั้ง แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสิงห์บุรี ควรมีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินนโยบายรณรงค์ ส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญในการเลือกตั้ง และให้ประชาชนเข้าใจในระบอบการปกครองให้มากขึ้น ไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในระดับตำบล/หมู่บ้าน ผ่านการอบรมและเวทีเสวนา ใช้สื่อท้องถิ่นและออนไลน์ในการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นและผลกระทบจากการเลือกตั้ง สร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเฝ้าระวังการซื้อสิทธิขายเสียง และในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนในระดับพื้นที่ ควรศึกษาพฤติกรรมในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนจังหวัดสิงห์บุรี มีความตื่นตัวที่จะรับรู้ทางการเมืองท้องถิ่น และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และควรมีการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสิงห์บุรี. (2568). ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสิงห์บุรี. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.ect.go.th /mini//web-upload/68x1f64>

abf29304e3b1424156270e85cbfb/m_document/3792/26639/file_download/a50907c095447c7b59071e95921809af-copy85.pdf

ชนะ ภิญโญ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (กรณีศึกษาเขตการเลือกตั้งอำเภอเมืองชลบุรี เขต 2 จังหวัดชลบุรี). ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชูศักดิ์ คำล้น. (2563). ภาควิชาช่วยกับกลไกการป้องกันการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(12), 389-402.

ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์. (2561). การทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. วารสารสหวิทยาการวิจัย ฉบับบัณฑิตศึกษา, 7(1), 72-81.

ณัฐวดี เสนขำ และคณะ. (2567). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ กรณีศึกษา ประชาชนในอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

น้ำเพชร พิพัฒน์สุริยะ. (2567). ปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2566 เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสตูล. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. มหาวิทยาลัยสยาม.

ปณณธร เจริญชัยพฤกษ์. (2561). ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.

พระสิริรัตนเมธี และคณะ. (2564). การเลือกตั้งท้องถิ่นกับการพัฒนาประชาธิปไตย. Journal of Modern Learning Development, 6(4), 384-396.

พัชรภรณ์ เมธากิจเวช. (2563). การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งของผู้มีสิทธิในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วรยุทธ สถาปนาศุภกุล. (2560). ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนปรารถนา. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 2(2), 141-148.

สุพัฒพงศ์ แยม่อม และคณะ. (2562). ทศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสาร มจร. ตรีภุมขัยปริทรรศน์, 3(1), 10-19.

หัชชากร วงศ์สายัณห์. (2560). ระบบคุณค่าในวัฒนธรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 4(2), 187-209.

Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. New York: Harper and Row.

การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของ

เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร*

PERCEPTION OF THE PEOPLE ON MEASURES TO REMEDIAL MEASURES THE PM 2.5 DUST PROBLEM OF THAWIWATTHANA DISTRICT BANGKOK

พงษ์พิพัฒน์ มัลลิกะมาลย์*, ธนพันธ์ พูลชอบ, วดีธ ยลชื่น, นริดา พรนาศสอนโกษา

Pongpipat Mallikamal*, Thanapan Phoonchob, Wadit Yoncheaun, Narida Ponnaksonkosa

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Political Science, Bangkokkthonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Pongpipat.mal@bkkthon.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 49,936 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน ได้มาจากเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม โดยใช้แนวคิดเรื่องการรับรู้ของ Klapper เป็นกรอบในการสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าเอฟ ค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีระดับการรับรู้โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการเปิดรับข้อมูล ด้านการให้ความสนใจ ด้านการรับรู้และตีความ และด้านการจดจำ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 จำแนกตามเพศ อายุ มีระดับการรับรู้ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา และอาชีพ มีระดับการรับรู้แตกต่างกัน ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมีการรับรู้ต่ำกว่าผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมีการรับรู้ต่ำกว่าผู้ที่มีอาชีพพนักงานเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา ควรทำผ่านรูปแบบสื่อที่หลากหลาย

คำสำคัญ: การรับรู้ของประชาชน, มลพิษ PM 2.5, มาตรการควบคุมมลพิษทางอากาศ, เขตทวีวัฒนา

Abstract

This research aimed to 1) study the level of perception of the people on measures to remedial measures the pm 2.5 dust problem of Thawiwatthana district Bangkok, and 2) compare the level of public awareness of the PM 2.5 dust problem-solving measures in Thawiwatthana District, Bangkok, classified by personal factors. This was a quantitative research study. The population used in this study was 49,936 people in Thawiwatthana District, Bangkok. A sample of 381 people was obtained from the ready-made table of Krejcie and Morgan. The accidental sampling method was used. The research instrument was a questionnaire that used Klapper's concept of awareness as a framework for creating the data. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using F-values and t-values. The results of the research found that 1) the public had a moderate level of perception overall and in each aspect, ranked from highest to lowest as follows: information reception, attention, perception and interpretation, and memory. 2) The results of the comparison of the people's perception of the PM 2.5 dust problem-solving measures classified by gender and age showed no different levels of awareness. However, the level of education and occupation showed different levels of perception. The results of the pairwise difference test found that those who were general employees had lower perception than those who were civil servants/state enterprise employees, with statistical significance at the 0.05 level, and those who were general employees had lower perception than those who were private employees, with statistical significance at the 0.05 level. Public relations recommendations for the prevention and resolution of PM 2.5 dust problems in Thawiwatthana District should be implemented through various media formats.

Keywords: Perception of the People, PM 2.5 dust, Remedial Measures, Thawiwatthana District

บทนำ

มลพิษทางอากาศ ปัญหาหมอกควัน และ PM 2.5 ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในหลาย ๆ ภูมิภาค จนบางจังหวัดในภาคเหนือมีค่า PM 2.5 พุ่งสู่อันดับหนึ่งของโลก นับเป็นวิกฤติมลพิษทางอากาศ PM 2.5 คือปัญหาหลักของประเทศในขณะนี้ ทุกวันนี้ปัญหาเรื่อง PM 2.5 คือสิ่งที่ประชาชนต้องเผชิญอย่างเลี่ยงไม่ได้ คุณภาพอากาศที่เป็นอันตรายอย่างมากต่อสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล หรือในต่างจังหวัดบางภูมิภาคเองก็มีระดับที่เสี่ยงเป็นอันตรายต่อสุขภาพเช่นกัน ซึ่งสาเหตุของฝุ่น PM 2.5 เกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุจากการการเผาป่าและไฟฟ้า ไฟป่าสามารถเกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติ ทั้งเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ เช่น ไฟป่า กิ่งไม้เสียดสีกันของวัสดุทางธรรมชาติ หรือการเกิดปฏิกิริยาเคมีจากแสงแดดในพื้นที่แห้ง แต่ในขณะเดียวกันพบว่า 90% ของไฟป่าในประเทศไทยเกิดจากการเผาป่าโดยมนุษย์เพื่อ

การเก็บหาของป่า การจุดไฟให้พื้นป่าโล่งสะดวกในการเดิน การจุดเพื่อกระตุ้นการงอกและกระตุ้นการแตกใบใหม่ของพืชผัก ซึ่งการเผาป่าและไฟป่ายังส่งผลให้เกิด ควันไฟ หมอก ขี้เถ้า แก๊สพิษ รวมถึงฝุ่น PM 2.5 สาเหตุจากการมลพิษ ควันจากท่อไอเสียของรถยนต์ จากข้อมูลโดยกรมควบคุมมลพิษ ด้วยการจราจรที่ติดขัดในแต่ละวัน และเครื่องยนต์ดีเซลเก่าเป็นอีกสาเหตุที่สำคัญที่สุด กระบวนการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ดีเซลทำให้เกิดเขม่า และ ควันดำ ซึ่งควันดำเหล่านี้ยังมีสารที่ก่อให้เกิดมะเร็ง และฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 อุตสาหกรรม การก่อสร้าง เกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิล ถ่านหิน และเชื้อเพลิงที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กระบวนการอุตสาหกรรม อย่าง การบด การโม่ การระเบิดหิน ไปจนถึงการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองจากก่อสร้างที่ส่งผลกระทบต่อ สาเหตุจากการเผาภาคเกษตร การเผาในภาคการเกษตร หรือการเผาในที่โล่งเป็นอีกหนึ่งในต้นตอที่สำคัญที่ทำให้เกิดฝุ่น PM 2.5 การเผาเศษวัสดุการเกษตรเพื่อลดต้นทุน เช่น การเผาอ้อย การเผาในไร่ข้าวโพดนาข้าวและไร่มันสำปะหลัง ถือเป็นสาเหตุหลัก ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (โรงพยาบาลสมิติเวช, 2567) ข้อมูลการเฝ้าระวังสถานการณ์ฝุ่น PM 2.5 ระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2566 - 20 พฤษภาคม 2567 จากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษ และกรุงเทพมหานคร พบว่า พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล สถานการณ์ฝุ่นละออง PM 2.5 เฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าระหว่าง 8.2 - 101.7 มคก./ลบ.ม. ซึ่งมาตรฐานฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน หรือ PM 2.5 มีค่าไม่เกิน 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (กรมควบคุมมลพิษ, 2567) สำหรับเขตทวีวัฒนาได้มีการดำเนินการมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่น PM2.5 ตามนโยบายผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการตรวจสอบและควบคุมสถานประกอบการที่ก่อให้เกิดปัญหาฝุ่น PM2.5 ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ประเภทสถานประกอบการ/โรงงาน 12 แห่ง ประเภทสถานที่ก่อสร้าง 7 แห่ง ประเภทแพลนท์ปูน 1 แห่ง ประเภทสถานที่ถมดิน 1 แห่ง ประเภทอู่รถยนต์ ชสมก. บริษัทขนส่ง บริษัทรถโดยสาร 30 แห่ง ประเภทร้านอาหารแผงลอยและรถเร่อาหารปิ้งย่าง 14 แห่ง ประเภทวัดและศาลเจ้า 5 แห่ง ประเภทวัดเตาเผาศพของศาสนา 1 แห่ง พร้อมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับฝุ่น PM2.5 กำชับให้สถานประกอบการในพื้นที่ปฏิบัติตามแนวทางแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 อย่างเคร่งครัด เน้นย้ำผู้ประกอบการปฏิบัติตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด ควบคุมค่าฝุ่น PM2.5 ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อลดมลพิษทางอากาศ ตลอดจนลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (นิกรณ สปส, 2566)

การเปิดรับข้อมูล ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ในแต่ละวันนั้นผู้รับสารจะไม่สามารถรับข้อมูลข่าวสารที่มีอย่างมากมายได้ครบทั้งหมด ดังนั้นผู้รับสารจึงเลือกที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารเฉพาะที่ตนเองสนใจเพียงเท่านั้น และเลือกสารที่แตกต่างกันไป ตามประสบการณ์ความต้องการ ความเชื่อ และทัศนคติของแต่ละบุคคล (Klapper, J. T., 1960) การแก้ไขปัญหา PM 2.5 ถึงแม้จะมีมาตรการเชิงเทคนิค และเทคโนโลยีการจัดการแล้ว แต่ยังขาดการให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านสังคม ด้านพฤติกรรม ด้านการรับทราบข้อมูลข่าวสาร และด้านทัศนคติ ดังนั้น มาตรการที่ควรให้ความสำคัญ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามมาตรการของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ศิริลักษณ์ เจริญรัมย์, 2564) สอดคล้องกับ การศึกษาของ De Pretto, L. et al. พบว่า ระดับความรู้และทัศนคติที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อป้องกันฝุ่นละอองมากขึ้น และข้อมูลที่มีความถูกต้อง รวดเร็ว เกี่ยวกับการรายงานสถานการณ์คุณภาพอากาศจะเกิดประโยชน์สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึง

มีความสนใจศึกษาว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เพื่อนำเสนอผลการศึกษาให้หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปปรับปรุงการสร้างความรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมประชาชนในการแก้ไขปัญหามลพิษสาธารณะไม่เกิน 2.5 ไมครอน (De Pretto, L. et al., 2015)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เกี่ยวกับระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการสำรวจ โดยมีการใช้เครื่องมือด้วยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 381 คน ข้อคำถามนำมาจากกรอบความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวัดระดับการรับรู้ของประชาชน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตในการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ประชาชนในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 49,936 คน (กรุงเทพมหานคร, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 381 คน ได้มาจากเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan D. W., 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายวิธีบังเอิญ (โดยทำการสุ่มในช่วงเวลา 1200 - 1300 ในพื้นที่ที่ศึกษา)

1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ชุมชนในเขตทวีวัฒนา จำนวน 17 แห่ง

1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา เน้นศึกษาการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เป็นแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย การเปิดรับข้อมูล การให้ความสนใจ การรับรู้และตีความ การจดจำ (Klapper, J. T., 1960)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาค้นคว้าจากการ ทบทวนแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับปัจจัยหรือตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร และแต่ละคำถามจะมีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ โดยเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็นดังนี้

ระดับการรับรู้	การให้คะแนน
มีระดับการรับรู้มากที่สุด	4
มีระดับการรับรู้มาก	3
มีระดับการรับรู้น้อย	2
มีระดับการรับรู้最少ที่สุด	1

ส่วนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form)

3. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ กระทำโดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นนำมาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 ส่วนข้อใดมีค่าน้อยกว่า 0.67 ผู้วิจัย นำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด และต่อจากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) และหาค่าความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของครอนบาช (Cronbach) โดยแบบสอบถามต้องมีความเชื่อมั่นที่ ระดับ .939 ขึ้นไปจึงจะยอมรับแบบสอบถาม

3. วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Data) โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม ถึงเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม ในช่วงเวลา 1200 - 1300 น. ในพื้นที่ชุมชนในเขตทวี

วัฒนา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเอง จนครบ 381 ฉบับ แล้วเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. ข้อมูลการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดย เพศที่แตกต่างกัน โดยใช้ t-test และอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน ใช้ F-test และเมื่อพบความแตกต่าง จะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตทวีวัฒนา ผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 59.06 มีอายุ 20 - 30 ปี มีจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 35.43 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 72.70 มีอาชีพพนักงานเอกชน มีจำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 52.76

2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเปิดรับข้อมูล ด้านการให้ความสนใจ ด้านการรับรู้และตีความ และด้านการจดจำ ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

การรับรู้ของประชาชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการเปิดรับข้อมูล	3.39	1.02	ปานกลาง
2. ด้านการให้ความสนใจ	3.36	1.08	ปานกลาง
3. ด้านการรับรู้และตีความ	3.21	0.98	ปานกลาง
4. ด้านการจดจำ	3.13	0.99	ปานกลาง
รวม	3.28	1.02	ปานกลาง

3. การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศที่แตกต่างกัน การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานครไม่ต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

การรับรู้ของประชาชน	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
รวม	ชาย	156	3.20	0.58	-1.068	0.459
	หญิง	225	3.27	0.16		

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุที่แตกต่างกัน การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนากรุงเทพมหานคร ไม่ต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

การรับรู้ของประชาชน	แหล่งความแปรปรวน	df	ss	MS	F	Sig.
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	2.467	.617	1.721	.144
	ภายในกลุ่ม	376	141.552	.358		
	รวม	380	144.019			

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ของประชาชน ต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รายละเอียดตามตารางที่ 4 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least-significant Different) พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรีมีการรับรู้ต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 น้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี รายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

การรับรู้ของประชาชน	แหล่งความแปรปรวน	df	ss	MS	F	Sig.
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	4.868	1.623	4.618	.003*
	ภายในกลุ่ม	378	139.515	.351		
	รวม	380	144.019			

ตารางที่ 5 การทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least-significant Different)

การรับรู้ของประชาชน	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
$\bar{x}$	3.22	3.32	3.43
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-0.10	-0.21*
ปริญญาตรี	-	-	-0.11

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อาชีพที่แตกต่าง การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รายละเอียดตามตารางที่ 6 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least-significant Different) พบว่า ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมีการรับรู้ต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 น้อยกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่น ๆ รายละเอียดตามตารางที่ 7

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ

การรับรู้ของประชาชน	แหล่งความแปรปรวน	df	ss	MS	F	Sig.
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	.562	1.141	5.387	.000*
	ภายในกลุ่ม	376	143.457	.363		
	รวม	380	144.019			

ตารางที่ 7 การทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least-significant Different)

การรับรู้ของประชาชน	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว	พนักงานเอกชน	รับจ้างทั่วไป	นักเรียน/ นักศึกษา
$\bar{x}$	3.31	3.34	3.39	3.21	3.35
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	-	-0.02	-0.07	0.11*	-0.03
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	-	-	-0.05	0.13*	-0.01
พนักงานเอกชน	-	-	-	0.18*	0.04
รับจ้างทั่วไป	-	-	-	-	-0.14*

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในระดับที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างการรับรู้ให้ประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา ยังไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องจากประชาชนในเขตทวีวัฒนา มีความคิดเห็นว่าเขตทวีวัฒนา มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบไม่ทั่วถึงและไม่

เพียงพอ และอาจเนื่องจากการสร้างความรู้ความเข้าใจยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนที่มีการรับรู้ยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร ทำให้การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ขวัญทิพย์ แวสง่า ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา ที่พบว่า การรับรู้ประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 2 มิติ จากผลที่ได้ ไม่ได้เป็นไปตามผลของสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า การรับรู้ประสิทธิผลของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อยู่ในระดับสูง แต่กลับอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น (ขวัญทิพย์ แวสง่า, 2563)

การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ พบว่า เพศ และอายุที่แตกต่างกัน ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัญหามลพิษ PM 2.5 เกิดขึ้นมาหลายปีในช่วงเวลาเดียวกันทำให้เพศ และอายุ ไม่มีผลต่อการรับรู้ของประชาชน ขัดแย้งกับ ศิริลักษณ์ เจริญรัมย์ ที่ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อแนวทางการแก้ไขฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า เพศ และอายุ ของประชาชนที่แตกต่างกันจะมีทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมต่อแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษ PM2.5 ที่แตกต่างกัน (ศิริลักษณ์ เจริญรัมย์, 2564) ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การที่ประชาชนประกอบอาชีพต่างกันทำให้ผลกระทบจากปัญหามลพิษ PM 2.5 แตกต่างกัน ซึ่งผู้ที่ทำงานเหมือนกันอาจมีการรับรู้ไม่แตกต่างกัน เช่น การทำงานในที่โล่งแจ้งเหมือนกันการรับรู้ในการป้องกันจะเหมือนกัน แต่ผู้ที่ทำงานในอาคารก็จะมีรับรู้ที่แตกต่างจากผู้ทำงานนอกอาคาร เช่นเดียวกันระดับการศึกษาที่ต่างกัน ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าก็จะมีรับรู้ที่สูงกว่า สอดคล้องกับ ปรีชา สุวรรณทอง และคณะ ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้และความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ในสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบางทราย อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ที่พบว่าโดยปัจจัยส่วนบุคคลมีส่งผลต่อการรับรู้และความคาดหวังของประชาชนคือ อาชีพ และระยะทาง (ปรีชา สุวรรณทอง และคณะ, 2565) สอดคล้องกับ ขวัญทิพย์ แวสง่า ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา ที่พบว่าระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ขวัญทิพย์ แวสง่า, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า การรับรู้ของประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอยู่ในระดับที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างการรับรู้ให้ประชาชนต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา ยังไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น เขตทวีวัฒนา ควรหาวิธีการในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่มาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา ผ่านรูปแบบสื่อที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารมากยิ่งขึ้น เช่น แผ่นพับ บอร์ดประชาสัมพันธ์ ป้ายโฆษณา

เว็บไซต์ รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ฯลฯ เนื่องจากสื่อต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องมือในการนำข่าวสารไปสู่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง ซึ่งเมื่อประชาชนได้รับทราบแล้ว ก็จะเกิดความสนใจ เกิดการรับรู้และความเข้าใจแล้ว นำมาคิดวิเคราะห์ ส่งผลให้มีความร่วมมือกับเขตทวีวัฒนา ในการดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 ของเขตทวีวัฒนา นอกจากนั้นแล้วยังทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นไปในทางที่ดีต่อเขตทวีวัฒนาอีกด้วย และในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาช่องทางการเปิดรับสื่อ ข้อมูลข่าวสาร ของประชาชนในเขตทวีวัฒนา เพื่อนำมาเป็นช่องทางสร้างการรับรู้ต่อมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 ให้ประชาชนของเขตทวีวัฒนาต่อไป เช่น ช่องออนไลน์ช่องทางใด และออฟไลน์ช่องทางใด

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2567). สรุปสถานการณ์และผลการดำเนินงานด้าน การแพทย์และสาธารณสุข กรณี หมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก ปี 2567. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2568 จาก https://hia.anamai.moph.go.th/web-upload/12xb1c83353535e43f224a05e184d8fd75a/filecenter/kpi/2567/5/09_Aug/3.30/3.30_kpi67_Aug_Report.pdf
- กรุงเทพมหานคร. (2567). ข้อมูลจำนวนประชากรในกรุงเทพมหานคร. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2568 จาก <https://data.bangkok.go.th/dataset/population>
- ขวัญทิพย์ แวสง่า. (2563). การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิกรณ์ สปส. (2566). รพ.จักษุพันธุ์ ติดตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ PM2.5 ในพื้นที่เขตทวีวัฒนา. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2568 จาก <https://pr-bangkok.com/?p=131052>
- ปรีชา สุวรรณทอง และคณะ. (2565). การรับรู้และความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ในสถานการณ์ COVID-19 ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบางทราย อำเภอมะนัง จังหวัดชลบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนาสุขภาพ, 15(3), 15-29.
- โรงพยาบาลสมิติเวช. (2567). pm 2.5 คืออะไร เกิดจากอะไร ทำความเข้าใจและป้องกันฝุ่นไปพร้อมกัน. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2568 จาก <https://samitivejchinatown.com/th/article/health/what-is-pm-2.5>
- ศิริลักษณ์ เจริญรัมย์. (2564). ทักษะชีวิตของประชาชนต่อแนวทางการแก้ไขฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน กรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 15(2), 70-78.
- De Pretto, L. et al. (2015). The link between knowledge, attitudes and practices in relation to atmospheric haze pollution in Peninsular Malaysia. Retrieved January 5, 2025, from <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0143655#references>
- Klapper, J. T. (1960). The Effects of Mass Communication Free Press. New York: Prentice Hall.
- Krejcie, R. V. & Morgan D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Retrieved January 5, 2025, from <https://doi.org/10.1177/00131644700300030>

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของชุมชนบ้านซ่านจ้อยต๋อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต*

THE APPLICATION OF THE THREEFOLD TRAINING FOR ENHANCING THE QUALITY
OF LIFE OF BAN SAN JUI TUI COMMUNITY TALAD NUEA SUBDISTRICT MUEANG
PHUKET DISTRICT PHUKET PROVINCE

พระสมุห์วีระศักดิ์ สุทธิจิตโต (ก่อเกิด)*, พระครูโกศลธรรณกิจ (เปสโล), พระครูโฆสิตวัณณานุกุล (อนาวตโน)

PhraSamu Veerasak Sudhijitto (Korkerd)*, Phrakhrukosolathakit (Peslo), PhrakruKositwattanankul (Anuwattano)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Master of Buddhist Studies Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,

Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author Email: a6603205018@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2) เพื่อศึกษาหลักไตรสิกขาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา 3) เพื่อการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านซ่านจ้อยต๋อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากพระภิกษุสงฆ์ ผู้นำชุมชน อาจารย์ และประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นกระบวนการฝึกฝนพฤติกรรมทางกาย จิต สังคมหรือสิ่งแวดล้อม และปัญญาของมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาให้ได้รับประโยชน์สุขในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งประเมินจากความสุขของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม 2) หลักไตรสิกขา ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เป็นระบบการประพฤติปฏิบัติสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ 3 ด้าน ได้แก่ ศีล การควบคุมมารยาท ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น สมาธิ การฝึกจิตให้สงบ ตั้งมั่น ไม่ฟุ้งซ่าน และปัญญา รู้แจ้งแทงตลอดสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปัญญาชน รู้เท่าทันต่อกิเลส 3) การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น ทำให้ผู้คนในชุมชน รู้จักสำรวจมรรค์ในการประพฤติ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสามัคคีเมตตาต่อกัน โดยให้ความสำคัญกับทุกคนในสังคม ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท ทำให้ชุมชนมีความน่าอยู่อาศัยยิ่งขึ้น และเป็นที่เจริญใจต่อผู้มาเยี่ยมเยือนจากต่างถิ่น โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวเมื่อนักท่องเที่ยวได้เห็นความเป็นมิตร ก็ทำให้เกิดความประทับใจในวิถีชีวิตของชุมชน

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, หลักไตรสิกขา, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ชุมชนบ้านซ่านจ้อยต๋อย

Abstract

This research article aims to: 1) study the concept of quality of life development, 2) explore the principle of the Threefold Training (Ti-sikkha) as presented in Buddhist scriptures, and 3) apply the Threefold Training to enhance the quality of life in the Baan Saan Jui Tui community, Talat Nuea Subdistrict, Mueang Phuket District, Phuket Province. This is a qualitative research study that emphasizes document analysis and in-depth interviews. The key informants include Buddhist monks, community leaders, teachers, and local residents. The findings are presented in a descriptive and narrative format. The research findings reveal that: 1) Quality of life development is a process of training physical, mental, social (or environmental), and intellectual behaviors, enabling individuals to live peacefully in society. The ultimate goal is to enhance well-being in daily life, as measured by the happiness of individuals, families, communities, and society at large. 2) The Threefold Training (Ti-sikkha) found in the Buddhist scriptures is a vital system of practice that contributes to human life development in three aspects: Sila (Morality): cultivating proper conduct and refraining from harming oneself or others, Samadhi (Concentration): training the mind to be calm, steady, and undistracted, and Panna (Wisdom): gaining insight and understanding reality as it is, enabling one to live wisely and be aware of the defilements. 3) The application of the Threefold Training in community quality of life development fosters moral restraint, non-harm, mutual support, harmony, and kindness. It encourages mindfulness and vigilance, thereby creating a livable, peaceful community. This also leaves a positive impression on visitors, especially in Phuket, a renowned tourist destination. When tourists experience the friendliness and cultural richness of the local way of life, they are deeply impressed.

Keywords: Application, The Threefold Training, Quality of Life Development, Ban San Jui Tui Community

บทนำ

สังคมไทยในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา เกิดการพัฒนาในหลากหลายมิติ สามารถประสบความสำเร็จในการเอาชนะความยากจน แต่สิ่งที่ควบคู่มากับความสำเร็จกลับกลายเป็นปัญหาที่สะสมพอกพูนตามมาและเพิ่มมากยิ่งขึ้นในขณะนี้ จนกลายเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งปัญหาใหญ่หลัก ๆ ที่ตามมาก็คือ ปัญหาด้านการศึกษาที่ขาดคุณภาพ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม และปัญหาด้านการทุจริต โดยยิ่งมุ่งเน้นพัฒนาความเจริญด้านวัตถุ และเศรษฐกิจให้ก้าวหน้ามากเท่าใด กลับพบว่าสภาพด้านจิตใจของคนในสังคมเสื่อมลง และทวีความเลวร้ายมากยิ่งขึ้นเป็นเงาตามตัว เพราะคนชาติที่พึงทางใจ ครอบครองหรือชุมชนที่เคยเข้มแข็งกลับอ่อนแอ แดกแยก สังคมที่เคยเข้มแข็งก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกัน ประเด็นปัญหาดังที่ได้กล่าวมา สะท้อนให้เห็นว่า

ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุ แต่เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ ค่านิยม แสดงถึงความเสื่อมทางจิตใจอย่างเห็นได้ชัดจนหลายประการ เช่น นิยมวัตถุ ความหุนหันพุ่มเฟิย ยกย่องคนรวย โดยไม่คำนึงถึงว่าจะร่ำรวยมาโดยวิธีการใด เกิดการแข่งขันเอาเปรียบ ไม่คำนึงถึงหลักคุณธรรม จริยธรรม การเบียดเบียนเอาเปรียบนี้ นอกจากจะเบียดเบียนกันเองแล้ว ยังเบียดเบียนรุกรานธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ที่ดิน ป่าไม้ แม่น้ำ สภาพธรรมชาติถูกรุกราน ยึดครอง ถูกทำลาย สภาพน้ำเน่าเสีย สภาพคนจนอยู่ในสลัมท่ามกลางตึกสูงอันหุนหันใหญ่โต ความยากจนของคนในชนบท และสภาพเสื่อมโทรมทางสังคม อันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจมีมากขึ้น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงวางแนวทางการแก้ไขปัญหามนุษย์ด้วยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นหลักการศึกษาที่สำคัญสุดควบคู่กับทางสายกลาง คือ อริยมรรค ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อตนเองและสังคม ทั้งยังช่วยให้เกิดเสถียรภาพด้านความมั่นคงทางศีลธรรมมารยาทสังคม ด้วยโครงสร้างระบบการประพฤติปฏิบัติเพื่อความผาสุกของมหาชน ดังพระพุทธพจน์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเพียรจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มา เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่พวกทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ผ่านการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา เพราะเป็นการพัฒนามนุษย์ให้สามารถแก้ไขปัญหาในการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมปัจจุบัน ด้วยการใช้ตัวปัญญาพิจารณาสิ่งที่ต่าง ๆ ที่ทำร่วมกันให้รู้จักควบคุมตนเอง ให้มีความอดทน อดกลั้น เพื่อที่จะรักษาความดีความงาม และมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน นอกจากการพัฒนาคนแล้วการพัฒนายังมีลักษณะหลายรูปแบบ ทั้งการพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นกรอบแนวคิดหลักที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1987 ซึ่งเป็นปีที่แนวคิดนี้เริ่มเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น แม้ว่าบริบทของแนวคิดนี้จะสะท้อนในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเป็นหลัก สืบเนื่องมาจากคณะกรรมการการโลก ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ได้จัดทำรายงานชื่อ Our Common Future หรือที่เรียกว่า รายงานบรันด์ท์แลนด์ (The Brundtland Report) เพื่อเสนอแก่สหประชาชาติในปี ค.ศ. 1987 โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่จะกำหนดให้การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นวาระแห่งโลกที่ทุกคนตระหนักถึงการทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ถึงแม้จะไม่มีกรอ้างอิงถึงการท่องเที่ยวอยู่ในรายงาน (ศิรินทร์ สังข์ทอง, 2562)

ชุมชนบ้านซ่านจู้ต่วย ตำบลตลาดเหนือ เป็นชุมชนจีนเก่าแก่แห่งหนึ่งของจังหวัดภูเก็ต มีประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของชาวชุมชนบ้านซ่านจู้ต่วย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีความกลมกลืนกับความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา ได้แก่ ประเพณีถือศีลกินผัก และประเพณีไหว้เทวดาที่มีประวัติมายาวนาน งานประเพณีถือศีลกินผัก ตรงกับวันขึ้น 1 - 9 ค่ำ เดือน 9 ของจีน ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคมของทุกปี ถือว่าเป็นประเพณีที่สร้างกุศลโลบายให้ประชาชนรู้จักการถือศีล ขำระร่างกาย จิตใจให้บริสุทธิ์ ทั้งยังเป็นการงดเว้นการเบียดเบียนสัตว์ คือ การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต มีพิธีกรรมต่าง ๆ มากมาย อาทิ พิธีอัญเชิญพระ พิธีลุยไฟ พิธี

สะเดาะเคราะห์ พิธีส่งพระ เป็นต้น ส่วนประเพณีไหว้เทวดา มักจัดขึ้นในช่วงวันตรุษจีน หรือในวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 1 (วิธีชุมชน, 2568) งานเทศกาลต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ นับเป็นงานที่ได้รับความสนใจ และเลื่อมใสศรัทธา ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศมากที่สุดงานหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา คือการ รักษาศีล อบรมจิตเมตตา นำไปสู่ปัญหาในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และความยั่งยืนสืบต่อไป

ด้วยเหตุผลตามที่ได้กล่าวมานี้ จึงทำให้ผู้วิจัย สนใจค้นคว้าในเรื่องหลักไตรสิกขา เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อยต๋อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พร้อมทั้งสามารถนำ ผลการวิจัย มาช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้ง การขาดความสามัคคี การใช้ความรุนแรง และความเชื่อเรื่องมกายของคนในชุมชน บ้านชานจ้อยต๋อย นำไปสู่การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา และเป็นแบบอย่างแนวทางให้แก่สาธารณชน สามารถ การบูรณาการต่อยอดไปยังชุมชนอื่น ๆ รวมถึงท่านผู้ที่มีความสนใจมุ่งมั่นในการศึกษาหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. เพื่อศึกษาหลักไตรสิกขาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อยต๋อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary study) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อยต๋อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Document Study) โดยศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งพระไตรปิฎก หนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่น ๆ เกี่ยวกับแนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และหลักไตรสิกขาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

1.2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ศึกษาแบบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อยต๋อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตโดยมีขั้นตอนใน การศึกษา ดังนี้

1.2.1 กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะศึกษา โดยสำรวจและศึกษาสภาพบริบทของชุมชน วัด สถานศึกษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และสภาพปัญหาของชุมชน เป็นต้น

1.2.2 ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant) ประกอบด้วยพระภิกษุสงฆ์ ผู้นำชุมชน คณะอาจารย์ของโรงเรียน และประชาชนในพื้นที่ จำนวน 23 รูป/คน ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาถึงกระบวนการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อยต๋อย

1.2.3 ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ การใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อยตู่

1.2.4 ถอดองค์ความรู้การใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อยตู่

1.2.5 สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะทั้งในระดับนโยบาย องค์กร ชุมชน และระดับปัจเจกบุคคล

2. พื้นที่ดำเนินการวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 พื้นที่ดำเนินการวิจัย พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ ชุมชนบ้านชานจ้อยตู่ ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมจำนวน 23 รูป/คน ประกอบด้วย

2.2.1 พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 3 รูป

2.2.2 ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

2.2.3 ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ พัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยดำเนินการออกแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ได้แก่ ด้านศีล เพื่อการแก้ปัญหาคติความขัดแย้ง ด้านสมาธิ เพื่อการแก้ปัญหาคติการใช้ความรุนแรง และด้านปัญญา เพื่อการแก้ปัญหาคติเรื่องความเชื่อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 ติดต่อประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

4.3 ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

4.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

4.5 ดำเนินการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านชานจ้อยตู่ ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต

4.6 ถอดองค์ความรู้จากการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านชานจ้อยตู่ ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่ แยกประเด็น และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาความสอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุป

และเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยาย และรายงานผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่ครอบคลุมองค์ประกอบ 4 มิติ คือ 1) มิติด้านสุขภาพกาย 2) มิติด้านสุขภาพจิต 3) มิติด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) มิติด้านสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงความพึงพอใจของบุคคลในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม โดยมีความพึงพอใจทั้งร่างกาย จิตใจ ซึ่งอาจวัดหรือประเมินได้ด้วยตัวชี้วัดคุณภาพต่าง ๆ และยังเป็นการฝึกฝนและพัฒนาตนเองโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาให้ได้รับประโยชน์สุขในการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ดีที่มีความสุขสมบูรณ์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมในชุมชนและสังคม ในขณะที่เดียวกันสามารถที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้ในสังคมหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง แม้ว่าปัจจัยในการครองชีพขั้นพื้นฐานนั้นมีความสำคัญจำเป็นก็ตาม แต่คุณภาพชีวิตต้องประกอบด้วยความสุข 2 ประการสำคัญ ได้แก่

1.1 สุขภาพทางกาย หมายถึง ความเป็นอยู่ที่ดี มีที่อยู่อาศัย มีสุขภาพที่ดี มีสาธารณูปโภค การคมนาคมที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีน้ำ มีการงานที่มั่นคง การเงินมีสภาพคล่อง และอากาศที่บริสุทธิ์

1.2 สุขภาพทางจิต (Psychological health) คือ มีอารมณ์ดี จิตใจผ่องใส ไม่เศร้าหมองขุ่นมัว อันเนื่องมาจากการรู้จักความพอดี ความพอใจในสถานภาพที่เป็นอยู่ การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง และความสามารถในการสร้างสรรค์ ความมีศักดิ์ศรี การได้รับการยอมรับ การรู้สึกว่าเป็นที่รักของคนอื่น การปราศจากความกลัว และความกังวล ความอบอุ่นผูกพันในครอบครัว และเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนมีความอดทนเสียสละทำประโยชน์แก่สังคม นำไปสู่การแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้อง

2. หลักไตรสิกขาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เป็นระบบการประพฤติปฏิบัติสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองด้วยการศึกษาจนเข้าใจกระบวนการของกายกับจิต มีรูปแบบโครงสร้างหลักการปฏิบัติที่ครอบคลุมไปถึงอริยมรรค ผ่านการฝึกฝนอบรม โดยเน้นการเพิ่มทักษะการดำเนินชีวิตของมนุษย์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ศีล การควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจา รักษามารยาททางสังคม ความประพฤติให้ดีงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) สมาธิ การฝึกจิตใจให้สงบ มีสมาธิตั้งมั่น ไม่ฟุ้งซ่าน 3) ปัญญา การมีปรีชาญาณเข้าใจกลไกความเป็นไปของชีวิต สามารถดำเนินชีวิตด้วยปัญญา เข้าใจทั้งคุณและโทษ มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ พร้อมทั้งรู้จักประพฤตินสิ่งที่ถูกต้อง กล่าวคือ มีสัมมาทิฐิ รู้เท่าทันสภาพธรรมชาติตามความจริง ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาช่วยให้เราสามารถขจัดกิเลส เช่น ราคะ โทสะ และโมหะ ทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างมีความสุข สงบ มีคุณค่า และหลักไตรสิกขามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมไทยในหลายด้าน เช่น การสร้างสังคมที่มีคุณธรรม การพัฒนาจิตใจและปัญญา

3. การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านช้างจ้ายตุ่ย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า

3.1 การนำหลักศีลสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านชานจ้อยต๋อย สามารถจัดการปัญหาด้านความขัดแย้ง หรือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ โดยการปลูกฝังค่านิยมของศีลธรรม ผ่านการรณรงค์ให้ชาวชุมชนเข้าใจถึงโทษภัยของการขาดศีลธรรม เช่น ไม่การมีหิริโอตตปะ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับหลักศีลสิกขา โดยความร่วมมือกันระหว่างวัด สถานศึกษา ภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ ทำให้คนในชุมชน มีเมตตา กรุณา มีความละเอียดเกรงกลัวต่อการทำความชั่ว ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ประรณาดีต่อกัน อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ รู้จักแบ่งปันและเคารพกัน ลงโทษคนทำผิดอย่างเท่าเทียม ตลอดถึงต่อต้าน ไม่ส่งเสริมผู้ที่สร้างความขัดแย้ง ทำให้ในชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดถึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี เพราะประชาชนรู้จักเข้าวัด หรือศาลเจ้า การรักษาศีล ทำบุญ ให้ทาน ทำนุบำรุงศาสนสถาน เมื่อมีโอกาสสมควร สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า ศีล คือ กระบวนการพัฒนาความประพฤติ เพื่อควบคุมพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา ตลอดถึงสร้างความเข้มแข็งให้จิตใจของมนุษย์ โดยเฉพาะเด็กเยาวชนควรปลูกฝังการมีเมตตาและกรุณา เพื่อลดพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อผู้อื่น และศีลยังจัดเป็นหลักธรรมสำคัญที่ช่วยควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้ดำรงชีวิตอย่างถูกต้องและดีงาม เมื่อบุคคลในสังคมมีศีล ย่อมส่งผลให้เกิดความสงบสุข ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม (กิตติวงศ์ จันทร์สัทธรรม, 2568)

3.2 การนำหลักสมาธิ (จิตตสิกขา) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านชานจ้อยต๋อย เป็นการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อจัดการปัญหาสังคมที่เกิดจากชุมชนบ้านชานจ้อยต๋อย ที่มีอัตราที่ไม่มาก เมื่อเทียบกับชุมชนอื่น โดยการปลูกฝังค่านิยมชุมชนจิตแจ่มใส ประชาชนอยู่อาศัยด้วยความรู้จักสำรวมระวังในการดำเนินชีวิต จิตใจสงบ มีอารมณ์ดี สามารถลดปัญหาการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน หรือผู้คนต่างถิ่น ตลอดถึงนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนในชุมชน มีเมตตา กรุณา รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ชาวชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ความสุข ประชาชนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิต (อารมณ์) อยู่ในระดับที่ดีเยี่ยม ปริมาณความเครียดสะสมในระดับน้อย เพราะประชาชนรู้จักเสียสละ เข้าร่วมกิจกรรมของวัด หรือศาลเจ้า เพื่อทำบุญสร้างกุศล เจริญจิตภาวนา สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า การอบรมสมาธิหรือจิตใจ ทำให้มีสติรู้จักคิด และสามารถควบคุมตนเองได้ดี ทำให้มีจิตใจที่ดี มีเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น ประโยชน์ของการฝึกสมาธิต่ออารมณ์และคุณภาพชีวิตตลอดถึงควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ลดอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย หรือวิตกกังวล ลดความเครียดและความกดดัน ทำให้จิตใจสงบ ผ่อนคลายเพิ่มความสุขและความพอใจในชีวิต ช่วยให้เรามองโลกในแง่บวกมากขึ้น (นิวัฒน์ เองฉ้วน, 2568)

3.3 การนำหลักปัญญาสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านชานจ้อยต๋อย เพื่อจัดการปัญหาด้านการขาดความเชื่อความศรัทธาของคนในชุมชน โดยการปลูกฝังค่านิยมเรื่องอานิสงส์ผลบุญจากการสร้างบุญกุศลควบคู่กับการพัฒนาจิตใจ สติปัญญา พบว่า ประชาชนมีการเข้าร่วมประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรมต่าง ๆ อย่างเหนียวแน่น สามารถรักษาลักษณะของชุมชนไว้ได้ ทำให้ประชาชนมีสติปัญญาสว่างไสว รู้เท่าทัน ไม่หลงงมงายต่อการหลอกลวงทุกมิติ เข้าใจคุณค่าการพัฒนาตน รู้จักพิจารณาในการเข้าวัด หรือศาลเจ้า เพื่อทำบุญสร้างกุศล เจริญวิปัสสนาภาวนา หรือเมื่อมีโอกาสสมควร ตลอดถึงมีอาชีพการงานที่มั่นคง ครอบครัวมีความอบอุ่น ใช้สติปัญญาในการบริหารตนหรือครอบครัว นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง เพราะมีความศรัทธา ความเชื่อมั่น ในสิ่งที่ตน

เคารพอย่างมั่นคง ด้วยสติปัญญา สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ให้สัมภาษณ์ว่า การอบรมสติปัญญาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลและชุมชนสามารถพัฒนาความคิดและทักษะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความเชื่ออย่างมีเหตุผล และมีความยืดหยุ่นไม่เชื่อโดยง่ายหรือเชื่อผลการกระทำและผลกรรมดี กรรมชั่ว ส่งผลให้มีความเข้าใจและเกิดความร่วมมือที่ดีขึ้นในชุมชน ซึ่งจะลดความขัดแย้งและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว (พระอริการปิยพงศ์ ปิยธมโม, 2568)

3.4 การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านช้าน้อยผู้มาแก้ปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ ผ่านการสร้างค่านิยมในการรักษาศีล ฝึกจิต อบรมสติปัญญา และสร้างศรัทธาในพระเพณี วัฒนธรรมพบว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนา การเข้าวัดฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกอาชีพ ออกกำลังกาย และกีฬาสำหรับประชาชนทั่วไป เป็นต้น ทำให้คนในชุมชนสามารถให้อยู่ร่วมกันได้โดยไม่ขัดแย้งกัน แม้จะมีความเชื่อทางวัฒนธรรม หรือแนวคิดที่แตกต่างกันก็ตาม ประชาชนมีจิตใจที่สะอาด (ศีล) สงบ (สมาธิ) และสว่าง (ปัญญา) สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตอยู่ในระดับที่ดีเยี่ยม เป็นชุมชนที่มีคุณภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมเข้มแข็ง มีความสามัคคี กลมเกลียว ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

อภิปรายผล

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นกระบวนการพัฒนาด้านพฤติกรรมของมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม เป็นกระบวนการพัฒนาทั้งทางกายภาพ จิตใจ และสังคม ซึ่งบุคคลที่ได้รับการพัฒนาตนเองมาเป็นอย่างดี จะมีปัญญาสามารถควบคุมความทะยานอยาก (ตัณหา) ของตนเองได้ในระดับที่เหมาะสม คือ รู้จักสำรวมระวังพฤติกรรมทางกาย และใจ และมีระเบียบวินัยในการควบคุมตนเองในการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม รู้จักข่มใจ มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วเย้าได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวทางพระพุทธศาสนา คือ การพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นระบบการปฏิบัติธรรมที่ครบถ้วนบริบูรณ์ มีขอบเขตกว้างครอบคลุมมรรคทั้งหมดและเป็นการนำเอาเนื้อหาของมรรคไปใช้อย่างหมดสิ้น จึงเป็นหมวดธรรมมาตรฐานสำหรับแสดงหลักการปฏิบัติ และมักใช้เป็นแม่บทในการบรรยายธรรม กล่าวโดยสรุปมรรคเป็นระบบการปฏิบัติธรรมทั้งหมดในแง่เนื้อหา (ภาคทฤษฎี) ส่วนไตรสิกขา ก็เป็นระบบการปฏิบัติธรรมทั้งหมดในแง่การใช้งาน (ภาคปฏิบัติ) และหลักไตรสิกขานั้นเองที่มารับช่วงต่อหลักปฏิบัติจากมรรคกระจายสู่วิถีปฏิบัติ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2567ก) ผ่านการพัฒนา 4 ด้าน คือ

1.1 พัฒนาทางด้านกาย ได้แก่ การมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สุขภาพดี

1.2 พัฒนาทางด้านศีล ได้แก่ การที่คนในสังคมมีระเบียบวินัย ประพฤติดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รวมทั้งมีความสุจริตทั้งทางกาย วาจา และอาชีวะ

1.3 พัฒนาทางด้านจิตใจ (อารมณ์) ได้แก่ การฝึกจิตใจให้มีประสิทธิภาพที่ดี ให้มีสมรรถภาพดี มีสุขภาพจิตดี พร้อมสำหรับการรองรับอารมณ์ทั้งภายในและภายนอกที่มากระทบ

1.4 การพัฒนาทางด้านปัญญา ได้แก่ การฝึกอบรมปัญญาให้รู้ให้เข้าใจ มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง จนเข้าใจกระบวนการคิดการรับรู้ไม่ให้เกิดเล่ห์เข้าครอบงำ โดยตัวชีวิตหรือประเมินได้ด้วยคุณภาพชีวิต

ด้วยความเข้มแข็งของจิตใจและสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในพระพุทธศาสนา

2. หลักไตรสิกขาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เป็นระบบการประพฤติปฏิบัติสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองด้วยการศึกษา เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล มีรูปแบบโครงสร้างหลักการปฏิบัติที่ครอบคลุมไปถึงอริยมรรค ผ่านการฝึกฝนอบรม โดยเน้นการฝึกฝนตนเอง 3 ด้าน ได้แก่ ศีล การควบคุมพฤติกรรม รักษา มารยาททางสังคม ความประพฤติให้ดีงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น สมาธิ การฝึกจิตใจให้สงบ มีสมาธิตั้งมั่น ไม่ฟุ้งซ่าน ปัญญา ปริชาญาณ รู้แจ้งแทงตลอด ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา เข้าใจทั้งคุณและโทษ มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ พร้อมทั้งรู้จักประพฤติในสิ่งที่ถูกต้อง รู้เท่าทันสภาพธรรมชาติตามความจริง ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาช่วยให้เราสามารถขจัดกิเลส เช่น ราคะ โทสะ และโมหะ ทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างมีความสุข สงบ มีคุณค่า และหลักไตรสิกขามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมไทยในหลายด้าน เช่น การสร้างสังคมที่มีคุณธรรม การพัฒนาจิตใจและปัญญา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ศีล คือ ความประพฤติดี รักษากายและวาจาให้เรียบร้อย การไม่ล่วงละเมิด ไม่กระทำความผิดหรือมารยาททางสังคมที่ทุกคนควรปฏิบัติ เมื่อกล่าวถึงศีลในพระพุทธศาสนามีหลายระดับ คือ ศีล 5 และศีล 8 สำหรับคฤหัสถ์ ศีล 10 สำหรับสามเณร ศีล 227 สำหรับพระภิกษุ และศีล 311 สำหรับพระภิกษุณี (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2567) แต่เมื่อกล่าวถึงศีลของของปุถุชนโดยทั่วไปอันเป็นพื้นฐานของมนุษย์เรียกว่า เบญจศีล มี 5 ประการ ดังนี้

2.1.1 ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เว้นจากการเบียดเบียนพรากสัตว์อื่นจากชีวิตอันเป็นที่รักยิ่ง

2.1.2 อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักทรัพย์ คือ การถือครองสิ่งของที่มีเจ้าของมิได้ให้ด้วยความเต็มใจ

2.1.3 กาเมสุมิฉฉา วาเรณณี เว้นจากการผิดคู่ครองของผู้อื่นอันเป็นที่รักยิ่ง

2.1.4 มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ วาจาเป็นเหตุให้เกิดโทษทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

2.1.5 สุราเมรัยมัชฌิมาทฏฐาณานา เวรมณี เว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เสียวรพภัย และทำลายสุขภาพ (ส.ม. (ไทย) 19/1003/503) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2.2 สมาธิ คือ การฝึกในระดับจิตใจ (อารมณ์) ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิตทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็ง มั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่ มั่นคง ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความอิ่มใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ ผ่อนคลาย สงบสุข กล่าวโดยสรุปว่า เป็นการพัฒนาคุณภาพสมรรถภาพ และสุขภาพของจิต โดยแบ่งสมาธิออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1 สมาธิขั้นพื้นฐานสำหรับชาวโลก หรือโลกียสมาธิ เป็นสมาธิในระดับที่เกี่ยวข้องกับโลก ข้องอยู่กับเรื่องของกามคุณ ตัณหา ทิฏฐิ อวิชชา ยังไม่สามารถนำพาผู้ปฏิบัติให้พ้นจากความทุกข์ได้อย่างแท้จริง สมาธิลักษณะนี้เหมาะสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อทำบุญ ให้ทาน หรือฝึกสมาธิขั้นพื้นฐาน

มีการสวดมนต์ นั่งเจริญจิตตภาวนาเป็นต้น จนจิตเป็นกุศล ทำให้เกิดปิติที่สัมผัสได้ถึงความสุข แต่สมาธิระดับนี้ ตั้งอยู่เพียงชั่วขณะที่รู้สึกถึงความสุข สงบ ความรัก ดีใจ ชอบใจอยู่เท่านั้น แต่ไม่สามารถทำให้เป็นความสุข สงบ คงที่แบบมีเสถียรภาพได้ ยกตัวอย่างพระโพธิสัตว์ ตอนเป็นดาบส ตั้งใจสมาทานมั่นในศีล และเจริญสมาธิภาวนา ปลีกวิเวกอยู่คนเดียว ทำสมาบัติอภิญญา 5 ให้เกิดขึ้นแล้วประสบความสุขที่เกิดจากฌาน สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ ได้ไปรับนิมนต์ไปฉันในพระราชวัง อยู่ถึง 16 ปี วันหนึ่ง ด้วยความบังเอิญเหาะไปเจอพระมหาลี จึงเกิดความรักชอบใจในสตรีขึ้นมา ก็เลศถามราคาจะกำเริบเป็นเหตุให้เสื่อมอิทธิฤทธิ์ เหาะไม่ได้ดังเดิม จึงร่วงจากที่สูง อุบัติมาตกปากหัก เมื่อเป็นเช่นนั้น ดาบส เมื่อได้สติ พิจารณาสำนึกถึงความผิดพลาดของตนแล้ว จึงบำเพ็ญตนจนได้สมาบัติ 8 กลับมาเช่นเดิม (ช.ชา.อ. (ไทย) 56/1-2/109-115) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2556)

2.2.2 สมาธิขั้นสูงสำหรับผู้ต้องการการหลุดพ้น หรือโลกุตตรสมาธิ เป็นสมาธิที่พร้อมบริบูรณ์ทั้งศีลและปัญญา เป็นสมาธิที่นำพาผู้ปฏิบัติให้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด คือ โลกุตตรธรรม 9 ประการ คือ มรรค 4 ผล 4 และ นิพพาน 1 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2557) และนิพพาน เพราะมีศรัทธาเชื่อมั่นในหลักธรรมคำสอน มีความเห็นเป็นสัมมาทิฐิ เข้ารับการฝึกอบรมมรรค 8 ตามหลักสูตรไตรสิกขาของพระพุทธศาสนา คือ อบรมด้านศีล สมาธิ และปัญญาครบบริบูรณ์ ได้รับปริญญา คือ ความรอบรู้สิ่งทั้งปวง สามารถดับความทุกข์อย่างถาวร ประสบความสุขอย่างแท้จริง มีความสงบตลอดชีวิต เมื่อเสียชีวิตก็ไม่มี การเกิดอีกต่อไป เพราะอาสวะกิเลสทั้งหลายได้ถูกทำลายด้วยมรรคผล

2.3 ปัญญา คือการพัฒนาคนให้พ้นจากการมีชีวิตภายใต้บังคับการของตัณหาที่จะดิ้นรนแสวงหาสุข เวทนาและหลักเลี้ยวทุกขเวทนา บนฐานของความไม่รู้คืออวิชชา ที่ทำให้เวียนวนอยู่ในตาข่ายของการก่อปัญหาเพิ่มทุกข์ ไปสู่การมีชีวิตอยู่ด้วยปัญญาซึ่งทำให้เกิดมีฉันทะ ที่จะปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดความ เป็นอิสระไร้ทุกข์ปราศจากปัญหา เป็นเรื่องของ การฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คัดการต่างๆสร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่เป็นจริง ตลอดจนถึงแจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่ง ทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมดาของโลกละชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพ โดยสมบูรณ์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2567ข)

3. การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านซ่านจ้อยต๋อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ทำให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนา ยกระดับคุณภาพชีวิตของตน นำไปสู่การเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าในการครองตน รู้จักสำรวมระวังไม่ประมาท ในการประพฤติทุกรูปแบบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ปัญหาความขัดแย้ง การทะเลาะวิวาท ก็มีปรากฏในระดับน้อยมาก เพราะเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีเมตตากรุณา มีความสามัคคีต่อกัน ทำให้ชุมชนเป็นสถานที่ ปลอดภัย มีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ เนื่องจากกลไกการขับเคลื่อนของชุมชนมีเสถียรภาพ เพราะ ประชาชนตั้งตนอยู่ในศีลธรรม มีจิตใจมั่นคง สติปัญญาดี รักษากฎระเบียบมารยาทของสังคม ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึง แนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านซ่านจ้อยต๋อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ได้ดังนี้

จากการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านซ่านจ้อยต๋อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต สอดคล้องกับแนวคิดการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้มีความประพฤติที่

ดี ทำให้ชีวิตเกิดความสุข ส่วนหนึ่งจึงมาจากการประพฤติตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา 3 อย่างข้างต้น ที่เป็นแรงขับเคลื่อนประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนหรือสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหา พงษ์พัฒน์ วรพทฺธโน (มะเกลี้ยง) ที่ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์หลักไตรสิกขาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาครอบครัว ในอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา” ผลการวิจัยพบว่า หลักไตรสิกขา คือ 1) ศีล คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทาง ความประพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายข้อปฏิบัติ 2) จิตอันยิ่ง คือ ข้อปฏิบัติสำหรับ ฝึกหัดอบรมจิต เพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง มีคุณภาพ ความสามารถ 3) ปัญญา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับ ฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง ให้บริบูรณ์แล้วสามารถนำความรู้มาแก้ไขปัญหายุบพรแตกต่าง ๆ และ ยังมีการกล่าวความสำคัญของไตรสิกขาไว้ตามหลัก โอวาทปาติโมกข์หรือพุทธโอวาทที่เป็นหลักใหญ่ 3 อย่าง คือ 1) การไม่ทำความชั่วทั้งปวง ทั้งทางกาย ทางวาจา จัดเป็นศีล 2) การบำเพ็ญความดีให้เทียบพร้อม จัดอยู่ในการ ปฏิบัติจิตขั้นที่เรียกว่า สมาธิ 3) การทำจิตของตนให้ผ่องใส จัดเป็นการฝึกปฏิบัติในขั้นสูงสุดเรียกว่า ปัญญา (พระมหาพงษ์พัฒน์ วรพทฺธโน (มะเกลี้ยง), 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรพรรณ เกษศิลป์ ที่ได้วิจัย เรื่อง “การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา” ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปลูกฝังหลักไตรสิกขา ด้านศีล สมาธิและปัญญาให้แก่ นักเรียน ปลูกฝังด้านความประพฤติได้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เด็กมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความ ขยันหมั่นเพียรในการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้กับ สถานศึกษา จัดทำโครงการที่มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาและชุมชน เช่น โครงการบรรพชาภาคฤดูร้อน การช่วยกัน รักษาความสะอาดของชุมชนปลูกฝังให้เด็กนักเรียนสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนและกราบไหว้บิดามารดาก่อนมา โรงเรียนและกลับจากโรงเรียน โครงการสนับสนุนโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม โครงการส่งเสริมการเรียนรู้จาก แหล่งเรียนรู้ภายในจังหวัดและนอกเขตจังหวัด มีการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน การจัดงานประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ (แพรพรรณ เกษศิลป์, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากปัญหาความขัดแย้ง หรือการขาดความสามัคคีของชุมชนบ้านชาน้อยตุ้ย พบว่า ปัญหา ความขัดแย้งหรือขาดสามัคคีของชุมชนบ้านชาน้อยตุ้ย เป็นปัญหาที่สามารถบริหารจัดการได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนบ้านชาน้อยตุ้ย สามารถสร้างชุมชนที่เข้มแข็งตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ และปัญญา ดังนี้

การนำหลักศีลสิกขามาประยุกต์ใช้โดยเฉพาะศีล 5 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านชาน้อยตุ้ย สามารถจัดการปัญหาด้านความขัดแย้ง หรือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ โดยการปลูกฝัง ค่านิยมของศีลธรรม ผ่านการรณรงค์ให้ชาวชุมชนเข้าใจถึงโทษภัยของการขาดศีลธรรม เช่น ไม่การมีหิริโอตตปะ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับหลักศีลสิกขา โดยความร่วมมือกันระหว่างวัด สถานศึกษา ภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ ทำให้คนในชุมชน มีเมตตา กรุณา มีความละเอียดเกรงกลัวต่อการกระทำความชั่ว ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ประรณาดิ ต่อ กัน ซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีการทุจริต อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ รู้จักแบ่งปันและเคารพกัน ลงโทษคนทำผิด อย่างเท่าเทียม ตลอดถึงไม่ส่งเสริมผู้ที่ชอบสร้างปัญหาความขัดแย้ง นำไปสู่ชุมชนที่ความเข้มแข็ง มีความสามัคคี

เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดถึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี เพราะประชาชนมีความพร้อมเพรียงในกิจกรรมของชุมชน ตลอดถึงรู้จักเข้าวัด หรือศาลเจ้า รักษาศีล ทำบุญ ให้ทาน ทำนุบำรุงศาสนสถาน เมื่อมีโอกาสสมควร

การนำหลักสมาธิ (จิตตสิกขา) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านชานจ้อยตู่ เป็นการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อจัดการปัญหาสังคมที่เกิดจากชุมชนบ้านชานจ้อยตู่ ที่มีอัตราที่ไม่มากเมื่อเทียบกับชุมชนอื่น โดยการปลูกฝังค่านิยมชุมชนจิตแจ่มใส ประชาชนอยู่อาศัยด้วยความรู้จักสำรวมระวังในการดำเนินชีวิต จิตใจสงบ มีอารมณ์ดี สามารถลดปัญหาการทะเลาะวิวาทภายในชุมชน หรือผู้คนต่างถิ่น ตลอดถึงนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนในชุมชน มีเมตตากรุณา รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ชาวชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบมีความสุข ประชาชนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิต (อารมณ์) อยู่ในระดับที่ดีเยี่ยม ปริมาณความเครียดสะสมในระดับน้อย เพราะประชาชนรู้จักเสียสละ มีความสามัคคีเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

การนำหลักปัญญาสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านชานจ้อยตู่ เพื่อจัดการปัญหาด้านการขาดความเชื่อความศรัทธาของคนในชุมชน โดยการปลูกฝังค่านิยมเรื่องอันสคัญผลบุญจากการสร้างบุญกุศลควบคู่กับการพัฒนาจิตใจ สติปัญญา พบว่า ประชาชนมีการเข้าร่วมประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรมต่าง ๆ อย่างเหนียวแน่น สามารถรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนไว้ได้ ทำให้ประชาชนมีสติปัญญาสว่างไสว รู้เท่าทัน ไม่หลงมกยต่อการหลอกลวงทุกมิติ เข้าใจคุณค่าการพัฒนาดิน รู้จักพิจารณาในการเข้าวัด หรือศาลเจ้า เพื่อทำบุญสร้างกุศล เจริญวิปัสสนาภาวนา หรือเมื่อมีโอกาสสมควร ตลอดถึงมีอาชีพการงานที่มั่นคง ครอบครัวมีความอบอุ่น ใช้สติปัญญาในการบริหารตนหรือครอบครัว นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง เพราะมีความเชื่อมั่นในคุณค่าสิ่งที่ตนเคารพอย่างมั่นคง ศรัทธาในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาด้วยสติปัญญา

การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านชานจ้อยตู่มาแก้ปัญหาชุมชนในด้านต่าง ๆ ผ่านการปลูกฝังค่านิยมในการรักษาศีล ฝึกจิต อบรมสติปัญญา และสร้างศรัทธาในประเพณี วัฒนธรรม พบว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนา การเข้าวัดฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ตลอดถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกอาชีพ ออกกำลังกาย และกีฬาสำหรับประชาชนทั่วไป เป็นต้น ทำให้คนในชุมชนสามารถให้อยู่ร่วมกันได้โดยไม่ขัดแย้งกัน แม้จะมีความเชื่อทางวัฒนธรรม หรือแนวคิดที่แตกต่างกันก็ตาม ประชาชนมีจิตใจที่สะอาด (ศีล) สงบ (สมาธิ) และสว่าง (ปัญญา) สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตอยู่ในระดับที่ดีเยี่ยม ชุมชนมีระดับฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง เป็นชุมชนที่มีคุณภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมเข้มแข็ง มีความสามัคคี กลมเกลียว

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อยตู่ ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต เป็นการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา 3 แนวทางสำคัญคือ 1) แนวทางของการใช้ศีล เป็นอุบายอบรมบ่มนิสัยความมีระเบียบวินัยขั้นพื้นฐานให้ประชาชนรู้จักความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคม ทั้งทางที่ดีและทางที่ชั่ว ผ่านการสร้างระบบศีลธรรม มีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป อกุศลอันเป็นเครื่องกั้นคุณงามความดี ขวางทางการพัฒนา เป็นแนวทาง

ปฏิบัติให้แก่ประชาชนในชุมชนผู้ถูกพัฒนา 2) แนวทางการใช้สมาธิ เป็นจุดเน้นในการพัฒนา เพื่อสร้างเสริมความมีเมตตา กรุณา ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ นำไปสู่จิตใจที่เปี่ยมล้นด้วยความสงบ มีประสิทธิภาพ ควรแก่การปฏิบัติภารกิจของตนและสังคม และ3) แนวทางการใช้ปัญญา เพื่อการพัฒนาขั้นสูง คือให้ประชาชนเข้าใจความเป็นไปของชีวิต รู้เท่าทันต่อกิเลสเครื่องยั่วให้จิตใจเศร้าหมอง สามารถใช้ปัญญาพิจารณาอย่างมีเหตุผล อย่างเป็นระบบโดยมีศีล และสมาธิเป็นคุณธรรมเครื่องสนับสนุน จนนำไปสู่การสร้างชุมชนให้เกิดความสามัคคี เข้มแข็งโดยมีระบบไตรสิกขาเป็นโครงสร้างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนได้ผลดีนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนร่วมกับครอบครัว ชุมชน หน่วยงานราชการ และพระสงฆ์ ควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน โดยสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนเกิดความยินดี พอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ตระหนักถึงความสำคัญ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยถือเป็นหน้าที่ของทุกคนเพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมด้านศีลธรรม กระตุ้นให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าของการมีระเบียบวินัย การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม การรักษาวินัยธรรมประเพณีท้องถิ่น ข้อเสนอแนะเพื่อประยุกต์เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนในระดับบุคคลหรือในระดับสังคม ต้องเริ่มจากการนำแนวคิด วิธีการ และแนวทางขององค์ความรู้ที่เกิดจากการผสมผสานกันอย่างลงตัวของหลักไตรสิกขากับความพร้อมของสังคมนั้น ๆ เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตได้ตามเป้าหมายในทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับองค์กร นำไปสู่การเรียนรู้ทำความเข้าใจในปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต จึงสามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดให้พึ่งพาตนเองให้ได้จริง และมีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนที่แท้จริงของชีวิตในสังคมอุดมปัญญา และสังคมอุดมสุขได้ต่อไป นอกจากนี้ยังมี ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ 1) ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดประเด็นการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติและรูปแบบอื่น ๆ 2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักไตรสิกขาและองค์ความรู้ทางด้านศาสตร์สหวิทยาการในหัวข้อต่าง ๆ เพื่อนำมาบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบในการสร้างแนวทาง

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวงศ์ จันทร์สัทธรรม. (25 ก.พ. 2568). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อย ตำบลดลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. (พระสมุห์วีระศักดิ์ สุทธิจิตโต (ก่อตั้ง), ผู้สัมภาษณ์)
- นิวัฒน์ เองฉ้วน. (27 ก.พ. 2568). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านชานจ้อย ตำบลดลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. (พระสมุห์วีระศักดิ์ สุทธิจิตโต (ก่อตั้ง), ผู้สัมภาษณ์)
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2557). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย. (พิมพ์ครั้งที่ 39). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพงษ์พัฒน์ วรวิฑูโน (มะเกลี้ยง). (2565). ศึกษาวิเคราะห์หลักไตรสิกขาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาครอบครัว ในอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระอธิการปิยพงศ์ ปิยธมฺโม. (12 มี.ค. 2568). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านช้าน้อย ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. (พระสมุห์วีระศักดิ์ สุทธิจิตโต (ก่อตั้ง), ผู้สัมภาษณ์)
- แพรวพรรณ เกษศิลป์. (2557). การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2556). พระไตรปิฎกและอรรถกถาฉบับภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย. นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วิธิชุมชน. (2568). ชุมชนบ้านช้าน้อย. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.wikicomunity.sac.or.th/community/899>
- ศิรินทร์ สังข์ทอง. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบริการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2567ก). จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร?. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2567ข). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

CULTIVATING MORALITY AND ETHICS OF STUDENTS AT WAT SALA MEECHAI
MUNICIPAL SCHOOL NAI MUEANG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE

พระชนดล กิตติโก (บุญเพชร)*, ไพรัตน์ ฉิมหาด, ดิเรก นุ่นกล้า, นิชารีย์ ปรีชา, ปุญญาดา จงละเอียด, พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

PhraThanadon Kittiko (Bunphet)*, Pairat Chimhad, Direk Nunklam, Nicharee Preecha, Punyada Chongla-iad, Phranattapong Yanameteetee

คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Arts, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: mepopkung@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย จำนวน 349 คน เลือกโดยการสุ่มคํานวณของเครจซี่และมอร์แกน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย จำนวน 5 คน ครูหัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน ครูประจำสายชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 9 คน และ 4) เจ้าอาวาส/พระสงฆ์วัดศาลามีชัย จำนวน 3 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 รูป/คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ และด้านการสร้างระบบสนับสนุน ทำให้การเรียนรู้และการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และยังพบรายละเอียดที่สะท้อนถึงการมีบรรยากาศที่ดี ความปลอดภัย การเรียนรู้แบบเน้นคุณธรรม การฝึกปฏิบัติจริง และการจัดระบบสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การปลูกฝังคุณธรรม, จริยธรรม, นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย, จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

This research article aims to study: 1) The instillation of moral and ethical values among students of Wat Sala Mee Chai Municipal School, Nai Mueang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province; and 2) Recommendations and guidelines for instilling moral and ethical values among students of the same school. This is a mixed-methods research comprising both qualitative and quantitative approaches. The qualitative research involved structured interviews, using a detailed interview guide as the main data collection instrument. Key informants included: 1) Five school administrators, 2) Three head teachers of upper primary levels, 3) Nine teachers of upper primary levels, and 4) Three monks from Wat Sala Mee Chai temple. The quantitative research employed a questionnaire divided into two parts: Part 1 gathered demographic information of respondents; Part 2 focused on the instillation of moral and ethical values in students of the school. The sample group consisted of 349 students from Wat Sala Mee Chai Municipal School. The research findings revealed that: 1) the overall instillation of moral and ethical values among the students was at a high level across all five dimensions; and 2) The proposed guidelines for instilling moral and ethical values were categorized into five key areas: 2.1) Creating a morally supportive environment, 2.2) Providing knowledge and understanding about morals and ethics, 2.3) Offering opportunities for students to practice, 2.4) Learning through experience-based lessons, and 2.5) Establishing a support system.

Keywords: Moral, Ethical, Wat Sala Mee Chai Municipal School Students, Nakhon Si Thammarat Province

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลผลิตผลลัพธ์ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจุดเด่นประการหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับนี้ คือ ในส่วนของเป้าหมายด้านคุณภาพที่ได้ให้ความสำคัญต่อระดับความสำเร็จด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความสำเร็จที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียน เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามแผนฯ ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษา ดังกล่าวได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้หลายประการเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนำไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และให้บรรลุผลสำเร็จต่อคุณภาพของผู้เรียน โดยในส่วนของยุทธศาสตร์ที่สนองต่อพันธกิจด้านการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ/

ประเภทสู่สากล ได้มีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลและกำหนดตัวชี้วัด "ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกระดับการศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรม" เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการบรรลุผลสำเร็จภายใต้แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับนี้ จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องของคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) พบว่า ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ หรือมีการกิจโดยตรงในการรวบรวมศึกษาผลการจัดการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ในมิติด้านความมีคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนตั้งนั้น เพื่อให้การศึกษามีผลการดำเนินงาน ภายใต้แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ในตัวชี้วัด “ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกระดับการศึกษาที่มีคุณธรรมจริยธรรม” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและมีข้อมูลครบถ้วน ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 - 2599 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโดยส่งเสริมสนับสนุนการสร้างจิตสำนึก รักษาสิ่งแวดล้อม มีคุณลักษณะ คุณธรรมจริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคมของโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดิ่งามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวันการใช้ชีวิตและความสัมพันธ์ กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลงแย่งแย่ง เอาัดเอาเปรียบกัน ขาดความสามัคคี ไม่เคารพสิทธิผู้อื่นและขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวมพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและผลิตภาพแรงงานต่ำ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากร ปัญหาคุณภาพการศึกษาและระดับสติปัญญาของเด็ก รวมถึงเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สังคมไทยในยุคสมัยปัจจุบัน มีปัญหาจริยธรรมเป็นอย่างมากทั้งที่เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่และปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก หรือ เยาวชนของชาติ ซึ่งปัญหานั้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติคือศีลธรรมและจริยธรรมเสื่อมโทรม เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าสกัดกั้นการพัฒนาใด ๆ ที่พึงมีขึ้นประการหนึ่ง สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงไปเร็วมากทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมายปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเป็นที่สนใจก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับ “วัยรุ่น” หรือ “เยาวชน” เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มกำลังสำคัญของประเทศชาติ อีกทั้งวัยรุ่นเองละทิ้งศีลธรรมและวัฒนธรรมมากขึ้น ความประพฤติและแสดงออกของวัยรุ่นขัดต่อศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงามของชาติตลอดไปถึงการประพฤติเสียหายและฝ่าฝืนระเบียบวินัยของโรงเรียน โดยทั่วไปนั้นพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นที่น่าสนใจอย่างมากของพ่อแม่ ครู อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอน ด้วยเหตุที่วัยรุ่นเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลง ในด้านความเจริญเติบโตทั้งในร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเด็กวัยนี้ จึงมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวมากกว่าเด็กอื่น ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2564)

ในปัจจุบัน สังคมไทยเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและค่านิยมของเยาวชนเป็นอย่างมาก เยาวชนจำนวนไม่น้อยขาดจิตสำนึกในคุณธรรม ขาดความเคารพผู้ใหญ่ ละเลยต่อหน้าที่ทางสังคม และประพฤติตนในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การพูดจาหยาบคาย การทะเลาะวิวาท การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ผิด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน (พระมานิตย์ โชติธมโม (อรรคชาติ), 2562) โรงเรียนเทศบาล

วัดศาลามีชัย ในฐานะสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในเขตชุมชนและตั้งอยู่ภายในบริเวณวัด จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การไหว้พระสวดมนต์ การทำบุญตักบาตร การอบรมคุณธรรมจริยธรรม การบวชสามเณรภาคฤดูร้อน รวมทั้งการสอดแทรกคุณธรรมในบทเรียน เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณธรรมในใจและปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาจากข้อมูลสถิติเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไทย โดยกลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคมสำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาการกระทำผิดของเด็ก และเยาวชนไทย ไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฯลฯ โดยส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ตามลำดับ หากพิจารณาจำนวนคดีที่เด็กถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ พบว่า มีเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวนไม่น้อยที่กระทำผิด โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุระหว่าง 15 - 17 ปี ประมาณ 30000 คดีต่อปี ซึ่งทางที่ดีที่สุด คือ ควรหาทางป้องกันเหตุมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2563) แม้ว่าทางโรงเรียนจะมีการดำเนินกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังพบปัญหานักเรียนบางส่วนขาดระเบียบวินัย พุดจาไม่สุภาพ ละเลยหน้าที่ และขาดความเคารพต่อผู้ใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้มีความเหมาะสม ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2563)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน แนวทาง และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียน เทศบาลวัดศาลามีชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ และ การวิจัยเชิงปริมาณ ได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา โดยมุ่งเน้นศึกษาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ ด้านเนื้อหาไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม 2) ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ 4) ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ 5) ด้านการสร้างระบบสนับสนุน

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ นักเรียนนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ จำนวน 3,956 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามี

ชัยฯ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ สูตรสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (krejcie & morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 349 คน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย จำนวน 5 คน 2) กลุ่มครูหัวหน้าสายชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (4,5,6) จำนวน 3 คน 3) กลุ่มครูประจำสายชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (4,5,6) จำนวน 9 คน 4) กลุ่มเจ้าอาวาส/พระสงฆ์วัดศาลามีชัย จำนวน 3 รูป ได้เลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ได้สร้างขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีข้อคำถามมีละเอียดตาม ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้ว 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวแปรตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการดังนี้ 1.1) มีขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อลงพื้นที่ขออนุญาตหมายสถานที่ วัน เวลา และนัดหมายกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 1.2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างก่อนการดำเนินการสนทนารวบรวมความคุ้นเคยแจ้งวัตถุประสงค์ อธิบายเหตุผลกับผู้ให้ข้อมูลแล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามที่ต้องการ และ 1.3) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 2.1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคพื้นที่ภาคสนาม 2.2) ได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกสร้างขึ้นมาสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว นำมาจัดระบบตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปซึ่งได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้น นำมาเรียบเรียงเนื้อหาใจความให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจได้ง่ายและแยกออกไปเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์ และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ รวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย แยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ แนะนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล วัดศาลามีชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน และในแต่ละด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม 2) ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ 4) ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ 5) ด้านการสร้างระบบสนับสนุน แสดงได้ดังตารางที่ 1 - 6

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน

การปลูกฝังฯ โดยรวม	ระดับการปลูกฝังฯ		
	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม	4.88	0.71	มากที่สุด
ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม	4.11	0.64	มาก
ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ	4.32	0.49	มาก
ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์	4.77	0.46	มากที่สุด
ด้านการสร้างระบบสนับสนุน	4.98	0.51	มากที่สุด
รวม	4.32	0.44	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างระบบสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$) และด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม ($\bar{X} = 4.88$) ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.77$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วน ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.32$) และ ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.11$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม

ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม	ระดับการปลูกฝังฯ		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$
1. สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำเรียน	4.33	0.59	มาก
2. ความปลอดภัยในการทำเรียน จากอันตรายต่าง ๆ	4.69	0.67	มากที่สุด
3. บรรยากาศที่ดีและทำให้มีความสุขในการเรียน	4.75	0.72	มากที่สุด
4. การสนับสนุนให้เกิดความสมดุลของการดำเนินชีวิตกับการเรียน	4.40	0.59	มาก
รวม	4.88	0.74	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย ศาลามิชัยฯ ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 3 ได้รับบรรยากาศที่ดีและทำให้มีความสุขในการเรียน ($\bar{X} = 4.75$) และข้อที่ 2 ได้รับความปลอดภัยในการทำเรียนจากอันตรายต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.69$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ 4 ได้รับการสนับสนุนให้เกิดความสมดุลของการดำเนินชีวิตกับการเรียน ($\bar{X} = 4.40$) และ ข้อที่ 1 ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำเรียน ($\bar{X} = 4.33$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัยฯ ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม	ระดับการปลูกฝังฯ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเรียนการสอนที่เน้นถึงคุณธรรม	4.85	0.88	มากที่สุด
2. การจัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม	3.87	0.79	มาก
3. ความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม	3.29	0.59	ปานกลาง
4. ทศณคติที่ดี และการยึดมั่นในหลักคุณธรรม	4.51	0.67	มากที่สุด
รวม	4.11	0.79	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล วัดศาลามิชัยฯ ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1 การเรียนการสอนที่เน้นถึงคุณธรรม ($\bar{X} = 4.85$) และข้อที่ 4 ทศณคติที่ดีและการยึดมั่นในหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.51$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนข้อที่ 2 การจัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และข้อที่ 3 ความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัยฯ ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ

ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ	ระดับการปลูกฝังฯ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ส่งงาน หรือการบ้านตรงตามกำหนดเสมอ	4.44	0.83	มาก
2. ไม่เคยผัดนัดกับเพื่อน หรือไปช้ากว่าเวลานัด	4.57	0.92	มากที่สุด
3. เตรียมตัวอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียน / ก่อนสอบ อยู่เสมอ	3.99	0.85	มาก
4. ไม่เคยหลีกเลี่ยงการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย	3.55	0.84	มาก
รวม	4.32	0.67	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 2 ไม่เคยผัดนัดกับเพื่อน หรือไปช้ากว่าเวลานัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) ส่วนข้อที่ 1 ส่งงาน หรือการบ้านตรงตามกำหนดเสมอ ($\bar{X} = 4.44$) ข้อที่ 3 เตรียมตัวอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียน / ก่อนสอบ อยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.32$) และข้อที่ 4 ไม่เคยหลีกเลี่ยงการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.32$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ ด้านการสร้างบทรียนจากประสบการณ์

ด้านการสร้างบทรียนจากประสบการณ์	ระดับการปลูกฝังฯ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผ่านการฝึกอารมณ์ ผ่านการเจอประสบการณ์ หรือ สิ่งที่ส่งผลให้เกิดอารมณ์เหล่านั้น	4.68	0.79	มากที่สุด
2. สะท้อนอารมณ์ ความรู้สึก ผ่านการตั้งคำถาม	4.72	0.88	มากที่สุด
3. รับรู้ได้ถึงอารมณ์ที่เกิดขึ้น รับรู้ว่าอารมณ์นี้เรียกว่าอะไร ให้ลองชวนคิดต่อว่าตัวเองจะสามารถประสบกับอารมณ์แบบนี้ได้จากการเข้าไปอยู่ในประสบการณ์แบบไหนได้อีกบ้าง	3.99	0.71	มาก
4. ได้ลองปรับใช้สิ่งที่ได้รู้จักมา กับประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่คิดมาแล้วว่า น่าจะทำให้เกิดอารมณ์แบบนี้อีกครั้ง	3.81	0.69	มาก
รวม	4.77	0.89	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ ด้านการสร้างบทรียนจากประสบการณ์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) เมื่อจำแนกเป็นราย พบว่า ข้อที่ 2 สะท้อนอารมณ์ ความรู้สึก ผ่านการตั้งคำถาม ($\bar{X} = 4.72$) และ ข้อที่ 1 ผ่านการฝึกอารมณ์ ผ่านการเจอประสบการณ์ หรือ สิ่งที่ส่งผลให้เกิดอารมณ์เหล่านั้น ($\bar{X} = 4.68$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ 3 รับรู้ได้ถึงอารมณ์ที่เกิดขึ้น รับรู้ว่าอารมณ์นี้เรียกว่าอะไร ให้ลองชวนคิดต่อว่าตัวเองจะสามารถประสบกับอารมณ์แบบนี้ได้จากการเข้าไปอยู่ในประสบการณ์แบบไหนได้อีกบ้าง ($\bar{X} = 3.99$) และข้อที่ 4 ได้ลองปรับใช้สิ่งที่ได้รู้จักมา กับประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่คิดมาแล้วว่าน่าจะทำให้เกิดอารมณ์แบบนี้อีกครั้ง ($\bar{X} = 3.81$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัยฯ ด้านการสร้างระบบสนับสนุน

ด้านการสร้างระบบสนับสนุน	ระดับการปลูกฝังฯ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงาน	4.91	0.89	มากที่สุด
2. ครูในโรงเรียนมีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.72	0.80	มากที่สุด
3. โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียน	4.85	0.74	มากที่สุด
4. โรงเรียนมีการป้องกัน และ การแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ	4.18	0.69	มาก
รวม	4.91	0.91	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัยฯ ด้านการสร้างระบบสนับสนุน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 1 โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.91$) ข้อที่ 3 โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.85$) และ ข้อที่ 2 ครูในโรงเรียนมีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.72$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ 4 โรงเรียนมีการป้องกันและการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.18$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี โดยเฉพาะในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม เชิงพรรณนา ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่าและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและตนเองการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย เริ่มต้นจากการออกแบบและสร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ด้านคุณธรรมอย่างครบถ้วน โดยทางโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดกิจกรรมการประกวดสุนทรพจน์ การประกวดเขียนเรียงความ และการจัดค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างทัศนคติที่ดี การยึดมั่นในหลักศีลธรรม และการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม คือ กระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี โดยเฉพาะในด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและการทำงานในสังคม โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัยมุ่งเน้นในการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการสร้าง ความเข้าใจในหลักคุณธรรมที่สำคัญ เช่น การสอนเรื่องความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ความเมตตา และการเสียสละ โดยการนำเสนอหลักการเหล่านี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในทุกวิชา ไม่ว่าจะเป็นวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ เพื่อให้เด็กนักเรียนเห็นความสำคัญของคุณธรรมใน

ชีวิตประจำวัน 3) ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ คือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ให้สามารถนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยโรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และสะท้อนคุณค่าทางจริยธรรมในทุกบริบทของชีวิตในโรงเรียน เป็นต้น 4) ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ คือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ เป็นแนวทางสำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรมที่ดีงามให้กับนักเรียน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ ไตร่ตรอง และปรับพฤติกรรมของตนเองในทางที่เหมาะสม โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการสะท้อนคิด โดยหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมจิตอาสา การช่วยงานโรงเรียน การเข้าค่ายคุณธรรม หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา นักเรียนจะถูกเชิญชวนให้สะท้อนความรู้สึก บทเรียนที่ได้ และการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ผ่านการเขียนบันทึก การเล่าเรื่องหน้าชั้นเรียน หรือการอภิปรายกลุ่มเล็ก ซึ่งเป็นการเสริมสร้างทักษะในการคิดวิเคราะห์และการรู้จักประเมินตนเอง และ 5) ด้านการสร้างระบบสนับสนุน คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางจริยธรรมของนักเรียนให้มีความรับผิดชอบและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณค่า โดยเฉพาะการสร้างระบบสนับสนุนที่ช่วยเสริมสร้างและส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีการพัฒนาในด้านจิตใจและการกระทำที่ดีต่อสังคม การสร้างระบบสนับสนุนในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย เป็นการจัดทำและจัดระบบต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมให้ทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียน โดยเริ่มต้นจากการมีการวางแผนและการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนที่มุ่งมั่นในการส่งเสริมการศึกษาและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนานักเรียนทุกคน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัยฯ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างระบบสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วน ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติประสบการณ์ และ ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ รายละเอียดในแต่ละด้านมีดังนี้ 1) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 3 ได้รับบรรยากาศที่ดีและทำให้มีความสุขในการเรียน และข้อที่ 2 ได้รับความปลอดภัยในการทำเรียนจากอันตรายต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ 4 ได้รับการสนับสนุนให้เกิดความสมดุลของการดำเนินชีวิตกับการ

เรียน และ ข้อที่ 1 ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 1 การเรียนการสอนที่เน้นถึงคุณธรรม และข้อที่ 4 ทศนครีที่ดีและการยึดมั่นในหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ 2 การจัดเข้าค่ายอบรมคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วน ข้อที่ 3 ความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 3) ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 2 ไม่เคยผัดนัดกับเพื่อน หรือไปช้ากว่าเวลานัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ 1 ส่งงาน หรือการบ้านตรงตามกำหนดเสมอ ข้อที่ 3 เตรียมตัวอ่านหนังสือก่อนเข้าเรียน/ก่อนสอบ อยู่เสมอ และข้อที่ 4 ไม่เคยหลีกเลี่ยงการทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 4) ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 2 สะท้อนอารมณ์ ความรู้สึก ผ่านการตั้งคำถาม และ ข้อที่ 1 ผ่านการฝึกอารมณ์ผ่านการเจอประสบการณ์หรือสิ่งที่ส่งผลให้เกิดอารมณ์เหล่านั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ 3 รับรู้ได้ถึงอารมณ์ที่เกิดขึ้น รับรู้ว่าการณ์นี้เรียกว่าอะไร ให้ลองชวนคิดต่อว่าตัวเองจะสามารถประสพกับอารมณ์แบบนี้ได้จากการเข้าไปอยู่ในประสบการณ์แบบไหนได้อีกบ้าง และข้อที่ 4 ได้ลองปรับใช้สิ่งที่ได้รู้จักมากับประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่คิดมาแล้วว่าน่าจะทำให้เกิดอารมณ์แบบนี้อีกครั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ 5) ด้านการสร้างระบบสนับสนุน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 1 โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงาน ข้อที่ 3 โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียน และ ข้อที่ 2 ครูในโรงเรียนมีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่ 4 โรงเรียนมีการป้องกันและการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตนา พุทเมตะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศเกาหลี ผลการศึกษาพบว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของสาธารณรัฐเกาหลีนั้นมีการแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัว 2) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคม โดยประเทศเกาหลีนั้นแนวทางการปฏิบัติตามคำสอนของลัทธิขงจื้อ ในภาวะของความแตกต่างกันนั้นไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใดก็ตามเราควรประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทกับหน้าที่ของเรา ซึ่งในประเด็นนี้ถือเป็นแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัวที่เน้นให้ประพฤติปฏิบัติตนตามลัทธิคำสอนของขงจื้อ เช่นเดียวกันกับในประเทศอินเดียใช้การศึกษาโดยใช้หลักสูตรวิชาศาสนา เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ประเทศอินเดียจะมีการนำหลักหลักสูตรวิชาศาสนามาปรับใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เนื่องจากประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีความหลากหลายในเรื่องศาสนาและไม่สามารถที่จะประกาศความชัดเจนในเรื่องของศาสนาใดศาสนาหนึ่งได้ (จิตนา พุทเมตะ, 2559)

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ มีรายละเอียดผลการวิจัย สรุปความทั้ง 5 ด้าน ได้ดังนี้ 1) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทางด้านคุณธรรม เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมที่ดีตามหลักศีลธรรม โดยเริ่มจากการสร้างสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สถานที่เรียนได้รับการจัดสรรให้มีความสะอาด ร่มรื่น พร้อมทั้งมีกิจกรรมที่กระตุ้นการทำดีและการเคารพสิทธิผู้อื่น โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยง

กับการเรียนรู้ด้านคุณธรรม เช่น การประกอบพิธีทางศาสนา การฝึกทักษะในการทำงานกลุ่ม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความมีระเบียบวินัย นักเรียนได้เรียนรู้การให้ความเคารพซึ่งกันและกัน การแสดงความรับผิดชอบ และการช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชนโรงเรียน โดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและเต็มไปด้วยความรักในคุณธรรมต่าง ๆ การฝึกฝนและปลูกฝังความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม การช่วยเหลือสังคม และการเคารพกฎระเบียบ เป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนมุ่งเน้น นักเรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมให้เป็นคนดี มีจิตสำนึกที่ถูกต้องและมีคุณธรรมในทุก ๆ ด้านของชีวิต ความร่วมมือของครู ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการปลูกฝังคุณธรรมที่มั่นคงและยั่งยืน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แสงนภา ภักดีศิริวงษ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการให้โอกาสและส่งเสริมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี พบว่า 1) ด้านการสั่งสอนอบรม พระส่วนมากให้การสั่งสอนอบรมมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในส่วนที่เป็นเนื้อหาที่ใช้ในการสั่งสอนคือ ความเมตตา ความกรุณา ความกตัญญู 2) ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางด้านการส่งเสริมจริยธรรม พระส่วนมากมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา อาทิ การจัดโครงการอบรมศีลธรรมนักเรียนภาคฤดูร้อน เป็นต้น 3) ด้านการให้คำแนะนำปรึกษา พระส่วนมากให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาทั่วไป อาทิ ปัญหาทางการเรียน การเงิน สุขภาพ โดยส่วนมากให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนไปทำกิจกรรมที่วัด 4) ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พระจะมีส่วนร่วมในการชักชวนสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด คือ การบอกล่าวแก่สมาชิกในชุมชนเมื่อสมาชิกในชุมชนมาประกอบกิจกรรมทางศาสนา (แสงนภา ภักดีศิริวงษ์, 2558) 2) ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม มุ่งเน้นการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมในทุก ๆ ด้าน เพื่อสร้างพื้นฐานความคิดที่ถูกต้องและส่งเสริมให้เด็กนักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้จริง โรงเรียนใช้หลักสูตรที่เกี่ยวกับการสอนคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีการนำเสนอบทเรียนที่ครอบคลุมทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายและความสำคัญของคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการมีจิตสำนึกในการทำความดี ในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม โรงเรียนมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ออกแบบมาให้สอดคล้องกับอายุและพัฒนาการของนักเรียน โดยการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การใช้เรื่องราวจากตำราหรือหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม การใช้กิจกรรมกลุ่มหรือการอภิปรายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักคุณธรรมต่าง ๆ การจัดกิจกรรมเสริมในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันสำคัญทางศาสนา ที่สามารถเชื่อมโยงกับการเรียนรู้คุณธรรม นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกถึงการประพฤติปฏิบัติที่ดี เช่น การให้รางวัลหรือคำชมเชยสำหรับนักเรียนที่แสดงออกถึงคุณธรรมที่ดีในการทำงานร่วมกันในชั้นเรียน การให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้สึกถึงความสำคัญและคุณค่าของการทำดี โรงเรียนยังมีกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกในการเคารพกฎระเบียบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการฝึกฝนให้เด็กมีความสามารถในการตัดสินใจและเลือกทำสิ่งที่ถูกต้อง นอกจากนี้การมีผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในเด็กนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ นักเรียนจึงได้รับความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมที่ลึกซึ้ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อ้อมเดือน สดมณี และคณะ เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยในเชิงลึก พบว่า จากองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 20

แห่ง สภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

- 1) การพัฒนาคุณธรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยจะเน้นทั้งความรู้การปฏิบัติ และความตระหนักในความ เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ในการอบรมจะใช้สื่อต่าง ๆ เข้ามาประกอบการฝึกอบรม และใช้เทคนิคการสอนของครูมา ประยุกต์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก
- 2) การพัฒนาคุณธรรมโดยผ่านการปฏิบัติธรรม โดยใช้การปฏิบัติตาม หลักสติปัฏฐาน 4 แนวทางในการปฏิบัติมีอยู่หลายแนวทาง ทั้งที่เน้นภาคปริยัติ (ภาคทฤษฎี) และปฏิบัติควบคู่กัน ไป โดยจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ พื้นฐานด้านความรู้ของผู้เข้าร่วมปฏิบัติ
- 3) การพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต โดยผ่านตัวแทนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น พระสงฆ์ ครู-อาจารย์ พ่อ-แม่ หรือแม่กระทั่งเพื่อน เป็นต้นพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต โดยผ่านองค์กรต่าง ๆ เป็นรูปแบบ ที่เป็นการผสมผสานการพัฒนาเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิต โดยที่เน้นการใช้ธรรมะควบคู่กันไป (อ้อมเดือน สดมณี และคณะ, 2564)

3) ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ในวิถีชีวิตของชุมชนสาละมัยชัยฯ เน้นการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติคุณธรรมและจริยธรรมในชีวิตจริง โดยการออกแบบกิจกรรมที่สามารถ เชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการแสดงออกถึงความดีงามและพฤติกรรมที่มีคุณธรรมใน ชีวิตประจำวัน หนึ่งในกิจกรรมที่สำคัญคือการจัดให้มีการทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งนักเรียนต้องทำงานร่วมกัน โดยส่งเสริม การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมมือกันแก้ปัญหา และการทำงานอย่างมีความรับผิดชอบ การทำงานกลุ่มช่วย ให้นักเรียนได้ฝึกฝนการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความรับผิดชอบ รวมถึงการมีจิตสำนึกที่ดีต่อ ผู้อื่น นอกจากนี้ โรงเรียนยังจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือเพื่อน ร่วมชั้นเรียนในเวลาที่ลำบาก หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น การทำกิจกรรมการกุศลหรือการรักษา ความสะอาดในโรงเรียน ซึ่งเป็นการฝึกให้เด็กนักเรียนรู้จักการเสียสละและการช่วยเหลือผู้อื่น กิจกรรมเช่น การเข้า ร่วมพิธีทางศาสนา หรือการเรียนรู้หลักธรรมจากผู้รู้ภายในชุมชน ก็เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึก ปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและพัฒนาความเข้าใจในคุณค่าของการทำความดี อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกรับรู้ของการเป็นส่วน หนึ่งในสังคมที่มีความรับผิดชอบร่วมกัน โรงเรียนยังมีการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้านความมีระเบียบวินัย โดยมีการจัดระบบการดูแลและการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนการมี ระเบียบวินัยในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด และการเคารพสิทธิผู้อื่น การสร้าง โอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมจะช่วยให้เด็กนักเรียนเข้าใจและมีพฤติกรรมที่ สอดคล้องกับหลักคุณธรรมอย่างยั่งยืน สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการสร้างบทเรียน จากประสบการณ์ การให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงและการปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยการสร้างบทเรียนที่สะท้อนความเป็นจริงและการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่นักเรียนสามารถสัมผัสได้จริง การเรียนรู้จากประสบการณ์นี้ช่วยให้เด็กนักเรียนสามารถเข้าใจคุณธรรมและจริยธรรมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โรงเรียนมีการจัด กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง เช่น การทำงานร่วมกันในโครงการต่าง ๆ ที่มีการแก้ไขปัญหาหรือการวางแผน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงการมีจิตสำนึกที่ดี การเคารพผู้อื่น การทำงานเป็นทีม และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีการสร้างบทเรียนที่เน้นการเรียนรู้จาก ข้อผิดพลาด โดยให้โอกาสนักเรียนได้สะท้อนความคิดและวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง การเรียนรู้จากประสบการณ์ จริงในชุมชนก็เป็นอีกหนึ่งวิธีการที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เช่น การจัดกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน

การทำความสะอาดหรือการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โรงเรียนและชุมชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการให้และการดูแลรักษาสิ่งรอบตัว ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมที่ดี นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจที่ดี เช่น การให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม หรือปัญหาสังคมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการเคารพในความแตกต่าง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงละครที่สะท้อนถึงคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และการช่วยเหลือผู้อื่น ก็เป็นอีกหนึ่งวิธีที่โรงเรียนใช้ในการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ดีและเป็นตัวอย่างให้กับเพื่อน ๆ ในชุมชนโรงเรียน การสร้างบทเรียนจากประสบการณ์นี้ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสสะท้อนและเข้าใจถึงคุณค่าของคุณธรรมและจริยธรรมผ่านการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เมื่อพวกเขาได้เรียนรู้และประสบกับสถานการณ์ต่าง ๆ จะทำให้เกิดการเข้าใจที่แท้จริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะได้พัฒนาคุณลักษณะทางด้านจริยธรรมและคุณธรรมอย่างมั่นคง และสามารถเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมได้ในอนาคต และ 5) ด้านการสร้างระบบสนับสนุน การสร้างระบบที่สนับสนุนการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งประกอบไปด้วยการสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน รวมทั้งการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน หนึ่งในระบบสนับสนุนที่สำคัญคือการสร้างความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง โดยโรงเรียนให้ความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถติดตามและส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน การประชุมผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมและการพัฒนาของนักเรียนเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่ช่วยสนับสนุนการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการสนับสนุนจากครู โรงเรียนมีการฝึกฝนและพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ครูเป็นแบบอย่างที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรมที่ดีและสามารถให้คำแนะนำในการพัฒนาพฤติกรรมที่ถูกต้องให้แก่นักเรียน ครูยังเป็นผู้ที่สามารถสอดแทรกการเรียนรู้ด้านคุณธรรมในทุกกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การสอนวิชาภาษาไทย การสอนวิชาศีลธรรม หรือกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมโรงเรียนยังมีการสร้างระบบการส่งเสริมจากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาคุณธรรมผ่านการทำงานกลุ่ม การร่วมกิจกรรมสังคม และการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติคุณธรรมในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การเคารพซึ่งกันและกัน และการรับผิดชอบหน้าที่ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการทำสิ่งดีงาม นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดตั้งระบบการให้รางวัลและการยกย่องนักเรียนที่มีพฤติกรรมดี โดยการให้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประกาศชื่อในงานวันสำคัญต่าง ๆ หรือการมอบใบประกาศเกียรติคุณ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำความดี และช่วยเสริมสร้างคุณธรรมในตัวนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างระบบสนับสนุนที่ดีในโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย ยังรวมถึงการเสริมสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสนับสนุนกิจกรรมด้านคุณธรรม โดยการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องที่สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนในทุกระดับ ทั้งในด้านการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ด้วยระบบสนับสนุนที่แข็งแกร่งนี้ นักเรียนจะสามารถเรียนรู้และปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างมั่นคง ทั้งในโรงเรียนและในสังคม ส่งผลให้พวกเขากลายเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม มีจิตสำนึกที่ดี และพร้อมที่

จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญจน์คัทธู ปิยะกาญจน์ เรื่อง วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมที่ดี อยู่ในระดับพอใช้ถึงดีมาก ส่วนของผู้ปกครองใช้วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ผสมผสานกัน (กัญจน์คัทธู ปิยะกาญจน์, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านการสร้างระบบสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติประสบการณ์ และด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ มีรายละเอียดในแต่ละด้านมีดังนี้

- 1) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
- 2) ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
- 3) ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
- 4) ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด
- 5) ด้านการสร้างระบบสนับสนุน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ มี 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทางด้านคุณธรรม
- 2) ด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม มุ่งเน้นการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมในทุก ๆ ด้าน
- 3) ด้านการสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เน้นการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติคุณธรรมและจริยธรรมในชีวิตจริง
- 4) ด้านการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์ การให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงและการปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และ
- 5) ด้านการสร้างระบบสนับสนุน สร้างระบบที่สนับสนุนการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งประกอบไปด้วยการสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยฯ ในแต่ละด้านยังพบรายละเอียดที่สะท้อนถึงการมีบรรยากาศที่ดี ความปลอดภัย การเรียนรู้แบบเน้นคุณธรรม การฝึกปฏิบัติจริง และการจัดระบบสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม การสร้างโอกาสให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมจิตอาสา สภานักเรียน และโครงการนักเรียนต้นแบบ ตลอดจนการสร้างบทเรียนจากประสบการณ์โดยใช้เหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวันมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดและปรับพฤติกรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งแนวทางเหล่านี้ช่วยหล่อหลอมให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีจิตสำนึกต่อสังคม และดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรมได้อย่างเหมาะสมในศตวรรษที่ 21 จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ควรมีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม เช่น การร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา การทำกิจกรรมสาธารณะ หรือการจัดโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
- 2) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถนำความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมไปใช้ในชีวิตจริง โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติ การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับนักเรียนได้อย่าง

ยั่งยืน 3) ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการสอนให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น 4) ควรสร้างระบบการติดตามและประเมินผลการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนได้อย่างแม่นยำและทันเวลา 5) ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่มโรงเรียนในเขตพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์วิธีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานและบริบทต่างกัน 6) ควรเน้นการศึกษาในระยะยาว เพื่อติดตามและวิเคราะห์ผลกระทบของการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมต่อพฤติกรรมของนักเรียนในระยะยาว โดยการติดตามผลหลังจากที่นักเรียนจบการศึกษาหรือเข้าไปในสังคมภายนอกโรงเรียน การศึกษาในระยะยาวจะช่วยให้เข้าใจถึงความยั่งยืนและการประยุกต์ใช้คุณธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนหลังจากการปลูกฝังคุณธรรมในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กัญจน์คัทธู ปิยะกาญจน์. (2565). วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน. ใน วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์. สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- จิตนา พุทธเมตะ. (2559). คุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศเกาหลี. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2564). จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2563). ศาสนาและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมานิตย์ โชติธมโม (อรรคชาติ). (2562). การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). ปัญหาคุณธรรมตามสภาพแวดล้อมนักเรียน/นักศึกษา ผู้บริหาร/ครู/อาจารย์ผู้ปกครอง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2563). วิเคราะห์เด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บากกอกบล็อก.
- แสงนภา ภักดีศิริวงษ์. (2558). การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการให้โอกาสและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อ้อมเดือน สดมณี และคณะ. (2564). การศึกษาสภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยในเชิงลึก. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง*

PROMOTION OF COMMUNITY-BASED TOURISM IN KHAO KOB SUBDISTRICT, HUAI YOT DISTRICT, TRANG PROVINCE

พระอธิการกิริติ อรุณ (กิริติ รินรส)*, ดิเรก นุ่นกล้า, พระครูนิติธรรมบัณฑิต (สุริยา คงคาไหว)

Phra Athikarn Keerati Aruno (Keerati Rinros)*, Direk Nunklam, Phrakru Nitithambundhit (Suriya Kongkawai)

สาขาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Social Development Branch, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,

Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: Keerati7157@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนฯ และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จำนวน 357 คน เลือกโดยใช้สูตรคำนวณ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิด และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามปลายปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนฯ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านส่งเสริมการจัดการโดยชุมชน ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน มีแนวทางและนโยบายที่ชัดเจน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง 2) ด้านส่งเสริมการตลาดวัฒนธรรมชุมชน ควรจัดกิจกรรมเรียนรู้ความงดงามของวัฒนธรรมชุมชน รวมทั้งการฟื้นฟูประเพณีที่สร้างอัตลักษณ์ของชุมชน เปิดโอกาสการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนได้ศึกษา เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนทางวัฒนธรรมของชุมชน 3) ด้านการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ควรจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการโดยผ่านกิจกรรมที่โดดเด่นสอดคล้องกับวิถีชุมชนด้วยการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านการส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น ควรมีการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณภาพ เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนครั้งต่อไป

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การท่องเที่ยว, วิถีชุมชน, ตำบลเขากอบ, จังหวัดตรัง

Abstract

The objective of this research article is to study the promotion of community-based tourism and propose guidelines for promoting community-based tourism in Khao Kob Subdistrict, Huai Yot District, Trang Province. This study employed a mixed-methods research approach. The sample group consisted of 357 residents living in Khao Kob Subdistrict, Huai Yot District, Trang Province, selected using a sample size calculation formula. The key informants included 20 community leaders selected by purposive sampling. Research tools included a closed-ended questionnaire and in-depth interview form. Data were collected through the questionnaire and in-depth interviews. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, and standard deviation, with data analyzed descriptively. The research findings revealed that the overall level of community-based tourism promotion was rated at the highest level. The proposed guidelines for promoting community-based tourism consisted of four key areas: 1) Community-Based Management Promotion: There should be participation in the planning process, with clear directions and policies, allowing for genuine involvement from all sectors. 2) Cultural Heritage Promotion: Activities should be organized to encourage learning about the beauty of local culture, including the revival of traditions that define the community's identity. Learning opportunities should be open to both tourists and locals to ensure cultural stability and sustainability. 3) Natural Resource Management Promotion: Practical activities should be organized that align with the local way of life and are environmentally friendly. 4) Local Product and Service Promotion: All available media channels should be used to publicize information about high-quality local products created from local wisdom, in order to encourage repeat visits from tourists.

Keywords: Promotion, Tourism, Community Lifestyle, Khao Kob Subdistrict, Trang Province

บทนำ

การท่องเที่ยวมีบทบาทมากในสังคมโลกและยิ่งมากขึ้นในชุมชนท้องถิ่นเมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าใกล้วิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตในทิศทางบวกนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิมของพื้นที่ต่าง ๆ ในไทยเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชน ส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยวมาเป็นการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากการประกาศให้ท่องเที่ยววิถีไทยเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปในทิศทางที่ยั่งยืนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงถือเป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวัง ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้น ๆ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การ

มหาชน), 2561) การท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ในระดับสากล เป็นจุดหมายของนักเดินทางทั่วโลก การท่องเที่ยวก็เป็นแหล่งรายได้อันดับต้น ๆ ของประเทศเช่นกัน แต่คำถามสำคัญ คือ จะทำอย่างไรให้การท่องเที่ยวสามารถนำไปสู่ความยั่งยืน คือ มีทั้งคุณค่าและสร้างมูลค่าสูงได้ด้วยการใช้ซอฟต์แวร์ (พิชญพร โพธิ์สง่า, 2566)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยเน้นไปที่การท่องเที่ยวชุมชน ให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว ทั้งในด้านของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนในเรื่องของเอกลักษณ์ในการให้บริการของชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ เอกชนคนในชุมชน ตลอดจนตัวนักท่องเที่ยวเอง ให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จเพื่อก้าวไปสู่ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนาทั้งในมิติของพื้นที่ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570), 2565) โดยมีปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่าง ยั่งยืน คือ บทบาทการบริหารจัดการของภาครัฐและเอกชนประกอบด้วย มีการวางแผน การปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบ การแก้ไขและปรับปรุง ด้านความชัดเจนของเจ้าภาพ ด้านกฎหมายและการจัดระเบียบ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านการสร้างเครือข่าย และต้องมีการปฏิบัติตามหลัก อปปรานีธรรมให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ได้แก่ ความพร้อมเพื่อกัน ร่วมวางแผน ห่วง แหวนรักษา ร่วมแก้ปัญหาสถานที่นั้น เคารพให้เกียรติกัน ร่วมประเมินคุณค่า และยึดกฎ กติกา ร่วมกันรับผลประโยชน์ ซึ่งจะก่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร, 2562)

ชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอยะยง จันทบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน นั่นคือ ถ้ำเขากอบ ตั้งอยู่ที่อำเภอยะยง จันทบุรี ที่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนทางธรรมชาติที่ผสมผสานกับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นับว่าเป็นอีกหนึ่งตำบลที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ “วังมังกร หรือวังเทพทาโร” แหล่งรวมศิลปะจากรากไม้เทพทาโร แต่เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวของตำบลเขากอบที่ผ่านมาประสบกับเหตุการณ์หลายด้าน ที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การจัดการ ด้านวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงสินค้าและบริการ เพราะการท่องเที่ยวของตำบลเขากอบนั้น เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของประชาชน โดยขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมแต่ละด้าน ทำให้การดำเนินงานในแต่ละด้าน ไม่มีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ตำบลเขากอบ อำเภอยะยง จันทบุรี เพื่อศึกษาการท่องเที่ยววิถีชุมชนและศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตำบลเขากอบ อำเภอยะยง จันทบุรี เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน คือ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน การส่งเสริมการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าต่อการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างมั่นคง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ตำบลเขากอบ อำเภอยะยง จันทบุรี

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง มีวิธี ดำเนินการ วิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิง ปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการค้นคว้าวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (สงศรี ชมวงวงศ์, 2554)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จำนวน 4,362 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน เลือกโดยใช้สูตรคำนวณของทาร์โรว์ ยามาเน่ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำ ชุมชน จำนวน 6 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน เลือกแบบจำเพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามแบบปรายปิด ซึ่งได้ศึกษาจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาจากเอกสารตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ ที่มีเนื้อหา เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน เพื่อสร้างแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และ 2) การวิจัย เชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งได้ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจาก เอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ ตรงและถูกต้องแล้วศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ใน ตัวแปรตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามแบบ ปลายปิด และเก็บกลับด้วยตนเอง 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในลักษณะ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จาก แบบสอบถาม โดยนำมาคัดแยกตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลเป็นด้านๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยมีกระบวนการและขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการตรวจสอบ

ความถูกต้อง รวบรวมคำตอบ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เนื้อหาและเรียบเรียงพรรณนาความให้รัดกุม เข้าใจง่าย โดยแยกออกเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง (n=357)

การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน	ระดับการส่งเสริม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านส่งเสริมการจัดการโดยชุมชน	4.52	0.60	มากที่สุด
2. ด้านส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน	4.49	0.63	มาก
3. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ	4.48	0.60	มาก
4. ด้านส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น	4.56	0.56	มากที่สุด
รวม	4.51	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยรวม มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนด้านส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมา ได้แก่ ด้านส่งเสริมการจัดการโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.52$) และด้านส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ($\bar{X} = 4.49$) ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยสุด ($\bar{X} = 4.48$) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบล เขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านส่งเสริมการจัดการโดยชุมชน ได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ควรมีการวางแผน กำหนดเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวสู่ชุมชนที่ดีกว่าเดิม การส่งเสริมด้านการอบรมให้ความรู้การใช้ภาษา ต่อพนักงานหรือเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยเพิ่มความประทับใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวอีกในครั้งต่อไป 2) ด้านส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ชุมชนตำบลเขากอบมีประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงามหลากหลาย เพื่อให้ประเพณีวัฒนธรรมคงอยู่คู่ชุมชนเขากอบ อย่างแรก ควรเริ่มจาก บุคลากรภายใน ในการเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ และเป็นกระบอกเสียงประชาสัมพันธ์ กลุ่มใกล้ชิดในการมีส่วนร่วม และจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามแต่ละชุมชน เพื่อความคงอยู่สืบทอดต่ออนุชนรุ่นหลังต่อไป 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ การริเริ่มให้ผู้นำในชุมชนและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ ปลุกฝัง ส่งเสริมร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเขากอบเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ และ 4) ด้านส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น ได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ ชุมชนตำบลเขากอบมีแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตและมีผลิตภัณฑ์ของชุมชนหลากหลาย อาทิ ยาสมุนไพร เช่น ยาต้ม ยาหมอม ยาลดไข้ ชาเทพทาโร เป็นต้น แต่หากจะเพิ่มเจ้าหน้าที่บริการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การเดินทางเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชุมชนต่าง ๆ ภายในชุมชน รวมถึงสินค้าของที่ระลึกเป็นของฝาก จะสร้างความประทับใจต่อนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ด้านส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านส่งเสริมการจัดการโดยชุมชน ด้านส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยสุด อภิปรายได้ว่า

1.1 ด้านการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเห็นว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ มีการประชุมวางแผน จัดทำขั้นตอนการดำเนินงาน ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็น จึงทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนด้านส่งเสริมการจัดการโดยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารัตนะ กล่าวว่า การวางแผน ทางการบริหารในการกำหนดจุดหมายและการตัดสินใจ เลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนั้น (วิโรจน์ สารัตนะ, 2545) และสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิท พวงงาม กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน (โกวิท พวงงาม, 2550) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิษา กลิ่นขจร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่น วิถีไทยเพื่อสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของเส้นทางท่องเที่ยวเมืองร้อยเกาะ พบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว มีพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยว ด้านการจัด กิจกรรมให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีพฤติกรรมได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและ ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และ ประชาชนในพื้นที่มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว มีพฤติกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน สำหรับวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของการจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่น วิถีไทย ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานการท่องเที่ยว 2) การมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการอนุรักษ์ระบบนิเวศน์ 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 4) การบริหารจัดการของชุมชน และ 5) การปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่าง “การพูดให้ฟัง ทำให้เห็น” สำหรับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่น วิถีไทย โดยเรียก รูปแบบนี้ว่า “SLOW LIFE MODEL” ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผ่านการประเมินและรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (สุนิษา กลิ่นขจร, 2561)

1.2 ด้านส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เห็นว่า ตำบลเขากอบนั้น มีวัฒนธรรมที่งดงามมาตั้งแต่โบราณและมีการจัดกิจกรรมต่อเนื่องทุกๆเทศกาลจึงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีและอัตลักษณ์ของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ด้านส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมชุมชนอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล บัวจันทร์ ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้เกิดการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา การศึกษาพุทธประวัติ (นฤมล บัวจันทร์, 2565) และยังได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมษธาวิณ พลโยธ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวครบครัน สถานที่ท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์และโดดเด่น เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรม และมีสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ โดยศักยภาพที่โดดเด่นของชุมชน ได้แก่ ศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจ ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นของวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งเดียวในภาคอีสาน อย่างไรก็ตามแนวทางการพัฒนาที่ชุมชนควรพัฒนามีหลายองค์ประกอบ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ควรพัฒนาการกระจายรายได้ของคนในชุมชน พัฒนาด้านข้อมูลข่าวสารในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้ ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาการบริการนักท่องเที่ยวทั้งด้านร้านอาหาร ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก รวมไปถึงศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ชุมชนควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้ หลากหลายและน่าสนใจ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ชุมชน ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของตนเอง และชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือในการวางแผนและ การดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยว ส่งเสริมชุมชนให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานได้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการ รองรับนักท่องเที่ยว (เมษธาวิณ พลโยธ และคณะ, 2565) และยังสอดคล้องกับ ประพนอม การชะนันท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวได้ โดยมี ศักยภาพด้านเอกลักษณ์และคุณค่าโดยรวม อยู่ในระดับสูง ได้แก่ ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นหรือเฉพาะพื้นที่ และควมมีคุณค่าทางวัฒนธรรม/วิถีชีวิตของคนในชุมชน ส่วน ศักยภาพด้านการเรียนรู้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีศักยภาพสูงในประเด็นของข้อมูลของทรัพยากรที่มีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ ศักยภาพด้านการเข้าถึงที่มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีศักยภาพสูงในประเด็นการเดินทางเข้าถึงได้ทุกฤดูกาล ซึ่งผลการประเมินศักยภาพของ ทรัพยากรทุกด้านสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนได้ (ประนอม การชนันท์, 2562)

1.3 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ มีการร่วมมือของภาคประชาสังคม ในการขับเคลื่อน ด้วยสถานที่ท่องเที่ยวในตำบลเขากอบมีความอุดมสมบูรณ์ด้านป่าไม้เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนด้าน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐวัฒน์ แสงภูเขียว ได้วิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมา เที่ยวในอำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์ มีระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้องค์ประกอบของการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรม และกระบวนการ และผลการเปรียบเทียบระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกด้าน (ณัฐวัฒน์ แสงภูเขียว, 2563)

1.4 ด้านส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนด้านสินค้าและบริการ ตำบลเขากอบมีสินค้ามากมายที่อยู่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของชาวบ้าน โดยหลักจะเป็นผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร มีความปลอดภัยมีสุขภาพดี เช่น ยาต้ม ยาหมอม และใบชา ล้วนผลิตจากไม้เทพทาโรซึ่งด้วยความมีเอกลักษณ์พร้อมการบริการของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นอย่างดี จึงทำให้ การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนด้านสินค้าและบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทนงศักดิ์ กุมะณา และคณะ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอำเภอกัลยาณิวัฒนามีในอาณาเขต 3 ตำบล และแต่ละตำบลมีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นอันประกอบไปด้วย ข้าวกล้องดอยที่อยู่ในตำบลบ้านจันทร์ ผ้าทอกระเหรี่ยงอยู่ในตำบลแจ่มหลวง และกาแฟสดที่อยู่ในตำบลแม่แดด ในการนี้ทางชุมชนได้มีการประชุมคัดเลือกผลิตภัณฑ์กาแฟ เนื่องจากผลิตภัณฑ์กาแฟเป็นผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนได้มีการปลูกในทุกครัวเรือน เป็นวัฒนธรรมที่มีมาช้านาน คือ เมื่อเด็กเกิดมาในครอบครัวใดแล้ว จะมีการปลูกต้นไม้ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของเด็กและให้เด็กคนนั้นได้ดูแลรักษาต้นไม้ต้นนั้นสืบไป ดังนั้นชุมชนจึงได้มีมติเลือกผลิตภัณฑ์กาแฟ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการดึงดูดนักท่องเที่ยว ที่นอกจากจะเป็นการสื่อถึงอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชนแล้ว ยังได้นำผลิตภัณฑ์กาแฟมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ในครัวเรือน การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อการท่องเที่ยวของอำเภอกัลยาณิวัฒนา ผู้วิจัยร่วมกับชุมชนได้จัดเวทีเสวนาเพื่อนำผลิตภัณฑ์กาแฟมาพัฒนาเพื่อดึงดูดและเป็นของที่ระลึกส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากกาแฟเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ตลอดจนวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา มีการปลูกฝังความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่นโดยยึดถือปฏิบัติกันต่อไป (ทนงศักดิ์ กุมะณา และคณะ, 2565) และยังสามารถสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชราภรณ์ จันทระภู ได้วิจัยเรื่อง การยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาพื้นที่บนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่น ของตำบลบ้านจั่ว อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ได้ ดำเนินการจนได้รับมาตรฐาน

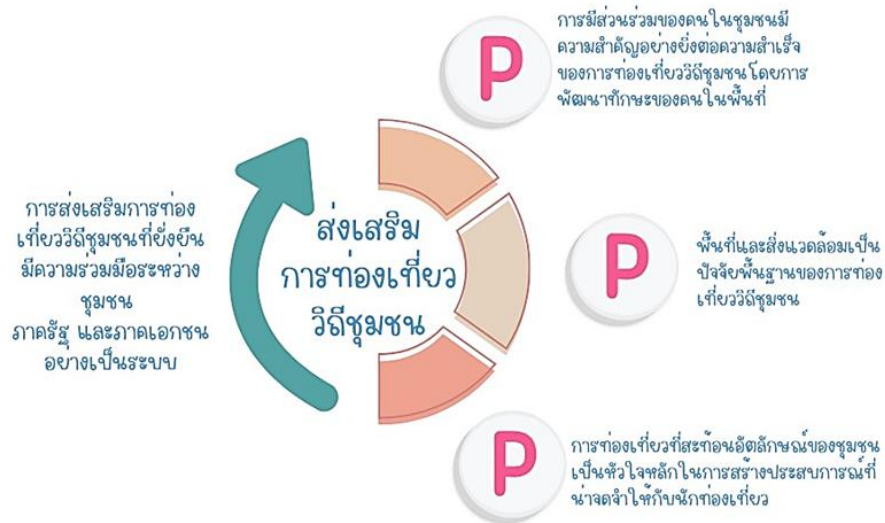
ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย ประเภท นันทนาการและสถานที่ท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2) การยกระดับช่องทางการสื่อสารการตลาดท่องเที่ยว จัดแสดงสินค้าภายในงานเปิดกิจกรรม “วันเดียฯ ทริปปทุมธานีเสน่ห์ใกล้กรุง เปิดเมืองปทุมธานีรับนักท่องเที่ยว” เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลบ้านจั่ว และ 3) เสริมสร้างศักยภาพชุมชนต้นแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและภาคีเครือข่าย โดย ดำเนินการขอเข้ารับประเมินมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากกรมท่องเที่ยว เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ ให้กับสมาชิกกลุ่มด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อความสมดุลของเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน (พัชรภรณ์ จันทระภา, 2565)

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบล เขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ควรมีการวางแผน กำหนดเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวสู่ชุมชนที่ดีกว่าเดิม การส่งเสริมด้านการอบรมให้ความรู้การใช้ภาษา ต่อบริการหรือเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก 2) ด้านส่งเสริมการตลาดวัฒนธรรมชุมชน ควรเริ่มจาก บุคลากรภายใน ในการเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ และเป็นกระบอกเสียงประชาสัมพันธ์ กลุ่มใกล้ชิดในการมีส่วนร่วม และจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี อันดีงามแต่ละชุมชน 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ควรริเริ่มให้ผู้ผู้นำในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ ปลุกฝัง ส่งเสริมร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเขากอบเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ และ 4) ด้านส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น ชุมชนตำบลเขากอบมีแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตและมีผลิตภัณฑ์ของชุมชนหลากหลาย อาทิ ยาสมุนไพร เช่น ยาต้ม ยาหม้อ ยาหอม ชาเทพทาโร เป็นต้น ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่บริการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การเดินทางเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชุมชนต่าง ๆ ภายในชุมชน รวมถึงสินค้าของที่ระลึกเป็นของฝาก จะสร้างความประทับใจต่อนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ได้พบองค์ความรู้ใหม่ เรียกว่า 3PPP สามารถเขียนเป็นภาพโมเดล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน

จากภาพโมเดลสามารถอธิบายองค์ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังนี้

1. ผู้คน (P = People) คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยววิถีชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพของคนในพื้นที่ เช่น การบริการนักท่องเที่ยว การสื่อสาร การบริหารจัดการ และการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ช่วยเพิ่มความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการท่องเที่ยวยังส่งผลให้เกิดความยั่งยืนทางสังคมและวัฒนธรรม

2. สถานที่ (P = Place) คือ พื้นที่และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานของการท่องเที่ยววิถีชุมชน การอนุรักษ์ภูมิโนเวศ วัฒนธรรมท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นจุดขายที่สร้างความแตกต่างจากการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ทั่วไป การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวควรอยู่ภายใต้แนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วม ควบคู่ไปกับการกำหนดขอบเขตการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้กระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

3. ผลิตภัณฑ์ (P = Product) คือ การท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นหัวใจหลักในการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยว โดยการนำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้าน งานหัตถกรรม หรือการเกษตรอินทรีย์ เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยม ขณะเดียวกันการออกแบบสินค้า OTOP หรือของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ด้านส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยในระดับ

มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านส่งเสริมการจัดการโดยชุมชน ด้านส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ส่วนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยสุด ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลเขากอบฯ มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ด้านส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ และด้านส่งเสริมสินค้าและบริการท้องถิ่น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านการวางแผน บริหารจัดการ และการให้บริการ เพื่อสร้างความรู้สึกรับรู้เป็นเจ้าของและความยั่งยืนในการพัฒนาหน่วยงาน 2) ภาครัฐควรสนับสนุนทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านการบริหารจัดการ การตลาด และการบริการนักท่องเที่ยวนำเสนอในรูปแบบกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่หลากหลาย และมีความน่าสนใจ เพื่อสร้างคุณค่าและความแตกต่างในการท่องเที่ยว 3) ควรใช้ช่องทางที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะสื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มการรับรู้และการเข้าถึงของนักท่องเที่ยว และ 4) ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยววิถีชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาอย่างรอบด้านในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). การประเมินองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประจำปี 2550 และการมีส่วนร่วมของประชาชน ประจำปี 2550. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอีสเตอร์กอปปี (ประเทศไทย) จำกัด.
- ณัฐวัฒน์ แสงภูเขียว. (2563). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 10(3), 265-278.
- ทองศักดิ์ กุมะณา และคณะ. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 13(2), 172-186.
- นฤมล บัวจันทร์. (2565). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประนอม การชนะนันท. (2562). ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, 6(2), 898-915.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). (2565). เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง หน้า 1 (1 พฤษภาคม 2565).
- พัชรภรณ์ จันทราภ. (2565). การยกระดับศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาพื้นที่บนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่นของตำบลบ้านจั่ว อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 24(2), 19-28.

- พิชญพร โพธิ์สง่า. (2566). ดัน ‘ซอฟต์พาวเวอร์’ ให้คนทั้งโลกหลงรักประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 17 มีนาคม 2567 จาก <https://theactive.thaipbs.or.th/read/soft-power-tourism>
- เมษธาวิณ พลโยธ และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 18(1), 1-25.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). การบริหาร หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร. (2562). รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วิพีเอส: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช.
- สุนิษา กลิ่นขจร. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่น วิถีไทยเพื่อสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของเส้นทาง การท่องเที่ยวเมืองร้อยเกาะ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2561). การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด. เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2567 จาก <https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism>

**การสร้างแบบทดสอบทักษะและเกณฑ์ปกติกีฬายิมนาสติก
สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ***
**THE CONSTRUCTION OF GYMNASTICS SKILLS TEST AND NORMS
FOR STUDENT OF THE THAILAND NATIONAL SPORTS UNIVERSITY**

ธิติพงษ์ สุขดี

Thitipong Sukdee

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ชลบุรี ประเทศไทย

Faculty of Education, Thailand National Sports University, Chon buri Campus, Chon buri, Thailand

Corresponding author E-mail: thitipong.petnsu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบทดสอบและเกณฑ์ปกติทักษะกีฬายิมนาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ การศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่ในปีการศึกษา 2567 โดยแบ่งออกเป็นดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 40 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 2) กลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกมีลักษณะเป็นเกณฑ์การประเมินแบบวิเคราะห์มีระดับการวัด 3 ระดับ การประเมินทักษะประกอบด้วย 1) ช่วงเตรียม 2) ช่วงส่งแรง 3) ช่วงแรงกระทำ 4) ช่วงสุดท้าย และ 5) ช่วงสำคัญหรือผลลัพธ์ของทักษะ หาคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรง โดยค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา หาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น โดยใช้การทดสอบซ้ำ หาคุณภาพด้านความเป็นปรนัย โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน การวิเคราะห์ข้อมูลในสร้างเกณฑ์ของแบบทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกแต่ละรายการ โดยใช้คะแนนดิบ และคะแนนที่ แบ่งระดับความสามารถด้านทักษะกีฬายิมนาสติกเป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกมีค่า I-CVI เท่ากับ 0.97 และค่า S-CVI เท่ากับ 0.86 แบบทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกทุกทักษะมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก และมีความเป็นปรนัยอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติทั้ง 8 ทักษะ ถือเป็นเกณฑ์ที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ: แบบทดสอบทักษะ, เกณฑ์ปกติ, กีฬายิมนาสติก, มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Abstract

The purpose of this research was to develop a gymnastics skills test and norms for students Thailand National Sports University. This research study employed a quantitative research methodology. The sample groups used in this research were students from the Thailand National Sports University in the academic year 2024. The groups were divided as follows: 1) Sample group for determining instrument quality, consisting of 40 participants selected through purposive sampling; 2) Sample group for establishing norms, consisting of 400 participants selected through two-stage random sampling. The research instrument was a gymnastics skills test using analytical assessment criteria with 3 measurement levels. The skills assessment comprised: 1) Preparation phase, 2) Force generation phase, 3) Force application phase, 4) Final phase, and 5) Critical phase or skill outcome. The instrument's validity was determined through content validity index. Reliability was assessed using test-retest method. Objectivity was evaluated by calculating the correlation coefficient between scores from two experts. Data Analysis for Developing Gymnastics Skills Test Criteria Using Raw Scores and T-Scores to Categorize Ability Levels into Five Classifications: Excellent, Good, Average, Low, and very low. The research findings showed that: 1) the gymnastics skills had an I-CVI of 0.97 and S-CVI of 0.86. All gymnastics skills tests demonstrated excellent reliability and excellent objectivity with positive correlation coefficients, statistically significant at the .05 level, and 2) the norms established for all 8 gymnastics skills tests for Thailand National Sports University students were deemed to be of quality standard.

Keywords: Skills Test, Norms, Gymnastics, Thailand National Sports University

บทนำ

ยิมนาสติกเป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อผู้ฝึกมากมาย ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางด้านร่างกาย เพราะช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางกาย ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความยืดหยุ่น การทรงตัว ช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตทางปัญญา โดยส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ การมีสมาธิ และการจดจำ พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ได้แก่ การวิ่ง การม้วนตัว การกระโดด การห้อยโหน การไกวตัว การหมุนตัว (Root, H. et al., 2019) โดยมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติได้เห็นความสำคัญกับกีฬายิมนาสติกจึงบรรจุไว้ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา สาขา พลศึกษาและสุขศึกษา ซึ่งกำหนดให้นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ได้เรียนเพื่อนำความรู้ หลักการสอนทักษะกีฬายิมนาสติกไปสอนในโรงเรียน อีกทั้งคณะวิชาอื่น ๆ ได้เรียนเพื่อเป็นวิชาเลือกอีกด้วย ซึ่งทักษะกีฬายิมนาสติกอาจจะไม่เหมือนกีฬาประเภทอื่น เพราะการวัดความสามารถนั้นจะประเมินจากวิจารณ์ญาณของผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน และเกณฑ์การวัดผลที่มีมาตรฐานเพื่อนำไปประเมินการเรียนได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังนำไปพัฒนาทักษะของนักศึกษาได้ซึ่งจะทำให้ให้นักศึกษานำไปสอนนักเรียนในโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการประเมินตามสภาพจริง เป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน สามารถค้นหาศักยภาพที่แท้จริงในตัวผู้เรียน โดยการแสดงออก

ลงมือกระทำ หรือผลิตจากกระบวนการทำงานตามที่คาดหวังและผลผลิตที่มีคุณภาพจะเป็นการสะท้อนภาพเพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับความสำเร็จใดตลอดจนการพัฒนาของผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริง สามารถบอกให้ผู้สอนได้เข้าใจถึงระดับความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียนว่าดีเพียงใด (สุวิมล ว่องวานิช, 2556); (จินตวีรพร แป้นแก้ว และคณะ, 2562)

การจัดการเรียนรู้รายวิชาทักษะกีฬาโยมมาสติกที่ใช้สำหรับการสอนในมหาวิทยาลัย จะเหมือนกับวิชาพลศึกษาปฏิบัติและวิชากีฬารายอื่น ๆ ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำเอาทักษะกีฬาไปสอนในโรงเรียน ซึ่งการที่นักศึกษาจะนำความรู้ไปสอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องปฏิบัติทั้ง 2 องค์ประกอบได้คือ 1) ปฏิบัติทักษะได้ คือ การที่ปฏิบัติได้จะสามารถสอนได้จากประสบการณ์ของตนเอง และบางครั้งอาจจะมีการสาธิตทักษะที่ถูกต้อง เพราะฉะนั้นนักศึกษาต้องปฏิบัติให้ได้อย่างถูกต้องเป็นลำดับแรก 2) สอนได้ คือ การสอนทักษะกีฬาโยมมาสติกนั้น นักศึกษาต้องรู้จักการจัดกิจกรรมนำไปสู่ทักษะ ซึ่งเป็นการสอนเพื่อเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงสรุปทักษะกีฬาโยมมาสติกที่เคยมีผู้ศึกษาทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับชั้นพื้นฐาน ประกอบ 1) ทักษะหกลบ 2) ทักษะหกหัวตั้ง 3) ทักษะหกสูง 4) ทักษะล้อเกวียน 5) ทักษะม้วนหน้า 6) ทักษะม้วนหลัง 7) ทักษะสปริงหลัง 8) ทักษะม้วนหน้าสปริงหลัง (ราไพ ศูนย์จันทร์, 2555); (สมาคมกีฬาโยมมาสติกแห่งประเทศไทย, 2564); (บุญโญ ประมวลทรัพย์, 2550) โดยแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติกควรสร้างแบบเกณฑ์การประเมินแบบวิเคราะห์ (Analytic Rubric) ซึ่งจะจำแนกทักษะกีฬาย่อยออกเป็นด้านๆ ว่ามีรายการประเมินอะไรบ้างและกำหนดวิธีการให้คะแนนอย่างไร การประเมินในลักษณะนี้เป็นการกำหนดแนวทางการให้คะแนนที่อธิบายระดับการปฏิบัติผลงานนั้นๆ ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้สอนประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ได้อย่างเที่ยงตรงและยุติธรรม รวมทั้งช่วยเสริมสร้างทักษะการประเมินและปรับปรุงพัฒนางานด้วยตนเองของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบจัดการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้เรียน มีการนำไปใช้จริงและปรับปรุงให้เกณฑ์มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน โดยยึดหลักปฏิบัติให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ และเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างแท้จริง (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2564); (Moskal, B. M., 2019) โดยผลจากการศึกษาระดับทักษะโยมมาสติกและสมรรถภาพทางกายของนักศึกษาหลักสูตรพลศึกษา พบว่า นักศึกษาของคณะกีฬาและพลศึกษามีทักษะโยมมาสติกและสมรรถภาพทางกายในระดับสูง (Halilaj, B. et al., 2018) และสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง การสร้างแบบประเมินทักษะม้วนหลัง พบว่า แบบประเมินมีความความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงในระดับสูง ซึ่งแบบประเมินและเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นช่วยให้ผู้สอนและนักศึกษาได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับคุณภาพของการเรียนรู้ (Kovač, M., 2012)

จากเหตุผลที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสร้างแบบทดสอบทักษะและเกณฑ์ปกติกีฬาโยมมาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางวัดและประเมินผลทักษะกีฬาโยมมาสติกของนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งเป็นวิชาที่สำคัญในการพัฒนาการเคลื่อนไหว และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

2. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติทักษะกีฬาโยมมาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมี 2 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างแบบทดสอบ และ 2) การสร้างเกณฑ์ปกติ ซึ่งมีวิธีการและการดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยประชากรคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 11,002 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2567 โดยแบ่งออกเป็นดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 40 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) กลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างเกณฑ์ปกติคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่ผ่านการเรียนวิชา ทักษะและการสอนกีฬาโยมมาสติก หรือ ทักษะกีฬาโยมมาสติก ในปีการศึกษา 2567 โดยคำนวณจากการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ค่าความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5% (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง รวม 371 คน เพื่อป้องกันกลุ่มตัวอย่างสูญหาย จึงรวบรวมข้อมูลเพิ่มประมาณ ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เลือกการสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน (Two-stage sampling) คือ ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยทำการสุ่มวิทยาเขต 5 วิทยาเขต ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีลักษณะคล้ายกัน ใช้หลักสูตร ชื่อวิชา และคำอธิบายรายวิชาทักษะและการสอนกีฬาโยมมาสติก หรือ ทักษะกีฬาโยมมาสติก เหมือนกัน ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดวิทยาเขตละ 80 คน เท่า ๆ กัน การวิจัยนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงการยินยอมของกลุ่มตัวอย่างเป็นสำคัญ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการขอจริยธรรมสำหรับโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ โดยได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมและได้ใบอนุญาตตามหนังสือรับรองเลขที่ TNSU-EDU 007/2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติก มีลักษณะเป็น Analytic Rubrics มีระดับการวัด 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง ต่ำ แนวทางการให้คะแนนโดยพิจารณาจากแต่ละส่วนของทักษะ ซึ่งแต่ละส่วนกำหนดแนวทางการให้คะแนนโดยมีคำอธิบายลักษณะของทักษะส่วนนั้นๆ ในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน ประกอบด้วย 1) ช่วงเตรียม 2) ช่วงส่งแรง 3) ช่วงแรงกระทำ 4) ช่วงสุดท้าย และ 5) ช่วงสำคัญหรือผลลัพธ์ของทักษะ ซึ่งมีคะแนนเต็มในแต่ละช่วง 2 คะแนน รวม 10 คะแนน และได้มีการใช้คิว (Cue) เพื่อให้ผู้ทดสอบเข้าใจการทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติกอย่างง่ายๆ โดยแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติกประกอบด้วย 1) แบบทดสอบทักษะหกกบ 2) แบบทดสอบทักษะหกหัวตั้ง 3) แบบทดสอบทักษะหกสูง 4) แบบทดสอบทักษะล้อเกวียน 5) แบบทดสอบทักษะม้วนหน้า 6) แบบทดสอบทักษะม้วนหลัง 7) แบบทดสอบทักษะสปริงหลัง 8) แบบทดสอบทักษะม้วนหน้าสปริงหลัง

การรวบรวมข้อมูล

1. หาคุณภาพด้านความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติก โดยนำไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่านมาหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา Content validity index (CVI) คำนวณค่า CVI 2 ระดับ คือ 1) Item-level CVI (I-CVI) 2) Scale-level CVI (S-CVI)

2. หาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติก โดยนำไปทดลองใช้กับ นักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขต จำนวน 40 คน ที่ผ่านการเรียนวิชา ทักษะและการสอนกีฬา โยมมาสติก หรือ ทักษะกีฬาโยมมาสติก โดยแบบเป็นกลุ่มเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีผลการเรียนตั้งแต่ระดับ B - A จำนวน 20 คน และกลุ่มที่มีผลการเรียนตั้งแต่ระดับ D - C+ จำนวน 20 คน โดยใช้การทดสอบซ้ำ (test Re-test) ทดสอบ 2 ครั้งในระยะเวลาห่างกัน 1 สัปดาห์แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของคะแนนการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

3. หาคุณภาพด้านความเป็นปรนัย (objectivity) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติก โดยนำไปทดลองใช้ กับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 40 คน ที่ผ่านการเรียนวิชา ทักษะและการสอนกีฬาโยมมาสติก หรือ ทักษะกีฬาโยมมาสติก โดยให้ผู้สอนโยมมาสติกในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 2 คนเป็นผู้ทดสอบทักษะพร้อม กันกับการหาความเชื่อมั่นในการทดสอบครั้งที่ 1 นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของคะแนนการของท่านที่ 1 กับ ท่านที่ 2 โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

4. สร้างเกณฑ์ปกติโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้เมื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ แล้ว และติดต่ออาจารย์ผู้สอนวิชาโยมมาสติกเพื่อเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยขอความร่วมมือในการทำวิจัยพร้อม ทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยให้ทราบ และนำแบบสอบทดสอบไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองพร้อมผู้ช่วย ณ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนในการเก็บ รวบรวมข้อมูลแก่ผู้ช่วยวิจัยเป็นอย่างดี จากนั้นนำไปเกณฑ์ปกติทักษะกีฬาโยมมาสติกสำหรับ นักศึกษามหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนสูงสุด (Max) คะแนนต่ำสุด (Min) พิสัย (Range) ฐานนิยม (Mode) และมัธยฐาน (Median) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบ ทักษะกีฬาโยมมาสติก แต่ละรายการ หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน (Inter Correlation Coefficient) ของทดสอบ ทักษะกีฬาโยมมาสติกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างการทดสอบทักษะ กีฬาโยมมาสติกแต่ละรายการ โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficients) ที่ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสร้างเกณฑ์ (Norms) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติกแต่ละรายการ และรวม ทุกรายการโดยใช้คะแนนดิบ และคะแนนที่ (T - Score) โดยปรับคะแนนดิบของกลุ่มให้มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 50 และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 10 จากนั้นแบ่งระดับความสามารถด้านทักษะกีฬาโยมมาสติกเป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปาน กลาง ต่ำ และต่ำมาก ซึ่งเกณฑ์การให้ระดับคะแนนโดยการวัดการกระจายของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นการให้ ระดับคะแนนโดยกำหนดจำนวนเท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การให้ระดับคะแนนโดยวิธีนี้จะใช้พื้นที่ใต้โค้งปกติเป็น เกณฑ์ในการแบ่งช่วงคะแนนของแต่ละระดับ ซึ่งช่วงคะแนนจะเปลี่ยนไปตามจำนวนระดับที่กำหนด

ผลการวิจัย

การสร้างแบบทดสอบทักษะและเกณฑ์ปกติกีฬาโยมมาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ มีผลการวิจัยดังนี้

1. การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมมาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

1.1 สรุปความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา Content validity index (CVI) พบว่า มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทุกด้าน โดยค่า I-CVI เท่ากับ 0.97 และค่า S-CVI เท่ากับ 0.86

1.2 แบบทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกทุกทักษะมีความเป็นเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการทดสอบ 2 ครั้ง อยู่ระหว่าง 0.92-0.96 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 แบบทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกทุกทักษะมีความเป็นเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญกีฬายิมนาสติก 2 ท่านอยู่ระหว่าง 0.95 - 0.98 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การสร้างเกณฑ์ปกติทักษะกีฬายิมนาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

2.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนสูงสุด (Max) คะแนนต่ำสุด (Min) พิสัย (Range) ฐานนิยม (Mode) และมัธยฐาน (Median) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกแต่ละรายการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนสูงสุด (Max) คะแนนต่ำสุด (Min) พิสัย (Range) ฐานนิยม (Mode) และมัธยฐาน (Median) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกแต่ละรายการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (n=400)

แบบทดสอบทักษะ	Mode	Median	($\bar{X}$)	S.D.	Max	Min	Range
1) แบบทดสอบทักษะหกกบ	10.00	7.00	7.16	2.03	10.00	3.00	7.00
2) แบบทดสอบทักษะหกหัวตั้ง	8.00	7.00	6.60	2.01	10.00	3.00	7.00
3) แบบทดสอบทักษะหกสูง	4.00	6.00	6.30	1.85	10.00	2.00	8.00
4) แบบทดสอบทักษะล้อเกวียน	4.00	6.00	6.17	2.01	10.00	2.00	8.00
5) แบบทดสอบทักษะม้วนหน้า	10.00	8.00	7.77	1.78	10.00	3.00	7.00
6) แบบทดสอบทักษะม้วนหลัง	8.00	8.00	7.68	1.80	10.00	3.00	7.00
7) แบบทดสอบทักษะสปริงหลัง	8.00	8.00	7.59	1.81	10.00	2.00	8.00
8) แบบทดสอบทักษะม้วนหน้าสปริงหลัง	8.00	8.00	7.78	1.75	10.00	2.00	8.00

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) แบบทดสอบทักษะหกกบ มีค่าฐานนิยมเท่ากับ 10.00 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 7.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.03 คะแนนสูงสุด 10.00 คะแนนต่ำสุด 3.00 คะแนน และค่าพิสัยเท่ากับ 7.00 2) แบบทดสอบทักษะหกหัวตั้ง มีค่าฐานนิยมเท่ากับ 8.00 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 7.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.01 คะแนนสูงสุด 10.00 คะแนนต่ำสุด 3.00 คะแนน และค่าพิสัยเท่ากับ 7.00 3) แบบทดสอบทักษะหกสูง มีค่าฐานนิยมเท่ากับ 4.00 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 6.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.85 คะแนนสูงสุด 10.00 คะแนนต่ำสุด 2.00 คะแนน และค่าพิสัยเท่ากับ 8.00 4) แบบทดสอบทักษะล้อเกวียน มีค่าฐานนิยมเท่ากับ 4.00 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 6.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.01 คะแนนสูงสุด 10.00 คะแนนต่ำสุด 2.00 คะแนน และค่าพิสัยเท่ากับ 8.00

- 5) แบบทดสอบทักษะมีวนหน้า มีค่าฐานนิยมเท่ากับ 10.00 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 8.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.78 คะแนนสูงสุด 10.00 คะแนนต่ำสุด 3.00 คะแนน และ ค่าพิสัยเท่ากับ 7.00
- 6) แบบทดสอบทักษะมีวนหลัง มีค่าฐานนิยมเท่ากับ 8.00 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 8.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.80 คะแนนสูงสุด 10.00 คะแนนต่ำสุด 3.00 คะแนน และ ค่าพิสัยเท่ากับ 7.00
- 7) แบบทดสอบทักษะสปริงหลัง มีค่าฐานนิยมเท่ากับ 8.00 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 8.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.81 คะแนนสูงสุด 10.00 คะแนนต่ำสุด 2.00 คะแนน และ ค่าพิสัยเท่ากับ 8.00
- 8) มีค่าฐานนิยมเท่ากับ 8.00 ค่ามัธยฐานเท่ากับ 8.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.75 คะแนนสูงสุด 10.00 คะแนนต่ำสุด 2.00 คะแนน และ ค่าพิสัยเท่ากับ 8.00

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมินาสติก พบว่า แบบทดสอบทักษะกีฬาโยมินาสติกทุกทักษะมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การสร้างเกณฑ์ (Norms) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมินาสติกแต่ละรายการและรวมทุกรายการ โดยใช้คะแนนดิบและคะแนนที่ (T-Score) แบ่งระดับความสามารถด้านทักษะกีฬาโยมินาสติกออกเป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก โดยมีผลการสร้างดังนี้

2.3.1 ผลการทดสอบทักษะหกกบในระดับดีมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 10 คะแนน หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 69 คะแนนขึ้นไป มีทักษะระดับดี ต้องได้ผลการทดสอบ 8 - 9 หรือมีคะแนนที่ 56 - 68 คะแนน มีทักษะระดับปานกลาง ต้องได้ผลการทดสอบ 5 - 7 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 44 - 55 คะแนน มีทักษะระดับต่ำ ต้องได้ผลการทดสอบ 3 - 4 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 32 - 43 คะแนน และมีทักษะระดับต่ำมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 1 - 2 หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 31 ลงมา

2.3.2 ผลการทดสอบทักษะหกหัวตั้งในระดับดีมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 9 - 10 คะแนน หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 69 คะแนนขึ้นไป มีทักษะระดับดี ต้องได้ผลการทดสอบ 7 - 9 หรือมีคะแนนที่ 56 - 68 คะแนน มีทักษะระดับปานกลาง ต้องได้ผลการทดสอบ 5 - 6 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 44 - 55 คะแนน มีทักษะระดับต่ำ ต้องได้ผลการทดสอบ 3 - 4 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 32 - 43 คะแนน และมีทักษะระดับต่ำมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 1 - 2 หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 31 ลงมา

2.3.3 ผลการทดสอบทักษะหกสูงในระดับดีมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 9 - 10 คะแนน หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 69 คะแนนขึ้นไป มีทักษะระดับดี ต้องได้ผลการทดสอบ 7 - 9 หรือมีคะแนนที่ 56 - 68 คะแนน มีทักษะระดับปานกลาง ต้องได้ผลการทดสอบ 5 - 6 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 44 - 55 คะแนน มีทักษะระดับต่ำ ต้องได้ผลการทดสอบ 3 - 4 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 32 - 43 คะแนน และมีทักษะระดับต่ำมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 1 - 2 หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 31 ลงมา

2.3.4 ผลการทดสอบทักษะล้อเกวียนในระดับดีมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 9 - 10 คะแนน หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 69 คะแนนขึ้นไป มีทักษะระดับดี ต้องได้ผลการทดสอบ 7 - 9 หรือมีคะแนนที่ 56 - 68 คะแนน มีทักษะระดับปานกลาง ต้องได้ผลการทดสอบ 5 - 6 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 44-55 คะแนน มีทักษะระดับต่ำ ต้องได้ผลการทดสอบ 3 - 4 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 32 - 43 คะแนน และมีทักษะระดับต่ำมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 1 - 2 หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 31 ลงมา

2.3.5 ผลการทดสอบทักษะม้วนหน้าในระดับดีมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 10 คะแนน หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 69 คะแนนขึ้นไป มีทักษะระดับดี ต้องได้ผลการทดสอบ 8 - 9 หรือมีคะแนนที่ 56 - 68 คะแนน มีทักษะระดับปานกลาง ต้องได้ผลการทดสอบ 6 - 7 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 44 - 55 คะแนน มีทักษะระดับต่ำ ต้องได้ผลการทดสอบ 4 - 5 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 32 - 43 คะแนน และมีทักษะระดับต่ำมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 1 - 3 หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 31 ลงมา

2.3.6 ผลการทดสอบทักษะม้วนหลังในระดับดีมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 10 คะแนน หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 69 คะแนนขึ้นไป มีทักษะระดับดี ต้องได้ผลการทดสอบ 8 - 9 หรือมีคะแนนที่ 56 - 68 คะแนน มีทักษะระดับปานกลาง ต้องได้ผลการทดสอบ 6 - 7 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 44 - 55 คะแนน มีทักษะระดับต่ำ ต้องได้ผลการทดสอบ 4 - 5 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 32 - 43 คะแนน และมีทักษะระดับต่ำมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 1 - 3 หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 31 ลงมา

2.3.7 ผลการทดสอบทักษะสปริงหลังในระดับดีมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 10 คะแนน หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 69 คะแนนขึ้นไป มีทักษะระดับดี ต้องได้ผลการทดสอบ 8 - 9 หรือมีคะแนนที่ 56 - 68 คะแนน มีทักษะระดับปานกลาง ต้องได้ผลการทดสอบ 6 - 7 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 44 - 55 คะแนน มีทักษะระดับต่ำ ต้องได้ผลการทดสอบ 4 - 5 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 32 - 43 คะแนน และมีทักษะระดับต่ำมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 1 - 3 หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 31 ลงมา

2.3.8 ผลการทดสอบทักษะม้วนหน้าสปริงหลังในระดับดีมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 10 คะแนน หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 69 คะแนนขึ้นไป มีทักษะระดับดี ต้องได้ผลการทดสอบ 8 - 9 หรือมีคะแนนที่ 56 - 68 คะแนน มีทักษะระดับปานกลาง ต้องได้ผลการทดสอบ 6 - 7 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 44-55 คะแนน มีทักษะระดับต่ำ ต้องได้ผลการทดสอบ 4 - 5 คะแนน หรือมีคะแนนที่ 32 - 43 คะแนน และมีทักษะระดับต่ำมาก ต้องได้ผลการทดสอบ 1 - 3 หรือมีคะแนนที่ตั้งแต่ 31 ลงมา

อภิปรายผล

การสร้างแบบทดสอบทักษะและเกณฑ์ปกติกีฬายิมนาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. แบบทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติมีความคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพราะเป็นแบบทดสอบที่วัดความสำคัญ คล้ายการเล่นจริง การสร้างแบบทดสอบให้เป็น เกณฑ์การให้คะแนนแบบวิเคราะห์ เป็นแนวทางการให้คะแนนโดยพิจารณาจากแต่ละส่วน มีคำนิยามหรือ คำอธิบายลักษณะของงานส่วนนั้นๆ ในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน (Moskal, B. M., 2019) สามารถนำ แบบทดสอบไปใช้ในการฝึกซ้อมตามรายการของการทดสอบเพื่อให้ได้คะแนนมากขึ้น เป็นการสร้างความก้าวหน้า ให้กับตัวเอง และเป็นการทดสอบตัวเองเพื่อให้ได้คะแนนมากขึ้น และเป็นการทดสอบตัวเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ สำคัญที่สุดที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการฝึกทักษะกีฬาต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องการประเมินและ พัฒนาความสามารถของนักยิมนาสติก สรุปได้ว่าแบบทดสอบทักษะยิมนาสติกความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นอยู่ ในระดับสูง และแบบทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกทุกทักษะมีความเป็นเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญกีฬายิมนาสติก 2 ท่านในทางบวก

(Gantcheva, G. et al., 2021) เพราะแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมนาสติกที่สร้างขึ้นสามารถให้อาจารย์ผู้สอนโยมนาสติกทุกคนนำไปใช้ได้ เนื้อหาการทดสอบอ่านแล้วเข้าใจ สามารถให้คะแนนได้ตรงกัน (ญาณภัทร สีหะมงคล, 2565); (ผาณิต บิลมาศ, 2548); (พิชิต ภูติจันทร์, 2547) และสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบทดสอบทักษะการส่งลูกสั้นและลูกยาวในกีฬาแบดมินตันสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร พบว่า ความเป็นปรนัยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนจากการทดสอบทักษะการส่งลูกสั้นและการส่งลูกยาวในกีฬาแบดมินตัน จากการให้คะแนนของผู้ประเมินจำนวน 2 ท่าน มีค่าความเป็นปรนัยระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (อรนภา ทศนัยนา, 2560) และแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมนาสติกนี้มีการใช้คิว (Cue) เพื่อให้ผู้ทดสอบเข้าใจการทดสอบทักษะกีฬาโยมนาสติกอย่างง่าย ๆ ซึ่งการใช้คิวเป็นปรับเปลี่ยนการใช้คำอธิบายการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อน โดยการใช้คำพูดน้อยลงแต่เข้าใจง่าย และครบถ้วนตามองค์ประกอบของทักษะนั้น (Donkor, S. K. et al., 2021)

2. เกณฑ์การทดสอบทักษะกีฬาโยมนาสติกแต่ละรายการ มีความเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์โดยมีทั้งคะแนนดิบและคะแนนที่ (T-Score) ซึ่งเกณฑ์ปกติเป็นการแปลผลคะแนนมาตรฐานที่มีปรากฏในงานวิจัยเชิงปริมาณที่มีการสุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ด้วยวิธีการที่อาศัยความน่าจะเป็น และเป็นการหาคะแนนมาตรฐานกับเครื่องมือการวิจัยหรือแบบทดสอบ/แบบวัดที่มีแนวคิดการแปลผลคะแนนแบบอิงกลุ่ม (norm-reference test) คะแนนมาตรฐานเป็นคะแนนแปลงรูปมาจากคะแนนดิบตามแนวคิดการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม ซึ่งทำให้มีความหมายชัดเจนขึ้นเนื่องจากคะแนนมาตรฐานมีจุดเปรียบเทียบความเก่งอ่อนที่มีหน่วยเท่ากันและเชื่อถือได้ จึงทำให้สามารถนำมาบวกลบกันได้ (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559); (ญาณภัทร สีหะมงคล, 2565) และเกณฑ์ปกติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาวินด์เซิร์ฟขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี พบว่า เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบทักษะกีฬาวินด์เซิร์ฟขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก (เกษมสันต์ พานิชเจริญ, 2561) โดยการกำหนดระดับคะแนนในรูปแบบอิงกลุ่ม จะต้องมีการกำหนดไม่ต่ำกว่า 3 เนื่องจากจะต้องมีการเปรียบเทียบคะแนนของผู้เรียนภายในกลุ่ม จึงต้องมีระดับค่าวัดการกระจายพอสมควร การพิจารณาระดับคะแนนของผู้เรียนได้นั้น ต้องตัดสินการประเมินผลครั้งนี้ ให้ระดับคะแนนมีกี่ระดับ ระดับใดบ้าง ควรพิจารณาถึงความสามารถของผู้เรียนทั้งกลุ่มว่า มีความแตกต่างกันมากหรือน้อยแตกต่างกันมากควรมีการกำหนดระดับคะแนนหลายระดับ ซึ่งอาจจะกำหนด 5 ระดับ (อัสรา ประเสริฐสิน, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

แบบทดสอบทักษะกีฬาโยมนาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และความเป็นปรนัย พิจารณาได้จาก มีค่า I-CVI เท่ากับ 0.97 และค่า S-CVI เท่ากับ 0.86 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการทดสอบ 2 ครั้ง อยู่ระหว่าง 0.92-0.96 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญกีฬาโยมนาสติก 2 ท่านอยู่ระหว่าง 0.95-0.98 และเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบทักษะกีฬาโยมนาสติกสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติทั้ง 8 ทักษะเป็นไปตามเกณฑ์การให้ระดับคะแนนโดยการวัดการกระจายของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในพื้นที่ใต้โค้ง

ปกติตามจำนวนระดับที่กำหนดจึงถือเป็นเกณฑ์ที่มีคุณภาพประกอบด้วย คะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานที่เหมาะสม จึงควรนำผลการวิจัยไปเสนอให้อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาทักษะกีฬายิมนาสติก โดยนำแบบทดสอบและเกณฑ์ไปใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา จะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทักษะที่ถูกต้องจากแบบประเมินและพัฒนาทักษะได้ตามเกณฑ์ที่ถูกแยกส่วนได้อย่างถูกต้อง คณาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลทางพลศึกษา สามารถนำแบบทดสอบ วิธีการสร้างแบบทดสอบ เป็นตัวอย่างประกอบการเรียนการสอนนิสิต/นักศึกษาได้ และผู้ที่สนใจในการพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบทักษะและเกณฑ์ปกติกีฬา นำไปศึกษาและพัฒนาในต่อยอดไปสู่งานวิจัยที่ต้องใช้แบบทดสอบในการวัดและประเมินผล โดยการข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพัฒนาแบบทดสอบทักษะกีฬาในประเภทอื่นๆ เช่น กีฬาฟุตบอล วอลเลย์บอล บาสเกตบอลเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการวัดและประเมินผลสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติวิทยาเขตชลบุรี ประจำปีงบประมาณ 2567 คณะผู้เชี่ยวชาญและนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลและทดสอบทักษะกีฬายิมนาสติกซึ่งทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เกษมสันต์ พานิชเจริญ. (2561). การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาวินด์เซิร์ฟขั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 14(1), 416-425.
- จินตวิทย์พร แป้นแก้ว และคณะ. (2562). การประเมินตามสภาพจริง. วารสารศึกษาศาสตร์, 30(1), 22-33.
- ญาณภัทร สีหะมงคล. (2565). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ณัฐธรรณ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญโญ ประมวลทรัพย์. (2550). ยิมนาสติกขั้นพื้นฐาน. แพร์: โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่ .
- ผาณิต บิลมาศ. (2548). การวัดทักษะกีฬา. กรุงเทพมหานคร: คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชิต ภูติจันทร์. (2547). การทดสอบและการประเมินผลทางพลศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2564). เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: แฮ่สออฟ เคอร์มิสท์ จำกัด.
- รำไพ ศูนย์จันทร์. (2555). แบบฝึกทักษะยิมนาสติกด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วารสารวิชาการสถาบันการพลศึกษา, 4(3), 1-12.
- สมาคมกีฬายิมนาสติกแห่งประเทศไทย. (2564). การทดสอบและประเมินผลท่าทักษะและเทคนิคกีฬายิมนาสติก ศิลป์. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2568 จาก <https://www.thaigymnastics.com>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2556). การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อรนภา ทศนัยนา. (2560). การพัฒนาแบบทดสอบทักษะการส่งลูกสั้นและลูกยาวในกีฬาแบดมินตันสำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 14(67), 47-55.
- อัสรา ประเสริฐสิน. (2564). เครื่องมือการวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Donkor, S. K. et al. (2021). Teachers' utilization of instructional cues: Types, targets and rate per-minute in physical education setting. *International Journal of Yogic, Human Movement and Sports Sciences*, 6(2), 135-140.
- Gantcheva, G. et al. (2021). Evaluation and development of artistic abilities of 7-8-year-old rhythmic gymnasts. *Science of Gymnastics Journal*, 13(1), 59-69.
- Halilaj, B. et al. (2018). Gymnastics Skill Level and Fitness in Students Selected for Physical Education Programs. *Croatian Journal Educational*, 20(3), 825-841.
- Kovač, M. (2012). Assessment of Gymnastic Skills at Physical Education: The Case of Backward Roll. *Science of gymnastics journal*, 4(3), 25-35.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Moskal, B. M. (2019). Scoring rubrics: What, when and how? *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 7(1), 1-5.
- Root, H. et al. (2019). Sport specialization and fitness and functional task performance among youth competitive gymnasts. *Journal of athletic training*, 54(10), 1095-1104.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้า ธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต*

THE RELATIONSHIP BETWEEN CONSUMER PERCEPTION OF STARBUCKS'S BRAND IMAGE AND BRAND EQUITY IN PHUKET PROVINCE

ภัทรวรรณ แท่นทอง¹, ขวัญฤดี แก้วหิ่ด¹, สุชาติ ฉันทสำราญ², สมใจ หนูผึ้ง², วรุตม์ สามาร³, นิษฐิตา สุดไหม^{2*}

Phattarawan Tantong¹, Khwanrudee Kaeoheed¹, Suchart Chansamran², Somjai Npueng², Warut Samart³, Nittida Sudmai^{2*}

¹สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

¹School of Management, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

²สำนักวิชาการบัญชีและการเงิน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

²School of Accountancy and Finance, Walailak University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

³คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

³School of Economics, University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: pnittida@wu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าและการรับรู้คุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคกาแฟสตาร์บัคส์จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เป็นสถิติทดสอบ จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 21 - 34 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 20,001 - 40,000 บาท และมีสถานภาพสมรส ผลการศึกษาโดยรวมมีการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าของผู้บริโภคทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.35, S.D. = 0.53) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านบรรยากาศของร้านเป็นอันดับ 1 และผลการศึกษาโดยรวมมีการรับรู้คุณค่าตราสินค้าทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.88, S.D. = 0.80) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านการรับรู้คุณภาพเป็นอันดับ 1 สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณค่าตราสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และระดับ 0.05 โดยเฉพาะอย่าง

ยิ่งภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าด้านการรับรู้คุณภาพ มีความสัมพันธ์ระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ตราสินค้า, คุณค่าตราสินค้า, ความภักดีต่อตราสินค้า, กาแฟสตาร์บัคส์

Abstract

The objectives of this study were to study consumer perception of Starbucks' brand image and Starbucks' brand equity and to investigate the relationship between brand image and brand equity. A quantitative study was carried out, obtaining a total of 400 valid responses, and accidental sampling was employed. The data were analyzed using descriptive statistics of frequency, percentage, means, and standard deviation, along with inferential statistics, including Pearson Correlation Coefficient. The study found that most respondents were female, aged between 21 and 34 years, held a bachelor's degree, were self-employed, had an average monthly income between 20,001 and 40,000 Baht, and were married. Overall, consumer perceptions of Starbucks' brand image across six dimensions were rated at the highest level (mean = 4.35, S.D. = 0.53), with the highest rating for the store atmosphere dimension. However, consumer perceptions of Starbucks' brand equity across four dimensions were rated at a high level (mean = 3.88, S.D. = 0.80), with the highest - rated perceived quality dimension. Hypothesis testing using the Pearson correlation coefficient revealed a statistically significant positive correlation between brand image and brand equity at the 0.01 and 0.05 levels. Specifically, brand image in terms of product dimension and brand equity in terms of perceived quality dimension was correlated statistically significantly positively at the 0.01 level.

Keywords: Brand Image, Brand Equity, Brand Loyalty, Starbucks Coffee

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย จากข้อมูลของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า ปี พ.ศ. 2567 จังหวัดภูเก็ตทำรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด ครองแชมป์ของประเทศ สร้างรายได้ 4.9 แสนล้านบาท (รัฐบาลไทย, 2568) จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวที่มีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาจำนวนมาก ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มโดยเฉพาะกาแฟมีขนาดตลาดใหญ่และมีความสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2566 ตลาดกาแฟไทยมีมูลค่าตลาดรวมสูงถึง 34,470.3 ล้านบาท เติบโตขึ้น 7.34% เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2565 กาแฟเป็นสินค้ามีความต้องการเพิ่มขึ้นและมีการเติบโตต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2564 - 2566 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ย 8.55% ต่อปี ในปี พ.ศ. 2566 พบว่ากาแฟสดมีมูลค่าตลาด 5,519.1 ล้านบาท คิดเป็น 16% ของมูลค่าตลาดรวมทั้งประเทศ (Brand Age online, 2024) ประเทศไทยยังมีความนิยมในการ

บริโภคกาแฟสดซึ่งวัดได้จากแนวโน้มการเติบโตของตลาดกาแฟไทยที่มีทั้งรายใหญ่ที่ครองตลาดและรายเล็กที่มีการเติบโตซึ่งมีการขยายสาขาและได้รับการตอบรับที่ดีอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ปี พ.ศ. 2567 ร้านกาแฟ “คาเฟ่ อเมซอน” (Café Amazon) เป็นร้านกาแฟที่มีจำนวนสาขามากที่สุด คือ 4,485 สาขา และมีรายได้มากที่สุดคือ 16,203 ล้านบาท รองลงมาคือ ร้านกาแฟสตาร์บัคส์ (Starbucks) มี 525 สาขา โดยมีรายได้ 10,513 ล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2568) สตาร์บัคส์ ได้เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทย และเปิดร้านสาขาแรกเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2541 และมีสาขาในจังหวัดภูเก็ต 11 สาขา (สตาร์บัคส์, 2567)

การแข่งขันในธุรกิจกาแฟสดมีผู้แข่งขันจำนวนมาก ราย ธุรกิจจำเป็นต้องสร้างกลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategy) ด้วยการสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) เพื่อจะนำไปสู่การสร้างคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantages) ให้แก่ตราสินค้า (Brand) นั้น ๆ (Keller, K. L. & Swaminathan, V., 2020) แนวคิดด้านตราสินค้า ที่ได้รับความสนใจมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) และความจงรักภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) (Parris & Guzmán, 2023) ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากของตราสินค้า เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่าตราสินค้านั้น ๆ แตกต่างและโดดเด่นกว่าตราสินค้าของคู่แข่ง (Aaker, D. A., 1996); (Kapferer, J. N., 1997) ภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นสิ่งที่เป็นการรวมของความน่าสนใจทั้งหมดของด้านตราสินค้าและด้านการตลาด (Malhotra, N. K., 2010) Isoraite, M. ได้ให้คำนิยามภาพลักษณ์ตราสินค้าว่าเป็นรูปแบบลักษณะทางกายภาพที่มีผลกระทบทางสังคมและจิตวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์ที่แสดงถึงคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ มีประโยชน์การสื่อสารที่สามารถบ่งบอกถึงลักษณะและรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ (Isoraite, M., 2018) ภาพลักษณ์ตราสินค้า เป็นการสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับแบรนด์ เพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ภาพลักษณ์ตราสินค้าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของผู้บริโภคและพฤติกรรมผู้บริโภค (Zhang, Y., 2015) เมื่อผู้บริโภคต้องตัดสินใจเลือกสินค้าแบรนด์ต่าง ๆ ผู้บริโภคก็จะเสาะหา ตรวจสอบแบรนด์เหล่านั้นตามภาพลักษณ์ตราสินค้าในใจหรือความคิดที่ผู้บริโภคมีต่อแบรนด์แล้วจึงตัดสินใจซื้อ (Alhaddad, A., 2014)

Aaker D. A. ได้นิยาม คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ว่า คือ กลุ่มของสินทรัพย์และหนี้สินที่เชื่อมโยงกับชื่อตราและสัญลักษณ์ โดยเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการนอกเหนือจากคุณสมบัติที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Aaker, D. A., 1996) Keller, K. L. ได้นิยามคุณค่าตราสินค้าไว้ว่า เป็นกลุ่มของการเชื่อมโยง (Set of Associations) และพฤติกรรม (Behavior) ที่มีต่อลูกค้า ช่องทางการจัดจำหน่าย และบริษัทเจ้าของที่อำนวยความสะดวกให้ตราสินค้านั้นสามารถสร้างรายได้และผลกำไรเพิ่มขึ้นมากกว่าไม่มีตราสินค้า (Keller, K. L., 2013) องค์ประกอบของคุณค่าตราสินค้าตามแนวคิดของ Aaker D. A. มีองค์ประกอบ 5 ส่วนด้วยกันได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตราสินค้า (Brand Awareness) 2) ความเชื่อมโยงกับตราสินค้า (Brand Associations) 3) การรับรู้คุณภาพ (Perceived Quality) 4) ความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) 5) สินทรัพย์อื่น ๆ ของตราสินค้า (Other Proprietary Brand Assets) (Aaker, D. A., 1991) ความจงรักภักดีในตราสินค้าและภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นองค์ประกอบของคุณค่าตราสินค้า (Parris, D. L. & Guzmán, G. M., 2023) สำหรับปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า ได้แก่ การโฆษณา (Buil, I. et al., 2013) สื่อสังคมออนไลน์ (Godey,

B. et al., 2016) กิจกรรมทางการตลาดสังคมออนไลน์ (Zollo, L. et al., 2020) คุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในด้านคุณภาพสินค้ามีผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคมากที่สุด โดยผู้บริโภคจะประเมินจากประสบการณ์การซื้อและการรับรู้ถึงตราสินค้า (Inkuer, A., 2023)

ถ้าหากตราสินค้าหรือแบรนด์ใดมีภาพลักษณ์ตราสินค้าที่เหนือกว่าคู่แข่งก็จะส่งผลดีต่อตราสินค้านั้น ๆ ในการเพิ่มคุณค่าตราสินค้าขึ้นไปอีก (Severi, E. & Ling, K. C., 2013) มีงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์ตราสินค้าและคุณค่าตราสินค้า เช่น ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณค่าตราสินค้า (Alhaddad, A., 2014); (Dada, M. H., 2021) ภาพลักษณ์ตราสินค้าและความสัมพันธ์กับลูกค้าเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้า (Kim, K. H. et al., 2008) ความภักดีในตราสินค้าและภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า (Alhaddad, A., 2014) นอกจากนี้มีการศึกษาอิทธิพลของคุณค่าตราสินค้าต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Firm Performance) ที่มีการวัดในด้านต่าง ๆ เช่น มูลค่า (รายได้หรือกำไร) ที่ลูกค้าคนหนึ่งได้สร้างให้กับแบรนด์ตลอดระยะเวลาที่เป็นลูกค้าของแบรนด์นั้น ๆ (Customer Lifetime Value) (Stahl, F. et al., 2012) มูลค่าหุ้น (Stock Value) (Madden, T. J. et al., 2006) และความภักดีต่อตราสินค้า (Brand Loyalty) ของลูกค้า (Foroudi, P. et al., 2018) Chang, W. -J. พบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าของกาแฟสตาร์บัคส์เป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediating Variable) ในความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดเชิงประสบการณ์ (Experiential Marketing) กับความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) นั่นคือภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับความภักดีต่อตราสินค้า (Chang, W.-J., 2021) ผลการศึกษาของ Wei-chiha, C. & Chaihanchaib, P. พบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคชาวไทยมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจในตราสินค้าสตาร์บัคส์ (Wei-chiha, C. & Chaihanchaib, P., 2022) อย่างไรก็ตามในประเทศไทยยังไม่พบการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม จากความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้ากับการรับรู้คุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ในจังหวัดภูเก็ต และผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดของผู้ประกอบการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าและการรับรู้คุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Samples)

ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยบริโภคกาแฟสตาร์บัคส์ในจังหวัดภูเก็ต เป็นประชากรซึ่งไม่รู้จำนวนที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยบริโภคกาแฟสตาร์บัคส์ในจังหวัดภูเก็ต การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม ใช้สูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Cochran, W. G. โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95.0 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5.0 (Cochran, W. G., 1997) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนตัวอย่าง เป็น 400 ราย เพื่อเป็นการลดความคลาดเคลื่อน ทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) มาจากการศึกษาและทบทวนทฤษฎี แนวคิดและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ผู้วิจัยปรับปรุงจากโมเดลโครงสร้างภาพลักษณ์ของร้านค้าของ Preez, V. S. & Janse, V. N. (Preez, V. S. & Janse, V. N., 2007)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้า ซึ่งประยุกต์จาก Aaker D. A. (Aaker, D. A., 1991) โดยครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ด้าน

แบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ Likert's Scale มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนคือ 1 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด 2 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย 3 หมายถึง เห็นด้วยระดับปานกลาง 4 หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก และ 5 หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทดสอบความเที่ยงตรงโดยการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องและครอบคลุมของเนื้อหา ซึ่งมีเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ ค่า IOC ผ่านเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K., 1977) และทุกข้อผ่านเกณฑ์ และมีการหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Pre - Test) กับประชากรเดียวกันในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าอยู่ที่ 0 ถึง 1 เพื่อใช้ในการอธิบายถึงความน่าเชื่อถือของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยเกณฑ์ของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่รับได้จะต้องมีค่ามากกว่า 0.7 ขึ้นไป (Sekaran, U. & Bougie, R., 2010) ซึ่งได้ค่า 0.93 แสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีความน่าเชื่อถือสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลปฐมภูมิกับผู้บริโภคในช่วงเดือนพฤษภาคม 2560 ถึง เดือนสิงหาคม 2561 ทั้งนี้มีคำถามคัดกรองว่าผู้บริโภคเคยบริโภคกาแฟสตาร์บัคส์ในจังหวัดภูเก็ตหรือไม่ และแจกแบบสอบถามให้

เฉพาะผู้บริโภคที่เคยบริโภคกาแฟสตาร์บัคส์ในจังหวัดภูเก็ต และมีการรับกลับคืนมาด้วยตนเอง มีการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์การรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าและการรับรู้คุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต และทำการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

การแปลความหมายของขนาดความสัมพันธ์ของตัวแปร พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ใช้สัญลักษณ์ r) ซึ่งมีค่าระหว่าง - 1 ถึง + 1 มีเกณฑ์ดังนี้คือ (Bartz, A. E., 1999)

ค่า r มีค่า 0.81 - 1.00	หมายถึง ระดับความสัมพันธ์มากที่สุด
ค่า r มีค่า 0.61 - 0.80	หมายถึง ระดับความสัมพันธ์มาก
ค่า r มีค่า 0.41 - 0.60	หมายถึง ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง
ค่า r มีค่า 0.21 - 0.40	หมายถึง ระดับความสัมพันธ์น้อย
ค่า r มีค่า 0.00 - 0.20	หมายถึง ระดับความสัมพันธ์น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (63.20%) อายุอยู่ระหว่าง 21 - 34 ปี (46%) ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (46.25%) ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ (35.50%) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 20,001 - 40,000 บาท (45.25%) และมีสถานภาพสมรส (50.50%)

2. ผลการศึกษาระดับการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ ต ร า ส น ค้า จำแนกรายด้าน

ภาพลักษณ์ตราสินค้า	Mean	S.D.	ระดับการรับรู้
1. ด้านบรรยากาศของร้าน	4.46	0.54	มากที่สุด
2. ด้านความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวก	4.33	0.64	มากที่สุด
3. ด้านความเป็นสถาบันร้านค้า	4.43	0.43	มากที่สุด
4. ด้านสินค้า	4.44	0.51	มากที่สุด
5. ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.08	0.54	มาก
6. ด้านพนักงานและบริการ	4.36	0.51	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.35	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.35, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการรับรู้มากที่สุดคือ ด้านบรรยากาศของร้าน (ค่าเฉลี่ย 4.46) รองลงมาคือ ด้านสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.44) ด้านความเป็นสถาบันร้านค้า (ค่าเฉลี่ย 4.43) ด้านพนักงานและบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.36) ด้านความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.33) และด้านการส่งเสริมการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.08) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ตแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้า จำแนกรายด้าน

คุณค่าตราสินค้า	Mean	S.D.	ระดับการรับรู้
1. ด้านการตระหนักรู้ในตราสินค้า	3.93	0.75	มาก
2. ด้านความเชื่อมโยงของตราสินค้า	3.61	1.07	มาก
3. ด้านการรับรู้คุณภาพ	4.17	0.71	มาก
4. ด้านความภักดีในตราสินค้า	3.79	0.70	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.88	0.80	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้าโดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีระดับการรับรู้มากที่สุดคือ ด้านการรับรู้คุณภาพ (ค่าเฉลี่ย = 4.17) รองลงมาคือ ด้านการตระหนักรู้ในตราสินค้า (ค่าเฉลี่ย = 3.93) ด้านความภักดีในตราสินค้า (ค่าเฉลี่ย = 3.79) และด้านความเชื่อมโยงของตราสินค้า (ค่าเฉลี่ย = 3.61) ตามลำดับ

4. ภาพรวมของผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงภาพรวมของผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต

ภาพลักษณ์ร้านค้า (Brand Image)	คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity)							
	ด้านการตระหนักรู้ใน ตราสินค้า		ด้านความเชื่อมโยงใน ตราสินค้า		ด้านการรับรู้คุณภาพ		ด้านความภักดีใน ตราสินค้า	
	Sig	สัมพันธ์	Sig	สัมพันธ์	Sig	สัมพันธ์	Sig	สัมพันธ์
1. ด้านบรรยากาศของ ร้าน	0.000**	✓	0.659	✗	0.000**	✓	0.272	✗
2. ด้านความ สะดวกสบายและสิ่ง อำนวยความสะดวก	0.000**	✓	0.005**	✓	0.000**	✓	0.000**	✓
3. ด้านความเป็นสถาบัน ร้านค้า	0.022*	✓	0.234	✗	0.000**	✓	0.651	✗

ตารางที่ 3 แสดงภาพรวมของผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต (ต่อ)

ภาพลักษณ์ร้านค้า (Brand Image)	คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity)							
	ด้านการตระหนักรู้ใน ตราสินค้า		ด้านความเชื่อมโยงใน ตราสินค้า		ด้านการรับรู้คุณภาพ		ด้านความภักดีใน ตราสินค้า	
	Sig	สัมพันธ์	Sig	สัมพันธ์	Sig	สัมพันธ์	Sig	สัมพันธ์
4. ด้านสินค้า	0.000**	✓	0.000**	✓	0.000**	✓	0.001**	✓
5. ด้านการส่งเสริม การตลาด	0.000**	✓	0.000**	✓	0.000**	✓	0.000**	✓
6. ด้านบุคลากรและ บริการ	0.000**	✓	0.041*	✓	0.000**	✓	0.062	✗

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าทุกด้านมีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้าด้านการรับรู้คุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าทุกด้านมีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้าด้านการตระหนักรู้ในตราสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของภาพลักษณ์ตราสินค้าพบว่ามี 3 ด้านได้แก่ ด้านความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสินค้า และด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้าทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. ภาพรวมของผลการทดสอบระดับความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงภาพรวมของผลการทดสอบระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต

ภาพลักษณ์ตรา สินค้า (Brand Image)	คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity)							
	การตระหนักรู้ใน ตราสินค้า		ความเชื่อมโยงกับ ตราสินค้า		ด้านการรับรู้คุณภาพ		ความภักดีใน ตราสินค้า	
	ค่า สัมประสิทธิ์ (r)	ระดับ ความ สัมพันธ์	ค่า สัมประสิทธิ์ (r)	ระดับ ความ สัมพันธ์	ค่า สัมประสิทธิ์ (r)	ระดับ ความ สัมพันธ์	ค่า สัมประสิทธิ์ (r)	ระดับ ความ สัมพันธ์
	(Sig.)		(Sig.)		(Sig.)		(Sig.)	
1. ด้านบรรยากาศ ของร้าน	0.175 (0.000**)	น้อยที่สุด	0.022 (0.659)	ไม่ สัมพันธ์	0.437 (0.000**)	ปาน กลาง	0.055 (0.272)	ไม่ สัมพันธ์
2. ด้านความ สะดวกสบายและสิ่ง อำนวยความสะดวก	0.206 (0.000**)	น้อย	0.141 (0.005**)	น้อยที่สุด	0.413 (0.000**)	ปาน กลาง	0.173 (0.000**)	น้อยที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงภาพรวมของผลการทดสอบระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าธุรกิจจากแฟสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต (ต่อ)

ภาพลักษณ์ตรา สินค้า (Brand Image)	คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity)							
	การตระหนักรู้ใน ตราสินค้า		ความเชื่อมโยงกับ ตราสินค้า		ด้านการรับรู้คุณภาพ		ความภักดีใน ตราสินค้า	
	ค่า	ระดับ	ค่า	ระดับ	ค่า	ระดับ	ค่า	ระดับ
	สัมประสิทธิ์ (r) (Sig.)	ความสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์ (r) (Sig.)	ความสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์ (r) (Sig.)	ความสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์ (r) (Sig.)	ความสัมพันธ์
3. ด้านความเป็น สถาบันร้านค้า	0.115 (0.022*)	น้อยที่สุด	- 0.060 (0.234)	ไม่ สัมพันธ์	0.302 (0.000**)	น้อย	- 0.023 (0.651)	ไม่ สัมพันธ์
4. ด้านสินค้า	0.305 (0.000**)	น้อย	0.193 (0.000**)	น้อยที่สุด	0.506 (0.000**)	มาก	0.164 (0.001**)	น้อยที่สุด
5. ด้านการส่งเสริม การตลาด	0.344 (0.000**)	น้อย	0.291 (0.000**)	น้อย	0.308 (0.000**)	น้อย	0.183 (0.000**)	น้อยที่สุด
6. ด้านพนักงานและ บริการ	0.194 (0.000**)	น้อยที่สุด	0.102 (0.041*)	น้อยที่สุด	0.372 (0.000**)	น้อย	0.093 (0.062)	ไม่ สัมพันธ์

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าผลการทดสอบความสัมพันธ์มีดังนี้

1. ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านบรรยากาศของร้านมีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้า 2 ด้านคือ 1.1 มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้ในตราสินค้า ระดับน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.115$, ค่า Sig. = 0.022) 1.2 มีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณภาพ ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.437$, ค่า Sig. = 0.000) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับด้านความเชื่อมโยงกับตราสินค้าและด้านความภักดีในตราสินค้า

2. ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้าทั้ง 4 ด้านคือ 2.1 มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้ในตราสินค้า ระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.206$, ค่า Sig. = 0.000) 2.2 มีความสัมพันธ์กับด้านความเชื่อมโยงกับตราสินค้า ระดับน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.141$, ค่า Sig. = 0.005) 2.3 มีความสัมพันธ์กับด้านการรับรู้คุณภาพ ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.413$, ค่า Sig. = 0.000) 2.4 มีความสัมพันธ์กับด้านความภักดีในตราสินค้า ระดับน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.173$, ค่า Sig. = 0.000)

3. ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านความเป็นสถาบันร้านค้ามีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้า 2 ด้านคือ 3.1 มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้ในตราสินค้า ระดับน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $r = 0.115$, ค่า Sig. = 0.022) 3.2 มีความสัมพันธ์กับด้านด้านการรับรู้คุณภาพ ระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.302$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับด้านความเชื่อมโยงกับตราสินค้า และด้านความภักดีในตราสินค้า

4. ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านสินค้ามีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้า 4 ด้านคือ 4.1 มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้ในตราสินค้า ระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.305$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$) 4.2 มีความสัมพันธ์กับด้านความเชื่อมโยงกับตราสินค้า ระดับน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.193$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$) 4.3 มีความสัมพันธ์กับด้านด้านการรับรู้คุณภาพ ระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.506$, ค่า $\text{Sig.} = 0.001$) 4.4 มีความสัมพันธ์กับด้านความภักดีในตราสินค้า ระดับน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.164$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$)

5. ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้า 4 ด้านคือ 5.1 มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้ในตราสินค้า ระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.344$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$) 5.2 มีความสัมพันธ์กับด้านความเชื่อมโยงกับตราสินค้า ระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.291$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$) 5.3 มีความสัมพันธ์กับด้านด้านการรับรู้คุณภาพ ระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.308$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$) 5.4 มีความสัมพันธ์กับด้านความภักดีในตราสินค้า ระดับน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.183$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$)

6. ภาพลักษณ์ตราสินค้าด้านพนักงานและบริการมีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้า 3 ด้านคือ 6.1 มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้ในตราสินค้า ระดับน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.194$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$) 6.2 มีความสัมพันธ์กับด้านความเชื่อมโยงกับตราสินค้า ระดับน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $r = 0.102$, ค่า $\text{Sig.} = 0.041$) 6.3 มีความสัมพันธ์กับด้านด้านการรับรู้คุณภาพ ระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.372$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับด้านความภักดีในตราสินค้า

ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระดับความสัมพันธ์ที่มากที่สุดอันดับ 1 คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ด้านสินค้ากับคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ด้านการรับรู้คุณภาพ มีความสัมพันธ์ระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.506$, ค่า $\text{Sig.} = 0.000$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ในภาพรวม มีการรับรู้ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของกาแฟสตาร์บัคส์ ว่าผู้บริโภคมีการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าว่าเป็นแบรนด์ กาแฟที่โดดเด่นด้านบรรยากาศของร้านดีที่สุดในรองลงมาคือ ด้านสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen, W. ที่พบว่าผู้บริโภครับรู้ภาพลักษณ์ของตราสินค้าสตาร์บัคส์ในเชิงบวกในระดับสูงมาก (Chen, W. C., 2021)

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) พบว่าคุณค่าตราสินค้ามี 4 องค์ประกอบคือ การรับรู้คุณภาพ การตระหนักรู้ในตราสินค้า ความภักดีในตราสินค้า และความเชื่อมโยงของตราสินค้า สอดคล้องกับการศึกษาของ Al-Dmour et al. ที่ศึกษาผลกระทบของส่วนประสมทางการตลาดบริการ

ต่อคุณค่าตราสินค้า ซึ่งแนวคิดคุณค่าตราสินค้าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อยดังกล่าวเช่นเดียวกัน (Al-Dmour, H. et al., 2013)

นอกจากนี้ ผู้บริโภครับรู้คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ในภาพรวมในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องแนวคิดด้านตราสินค้า (Brand Concept) ของ (Parris, D. L. & Guzmán, G. M. (Parris, D. L. & Guzmán, G. M., 2023) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen, W. ที่พบว่าผู้บริโภครับรู้ภาพลักษณ์ของตราสินค้าสตาร์บัคส์ในเชิงบวกในระดับสูงมาก (Chen, W. C., 2021) เมื่อพิจารณาการรับรู้คุณค่าตราสินค้าเป็นรายด้าน ด้านที่มีระดับการรับรู้มากที่สุดคือ ด้านการรับรู้คุณภาพ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Inkuer, A. ที่สะท้อนว่าคุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในธุรกิจค้าปลีกในด้านคุณภาพสินค้ามีผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคมากที่สุด (Inkuer, A., 2023)

3) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้า พบว่า

3.1) ภาพลักษณ์ตราสินค้าทุกด้านมีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพ และด้านการตระหนักรู้ในตราสินค้า สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคกาแฟสตาร์บัคส์มีการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าของกาแฟสตาร์บัคส์เชื่อมโยงกับคุณค่าตราสินค้าของกาแฟสตาร์บัคส์ด้านคุณภาพมากที่สุด นอกจากนี้ ธุรกิจกาแฟสตาร์บัคส์สามารถสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดีให้เกิดขึ้นในใจผู้บริโภคและนำไปสู่การมีคุณค่าตราสินค้าที่โดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริโภครับรู้กาแฟสตาร์บัคส์เป็นแบรนด์กาแฟที่โดดเด่นด้านการมีคุณภาพ และเป็นแบรนด์กาแฟที่โดดเด่นที่บริโภคตระหนักรู้ในตราสินค้าสตาร์บัคส์ ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Alhaddad, A. และ Dada, M. H. ที่พบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณค่าตราสินค้า (Alhaddad, A., 2014); (Dada, M. H., 2021) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Severi & Ling ที่พบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediating Variable) ในความสัมพันธ์ระหว่างความภักดีในตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้า การที่ภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นตัวแปรส่งผ่าน แสดงว่าความภักดีในตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ตราสินค้า และภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้า (Severi, E. & Ling, K. C., 2013) และสอดคล้องกับ Wei-chiha, C. ที่พบว่าภาพลักษณ์ของตราสินค้ามีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับความไว้วางใจต่อตราสินค้า (Wei-chiha, C., 2021)

3.2 การรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้า 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านบรรยากาศของร้าน ด้านสินค้า และด้านความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณค่าตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าว่ากาแฟสตาร์บัคส์ได้ใช้กลยุทธ์ในการทำธุรกิจที่ใช้กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage Strategy) จนเกิดภาพลักษณ์ที่ดีในใจของผู้บริโภคว่าเป็นแบรนด์กาแฟที่มีความโดดเด่นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านบรรยากาศของร้าน สะท้อนจากเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย พบว่ามีอุณหภูมิที่เย็นสบาย การใช้สีที่สบายตา การมีเสียงเพลงเพราะ ๆ การออกแบบตกแต่งร้านที่สวยงาม ตลอดจนการจัดแสดงสินค้าในร้านที่เข้ากับบรรยากาศของร้านกาแฟ 2) ด้านสินค้า กาแฟสตาร์บัคส์ให้บริการกาแฟที่ผู้บริโภครับรู้ว่าเป็นกาแฟที่มีคุณภาพอร่อย และมีความหลากหลายให้เลือก ทั้งกาแฟที่มีเมนูหลากหลาย ขนมประเภทเบเกอรี่ อาหารว่าง และของที่ระลึกต่าง ๆ และ 3) เป็นร้านกาแฟที่มีความสะดวกสบายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคที่มาใช้บริการ สะท้อนจากจากประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย เช่น มีโต๊ะ เก้าอี้ ที่สวยงาม สะดวกสบาย มีปลั๊กไฟ

สำหรับรองรับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เข้าไปใช้บริการเป็นระยะเวลานาน ๆ เพื่อนั่งพูดคุยสนทนา นั่งอ่านหนังสือ หรือนั่งทำงาน เป็นต้น

ผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกาแฟสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางด้านกลยุทธ์การตลาด เพราะหากตราสินค้าหรือแบรนด์ใดแบรนด์หนึ่งสามารถสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าได้ดี จะส่งผลดีทำให้คุณค่าตราสินค้าสูงตามไปด้วย (Alhaddad, A., 2014); (Dada, M. H, 2021) และภาพลักษณ์ตราสินค้าจะส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า (Chang, W.-J., 2021) สิ่งนี้จะส่งผลดีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) ทำให้ธุรกิจมียอดขายที่เพิ่มขึ้น (Higher Sales) และรวมไปถึงความสามารถในการตั้งราคาสินค้าที่แพงขึ้น (Premium Price)

องค์ความรู้ใหม่

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าธุรกิจกาแฟสดสตาร์บัคส์ใช้กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage Strategy) โดยเลือกกลยุทธ์การสร้างแตกต่าง (Differentiation Strategy) ตามแนวทางของ (Porter, M. E., 1980) และธุรกิจกาแฟสดสตาร์บัคส์ใช้การสร้างแตกต่างหลาย ๆ ด้านได้แก่

1. ด้านสินค้า ซึ่งนำไปสู่การมีคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ด้านการรับรู้คุณภาพ ซึ่งผลการทดสอบพบว่ามีความสัมพันธ์ระดับมาก
2. ด้านบรรยากาศของร้าน ซึ่งนำไปสู่การมีคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ด้านการรับรู้คุณภาพ ซึ่งผลการทดสอบพบว่ามีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
3. ด้านความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งนำไปสู่การมีคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ด้านการรับรู้คุณภาพ ซึ่งผลการทดสอบพบว่ามีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้ากับการรับรู้คุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสดสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการศึกษาระดับการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้าและคุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสดสตาร์บัคส์ พบว่ามีระดับการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) โดยรวม อยู่ในระดับมาก 2) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้ากับคุณค่าตราสินค้าธุรกิจกาแฟสดสตาร์บัคส์ของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวม ระดับความสัมพันธ์ที่มากที่สุดอันดับ 1 คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ด้านสินค้ากับคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ด้านการรับรู้คุณภาพ มีความสัมพันธ์ระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่า $r = 0.506$, ค่า $Sig. = 0.000$) จึงมีข้อเสนอแนะว่า 1) ธุรกิจกาแฟสดควรมีแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดในการสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) ด้านสินค้าให้โดดเด่นควบคู่ไปกับกลยุทธ์เกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) โดยให้ความสำคัญด้านคุณภาพของกาแฟให้มากที่สุด และ 2) ควรมีการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้

โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ กิจกรรมทางการตลาด ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณค่าตราสินค้า ความภักดีของลูกค้า และผลการดำเนินงานของธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2568). เปิดรายได้ '6 ยักษ์กาแฟเมืองไทย' ปี 2567 โกยฉ่ำสูงสุดทะลุหมื่นล้าน! เรียกใช้เมื่อ 30 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1182002>
- รัฐบาลไทย. (2568). “ภูเก็ต” ครองแชมป์เมืองทำเงินท่องเที่ยวปี 67 กวาด 4.9 แสนล้าน-รัฐบาลลุยกระตุ้นเที่ยวไทย หวังดัน GDP พุ่ง. เรียกใช้เมื่อ 31 มีนาคม 2568 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/94202>
- สตาร์บัคส์. (2567). ประวัติสตาร์บัคส์ประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2567 จาก <https://starbucks.co.th/th/about-us/starbucks-in-thailand>
- Aaker, D. A. (1991). Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brand name. New York: The Free Press.
- _____. (1996). Building strong brands. New York: The Free Press.
- Al-Dmour, H. et al. (2013). The effect of services marketing mix elements on customer-based brand equity: An empirical study on mobile telecom service recipients in Jordan. International Journal of Business and Management, 8(11), 13-26.
- Alhaddad, A. (2014). The effect of brand image and brand loyalty on brand equity. International Journal of Business and Management Invention, 3(5), 28-32.
- Bartz, A. E. (1999). Basic statistical concepts. (4th ed.). United States of America: Prentice Hall.
- Brand Age online. (2024). ขอลีก 3 ปี กาแฟ “พันธุ์ไทย” พร้อมหายใจรดต้นคอ “คาเฟ่ อเมซอน” ด้วยจำนวนสาขา 5,000 แห่ง และส่วนแบ่งตลาด 40%. Retrieved March 20, 2025, from <https://www.brandage.com/article/41012?fbclid=IwY2xjawKF8NRleHRuA2FlbQlXMAbicmlk>
- Buil, I. et al. (2013). Examining the role of advertising and sales promotions in brand equity creation. Journal of Business Research, 66(1), 115-122.
- Chang, W. -J. (2021). Experiential marketing, brand image and brand loyalty: A case study of Starbucks". British Food Journal, 123 (1), 209-223.
- Chen, W. C. (2021). The relationship between Starbucks brand's image, trust, and online engagement. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). Retrieved March 20, 2025, from <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/7736>
- Cochran, W. G. (1997). Sampling techniques. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Dada, M. H. (2021). Impact of brand association, brand image & brand loyalty on brand equity. Journal of Marketing Strategies, 3(1), 29-43.

- Foroudi, P. et al. (2018). Perceptual components of brand equity: Configuring the symmetrical and asymmetrical paths to brand loyalty and brand purchase intention. *Journal of Business Research*, 89(8), 462-474.
- Godey, B. et al. (2016). Social media marketing efforts of luxury brands: Influence on brand equity and consumer behavior. *Journal of Business Research*, 69(12), 5833-5841.
- Inkuer, A. (2023). Perceived brand equity influencing intention behavior of OTOP Natwatwithi tourism community. In *International Academic Multidisciplinary Research Conference 2023*. Munich Germany.
- Isoraite, M. (2018). Brand image development. *Ecoforum*, 7(14), 1-6.
- Kapferer, J. N. (1997). Managing luxury brands. *Journal of Brand Management*, 4(4), 251-259.
- Keller, K. L. & Swaminathan, V. (2020). *Strategic brand management: Building, measuring, and managing brand equity*. (5th ed.). Harlow: Pearson Education.
- Keller, K. L. (2013). *Strategic brand management: Building, measuring, and managing brand equity*. (4th ed.). Essex: Pearson Education.
- Kim, K. H. et al. (2008). Brand equity in hospital marketing. *Journal of Business Research*, 61(1), 75-82.
- Madden, T. J. et al. (2006). Brands matter: An empirical demonstration of the creation of shareholder value through branding. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 34(2), 224-235.
- Malhotra, N. K. (2010). *Marketing research: An applied orientation*. (6th ed.). Prentice Hall: United States of America.
- Parris, D. L. & Guzmán, G. M. (2023). Brand concepts in the 21st century: A bibliometric analysis. *Journal of Brand Management*, 30(1), 173-188.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors*. New York: Free Press.
- Preez, V. S. & Janse, V. N. (2007). Store image: Toward a conceptual model part 1. *Journal of Industrial Psychology*, 34(2), 50-55.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2(2), 49-60.
- Sekaran, U. & Bougie, R. (2010). *Research methods for business: A skill-building approach*. (5th ed.). Haddington: John Wiley & Sons.
- Severi, E. & Ling, K. C. (2013). The mediating effects of brand association, brand loyalty, brand image and perceived quality on brand equity. *Asian Social Science*, 9(3), 125-137.

- Stahl, F. et al. (2012). The impact of brand equity on customer acquisition, retention, and profit margin. *Journal of Marketing*, 76(4), 44-63.
- Wei-chiha, C. & Chaihanchaib, P. (2022). Which type of brand image is important for building brand trust? A case study on Starbucks. *Communication and Media in Asia Pacific*, 5(2), 25-32.
- Wei-chiha, C. (2021). The relationship between Starbucks brand's image, trust, and online engagement (Master's thesis, Chulalongkorn University). Retrieved February 20, 2025, from <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/7736>
- Zhang, Y. (2015). The impact of brand image on consumer behavior. *Journal of Business and Management*, 3(1), 58-62.
- Zollo, L. et al. (2020). Unpacking the relationship between social media marketing and brand equity: The mediating role of consumers' benefits and experience. *Journal of Business Research*, 117(9), 256-267.

แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวน
สาธารณรัฐประชาชนจีน*
GUIDELINES FOR TEACHING THAI LANGUAGE AT UNIVERSITIES IN SICHUAN
PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

WANG SHIQI*, กุสุมา แยมเกต, จตุพล ยงศร

WANG SHIQI*, Kusuma Yamgate, Chatupol Yongsorn

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: wang.shiqi@swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน 2) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยจำแนกตามเพศ ชั้นปี พื้นฐานการเรียนรู้ภาษาไทย และแผนการเรียนที่ประเทศไทย และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาที่ศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามทัศนคติของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การทดสอบเอฟ และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ ผลการวิจัยได้พบว่า 1) นักศึกษามีทัศนคติต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2) เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาชั้นปีต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาที่มีพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาไทยต่างกันและแผนการเรียนที่ประเทศไทยต่างกันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักศึกษาเห็นว่า การเรียนการสอนต้องปรับปรุงในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านบทบาทอาจารย์ และด้านการวัด และการประเมินผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยคือ ควรเพิ่มกิจกรรมที่มีการสื่อสารกับเจ้าของภาษาและกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเพิ่มโอกาสในการสื่อสารภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน

คำสำคัญ: การเรียนภาษาไทย, ผู้เรียนชาวจีน, มหาวิทยาลัยในเสฉวน

Abstract

This research aimed to: 1) study the approaches to Thai language teaching and learning management at universities in Sichuan Province, People's Republic of China; 2) compare students' attitudes toward Thai language teaching and learning management classified by gender, academic year, Thai language learning background, and study plans in Thailand; and 3) propose recommendations for developing Thai language teaching and learning management. The research sample consisted of 123 students studying Thai language programs at universities in Sichuan Province, People's Republic of China. The research instrument was a questionnaire on students' attitudes toward Thai language teaching and learning. Data analysis was conducted using frequency, percentage, mean, standard deviation, t - test, F - test, and Scheffé's multiple comparison method. The research findings revealed that: 1) students had overall attitudes toward Thai language teaching and learning at a low level; 2) when comparing attitudes classified by different variables, male and female students showed no statistically significant difference at the .05 level. Students in different academic years showed statistically significant differences at the .05 level. Students with different Thai language learning backgrounds and different study plans in Thailand showed no statistically significant differences at the .05 level; and 3) students believed that teaching and learning needed improvement in several aspects, particularly in instructor roles and measurement and evaluation, which were rated at the lowest level. The research recommendations suggest increasing activities involving communication with native speakers and adding extracurricular activities to enhance opportunities for Thai language communication in daily life.

Keywords: Learning Thai language, Chinese learners, Universities in Sichuan

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลในสังคม มนุษย์เริ่มต้นจากการเรียนรู้ภาษาแม่ของตน ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาทักษะการคิด การแสดงออก และการดำรงชีวิตในสังคม (Vygotsky, L. S., 1978) อย่างไรก็ตาม ในโลกที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม การติดต่อระหว่างกลุ่มคนต่างภาษาย่อมนำไปสู่ความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ (Kramsch, C., 1998) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งการติดต่อสื่อสารข้ามพรมแดนเกิดขึ้นได้อย่างสะดวกรวดเร็วผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเดินทางระหว่างประเทศ (Crystal, D., 2003) ส่งผลให้การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศกลายเป็นสิ่งสำคัญและแพร่หลาย ไม่จำกัดอยู่เพียงแค่ภาษาสากลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงภาษาของภูมิภาคที่มีบทบาทเชิงเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการทูตด้วย

ในบริบทของประเทศไทย การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีชาวต่างชาติให้ความสนใจศึกษาและฝึกฝนภาษาไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาชาวจีนซึ่งถือเป็นกลุ่มใหญ่ที่เดินทางเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย ทั้งในระดับปริญญาตรีและหลักสูตรระยะสั้น ผู้เรียนเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ภาษาไทยในการดำรงชีวิตประจำวันและการเรียน ส่งผลให้ภาษาไทยกลายเป็นภาษาที่สองสำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้ (ชนิษฐา ขจรชีพ, 2557) นอกจากนี้ ภาษาไทยยังมีบทบาทสำคัญในฐานะ "ภาษากลาง" สำหรับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยมีงานวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันว่าชาวต่างชาติที่พำนักหรือศึกษาต่อในประเทศไทยมีแนวโน้มเลือกใช้ภาษาไทยในการติดต่อกับคนไทยในบริบทต่าง ๆ (จินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์, 2553); (ยางวอน ฮยอน, 2560) สอดคล้องกับสถิติจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาจีนเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทย โดยเลือกเรียนในสาขาวิชาภาษาไทยเป็นอันดับสอง รองจากสาขาการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ (Yin, Y. et al., 2021) ข้อมูลเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนโดยงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นเกี่ยวข้อง โดย Phongphithet, P. & Intaraprasert, C. เน้นบทบาทของภาษาไทยในฐานะภาษากลางที่ช่วยเชื่อมโยงผู้คนหลากหลายเชื้อชาติในบริบทของการศึกษาและการท่องเที่ยวในประเทศไทย (Phongphithet, P. & Intaraprasert, C., 2020)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาทัศนคติของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนภาษาไทย เปรียบเทียบความแตกต่างตามตัวแปรต่าง ๆ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน จำแนกตามเพศ ชั้นปี พื้นฐานการเรียนภาษาไทย และแผนการเรียนที่ประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีนจากมุมมองของนักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาทัศนคติและข้อเสนอแนะของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน การวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบคำถามการวิจัยและทดสอบสมมติฐาน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 123 คน ซึ่งแบ่งตามชั้นปีการศึกษาดังนี้ นักศึกษาชั้น

ปีที่ 1 จำนวน 28 คน (ร้อยละ 22.76) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 38 คน (ร้อยละ 30.89) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 37 คน (ร้อยละ 30.08) และนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 4 จำนวน 20 คน (ร้อยละ 16.26) เนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มากและสามารถเข้าถึงได้ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสำรวจแบบสำมะโนประชากร (Census Survey) โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 123 คน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Krejcie และ Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ที่เสนอว่าหากประชากรมีขนาดเล็กและสามารถเข้าถึงได้ทั้งหมด การใช้ประชากรทั้งหมดจะให้ผลการวิจัยที่มีความแม่นยำสูงสุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามทัศนคติของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ชั้นปีการศึกษา พื้นฐานการเรียนภาษาไทย และแผนการเรียนต่อในประเทศไทย ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามทัศนคติต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย จำนวน 54 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านบทบาทอาจารย์ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ แบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) (Likert, R., 1932) โดยกำหนดค่าคะแนนและการแปลผลดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00) ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20) ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40) ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60) และระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80)

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นแรกศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นสร้างแบบสอบถามเบื้องต้นและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาความชัดเจนของภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมของเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ต่อมานำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในสาขาการสอนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ การวิจัยทางการศึกษา และการวัดและประเมินผลการศึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจนของข้อคำถาม และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ จากนั้นคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยอื่นในสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) โดยใช้การทดสอบที (t - test) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง (Upper 27%) กับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ (Lower 27%) ตามแนวทางของ Ferguson, G. A. เลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการวิเคราะห์ พบว่าแบบสอบถามมีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 51 ข้อ สำหรับข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 1.75 ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงสำนวนภาษาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยไม่ตัดข้อคำถามออก เพื่อรักษาความครอบคลุมของเนื้อหา ส่งผลให้ได้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 54 ข้อ (Ferguson, G. A., 1981) จากนั้นจึงหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการ

หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, L. J., 1990) ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.989 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับสูงมาก ตามเกณฑ์ของ Nunnally, J. C. ที่กำหนดไว้ว่าค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ควรมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป สุดท้ายนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบคุณภาพแล้วมาปรับปรุงและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อให้ความเห็นชอบ จากนั้นจึงจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (Nunnally, J. C., 1978)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งหมด 123 คน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และรับประกันการรักษาความลับของข้อมูล แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมามีความสมบูรณ์และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ จำนวน 123 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สำหรับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับข้อมูลทัศนคติต่อการเรียนการสอน และใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบที (t - test) สำหรับเปรียบเทียบทัศนคติจำแนกตามเพศ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) สำหรับเปรียบเทียบทัศนคติจำแนกตามชั้นปี พื้นฐานการเรียนภาษาไทย และแผนการเรียนต่อที่ประเทศไทย และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé's Method) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สำหรับการทดสอบสมมติฐานทั้งหมด

ผลการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 130 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนดังกล่าว ผลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืนสมบูรณ์จำนวน 123 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 94.62 ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน(คน) $n=123$	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	14	11.48
หญิง	109	88.62
รวม	123	100.00
ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	28	22.76
ชั้นปีที่ 2	38	30.89
ชั้นปีที่ 3	37	30.09
ชั้นปีที่ 4	20	16.26
รวม	123	100.00

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน(คน)n=123	ร้อยละ
พื้นฐานการเรียนรู้ภาษาไทย		
มีพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาไทยก่อนเข้าเรียน	3	2.44
ไม่มีพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาไทยก่อนเข้าเรียน	120	97.56
รวม	123	100.00
วางแผนการเรียนรู้ในประเทศไทย		
มีวางแผนการเรียนรู้ในประเทศไทย	53	43.09
ไม่มีวางแผนการเรียนรู้ในประเทศไทย	70	56.91
รวม	123	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิงจำนวน 109 คน (ร้อยละ 88.62) ในขณะที่นักศึกษาชายมีเพียง 14 คน (ร้อยละ 11.48) สะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมดุลทางเพศในกลุ่มตัวอย่างอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาตามชั้นปี พบว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 มีจำนวนมากที่สุด 38 คน (ร้อยละ 30.89) รองลงมาคือชั้นปีที่ 3 จำนวน 37 คน (ร้อยละ 30.09) ชั้นปีที่ 1 จำนวน 28 คน (ร้อยละ 22.76) และชั้นปีที่ 4 จำนวน 20 คน (ร้อยละ 16.26) ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดไม่มีพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาไทยก่อนเข้าเรียนจำนวน 120 คน (ร้อยละ 97.56) ในขณะที่มีพื้นฐานเพียง 3 คน (ร้อยละ 2.44) และประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างไม่มีแผนการเรียนรู้ในประเทศไทยจำนวน 70 คน (ร้อยละ 56.91) ส่วนที่มีแผนการเรียนรู้จำนวน 53 คน (ร้อยละ 43.09)

ข้อสังเกตเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง: ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่มีความไม่สมดุลทางเพศ (หญิง 88.62% ชาย 11.48 %) และการที่นักศึกษาเกือบทั้งหมดไม่มีพื้นฐานภาษาไทยมาก่อน (97.56 %) อาจส่งผลกระทบต่อความผลการวิจัยและการนำไปใช้ในบริบทอื่น ดังนั้น ผลการวิจัยที่ได้ควรได้รับการพิจารณาในกรอบของข้อจำกัดเหล่านี้

การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในสภานิสิตนิสิตประชาชนจีน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนของแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในสภานิสิตนิสิตประชาชนจีน

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย	นักศึกษา (n=123)		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านหลักสูตร	2.16	0.85	น้อย
ด้านบทบาทอาจารย์	1.74	0.79	น้อยที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	1.82	0.83	น้อย
ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้	1.93	0.82	น้อย
ด้านการวัดและการประเมินผล	1.76	0.77	น้อยที่สุด
ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	1.92	0.86	น้อย
รวม	1.89	0.76	น้อย

จากตารางที่ 2 แสดงว่านักศึกษาที่มีทัศนคติต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 1.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านบทบาทอาจารย์ (ค่าเฉลี่ย = 1.74) และด้านการวัดและการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 1.76) ได้รับการประเมินในระดับน้อยที่สุด ขณะที่ด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย = 2.16) ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 1.93) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 1.92) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย = 1.82) ได้รับการประเมินในระดับน้อย

การอภิปรายผลการวิจัย ผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีทัศนคติในระดับน้อยต่อการเรียนการสอนโดยรวมนั้น ควรได้รับการพิจารณาภายใต้บริบทของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะการที่นักศึกษาเกือบทั้งหมด (97.56%) ไม่มีพื้นฐานภาษาไทยมาก่อน อาจส่งผลให้มีความคาดหวังที่แตกต่างจากผู้เรียนที่มีพื้นฐาน นอกจากนี้ ความไม่สมดุลทางเพศอาจสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการเลือกสาขาวิชาของนักศึกษาจีนในสาขาภาษาไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง

ตารางที่ 3 การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวน จำแนกตามเพศ

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย	เพศ					
	ชาย		ระดับ ความคิดเห็น	หญิง		ระดับ ความคิดเห็น
	(n=14)			(n=109)		
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านหลักสูตร	2.25	0.54	น้อย	2.15	0.88	น้อย
2. ด้านบทบาทอาจารย์	1.63	0.71	น้อยที่สุด	1.75	0.80	น้อยที่สุด
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	1.57	0.64	น้อยที่สุด	1.85	0.85	น้อย
4. ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้	1.75	0.73	น้อยที่สุด	1.95	0.83	น้อย
5. ด้านการวัดและการประเมินผล	1.72	0.76	น้อยที่สุด	1.77	0.77	น้อยที่สุด
6. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	1.94	0.81	น้อย	1.92	0.87	น้อย
รวม	1.81	0.62	น้อย	1.90	0.78	น้อย

จากตารางที่ 3 แสดงว่านักศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยนักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ย 1.81 และนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ย 1.90 อย่างไรก็ตาม ควรสังเกตว่าการเปรียบเทียบนี้มีข้อจำกัดเนื่องจากความไม่สมดุลของกลุ่มตัวอย่าง (ชาย 14 คน หญิง 109 คน) ซึ่งอาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของการเปรียบเทียบ

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามชั้นปี

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	3	9.67	3.22	4.88	0.003
	ภายในกลุ่ม	119	78.58	0.66		
	รวม	122	88.25			

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามชั้นปี (ต่อ)

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
2. ด้านบทบาทอาจารย์	ระหว่างกลุ่ม	3	5.25	1.75	2.92	0.037
	ภายในกลุ่มรวม	119	71.41	0.60		
		122	76.66			
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	3.77	1.26	1.85	0.141
	ภายในกลุ่ม	119	80.67	0.68		
	รวม	122	84.43			
4. ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	5.77	1.92	3.04	0.032
	ภายในกลุ่ม	119	75.41	0.63		
	รวม	122	81.18			
5. ด้านการวัดและการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	5.78	1.93	3.47	0.018
	ภายในกลุ่ม	119	66.09	0.56		
	รวม	122	71.86			
6. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	19	7.39	2.46	3.53	0.017
	ภายในกลุ่ม	122	83.09	0.70		
	รวม		90.38			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	19	5.88	1.96	3.63	0.015
	ภายในกลุ่ม	122	64.29	0.54		
	รวม		70.17			

จากตารางที่ 4 แสดงว่า นักศึกษาในชั้นปีต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.63, p = 0.015$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านหลักสูตร ด้านบทบาทอาจารย์ ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

การสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยในเสฉวน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และนำเสนอในเชิงบรรยาย

ตารางที่ 5 เสนอแนะทัศนะของแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่ของคำตอบ(คน)
1. ไม่ควรมีการบังคับให้เดินทางไปศึกษาต่างประเทศประเทศไทย	6
2. พร้อมกันนี้ควรจัดกิจกรรมสนทนากับผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ร่วมกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4
3. เพื่อส่งเสริมโอกาสในการฝึกฝนทักษะการสื่อสารภาษาไทยในสถานการณ์ชีวิตประจำวันให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	2
รวม	12

จากตารางที่ 4 แสดงว่า นักศึกษามีทัศนคติต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยที่มณฑลเสฉวนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม = 1.89) โดยเฉพาะด้านบทบาทอาจารย์ (1.74) และด้านการประเมินผล (1.76) ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามตัวแปรพบว่า ชั้นปีมีผลต่อทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เพศ พื้นฐานภาษาไทย และแผนการเรียนที่ประเทศไทยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ 1) ควรพัฒนาบทบาทอาจารย์ให้เน้นการเป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว 2) ควรปรับระบบการประเมินผลให้หลากหลายและครอบคลุมทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน โดยเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา 3) ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สื่อสารกับเจ้าของภาษา โดยไม่บังคับให้เดินทางไปศึกษาที่ประเทศไทย 4) ควรสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาไทย และพัฒนาสื่อการเรียนให้สอดคล้องกับบริบทนักศึกษาจีนแต่ละชั้นปี

ข้อจำกัดของการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ควรได้รับการตีความภายใต้ข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่ 1) ความไม่สมดุลทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง (หญิง 88.62% : ชาย 11.48%) 2) การที่นักศึกษาเกือบทั้งหมดไม่มีพื้นฐานภาษาไทยมาก่อน (97.56%) และ 3) การตอบกลับแบบสอบถามปลายเปิดที่มีจำนวนจำกัด (9.76%) ข้อจำกัดเหล่านี้อาจส่งผลต่อการสรุปผลและการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาอภิปรายผลโดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยในเสฉวนสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีทัศนคติต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 1.89) โดยเฉพาะด้านบทบาทอาจารย์ (ค่าเฉลี่ย = 1.74) และด้านการวัดและการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 1.76) ที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ผลการวิจัยนี้ควรได้รับการตีความภายใต้บริบทของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ ข้อสังเกตจากลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง (88.62%) อาจสะท้อนแนวโน้มการเลือกสาขาวิชาภาษาไทยของนักศึกษาจีน นักศึกษาเกือบทั้งหมด (97.56%) ไม่มีพื้นฐานภาษาไทยมา

ก่อน ทำให้อาจมีความคาดหวังและความต้องการที่แตกต่างจากผู้เรียนที่มีพื้นฐาน ทักษะคิดในระดับน้อยที่พบในการวิจัยนี้อาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ ประการแรก การที่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานภาษาไทยมาก่อนอาจทำให้พบความยากลำบากในการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติ ประการที่สอง การจัดการเรียนการสอนอาจยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาที่เป็นผู้เริ่มต้นเรียนภาษาไทย เช่น วิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน หรือ การประเมินผลที่อาจยังไม่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

นอกจากนี้ ด้านบทบาทอาจารย์ที่ได้คะแนนต่ำที่สุดอาจสะท้อนให้เห็นว่าอาจารย์ยังใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายมากกว่าการสร้างปฏิสัมพันธ์ ซึ่งไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้ภาษาที่ต้องการการฝึกฝนและการใช้งานจริง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาแบบสื่อสาร (Communicative Language Teaching) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อสารจริง (Nunan, 2004)

2. การเปรียบเทียบแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ

2.1 การเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาชายและหญิงมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม การตีความผลนี้ควรระมัดระวังเนื่องจากความไม่สมดุลของกลุ่มตัวอย่าง (ชาย 11.48% : หญิง 88.62%) ซึ่งอาจส่งผลต่อสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ผลที่ได้อาจไม่สะท้อนความแตกต่างที่แท้จริงระหว่างเพศ

2.2 การเปรียบเทียบจำแนกตามชั้นปี

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาในชั้นปีต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาความสามารถทางภาษาของ Cummins, J. ที่อธิบายว่าผู้เรียนจะมีความต้องการและมุมมองที่ต่างกันตามระดับความสามารถและประสบการณ์การเรียนรู้ นักศึกษาชั้นปีที่สูงขึ้นมักจะมีประสบการณ์การเรียนรู้มากขึ้น ทำให้มีความคาดหวังและทัศนคติที่แตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีต่ำ (Cummins, J., 2014)

2.3 การเปรียบเทียบจำแนกตามพื้นฐานการเรียนภาษาไทย

แม้ว่าผลการวิจัยจะพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การตีความผลนี้มีข้อจำกัดสำคัญ เนื่องจากนักศึกษาที่มีพื้นฐานมีเพียง 3 คน (2.44%) เทียบกับที่ไม่มีพื้นฐาน 120 คน (97.56%) ความไม่สมดุลอย่างรุนแรงนี้ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบได้อย่างมีความหมาย

2.4 การเปรียบเทียบจำแนกตามแผนการเรียนในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติต่อการเรียนการสอนในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยไม่ได้รับอิทธิพลจากแผนการเรียนต่อในอนาคต

3. การเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า นักศึกษาให้ข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญ คือ การไม่บังคับให้เดินทางไปศึกษาที่ประเทศไทย และการเพิ่มกิจกรรมสื่อสารกับเจ้าของภาษา อย่างไรก็ตาม ข้อมูลนี้มีข้อจำกัดเนื่องจากมีนักศึกษาตอบเพียง 12 คนจาก 123 คน (9.76%) ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งหมด

การอภิปรายผลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเรื่องการไม่บังคับให้เดินทางไปศึกษาที่ประเทศไทยอาจสะท้อนประเด็นสำคัญหลายประการ ได้แก่ 1) ปัญหาทางการเงิน เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการครองชีพ 2) ความกังวลเรื่องความปลอดภัย และการปรับตัวในสภาพแวดล้อมใหม่ 3) การขาดข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษาในประเทศไทย และ 4) ความไม่มั่นใจในความสามารถทางภาษาไทยของตนเอง โดยเฉพาะนักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานในทางกลับกัน ข้อเสนอแนะเรื่องการเพิ่มกิจกรรมสื่อสารกับเจ้าของภาษาสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกฝนทักษะการสื่อสารกับเจ้าของภาษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการเรียนการสอนภาษาแบบสื่อสารที่เน้นการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง (Savignon, S. J., 2017)

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การอภิปรายผลในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าลักษณะของกลุ่มตัวอย่างมีผลกระทบสำคัญต่อการตีความผลการวิจัย โดยเฉพาะความไม่สมดุลทางเพศและการที่นักศึกษาเกือบทั้งหมดไม่มีพื้นฐานภาษาไทย การวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีความสมดุลมากขึ้น และอาจรวมถึงการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้เข้าใจความต้องการ และปัญหาของนักศึกษาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นความจำเป็นในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาจีนที่ไม่มีพื้นฐาน โดยเฉพาะการพัฒนาบทบาทอาจารย์และระบบการประเมินผลที่เหมาะสม

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยที่มณฑลเสฉวน เปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนา จากกลุ่มตัวอย่าง 123 คน พบว่านักศึกษามีทัศนคติโดยรวมในระดับน้อย (เฉลี่ย = 1.89) โดยเฉพาะด้านบทบาทอาจารย์และการประเมินผล นักศึกษาต่างชั้นปีมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เพศ พื้นฐานภาษาไทย และแผนการเรียน ที่ประเทศไทยไม่มีความแตกต่าง ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนว่าควรหลีกเลี่ยงการบังคับเรียนที่ไทย และควรเพิ่มกิจกรรมสนทนากับเจ้าของภาษาในบริบทชีวิตจริง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ พัฒนาครูผู้สอน ปรับระบบประเมินและหลักสูตรให้เหมาะกับแต่ละชั้นปี สร้างชุมชนการเรียนรู้ภาษาไทย และขยายความร่วมมือกับไทย ทั้งนี้ งานวิจัยมีข้อจำกัดเรื่องกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สมดุลทางเพศ และจำนวนนักศึกษาที่ให้ข้อเสนอแนะแบบปลายเปิดค่อนข้างน้อย จึงควรศึกษาเพิ่มเติมแบบเจาะลึกและเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชนิษฐา ขจรชีพ. (2557). แบบเรียนสนทนาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนชาวจีน. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, 16(1), 137-149.

- จินดารัตน์ ธรรมรงวูทย. (2553). ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของอพยพชาวอเมริกันและชาวจีน. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยางวอน ฮยอน. (2560). การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่าง วัฒนธรรม. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers Inc.
- Crystal, D. (2003). *English as a global language*. (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Cummins, J. (2014). มิติข้ามภาษาของความสามารถทางภาษา: นัยสำหรับสองภาษา การศึกษา และ เดอะเหมาะสมที่สุด อายุ ปัญหา. ระหว่างประเทศ วารสาร ของ สองภาษาการศึกษาและการใช้สองภาษา, , 17(1), 3-25.
- Ferguson, G. A. (1981). *Statistical analysis in psychology and education*. (5th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Kramsch, C. (1998). *Language and culture*. Oxford: Oxford University Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1-55.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Phongphithet, P. & Intaraprasert, C. (2020). Thai as a lingua franca: Communication strategies of international students in Thailand. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 13(2), 184-202.
- Savignon, S. J. (2017). Communicative competence and communicative language teaching: Perspectives and concerns. In E. Hinkel (Ed.), *Handbook of research in second language teaching and learning* (pp. 115-130). New York: Routledge.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Yin, Y. et al. (2021). *A study of Chinese students' choices of majors in Thailand*. Chiang Mai: Chiang Mai University.

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE DEVELOPMENT OF THE GRASSROOTS COMMUNITY ECONOMY AT BAN HUAI YAENG FARMER OCCUPATIONAL GROUP, THA PRACHA SUBDISTRICT, CHA-UAT DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ศศิธร สงศิริ^{1*}, ไพรัตน์ ฉิมหาต², ปุญญาตา จงละเอียด³

Sasithon Songsiri^{1*}, Pairot Chinhad², Punyada Chongla-iad³

¹ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

¹Master of Arts, Mahachulalongkorn University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

²ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

²Doctor of Philosophy, Mahachulalongkorn University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

³นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

³Master of Laws, Mahachulalongkorn University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: sasithon.son@sbss.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยการคัดเลือกจากวิธีการใช้แบบสอบถาม ระบุกลุ่มประชากรจำนวน 6,088 คน ใช้วิธีการเลือกแบบโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 363 คน การวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้เทคนิคเชิงพรรณนา เชิงปริมาณใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการสนับสนุนนวัตกรรม ($\bar{X} = 3.98$) ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.87$) และด้านการสร้างพันธมิตรและเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.74$) 2) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานให้เข้มแข็งเพื่อรองรับ

การพัฒนา ด้านเครือข่ายควรสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อขยายศักยภาพ การสนับสนุนนวัตกรรมควรเน้นสร้างสิ่งใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นการพัฒนา และการประชาสัมพันธ์ควรหลากหลายรูปแบบเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน

คำสำคัญ: การพัฒนา, เศรษฐกิจชุมชนฐานราก, กลุ่มอาชีพเกษตรกร

Abstract

This research aimed to 1) study the development of the grassroots economy of the agricultural occupation group in Ban Huai Yaeng, Tambon Tha Pracha, Amphoe Cha-uat, Nakhon Si Thammarat Province, and 2) study the recommendations on the guidelines for the development of the grassroots economy of the agricultural occupation group in Ban Huai Yaeng. The research method used a mixed-method research. The qualitative research used a structured interview with 17 key informants. The quantitative research was conducted by selecting 6,088 people from the questionnaire. The Crazy and Morgan table was used to select 363 samples. The qualitative analysis used descriptive techniques. The quantitative analysis used percentage, mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.) statistics. The research results found that 1) The development of the grassroots economy of the agricultural occupation group in Ban Huai Yaeng, Tambon Tha Pracha, Amphoe Cha-uat, Nakhon Si Thammarat Province, in all 5 dimensions, had an overall average value at a high level ($\bar{x} = 4.00$). When considering each aspect in order of average value from highest to lowest, it was found that the aspect of skills development and training The average score was at a high level ($\bar{x} = 4.23$), followed by economic infrastructure creation ($\bar{x} = 4.16$), innovation support ($\bar{x} = 3.98$), public relations ($\bar{x} = 3.87$), and partnership and network creation, which had a low average score ($\bar{x} = 3.74$) 2) Recommendations for the development of the grassroots community economy of the agricultural career group in Ban Huai Yaeng, Tha Pracha Subdistrict, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province should promote a strong infrastructure to support development. In terms of networks, cooperation with various organizations should be created to expand potential. Support for innovation should focus on creating new things to stimulate development. Public relations should be in various forms to clearly reach the target group.

Keyword: Development, Grassroots Community Economy, Agricultural Occupational Group

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานของระบบเศรษฐกิจไทยมาอย่าง

ยาวนาน กลุ่มอาชีพเกษตรกรจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงในระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจตามแนวนโยบายการพัฒนากระแสหลักที่มุ่งเน้นด้านการตลาดและการส่งออก ทำให้ภาคเกษตรกรรมต้องปรับตัวจากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเชิงพาณิชย์มากขึ้น ส่งผลให้กลุ่มอาชีพเกษตรกรต้องเผชิญกับความท้าทายในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากร การตลาด หรือการบริหารจัดการภายในกลุ่มชุมชนบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีการรวมกลุ่มอาชีพเกษตรกรหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่พื้นเมือง ปลูกผัก/น้ำหมักชีวภาพ ปลูกพริก และปลาตุ๋น ซึ่งกลุ่มอาชีพเหล่านี้ต่างประสบกับปัญหาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม การสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การสร้างพันธมิตรและเครือข่าย การสนับสนุนนวัตกรรม และการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้เกิดความเข้มแข็งอย่างแท้จริง แม้ภาครัฐจะให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจฐานรากและกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของการ “ต่อยอดอดีต ปรับปัจจุบัน และสร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” แต่ในระดับปฏิบัติยังพบช่องว่างในหลายมิติ (ชยาพร วัฒนศิริ และคณะ, 2553) ทำให้ภาคอุตสาหกรรมและบริการ เป็นภาคหลักในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) แทนภาคเกษตรกรรม ต่อมาปี 2531 จนถึงปี 2566 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับภาคประชาชนมากขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จึงมีระบบเศรษฐกิจไทยเน้นประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพสินค้า โดยลงทุนในปัจจัยสนับสนุน เช่น โครงสร้างพื้นฐาน แต่ยังมีปัญหาประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร ประสิทธิภาพตลาด และภาครัฐที่ล่าช้า ทำให้ติดกับดักรายได้ปานกลาง และไม่สามารถตอบสนองโอกาสโลกได้เต็มที่ แม้จะมีจุดแข็งด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจ แต่ยังมีปัญหาโครงสร้าง เช่น การพึ่งพาต่างประเทศสูง ขีดจำกัดผลิตภาพ และความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ทางด้านยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กล่าวว่า เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยนำเสนอยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันสำหรับประเทศไทยจึงได้มุ่งพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราเคยทำทางเศรษฐกิจอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายรวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ 2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ 3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับโมเดลธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ จะทำให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้าง

งานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, 2561)

“เศรษฐกิจฐานราก” เป็นระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เป็นระบบเศรษฐกิจแนวราบที่ส่งผลและสร้างความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่น มิใช่เป็นเฉพาะเศรษฐกิจแนวตั้งแบบปัจเจกแต่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดโอกาสและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเศรษฐกิจร่วมของชุมชนกับเศรษฐกิจของปัจเจก เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนสร้างความสัมพันธ์ ทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในระดับที่กว้างขวางอื่น ๆ และภายนอก ทั้งนี้ องค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง ได้แก่ การรวมกลุ่มการจัดการระบบการเงินของชุมชน ระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ฟื้นฟูทรัพยากร ระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายในและภายนอก ระบบการผลิตของชุมชนทั้งขั้นพื้นฐานและก้าวหน้า การสร้างความร่วมมือในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี ระบบการอยู่ร่วมกัน มีคุณธรรม จริยธรรม และคนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วมกับชุมชน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2567) การมีตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากที่ประสบความสำเร็จ โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ทำให้ยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรในพื้นที่และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี

ชุมชนบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอลือชัย จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีกลุ่มอาชีพเกษตรกร 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มอาชีพเลี้ยงปลา กลุ่มอาชีพเลี้ยงไก่พื้นเมือง กลุ่มอาชีพปลูกผัก/น้ำหมักชีวภาพ กลุ่มอาชีพปลูกพริก และกลุ่มอาชีพปลาดุกร้าในปัจจุบันแต่ละอาชีพประสบกับปัญหาใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม 2) ด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ 3) ด้านการสร้างพันธมิตรและเครือข่าย 4) ด้านการสนับสนุนนวัตกรรม และ 5) ด้านประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง จำเป็นต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกร โดยมุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนเกษตรกรผ่านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน โดยการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรของชุมชนให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอลือชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอลือชัย จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง จำนวน 6,088 คน
2. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 363 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. สำหรับกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้รับการเผยแพร่ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1970 ซึ่งตรงกับ พ.ศ. 2513 เมื่อทราบจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. แล้ว ขั้นตอนการสุ่มเก็บข้อมูลสามารถทำได้ตามวิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) กำหนดหมายเลขให้กับสมาชิกในประชากรทั้งหมด 2) ใช้โปรแกรม Excel หรือเครื่องมือ Random Number Generator สุ่มหมายเลขขึ้นมาตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ 3) เลือกสมาชิกตามหมายเลขที่สุ่มได้ (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

วิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 4 กลุ่ม โดยเป็นประชากรในหมู่บ้าน

ระบุจำนวนประชากรทั้งหมดในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่ม 1, 2, 3, 4 แต่ละกลุ่มมีกี่คน เช่น

กลุ่มที่ 1 ประธานกลุ่มอาชีพ บ้านห้วยแหง จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น บ้านห้วยแหง จำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสมาชิกบ้านห้วยแหง จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีพ 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. แนวคำถามข้อสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ใน ๕ ด้าน

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามมีค่าระหว่าง 0.66 - 1.00
2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ณ บ้านเกาะจันทร์
3. นำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.946
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกสร้างขึ้นมาสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำมาจัดระบบตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน นำมาเรียบเรียงเนื้อหาในใจความให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจได้ง่าย และแยกออกไปเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ว่างดังนี้ 1) ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมดจำนวน 363 คน โดยจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 51.52 เป็นเพศชาย จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 40.22 และเป็น LGBTQ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.26 ตามลำดับ 2) ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 363 คน โดยจำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่ มีอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 39.94 รองลงมา มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.82 มีอายุ 21 - 30 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 22.59 มีอายุ อายุต่ำกว่า 21 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 25.34 มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 และมีอายุอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.55 ตามลำดับ 3) ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 363 คน โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 39.12 รองลงมา มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 35.26 และมีระดับการศึกษานุปริญญา/ปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.58 ส่วนระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 22.04 ตามลำดับ

4) ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 363 คน โดยจำแนกตามอาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 23.42 รองลงมา มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 50.41 มีอาชีพค้าขาย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.34 และมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.57 ส่วนอาชีพอื่นๆ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.26 ตามลำดับ 5) ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 363 คน โดยจำแนกตามรายได้ ต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 รองลงมา มีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 35.26 มีรายได้ 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.88 และมีรายได้ 15,001 บาทขึ้นไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการสนับสนุนนวัตกรรม ($\bar{X} = 3.98$) ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.87$) และด้านการสร้างพันธมิตรและเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.74$ ตามลำดับ

อภิปรายผล

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุนนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ส่วนด้านการสร้างพันธมิตรและเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นอย่างนี้เพราะว่าการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหงได้รับการส่งเสริมในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนนวัตกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรในพื้นที่มีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร เช่น การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ระบบเกษตรอัจฉริยะ และเทคนิคการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา พลศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านการส่งเสริมนวัตกรรมตรงกับแนวคิดของสนธยา ที่กล่าวถึง “การเปลี่ยนแปลงที่เป็นระบบ” เช่น การนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ การเพิ่มมูลค่าผลผลิต เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีแผน มีเป้าหมาย และเกิดขึ้นจริง แนวคิดของสนธยายังสอดคล้องกับการพัฒนาแบบเป็น “พลวัต” และ “กระบวนการ” คือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนผ่านการพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตร และระบบเกษตรอัจฉริยะในชุมชนบ้านห้วยแหง (สนธยา พลศรี, 2533) 1) ด้านพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม

โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านคิดว่า กลุ่มอาชีพได้รับการพัฒนาทักษะและการฝึกอบรมที่เหมาะสม รองลงมา ได้แก่ ท่านคิดว่าองค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะ ส่วนท่านคิดว่าผลการประเมินผลการฝึกอบรมมีความสำคัญต่อการปรับปรุงทักษะของสมาชิก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นอย่างนี้เพราะวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผนการใช้เงิน การจัดการบัญชี มีการบันทึกรายจ่ายอย่างรอบคอบรัดกุมและถูกต้องให้เป็นปัจจุบันและมีการเตรียมเงินทุนสำรองในการใช้จ่ายอย่างเพียงพอในกรณีจำเป็น ซึ่งเป็นจุดเด่นสำคัญของอาชีพชุมชนแห่งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิตยา สุวรรณชฎ ที่ศึกษาการพัฒนาว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่เลือกไว้ โดยเน้น “การควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ” ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาทักษะของกลุ่มอาชีพในวิสาหกิจชุมชนที่มีการควบคุมอย่างเหมาะสม เช่น การจัดอบรม การประเมินผลการฝึกอบรม และการวางแผนสำรองเงินทุน (ทิตยา สุวรรณชฎ, 2558) 2) ด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านคิดว่ากระบวนการผลิตสินค้ามีการควบคุมเกี่ยวกับสุขลักษณะในทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ท่านคิดว่าโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อกลุ่มอาชีพ ส่วนท่านมีการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบของผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นอย่างนี้เพราะกลุ่มอาชีพชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้กับกระบวนการผลิต มีการปรับเปลี่ยน ปรับปรุง วัตถุดิบ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบันโดยใช้เทคโนโลยีมาปรับใช้กับกระบวนการผลิต รวมทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการและการผลิตอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิศานาถ ขุนนาถ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบของ การพัฒนาไว้ว่าการพัฒนาหรือการสร้างรูปแบบ มีหลักการเพื่อก ากับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวเอง มากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้น ก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากกรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโมทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ ของตัวแปรในลักษณะใหม่ (ทิศานาถ ขุนนาถ, 2557) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา พลศรี พบว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบที่มีลักษณะเป็นกระบวนการและเป็นแผนงาน โดยมีเป้าหมายชัดเจน เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต และความสามารถของสังคม รวมถึงการใช้ความรู้ ความสามารถของมนุษย์ในกระบวนการนั้นอย่างเต็มที่ (สนธยา พลศรี, 2533) 3) ด้านการสร้างพันธมิตรและเครือข่าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านคิดว่ากลุ่มอาชีพสามารถเกิดผลความสำเร็จจากพันธมิตรและเครือข่าย รองลงมา ได้แก่ ท่านคิดว่าผู้รับผิดชอบในการจัดบัญชีของกลุ่มอาชีพมีการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ด้านการบัญชี ส่วนท่านคิดว่าควรมีการเพิ่มเงินทุนของกลุ่มอาชีพด้วยการรับสมาชิกเพิ่ม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นอย่างนี้เพราะการเพิ่มเงินทุนด้วยการรับสมาชิกเพิ่มมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเนื่องมาจากความกังวลเกี่ยวกับการจัดการที่ซับซ้อนขึ้นหรือการแบ่งปันทรัพยากรที่มีจำกัด การเพิ่มสมาชิกโดยไม่มีการวางแผนที่ดีอาจนำไปสู่ความขัดแย้งภายในกลุ่ม ดังนั้น การพิจารณาแนวทางอื่นในการเพิ่มทุน เช่น การร่วมมือกับพันธมิตรหรือ

การเข้าถึงแหล่งทุนภายนอก อาจเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตยา สุวรรณขุ การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกรช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการจัดการ ทรัพยากร ดังนั้น การเสริมสร้างความร่วมมือและการพัฒนาทักษะการจัดการภายในกลุ่มจะช่วยให้กลุ่มอาชีพ เกษตรกรบ้านห้วยแหงสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน (ชิตยา สุวรรณขุ, 2558) อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการ บริหารจัดการกลุ่มอาชีพชุมชนของ นันทนีย์ กมล ศรีพิชัยพร กล่าวว่า การตลาดของกลุ่มอาชีพชุมชนจะต้องใช้ การตลาดนำการผลิต กลุ่มจะต้องรู้ว่าผลิตเพื่ออะไร ขายใคร ขายที่ไหน ราคาเท่าไร ซึ่งการตลาดวิสาหกิจชุมชน แบ่งได้ 3 ระดับดังนี้ 1) ตลาดพอเพียง คือ ตลาดในท้องถิ่น เน้นผลิตเพื่อใช้เองหรือขายในชุมชน 2) ตลาดผูกพัน คือ ตลาดที่มีการตกลงซื้อขายกับภายนอกชุมชนในช่วง ระยะเวลาหนึ่ง 3) ตลาดบริโภค คือ ตลาดทั่วไป เน้นเพื่อการแข่งขัน หรือผลิตเพื่อส่งออก ต่างประเทศ การตลาดถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการผลิต หากผลิตแต่ไม่มีตลาดมา รองรับผลผลิตก็จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ประสบความสำเร็จได้ (นันทนีย์ กมล ศรีพิชัยพร, 2567) 4) ด้านการสนับสนุนนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านคิดว่ากลุ่มอาชีพสามารถวัดผลความสำเร็จจากความคิดริเริ่มด้านนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ท่านคิดว่าควรสร้างนวัตกรรมเพื่อการสนับสนุนกลุ่มอาชีพ ส่วนท่านคิดว่าเทคโนโลยี มีบทบาทการส่งเสริมนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นอย่างนี้เพราะกลุ่มอาชีพเกษตรกร ได้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมี ประโยชน์ต่อการใช้สอยของผู้บริโภคทั้งนี้สินค้ามีราคาที่เหมาะสม และมีช่องทางจัดจำหน่ายสินค้า มีการส่งเสริม การตลาด เพื่อผลผลิตเพียงพอต่อท้องตลาดและเป็นที่รู้จัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ สวาสต์ญาติ ได้ ศึกษาการพัฒนาฐานคิดและความหมาย ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนากลุ่มอาชีพชุมชนควรเน้นด้านการตลาด โดยเฉพาะตลาดท้องถิ่น ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าให้มีความหลากหลายมีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นที่ ยอมรับ และควรมีการถ่ายทอดความรู้ส่งเสริม ปลุกฝังความคิดให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจกระบวนการพัฒนาทาง บริหารธุรกิจ เช่นการบริหารจัดการด้านการตลาด การเงินการบัญชีเทคนิคการบริหารที่ดีทักษะการผลิตและ หลักการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน (ประสิทธิ์ สวาสต์ญาติ, 2567) และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สนธยา พลศรี ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่ากลุ่มอาชีพชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ มีความต้องการได้รับความรู้ และการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ เรียงลำดับตามความสำคัญคือ ด้านพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม ด้านการสร้าง โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ด้านการสร้างพันธมิตรและเครือข่าย ด้านการสนับสนุนนวัตกรรม และด้านการ ประชาสัมพันธ์ (สนธยา พลศรี, 2533) 5) ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านคิดว่ากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อกลุ่ม อาชีพ รองลงมา ได้แก่ ท่านคิดว่าผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์มีความท้าทายที่ใหญ่ที่สุดที่ต้องเผชิญ ส่วนท่านคิดว่าผู้ปฏิบัติงานควรมีทักษะด้านการประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นอย่างนี้เพราะอาชีพชุมชนมี การวางแผนการบริหารจัดการ มอบหมายการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับตำแหน่งและหน้าที่ของสมาชิก มีการ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้และนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพ มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกรับทราบเป็นที่ประจักษ์ ที่สำคัญได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือ สมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา พลศรี ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโค้งเรื่อง ตำบลลังกาใหญ่ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จมีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี มีการจัดตั้งคณะกรรมการ และแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน มีการสื่อสารพูดคุยกันทุกวัน และสมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคีเกิดจากการกำหนดหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน และมีการสื่อสารกันทุกวัน (สนธยา พลศรี, 2533) และสอดคล้องกับแนวคิดของ ญัณฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์ ที่กล่าวว่าการฝึกอบรมที่ประสบความสำเร็จต้องเชื่อมโยงกับการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง (ญัณฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, 2547)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของกลุ่มอาชีพเกษตรกรบ้านห้วยแหง ต่าบลท่าประจระ อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา” แนวทางเพื่อส่งเสริมและยกระดับศักยภาพของกลุ่มอาชีพเกษตรกรในหลายด้าน โดยในเชิงนโยบาย ภาครัฐควรให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและแหล่งทุนที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อช่วยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ รวมถึงควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และการตลาดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังควรกำหนดนโยบายที่เน้นการพัฒนาทักษะของเกษตรกร เช่น การจัดการบัญชี การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ได้ในด้านข้อเสนอเชิงปฏิบัติ กลุ่มอาชีพเกษตรกรควรจัดตั้งระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถ และมีการอบรมพัฒนาศักยภาพของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนี้ควรพัฒนาช่องทางการตลาดให้หลากหลาย ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงใช้สื่อดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์สินค้า เพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ควรศึกษาประเด็นเฉพาะด้านให้ลึกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องประสิทธิภาพของการบริหารจัดการภายในกลุ่มอาชีพ รวมทั้งศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชยาพร วัฒนศิริ และคณะ. (2553). "การวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของผักเกษตรกรอินทรีย์". ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิตยา สุวรรณขุ. (2558). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ญัณฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์. (2547). แนวคิดแบบการพัฒนาชุมชน. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทศานาถ ขุนนาถ. (2557). แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นันทนีย์ กมล ศรีพิชัยพร. (2567). การพัฒนาฐานคิดและความหมาย. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/Ck2hU>
- ประสิทธิ์ สวาสดีธัญ. (2567). การพัฒนาฐานคิดและความหมาย. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/Ck2hU>
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 18 (13 ตุลาคม 2561).

- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2567). เศรษฐกิจฐานราก. เรียกใช้เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2567 จาก https://web.codi.or.th/development_project/20201125-20029/
- สนธยา พลศรี. (2533). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2*

GUIDELINES FOR PROMOTING OPERATIONS ACCORDING TO THE STANDARDS OF UPRIGHT SCHOOLS IN MOKKHLA SCHOOL GROUP UNDER THE TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ประจวบ เป้งโย*, สุภาพรณ กิตติรัชานนท์

Prajoub Pangyo*, Suphaphon Kittiratchanon

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก ประเทศไทย

Faculty of Education, Northern College, Tak, Thailand

*Corresponding author E-mail: pangyo110923@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้วิธีการสำรวจ (Descriptive Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และหาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มเป้าหมายคือผู้บริหารและข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 157 คน และผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (Population Study) เนื่องจากจำนวนไม่มากและสามารถเข้าถึงได้ทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จมีระดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตที่จะนำไปใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ยังไม่ชัดเจน มีความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ การพัฒนาบุคลากรที่ไม่ทั่วถึง และการประเมินความพึงพอใจที่ยังไม่ครอบคลุม แนวทางการพัฒนา ได้แก่ ควรมีการเสริมสร้างศักยภาพครูในการบูรณาการโรงเรียนสุจริตสู่แผนการจัดการเรียนรู้ จัดการอบรมเสริมสร้างความรู้ด้านระเบียบการคลัง การวางแผนงบประมาณ การประเมินบุคลากรที่เน้นคุณธรรม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม พร้อมทั้งเสริมสร้างภาพลักษณ์ของโรงเรียนโดยผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม, การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต, กลุ่มโรงเรียนโมกขลา

Abstract

This research is a descriptive research using a survey method. The objectives are to study the conditions and problems of the implementation of the honest school standards of the Mokkhala School Group under the Office of the Primary Educational Service Area 2 of Tak and to find ways to promote the implementation of the honest school standards of the Mokkhala School Group under the Office of the Primary Educational Service Area 2 of Tak. The target group is 157 administrators and teachers in the Mokkhala School Group under the Office of the Primary Educational Service Area 2 of Tak. The data providers are 9 qualified persons. The researcher used questionnaires and interviews to collect data from the entire population (Population Study) because the number was small and everyone could access it. The data analysis used descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research found that the overall operational conditions were at a high level, ranked from high to low as follows: Results and images of success were at the highest level, followed by academic administration, general administration, and personnel administration, respectively. The problems found were: unclear understanding of the integration of the 5 characteristics of honest schools to be used in the development of learning management plans, delays in budget disbursement, and inadequate personnel development. and the satisfaction assessment is not comprehensive. Development guidelines include: There should be a strengthening of teachers' potential in integrating honest schools into learning management plans, organizing training to enhance knowledge of financial regulations, budget planning, personnel evaluation that emphasizes morality, and creating an environment that promotes moral learning, as well as strengthening the image of the school through sustainable community and network participation.

Keywords: Promotion Guidelines, Operating According to the Standards of Honest Schools, Mokkhala School Group

บทนำ

การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนภายใต้หลักธรรมาภิบาลเป็นเป้าหมายสำคัญที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติไว้ โดยเน้นการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติที่สอดคล้องและบูรณาการกับแผนต่าง ๆ การส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว การให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายของการทุจริต และการจัดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีหลักการสำคัญคือ ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งให้ความสำคัญกับการบริหารภาครัฐที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตามเจตนารมณ์แห่งแผนยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ ที่ 1 สร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกระบวนการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะที่ไม่ทนต่อการทุจริต เริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมในทุกระดับช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต ปลุกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินการผ่านสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่กล่อมเกลาทงสังคม กำหนดเป็น 4 กลยุทธ์คือ กลยุทธ์ที่ 1 การปรับฐานความคิดทุกช่วงวัยตั้งแต่ระดับปฐมวัยให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลาทงสังคมเพื่อต้านการทุจริต กลยุทธ์ที่ 3 การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านการทุจริต และกลยุทธ์ที่ 4 การเสริมพลังการมีส่วนร่วมของชุมชนและบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อต้านการทุจริต โดยกำหนด ให้มีหลักสูตร บทเรียน การเรียนการสอน การนำเสนอและรูปแบบการป้องกันการทุจริต รวมทั้งให้มีการพัฒนานวัตกรรมและพัฒนาสื่อการเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ขับเคลื่อนภารกิจโดยใช้แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้น ระยะเร่งด่วน (QUICK WIN) ข้อ 5. สร้างความตระหนักในการป้องกันการทุจริตจากการดำเนินงานตามภารกิจในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว พบว่า ยังขาดแคลนผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในพื้นที่มีอยู่จำกัดไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จากรายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประจำปี 2567 กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการศึกษาภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการศึกษาให้มีแก่เยาวชน โดยยึดหลักการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พัฒนาระบบการบริหารจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามบริบทของความเป็นไทย แต่สถานศึกษายังไม่สามารถพัฒนาพฤติกรรมทางคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนให้มีความต่อเนื่อง และการนำหลักสูตรต้านการทุจริตมาใช้ยังไม่เป็นรูปธรรม อาจเป็นเพราะบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอหรือบุคลากรไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินงาน จึงทำให้การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนสุจริต แม้เป็นไปตามมาตรฐาน แต่ยังสามารถที่จะเพิ่มผลสำเร็จได้อีก

กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตั้งอยู่ในตำบลแม่ต๋านและตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์และสังคม วัฒนธรรม การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตในพื้นที่นี้ จึงมีความท้าทายเนื่องจากบริบทของพื้นที่ ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความต้องการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ผลการวิจัยที่ได้จะช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อส่งเสริมโรงเรียนสุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต และหาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1) การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตและขั้นตอนที่ 2) การสร้างแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 โรงเรียนและ 1 โรงเรียนสาขารวมทั้งสิ้น จำนวน 157 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (Population Study) โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มากและสามารถเข้าถึงได้ทั้งหมด ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) โดยแบบสอบถามถูกนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต ส่วนแบบสัมภาษณ์ถูกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องครอบคลุมโครงสร้างและเนื้อหา พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ปรับปรุงร่างแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะแล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยกำหนดค่า IOC รายข้อต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 - 1.00 จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม แบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .950 นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงแล้ว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และนำไปขออนุญาตจากผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโมกขลา จากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามโดยขอความอนุเคราะห์จากฝ่ายธุรการของแต่ละโรงเรียนโดยกำหนดระยะเวลาหนึ่งเดือนช่วยรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนให้ผู้วิจัยโดยนัดหมายเมื่อได้แบบสอบถามคืนครบแล้วขอให้แจ้งให้ผู้วิจัยทราบเพื่อรับแบบสอบถามคืน โดยผู้วิจัยได้แบบสอบถามคืนครบ 157 ฉบับ และทำการติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอกำหนดการสัมภาษณ์ ขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple choices) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ด้านมาตรฐานการบริหารวิชาการ	4.49	0.60	มาก
2	ด้านมาตรฐานการบริหารงานงบประมาณ	4.47	0.60	มาก
3	ด้านมาตรฐานการบริหารงานบุคคล	4.46	0.56	มาก
4	ด้านมาตรฐานการบริหารงานทั่วไป	4.47	0.58	มาก
5	ด้านมาตรฐานด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ	4.51	0.58	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.48	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า

โดยภาพรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า สภาพการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน รวมเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับที่ต่ำ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านที่ 5 ด้านมาตรฐานด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานการบริหารวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านมาตรฐานการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านมาตรฐานการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1. ด้านมาตรฐานการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับที่ต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนสุจริตที่มีความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตได้ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โรงเรียนจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ประการของโรงเรียนสุจริต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนจัดให้มีการประชุมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ผลการดำเนินงานตามความเป็นจริงอยู่ในระดับต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ด้านมาตรฐานการบริหารงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาลำดับที่ต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โรงเรียนมีการนำข้อมูลผลการประเมินการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงานโครงการโรงเรียนสุจริตไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการจัดทำคำขอและการจัดสรรงบประมาณครั้งต่อไปอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนสุจริตให้สามารถใช้จ่ายงบประมาณจัดกิจกรรมด้วยความโปร่งใส ทันท่วงทีตามกำหนดระยะเวลาและตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โรงเรียนมีการจัดทำรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงานโครงการโรงเรียนสุจริตหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรตรวจสอบได้ ของบุคลากรในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 3 โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือเพื่อใช้เป็นแนวทางการใช้จ่ายการติดตาม ตรวจสอบและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ พร้อมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องที่ต้องแก่ผู้ปฏิบัติงานโครงการโรงเรียนสุจริต อยู่ในระดับต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ด้านที่ 3 ด้านมาตรฐานการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรมีการเผยแพร่สื่อ นวัตกรรมและผลงานการวิจัยโครงการโรงเรียนสุจริตต่อเครือข่ายและหน่วยงานอื่นตามโอกาสที่เหมาะสมอยู่ในระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โรงเรียนมีการติดตามประเมินผลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานและนำผลไปใช้ปรับปรุงวิธีการให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 5 โรงเรียนมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาตนเองและการนำความรู้มาพัฒนางานโครงการโรงเรียนสุจริตตามความรับผิดชอบของบุคลากรเป็นประจำสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก

4. ด้านมาตรฐานการบริหารงานทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อที่ 3 โรงเรียนมีการแต่งตั้งบุคลากรให้ร่วมรับผิดชอบการดูแล รักษาและพัฒนาปรับปรุงอาคารให้มีความพร้อมในการใช้ประโยชน์ตามมาตรฐานโครงการโรงเรียนสุจริตอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนมีแผนงานโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานโครงการโรงเรียนสุจริต อยู่ในระดับมากที่สุด โรงเรียนร่วมกับชุมชนวิเคราะห์บริบทเพื่อกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชนสุจริตป้องกันการทุจริตทุกรูปแบบอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการประเมินผลการพัฒนาและความพึงพอใจผู้เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมตามมาตรฐานโครงการโรงเรียนสุจริตเพื่อนำผลไปปรับปรุงการดำเนินงานเสมอ อยู่ในระดับ มาก

5. ด้านมาตรฐานด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้บริหารและครูมีความเสียสละอุทิศตนเต็มกำลังความสามารถเพื่อการปฏิบัติงานราชการโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูมีการดำรงชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอดี เป็นแบบอย่างทั้งต่อนักเรียนและสาธารณชน อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารและครูร่วมกันปฏิบัติงานในบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาชีพ ให้เกียรติยอมรับในความต่างและเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลกันฉันท์มิตร อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือนักเรียนมีคุณธรรม มีความประหยัด มัธยัสถ์ รู้คุณค่าและใช้ประโยชน์สาธารณะสมบัติให้เกิดประสิทธิภาพตามแนวการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับ มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตกลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อหาคำความถี่และคำร้อยละของปัญหาโดยจำแนกผลการวิเคราะห์เป็นรายด้านได้ ดังนี้

1. ด้านมาตรฐานการบริหารงานวิชาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าความถี่ (f) สูงที่สุดคือ ครูยังมีความรู้ความเข้าใจการบูรณาการคุณลักษณะ 5 ประการใน

การจัดการเรียนรู้ตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลไม่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือครูและนักเรียนจัดกิจกรรมโรงเรียนสุจริตด้วยการกล่าวคำปฏิญาณหน้าเสาธงในตอนเช้ายังไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นประจำ และโรงเรียนไม่มีการจัดทำแผนการนิเทศภายในเพื่อติดตามการจัดการเรียนรู้มีส่วนร่วมยังไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของครูในแต่ละกลุ่มสาระ/วิชาตามลำดับ

2. ด้านมาตรฐานการบริหารงบประมาณ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าความถี่ (f) สูงที่สุดคือ โรงเรียนยังมีการเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่จัดสรรให้ดำเนินงานไม่ครอบคลุมตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่อนุมัติบางรายการไม่สามารถดำเนินการเบิกจ่ายได้ทันตามกำหนดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนไม่มีการจัดประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแนวทางการกำหนดกรอบงบประมาณวิธีการใช้จ่ายตามระเบียบแนวปฏิบัติของราชการที่ชัดเจนแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง และโรงเรียนมีข้อจำกัดในการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ทำหน้าที่ควบคุม ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ไม่สามารถให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ ตามลำดับ

3. ด้านมาตรฐานการบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าความถี่ (f) สูงที่สุดคือ โรงเรียนมีการสนับสนุนงบประมาณให้บุคลากรในการพัฒนาและแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการโรงเรียนสุจริตไม่เหมาะสมเพียงพอและคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนไม่มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรของโครงการโรงเรียนสุจริตอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง และการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรนำผลงานที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริตไปใช้ในการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพยังไม่ทั่วถึงเท่าเทียม ตามลำดับ

4. ด้านมาตรฐานการบริหารทั่วไป เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าความถี่ (f) สูงที่สุดคือ โรงเรียนไม่ได้จัดทำแผนงานการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามและมีความปลอดภัย มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนทั้ง 5 ประการของโรงเรียนสุจริต อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนไม่มีการแต่งตั้งบุคลากรให้มีหน้าที่ในการบำรุงดูแลรักษา และใช้อาคารสถานที่ตามความสนใจ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนรับรู้การวิเคราะห์สภาพชุมชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสุจริต ตามลำดับ

5. ด้านมาตรฐานด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก พบว่า ข้อที่มีค่าความถี่ (f) สูงที่สุดคือ โรงเรียนยังขาดการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและแนวปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้สอนไม่สามารถบูรณาการคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตเพื่อการดำเนินชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สาธารณชนได้ และครูและนักเรียนยังไม่สามารถร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมตามคุณลักษณะ 5 ประการให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของโรงเรียนได้ ตามลำดับ

แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตกลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีดังนี้

1. ด้านมาตรฐานการบริหารวิชาการ โรงเรียนควรมีการจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจการบูรณาการคุณลักษณะ 5 ประการในการจัดการเรียนรู้ตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถมองเห็นภาพการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม
2. ด้านมาตรฐานการบริหารงบประมาณ โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานให้ครอบคลุมตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่อนุมัติ
3. ด้านมาตรฐานการบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรมให้กับบุคลากรในการพัฒนาและแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการโรงเรียนสุจริตให้เหมาะสมเพียงพอเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน
4. ด้านมาตรฐานการบริหารทั่วไป โรงเรียนควรจัดทำแผนงานการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามและมีความปลอดภัย มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนทั้ง 5 ประการของโครงการโรงเรียนสุจริต
5. ด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและแนวปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต กลุ่มโรงเรียนโมกขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2” พบว่าภาพรวมของการดำเนินงานอยู่ในระดับ “มาก” ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของสถานศึกษาในการขับเคลื่อนคุณธรรมในระบบการศึกษา เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะครบถ้วน ทั้งด้านความรู้ ความดี และสามารถดำรงชีวิตอย่างสงบสุขในสังคมได้อย่างแท้จริง ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว ได้แก่ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแต่ละด้านอย่างครบถ้วน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมถึงการรับฟังความต้องการของชุมชน ทำให้สามารถกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างมีทิศทาง มีระบบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและติดตามประเมินผลที่ต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนา แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตติมา เทาศิริ ซึ่งระบุว่า สถานศึกษาที่ดำเนินโครงการโรงเรียนสุจริตอย่างครบถ้วนจะมีผลการดำเนินงานในระดับมาก โดยเฉพาะด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ รองลงมาคือด้านงบประมาณและงานทั่วไป ในขณะที่ปัญหาที่พบยังอยู่ในระดับน้อย (จิตติมา เทาศิริ, 2562) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ พลวัฒน์ แจ้งดี ซึ่งพบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริตมีความเห็นว่าการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมในระดับมาก (พลวัฒน์ แจ้งดี, 2563) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางของ พิมพ์ชนก หัยกุล ที่ชี้ว่าแนวทางการบริหารตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตควรพัฒนาจากการวิเคราะห์สภาพจริงและความต้องการของ

สถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ การปฏิบัติงานในด้านนี้อยู่ในระดับมาก อันเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และบุคลากรในการจัดการเรียนรู้ โดยอิงจากหลักสูตรแกนกลาง และบริบทของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ อีกทั้งยังมีการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนเพื่อพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (พิมพ์ชนก หัยกุล, 2565) ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับการศึกษาโดย วสันต์ บุญประสม พบว่า การจัดกิจกรรมที่บูรณาการคุณลักษณะ 5 ประการของโรงเรียนสุจริตลงในกิจวัตรประจำวันของนักเรียน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมสุจริตได้จริง ด้านการบริหารงานงบประมาณ เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด การวางแผนงบประมาณของโรงเรียนมีความรอบคอบ โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ครูและเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ซึ่งแสดงถึงการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง “ความโปร่งใส” (Transparency) และ “การตรวจสอบได้” (Accountability) อย่างแท้จริง (วสันต์ บุญประสม, 2562) ทั้งนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ จิตติมา เทาศิริ ซึ่งเน้นย้ำว่าการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำงบประมาณทำให้เกิดประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือ ด้านการบริหารงานบุคคล แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการ โดยเฉพาะเรื่องความต่อเนื่องในการพัฒนาบุคลากร แรงจูงใจยังไม่เพียงพอ และการเชื่อมโยงกับการเติบโตในสายอาชีพยังไม่เด่นชัด (จิตติมา เทาศิริ, 2562) สอดคล้องกับข้อเสนอของ พิมพ์ชนก หัยกุล ที่ระบุว่า ความรู้สึกเป็นเจ้าของและแรงจูงใจจากภายในเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียนสุจริตอย่างแท้จริง ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนมีความเป็นระบบในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในให้ปลอดภัย สะอาด และเหมาะสมกับการเรียนรู้ รวมทั้งมีการวางแผนและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในงานธุรการอย่างต่อเนื่อง (พิมพ์ชนก หัยกุล, 2565) ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีญาภัทร์ ชัชโชติสวัสดิ์ และคณะ ที่ชี้ว่าสภาพแวดล้อมที่ดีส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของครูและนักเรียน (ศรีญาภัทร์ ชัชโชติสวัสดิ์ และคณะ, 2565) และสอดคล้องกับงานของ รัตนา กาญจนพันธ์ ที่กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการในการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ เป็นด้านที่มีระดับการดำเนินงานสูงที่สุด โรงเรียนสามารถวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณลักษณะนักเรียน โดยกิจกรรมที่ออกแบบครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง 5 ประการได้แก่ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ และซื่อสัตย์สุจริต (รัตนา กาญจนพันธ์, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ณรพร เรืองรอง ที่ระบุว่าความสำเร็จของโรงเรียนสุจริตขึ้นอยู่กับการวางแผนอย่างชัดเจน และการประเมินผลที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ (ณรพร เรืองรอง, 2565) กล่าวโดยสรุป การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตของกลุ่มโรงเรียนโมกขลามีความเข้มแข็งในเชิงระบบ โดยเฉพาะด้านการบริหารงบประมาณและผลลัพธ์การเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาในด้านการบริหารบุคคล และการวัดพฤติกรรมคุณธรรมของผู้เรียนยังเป็นพื้นที่ที่สามารถเสริมสร้างให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น หากได้รับการพัฒนาต่อเนื่องในเชิงลึก กลุ่มโรงเรียนโมกขลามีศักยภาพสูงในการยกระดับสู่การเป็นต้นแบบโรงเรียนสุจริตอย่างแท้จริงในระดับประเทศ แม้ว่าผลการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตของกลุ่มโรงเรียนโมกขลาจะอยู่ในระดับ “มาก” แต่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายแห่งความยั่งยืน และสามารถยกระดับสู่ความเป็น “ต้นแบบโรงเรียนสุจริต” อย่างแท้จริง ยังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาในแต่ละด้านที่ควรพิจารณาอย่างเป็นระบบ ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านของโรงเรียนสุจริต ผ่านการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง และการใช้กระบวนการ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” (Professional Learning Community: PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี ส่งผลให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับ

บริบทของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในฐานะ “ผู้ออกแบบกิจกรรมคุณธรรม” จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Learning by Doing) อย่างแท้จริง การประเมินผลควรเน้น “พฤติกรรมเชิงคุณธรรม” มากกว่าการตัดสินผลด้วยคะแนน เช่น การไม่โกงในการเรียน หรือการแสดงจิตสาธารณะในห้องเรียน สอดคล้องกับผลงานของ พิมพ์ชนก หัยกุล ย้ำว่าการประเมินผลที่สะท้อนพฤติกรรมคุณธรรมคือหัวใจของการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในโรงเรียนสุจริต (พิมพ์ชนก หัยกุล, 2565) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด PDCA ของ Deming, W. E. ที่ให้ความสำคัญกับการนำผลสะท้อนมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารงานงบประมาณ แม้ว่าการบริหารงบประมาณจะอยู่ในระดับดีมากอยู่แล้ว แต่การยกระดับต่อไป ควรมุ่งสู่การใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมประสิทธิภาพ เช่น การใช้ Google Sheet หรือระบบฐานข้อมูลออนไลน์ที่เปิดให้บุคลากรเข้าถึงข้อมูลแบบเรียลไทม์ มีการวิเคราะห์ผลลัพธ์หลังการใช้งบประมาณอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงใช้จ่ายให้ครบถ้วนตามแผน แต่ต้องวัดได้ว่า “การใช้งบนั้นนำไปสู่คุณลักษณะนักเรียนหรือไม่” (Deming, W. E., 1986) เน้นย้ำว่า “การตรวจสอบและปรับปรุงต้องเกิดอย่างต่อเนื่อง” และงานของ สุภาวดี ใจภักดี เสนอว่าการให้ความรู้แก่บุคลากรเรื่องระเบียบงบประมาณช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต (สุภาวดี ใจภักดี, 2563) ขณะเดียวกัน รัตนา กาญจนพันธ์ ยังเน้นว่าการประเมินงบประมาณต้องเชื่อมโยงกับผลสัมฤทธิ์นักเรียน ไม่ใช่แค่ความถูกต้องเชิงเอกสาร ด้านการบริหารงานบุคคล แนวทางที่ควรดำเนินการอย่างจริงจังคือ การพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ โดยมีเส้นทางอาชีพที่ชัดเจน (Career Path Development) ผ่านการอบรม การทำวิจัยในชั้นเรียน และการจัดทำ ID Plan ที่เชื่อมโยงกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ การสร้างแรงจูงใจผ่านระบบการยกย่องและรางวัล รวมถึงการประเมินผลด้วยระบบ 360 องศา จะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง (รัตนา กาญจนพันธ์, 2567) พบว่า แรงจูงใจจากภายใน เช่น ความสำเร็จ การได้รับการยอมรับ เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มความพึงพอใจของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ฌรพร เรืองรอง ที่พบว่า การประเมินผลที่เน้นศักยภาพด้านคุณธรรมจะขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างยั่งยืน ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรมุ่งเน้นการพัฒนา “พื้นที่การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์” (Creative Learning Spaces) โดยการดัดแปลงพื้นที่ต่าง ๆ ให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้คุณธรรม เช่น มุมสุจริต ห้องเรียนกลางแจ้ง นอกจากนี้ควรมีแผนบริหารความปลอดภัยเชิงรุก เช่น การซ้อมหนีไฟ และ MOU กับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อดูแลร่วมกัน และควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบทะเบียนพัสดุออนไลน์ แอปพลิเคชันภายใน และโซเชียลมีเดียปิด เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและโปร่งใสในการบริหาร (ฌรพร เรืองรอง, 2565) แนวทางนี้สอดคล้องกับ Cheng, Y. C. ที่เน้นสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยเป็นรากฐานของการพัฒนาผู้เรียน (Cheng, Y. C., 2000) และ พิมพ์ชนก หัยกุล ที่กล่าวว่าการสร้างสภาพแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์จะช่วยปลูกฝังคุณธรรมได้โดยไม่ต้องสั่งสอนโดยตรง ด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ ควรมีการพัฒนา “เครื่องมือวัดผลลัพธ์” ที่ชัดเจนและหลากหลาย เช่น แบบประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน และการสังเกตพฤติกรรมจริง โดยเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้กับชีวิตจริงของนักเรียน เช่น โครงการจิตอาสา การสร้างแบบอย่าง (Role Model) และการประชาสัมพันธ์ความสำเร็จสู่สาธารณะผ่านสื่อท้องถิ่น (พิมพ์ชนก หัยกุล, 2565) แนวทางนี้ยังสอดคล้องกับ ฌรพร เรืองรอง ที่เสนอว่าการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมคือหัวใจของโรงเรียนสุจริต (ฌรพร เรืองรอง, 2565) และสอดคล้องกับแนวคิด Experiential Learning ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงต้องผ่านประสบการณ์ตรง ทั้งนี้ ยังเน้นว่าการเผยแพร่ความสำเร็จจะสร้างแรงจูงใจในระยะยาว และปลูกฝังจิตสำนึกของความภาคภูมิใจในความสำเร็จ จากการศึกษาวิเคราะห์เห็นได้ว่า ความสำเร็จของผลลัพธ์มิได้เป็นผลจากการดำเนินงานเพียง

ด้านใดด้านหนึ่ง แต่เป็นผลรวมของการบริหารในทุกมิติอย่างมีบูรณาการ โดยมี “ผู้บริหาร” เป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนแนวคิดสู่การปฏิบัติ และมี “ครู” เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางโรงเรียนสู่ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายและเป็นรูปธรรม ท้ายที่สุด การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริตจะบรรลุผลได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อมีความเชื่อมโยงกันอย่างกลมกลืนของระบบบริหารจัดการ ความร่วมมือของทุกภาคส่วน และการยึดมั่นในคุณธรรมเป็นหลักของการดำรงอยู่ ซึ่งสะท้อนจากผลวิจัยนี้ได้อย่างเด่นชัด และสนับสนุนต่อแนวคิดและผลงานวิจัยที่ผ่านมาอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต ในกลุ่มโรงเรียนโมกขลาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า โดยรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ยรวม 4.48) โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านผลลัพธ์และภาพแห่งความสำเร็จ (4.51) และต่ำสุดคือด้านการบริหารงานบุคคล (4.46) ทั้งนี้ ทุกด้านยังคงสะท้อนถึงการบริหารจัดการที่ครอบคลุมตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต แต่มีบางจุดที่ควรปรับปรุงโดยเฉพาะการนิเทศ การสื่อสาร และการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ด้านงานวิชาการ ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจในหลักสูตรและบูรณาการคุณลักษณะสุจริตให้ชัดเจน สม่่าเสมอ ด้านงบประมาณ ปรับปรุงระบบการเบิกจ่ายและการกำกับงบประมาณให้โปร่งใส ครอบคลุม และมีการมีส่วนร่วม ด้านบุคคล เพิ่มโอกาสพัฒนาศักยภาพบุคลากร พร้อมสนับสนุนให้มีการใช้ผลงานวิชาการในการเติบโตทางวิชาชีพ ด้านทั่วไปและชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนในทุกระดับของการจัดกิจกรรมและการวางแผน ด้านผลลัพธ์ ต่อยอดผลสำเร็จในการเสริมสร้างคุณธรรมของครูและนักเรียนให้เป็นรูปธรรมในชีวิตประจำวัน การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำผลการวิจัยไป ปรับแผนนโยบายและการกำกับดูแล ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โรงเรียนสามารถใช้ผลวิจัยนี้เพื่อ ทบทวนและวางแผนกลยุทธ์ ให้เกิดการบริหารจัดการตามแนวทางโรงเรียนสุจริตได้ดียิ่งขึ้น ครูและบุคลากรใช้ผลนี้เป็นแนวทางในการ พัฒนาตนเองและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้มีคุณภาพ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมโรงเรียนใน พื้นที่หลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบบริบทและแนวปฏิบัติ ศึกษาเชิงลึกในมิติ ผลกระทบของการดำเนินงานต่อพฤติกรรมของนักเรียน หรือชุมชนในระยะยาว ควรวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมิน ประสิทธิภาพของกิจกรรมเฉพาะ ที่ส่งเสริมคุณลักษณะสุจริตอย่างชัดเจน และใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ฐิติมา เทาศิริ. (2562). มาตรฐานการบริหารงานโครงการโรงเรียนสุจริตในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

- ณรรพร เรืองรอง. (2565). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารในการส่งเสริมการบริหารงานโครงการโรงเรียนสุจริต ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1 (19 สิงหาคม 2542).
- พลวัฒน์ แจ้งดี. (2563). การประเมินผลโครงการโรงเรียนสุจริต โรงเรียนวัชรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พิมพ์ชนก หัยกุล. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารตามมาตรฐานโรงเรียนสุจริต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนา กาญจนพันธ์. (2567). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารวิจัย ทางการศึกษา, 19(1), 45-60.
- วสันต์ บุญประสม. (2562). การพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านตุงลอย อำเภอมวกก่อ ย จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรียาภัสร์ ชัชโชติสวัสดิ์ และคณะ. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร กับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. วารสารวิจัยวิชาการ , 5(5), 157-170.
- สุภาวดี ใจภักดี. (2563). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- Cheng, Y. C. (2000). "A CIPP Model for School Accountability." In T. H. Townsend & Y. C. Cheng (Eds.). In Educational Change and Development in the Asia-Pacific Region: Challenges for the Future (pp. 93-102). Netherlands: Swets & Zeitlinger.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Deming, W. E. (1986). Out of the Crisis. Cambridge, MA: MIT Center for Advanced Educational Services.

ค่านิยมและโครงสร้างการปกครอง: ปัจจัยหนุนหรือต้านการทุจริต*

VALUES AND POLITICAL STRUCTURES: DETERMINANTS OF CORRUPTION PROMOTION OR PREVENTION

ปกรณ์ สูดแสน, วัชรินทร์ ศิรวจนะกุล

Pakorn Soodsaen, Watcharin Sirawajanakul

นักวิชาการอิสระ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Independent Scholar, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: pakornresearch@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมายาวนาน และส่งผลกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดินและงบประมาณที่นำไปใช้ในการพัฒนาประเทศถูกเบียดบังไป หนึ่งในสาเหตุสำคัญคือการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการทั้งฝ่ายประจำและฝ่ายการเมือง ที่ไม่ให้ความสำคัญกับประโยชน์สาธารณะเป็นลำดับแรก และประชาชนก็ยังคงพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ ความรักพวกพ้อง ส่งเสริมค่านิยมแบบเอื้อประโยชน์ส่วนตนและลำเอียง ซึ่งนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมในสังคม ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และการทุจริตเชิงนโยบาย ยิ่งไปกว่านั้น การรัฐประหารในประเทศไทยเกือบทุกครั้งล้วนมีข้ออ้างเกี่ยวกับการทุจริตของรัฐบาลก่อนหน้า มีการออกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2554 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2558) ดังนั้น หากต้องการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม จึงต้องศึกษาว่าโครงสร้างของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งหรือการรัฐประหารว่ามีผลต่อการทุจริตหรือไม่ อีกทั้งศึกษาค่านิยมที่มีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมทุจริต เพื่อนำไปใช้ในการรณรงค์สร้างค่านิยมที่ดีและต่อต้านการทุจริตอย่างยั่งยืน จากผลการวิจัยพบว่า ดัชนีการรับรู้การทุจริตของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและที่มาจากการรัฐประหารไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ค่านิยมที่ฝังอยู่ในระบบอุปถัมภ์ของไทยมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิดทุจริต ดังนั้น การแก้ปัญหาในระยะยาวจึงต้องมุ่งเปลี่ยนค่านิยมของสังคมไทยไม่ส่งเสริมระบบอุปถัมภ์ ส่งเสริมให้ยึดมั่นในความดี ความถูกต้อง และจริยธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่มีคุณธรรมและสามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

คำสำคัญ: ค่านิยม, โครงสร้างการปกครอง, การทุจริต, ดัชนีการรับรู้การทุจริต, การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

Abstract

Corruption has long been a deeply rooted problem in Thai society, affecting the administration of the country and the budget used for national development being misappropriated. One of the main causes is the lack of morality and ethics of civil servants, both permanent and political, who do not prioritize public interest. People still rely on the patronage system and cronyism and promote values that favor self-interest and bias, leading to social injustice, conflicts of interest, and policy corruption. Moreover, almost every coup in Thailand has been an excuse for corruption by the previous government. The Organic Act on the Prevention and Suppression of Corruption B.E. 2542 (amended in B.E. 2550, No. 2 B.E. 2554, and No. 3 B.E. 2558) was enacted. Therefore, if we want to solve the problem of corruption in a tangible way, we need to study whether the structure of the government that comes from an election or a coup has an effect on corruption or not. We also need to study the values that play a role in promoting corrupt behavior in order to use them in the campaign to create good values and sustainably resist corruption. The research results found that the corruption perception index of elected and coup-era governments is not significantly different. However, the values embedded in Thailand's patronage system have a significant influence on corruption. Therefore, long-term solutions must focus on changing the values of Thai society to not promote the patronage system but to encourage adherence to goodness, correctness, and ethics, which will lead to the creation of virtuous citizens who can tangibly prevent corruption in the future.

Keywords: Values, Governance Structure, Corruption, Corruption Perception Index, Prevention and Suppression of Corruption

บทนำ

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาการทุจริต (Corruption) ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่ได้ฝังรากลึก ในสังคมไทยมาช้านาน เปรียบเสมือนมะเร็งร้ายที่คอยเกาะกินประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด จากการสำรวจพบว่านักธุรกิจกว่าร้อยละ 80 ต้องเสียเงินให้กับการทุจริต และมีการสูญเสียเงิน 10-30 เปอร์เซ็นต์ของยอดเงินงบประมาณประเทศไปกับการทุจริต เป็นยอดเงินกว่า 3 แสนล้านบาทต่อปี ซึ่งเป็นจำนวนเงินมหาศาลแทนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้น ได้ถนนหนทางที่มีคุณภาพ ได้สิ่งปลูกสร้างสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งโรงพยาบาล มหาวิทยาลัย สถานีตำรวจ รถไฟฟ้า รถไฟรางคู่หรือนำมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดีกินดี

จากการศึกษาดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index) ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งจัดทำโดยองค์การโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International, 2024) มีการจัดอันดับการทุจริตจาก 180 ประเทศทั่วโลก โดยมีคะแนนจาก 0 ถึง 100 คะแนน ประเทศที่มีคะแนนสูงแสดงว่ามีความโปร่งใสสูง ส่วนประเทศที่มีคะแนนต่ำแสดงว่ามีการทุจริต ในปี 2567 พบว่า ประเทศไทยได้คะแนน 34 คะแนนจากคะแนน

เต็ม 100 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 107 ของโลกจาก 180 ประเทศ และเป็นอันดับที่ 6 จาก 10 ประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งถือว่าสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยยังมีปัญหาอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีปัญหาสูงกว่าสิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย ที่มีการพัฒนาประเทศได้เจริญก้าวหน้าไปมากกว่า และยังมีปัญหาสูงกว่าเวียดนาม และอินโดนีเซีย ซึ่งกำลังจะพัฒนาแซงหน้าประเทศไทย ปัญหาการทุจริต เป็นปัญหาที่สะสมมายาวนาน ที่ยากต่อการแก้ไขและยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือในการติดต่อค้าขายและการลงทุนในมุมมองของต่างชาติซึ่งจะส่งผลเสียต่อการค้าการลงทุนและการพัฒนาประเทศ หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไม่ว่าจะเป็น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) หรือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือทางฝ่ายรัฐสภา ก็ได้มีความพยายามในการออกกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2554 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2558) ในการควบคุม ตรวจสอบการทุจริตอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ยังพบปัญหาการทุจริตอยู่เป็นเนือง ๆ ไม่สามารถกำจัดการทุจริตให้หายไปจากประเทศไทยได้ ดังนั้น ปัญหาการทุจริตจึงมิได้เป็นปัญหาให้ป้องกันและแก้ไขแต่เพียงเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในหน่วยงานต่าง ๆ เท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวของทุกคนที่ต้องช่วยกันในการป้องกันและไม่ส่งเสริมพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดปัญหาการทุจริต

จากความหมายของคำว่า “ค่านิยม” (Value) ซึ่งหมายถึง สิ่งที่คุณค่าหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554ก) ค่านิยมจึงเป็นตัวกำหนดทิศทางในการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมาจากความเชื่อว่า การกระทำอย่างหนึ่งดีกว่าการกระทำอีกอย่างหนึ่ง ค่านิยมเป็นคุณสมบัติที่ติดตัวคนทุกคน มีไว้เพื่อบอกว่าอะไรดีอะไรไม่ดี อะไรควรเลือก อะไรไม่ควรเลือกและเป็นรากฐานเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้น ค่านิยมจึงมีความสำคัญต่อความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมและต่อการพัฒนาประเทศ หากประชาชนมีค่านิยมที่ดีที่พึงประสงค์ก็จะส่งเสริมให้ประเทศมีการพัฒนาเจริญขึ้น แต่หากประชาชนมีค่านิยมที่ไม่ดีหรือไม่พึงประสงค์ก็ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ปัญหาการทุจริตจึงเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องแก้ไขจากค่านิยมที่ฝังรากลึกของคนไทยและต้องปรับเปลี่ยนโดยคนไทยเท่านั้น

ดังนั้น หากต้องการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เป็นรูปธรรม จึงต้องศึกษาและออกมาตรการในการแก้ไขปัญหาให้เท่าทันกับวิธีการทุจริตที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย การกำจัดการทุจริตต้องมาจากภาคประชาชนจึงจะประสบผลสำเร็จ ดังเช่น สิงคโปร์และฮ่องกง ที่ทำการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของคนในประเทศ จากที่เคยเห็นว่าการทุจริตเป็นสิ่งที่ยอมรับได้และพบเห็นโดยทั่วไป เปลี่ยนแปลงเป็นการทุจริตเป็นสิ่งที่เลวร้ายและมีผลเสียต่อสังคมส่วนรวม และค่านิยมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการทุจริต เนื่องจากค่านิยมจะเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางในการตัดสินใจในการที่จะดำเนินชีวิตดำเนินงานไปในแนวทางไหน ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมในการยกย่องนับถือคนมีเงินโดยไม่สนใจว่าจะได้เงินนั้นมาจากไหน ค่านิยมในการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องเป็นสำคัญ ค่านิยมในการซื้อหาความได้เปรียบในการแข่งขันซึ่งจะมีทั้งการกำหนดคุณลักษณะของสินค้าหรือบริการที่เอื้อต่อธุรกิจตนเป็นการตัดคู่แข่ง การฮั้วประมูล ค่านิยมในการซื้อหาความสะดวก ซึ่งอาจจะมีการจ่ายค่าน้ำร้อนน้ำชาเพื่อไม่ให้ธุรกิจตนเกิดอุปสรรคในการดำเนินการ และค่านิยมในการซื้อหาความไม่ผิดหรือเบี่ยงเบนความผิด ซึ่งอาจจะมีการจ่ายสินบนเพื่อบิดเบือนกระบวนการยุติธรรมหรือเลียงกฎหมาย และที่สำคัญคนไทยใน

ปัจจุบันมีการยอมรับปัญหาการทุจริตอยู่อีกหรือไม่ถ้าตนเองได้ประโยชน์ด้วย จึงต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ว่าค่านิยมข้อใดที่มีส่วนสำคัญในการเอื้อต่อการทุจริตเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริตและหาวิธีการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เป็นแนวทางในการที่จะป้องกันการทุจริตให้เป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริต

การทุจริต หรือ คอรัปชัน (Corruption) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า *Corruptio* ซึ่งตรงกับคำไทยที่ใช้คำว่า “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ เก็บกินจากราษฎรแล้วไม่ส่งให้หลวง หรือเบียดบังกับหลวง” (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษที่คนไทยเรียกติดปากว่า คอรัปชัน ดังนั้นจึงอนุมานว่า การทุจริต การฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือคอรัปชัน มีความหมายอย่างเดียวกัน

Nye, J. S. ได้อธิบายคอรัปชันไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนมาจาก บทบาทหน้าที่ในภาครัฐเนื่องมาจากสิ่งที่เกี่ยวข้องทางการเงินหรือการรับผลประโยชน์ส่วนตน ญาติพี่น้องที่ใกล้ชิด พวกพ้อง รวมถึงพฤติกรรมการรับสินบน รางวัล การเลือกที่รักมักที่ชัง และการยกยอก (Nye, J. S., 1967) มีรดาได้ให้ความหมายไว้ในวารสารเอเชียแม็กกาซีน (Asian Magazine) คำว่า คอรัปชัน เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึงการกระทำทุกอย่างที่เป็นไปโดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ในตำแหน่งหน้าที่หรืออาศัยฐานะตำแหน่งพิเศษที่ตนมีอยู่ในกิจสาธารณะ รวมทั้งการกินสินบนด้วย (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2544) World Bank ให้ความหมายคือ การรับผลประโยชน์ส่วนตนจากการละเมิดหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งงานภาครัฐจะถูกละเมิดเมื่อมีการยอมรับอย่างเป็นทางการ ถูกชักชวน หรือให้สินบน (World Bank, 1997) นอกจากนี้ UNODC ได้ให้ความหมายว่า เป็นการใช้ตำแหน่งของรัฐหรือเอกชนที่ใช้ผิดวัตถุประสงค์ คือใช้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวตรงหรือทางอ้อม (UNODC, 2005) แวนรอยให้ความหมายคำว่า คอรัปชัน คือ การใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร ความชอบพอ หรืออิทธิสิทธิ์ หรือเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มหรือชนชั้น ซึ่งออกมาในรูปการกระทำที่ละเมิดกฎหมายหรือละเมิดมาตรฐานความประพฤติทางศีลธรรมจรรยาที่ยอมรับ (บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา, 2557) พฤติกรรมและวิธีการทุจริตจากการจัดซื้อจัดจ้าง โดยการบิดเบือนระเบียบข้อบังคับ อาศัยตำแหน่งของตนแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ สมคบกับผู้ขาย เสนอราคาให้แก่ทางราชการสูงกว่าราคาจริง (สุทธิรัตน์ อ่อนเที่ยง., 2544)

จารุวรรณ สุขุมลพงษ์ ได้สรุปค่านิยมของคอรัปชันซึ่งเป็นที่ยอมรับทางวิชาการว่ามีลักษณะสำคัญ คือ

1. เป็นคำที่รู้จักกันดี ไม่มีค่านิยมเป็นมาตรฐานเหมือนกันในระดับสากล แต่ตรงกันที่เป็นการกระทำผิดอย่างหนึ่ง
2. เป็นการกระทำทุจริตประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ หรือหน้าที่อาจจะกระทำโดยผู้มีอำนาจหรือหน้าที่ หรือโดยผู้ต้องการให้ใช้อำนาจหรือหน้าที่นั้น หรือเกิดขึ้นโดยลำพังฝ่ายเดียวก็ได้ เช่นการยกยอกทรัพย์สินสาธารณะที่อยู่ในอำนาจดูแล
3. เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ที่แสดงความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและเป็นปัญหาสังคม
4. มีได้ทั้งในองค์กรภาครัฐ คือเป็นการทุจริตต่อสาธารณะและเอกชน ที่เป็นการทุจริตต่อองค์กร การ สมาชิกหรือลูกค้าขององค์กร

5. เป็นการกระทำที่อาจผิดหรือถูกกฎหมายก็ได้แต่ผิดทางศีลธรรม คุณธรรมหรือจริยธรรม
6. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับอาจจะเป็นทรัพย์สิน ตำแหน่ง หน้าที่ ความรักดี การอุปถัมภ์ ความพอใจ หรืออื่น ๆ ได้
7. มักเป็นพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน ซ่อนเร้น ปิดบังและบิดเบือนที่ตรวจสอบ หรือพิสูจน์ได้ยาก (จารุวรรณ สุขุมลพงษ์, 2556)

จะเห็นได้ว่าความหมายของการทุจริตคอร์รัปชันในทางสากลและในประเทศไทยมีความสอดคล้องกัน ที่สำคัญ คือ มีการใช้ตำแหน่งหน้าที่การทำงานในการหาผลประโยชน์ส่วนตน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบแนวคิดทุจริตจากเอกสารวิชาการ

รายการ	Nye	มีร์ตาล	World Bank	UNODC	แวนรอย	สุทธิรัตน์	จารุวรรณ
ตำแหน่งหน้าที่ในภาครัฐ	✓	✓	✓	✓		✓	✓
อำนาจ		✓			✓		✓
สินบน	✓	✓	✓				✓
ผลประโยชน์ส่วนตน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ผลประโยชน์พวกพ้อง	✓				✓		✓

ดังนั้น การทุจริต การฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือคอร์รัปชัน จึงเป็นการใช้อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่การทำงานในภาครัฐในการเรียกรับสินบน รับผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือพวกพ้อง เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือศีลธรรม สอดคล้องกันทั้งในความหมายทางสากลและในประเทศไทย เพียงแต่ในประเทศไทยมีค่านิยมบางค่านิยมที่ส่งเสริมการทุจริต เช่น การรักพวกพ้องก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบบผิดทิศผิดทางทำให้เกิดรูปแบบการทุจริตได้

รูปแบบของการทุจริต

ธนาคารโลกเสนอว่าการให้สินบนเป็นเครื่องมือหนึ่งในการทุจริต ถูกใช้โดยส่วนงานเอกชนในการที่ต้องการจะซื้อบางสิ่งหรือหลาย ๆ สิ่งจากภาครัฐ ดังนี้

1. สัญญารับงานภาครัฐ (Government contracts) สินบนมีอิทธิพลที่จะทำให้รัฐตัดสินใจเลือกบริษัทที่จะขายสินค้าหรือบริการให้รัฐตามสัญญาที่เขียนไว้สำหรับผู้ให้ผลประโยชน์
2. ผลประโยชน์จากภาครัฐ (Government benefits) สินบนมีส่วนที่จะให้เกิดการเคลื่อนย้ายผลประโยชน์จากภาครัฐไปตามที่ผู้ให้ต้องการ
3. การทำให้ภาษีลดลง (Lower taxes) การให้สินบนทำให้เกิดการลดลงของภาษีหรือเกิดการต่อรองได้ในภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายให้รัฐ
4. ใบอนุญาต (Licenses) มีการออกใบอนุญาตสำหรับการนำพื้นที่ของรัฐมาพัฒนาหรือการนำแหล่งทรัพยากรมาให้เอกชน
5. เวลา (Time) สินบนทำให้เกิดความรวดเร็วหรือช้าในการอนุมัติงานภาครัฐ เช่นการอนุมัติก่อสร้างอย่างรวดเร็ว

6. ผลลัพธ์ที่ไม่ถูกต้อง (Legal outcomes) สืบบนอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ที่ไม่ถูกต้องได้ เช่น เปลี่ยนผลของบริษัทยา หรือการเปลี่ยนแปลงผลกระทบสิ่งแวดล้อม (The World Bank, 1997)

สังคิต พิริยะรังสรรค์ พบว่ารูปแบบการทุจริตในสังคมไทยมี 15 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ เช่น การผูกขาด การให้สัมปทาน และการเรียกเก็บส่วนแบ่งอย่างผิดกฎหมาย โดยการสร้างความขาดแคลนเทียม เช่น ปัญหาการขาดแคลนนํ้าตาล
2. การฉกฉวยทรัพยากรของรัฐมาเป็นของครอบครัว เช่น แปรรูปรัฐวิสาหกิจเข้ากระเป๋าสวนตัว
3. การมีผลประโยชน์ทับซ้อน สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนตัว และผลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ หรือการกระทำหน้าที่โดยขาดความเที่ยงธรรม
4. การใช้อิทธิพลทางการเมืองหาผลประโยชน์จากตลาดหลักทรัพย์ (ปั่นราคาหุ้นของตัวเอง)
5. ปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบังและให้การเท็จ
6. การใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีอคติและลำเอียง
7. การใช้อิทธิพลทางการค้า แสดงบทบาทเป็นนายหน้าหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน จากการค้าต่างตอบแทน การแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรกับประเทศคู่ค้า
8. การใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางมิชอบ การปลอมแปลงเอกสาร การฉ้อฉล การใช้กองทุนของรัฐเพื่อไปหาผลประโยชน์ทางการเมือง

9. ไม่กระทำการตามหน้าที่ แต่ใช้สิทธิพรกพวกแทน เช่น การฮั้วประมูล
10. การให้และการรับสินบน การขู่เข็ญบังคับและการให้สิ่งล่อใจ
11. การยอมรับของขวัญที่ไม่ถูกต้อง เช่น เชื้อของขบวนการมูลค่าสูงและสินบนมูลค่าสูง
12. ผู้บริหารประเทศทำตัวเป็นผู้อุปถัมภ์รายใหญ่ของประเทศ โดยใช้นโยบาย ประชานิยม
13. ใช้อำนาจของตำรวจ ทหาร และข้าราชการในทางที่ผิด
14. ทุจริตการเลือกตั้ง ทั้งการซื้อเสียง และการทุจริตด้วยวิธีต่าง ๆ
15. การบริจจาคเพื่อช่วยเหลือการรณรงค์ที่ผิดกฎหมาย เช่น การบริจจาคให้แก่นักการเมืองและพรรคการเมืองรัฐบาล เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2555)

ผาสุก พงษ์ไพจิตร ได้อธิบายถึงวิธีการทุจริตในสังคมไทย ดังนี้

1. การเรียกรับรายได้ ซึ่งรวมทั้งการเรียกสินบน ส่วย สินน้ำใจ ฯลฯ เพื่อเป็นการตอบแทนการคุ้มครองธุรกิจผิดกฎหมาย การกระทำผิดกฎหมาย ผิดระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ที่ทางการกำหนดไว้
2. การดัดเงินงบประมาณมาเป็นของตน ผ่านค่าคอมมิชชั่นโครงการ การรับสินบนการจัดซื้อ จัดจ้าง รวมทั้งการเสนอโครงการเพื่อให้ตนได้เงิน โดยโครงการดังกล่าวอาจไม่มีประโยชน์อย่างแท้จริง
3. การรับสินบนในขบวนการหลีกเลี่ยงภาษี การโกงภาษี
4. การจ่ายสินบนเพื่อให้ได้มาซึ่งการผูกขาดธุรกิจ หรือการผูกขาดการประมูลโครงการ
5. การเล่นพรรคเล่นพวก การดำรงตำแหน่งหลายหน่วยงาน (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2543)

จากรูปแบบการทุจริตข้างต้นที่พบเจอในสังคมไทย เช่น คดีทุจริตโรงพักร้าง การฮั้วประมูลวัคซีน การซื้อเสาไฟกินรี การจัดซื้อรถดับเพลิง เป็นต้น ซึ่งมีทั้งการทุจริตเชิงนโยบาย การฮั้วประมูล การรับสินบน เป็นการทุจริตทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม

ค่านิยม มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า "Value" และในภาษาไทยมาจากคำสองคำมาผสมกันคือ "ค่า" กับ "นิยม" ซึ่งมีความหมายตามพจนานุกรมกรมราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง สิ่งที่คุณค่าหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554ก) และมีผู้ให้ความหมายของค่านิยมไว้หลากหลายดังนี้

Rokeach, M. ได้สร้างเครื่องมือวัดค่านิยมขึ้นมาเพื่อใช้ในการศึกษาค่านิยมของบุคคล ซึ่งถือว่า ค่านิยมเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะถาวร เชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างหรือเป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ และสมควรที่จะยึดถือปฏิบัติ และเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นให้ความสำคัญและพร้อมที่จะทำตามความเชื่อนั้น ได้แบ่งประเภทของค่านิยมออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ค่านิยมวิถีปฏิบัติ (Instrumental Values) เป็นค่านิยมที่บอกแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะมีทั้งในส่วนของจริยธรรมและในส่วนของความสามารถของตนเอง คือ แจ่มใส ทะเยอทะยาน ความรัก สะอาด ควบคุมตนเอง ความสามารถ กล้าหาญ สุภาพ ซื่อสัตย์ จินตนาการ อิสระ เฉลียวฉลาด ใจกว้าง ทรกะ อ่อนน้อม ช่วยเหลือ รับผิดชอบ ให้อภัย

2. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง (Terminal Values) เป็นค่านิยมที่บ่งบอกถึงจุดหมายปลายทางของชีวิตของบุคคล ได้แก่ เพื่อนแท้ ความรัก การเคารพตนเอง ความสุข ความสามัคคี ความเสมอภาค เสรีภาพ ต้องการการยอมรับในสังคม ความรอบรู้ การรอด ความมั่นคงของครอบครัว ความมั่นคงของประเทศชาติ รู้สึกว่าประสบความสำเร็จ ต้องการให้โลกมีความสวยงาม ต้องการให้โลกสงบสุข ชีวิตที่สะดวกสบาย ชีวิตที่ตื่นเต้น

บุคคลจะมีค่านิยมทั้งสองประเภทร่วมอยู่ด้วยกันและจากการที่ได้แบ่งค่านิยมออกเป็นสองประเภทนี้ ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมมีความชัดเจนเข้าใจง่ายขึ้นมากและเป็นประโยชน์ในการจัดกลุ่มค่านิยมในการวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้น (Rokeach, M., 1968); (Rokeach, M., 1973)

อุทัย เลาหวิเชียร ได้อธิบายความหมายว่า ค่านิยม หมายถึงความเชื่อว่า การกระทำอย่างหนึ่งดีกว่าการกระทำอีกอย่างหนึ่ง เวลากล่าวถึงค่านิยมจึงมักจะไปผูกติดกับจริยธรรม คนทั่วไปมักมองค่านิยมว่าเป็นคุณสมบัติที่มีติดตัวคนทุกคนและมีไว้เพื่อบอกว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควรเลือกอะไรไม่ควรเลือก เป็นรากฐานเพื่อการตัดสินใจหรือกำหนดนโยบาย คุณสมบัตินี้เกิดจากการที่คนเราได้รับการกล่อมเกลามาตลอดชีวิตแต่การกล่อมเกลามาในเรื่องเหล่านี้จะมีมากในช่วง 30 ปีแรกที่ถือกำเนิด และหลังอายุ 30 ปีจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้น้อยเพราะได้อยู่ติดตัวคนนั้นมาเป็นเวลานานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ถ้าคนมีจุดของการเรียนรู้ที่ดีก็จะเป็นคนที่โชคดีที่มีค่านิยมที่ดี สอดคล้องกับการเป็นคนดีของทุกคน ของประเทศชาติและสังคม แต่ในทางตรงกันข้ามบางคนโชคร้ายพบแต่จุดของการเรียนรู้ที่ไม่ดี ผลที่ได้คือได้รับการกล่อมเกลามาในสิ่งที่ไม่ดี โตขึ้นก็อาจเป็นอาชญากร โกงบ้านโกงเมือง ค่านิยมที่ติดตัวคนแต่ละคนมาจะเป็นเช่นนั้นตลอดชีวิตและหลังอายุ 30 ปีจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้น้อย จะใช้การฝึกอบรมหรือการสอนในชั้นเรียนมาแก้ไขไม่ได้เพราะการสอนในชั้นเรียนหรือการฝึกอบรมเป็นเรื่องชั่วคราวแต่ค่านิยมได้ถูกกล่อมเกลามาอย่างต่อเนื่อง มีการปลูกฝังจนเป็นเนื้อเดียวกับคนนั้น ดังนั้นสังคมจึงต้องมีการวางแผนในการกล่อมเกลามาในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้โดยเริ่มจากครอบครัว ไปโรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ทำงาน รัฐบาล สถาบันศาสนา ให้มีการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและต่อเนื่อง คนในชาติก็จะเติบโตโดยมีค่านิยมที่สอดคล้องกับประเทศนั้น ๆ โดยได้จัดแบ่งค่านิยมของการบริหารงานออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางการบริหารงาน ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประหยัด ประสิทธิภาพผล ความเสมอภาคทางสังคม วิสัยทัศน์ ค่านิยมของชนรุ่น บทบาทของข้าราชการที่เปลี่ยนไป
2. ค่านิยมเกี่ยวกับความชอบธรรมและความถูกต้อง ได้แก่ จริยธรรม ความรับผิดชอบ ประโยชน์สาธารณะ ธรรมาภิบาล การมีคุณธรรม ระบบคุณธรรมกับการเสมอภาคทางสังคม การอยู่ภายใต้การตรวจสอบ
3. ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในองค์กร ได้แก่ การเปลี่ยนแปลง คุณภาพของชีวิตงาน องค์กรแบบแนวราบ นักบริหารมืออาชีพ ความยืดหยุ่น เรื่องของเวลา การทำงานให้สนุก การทำความสอคล้อง ความขัดแย้งกับการบูรณาการ ค่านิยมเกี่ยวกับการบริหารคน ภาษาอังกฤษกับการพัฒนาประเทศ
4. ค่านิยมเกี่ยวกับการเมืองและการบริหาร ได้แก่ ประชาธิปไตย การบริหารงานแบบประชาธิปไตย ข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง การเมืองภายในองค์กร ความเป็นพลเมือง

ค่านิยมมีความสำคัญต่อคนทุกคนทั้งนักบริหารงานภาครัฐและเอกชนตลอดจนนักการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อการเลือก การตัดสินใจ การหาทิศทางให้ การเสนอแนะ และการกำหนดนโยบายสาธารณะ การปลูกฝังค่านิยมจึงเป็นเรื่องที่ต้องทำกันตลอดชีวิต รัฐบาลหรือองค์กรทางสังคมจึงควรมีแผนและแผนงานตลอดจนโครงการกำหนดเป็นกรอบให้คนในชาติมีการหล่อหลอมค่านิยมโดยเฉพาะในเรื่องจริยธรรม เพื่อให้คนไทยมีค่านิยมที่ดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ นึกถึงส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มีประชาธิปไตย นึกถึงประเทศชาติและอยู่ด้วยกันอย่างสันติและมีความเท่าเทียมกัน (อุทัย เลาหิเชียร, 2556)

ค่านิยมเป็นความเชื่อและนำมาเป็นวิถีปฏิบัติ เป็นเป้าหมายของชีวิตในการตัดสินใจเลือกและยึดถือ เพื่อบอกว่าอะไรดีอะไรไม่ดี สิ่งใดควรเลือกสิ่งใดไม่ควรเลือก ดังนั้นในการลดการทุจริตจึงต้องเปลี่ยนค่านิยมให้เป็นค่านิยมที่ดีที่ไม่ส่งเสริมการทุจริต

สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและจากดัชนีการรับรู้การทุจริตขององค์กรสร้างภาพโป่งใสนานาชาติ ได้สะท้อนให้เห็นว่าการคอร์รัปชันของประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับสูง (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2555) จากงานวิจัยของ บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา เห็นว่าการยอมรับปัญหาการทุจริตนับเป็นปัญหาสังคมที่น่าตกใจและกังวลใจอย่างยิ่ง คือ คนไทยในทุกสาขาอาชีพยอมรับปัญหาการทุจริตถ้าตนเองได้ประโยชน์ด้วย คือ นักเรียนนักศึกษาเกินกว่าครึ่งหรือร้อยละ 54.5 ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่หรือร้อยละ 63.1 พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 62 พ่อค้านักธุรกิจร้อยละ 65.3 หรือแม้แต่เกษตรกร รับจ้างแรงงานทั่วไปร้อยละ 66.8 แม่บ้าน คนเกษียณอายุร้อยละ 58.4 ที่ยอมรับรัฐบาลทุจริตได้ ปัจจุบันเราจะเห็นว่าทุกภาคส่วนในสังคมต่างมีความพยายามมุ่งมั่นตั้งใจผลักดันต่อต้านคัดค้านปัญหาการทุจริตเพื่อแก้ไขปัญหา หรือกำจัดให้ลดน้อยลงไป โดยเฉพาะการเปลี่ยนระบบความคิดความเชื่อของประชาชนคนไทยที่เริ่มมีการยอมรับการทุจริตเป็นเรื่องที่ยอมรับได้หากตนเองได้รับผลประโยชน์ด้วย อีกทั้งปัจจุบันมีผู้คนจำนวนไม่น้อยที่ให้คุณค่ากับทรัพย์สินเงินทอง ความร่ำรวยมากกว่าคุณงามความดีโดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่ได้มา (บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา, 2557)

เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์ ได้นำเสนอผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน ผู้ประกอบการภาคเอกชน และข้าราชการภาครัฐ 2,400 รายทั่วประเทศพบว่า เม็ดเงินที่ต้องจ่ายใต้โต๊ะ เมื่อประเมินจากงบประมาณรายจ่าย ค่าครุภัณฑ์

ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง งบประมาณและรัฐวิสาหกิจ ปี 2558 ที่มีมูลค่า 2.57 ล้านล้านบาทนั้น พบว่าสัดส่วนที่ผู้ประกอบการจะต้องจ่ายเงินพิเศษ 1 - 15% นั้น คิดเป็นเม็ดเงินที่สูญเสียไปกับการทุจริต 53,715 - 161,145 ล้านบาท ซึ่งเม็ดเงินดังกล่าว ลดลงจากการสำรวจครั้งก่อน 150,000 - 270,000 ล้านบาท จากการทำการสำรวจปี 2553 - 2556 สัดส่วนเงินที่ต้องจ่ายเพิ่มพิเศษให้แก่ข้าราชการ และนักการเมืองเพื่อให้ได้สัญญา เฉลี่ยอยู่ที่ 25 - 35% ของมูลค่างาน หรือรายรับของผู้ประกอบการ และเมื่อถามถึงว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่กับ การที่รัฐบาลทุจริตแต่มีผลงานและทำประโยชน์ให้สังคม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ 87% ไม่เห็นด้วย ส่วนประสิทธิภาพการต่อต้านทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ส่วนใหญ่ 51% ตอบว่ามีประสิทธิภาพ ขณะที่กลยุทธ์สำหรับการแก้ไขการทุจริตส่วนใหญ่เห็นว่าควรสร้างกระบวนการวิธีการจัดจ้างให้มีความโปร่งใส (เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์, 2558)

จะเห็นได้ว่าการให้คุณค่ากับทรัพย์สินเงินทองและการยอมรับการทุจริตถ้าตนได้ประโยชน์มาจากค่านิยมในระบบอุปถัมภ์ จึงต้องมีระบบตรวจสอบและมีการคานอำนาจกันอย่างเข้มข้น ทั้งอำนาจในการบริหาร อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจตุลาการ เพื่อเป็นการตรวจสอบควบคุมอำนาจซึ่งกันและกันเป็นการป้องปรามการทุจริตระหว่างกัน มิฉะนั้นจะส่งผลกระทบต่อ การเปิดบังงบประมาณในการพัฒนาประเทศ เกิดการรั่วไหลของงบประมาณไปสู่ผู้มีอำนาจ ลดทอนความเชื่อมั่นในความยุติธรรม เกิดการทุจริตเชิงนโยบาย

โครงสร้างการปกครองกับการทุจริต

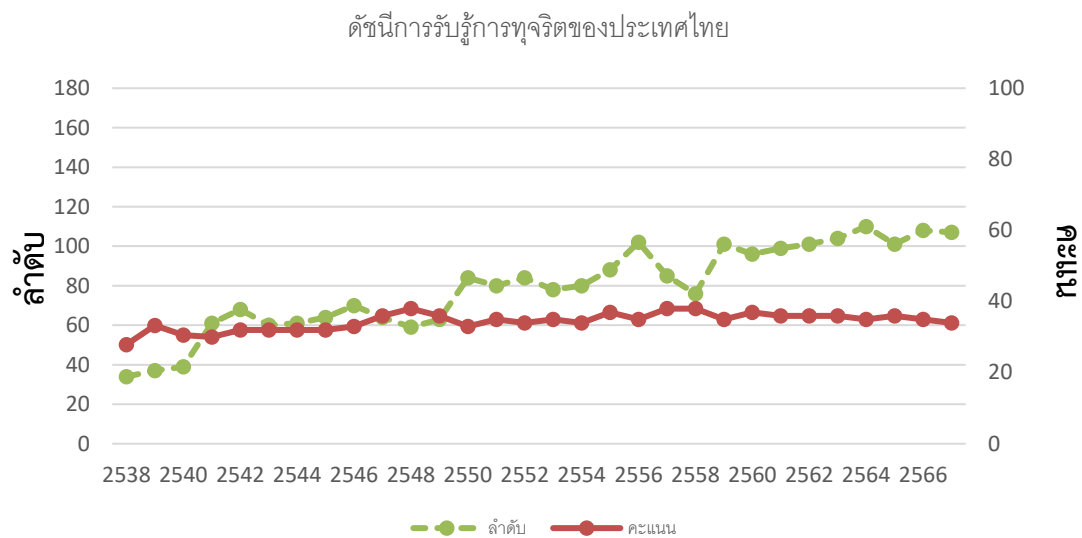
จากข้อมูลการวิจัยที่เก็บรวบรวมได้จากองค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติและ Our World in data ได้ทำการเปรียบเทียบดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index หรือ CPI) ของประเทศไทยโดยองค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International, 2024) กับรูปแบบความเป็นประชาธิปไตยของรัฐบาลไทยที่ได้มาจากค่าคะแนนการเมือง (Polity Score) มีเกณฑ์ ดังนี้ 1) Autocracy หรือ อัตตาธิปไตย หมายถึง ผู้นำคนเดียวมีอำนาจเบ็ดเสร็จมีคะแนนอยู่ในช่วง -10 ถึง -6 2) Closed Anocracy หรือ ระบอบที่ผสมระหว่างเผด็จการกับประชาธิปไตย มีคะแนนอยู่ในช่วง -5 ถึง 0 3) Open Anocracy คล้ายกับ Closed Anocracy แต่ผู้เข้าชิงตำแหน่งทางการเมืองมาจากคนหลายกลุ่ม มีคะแนนอยู่ในช่วง 1 ถึง 5 และ 4) Democracy หรือ ประชาธิปไตย มีคะแนนตั้งแต่ 6 ถึง 10 สำหรับการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาลไทยที่รวบรวมข้อมูล ระหว่างปี พ.ศ. 2538 - 2567 (Our World in data, 2025) โดยสาเหตุของการรัฐประหารในประเทศไทย ทำการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองมีเหตุผลหลักในการก่อการ อ้างว่าเกิดการทุจริตในรัฐบาลก่อนหน้าที่จะทำการรัฐประหาร มีการโกงกินกันทำให้เกิดความเสียหายต่อการพัฒนาประเทศ โดยจะมีอยู่ในแถลงการณ์ของคณะรัฐประหารทุกคณะ ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตโดยตรง การมีผลประโยชน์ทับซ้อนของคนในรัฐบาล หรือการทุจริตเชิงนโยบาย เมื่อคณะรัฐประหารเข้ามามีการบริหารประเทศแล้ว ได้ตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นมาเพื่อปกครองประเทศซึ่งมีอำนาจเต็มในการบริหารประเทศก่อนที่จะมีการออกกฎหมายและดำเนินการจัดการการเลือกตั้งใหม่

ผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเปรียบเทียบ ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยโดยองค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติกับโครงสร้างการปกครองของรัฐบาลไทยที่ได้มาจากการเลือกตั้งกับรัฐบาลไทยที่ได้มาจากการรัฐประหารแสดงความเป็นประชาธิปไตยระหว่างช่วงเวลาปี พ.ศ. 2538 - 2567 ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยกับความเป็นประชาธิปไตย ปี พ.ศ. 2538 - 2567

ปี พ.ศ.	CPI	ลำดับโลก	นายกรัฐมนตรี	Polity Score	ความเป็นประชาธิปไตย
2538	27.9	34	นายบรรหาร ศิลปอาชา	9	Democracy
2539	33.3	37	พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ	9	Democracy
2540	30.6	39	พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ	9	Democracy
2541	30.0	61	นายชวน หลีกภัย	9	Democracy
2542	32.0	68	นายชวน หลีกภัย	9	Democracy
2543	32.0	60	นายชวน หลีกภัย	9	Democracy
2544	32.0	61	นายทักษิณ ชินวัตร	9	Democracy
2545	32.0	64	นายทักษิณ ชินวัตร	9	Democracy
2546	33.0	70	นายทักษิณ ชินวัตร	9	Democracy
2547	36.0	64	นายทักษิณ ชินวัตร	9	Democracy
2548	38.0	59	นายทักษิณ ชินวัตร	9	Democracy
2549	36.0	63	พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์	-5	Closed Anocracy
2550	33.0	84	พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์	-1	Closed Anocracy
2551	35.0	80	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	4	Open Anocracy
2552	34.0	84	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	4	Open Anocracy
2553	35.0	78	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	4	Open Anocracy
2554	34.0	80	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	7	Democracy
2555	37.0	88	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	7	Democracy
2556	35.0	102	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	7	Democracy
2557	38.0	85	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	-3	Closed Anocracy
2558	38.0	76	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	-3	Closed Anocracy
2559	35.0	101	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	-3	Closed Anocracy
2560	37.0	96	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	-3	Closed Anocracy
2561	36.0	99	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	-3	Closed Anocracy
2562	36.0	101	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	6	Democracy
2563	36.0	104	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	6	Democracy
2564	35.0	110	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	6	Democracy
2565	36.0	101	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	6	Democracy
2566	35.0	108	นายเศรษฐา ทวีสิน	6	Democracy
2567	34.0	107	นางสาวแพทองธาร ชินวัตร	6	Democracy

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยโดยองค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ปี พ.ศ. 2538 - 2567

จากตารางที่ 2 และภาพที่ 1 ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 - 2567 จะเห็นได้ว่าช่วงของรัฐบาลมีมาจากการรัฐประหารช่วงปี พ.ศ. 2549 - 2550 ในสมัยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีมีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต 36 คะแนน ซึ่งลดลงกว่าในรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตรที่มีคะแนน 38 แต่ในขณะที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีช่วงปี พ.ศ. 2557 - 2561 ในปีสองปีแรกที่บริหารราชการคณะดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยมีคะแนน 38 ซึ่งดีขึ้นกว่าสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่มีคะแนน 35 แต่พอมาถึงปี พ.ศ. 2559 คะแนนกลับลดลงเหลือ 35 คะแนน และค่อยๆขยับขึ้นเป็น 37 และลดลงอีกเป็น 36 คะแนนตามลำดับ เมื่อดูในภาพรวมดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย คะแนนจะอยู่ในช่วง 27.9 - 38.0 คะแนนไม่เคยเกิน 38 คะแนนเลย ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งหรือรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร จึงทำให้ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงในการทุจริตไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าการรัฐประหารจะอ้างเหตุผลในการต่อต้านการคอร์รัปชัน แสดงว่าเป็นการอ้างทางการเมืองมากกว่าการแก้ปัญหาจริง

ดังนั้น โครงสร้างการปกครองของไทยไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตย รัฐบาลกึ่งประชาธิปไตย หรือรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารก็ยังคงมีพฤติกรรมการทุจริตที่ยังน่าเป็นห่วง ยังเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ในการบริหารประเทศของประเทศไทยอยู่ รูปแบบการปกครองจึงไม่ได้มีผลต่อการลดการทุจริตอย่างชัดเจน トラบใดที่ค่านิยมของคนไทยยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตแม้กระทั่งองค์กรอิสระ ก็ไม่สามารถเป็นองค์กรอิสระที่แท้จริง มีการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองไม่ว่าจะเป็นองค์กรอิสระที่สรรหามาทั้งรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและรัฐบาลที่มาจากรัฐประหารจะส่งคนของตนมานั่งในองค์กรอิสระต่าง ๆ ทำให้เกิดความอ่อนแอของการตรวจสอบทุจริตขององค์กรต่าง ๆ

ค่านิยมที่ทำให้เกิดการทุจริต

พุทธชาต สุธีวสินนท ได้แบ่งค่านิยมที่เป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมกรรมการทุจริตสังคมไทยออกเป็น 4 หมวดใหญ่ คือ

1. ค่านิยมในสังคมอุปถัมภ์ ระบบอุปถัมภ์มีอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน ค่านิยมในสังคมอุปถัมภ์ที่ใช้อย่างไม่ถูกต้องเป็นสาเหตุสำคัญของการทุจริตทั้งในวงการการเมืองและในวงการราชการ

1.1 ค่านิยมคณะนิยม เป็นค่านิยมในระบบอุปถัมภ์ที่นำไปสู่การเล่นพรรคเล่นพวกจึงทำให้ข้าราชการยึดถือประโยชน์ของพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม แม้แต่เรื่องการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง หรือการให้ความดีความชอบก็จะพิจารณาพวกพ้องมากกว่าการพิจารณาจากความรู้ความสามารถหรือผลงาน หรือการละเลยการกระทำผิดของคนรู้จัก ครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือคนที่ให้ผลประโยชน์แก่ตน โดยที่ไม่ได้มองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำผิดต่อชาติบ้านเมือง

1.2 ค่านิยมน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า ลักษณะของการอุปถัมภ์จะอยู่ในลักษณะ “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” เพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับลูกน้อง ข้าราชการการเมืองกับข้าราชการประจำ ประชาชนกับข้าราชการ ประชาชนกับนักการเมืองต่างฝ่ายต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน และมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตอบแทนทั้งในด้านวัตถุและจิตใจโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง

1.3 ค่านิยมกตัญญูนิยม ข้อดีประการหนึ่งของระบบอุปถัมภ์ คือ การส่งเสริมให้เกิดค่านิยมของความกตัญญูรู้คุณคน เป็นเหตุให้คนที่เคยได้รับการช่วยเหลือมีความปรารถนาที่จะตอบแทนคนที่เคยช่วยเหลือตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงามหากกระทำอย่างเหมาะสม แต่ค่านิยมดังกล่าวอาจส่งผลให้เกิดการส่งเสริมการทุจริตขึ้น เช่นการละเมิดกฎเกณฑ์ระเบียบของราชการเพื่อช่วยเหลือผู้มีพระคุณ การจำใจต้องรับเด็กฝากเด็กเส้น การช่วยเหลือผู้กระทำผิด เพราะตนเองเคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้นั้นมาก่อน

2. ค่านิยมในสังคมธนานิยม หากใครมีเงินจะสามารถเป็นใหญ่ได้ สังคมปัจจุบันกลายเป็นสังคมที่ “เห็นเงินเป็นใหญ่” สังคมวัตถุนิยมที่เงินโดยไม่สนใจว่าจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม ค่านิยมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบราชการ เพราะข้าราชการได้รับเงินเดือนน้อย การปรับเงินเดือนข้าราชการไม่เหมาะสมกับค่าครองชีพ เมื่อบวกกับค่านิยมยกย่องคุณค่าเงินตราของคนในสังคม ยิ่งทำให้ข้าราชการเกิดความปรารถนาอยากได้เงินทอง เพื่อจะได้มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชีวิตเท่าเทียมผู้อื่นในสังคม ในขณะที่ช่องทางที่เอื้ออำนวยและง่ายต่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินคือการทุจริต

2.1 ค่านิยมยกย่องเงินมากกว่าความดีและความถูกต้อง ปัจจุบันเรียกว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ “เงินเป็นใหญ่กว่ากฎ” เพราะเงินสามารถแลกกับความถูกต้องได้ ค่านิยมสังคมยกย่องสรรเสริญคนรวยมากกว่าคนที่ทำความดี โดยไม่สนใจว่าจะได้เงินนั้นโดยวิธีใด ส่งผลให้คนในสังคมมุ่งแสวงหาความมั่งคั่งให้กับตนเองอย่างไม่จำกัดวิธี เพื่อให้ได้เงินเร็วที่สุดและง่ายที่สุด โดยขาดความตระหนักในจริยธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ เพราะคิดว่าคนที่ซื่อสัตย์มักจะไม่มั่งคั่งและยากจน จึงต้องกลายเป็นผู้ที่คนในสังคมดูถูกดูแคลน

2.2 ค่านิยมยกย่องวัตถุ ชื่อเสียงเกียรติยศ ตลอดประวัติศาสตร์ สังคมไทยมีการแบ่งชนชั้นวรรณะอย่างชัดเจนในภาคปฏิบัติ คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมจำนนต่อเกียรติที่ได้มาจากชาติตระกูลและความมั่งคั่ง เมื่อบวกกับกระแสวัตถุนิยมและเสรีนิยม คนไทยส่วนใหญ่จึงแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองเพื่อยกระดับฐานะของ

ตนให้เท่าเทียมกับคนที่มั่งคั่งในสังคม จนกลายเป็นความละโมภและความเห็นแก่ตัวที่สร้างความเสียหายแก่ส่วนร่วม โดยสังคมพยายามให้เหตุผลสนับสนุนการกระทำเช่นนี้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะมีค่านิยมที่เห็นว่า ถ้าใครสามารถโกงผู้อื่นได้มากโดยผู้อื่นไม่สามารถทำอะไรเขาได้ คนผู้นั้นเป็นคนฉลาด

2.3 ค่านิยมปฏิบัตินิยมมากกว่าหลักการนิยม สังคมไทยยึดค่าปฏิบัตินิยมมากกว่าหลักการนิยม โดยมีความเห็นว่าสิ่งใดที่ทำแล้วตนเองได้รับประโยชน์มากกว่าจะเลือกทำสิ่งนั้น ส่งผลให้การทุจริตเป็นสิ่งทำได้ หากทำแล้วตนเองได้ประโยชน์ แม้จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือทำด้วยวิธีการไม่ถูกต้อง หรือทำไม่ถูกกฎระเบียบก็ตาม ค่านิยมเช่นนี้ทำให้เกิดการละเลยที่จะตระหนักถึงผลเสียของการทุจริต

3. ค่านิยมในสังคมรู้จักตัวรอดเป็นยอดดี สาเหตุของความล้มเหลวในการปราบปรามการทุจริตประการหนึ่งคือ การที่คนในสังคมยึดค่านิยม “รู้จักตัวรอดเป็นยอดดี” หรือการรู้จักเอาตัวรอดจากสถานการณ์ร้ายต่าง ๆ โดยใช้ทุกวิถีทางไม่ขึ้นกับว่าทางนั้นถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ ขอเพียงทำให้ชีวิตตนเองพ้นภัยหรือได้รับผลประโยชน์ก็ถือว่าเป็นทางเลือกที่ฉลาด จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการทุจริตทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.1 ค่านิยมเข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม ระบบการทุจริตที่ฝังลึกในระบบราชการและระบบการเมือง มักจะเป็นเหตุให้ข้าราชการใหม่ซึ่งกำลังเป็นคนไฟแรง มีอุดมการณ์ มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงาน ต้องถูกถ่วงด้วยอิทธิพลของระบบกินตามน้ำ คนที่ไม่ทำตามจะกลายเป็น “แกะดำ” ที่คนอื่นไม่คบค้าด้วย จนในที่สุดต้องหลุดออกจากระบบไป ในขณะที่เดียวกัน คนอีกจำนวนไม่น้อยตัดสินใจยอมทำตามระบบเพื่อความอยู่รอด ด้วยเหตุนี้จึงยังไม่มีใครต่อต้านหรือกวาดล้างการทุจริตในระบบให้หมดไปได้ ตราบเท่าที่ค่านิยม “เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตามตาม” ยังคงมีอิทธิพลต่อข้าราชการรุ่นใหม่ ๆ อยู่

3.2 ค่านิยมอย่าแกว่งเท้าหาเสี้ยน การที่การทุจริตยังเป็นมะเร็งร้ายเรื้อรังในระบบราชการและระบบการเมือง สาเหตุประการหนึ่งเนื่องจาก ไม่มีใครกล้าเป็นพยานโจทก์ มีการวิเคราะห์ไว้ว่าการนำตัวพยานบุคคลมาขึ้นศาลนั้นเป็นการยาก เนื่องจากธรรมเนียมประเพณีของคนไทยนั้นมีคำพังเพยอยู่ว่า “กินขี้หมาดีกว่าขึ้นศาล” “อย่าแกว่งเท้าหาเสี้ยน” และ “บ้านเมืองไม่ใช่ของเราคนเดียว ใครกินใครโกงก็ช่างหัวมัน” หรือหากโจทก์พิสูจน์ไม่ได้ว่าจำเลยผิดจริง อาจถูกฟ้องกลับในฐานะหมิ่นประมาทได้ ทางการจึงไม่จับคนผิดมาลงโทษได้ แม้จะมีตัวบทกฎหมายที่เข้มงวดเพียงใดก็ตาม

3.3 ค่านิยมประนีประนอม สังคมไทยมีลักษณะพฤติการณ์นิยมมากกว่าอุดมการณ์นิยม โดยทั่ว ๆ ไปคนไทยไม่ชอบการตัดสินปัญหาในลักษณะเียงฝ่ายแตกหัก แต่จะนิยมการผ่อนปรนยอมเข้าหากันเมื่อมีกรณีขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว ในที่ทำงาน หรือในระดับประเทศชาติก็ตาม คนไทยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งโดยไม่นิยมการโต้แย้งด้วยการนำเอาเหตุผลข้อเท็จจริงมาอภิปรายหักล้างกัน แต่จะนิยมความราบรื่นในการเจรจา เพื่อมุ่งรักษาน้ำรักษาศักดิ์ศรีของกันและกัน หลายครั้งการประนีประนอมเป็นเหตุให้เสียเปรียบ เพราะไม่กล้าตัดสินใจแตกหักในเรื่องสำคัญ ๆ และทำให้เกิดผลเสียหายตามมา

4. ค่านิยมในสังคมอำนาจนิยม ในอดีตอาชีพที่ถือว่ามีความเกียรติและศักดิ์ศรีมากที่สุด คืออาชีพ “รับราชการ” บุคคลที่เป็นข้าราชการจะอยู่ในฐานะผู้ปกครอง ซึ่งเต็มเปี่ยมไปด้วยอำนาจ เกียรติยศ ยศถาบรรดาศักดิ์ ชื่อเสียง ข้าทาสบริวาร และมีเสถียรภาพในการดำเนินชีวิต ข้าราชการในอดีตจึงอยู่ในฐานะที่เป็น “นาย” ของประชาชน เนื่องจากมีฐานะทางสังคมสูงกว่าประชาชนตามการกำหนดโดยระบบศักดินา ประชาชนซึ่งเป็นชนชั้นผู้ถูกปกครอง

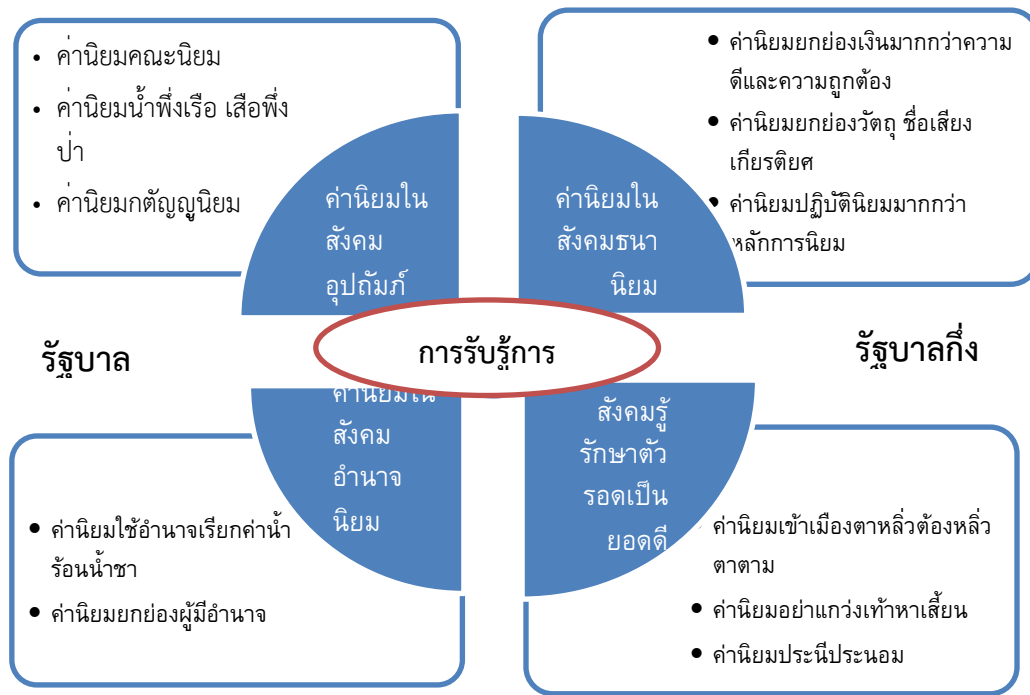

ต่างให้ความเคารพยำเกรงข้าราชการ เพราะเป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจในการให้คุณและโทษได้ แม้ในปัจจุบันข้าราชการจะมีสถานะและสถานะและสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงมีลักษณะความคิดและการปฏิบัติเช่นเดิมหลงเหลือไว้ให้เห็นอยู่ จึงส่งผลให้เกิดการทุจริตได้ง่าย

4.1 ค่านิยมใช้อำนาจเรียกค่าน้ำร้อนน้ำชา ค่านิยมของสังคมไทยที่ปลูกฝังกันมาว่า “โตขึ้นขอให้ได้เป็นเจ้าของคน” มีส่วนสำคัญที่ทำให้ข้าราชการในอดีตไม่มีสำนึกว่า การเข้ารับราชการคือการเข้าไปรับใช้ประชาชน แต่กลับมีความคิดของตนมีอำนาจเหนือประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นชนบท เนื่องจากในระบบราชการเป็นแหล่งรวมของบุคคลที่มีความรู้มากกว่าประชาชนชาวชนบท ค่านิยมที่ต้องการเป็นเจ้าของคนของข้าราชการ อาจแสดงออกโดยการทำตัวเป็นผู้ที่รู้ดีกว่าประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดการยอมรับและยกย่องว่าเป็นชนชั้นปกครอง

4.2 ค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ สังคมไทยยกย่องและเกรงกลัวผู้มีอำนาจ จะเห็นได้ในระบบศักดินา อำนาจจะขึ้นอยู่กับตำแหน่ง เช่น รัฐมนตรี ยศทหาร ยศตำรวจ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดอำเภอ นายอำเภอ เป็นต้น ยังมีตำแหน่งสูงยิ่งมีอำนาจมาก และจะยิ่งได้รับการยอมรับยกย่องมากขึ้น จนสามารถกล่าวได้ว่าอำนาจสามารถดลบันดาลให้มีทรัพย์สินเงินทอง บริวาร ตำแหน่ง ซึ่งอาจนำไปสู่ค่านิยมในการประจบสอพลอ เกิดการทำงานแบบผักชีโรยหน้า เพื่อให้เจ้านายเกิดความพึงพอใจและเพื่อตนเองจะได้รับความดีความชอบ โดยไม่สนใจว่าสมเหตุสมผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนหรือไม่ ข้าราชการชั้นผู้น้อยตระหนักดีว่า ระเบียบกฎเกณฑ์นั้นมาที่หลังความปรารถนาของเจ้านาย ค่านิยมที่ให้คุณค่าในสิ่งที่ผิดเหล่านี้ ส่งผลกระทบให้คนในสังคมต้องเดินอยู่บนเส้นทางที่ลำบากยิ่ง เพราะเขาไม่สามารถเดินอยู่บนเส้นทางแห่งความถูกต้องได้อย่างมั่นคง เพราะเส้นทางนั้นคนในสังคมไม่ยอมรับ ค่านิยมสังคมเช่นนี้ ส่งผลให้ไม่มีผู้ใดกล้าหาญเพียงพอที่จะยืนหยัดอยู่ในความถูกต้องชอบธรรมได้ เพราะในที่สุดจำต้องไหลไปกับระบบ กลายเป็นคนที่กระทำความผิดตามกฎหมายไป เพียงเพื่อที่จะอยู่รอดและได้รับการยอมรับจากคนในสังคม (พุทธชาด สุธีวินนท, 2551)

นำมาสร้างเป็นรูปแบบค่านิยมที่ส่งเสริมการทุจริตไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างการปกครองทั้งรูปแบบรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและรัฐบาลกึ่งประชาธิปไตยหรือรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบค่านิยมที่ส่งเสริมการทุจริตของประเทศไทยในโครงสร้างการปกครองทั้งรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตย และรัฐบาลกึ่งประชาธิปไตย

ค่านิยมในสังคมอุปถัมภ์ ค่านิยมในสังคมธนานิยม ค่านิยมในสังคมรู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี ค่านิยมในสังคมอำนาจนิยม ค่านิยมต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้เกิดการทุจริตขึ้น ที่คนไทยจำนวนไม่น้อยยอมรับให้บังเกิดขึ้น และเป็นอุปสรรคอย่างมากในการที่ใครสักคนจะยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม แต่อย่างไรก็ตาม ควรพยายามและไม่ย่อท้อในการยึดมั่น “คุณค่าที่ถูกต้อง” ในการดำเนินชีวิตเพราะสิ่งที่ถูกต้องและดีงามจะนำพาชีวิตและประเทศชาติ ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนในอนาคต แต่ถ้าหากเรายังไม่เปลี่ยนค่านิยมที่ส่งเสริมทุจริตก็เป็นการยากที่ประเทศไทยเราจะพัฒนาได้เท่าเทียมอารยประเทศ

บทสรุป

โครงสร้างการปกครองของประเทศไทยมีรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตย และรัฐบาลกึ่งประชาธิปไตยหรือรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหาร สาเหตุในการกระทำรัฐประหารโดยมากเกิดจากการอ้างการทุจริตของรัฐบาลก่อนหน้า หรือความไม่สงบจากความไม่พึงพอใจของประชาชนในความไม่เป็นธรรมในสังคมและการเห็นแก่ประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง การรัฐประหารจึงมีการอ้างเพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว แต่เมื่อดูในภาพรวมดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งหรือรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหาร ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงในการทุจริตไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจนหลังรัฐประหาร รูปแบบการปกครองจึงไม่ได้ส่งผลต่อการลดการทุจริต ดังนั้นกลไกการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่สามารถทำไปได้ด้วยกัน คือ การปราบปราม การป้องกัน และการเปลี่ยนค่านิยม ในการปราบปรามการทุจริต ต้องมีหน่วยงานที่ได้รับอำนาจจากรัฐเต็มที่ ไม่ขึ้นตรงกับหน่วยใด ทำงานด้วยความโปร่งใส ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงาน ในการบังคับใช้กฎหมายในการปราบปรามการทุจริต คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ซึ่งมีอำนาจในการสอบสวนและดำเนินคดีต่อผู้ที่ทำการทุจริต สามารถร้องขอต่อศาลสั่งห้ามผู้ต้องสงสัยเดินทางออกนอกประเทศได้ สามารถตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและอายัดทรัพย์สินห้ามโยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน แต่ควรจะต้องเร่งรัดกระบวนการขั้นตอนให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จะทำให้เห็นผลอย่างรวดเร็วทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำผิดไม่กล้าที่จะทุจริต ส่วนการป้องกัน ควรจะต้องมีกลไกการระวังป้องกันไม่เปิดโอกาสให้เกิดการกระทำผิดได้โดยง่าย โดยมีการแก้กฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างให้รัดกุม มีการตรวจสอบและใช้กฎหมายมาเป็นตัวควบคุมแทนการใช้อำนาจในดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อปิดโอกาสในการทุจริต และต้องมีการส่งเสริมจริยธรรมในองค์กรทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนให้ไปในทางเดียวกันก็จะไม่มีผู้เรียกรับสินบนและไม่ผู้ให้สินบน นอกจากนั้นต้องมีการเปลี่ยนค่านิยมโดยการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามถูกต้องให้แก่ข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไปผ่านทุกช่องทาง ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนในสังคมให้มีการรับรู้ถึงความมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ไม่ยอมรับการทุจริต ดังนั้นภาครัฐต้องจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตในทุกภาคส่วนทั้งในภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป เพื่อปลูกจิตสำนึกและสร้างสังคมไทยให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดความเป็นธรรม ในส่วนภาคการศึกษาต้องปลูกฝังเยาวชนในสถานศึกษาให้มีค่านิยมที่ถูกต้อง เช่น หลักสุจริตโตไปไม่โกง มีการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่เยาวชนในการต่อต้านการทุจริต ในส่วนภาคเอกชนที่มีการก่อตั้งองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน ต้องทำการเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมของคนในประเทศจากที่เคยเห็นว่าการทุจริตเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ให้เปลี่ยนแปลงเป็นทัศนคติและค่านิยมที่ว่า การทุจริตเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้และมีผลเสียต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้นเมื่อทุกคนมองว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายและยอมรับไม่ได้ ก็จะไม่คบค้าสมาคมกับคนที่มีความคิดหรือพฤติกรรมที่ส่งเสริมการทุจริต เป็นมาตรการควบคุมทางสังคมทางด้านจริยธรรม ทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำผิดไม่กล้ากระทำการทุจริต ต้องมีการจัดการอบรมจัดหลักสูตรในการปลูกจิตสำนึกและเปลี่ยนค่านิยมที่ไม่ดีต่าง ๆ เช่น การยกย่องนับถือคนมีเงินโดยไม่สนใจที่มาของเงิน ให้มายกย่องผู้ที่ทำความดี แทนไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะรวยหรือจน เพื่อที่คนไทยจะได้ไม่ได้มองแค่ทรัพย์สินเงินทองเป็นสิ่งสำคัญไม่ใช่ว่าเงินซื้ออะไรก็ได้ คนมีเงินเท่านั้นจึงจะมีอำนาจมีคนให้เกียรติ ควรเปลี่ยนมาเป็นให้เกียรติและยกย่องผู้ที่ทำเงินมาด้วยความสุจริตนักธุรกิจไทยจึงจะได้ไม่ต้องแสวงหาแต่เงินเพื่อที่ต้องการให้คนยกย่องนับหน้าถือตาโดยทางไม่สุจริต ค่านิยมการซื้อความสะดวกและการซื้อความได้เปรียบในการแข่งขันก็ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยน ควรมีการรณรงค์ให้ข้าราชการและนักธุรกิจไทยมองเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนหรือธุรกิจตน ไม่มองว่าเมื่อใครยาวสาวได้สาวเอา ซึ่งในการซื้อความสะดวกหรือการลื้อสเปกซื้อความได้เปรียบในการแข่งขันจะทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมขึ้นโดยการให้สินบนหรือเป็นการส่งเสริมให้ข้าราชการกระทำการทุจริตเพื่อให้ตนเองได้งานในขณะที่ประเทศชาติควรจะได้ในสิ่งที่ดีที่ที่สุดและเหมาะสมกับการใช้งานมากที่สุดในเรื่องที่จะซื้อหรือขอรับบริการในขณะนั้น แต่กลับต้องมาสูญเสียผลประโยชน์ชาติจากการกระทำนั้น ๆ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ในระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย ให้มองเห็นประโยชน์ของชาติและความถูกต้องเป็นที่ตั้ง ไม่ใช่พวกใครพวกมัน ที่ใครที่มัน ที่เกิดการเกื้อหนุน เอื้อในการทุจริตทั้งทางนโยบายและในทางปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการเอื้อเพื่อในการโยกย้ายตำแหน่ง การจัดซื้อจัดจ้าง และการให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างภาครัฐกับเอกชน และค่านิยมการหลีกเลี่ยงความผิด ถึงแม้จะมองเห็นเป็นสิ่งเล็กน้อยอาจจะเป็นค่านิยมเฉพาะบุคคลมากกว่าในส่วนธุรกิจ แต่ก็จะเป็นบ่อเกิดของการทุจริตที่ใหญ่ ๆ ขึ้นไปในอนาคตได้ ไม่ว่าจะเป็นการที่ตนกระทำผิดโดยชัดแจ้งฝ่าฝืนกฎหมาย

ไฟจราจร การขับรถทับเส้นทึบ บางคนอาจจะมองเป็นเรื่องเล็กน้อยให้สินน้ำใจเจ้าหน้าที่ก็จบแล้ว หรือการใช้เส้นสายในการลัดคิว การให้สินบนในการเข้าทำงาน แม้กระทั่งการลอกข้อสอบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ในการทุจริต แต่ความผิดหรือการทุจริตก็คือนั่นคงเป็นความผิดหรือการทุจริตเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงควรต้องปรับเปลี่ยนค่านิยมนี้ ให้ไม่กระทำความผิดหรือหากทำผิดไปแล้วให้ยอมรับความผิดแล้วปรับปรุงตัวเสียใหม่แทน ก็จะทำให้การทุจริตค่อย ๆ หายไปจากสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์. (2556). แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภา.
- บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2557). การสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ค่านิยม เพื่อการต่อต้านป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 6(11), 248-264.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2543). ศึกษาคอร์รัปชันในภาครัฐ: ความเห็นและประสบการณ์ของครัวเรือน. ใน รายงานการวิจัย. โครงการวิจัยเศรษฐกิจและการเงินแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ก). ค่านิยม. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://dictionary.orst.go.th/lookup_domain.php
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554ข). นอราษฎร์บังหลวง. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://dictionary.orst.go.th/lookup_domain.php
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2544). ดัชนีคอร์รัปชันของไทย: การสร้างและการตรวจสอบความเชื่อถือได้. ใน รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- พุทธชาติ สุธีวสินนท์. (2551). ช่องทางและโอกาสในการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริวรรณ มนอัครผดุง. (2555). สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 2(1), 1-9.
- สุทธิรัตน์ อ่อนเที่ยง. (2544). คอร์รัปชันในระบบราชการไทย: ศึกษากรณีกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์. (2558). ดัชนีคอร์รัปชันไทย. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2568 จาก https://www.aicnews.net/detailnews.php?news_id=N255809098
- อุทัย เลาหวิเชียร. (2556). ค่านิยมของการบริหารงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สมมาตร.
- Nye, J. S. (1967). Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis. American Political Science Review, 61(2), 417-427.

- Our World in data. (2025). Democracy Index. Retrieved April 22, 2025, from <https://ourworldindata.org/grapher/democracy-index-polity>
- Rokeach, M. (1968). Beliefs, attitudes and values: A theory of organization and change. San Francisco: Jossey-Bass.
- Rokeach, M. (1973). The nature of human values. New York: Free Press.
- The World Bank. (1997). Helping countries combat corruption: The role of the World Bank. Retrieved April 22, 2025, from <https://documents.worldbank.org/eng/publication/documents-reports/documentdetail/799831538245192753>
- Transparency International. (2024). Corruption perceptions index 2024. Transparency International, International Secretariat. Retrieved April 22, 2025, from <https://www.transparency.org/en/cpi/2024/index/tha>
- UNODC. (2005). Corruption compendium of international legal instruments on corruption. United Nations Office on Drugs and Crime. Retrieved April 22, 2025, from <https://www.unodc.org>

ช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม*

ONLINE MARKETING CHANNELS AND CONSUMERS' DECISIONS TO PURCHASE SHAMPOO AND CONDITIONER

ปาริชา มุติมรรคา*, สุธรรม พงศ์สำราญ

Paricha Mutimankha*, Sutham Pongsomlarn

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Bachelor of Business Administration Program, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: palipat.09@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ช่องทางการตลาดออนไลน์และการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม 2) เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 3) ช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคทั่วไปที่ซื้อสินค้าผ่านตลาดออนไลน์ เลือกด้วยสูตรคำนวณของ W.G. Cochran ได้จำนวน 407 ราย เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test วิเคราะห์ข้อมูลใช้แบบ ANOVA และ Multiple Regression Analysis ผลการวิจัย พบว่า ช่องทางการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย Online Marketplace มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ อยู่ในระดับสำคัญมาก ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อ แชมพูและครีมนวดผม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอายุ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน และ ช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม พบว่า ช่องทางการตลาดออนไลน์ การตลาดที่ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ตหรือการรีวิวจากผู้ใช้งานจริง การตลาดผ่านเว็บไซต์และรองรับการติดอันดับบนหน้าแรกเมื่อค้นหาการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย Online Marketplace การตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook และการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การตลาดออนไลน์, การตัดสินใจซื้อ, แชมพู, ครีมนวดผม, ช่องทางการตลาดออนไลน์

Abstract

The objectives of this research were to: 1) the online marketing channels and consumer decision-making in purchasing shampoo and conditioner through online platforms; 2) the comparison of purchasing decisions across different personal demographic factors; and 3) the influence of various online marketing channels on purchasing decisions for shampoo and conditioner. This research employed a quantitative approach, using a sample of 407 general online shoppers selected through W.G. Cochran's sampling formula. A questionnaire was utilized as the primary research instrument, and data were collected via online channels. Statistical tools applied in data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and multiple regression analysis. The findings revealed that marketing through online marketplaces significantly influenced consumers' decisions to purchase shampoo and conditioner online. The comparison of consumer decision-making by demographic characteristics showed that age had a statistically significant effect on purchasing behavior at the 0.05 level, while other variables such as gender, education, occupation, and income did not show significant differences. Additionally, online marketing strategies including influencer/review marketing, website marketing with search engine optimization (SEO), online marketplaces, Facebook advertising, and TikTok advertising were all found to significantly impact purchasing decisions at the 0.01 significance level.

Keywords: Online Marketing, Purchasing Decision, Shampoo, Conditioner, Marketing Channels

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนใช้สมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลและเลือกซื้อสินค้าหรือบริการผ่านตลาดออนไลน์มากขึ้น แทนการเดินทางไปยังหน้าร้านหรือห้างสรรพสินค้าโดยตรง ส่งผลให้ธุรกิจต่าง ๆ ต้องปรับตัวและใช้การตลาดออนไลน์เป็นเครื่องมือหลักในการเข้าถึงลูกค้า การระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมาได้เร่งให้ธุรกิจจำนวนมากทั้งขนาดเล็กและใหญ่ต้องเร่งปรับกลยุทธ์เพื่อความอยู่รอด (TNP Cosmeceutical Co., Ltd., 2024) ข้อมูลจาก Statista และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระบุว่า มูลค่าการซื้อสินค้าออนไลน์ของคนไทยในปี 2023 สูงถึง 700,000 ล้านบาท และ McKinsey คาดการณ์ว่ารายได้จากช่องทาง E-commerce ในไทยจะเติบโตถึง 25% ต่อปีต่อเนื่องอีกอย่างน้อย 3 ปี (MGR Online, 2024)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตลาดออนไลน์จะเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้บริโภคยังต้องเผชิญกับความท้าทายในการเลือกซื้อสินค้า ทั้งด้านราคา คุณภาพ ความน่าเชื่อถือของผู้ขาย และความปลอดภัยในการชำระเงิน ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคพบว่า ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยเฉพาะในหมวดหมู่

ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงาม ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม อาทิ แชมพูและครีมนวดผม ที่มีการแข่งขันสูง และการสร้างความแตกต่างผ่านช่องทางการตลาดออนไลน์จึงเป็นสิ่งสำคัญ (Nipa Technology, 2567)

ตลาดผลิตภัณฑ์เส้นผมในประเทศไทยมีมูลค่าสูงถึง 58,000 ล้านบาท แบ่งเป็นตลาดภายในประเทศ 33,000 ล้านบาท ซึ่งกลุ่มผลิตภัณฑ์แชมพูและครีมนวดผมมีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดถึง 82% หรือราว 27,000 ล้านบาท ขณะที่ตลาดส่งออกมีมูลค่า 25,000 ล้านบาท โดยประเทศคู่ค้าอันดับต้น ๆ ได้แก่ ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย เวียดนาม และมาเลเซีย (TNP Cosmeceutical Co., Ltd., 2024) อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของการส่งออกอยู่ที่ 3.7% ต่อปี แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจที่สำคัญ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและแนวทางที่เหมาะสมในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดจำหน่ายและการสื่อสารการตลาดในยุคดิจิทัล ผลการศึกษานี้คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การเพิ่มยอดขายและการเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาช่องทางการตลาดออนไลน์และการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษา

1. ด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพู และครีมนวดผม ประกอบด้วย 1) ช่องทางการทำการตลาดที่ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ต/การรีวิวจากผู้ใช้งานจริง (Influencer/ Review Marketing) 2) ช่องทางการทำการตลาดผ่านเว็บไซต์และรองรับการติดอันดับบนหน้าแรก ๆ เมื่อค้นหา (Website Marketing/SEO (Search Engine Optimization) 3) ช่องทางการทำการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย Online Marketplace 4) ช่องทางการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook (Facebook Advertising) 5) ช่องทางการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok (TikTok Advertising) และทฤษฎีการตัดสินใจ ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อและพฤติกรรมภายหลังการซื้อ (ธนากาญจน์ ดวงใจ, 2559)

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภคทั่วไปที่ซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เลือกตัวอย่างจำนวน 407 ราย การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบ จำนวนประชากรที่แน่นอน ตามแนวคิดของ Cochran, W. G. (Cochran, W. G., 1977) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% $n = 384.16$ แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการ ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ทางผู้ศึกษาจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 407 ราย

3. ด้านระยะเวลาในการศึกษา อยู่ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2567 - เดือนกุมภาพันธ์ 2568

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ 1) ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการศึกษาตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการศึกษา โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา 2) ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสารบทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 3) กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย 4) การดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้สูตร IOC ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ผลการทดสอบหาความเที่ยงตรงโดยนำแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ .840 และผลความเชื่อมั่นโดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 407 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) หาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีของ Cronbach, L. (Cronbach, L., 1984) ผลการทดสอบได้ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .940

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างผู้บริโภครandomไปที่ซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสูตรการคำนวณของ Cochran, W. G. (Cochran, W. G., 1977) จำนวน 407 ราย เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test วิเคราะห์แบบ ANOVA และ Multiple Regression Analysis ดำเนินการแจกแบบสอบถามออนไลน์กับกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภครandomไปที่ซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ และรับกลับคืนในรูปแบบออนไลน์ ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง 2) สถิติเชิงอนุมาน ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ t-test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test (One-way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis 3) วิเคราะห์ช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2545)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ช่องทางการตลาดออนไลน์และการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม สามารถสรุปได้ 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	127	31
	หญิง	280	69
	รวม	407	100
	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	54	13
อายุ	31-40 ปี	157	39
	41-50 ปี	157	39
	51-60 ปี	56	14
	61 ปีขึ้นไป	24	6
	รวม	407	100
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	13	3
	รับจ้าง	40	10
	พนักงานบริษัทเอกชน	269	66
	รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	33	8
	ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	45	11
	อื่น ๆ	7	2
	รวม	407	100
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	60	15
	ปริญญาตรี	264	65
	สูงกว่าปริญญาตรี	83	20
	รวม	407	100
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	113	28
	20,001 - 30,000 บาท	214	53
	30,001 - 40,000 บาท	27	7
	40,001 - 50,000 บาท	23	6
	มากกว่า 50,000 ขึ้นไป	23	6
	รวม	407	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งสิ้น 407 คน จำแนกตามเพศ เป็นเพศหญิง จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 69 และเป็นเพศชายจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31 เป็น ผู้ที่มีอายุ 31 - 40 ปี มากที่สุด จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 28 อายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14 อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็น

ร้อยละ 13 และอายุอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ จำแนกตามอาชีพ เป็นผู้ที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มากที่สุด จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 66 รองลงมาเป็นผู้ที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11 เป็นผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 เป็นผู้ที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8 เป็นผู้ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3 และเป็นผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นผู้ที่มีระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมาเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ตามลำดับ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาเป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 77 คนคิดเป็นร้อยละ 19 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17 และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001-50,000 บาทจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11 ตามลำดับ

2. ช่องทางการตลาดออนไลน์ในการซื้อแซมพูและครีมนวดผม แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลช่องทางการตลาดออนไลน์ในการซื้อแซมพูและครีมนวดผม

ลำดับ	ช่องทางการตลาดออนไลน์ในการซื้อแซมพูและครีมนวดผม	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
1	ช่องทางการทำการตลาดที่ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ต/การรีวิวจากผู้ใช้งานจริง (Influencer/Review Marketing)	4.25	0.85	มาก
2	ช่องทางการทำการตลาดผ่านเว็บไซต์และรองรับการติดอันดับบนหน้าแรก ๆ เมื่อค้นหา (Website Marketing/SEO (Search Engine Optimization)	4.13	0.91	มาก
3	ช่องทางการทำการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย Online Marketplace เช่น Shopee, Lazada, Amazon เป็นต้น	4.29	0.81	มาก
4	ช่องทางการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook (Facebook Advertising)	4.12	0.90	มาก
5	ช่องทางการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok (TikTok Advertising)	3.99	1.09	มาก
รวมเฉลี่ย		4.16	1.13	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ช่องทางการตลาดออนไลน์ในการซื้อแซมพูและครีมนวดผม โดยช่องทางการทำการตลาดที่ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ต/การรีวิวจากผู้ใช้งานจริง (Influencer/Review Marketing) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .85) ช่องทางการทำการตลาดผ่านเว็บไซต์และรองรับการติดอันดับบนหน้าแรก ๆ เมื่อค้นหา (Website Marketing/SEO (Search Engine Optimization) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .91) ช่องทางการทำการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย

Online Marketplace เช่น Shopee, Lazada, Amazon เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .81) ช่องทางการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook (Facebook Advertising) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .90) ช่องทางการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok (TikTok Advertising) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 1.09)

3. การตัดสินใจซื้อแซมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจซื้อแซมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์

ลำดับ	ระดับการตัดสินใจซื้อแซมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1	การเปรียบเทียบข้อมูลแซมพูและครีมนวดผมที่สนใจทั้งยี่ห้อ ราคา โปรโมชัน ความน่าเชื่อถือ ช่องทางจัดจำหน่าย ระยะเวลาจัดส่ง ประกอบการตัดสินใจซื้อแซมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์	4.23	0.95	มาก
2	การใช้ช่องทางออนไลน์ รวมถึงสื่อ ในการค้นคว้าข้อมูลแซมพูและครีม นวดผม รวมถึงรีวิวและคำวิจารณ์ เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อแซมพู และครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์	4.20	0.94	มาก
3	การเลือกซื้อแซมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและตรงกับสภาพเส้นผม เพื่อประโยชน์สูงสุดในการใช้ บำรุงผม	4.15	0.96	มาก
4	ความรู้สึกพึงพอใจในการเลือกซื้อแซมพูและครีมนวดผม ผ่านตลาดออนไลน์ พร้อมแนะนำผู้อื่นและต้องการกลับมาซื้อซ้ำอีกครั้ง	4.11	0.97	มาก
5	การรีวิว/แสดงความคิดเห็น/วิจารณ์สินค้าแซมพูและครีมนวดผมที่ได้รับ หลังจากการทดลองใช้สินค้าแซมพูและครีมนวดผมผ่านช่องทางออนไลน์	3.96	1.09	มาก
รวมเฉลี่ย		4.13	1.20	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ ระดับความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อแซมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 1.20) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก 5 รายการ ประกอบด้วย การเปรียบเทียบข้อมูลแซมพูและครีมนวดผมที่สนใจทั้งยี่ห้อ ราคา โปรโมชัน ความน่าเชื่อถือ ช่องทางจัดจำหน่าย ระยะเวลาจัดส่ง ประกอบการตัดสินใจซื้อแซมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .95) การใช้ช่องทางออนไลน์ รวมถึงสื่อ ในการค้นคว้าข้อมูลแซมพูและครีมนวดผม รวมถึงรีวิวและคำวิจารณ์ เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อแซมพูและครีม นวดผมผ่านตลาดออนไลน์ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .94) การเลือกซื้อแซมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและตรงกับสภาพเส้นผม เพื่อประโยชน์สูงสุดในการใช้บำรุงผม ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .96) ความรู้สึกพึงพอใจในการเลือกซื้อแซมพูและครีมนวดผม ผ่านตลาดออนไลน์ พร้อมแนะนำผู้อื่นและต้องการกลับมาซื้อซ้ำอีกครั้ง ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .97) การรีวิว/แสดงความคิดเห็น/วิจารณ์สินค้าแซมพูและครีมนวดผมที่

ได้รับหลังจากการทดลองใช้สินค้าแชมพูและครีมนวดผมผ่านช่องทางออนไลน์ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 1.09) ตามลำดับ

เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ผลการทดสอบสมมติฐานสมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ ที่แตกต่างกัน แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม ที่แตกต่างกัน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล โดยรวม

ปัจจัยส่วนบุคคล	T	F	การตัดสินใจซื้อ (Sig.)
เพศ	-1.287		.199*
อายุ		5.089	.001*
อาชีพ		0.860	.508*
ระดับการศึกษา		0.765	.466*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		1.472	.210*

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ ที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอายุ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

ช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม

ช่องทางการตลาดออนไลน์	B	Std. Error	Beta	t	Sig	ผลการทดสอบ
Constant	-.002	.191		-.009	.993	
การทำการตลาดที่ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ตหรือการรีวิวจากผู้ใช้อิทธิพล (Influencer/Review Marketing)	.269	.059	.222	4.579	.000*	มี
การทำการตลาดผ่านเว็บไซต์และรองรับการติดอันดับบนหน้าแรกๆ เมื่อค้นหา (Website Marketing/SEO (Search Engine Optimization)	.149	.052	.135	2.869	.004**	มี
การทำการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย Online Marketplace เช่น Shopee, Lazada, Amazon เป็นต้น	.345	.057	.285	6.011	.000*	มี
การทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook (Facebook Advertising)	-.008	.053	-.007	-.147	.883**	ไม่มี
การทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok (TikTok Advertising)	.233	.041	.273	5.730	.000**	มี

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตารางที่ 5 ช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม พบว่า ช่องทางการตลาดออนไลน์ การทำการตลาดที่ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ตหรือการรีวิวจากผู้ใช้อิทธิพล

(Influencer/Review Marketing) การทำการตลาดผ่านเว็บไซต์และรองรับการติดอันดับบนหน้าแรกๆ เมื่อค้นหา (Website Marketing/SEO (Search Engine Optimization) การทำการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย Online Marketplace เช่น Shopee, Lazada, Amazon เป็นต้น การทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook(Facebook Advertising) และการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok (TikTok Advertising) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ช่องทางการตลาดออนไลน์ การทำการตลาดที่ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ตหรือการรีวิวจากผู้ใช้งานจริง (Influencer/ Review Marketing) การทำการตลาดผ่านเว็บไซต์และรองรับการติดอันดับบนหน้าแรก ๆ เมื่อค้นหา (Website Marketing/SEO (Search Engine Optimization) การทำการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย Online Marketplace เช่น Shopee, Lazada, Amazon เป็นต้น การทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook (Facebook Advertising) และการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok (TikTok Advertising) ในภาพรวมของช่องทางการตลาดออนไลน์ อยู่ในระดับสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยุช ญาณพิทักษ์ ที่ศึกษาเรื่องอิทธิพลของการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ พบว่าการตลาดผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โฆษณาออนไลน์ การตลาดผ่านโซเชียลมีเดีย การตลาดบนมือถือ มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสินค้าออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยรวมอยู่ระดับสำคัญ (พิทยุช ญาณพิทักษ์, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ พัดสาธุทิผล และ มณีกัญญา นากามัทลี ที่ศึกษาเรื่องการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านตลาดออนไลน์ของผู้บริโภค ในกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยทางการตลาดดิจิทัลส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านตลาดออนไลน์ ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับสำคัญมาก (เบญจวรรณ พัดสาธุทิผล และมณีกัญญา นากามัทลี, 2565)

การตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ จากการศึกษาระดับการตัดสินใจซื้อ แชมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ พบว่า การเปรียบเทียบข้อมูลแชมพูและครีมนวดผมที่สนใจ ทั้งยี่ห้อ ราคา โปรโมชั่น ความน่าเชื่อถือ ช่องทางจัดจำหน่าย ระยะเวลาจัดส่ง ประกอบการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ การใช้ช่องทางออนไลน์ รวมถึงสื่อ ในการค้นคว้าข้อมูลแชมพูและครีมนวดผม รวมถึงรีวิวและคำวิจารณ์ เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ การเลือกซื้อแชมพูและครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและตรงกับสภาพเส้นผม เพื่อประโยชน์สูงสุดในการใช้บำรุงผม ความรู้สึกพึงพอใจในการเลือกซื้อแชมพูและครีมนวดผม ผ่านตลาดออนไลน์ พร้อมแนะนำผู้อื่นและต้องการกลับมาซื้อซ้ำอีกครั้ง การรีวิว/แสดงความคิดเห็น/วิจารณ์สินค้าแชมพูและครีมนวดผมที่ได้รับ หลังจากการทดลองใช้สินค้าแชมพูและครีมนวดผมผ่านช่องทางออนไลน์ โดยระดับความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิตา อัสวโยธิน ที่ ศึกษาเรื่องการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การตลาดออนไลน์ ได้แก่ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ การตลาดเชิงเนื้อหา การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการตลาดผ่านเครื่องมือ

ค้นหา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ระดับมาก (ธนิดา อัครโยธิน, 2561)

เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้านระดับอายุที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อแชมพูและครีมนวดผมที่ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ พัดสาธุพิผล และ มณีกัญญา นากามัทลี ที่ศึกษาเรื่องการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกัน จะมีการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านตลาดออนไลน์ที่ต่างกัน (เบญจวรรณ พัดสาธุพิผล และมณีกัญญา นากามัทลี, 2565)

ช่องทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ช่องทางการตลาดออนไลน์ การทำการตลาดที่ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ตหรือการรีวิวจากผู้ใช้งานจริง (Influencer/Review Marketing) การทำการตลาดผ่านเว็บไซต์และรองรับการติดอันดับบนหน้าแรก ๆ เมื่อค้นหา (Website Marketing/SEO (Search Engine Optimization) การทำการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย Online Marketplace เช่น Shopee, Lazada, Amazon เป็นต้น การทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook (Facebook Advertising) และการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok (TikTok Advertising) ในภาพรวมของช่องทางการตลาดออนไลน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูครีมนวดผมผ่านตลาดออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ พัดสาธุพิผล และ มณีกัญญา นากามัทลี ที่ศึกษาเรื่องการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางการตลาดดิจิทัลได้ดีที่สุด คือ ปัจจัยทางการตลาดดิจิทัลด้านการตลาดเชิงเนื้อหา รองลงมา คือ ด้านเว็บไซต์ เว็บไซต์สื่อกลางการติดต่อซื้อขาย ด้านสื่อสังคมออนไลน์ ด้านกลุ่มผู้มีอิทธิพลมีชื่อเสียง และ ด้านการตลาดผ่านอีเมล ตามลำดับ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านตลาดออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (เบญจวรรณ พัดสาธุพิผล และมณีกัญญา นากามัทลี, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่าเจ้าของแบรนด์และผู้จำหน่ายแชมพูและครีมนวดผมควรให้ความสำคัญต่อการใช้ช่องทางการตลาดออนไลน์ทั้ง 5 ช่องทาง ดังนี้ 1) ช่องทางการทำการตลาดที่ใช้ผู้มีอิทธิพลบนโลกอินเทอร์เน็ต/การรีวิวจากผู้ใช้งานจริง(Influencer/Review Marketing) ควรคัดเลือก Influencer ที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์แบรนด์ และส่งเสริมรีวิวจากผู้ใช้งานจริง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ความจดจำ และกระตุ้นยอดขาย พร้อมควบคุมคุณภาพการจัดส่งเพื่อส่งเสริมการซื้อซ้ำ 2) ช่องทางการทำการตลาดผ่านเว็บไซต์และรองรับการติดอันดับบนหน้าแรก ๆ เมื่อค้นหา(Website Marketing/SEO (Search Engine Optimization) ควรพัฒนาเว็บไซต์ให้ทันสมัย น่าเชื่อถือ รองรับการค้นหาผ่าน SEO พร้อมนำเสนอข้อมูลสินค้า ราคา และโปรโมชั่นอย่างโปร่งใส เพื่อเพิ่มการเข้าถึงและการตัดสินใจซื้อ 3) การทำการตลาดบนแพลตฟอร์มสื่อกลางการติดต่อซื้อขาย Online Marketplace เช่น Shopee, Lazada, Amazon เป็นต้น) ออกแบบหน้าร้านให้น่าสนใจ ใช้งานง่าย พร้อมจัดทำโปรโมชั่นร่วมกับแพลตฟอร์มในช่วงแคมเปญใหญ่ Mega Sale หรือ Double Day เช่น 11.11 และ 12.12 และ

ลงทุนในโฆษณาภายในแพลตฟอร์มเพื่อเพิ่มการมองเห็น 4) ช่องทางการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook (Facebook Advertising) ควรใช้โฆษณาหลากหลายรูปแบบ เช่น Content, Video และ Reels เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และสร้างความเชื่อมั่นในบริการ ส่งเสริมการซื้อซ้ำและการบอกต่อ 5) ช่องทางการทำการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม TikTok (TikTok Advertising) ควรเน้นการสร้างคอนเทนต์วิดีโอที่ดึงดูด พร้อมจัดโปรโมชั่นและสร้างความมั่นใจในคุณภาพสินค้า เพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อและสร้างรีวิวเชิงบวกต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2545). การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนากาญจน์ ดวงใน. (2559). การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธนิดา อัสวโยธิน. (2561). การตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- เบญจวรรณ พัดสาธุธิผล และมณีกัญญา นากามัทสี. (2565). การตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านตลาดออนไลน์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิทยุช ญาณพิทักษ์. (2566). อิทธิพลของการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Cochran, W. G. (1977). Sampling techniques. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. (1984). Essential of Psychology and Education. New York: McGraw-Hill.
- MGR Online. (2024). ตลาดออนไลน์โต 7 เท่า GDP. Retrieved November 24, 2024, from <https://mgronline.com/smes/detail/9670000002036>
- Nipa Technology. (2024). Online Marketing. Retrieved November 17, 2024, from <https://www.nipa.cloud>
- TNP Cosmeceutical Co., Ltd. (2024). Haircare Market Thailand. Retrieved November 17, 2024, from <https://www.tnpoem.com/content/4762/haircare-market-thailand>

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณและคุณภาพของนักศึกษาจีนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2562-2567*

TRENDS IN QUANTITATIVE AND QUALITATIVE CHANGES OF CHINESE STUDENTS IN THAILAND FROM 2019 TO 2024

จรรยาลักษณ์ เกษบุตร

Janyalak kedsaboot

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Rajanagarindra University, Chachoengsao, Thailand

*Corresponding author E-mail: Pooh2526.15janyalak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณและคุณภาพของนักศึกษาจีนในประเทศไทย ตลอด 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึง 2567 โดยวิเคราะห์จากแนวโน้มการเติบโตของจำนวนนักศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาในไทย การเลือกมหาวิทยาลัยและสาขาวิชา ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาในบริบทของตลาดแรงงานไทยและจีน ปรากฏว่า จำนวนนักศึกษาจีนเพิ่มขึ้นกว่า 134% จากปี 2562 โดยมีปัจจัยหลักจากความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรมยุคใหม่ โดยเฉพาะด้านธุรกิจ วิศวกรรม และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยไทยโดยเฉพาะภาคเอกชน คือ มหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยชินวัตร และมหาวิทยาลัย แสตมฟอร์ด มีการลงทุนและความร่วมมือกับกลุ่มทุนจีนอย่างเข้มข้น ส่งผลให้หลักสูตรมีความหลากหลาย และทันสมัยมากขึ้น ขณะเดียวกัน ความร่วมมือเชิงนโยบายระหว่างรัฐบาลไทย-จีนอย่างเขตการค้าเสรี (FTA) และ EEC ส่งผลบวกต่อการตัดสินใจเรียนต่อของนักศึกษาจีน นอกจากนี้ บัณฑิตจีนที่สำเร็จการศึกษาในไทยมีแนวโน้มได้รับการจ้างงานในภาคธุรกิจจีนที่ลงทุนในไทย โดยเฉพาะในเขตเศรษฐกิจ EEC และมีรายได้สูงกว่าค่าเฉลี่ย อย่างไรก็ตาม บัณฑิตจีนยังคงเผชิญความท้าทายเรื่องการขอใบอนุญาตทำงาน และการแข่งขันในตลาดแรงงานของจีน และเสนอโมเดลการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติให้เหมาะต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เนื่องจากนักศึกษาจีนเรียนภาษาไทยลดลง จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะเพิ่มเติมและการสร้างเครือข่ายในประเทศไทยเพื่อเพิ่มโอกาสในการมีงานทำได้ สิ่งที่ต้องระวังระยะยาวคือความเสี่ยงด้านคุณภาพการศึกษา ความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์กับอุปทานของตลาดแรงงาน และผลกระทบต่อระบบอุดมศึกษาไทย

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาในไทย, นโยบายความร่วมมือไทย-จีน, ตลาดแรงงานไทยและจีน, แนวโน้มนักศึกษาจีน, คุณภาพของนักศึกษา

Abstract

This academic article aims to analyze the quantitative and qualitative changes in Chinese students in Thailand over a six-year period, from 2019 to 2024. The study examines trends in student population growth, factors influencing their decision to study in Thailand, university and program selection, and the outcomes of their education within the context of both the Thai and Chinese labor markets. The findings reveal that the number of Chinese students in Thailand increased by over 134% within five years. Key contributing factors include geographical proximity, affordable living and tuition costs, and the availability of international programs aligned with modern industrial demands, particularly in business, engineering, and technology. Thai universities, especially private institutions such as Krirk University, Shinawatra University, and Stamford International University, have actively partnered with Chinese investors, resulting in more diverse and modern curricula. Additionally, policy cooperation between the Thai and Chinese governments- such as Free Trade Agreements (FTA) and the Eastern Economic Corridor (EEC) initiative- has positively influenced Chinese students' decisions to pursue higher education in Thailand. Graduates from China who complete their studies in Thailand are increasingly employed by Chinese businesses operating in Thailand, especially in the EEC zone, often earning above-average incomes. However, these graduates still face challenges in obtaining work permits and competing in the Chinese labor market. The article proposes a model for developing Thai language programs for international students to better adapt to current trends, as there is a noticeable decline in Thai language study among Chinese students. Emphasis should also be placed on skills development and building professional networks within Thailand to enhance employment opportunities. The article also highlights long-term concerns, such as the risk of declining education quality, labor market imbalances, and potential negative impacts on the Thai higher education system if these issues are not properly managed.

Keywords: Factors Influencing the Decision to Study in Thailand, Thai – Chinese Cooperation Policy, Thai and Chinese Labor Market, Chinese Student Trends, Academic Quality Of Students

บทนำ

สืบเนื่องจากนโยบายเปิดประเทศตามนโยบายก้าวออกไป และการเข้าร่วมเป็นสมาชิก WTO ของประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีนทำให้เศรษฐกิจของประเทศจีนเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะบริเวณภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นศูนย์กลางการผลิตและการกระจายสินค้าของประเทศทำให้ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเปิดประเทศสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านทางมณฑลยูนนานและเขตปกครองตนเองกวางสีเพื่อรองรับเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน โดยเฉพาะมณฑลยูนนานที่เริ่มมีการเรียนการสอนภาษาของประเทศในเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากถึง 56 หลักสูตร มีนักศึกษาจีนเข้าเรียน กว่า 7,300 คน (Campus Star, 2562); (กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และกรองจันทร์ จันทรพาหา, 2564) และมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กว่าร้อยแห่งซึ่งภาษาไทยเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในจำนวนภาษาของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคที่ไม่ไกลจากมณฑลยูนนาน และการค้าการลงทุนข้ามพรมแดนไทย-จีนมีบทบาทที่โดดเด่นกว่าประเทศอื่น นักศึกษาจีนในไทยส่วนใหญ่ที่มาจากมณฑล ยูนนานและเขตปกครองตนเองกวางสีจึงเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษา และมีการให้ทุนการศึกษาระหว่างกันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และกรองจันทร์ จันทรพาหา, 2564)

แต่อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลในปี 2564 ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่าด้วยนักศึกษาจีนในไทย ที่ศึกษาระดับอุดมศึกษาในไทยมีจำนวน 14,423 คน ส่วน ใหญ่เป็นนักศึกษาที่มาจากพื้นที่ทางตอนใต้ของจีน มูลเหตุที่นักศึกษาจีนเลือกศึกษาต่อต่างประเทศมีสองปัจจัย สำคัญ ได้แก่ การขาดโอกาสในการศึกษาในประเทศ และต้องการหลีกเลี่ยงสภาพสังคมที่กดดัน ส่วนปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจมาศึกษาต่อในไทย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่ไม่สูง และมีหลักสูตรหลากหลายสามารถตอบโจทย์นักศึกษาจีนได้ นักศึกษาจีนส่วนใหญ่นิยมศึกษาด้านการจัดการ บริหารธุรกิจ การค้าระหว่างประเทศ และภาษาไทย ขณะที่สาขาอื่นๆ ก็ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น อาทิ นิเทศศาสตร์ ศิลปกรรม ดนตรี เป็นต้น (กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และกรองจันทร์ จันทรพาหา, 2564)

นอกจากนี้แล้วผู้เขียนซึ่งเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ พบว่า มีข้อมูลการสมัครเรียนของนักศึกษาได้ความนิยมลดลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในการเดินทางมาเยี่ยมเยียนระหว่างผู้บริหารมหาวิทยาลัยจีนในโครงการความร่วมมือทางวิชาการหลายครั้ง และในรายงานการประชุมกรอบความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ และ Guangxi Science and Technology Normal University (มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, 2568) พบว่า ผู้บริหารของ มหาวิทยาลัยจีนสนใจสาขาอื่น ๆ เช่น สาขาวิชาภาษาอังกฤษ, สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สนใจหลักสูตรระยะสั้น “การแพทย์ และการพยาบาล” ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ เป็นต้น และแจ้งว่านักศึกษาที่สนใจต้องการมาเรียนและทำงานในประเทศในสาขาวิชาที่มีเจ้าของกิจการเป็นชาวจีน ดังนั้นภาษาที่จะใช้จึงไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในที่ทำงานและในการเรียนก็ให้ความสนใจการจ้างล่ามภาษาจีนในการช่วยสอนมากกว่าการเรียนภาษาไทยด้วยตนเองซึ่งทำให้เสียเวลาในการเรียน

ดังนั้นจึงตรงกับความคิดเห็นของ กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และกรองจันทร์ จันทรพาหา พบว่านักศึกษาจีนรุ่นใหม่มีความสนใจที่หลากหลายขึ้นและเริ่มศึกษาในสาขาวิชาที่แปลกออกไป เช่น สาขาศิลปกรรม ดนตรี การท่องเที่ยว นิเทศศาสตร์ เป็นต้น โดยนักศึกษาจีนรุ่นใหม่เริ่มมองว่า การเรียนวิชาเอกภาษา เช่น ภาษาไทยเพียงอย่างเดียว นั้น ยากและมีความเข้มข้นเกินความจำเป็น การรู้ศาสตร์ แขนงอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการมีทักษะภาษาด้วยจะทำให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากกว่า (กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และกรองจันทร์ จันทรพาหา, 2564)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงได้นำเสนอบทความวิชาการเรื่อง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณและคุณภาพของนักศึกษาจีนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2562 - 2567 เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการเข้ามาของนักศึกษาจีนในไทยและข้อควรระวังที่จะเป็นปัญหาระยะยาวในอนาคตได้ ผู้เขียนจึงอยากทราบว่า ข้อมูลเชิงวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ของนักศึกษาจีนที่มาศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2562 - 2567 เกี่ยวกับการ

เติบโตของจำนวนนักศึกษาจีน เพื่อให้เห็นว่า มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การเลือกสาขาวิชาที่เรียนสำหรับชาวต่างประเทศมีข้อมูลเปลี่ยนแปลงบ้างหรือไม่ และบัณฑิตจีนที่สำเร็จการศึกษาในประเทศไทยมีผลสัมฤทธิ์อย่างไร อะไรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำของบัณฑิตจีน ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น และการพัฒนาเป็นโมเดล 6 P ตามกรอบเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับการจัดการศึกษาและการพัฒนานักศึกษาต่างชาติ โดยเฉพาะนักศึกษาจีน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทย สำหรับชาวต่างประเทศให้ทันสมัยและตรงตามความต้องการ ของนักศึกษาจีนและเป็นแนวทางในการจัดการปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไป

การเติบโตของจำนวนนักศึกษาจีนในระหว่างปี พ.ศ.2562-2567

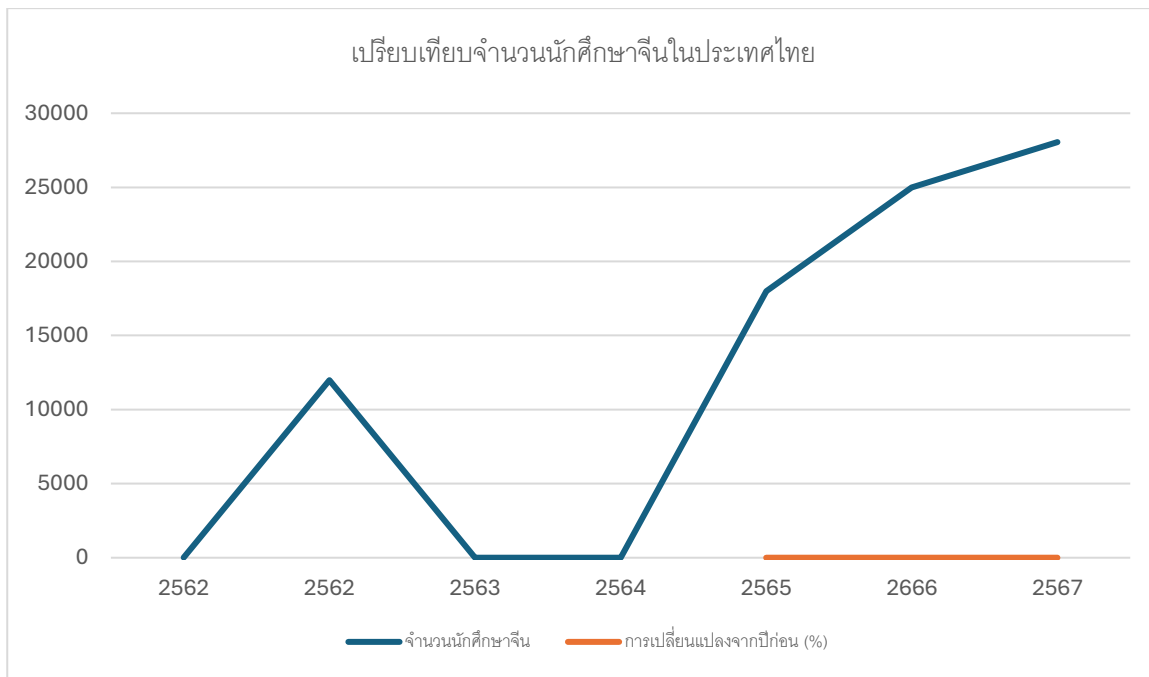
การย้ายถิ่นฐานเพื่อการศึกษาของชาวจีนยังคงเป็นแนวโน้มที่สำคัญในระดับโลกโดยเฉพาะในช่วงหลังการระบาดของโควิด-19 ซึ่งมีการฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว ในปี 2024 มีนักเรียนจีนศึกษาต่อต่างประเทศถึง 704,000 คน เพิ่มขึ้นจาก 545,000 คนในปี 2023 และกลับสู่ระดับก่อนเกิดโรคระบาดแล้ว (Yoyi, T., 2025)

ในขณะเดียวกัน ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น มาเลเซียและไทยกำลังได้รับความนิยมมากขึ้น มาเลเซียมีนักเรียนจีนเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยมีจำนวนระหว่าง 150,000 ถึง 200,000 คนในปี 2024 เพิ่มขึ้นจากประมาณ 82,000 คนในปี 2022 (Yu, S., 2024) สำหรับประเทศไทย แม้จะไม่มีข้อมูลจำนวนที่แน่ชัดแต่แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของนักเรียนจีนก็สอดคล้องกับภูมิภาคอื่น ๆ โดยรวมแล้ว การย้ายถิ่นฐานเพื่อการศึกษาของชาวจีน ยังคงเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญและมีการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของทั้งประเทศ ต้นทางและประเทศปลายทาง

โดยสาเหตุในการปรับหลักสูตรเพื่อรองรับนักศึกษาจีนจำนวนมากนั้นเนื่องมาจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหา Digital Disruption หรือ การเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัล ซึ่งส่งผลกระทบหลายด้าน โดยเฉพาะในภาคการศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาในไทยอย่างชัดเจน ดังนั้นหลายมหาวิทยาลัยในไทยเริ่มพัฒนา "มหาวิทยาลัยดิจิทัล" หรือร่วมมือกับแพลตฟอร์มดิจิทัล แต่ยังคงต้องใช้เวลาและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในการเปลี่ยนผ่านครั้งนี้

และเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2562 ถึง 2567 จำนวนนักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงได้ดังตารางที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาจีนในประเทศไทย (สำนักข่าวอิสรา, 2566)

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นว่า อัตราการเพิ่มขึ้น จาก 11,993 คนในปี 2562 เป็น 28,052 คนในปี 2567 คิดเป็นการเพิ่มขึ้น ประมาณ 134% ในระยะเวลา 6 ปี สัดส่วน ในปี 2567 นักศึกษาจีนคิดเป็นประมาณ 53% ของ นักศึกษาต่างชาติทั้งหมดในประเทศไทย (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2566)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในระยะ 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562-2567 คือ

1. ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ประเทศไทยตั้งอยู่ใกล้กับจีนตอนใต้ ทำให้การเดินทางสะดวก นักศึกษาจีน ในไทยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ทางตอนใต้ของจีน โดยเฉพาะมณฑลยูนนานและเขตปกครองตนเองกวางสี ถึงแม้ เขตปกครองตนเองกวางสีจะไม่มีอาณาเขตติดต่อกับไทย แต่ไทยก็ถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญใน อาเซียน อีกทั้งเขตปกครองตนเองกวางสียังมีชนกลุ่มน้อยชนชาติจ้วงที่มีภาษาใกล้เคียงกับภาษาไทย ทำให้ ภาษาไทยเป็นที่นิยมและมีการเรียนการสอนกันอย่างแพร่หลาย เช่นเดียวกับมณฑลยูนนาน

2. ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ค่าเล่าเรียนและค่าครองชีพในประเทศไทยถือว่าต่ำกว่าหลายประเทศตะวันตก ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา ค่าเล่าเรียนสำหรับนักศึกษาจีนในประเทศไทยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ใน ระดับที่ต่ำกว่าประเทศตะวันตกและบางประเทศในเอเชีย

3. หลักสูตรนานาชาติ มหาวิทยาลัยไทยหลายแห่งเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติที่ตรงกับความต้องการของ นักศึกษาจีน ซึ่งระหว่างปี พ.ศ. 2562 ถึง 2567 มหาวิทยาลัยไทยหลายแห่งได้พัฒนาหลักสูตรนานาชาติที่ตรงกับ ความต้องการของนักศึกษาจีนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นสาขาวิชาที่สอดคล้องกับแนวโน้มเศรษฐกิจและความสนใจ ของนักศึกษา ซึ่งสามารถเปรียบเทียบหลักสูตรยอดนิยมสำหรับนักศึกษาจีน พ.ศ. 2562 กับ พ.ศ. 2567 แสดงได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงเปรียบเทียบหลักสูตรยอดนิยมสำหรับนักศึกษาจีน พ.ศ. 2562 กับ พ.ศ. 2567

หลักสูตรปี 2562	หลักสูตรปี 2567
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด (หลักสูตรนานาชาติ)	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์ การเงิน การตลาด ธุรกิจระหว่างประเทศ (หลักสูตรนานาชาติ)
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ (หลักสูตรนานาชาติ)	หลักสูตรวิศวกรรมและเทคโนโลยี สาขาวิชาสาขาวิศวกรรมซอฟต์แวร์ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ และ เทคโนโลยีสร้างสรรค์ (หลักสูตร นานาชาติ)
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ (หลักสูตรนานาชาติ)	ภาษาและวัฒนธรรม หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ และสาขาวิชาภาษาจีน (หลักสูตรนานาชาติ)

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบหลักสูตรยอดนิยมสำหรับนักศึกษาจีน พ.ศ. 2562 กับ พ.ศ. 2567 ข้อมูลมหาวิทยาลัยที่ได้รับความนิยมสูงสุดตลอดระยะ 6 ปี คือ มหาวิทยาลัยเกริกมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด และข้อมูลล่าสุดกล่าวว่าในปี 2568 เมื่อพิจารณาจากจำนวนนักศึกษาจีนในประเทศไทย (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2566) เปิดเผยถึงจำนวนของนักศึกษาจีนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 พบว่า มหาวิทยาลัยที่ถูกเทโอเวอร์โดยทุนจีนเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีสัดส่วนนักศึกษาจีนมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ได้แก่

มหาวิทยาลัยเกริก มีจำนวน 4,670 คน และเป็นจำนวนมากถึง 71% ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด มหาวิทยาลัยชินวัตร 863 คน คิดเป็น 79% ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด และมหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด มีนักศึกษาจีน 1,101 คน คิดเป็น 27% ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมดและมหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด มีการลงทุนจากกลุ่มทุนจีน ซึ่งส่งผลให้มีการเปิดหลักสูตรภาษาจีนและหลักสูตรนานาชาติที่ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาจีนโดยเฉพาะ

4. ความร่วมมือระหว่างประเทศ การมีโครงการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือทางการศึกษา ระหว่างไทยและจีน ความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างไทยและจีนในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับรัฐบาลและระดับสถาบันการศึกษา โดยมีโครงการและกิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์ และหลักสูตร ดังนี้

4.1 ความร่วมมือทางการศึกษาไทย-จีน

4.1.1 โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา

มหาวิทยาลัยของไทยหลายแห่งในประเทศไทยร่วมมือกับมหาวิทยาลัย วิทยาลัยในจีน เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรังสิต และ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มีข้อตกลง MOU กับมหาวิทยาลัยในประเทศจีน เพื่อแลกเปลี่ยนนักศึกษาแบบระยะสั้นหรือเรียนร่วม เช่น โครงการ 1+3 หรือ 2+2)

4.2 ทุนการศึกษา

4.2.1 มีทุนสนับสนุนจากทั้งรัฐบาลจีนและไทย เช่น ทุนจากสถานเอกอัครราชทูตจีนในไทย และทุนรัฐบาลไทยสำหรับนักศึกษาจีน เช่น MOU ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์กับมหาวิทยาลัยครุฉวีจี้ มีทุนให้นักศึกษา

4.2.2 มีการสนับสนุนทุนเต็มจำนวนและทุนบางส่วนให้กับนักศึกษาจีนที่มีผลเรียนดี

4.3 การเปิดสอนหลักสูตรร่วม

หลายมหาวิทยาลัยไทยเปิดหลักสูตรนานาชาติหรือหลักสูตรร่วมกับสถาบันจีน เช่น วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล (MUIC) มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยของประเทศจีนในการเปิดสอนปริญญาตรีร่วม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเกริก มีวิทยาลัยนานาชาติจีนที่เปิดสอนทั้งภาษาไทย จีน และอังกฤษ

4.4 ศูนย์วัฒนธรรมจีนและขงจื้อ

ศูนย์วัฒนธรรมจีนและขงจื้อ (Confucius Institute) ได้จัดตั้งและเปิดดำเนินงานในมหาวิทยาลัยไทยหลายแห่งเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนและวัฒนธรรม มีบทบาทในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและการเรียนรู้ร่วมกันเช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4.5 โครงการระดับรัฐบาล

รัฐบาลไทยได้มีความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน-จีน และ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (Belt and Road Initiative) ที่ส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม และวิจัยร่วมระหว่างสถาบันในไทยและจีน

5. การเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) และนโยบายระเบียบเศรษฐกิจ (เช่น EEC) ของไทยมีผลกระทบในเชิงบวกต่อการเข้ามาของนักศึกษาจีนในหลายมิติ ดังนี้

5.1 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจเอื้อต่อการศึกษา

การที่ไทยมีเขตการค้าเสรีกับจีนผ่านความร่วมมือในระดับอาเซียน (ACFTA) ทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างภาคธุรกิจ การลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ ส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษาระหว่างกันมากขึ้น

5.2 นโยบายระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

5.2.1 โครงการ EEC ส่งเสริมอุตสาหกรรมใหม่ (New S-Curve) เช่น ดิจิทัล ยานยนต์ไฟฟ้า การแพทย์ครบวงจร ซึ่งเป็นที่สนใจของนักศึกษาจีนที่ต้องการศึกษาต่อในสาขาเหล่านี้ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ที่มี MOU กับโรงงานอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเช่น จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับนักศึกษาจีนและนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา

5.2.2 มหาวิทยาลัยในพื้นที่ EEC ได้รับงบประมาณสนับสนุนเพื่อพัฒนา หลักสูตรนานาชาติและความร่วมมือกับสถาบันจีน เช่น มหาวิทยาลัยบูรพา หรือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์พัทยา เป็นต้น

6. การส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการ

6.1 ไทยและจีนมีข้อตกลงร่วมทางการศึกษาหลายฉบับ เช่น โครงการทุนรัฐบาลจีน-ไทย โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาจีนเลือกเรียนในไทยมากขึ้น

6.2 มหาวิทยาลัยจีนบางแห่งยังร่วมจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยร่วม” กับไทย เช่น ร่วมเปิดสาขาในไทย หรือทำกิจกรรมแลกเปลี่ยน

7. ไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางภูมิรัฐศาสตร์

ไทยตั้งอยู่ในจุดเชื่อมโยงของโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (BRI) ทำให้นักศึกษาจีนมองว่า การศึกษาที่ไทยเป็นโอกาสในการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ การค้า และภาษา เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานในอาเซียนโดยรวมแล้ว เขตการค้าเสรีและนโยบายระเบียบเศรษฐกิจเป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้ไทยกลายเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจของนักศึกษาจีน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำของบัณฑิตจีน

ระหว่างปี พ.ศ. 2562 ถึง 2567 บัณฑิตชาวจีนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทยเผชิญกับภาวะตลาดแรงงานที่มีความท้าทายทั้งในประเทศจีนและประเทศไทย โดยมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเหล่านี้

1. สถานการณ์ตลาดแรงงานในประเทศจีน

ในปี 2567 ประเทศจีนมีบัณฑิตจบใหม่จากมหาวิทยาลัยมากเป็นประวัติการณ์ถึง 11.79 ล้านคน ซึ่งต้องเผชิญกับภาวะขาดแคลนงานอย่างหนัก โดยอัตราการว่างงานของคนหนุ่มสาวในเมืองสูงถึง 21.3% ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมักเป็นสิ่งที่คนนึกถึงเป็นอันดับแรกเมื่อถูกถามถึงเหตุผลว่าทำไมถึงอยากมาเรียนต่อต่างประเทศ ประการแรกคือความต้องการที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานต่างชาติ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความสำคัญมากทางการค้าในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Li yang และวรารักษ์ ไทยมา, 2021) นอกจากนี้ยังมีรายงานข้อมูล Zhaopin (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2567) บริษัทด้านทรัพยากรบุคคล ระบุว่าในปี 2566 มีเพียง 48% ของบัณฑิตจบใหม่ที่ได้รับข้อเสนองานเบื้องต้น ซึ่งลดลงจากปีที่แล้ว 2.4% บัณฑิตจีนยุคใหม่หางานยากมาก โดยบางคนสมัครไปกว่า 50 แห่งแต่ไร้คำตอบ ทำให้หันไป 'เกษียณอายุ' ในชนบทแทน ตัวอย่างบริษัทในประเทศจีนที่ลดพนักงานลง เช่น SAIC Motor ค่ายรถยนต์ไฟฟ้าจีน ซึ่งเป็นค่ายรถไฟฟ้ารายใหญ่ในประเทศจีนที่มีกิจการร่วมค้ากับค่ายรถ Volkswagen และ General Motors ได้ทำการปลดพนักงานไปประมาณ 9,000 คน ระหว่างปี 2562-2566 ส่วน Dongfeng Motor ผู้ผลิตรถ EV ในประเทศจีน ได้ปลดพนักงานไปประมาณ 2,600 คน

2. โอกาสการทำงานในประเทศไทย

บัณฑิตชาวจีนที่สำเร็จการศึกษาในประเทศไทยโอกาสได้ทำงานในบริษัทประเทศจีนที่ลงทุนในไทย โดยเฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งมีการลงทุนจากจีนเพิ่มขึ้นอย่างไรก็ตาม การทำงานในประเทศไทยจำเป็นต้องมีการขอใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) และต้องมีนายจ้างที่พร้อมสนับสนุนการขอวีซ่าทำงาน นอกจากนี้ บัณฑิตชาวจีนยังสามารถทำงานในตำแหน่งที่ใช้ทักษะภาษาจีน เช่น ครูสอนภาษาจีน ล่าม หรือเจ้าหน้าที่ประสานงานในบริษัทที่มีการติดต่อกับจีน

จากข้อมูลหลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตที่จบในปีการศึกษา 2566 สํารวจข้อมูลวันที่ 5 ธันวาคม 2567 จำนวน 21 คน มีรายงานภาวะการมีงานทำสรุปได้ต่อไปนี้

1. เงินเดือน 30,000-100,000 บาท

2. สวัสดิการส่วนใหญ่ ที่พักรับ ค่าไฟฟ้าฟรี ค่าอาหารกลางวันฟรี รถรับส่งฟรี สวัสดิการวันเกิด สวัสดิการวันหยุด ทำวีซ่าให้ ฟรี 10 วันทุกครึ่งปี ไปกลับจีนฟรีปีละครั้ง หยุดเสาร์ อาทิตย์

3. ตำแหน่งงานที่ทำ วิศวกรคุณภาพ Input data ฝ่ายการจัดวางแผนการผลิต วิศวกรออกแบบ หัวหน้างานบริษัท ล่าม ฝ่ายจัดซื้อ บัญชี ผู้ช่วยผู้จัดการ พนักงานบริษัท

จากข้อมูลสรุปแสดงให้เห็นว่า บัณฑิตชาวจีนที่เรียนจบในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีรายได้ภายหลังการเรียนจบค่อนข้างสูงและมีสวัสดิการดีกว่านักศึกษาไทยที่เรียนจบในระดับเดียวกัน เนื่องจากเจ้าของกิจการที่เป็นชาวจีนและต้องการแรงงานที่พูดภาษาจีนและภาษาไทยได้ แต่ทั้งนี้ก็มีข้อเสนอแนะจากผู้บัณฑิตเพิ่มเติมว่า

1. บัณฑิตชาวจีนควรพัฒนาทักษะเพิ่มเติม เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และทักษะ ด้านเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มโอกาสในการหางานในประเทศไทย
2. การฝึกงานหรือเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนระหว่างศึกษาในประเทศไทยจะช่วยเพิ่มประสบการณ์และเครือข่ายที่เป็นประโยชน์ต่อการหางาน
3. ควรติดตามข่าวสารเกี่ยวกับโครงการความร่วมมือระหว่างไทย-จีน ที่อาจเปิดโอกาสในการทำงานหรือฝึกงานในบริษัทประเทศจีนที่มีสาขาในประเทศไทย

โดยสรุป บัณฑิตชาวจีนที่สำเร็จการศึกษาในประเทศไทยระหว่างปี 2562 ถึง 2567 เผชิญกับความท้าทายในการหางานทั้งในจีนและไทย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะเพิ่มเติมและการสร้างเครือข่ายในประเทศไทยสามารถเพิ่มโอกาสในการมีงานทำได้ โดยตำแหน่งงานที่เปิดรับนักศึกษาในปัจจุบัน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ (Project Coordinator) นักแปล/ล่ามภาษาจีน นักการตลาดดิจิทัล (โดยเฉพาะสายอีคอมเมิร์ซ) วิศวกรหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตในโรงงานของบริษัทจีน ครูภาษาจีนในโรงเรียนเอกชนหรือศูนย์การเรียนรู้

ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น

ปัจจุบันนักศึกษาจีนมีความต้องการในการเรียนภาษาไทยลดลง ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศควรให้ความสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

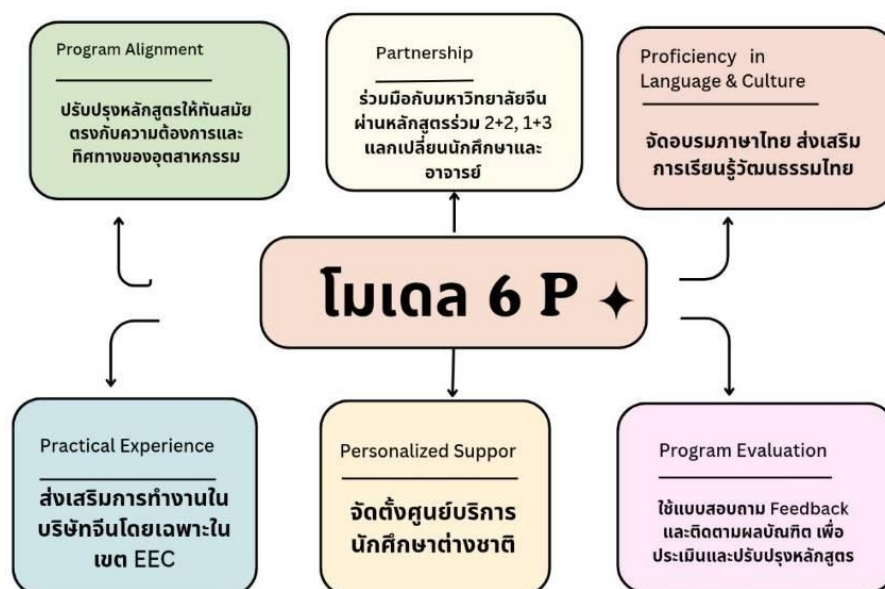
1. Program Alignment หลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศควรพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ควรพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัย มีความเป็นสากล และตรงกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น ดิจิทัล โลจิสติกส์ การแพทย์ การท่องเที่ยว และเพิ่มวิชาภาคปฏิบัติ การฝึกงานและโครงการความร่วมมือกับบริษัทจีนในไทย
2. Partnership มหาวิทยาลัยในประเทศไทยควรเพิ่มความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในประเทศจีนจัดทำหลักสูตรร่วม (dual degree / 2+2 / 1+3) ร่วมกับมหาวิทยาลัยประเทศจีน และแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักวิชาการชาวจีนเพื่อสร้างความหลากหลายในการเรียนรู้
3. Proficiency in Language & Culture หลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศควรพัฒนาทักษะภาษาและวัฒนธรรม จัดหลักสูตรภาษาไทยสำหรับนักศึกษาจีนเพื่อช่วยในการสื่อสารและการใช้ชีวิต และส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและปรับตัวในสังคมไทย
4. Practical Experience หลักสูตรภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศควรสนับสนุนการหาประสบการณ์ทำงาน ส่งเสริมโครงการฝึกงานกับบริษัทผู้ประกอบการชาวจีนในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ EEC หรือนิคม

อุตสาหกรรม ได้ให้คำแนะนำหรือจัดหาวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาด้านการเตรียมตัวสมัครงาน เช่น เขียนเรซูเม่ การสัมภาษณ์ การขอวีซ่าทำงาน

5. Personalized Support จัดระบบดูแลนักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ จัดตั้งศูนย์บริการนักศึกษาต่างชาติ (International Student Office) เพื่อดูแลด้านวิชาการ ที่พัก วีซ่า และปัญหาการใช้ชีวิต ที่ปรึกษาที่เข้าใจวัฒนธรรมจีน คอยให้คำแนะนำทั้งด้านวิชาการและจิตวิทยา

6. Program Evaluation วัดและประเมินผลคุณภาพการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องใช้ระบบ feedback จากนักศึกษาเพื่อปรับปรุงการสอน ติดตามผลลัพธ์ของผู้สำเร็จการศึกษาในด้านการมีงานทำหรือศึกษาต่อ เพื่อวัดประสิทธิภาพของหลักสูตร

การพัฒนาเป็นโมเดล 6 P

ภาพที่ 2 โมเดล 6 P

การสร้างโมเดล 6 P ตามข้อเสนอแนะดังกล่าวจึงสร้างเพื่อเป็นกรอบเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติในระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนแก่นักศึกษาต่างชาติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับการจัดการศึกษาและการพัฒนานักศึกษาต่างชาติโดยเฉพาะนักศึกษาจีน ลดความเสี่ยงด้านคุณภาพการศึกษา ความไม่สมดุลของตลาดแรงงาน และผลกระทบต่อระบบอุดมศึกษาไทยในระยะยาว และจะช่วยยกระดับคุณภาพของนักศึกษาจีนตลอดจนนักศึกษาไทยในสาขาวิชาอื่นๆ ในประเทศไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดแรงงานทั้งในไทย จีน และระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

บทความวิชาการเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณและคุณภาพของนักศึกษาจีนในประเทศไทยตลอดช่วง 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึง 2567 ประโยชน์ของการเข้ามาของนักศึกษาจีนในไทยและข้อควรระวังที่จะเป็นปัญหาระยะยาวในอนาคตได้ ข้อมูลนักศึกษาจีนในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2562-2567 มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านดังนี้

1. ด้านการเติบโตของจำนวนนักศึกษาจีน อัตราการเพิ่มขึ้น ปี 2567 คิดเป็นการเพิ่มขึ้นประมาณ 134% จาก ปี 2562 โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คือ ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์, ค่าเล่าเรียน, มีหลักสูตรนานาชาติที่ตรงกับความต้องการของนักศึกษาจีน, ปัจจัยด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ, การเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) และนโยบายระเบียบเศรษฐกิจ (เช่น EEC) ของไทย, การส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทยและจีนมีข้อตกลงร่วมทางการศึกษา สุดท้ายคือการที่ไทยเป็นจุดหมายทางภูมิรัฐศาสตร์ทำให้ไทยกลายเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจของนักศึกษาจีน

2. ด้านการเลือกมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่เรียนสำหรับชาวต่างประเทศปี 2562-2567 มหาวิทยาลัยที่ได้รับความนิยมสูงสุด 3 อันดับแรกตลอดระยะ 6 ปีคือ มหาวิทยาลัยเกริก-มหาวิทยาลัยชินวัตร และมหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด มหาวิทยาลัยเอกชนหลายแห่งที่ได้รับทุนจากกลุ่มทุนจีนที่ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาจีน โดยเฉพาะ หลักสูตรยอดนิยมมากที่สุดที่นักศึกษาจีนเลือกเรียนจะเน้นด้านการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ การเงิน การตลาด ธุรกิจระหว่างประเทศ แต่มีการเพิ่มคือหลักสูตรเกี่ยวกับวิศวกรรมและเทคโนโลยี แต่นักศึกษาจีนบางส่วนก็ยังให้ความสนใจด้านภาษาและวัฒนธรรมไทย ทั้งยังมีการเรียนภาษาจีนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอีกด้วย

3. ด้านผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนจากภาวะการณ์มีงานทำของบัณฑิตจีนที่สำเร็จการศึกษาในประเทศไทยมีโอกาสมหาการทำงานในบริษัทจีนที่ลงทุนในไทย โดยเฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งมีการลงทุนจากจีนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การทำงานในประเทศไทยจำเป็นต้องมีการขอใบอนุญาตทำงาน (Work Permit) และต้องมีนายจ้างที่พร้อมสนับสนุนการขอวีซ่าทำงาน บัณฑิตจีนที่เรียนจบในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีรายได้ภายหลังการเรียนจบค่อนข้างสูงและมีสวัสดิการดีกว่านักศึกษาไทยที่เรียนจบในระดับเดียวกันเนื่องจากเจ้าของกิจการที่เป็นชาวจีน และต้องการแรงงานที่พูดภาษาจีนและภาษาไทยได้ บัณฑิตจีนที่สำเร็จการศึกษาในประเทศไทยระหว่างปี 2562 ถึง 2567 เติบโตกับความท้าทายในการหางานทั้งในจีนและไทย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะเพิ่มเติมและการสร้างเครือข่ายในประเทศไทยสามารถเพิ่มโอกาสในการมีงานทำได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2566). จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาต่างชาติ ปี 2565 (ผู้สำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2567) จำแนกตามสัญชาติ ประเภทสถาบัน ชื่อสถาบัน ชื่อหลักสูตร ระดับการศึกษา และเพศ. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2568 จาก https://info.mhesi.go.th/stat_graduate.php?search_year=2565
- กรุงเทพธุรกิจ. (2567). บัณฑิตจบใหม่จีนกว่าครึ่งยัง ‘เตะฝุ่น’ เด็กยุคใหม่หางาน ‘ราชการ’ เป็นหลัก. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2568 จาก https://www.bangkokbiznews.com/world/1132754?utm_source=chatgpt.com

- กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และกรองจันทร์ จันทรพาทา. (2564). การศึกษาเบื้องต้นว่าด้วยนักศึกษาจีนในไทย. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 24(1), 123-135.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. (2568). รายงานการประชุมกรอบความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และ Guangxi Science and Technology Normal University. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สำนักข่าวอิสรา. (2566). 10 ปี จีนอันดับหนึ่ง ! ส่องสถิติ น.ศ. ต่างชาติในไทยปี 55-65 เมียนมาครองเบอร์สอง. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2568 จาก <https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/115794-isranews-09.html>
- Campus Star. (2562). นักศึกษาจีนในไทยเพิ่มเป็น 2 เท่า – เหตุผลที่นักศึกษาจีนมาเรียนที่ไทย. Retrieved เมษายน 20, 2568, from <https://campus.campus-star.com/education /96588.html>
- Li yang และวราภรณ์ ไทยมา. (2021). การเติบโตของนักศึกษาจีนและความหลากหลายของหลักสูตร การศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. Journal of Legal Entity Management and Local Innovation, 7(6), 331-346.
- Yoyi, T. (2025). YOYI TECH becomes the first company to pass the internet advertising platform capability evaluation for Demand Side Platform (DSP) by China Advertising Association. LinkedIn. Retrieved January 20, 2025, from <https://www.linkedin.com /pulse/yoyi-tech>
- Yu, S. (2024). Malaysia sees influx of Chinese students amid rising tensions with West. Financial Times. Retrieved January 20, 2025, from https://www.ft.com/content /0e42e05d-2549-402d-ad76-bfea48dcb29e?utm_source=chatgpt.com

การอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล้อไม้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

CONSERATION AND RESTORATION OF THE TRADITION OF THE WOODEN WHEEL BOAT MODEL AT MUEANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระปลัดสุธรรมรัตน์ สัจจโน (พุทฺธโสภิต์)*, พระครูวิจิตรธรรมโชติ, ไพรัตน์ ฉิมหาด

Phrapalat Suthammarat Sujinno (Puttosit), Phra Kru Wirat Thammachoti, Pairat Chimhad

คณะศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Arts, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6603204005@mcu.at.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ประวัติของประเพณีเรือพระล้อไม้ และข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล้อไม้ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มี 5 กลุ่ม ได้แก่ ช่างทำเรือพระล้อไม้ พระภิกษุ/คนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้ด้านเรือพระล้อไม้ ชาวบ้านที่มีความเชื่อด้านประเพณีลากพระ คนที่เข้าร่วมประเพณีลากพระ และผู้นำชุมชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 25 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ประวัติของประเพณีเรือพระล้อไม้ เป็นประเพณีอันทรงคุณค่าที่สะท้อนศรัทธาในพุทธศาสนาและภูมิปัญญาช่างฝีมือ สมควรสร้างความตระหนักให้เยาวชนรู้คุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ควรสนับสนุนการเรียนรู้และสืบทอดทักษะการต่อเรือพระล้อไม้จากช่างฝีมือท้องถิ่น และแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล้อไม้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาและการสืบค้น 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ในหน่วยงาน 3) ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมในกิจกรรม 4) ด้านการสร้างสื่อที่เกี่ยวข้อง 5) ด้านการสนับสนุนการสร้างศิลปะและงานฝีมือ และ 6) ด้านการสนับสนุนการจัดกิจกรรมของวัด ในปัจจุบันเรือพระล้อไม้กำลังเผชิญความท้าทายในการอนุรักษ์และการฟื้นฟู จึงควรส่งเสริมในการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมอนุรักษ์ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และบูรณาการประเพณีเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม ให้คนในพื้นที่เห็นความสำคัญของการรักษาประเพณีนี้ไว้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การอนุรักษ์และฟื้นฟู, ประเพณีต้นแบบ, เรือพระล้อไม้, อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

Abstract

This research article aims to study the history of the “Rua Phra Lor Mai” tradition (Wooden-Wheeled Buddha Boat Procession) and propose guidelines for conserving and restoring this cultural heritage in Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. It is a qualitative research study involving five key informant groups: wooden Buddha boat artisans, monks or elders knowledgeable in the tradition, local villagers who hold beliefs related to the boat-dragging ritual, participants in the ceremony, and community leaders or experts with a total of 25 purposively selected participants. The research utilized in-depth interviews as its primary data collection tool, with data analyzed descriptively. The findings revealed that the tradition of Rua Phra Lor Mai is a valuable cultural practice that reflects the Buddhist faith and local craftsmanship. It is essential to raise awareness among younger generations about its historical and cultural significance and to promote the learning and transmission of boat-building skills from local artisans. The proposed guidelines for conservation and revitalization include six areas: 1) Education and historical research, 2) Institutional support for learning, 3) Promotion of participation in cultural activities, 4) Development of related media, 5) Support for the creation of arts and crafts, and 6) Support for temple-based events. Currently, the Rua Phra Lor Mai tradition faces challenges in preservation and revival, making it necessary to promote the formation of conservation groups or clubs as centers for knowledge exchange and experience sharing. Integrating the tradition into cultural and eco-tourism initiatives can further increase local awareness of its value and encourage sustainable preservation.

Keywords: Conservation and Restoration, Prototype Tradition, Wooden Boat, Mueang Nakhon Si Thammarat District

บทนำ

ภูมิปัญญาพื้นบ้านการชักแห่เรือพระ หรือ การชักพระ ลากพระ เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของ ภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งกระทำกัน หลังจากวันมหาปวารณาหรือวันออกพรรษา 1 วัน ซึ่งตรงกับวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 โดยพุทธศาสนิกชน พร้อมใจกันอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบกที่วางอยู่เหนือเรือ รถ หรือล้อเลื่อน แล้วแห่แหนชักลากไปตามลำน้ำหรือตามถนนหนทางท้องถิ่นโดยยุริม่น้ำหรือมีลำคลองก็มีการชักพระทางน้ำ ถ้าทางไกลลำคลองก็มีการชักพระทางบก เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้สักการบูชาและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ซึ่งประเพณีนี้ สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในประเทศอินเดียตามลัทธิศาสนาพราหมณ์ที่นิยมเอาเทวรูปแห่แหนในโอกาสต่าง ๆ ต่อมาชาวพุทธจึงนำเอาประเพณีนี้มาปรับให้เข้ากับพุทธตำนาน ซึ่งเชื่อกันว่าเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระพุทธมารดา เมื่อครบพรรษา จึงเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์

พุทธศาสนิกชน ไปปรับเสด็จแล้วอัญเชิญพระพุทธรูปเจ้าประทับ บนบุษบกแล้วแห่แหนไปยังที่ประทับของพระพุทธรูปองค์

จากเหตุการณ์ครั้งนั้น จึงได้เกิดเป็นประเพณีชักแห่เรือพระสืบบมา หลังสมัยพุทธกาล จึงมีการสร้างพระพุทธรูปขึ้น พุทธศาสนิกชนจึงนำพระพุทธรูปมาแห่แหนสมมติแทนพระพุทธรูปองค์จนกลายเป็นประเพณีสืบทอดกันมา และได้ถ่ายทอดมายังประเทศไทยโดยเฉพาะภาคใต้ได้รับประเพณีปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545) ประเพณีเรือพระล่อไม้ หรือที่เรียกขานกันในท้องถิ่นว่า "ประเพณีชักพระ" ถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชาวภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราชและสงขลา ประเพณีนี้ถูกจัดขึ้นในช่วงเทศกาลออกพรรษา ตามปฏิทินจันทรคติไทย มีรากฐานมาจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่เล่าสืบทอดกันมาว่า เมื่อครั้งที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จขึ้นโปรดพระพุทธรูปมาดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ครั้นเมื่อครบกำหนดการจำพรรษาจึงเสด็จลงสู่โลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนต่างปลื้มปิติยินดีและรอคอยการเสด็จกลับมา ของพระพุทธรูปเจ้า เมื่อเสด็จลงมาถึงโลกมนุษย์พุทธศาสนิกชนได้ไปปรับเสด็จแล้วอัญเชิญพระพุทธรูปเจ้าประทับ บนบุษบกแล้วแห่แหนไปยังที่ประทับของพระพุทธรูปองค์ สมัยหลังพุทธกาล เมื่อพุทธศาสนิกชนได้ระลึกถึงเหตุการณ์วันดังกล่าว จึงได้ร่วมกันอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบกที่ตกแต่งอย่างสวยงาม แล้วแห่แหนไปตามท้องถนนเพื่อเป็นการรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญครั้งนั้น (กลมศิลป์กร, 2546)

ลักษณะเฉพาะของการ "ล่อไม้" หรือการนำเรือพระมาติดตั้งบนล้อเลื่อนที่ทำจากไม้ แล้วทำการชักลากไปบนบก ถือเป็นวิวัฒนาการที่น่าสนใจของประเพณีชักพระในบางพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอดีตที่การสัญจรทางน้ำอาจไม่สะดวกหรือไม่สามารถเข้าถึงได้ทุกชุมชน การปรับเปลี่ยนมาเป็นการเคลื่อนย้ายเรือพระด้วยล้อไม้ ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากแม่น้ำลำคลองสามารถเข้าร่วมในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์นี้ได้อย่างทั่วถึง เรือพระที่ได้รับการสร้างสรรค์อย่างวิจิตรบรรจง มักประดับประดาด้วยลวดลายไทยอันงดงาม อาทิ ลายกนก และมีการจำลองรูปพญานาค ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความสำคัญของน้ำและความอุดมสมบูรณ์ในวัฒนธรรมท้องถิ่น คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย, 2552) ประเพณีลากพระมีความสำคัญต่อคนในสังคมเป็นอย่างมาก โดยแต่ละประเพณีจะมีความแปลกแยกแตกต่างกันแต่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งด้านภูมิประเทศ ที่ตั้งของชุมชน และด้านการประกอบอาชีพที่มีความไม่เหมือนกัน ในแต่ละท้องที่ ประเพณีจึงถือเป็นต้นทุนการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าความสำคัญของประเพณี เป็นแบบเปรียบประดุจเครื่องหมายบ่งบอกถึงความเป็นพวกเดียวกัน เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงให้คนในสังคมมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจให้รู้จักการเสียสละ การเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน การปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบที่ติงาม ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีในสังคม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งชุมชนและประเทศชาติ นับได้ว่าประเพณีเป็นมรดกอันล้ำค่าที่คนในสังคมควรอนุรักษ์และสืบสานให้ดำรงอยู่ในสังคมไทยต่อไป (ภาพิมล สีส้ม, 2553)

จากความเป็นมาข้างต้นดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำวิจัยเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล่อไม้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยอนุรักษ์ช่วยคิดและช่วยสืบสานประเพณีชักพระให้อยู่คู่กับชาวภาคใต้สืบไป เป็นจังหวัดหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับประเพณีท้องถิ่น อย่างประเพณีลากพระเป็นอย่างมาก โดยมีมีการสืบสานประเพณีลากพระเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง ประชาชนต่างให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับประเพณีลากพระเป็นอย่างมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติของประเพณีเรือพระล่อไม้ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล่อไม้ใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล่อไม้ใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มช่างทำเรือพระล่อไม้ 5 คน 2) กลุ่มพระภิกษุ/คนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้ด้านเรือพระล่อไม้ 5 รูป/คน 3) กลุ่มชาวบ้านที่มีความเชื่อด้านประเพณีลากพระ 5 คน 4) กลุ่มคนที่เข้าร่วมประเพณีลากพระ 5 คน และ 5) กลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 25 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อคำถามสอดคล้องกับงานวิจัยตามที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้วนำมาวิเคราะห์ในเชิงวิชาการ 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล่อไม้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล่อไม้ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 3) ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อปรึกษาในการร่างแบบสัมภาษณ์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) 5) นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้เพื่อความเที่ยงตรงและถูกต้อง และ 6) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นขั้นตอนรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ กลุ่มช่างทำเรือพระล่อไม้ กลุ่มพระภิกษุ/คนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้ด้านเรือพระล่อไม้ กลุ่มชาวบ้านที่มีความเชื่อด้านประเพณีลากพระ กลุ่มคนที่เข้าร่วมประเพณีลากพระ กลุ่มผู้นำชุมชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ 3) ได้เก็บรวบรวมคำตอบด้วยการบันทึกข้อมูลจาก

การสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว 4) ได้จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group Discussion) เพื่อรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ไปรวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง ด้านเนื้อหาเพื่อความสละสลวยมากยิ่งขึ้นและนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นับที่จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ได้สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับเนื้อหา วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

ประวัติของประเพณีชักพระในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเพณีนี้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสะท้อนถึงศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความร่วมมือของชุมชน และภูมิปัญญาช่างฝีมือพื้นบ้านในการสร้างสรรค์เรือพระที่ประดับประดาอย่างวิจิตรและเคลื่อนที่ได้ด้วยล้อไม้ ผลการวิจัยได้เจาะลึกถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่ประเพณีกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การลดลงของผู้มีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ห่างเหินจากประเพณีดั้งเดิมมากขึ้น รวมถึงการขาดแคลนช่างฝีมือผู้มีทักษะในการสร้างเรือพระ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ และมีความเสี่ยงที่จะสูญหายไป นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานให้เข้ากับยุคสมัย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์และความเป็นดั้งเดิมของประเพณีได้โดยไม่ตั้งใจ งานวิจัยยังได้สำรวจความคิดเห็นของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ แต่ยังคงขาดแนวทางที่ชัดเจนและบูรณาการในการดำเนินงานเพื่อรักษาประเพณีนี้ไว้ให้คงอยู่ ทั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยประวัติของประเพณีชักพระในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาและการสืบค้น การศึกษาและการสืบค้นเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีเรือพระล้อไม้ 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ในหน่วยงาน 3) ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมในกิจกรรม 4) ด้านการสร้างสื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณีชักพระอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช สำคัญอยู่ที่การที่ประเพณีนี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากผู้คนทั้งใกล้และไกล ซึ่งเป็นโอกาสอันดีในการสร้างสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่คุณค่าและคุณค่าที่แฝงอยู่ในประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการส่งเสริมการทำบุญด้วยการเสียสละทานวัตถุหลากหลายชนิด อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้ สื่อต่าง ๆ ยังสามารถนำเสนอและรักษาไว้ซึ่งรูปแบบ ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีงามของประเพณี เพื่อให้ลูกหลานได้ศึกษาและสืบสานต่อไป 5) ด้านการสนับสนุนการสร้างศิลปะและงานฝีมือ และ 6) ด้านการสนับสนุนการจัดกิจกรรมของวัด วัดมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนประเพณีชักพระ โดยพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำคำปรึกษาและคำแนะนำในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การวางแผน การจัดสร้างเรือพระ การระดมทุน การประสานงานกับช่างและชุมชน รวมถึงการชักชวนชาวบ้านแห่และมหรสพต่าง ๆ พระสงฆ์จะชี้แนะแนวทางเพื่อให้การจัดงานบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งตรวจสอบดูแลความเรียบร้อยในภาพรวม

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล้อยี่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แนวทางที่สำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นที่การสร้างตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังความรักและความภาคภูมิใจในมรดกของตนเอง นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการสืบทอดภูมิปัญญาช่างฝีมือ โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือโรงเรียนช่างฝีมือเพื่อถ่ายทอดทักษะจากช่างผู้สูงอายุสู่คนรุ่นใหม่ รวมถึงการจัดทำเอกสารและสื่อต่าง ๆ เพื่อบันทึกองค์ความรู้เหล่านี้ไว้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนและเผยแพร่ประเพณีให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยจัดแพคเกจท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์จริง การประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเป็นหัวใจสำคัญ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ นโยบาย และการขับเคลื่อนโดยชุมชน และท้ายที่สุด การปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยโดยไม่ทิ้งแก่นแท้ของประเพณี เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ ควบคู่ไปกับการรักษาจิตวิญญาณและความหมายดั้งเดิมของประเพณีไว้ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ประเพณีเรือพระล้อยี่ยังคงดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างมั่นคง ดังนั้น การอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีเรือพระล้อยี่มีความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณี ด้านที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนอย่างเข้มแข็ง โดยมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมและน่าเชื่อถือผ่านการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก เพื่อนำไปสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสานและการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ขณะเดียวกัน การสร้างสรรค์สื่อที่หลากหลายจะช่วยเผยแพร่คุณค่าและคุุโลบายของประเพณีให้เป็นที่ประจักษ์ในวงกว้าง การสนับสนุนการสร้างสรรคศิลป์และงานฝีมืออันเป็นเอกลักษณ์ของเรือพระจะช่วยยกระดับคุณค่าทางสุนทรียะและสร้างความภาคภูมิใจในมรดกท้องถิ่น โดยวัดควรมีบทบาทหลักในการให้คำปรึกษาและสนับสนุนการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อให้ประเพณีเรือพระล้อยี่สามารถดำรงอยู่และสืบทอดต่อไปได้อย่างมั่นคงจากรุ่นสู่รุ่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประวัติของประเพณีชักพระในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประเพณีนี้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสะท้อนถึงศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความร่วมมือของชุมชน และภูมิปัญญาช่างฝีมือพื้นบ้านในการสร้างสรรค์เรือพระที่ประดับประดาอย่างวิจิตรและเคลื่อนที่ได้ด้วยล้อยี่ ผลการวิจัยได้เจาะลึกถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่ประเพณีกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การลดลงของผู้มีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ห่างเหินจากประเพณีดั้งเดิมมากขึ้น รวมถึงการขาดแคลนช่างฝีมือผู้มีทักษะในการสร้างเรือพระ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ และมีความเสี่ยงที่จะสูญหายไป นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานให้เข้ากับยุคสมัย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์และความเป็นดั้งเดิมของประเพณีได้โดยไม่ตั้งใจ งานวิจัยยังได้สำรวจความคิดเห็นของชุมชนและผู้มีส่วน

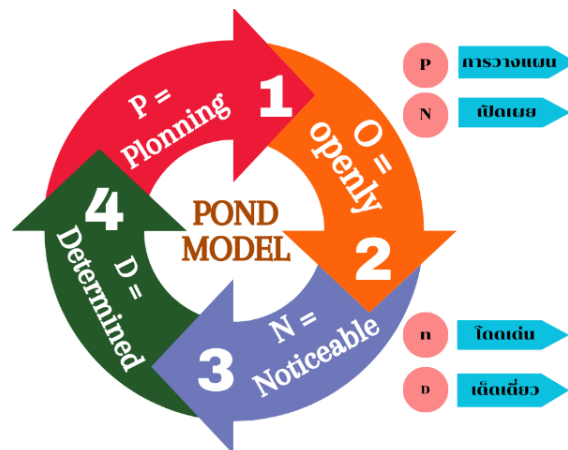
เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ แต่ยังคงขาดแนวทางที่ชัดเจนและบูรณาการในการดำเนินงานเพื่อรักษาประเพณีนี้ไว้ให้คงอยู่ ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายผลประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระฯ ทั้ง 6 ด้าน ได้ดังนี้ 1) ด้านการศึกษาและการสืบค้น การศึกษาและการสืบค้นเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีเรือพระล่อไม้ (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545) มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมและเชื่อถือได้ผ่านการศึกษาและบันทึกรูปแบบ พัฒนาการ และกระบวนการของประเพณีอย่างละเอียด จากนั้นนำองค์ความรู้ไปสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนและบุคคลทั่วไป เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น สุดท้ายคือการนำข้อมูลจากการศึกษามากำหนดแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอย่างมีหลักการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (พระมหาสุทิตพงศ์ ชูจิตต์, 2561) เพื่อให้ประเพณีเรือพระล่อไม้สามารถดำรงอยู่และสืบสานต่อไปได้อย่างยั่งยืนจากรุ่นสู่รุ่น 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ในหน่วยงาน (พยงค์ พรหมชาติ, 2549) การสนับสนุนการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีเรือพระล่อไม้ นั้น เน้นย้ำถึงความร่วมมือและการบูรณาการบทบาทของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (กรกฎา บุญวิชัย, 2567) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบผสมผสานและการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดเยาวชนและสร้างความเข้าใจในประเพณีท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ การดำเนินกิจกรรมที่สร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของประเพณี และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จะนำไปสู่ความรู้สึกหวงแหนและเป็นเจ้าของร่วมกัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบทอดประเพณีเรือพระล่อไม้ให้คงอยู่และยั่งยืนต่อไป 3) ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมในกิจกรรม (กรมศิลปากร, 2526) การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมในประเพณีเรือพระ (ภาพิมล สีไหม, 2553) สาระสำคัญอยู่ที่การที่ตัวประเพณีเอง โดยธรรมชาติได้ส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชนอย่างเด่นชัด ตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างเรือพระที่ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจ ไปจนถึงการเข้าร่วมในวันชักพระจริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความปรองดองและความกลมเกลียวของชาวนครศรีธรรมราชที่ให้ความสำคัญกับประเพณีทางพระพุทธศาสนา และการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้เองที่เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชน 4) ด้านการสร้างสื่อที่เกี่ยวข้อง การสร้างสื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณีชักพระอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช นั้น สาระสำคัญอยู่ที่การที่ประเพณีนี้ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากผู้คนที่ใกล้และไกล ซึ่งเป็นโอกาสอันดีในการสร้างสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่คุณค่าและกุศโลบายที่แฝงอยู่ในประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการส่งเสริมการทำบุญด้วยการเสียสละทานวัตถุหลากหลายชนิด อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้ สื่อต่าง ๆ ยังสามารถนำเสนอและรักษาไว้ซึ่งรูปแบบ ศิลปะ และวัฒนธรรมอันดีงามของประเพณี เพื่อให้ลูกหลานได้ศึกษาและสืบสานต่อไป (พระครูปริยัติธำรงคุณ และคณะ, 2567) 5) ด้านการสนับสนุนการสร้างศิลปะและงานฝีมือ (วิจิตรา อุดมเมธินัย, 2555) การสนับสนุนการสร้างศิลปะและงานฝีมือในประเพณีเรือพระของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช นั้น สาระสำคัญอยู่ที่การที่เรือพระเป็นผลงานศิลปะและหัตถกรรมที่มีคุณค่าทางสุนทรียะอย่างเต็มเปี่ยม ไม่ว่าจะเป็นพิจารณาในมิติใดก็จะปรากฏให้เห็นถึงความประณีตและความงดงามของศิลปะและงานฝีมือ ซึ่งมุมมองเชิงสร้างสรรค์นี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนให้เกิดความสุขและความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ และ 6) ด้านการสนับสนุนการจัดกิจกรรมของวัด วัดมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนประเพณีชักพระ โดยพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การวางแผน การจัดสร้างเรือพระ การระดมทุน การประสานงานกับช่างและชุมชน รวมถึงการชักชวนชาวบ้านและมหรสพต่าง ๆ พระสงฆ์จะชี้แนะ

แนวทางเพื่อให้การจัดงานบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งตรวจสอบดูแลความเรียบร้อยในภาพรวม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2542)

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระลอไม้ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แนวทางที่สำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นที่การสร้างตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน ปลูกฝังความรักและความภาคภูมิใจในมรดกของตนเอง นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการสืบทอดภูมิปัญญาช่างฝีมือ โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือโรงเรียนช่างฝีมือเพื่อถ่ายทอดทักษะจากช่างผู้สูงอายุสู่คนรุ่นใหม่ รวมถึงการจัดทำเอกสารและสื่อต่าง ๆ เพื่อบันทึกองค์ความรู้เหล่านี้ไว้ และท้ายที่สุดการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยโดยไม่ทิ้งแก่นแท้ของประเพณี เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ ควบคู่ไปกับการรักษาจิตวิญญาณและความหมายดั้งเดิมของประเพณีไว้ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ประเพณีเรือพระลอไม้ยังคงดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างมั่นคง สามารถอธิบายแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระลอไม้ ให้ความยั่งยืน (สุตววรรณ มีบัว, 2567) ควบบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนอย่างเข้มแข็ง โดยมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมและน่าเชื่อถือผ่านการศึกษาและบันทึกประเพณีอย่างละเอียด เพื่อนำไปสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสานและการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ขณะเดียวกัน การสร้างสรรค์สื่อที่หลากหลายจะช่วยเผยแพร่คุณค่าและคุศโลบายของประเพณีให้เป็นที่ประจักษ์ในวงกว้าง การสนับสนุนการสร้างสรรค์ศิลปะและงานฝีมืออันเป็นเอกลักษณ์ของเรือพระจะช่วยยกระดับคุณค่าทางสุนทรียะและสร้างความภาคภูมิใจในมรดกท้องถิ่น โดยวัดควรมีบทบาทหลักในการให้คำปรึกษาและสนับสนุนการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อให้ประเพณีเรือพระลอไม้สามารถดำรงอยู่และสืบทอดต่อไปได้อย่างมั่นคงจากรุ่นสู่รุ่น

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ ได้พบองค์ความรู้ใหม่ เป็นกระบวนการของระบบและกลไกของการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระลอไม้ สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ เป็นรูปแบบเดล POND MODEL สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการของระบบและกลไกของการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระลอไม้

การอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล่อไม้ พระสงฆ์และวัดมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนประเพณีชักพระอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การให้คำปรึกษาและคำแนะนำในทุกขั้นตอนของกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดสร้างเรือพระ การระดมทุน การประสานงานกับช่างฝีมือและชุมชน ไปจนถึงการชักซ้อมขบวนแห่และมหรสพต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ชี้แนะแนวทางเพื่อให้การจัดงานบรรลุเป้าหมาย และตรวจสอบดูแลความเรียบร้อยโดยรวม เพื่อให้มั่นใจว่าประเพณีอันดีงามนี้จะสามารถสืบทอดต่อไปได้อย่างยั่งยืน จึงได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา ดังนี้

POND MODEL มีส่วนสำคัญและความหมายดังต่อไปนี้

1. P = Planning   การวางแผน
2. O = Openly   อย่างเปิดเผย
3. N = Noticeable   โดดเด่น, หน้าสังเกต
4. D = Determined   เด็ดเดี่ยว, มุ่งมั่นตั้งใจ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ประวัติของประเพณีชักพระในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสะท้อนถึงศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความร่วมมือของชุมชน และภูมิปัญญาช่างฝีมือพื้นบ้านในการสร้างสรรค์เรือพระที่ประดับประดาอย่างวิจิตรและเคลื่อนที่ได้ด้วยล่อไม้ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ และมีความเสี่ยงที่จะสูญหายไป สามารถสรุปผลการวิจัยประวัติของประเพณีชักพระฯ ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาและการสืบค้น 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้ในหน่วยงาน 3) ด้านการส่งเสริมการเข้าร่วมในกิจกรรม 4) ด้านการสร้างสื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณีชักพระอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช 5) ด้านการสนับสนุนการสร้างศิลปะและงานฝีมือ และ 6) ด้านการสนับสนุนการจัดกิจกรรมของวัด แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต้นแบบเรือพระล่อไม้ฯ ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นที่การสร้างความรักและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังความรักและความภาคภูมิใจในมรดกของตนเอง และมีความจำเป็นในการสืบทอดภูมิปัญญาช่างฝีมือ โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือโรงเรียนช่างฝีมือเพื่อถ่ายทอดทักษะจากช่างผู้สูงอายุสู่คนรุ่นใหม่ รวมถึงการจัดทำเอกสารและสื่อต่าง ๆ เพื่อบันทึกองค์ความรู้เหล่านี้ไว้ และการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยโดยไม่ทิ้งแก่นแท้ของประเพณี ควบคู่ไปกับการรักษาจิตวิญญาณและความหมายดั้งเดิมของประเพณีไว้ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ประเพณีเรือพระล่อไม้ยังคงดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างมั่นคง และโดดเด่นในสังคม จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรเร่งจัดทำเอกสารที่มาและความสำคัญของประเพณีนี้ ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมที่มีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรม ให้คงอยู่และเป็นที่ประจักษ์ในสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งจัดทำเอกสารที่มาและความสำคัญของประเพณีนี้ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมในการสืบสานวัฒนธรรม เช่น การจัดเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปะในท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมที่สะท้อนการอนุรักษ์ศิลปะ นอกจากนี้ 2) ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียน

ในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังความเข้าใจและความเอาใจใส่ในประเพณี รวมถึงการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่สืบสานประเพณี ชักพระและอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามนี้ให้คงอยู่คู่สังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎา บุญวิชัย. (2567). อัตลักษณ์ “ความเป็นตรัง” ที่นำเสนอผ่านเรือพระในงานประเพณีลากพระ จังหวัดตรัง. วารสารมนุษยศาสตร์สาร, 25(1), 252-267.
- กรมศิลปากร. (2526). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 14 (ฉบับเฉลิมพระเกียรติ). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พยงค์ พรหมชาติ. (2549). “ทัศนศิลป์และความเชื่อที่ปรากฏในเรือพระ เมืองนครศรีธรรมราช”. วารสารศิลปศาสตร์, 27(3), 31-34.
- พระครูปริยัติดำรงคุณ และคณะ. (2567). “การส่งเสริมวัดกรรมการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาในการทำเรือพนมพระบนฐานข้อมูลดิจิทัลออนไลน์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี”. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 8(1), 1-15.
- พระมหาฐิติพงศ์ ชูจิตต์. (2561). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษา ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาพิมล สี่ไหม. (2553). การส่งเสริมประเพณีชักพระ ของเทศบาลตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิจิตรา อุดมมณี. (2555). “กระบวนการมีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาขบวนแห่เรือพระชุมชนบ้านเขาแก้ว จังหวัดสงขลา”. วารสารศิลปศาสตร์, 4(2), 51-53.
- สุดาวรรณ มีบัว. (2567). “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีลากพระทางน้ำวัดพัทธสีมา ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช”. วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี, 5(2), 95-98.
- อุดม เขยทิว. (2545). ประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.

เกษตรกรยุคใหม่ สู่นแนวทางเกษตรแม่นยำเพื่อความยั่งยืน*

MODERN FARMERS: TOWARDS PRECISION AGRICULTURE FOR SUSTAINABILITY

โกศล สุขเกษม*, พระวัชรพุทธิบัณฑิต (ปริดา บัวเมือง), ไพรัตน์ ฉิมหาดี, ทิพย์วรรณ จันทรา,

พระณัฐพงษ์ จันทรโร, ธีรวัฒน์ ทองบุญชู

Kosool Sukkasem*, Phra Vajraphutthibundit (Preeda Buamuang), Pairat Chimhad, Tippawan Chantra,

Phra Natthaphong Janro, Theerawat Thongbooncho

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,

Nakhon Si Thammarat, Thailand

Corresponding author E-mail: kosool2514@gmail.com

บทคัดย่อ

เกษตรกรยุคใหม่และเกษตรแม่นยำเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภาคเกษตรไทยสู่ความยั่งยืน เกษตรกรยุคใหม่ หมายถึง เกษตรกรที่ปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและความพร้อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และสร้างความยั่งยืนในการเกษตรกรรม โดยมีลักษณะ เช่น การเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ มีแนวคิดเชิงธุรกิจ และมีความสนใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เกษตรกรกลุ่มนี้ต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการตลาด ทักษะการบริหารจัดการ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการทำงานร่วมกัน โดยใช้เกษตรแม่นยำเป็นระบบในการจัดการการเกษตรที่อาศัยข้อมูลและเทคโนโลยีในการตัดสินใจ โดยมีหลักการพื้นฐาน คือ การให้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมในปริมาณที่ถูกต้อง ณ เวลาที่เหมาะสม และในตำแหน่งที่เฉพาะเจาะจง ระบบนี้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจ และการปฏิบัติการ การบูรณาการเทคโนโลยีหลัก เช่น ระบบเซนเซอร์ โดรน ดาวเทียม ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และปัญญาประดิษฐ์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการอนุรักษ์ทรัพยากร การประยุกต์ใช้เกษตรแม่นยำในพืชเศรษฐกิจของไทย เช่น ข้าว อ้อย และพืชผลไม้ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน เกษตรแม่นยำมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนทางการเกษตรในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจผ่านการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต ด้านสิ่งแวดล้อมผ่านการลดการใช้สารเคมีและการอนุรักษ์ทรัพยากร และด้านสังคมผ่านการเพิ่มคุณภาพชีวิตของเกษตรกร การเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรแม่นยำต้องการการเตรียมความพร้อมในด้านความรู้ เทคโนโลยีทุน และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างภาคเกษตรที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และความยั่งยืนสำหรับอนาคต

คำสำคัญ: เกษตรกรยุคใหม่, เกษตรแม่นยำ, ความยั่งยืน

* Received 4 June 2025; Revised 29 June 2025; Accepted 30 June 2025

Abstract

Modern farmers and precision agriculture serve as crucial mechanisms in driving Thailand's agricultural sector towards sustainability. Modern farmers refer to agricultural practitioners who have adapted to the digital era and are prepared to apply contemporary technologies to enhance production efficiency, reduce costs, and create sustainability in agricultural practices. These farmers are characterized by their openness to new technologies, business-oriented mindset, and continuous learning commitment. This group of farmers must possess technological skills, marketing competencies, management capabilities, learning aptitudes, and collaborative abilities. Precision agriculture represents a systematic approach to agricultural management that relies on data and technology for decision-making. Its fundamental principle involves providing appropriate production inputs in correct quantities, at optimal timing, and in specific locations. This system comprises four core components: data collection, data analysis, decision-making, and implementation. The integration of key technologies such as sensor systems, drones, satellites, Geographic Information Systems (GIS), and artificial intelligence enhances production efficiency and resource conservation. The application of precision agriculture in Thailand's economic crops, including rice, sugarcane, and fruit crops, demonstrates significant potential for increasing yields and reducing costs. Precision agriculture plays a vital role in promoting agricultural sustainability across all dimensions: economically through cost reduction and yield enhancement, environmentally through reduced chemical usage and resource conservation, and socially through improved quality of life for farmers. The transition to precision agriculture requires comprehensive preparation in terms of knowledge, technology, capital, and support from all sectors to create a modern, efficient, and sustainable agricultural sector for the future.

Keywords: Modern Farmers, Precision Agriculture, Sustainability

บทนำ

ภาคเกษตรกรรมถือเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจไทยที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศ ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรแสดงให้เห็นว่าภาคเกษตรกรรมมีส่วนสนับสนุนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศประมาณร้อยละ 8-10 และจ้างงานประชากรไทยกว่าร้อยละ 30 ของแรงงานทั้งประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรรายใหญ่ของโลก โดยเฉพาะข้าว ยางพารา และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากอ้อยและมันสำปะหลัง ซึ่งสร้างรายได้จากการส่งออกให้กับประเทศ (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2566) สำหรับภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบ คือ ภาคอุตสาหกรรมหดตัวลงร้อยละ 5.9 และภาคเกษตรกรรมหดตัวลงร้อยละ 3.6 ซึ่งความเสียหาย

ทางเศรษฐกิจในวงกว้างนี้ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นเหตุให้อัตราการว่างงานเพิ่มสูงขึ้น ชั่วโมงการทำงานลดลง และส่งผลให้สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่อยู่ในระดับสูงอยู่แล้วมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ความสำคัญของภาคเกษตรไม่ได้จำกัดเพียงแค่มิติทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการรักษาความมั่นคงทางอาหาร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนชนบท ภาคเกษตรจึงเป็นกลไกสำคัญในการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การพัฒนาภาคเกษตรให้มีความยั่งยืนจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยในระยะยาว การลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2565)

อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนมากขึ้น ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนระบบผลิตทางการเกษตรที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2561) โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการเกษตรแบบดั้งเดิม โดยเกิดปรากฏการณ์ฝนแล้ง น้ำท่วม และความผันผวนของอุณหภูมิที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงและเกิดความเสียหายต่อพืชผลเป็นประจำ ประกอบกับปัญหาด้านทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะราคาปุ๋ยเคมี เมล็ดพันธุ์ และน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้เพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกัน ทำให้เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาค่าไรที่ลดลงและหนี้สินที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ปัญหาลาถาขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมเป็นอีกหนึ่งความท้าทายสำคัญ เนื่องจากแรงงานหนุ่มสาวเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและขาดแคลนแรงงานในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว ความท้าทายเหล่านี้ต้องการแนวทางการแก้ไขที่เป็นระบบและยั่งยืน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2565)

เกษตรแม่นยำ เป็นแนวคิดการเกษตรกรรมสมัยใหม่ที่เน้นการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการจัดการการผลิตทางการเกษตรอย่างละเอียดและแม่นยำ โดยมีหลักการสำคัญคือการให้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมในปริมาณที่ถูกต้อง ณ เวลาที่เหมาะสม และในตำแหน่งที่เฉพาะเจาะจง เกษตรแม่นยำมีการใช้เทคโนโลยีตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน เช่น ชุดตรวจวัดดินแบบพกพา เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด ไปจนถึงการใช้เทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การใช้ระบบพิกัดจีพีเอสนำทาง (GPS: Global Positioning System) เพื่อควบคุมการไถพรวน การหว่านเมล็ด การฉีดสเปรย์รดน้ำ การพ่นปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตร หรือการเก็บเกี่ยวอัตโนมัติในแปลงพืช (สุภัทร คำมุงคุณ, 2565) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพดิน สภาพอากาศ และสภาพพืชในแต่ละพื้นที่อย่างละเอียด แนวคิดนี้มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ลดการสูญเสียและของเสีย และเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ เกษตรแม่นยำไม่ได้หมายถึง การใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และประสบการณ์ของเกษตรกรเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การประยุกต์ใช้เกษตรแม่นยำจึงต้องการการปรับเปลี่ยนวิธีคิดจากการเกษตรแบบเหมารวมไปสู่การเกษตรที่คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละพื้นที่และความต้องการเฉพาะของพืชในแต่ละช่วงเวลา

การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับภาคเกษตรกรรมเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญ ได้แก่ ระบบเซนเซอร์อัจฉริยะที่สามารถตรวจวัด ความชื้นในดิน ระดับธาตุอาหาร และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ แบบเรียลไทม์ ระบบโดรนและดาวเทียมที่ใช้ในการสำรวจและติดตามสภาพพืชผลจากมุมสูง ระบบปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้ของเครื่องที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลและการตัดสินใจ และระบบอัตโนมัติที่ช่วยลดการพึ่งพาแรงงานคน การใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้เกษตรกรสามารถจัดการน้ำ ปุ๋ย ได้อย่างแม่นยำ ลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น และเพิ่มผลผลิตในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลยังช่วยในการติดตามและคาดการณ์โรคและแมลงศัตรูพืช การวางแผนการเก็บเกี่ยว และการจัดการห่วงโซ่อุปทานหลังการเก็บเกี่ยว การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลจึงไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ แต่ยังส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืนในระยะยาว การลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรแม่นยำ บทความนำเสนอหลักการ แนวทางการใช้เกษตรแม่นยำในบริบทของเกษตรกรยุคใหม่ เพื่อความยั่งยืน โดยเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เกษตรแม่นยำในพืช การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเกษตรแม่นยำที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรยุคใหม่ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรมให้ก้าวสู่ความทันสมัยและยั่งยืน โดยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เกษตรกรยุคใหม่

เกษตรกรยุคใหม่ หมายถึง เกษตรกรที่มีการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและมีความพร้อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และสร้างความยั่งยืนในการเกษตรกรรม เกษตรกรกลุ่มนี้มีลักษณะเด่น คือ การเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และมีความเข้าใจในการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น YOUNG SMART FARMER การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยใช้เครือข่ายเป็นเป้าหมายและกลไกในการพัฒนาให้เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ใช้หลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมและการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เกษตรกรเป็น “ศูนย์กลางและออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง” และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็น “ผู้จัดการเรียนรู้” (กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564)

นิยามความหมาย

1. เกษตรกรยุคใหม่ เกษตรกรที่ปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต กลุ่มเกษตรกรที่เปิดรับนวัตกรรม มีทักษะการจัดการข้อมูล และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรตามสถานการณ์
2. เกษตรกรรุ่นใหม่ รูปแบบการเกษตรที่ผสมผสานความรู้ดั้งเดิมกับเทคโนโลยีทันสมัย เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางเกษตรกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดสมัยใหม่ โดยคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานสากล

3. เกษตรแม่นยำ ระบบการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีข้อมูลและเซ็นเซอร์เพื่อตรวจสอบและจัดการพื้นที่เพาะปลูกอย่างละเอียด การประยุกต์ใช้ข้อมูลภูมิศาสตร์ ดาวเทียม และปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้การดูแลพืชและดินเป็นไปอย่างเหมาะสม

4. เกษตรอัจฉริยะ การเกษตรที่ใช้ระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์ในการควบคุมและตัดสินใจด้านการผลิต เทคโนโลยีเกษตรที่สามารถเรียนรู้และปรับปรุงประสิทธิภาพด้วยตนเอง ลดการพึ่งพาแรงงานคนและเพิ่มความแม่นยำ

สรุป การพัฒนาภาคเกษตรไทยในปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านจากเกษตรแบบดั้งเดิมสู่เกษตรที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี โดยมีเกษตรกรยุคใหม่เป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เกษตรกรยุคใหม่ เป็นผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ด้วยการเปิดรับนวัตกรรมและมีทักษะการจัดการข้อมูล ทำให้สามารถนำเกษตรรุ่นใหม่ มาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ การพัฒนาต่อยอดจากเกษตรแม่นยำ ที่ใช้ข้อมูลและเซ็นเซอร์ในการจัดการพื้นที่เพาะปลูก ไปสู่เกษตรอัจฉริยะ ที่มีระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์ในการตัดสินใจ สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของเทคโนโลยีเกษตรที่มุ่งสู่ความยั่งยืน

ลักษณะสำคัญของเกษตรกรยุคใหม่

เกษตรกรยุคใหม่มีความแตกต่างจากเกษตรกรแบบดั้งเดิมในหลายประการ ประการแรก คือ การมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถใช้สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการจัดการฟาร์ม การติดตามราคาสินค้า และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ประการที่สอง คือ การมีแนวคิดเชิงธุรกิจ โดยมองการเกษตรเป็นธุรกิจที่ต้องมีการวางแผน การบริหารจัดการ และการควบคุมคุณภาพอย่างเป็นระบบ เกษตรกรยุคใหม่ยังมีความสนใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเข้าร่วมการอบรม สัมมนา และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ พวกเขาให้ความสนใจในความสำเร็จของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการผลิตอย่างยั่งยืน จึงให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ

ทักษะที่จำเป็นสำหรับเกษตรกรยุคใหม่

1. ทักษะด้านเทคโนโลยี การใช้สมาร์ทโฟน แอปพลิเคชันทางการเกษตร หรือเครื่องจักรอัตโนมัติ
2. ทักษะการตลาด การสร้างแบรนด์ การขายออนไลน์ และการเข้าใจความต้องการของตลาด
3. ทักษะการบริหารจัดการ การวางแผนการผลิต การจัดการต้นทุน และการบริหารเวลา
4. ทักษะการเรียนรู้ การอัปเดตความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม

5. ทักษะการทำงานร่วมกัน การรวมกลุ่มเกษตรกร หรือการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และช่วยเหลือกัน (กรมประชาสัมพันธ์, 2568)

ความท้าทายและโอกาสของเกษตรกรยุคใหม่

เกษตรกรยุคใหม่เผชิญกับความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะการลงทุนเริ่มแรกในเทคโนโลยีที่มีราคาสูง การขาดแคลนความรู้เฉพาะทางในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานจากแบบดั้งเดิมสู่แบบดิจิทัล อย่างไรก็ตาม โอกาสที่เกิดขึ้นมีมากมาย เช่น การเข้าถึงตลาดใหม่ผ่านช่องทางออนไลน์ การ

ได้รับข้อมูลที่แม่นยำสำหรับการตัดสินใจ และการสร้างเครือข่ายกับเกษตรกรรายอื่น ๆ ทั่วโลก การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในรูปแบบของการให้เครดิต การอบรมความรู้ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรยุคใหม่สามารถเติบโตและประสบความสำเร็จได้ การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรรมดิจิทัลจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการยกระดับภาคเกษตรไทยให้ก้าวสู่นาคออย่างยั่งยืน

หลักการและแนวคิดของเกษตรแม่นยำ

เกษตรแม่นยำเป็นระบบการจัดการการเกษตรที่อาศัยข้อมูลและเทคโนโลยีในการตัดสินใจ โดยมีหลักการพื้นฐานคือการให้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมในปริมาณที่ถูกต้อง ณ เวลาที่เหมาะสม และในตำแหน่งที่เฉพาะเจาะจง แนวคิดนี้เกิดจากการตระหนักว่าแต่ละพื้นที่ในแปลงเกษตรมีความแตกต่างกันในด้านคุณสมบัติของดิน ความชื้น ระดับธาตุอาหาร และปัจจัยอื่น ๆ

เกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) เป็นรูปแบบการเกษตรที่นำเทคโนโลยีและการจัดการข้อมูลมาใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตรให้มีความเหมาะสมและแม่นยำขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต ทำให้ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตทั้งปริมาณและคุณภาพ รวมถึงใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและรักษาสภาพแวดล้อม โดยเกษตรแม่นยำมีต้นกำเนิดจากประเทศแถบตะวันตกในทวีปยุโรปและอเมริกา เนื่องจากการถือครองพื้นที่การเกษตรขนาดใหญ่และมักพบความแปรปรวนของสภาพพื้นที่ทั้งจากสภาพดิน ความชื้น หรือสภาพภูมิประเทศ ส่งผลทำให้พืชมีการเจริญเติบโตแตกต่างกัน จึงได้มีการศึกษาเพื่อจัดการลดความแปรปรวนดังกล่าว โดยการเก็บข้อมูลในแปลงปลูกและนำเครื่องจักรกลทางการเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีอื่น ๆ มาสนับสนุน เช่น เทคโนโลยีดาวเทียม เซนเซอร์ ประกอบกับการที่ค่าแรงเกษตรสูงเพิ่มขึ้น จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกษตรแม่นยำได้รับความนิยมมากขึ้นและถูกนำมาใช้ในหลากหลายรูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีประสิทธิภาพแวดล้อมและใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม ได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงสุดและไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (สุภัทร คำมุงคุณ, 2565)

องค์ประกอบหลักของเกษตรแม่นยำ

เกษตรแม่นยำประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ

ประการที่ 1 คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับสภาพดิน สภาพอากาศ สภาพพืช และผลผลิต โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น เซนเซอร์ ดาวเทียม และโดรน

ประการที่ 2 คือ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ซอฟต์แวร์และระบบปัญญาประดิษฐ์ในการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อหาแนวโน้มและรูปแบบที่มีประโยชน์

ประการที่ 3 คือ การตัดสินใจ ซึ่งเกษตรกรจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาประกอบการตัดสินใจในการจัดการแปลงเกษตร เช่น การกำหนดปริมาณปุ๋ย การให้น้ำ และการป้องกันโรคแมลง

ประการที่ 4 คือ การปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการนำแผนที่วางไว้ไปสู่การปฏิบัติจริงโดยใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีความแม่นยำสูง

การดำเนินการการเก็บข้อมูลและการแปรผล มีความสำคัญอย่างมากกับเกษตรกรเพื่อใช้ในวางแผนการจัดการพื้นที่ในแปลงปลูกได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การทำงานของเกษตรแม่นยำ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก

ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการและเทคโนโลยี 2) การวินิจฉัยข้อมูลเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์เข้าสู่ฐานข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูลหรือการทำนายผลผลิตเชิงพื้นที่ที่รวมถึงการวางแผนจัดการเพาะปลูก 4) การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพาะปลูกที่วางไว้ และ 5) การประเมินประสิทธิภาพ หรือความคุ้มค่าแก่การลงทุน (กุสุมาภรณ์ สมพงษ์ และคณะ, 2563)

หลักการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเกษตรแม่นยำ

เกษตรแม่นยำอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์หลายสาขา โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ดิน ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติทางกายภาพ เคมี และชีวภาพของดินที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช การทำแผนที่ความแปรปรวนของดินช่วยให้เกษตรกรเข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละพื้นที่และสามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ เกษตรแม่นยำยังใช้หลักการทางสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบการกระจายของตัวแปรต่าง ๆ ในแปลงเกษตร การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ช่วยในการสร้างแผนที่และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงตามเวลาได้อย่างชัดเจน

ประโยชน์ของเกษตรแม่นยำ

เกษตรแม่นยำให้ประโยชน์ในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม ด้านเศรษฐกิจ เกษตรแม่นยำช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายการผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อม เกษตรแม่นยำช่วยลดการใช้สารเคมีที่ไม่จำเป็น ลดการปนเปื้อนของน้ำและดิน และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ด้านสังคม เกษตรแม่นยำช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผ่านการลดภาระงานและเพิ่มรายได้

การเก็บข้อมูลและการแปรผล

การดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพดิน เช่น เซอร์ดิน ติดตั้งในแปลงเพาะปลูกเพื่อตรวจวัดค่าต่าง ๆ แบบต่อเนื่อง ได้แก่ ความชื้นในดิน และความเค็มของดิน การสำรวจด้วยโดรน ใช้เทคโนโลยีการถ่ายภาพ เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบของดิน รวมถึงการตรวจสอบการกระจายตัวของธาตุอาหารในพื้นที่ขนาดใหญ่ ข้อมูลสภาพอากาศ สถานีอุตุนิยมวิทยาอัตโนมัติ ในแปลงเกษตรบันทึกข้อมูลอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม ทิศทางลม ปริมาณน้ำฝน และปริมาณแสงแดด ข้อมูลจากดาวเทียมช่วยให้ได้ภาพรวมสภาพอากาศในระดับภูมิภาคและการพยากรณ์อากาศระยะสั้นและระยะยาว ข้อมูลสภาพพืช การตรวจสอบด้วยโดรนใช้กล้องความละเอียดสูงและเซ็นเซอร์เพื่อวิเคราะห์ดัชนีพืชพรรณ ซึ่งบ่งบอกถึงสุขภาพของพืช การเจริญเติบโต และการระบาดของโรคแมลง ข้อมูลการผลิตติดตั้งเซ็นเซอร์วัดน้ำหนักและคุณภาพผลผลิตแบบเรียลไทม์ พร้อมระบบ GPS เพื่อบันทึกตำแหน่งที่แม่นยำของแต่ละจุดในแปลง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เข้าสู่ฐานข้อมูลกลาง การวิเคราะห์รูปแบบและแนวโน้มของข้อมูล แสดงความแตกต่างของสภาพดิน ความชื้น และธาตุอาหารในแต่ละจุดของแปลง ช่วยให้เกษตรกรเห็นภาพรวมและจุดที่ต้องการความสนใจเป็นพิเศษ

3. การตัดสินใจ การสร้างแดชบอร์ดแบบโต้ตอบ แสดงข้อมูลสำคัญในรูปแบบกราฟและแผนที่ที่เข้าใจง่าย พร้อมคำแนะนำเฉพาะสำหรับแต่ละพื้นที่ในแปลง ระบุปริมาณปุ๋ยที่เหมาะสมสำหรับแต่ละจุดตามสภาพดินและความต้องการของพืช กำหนดเวลาและปริมาณน้ำที่เหมาะสมตามสภาพอากาศและความชื้นในดิน

4. การปฏิบัติการ ติดตั้งระบบ GPS ความแม่นยำสูงและเซ็นเซอร์ต่าง ๆ สามารถปรับปริมาณปุ๋ย และสารเคมีตามแผนที่ที่กำหนดไว้แบบเรียลไทม์ บันทึกผลการปฏิบัติงานและเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้ เพื่อการปรับปรุงและเรียนรู้สำหรับฤดูกาลต่อไป และสร้างรายงานสรุปผลการดำเนินงาน ต้นทุน และผลตอบแทนเพื่อการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

การบูรณาการเทคโนโลยีหลักในระบบเกษตรแม่นยำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการอนุรักษ์ทรัพยากรในภาคเกษตรกรรม

การบูรณาการเทคโนโลยีในระบบเกษตรแม่นยำเป็นกระบวนการที่ต้องการการประสานงานระหว่างเทคโนโลยีหลายประเภทเพื่อสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เทคโนโลยีหลักที่ใช้ในเกษตรแม่นยำสามารถแบ่งออกเป็นหลายกลุ่มตามหน้าที่และการประยุกต์ใช้

เทคโนโลยีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระบบเซ็นเซอร์เป็นเทคโนโลยีพื้นฐานที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเรียลไทม์ เซ็นเซอร์ความชื้นในดินช่วยติดตามระดับน้ำในดินอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถควบคุมการให้น้ำได้อย่างแม่นยำ เซ็นเซอร์วัดธาตุอาหารในดินช่วยในการกำหนดปริมาณปุ๋ยที่เหมาะสม เซ็นเซอร์สภาพอากาศวัดอุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม และปริมาณน้ำฝน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญต่อการวางแผนกิจกรรมทางการเกษตร เทคโนโลยีการสำรวจทางอากาศ ได้แก่ โดรนและดาวเทียม ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมุมสูงครอบคลุมพื้นที่กว้าง การใช้เซ็นเซอร์ตรวจวัดสภาพพืช ช่วยในการวิเคราะห์สุขภาพของพืช การตรวจหาโรคและแมลงศัตรูพืช ชุดตรวจวัดดินแบบพกพา และการประเมินผลผลิต ข้อมูลจากดาวเทียมยังช่วยในการติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เกษตรตลอดฤดูกาล

เทคโนโลยีการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ ระบบนี้ช่วยในการสร้างแผนที่ความแปรปรวนของดิน แผนที่ผลผลิต และแผนที่การใช้ปัจจัยการผลิต การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ช่วยให้เกษตรกรเข้าใจรูปแบบและแนวโน้มของข้อมูลในแปลงเกษตร ปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้ของเครื่องมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และการทำนายผลลัพธ์ อัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่องสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่งพร้อมกันและให้คำแนะนำที่เหมาะสมสำหรับการจัดการแปลงเกษตร ระบบผู้เชี่ยวชาญช่วยในการตัดสินใจโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ที่สะสมไว้

เทคโนโลยีการประยุกต์ใช้และการควบคุม

เครื่องจักรเกษตรแม่นยำ เช่น รถแทรกเตอร์ที่มีระบบ GPS และระบบควบคุมอัตโนมัติ ช่วยในการใส่ปุ๋ย การหว่านเมล็ด และการเก็บเกี่ยวอย่างแม่นยำ ระบบการให้น้ำแบบแม่นยำ เช่น ระบบน้ำหยดและระบบสปริงเกลอร์อัจฉริยะ ช่วยในการจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบควบคุมอัตโนมัติช่วยลดการพึ่งพาแรงงานคนและเพิ่มความแม่นยำในการปฏิบัติงาน ระบบเหล่านี้สามารถทำงานตลอด 24 ชั่วโมงและปรับการทำงานตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การบูรณาการเทคโนโลยีเหล่านี้เข้าด้วยกันสร้างระบบเกษตรแม่นยำที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสูง

ผลกระทบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร

การใช้เทคโนโลยีเกษตรแม่นยำส่งผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในหลายด้าน การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพช่วยลดการสูญเสียน้ำและการใช้น้ำที่ไม่จำเป็น การใส่ปุ๋ยแบบแม่นยำช่วยลดการสะสมของธาตุอาหารในดินและการชะล้างสู่แหล่งน้ำ การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างเฉพาะเจาะจงช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่เป้าหมาย

การประยุกต์ใช้เกษตรแม่นยำในพืชเศรษฐกิจ

การประยุกต์ใช้เกษตรแม่นยำในพืชเศรษฐกิจของไทยมีความหลากหลายและเฉพาะเจาะจงตามลักษณะของแต่ละชนิดพืช พืชเศรษฐกิจหลักของไทย ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และพืชผักผลไม้ต่าง ๆ แต่ละชนิดมีความต้องการและวิธีการจัดการที่แตกต่างกัน

การประยุกต์ใช้ในการปลูกข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของไทยที่มีการประยุกต์ใช้เกษตรแม่นยำอย่างแพร่หลาย การใช้ระบบ GPS ในการเตรียมดินและการหว่านเมล็ดช่วยให้การปลูกมีความสม่ำเสมอและแม่นยำ ระบบเซนเซอร์วัดระดับน้ำในนาช่วยในการจัดการน้ำอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในระบบการปลูกข้าวแบบสลับแห้งสลับเปียก ซึ่งช่วยประหยัดน้ำและลดการปล่อยก๊าซมีเทน การใช้โดรนในการสำรวจสุขภาพของต้นข้าวช่วยในการตรวจหาโรคและแมลงศัตรูพืชในระยะเริ่มต้น ทำให้สามารถป้องกันและรักษาได้อย่างทันเวลาที่ การวิเคราะห์ภาพถ่ายจากดาวเทียมช่วยในการประเมินผลผลิตและการวางแผนการเก็บเกี่ยว ระบบการใส่ปุ๋ยแบบแม่นยำช่วยลดต้นทุนปุ๋ยและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ธาตุอาหาร

การประยุกต์ใช้ในการปลูกอ้อย

อ้อยเป็นพืชที่ต้องการการจัดการในระยะยาวและความซับซ้อนในการปลูก การใช้ระบบ GPS ในการปลูกอ้อยช่วยให้การจัดแถวและระยะห่างมีความแม่นยำ ส่งผลให้การเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องจักรทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการให้น้ำแบบแม่นยำ เช่น ระบบน้ำหยด ช่วยประหยัดน้ำและเพิ่มผลผลิต การใช้เซนเซอร์วัดความชื้นในดินช่วยในการกำหนดเวลาการให้น้ำที่เหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลจากดาวเทียมช่วยในการติดตามการเจริญเติบโตของอ้อยและการประเมินปริมาณน้ำตาลในลำต้น ระบบการใส่ปุ๋ยแบบแม่นยำช่วยเพิ่มปริมาณน้ำตาลและลดต้นทุนการผลิต

การประยุกต์ใช้ในพืชผลไม้

พืชผลไม้ เช่น ทุเรียน มังคุด ลำไย ลิ้นจี่ มีการประยุกต์ใช้เกษตรแม่นยำในหลายด้าน การใช้เซนเซอร์วัดความชื้นในดินช่วยในการจัดการน้ำให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงการเจริญเติบโต ระบบการให้น้ำแบบอัตโนมัติช่วยลดแรงงานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ การใช้โดรนในการตรวจสอบสุขภาพของต้นไม้และการตรวจหาโรคแมลงช่วยในการป้องกันและรักษาอย่างทันเวลาที่ การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศช่วยในการวางแผนการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ระบบการใส่ปุ๋ยแบบแม่นยำช่วยเพิ่มคุณภาพผลไม้และลดต้นทุนการผลิต

ความท้าทายในการประยุกต์ใช้

การประยุกต์ใช้เกษตรแม่นยำในพืชเศรษฐกิจเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ต้นทุนการลงทุนเริ่มแรกที่สูงเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับเกษตรกรรายย่อย การขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขผ่านการอบรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี การขาดโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ในพื้นที่ชนบทเป็นอุปสรรคต่อการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

การใช้ธาตุอาหารพืช

การจัดการธาตุอาหารพืชเป็นองค์ประกอบสำคัญของเกษตรแม่นยำที่มีผลกระทบต่อผลผลิต คุณภาพผลผลิต และสิ่งแวดล้อม การใช้ธาตุอาหารแบบแม่นยำต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของพืช สภาพดิน และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ

หลักการการจัดการธาตุอาหารแบบแม่นยำ

การจัดการธาตุอาหารแบบแม่นยำอาศัยหลักการ 4R ได้แก่ Right Source (แหล่งที่มาถูกต้อง) Right Rate (อัตราที่เหมาะสม) Right Time (เวลาที่เหมาะสม) และ Right Place (สถานที่ที่เหมาะสม) (Canola Council of CANADA, 2567) หลักการนี้ช่วยให้การใช้ธาตุอาหารมีประสิทธิภาพสูงสุดและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเลือกแหล่งธาตุอาหารที่เหมาะสมต้องพิจารณาถึงความต้องการของพืช สภาพดิน และความพร้อมใช้ของธาตุอาหาร ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพมีคุณสมบัติและการปลดปล่อยธาตุอาหารที่แตกต่างกัน การผสมผสานการใช้ปุ๋ยหลายประเภทช่วยให้ได้ประโยชน์สูงสุดและลดข้อเสีย

เทคโนโลยีในการวิเคราะห์และกำหนดความต้องการธาตุอาหาร

การวิเคราะห์ดินเป็นขั้นตอนพื้นฐานในการกำหนดความต้องการธาตุอาหาร การใช้เซนเซอร์วัดธาตุอาหารในดินแบบเรียลไทม์ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยและแม่นยำ การวิเคราะห์ใบพืชช่วยประเมินสถานะธาตุอาหารในพืช และการดูดซึมธาตุอาหาร เทคโนโลยีการถ่ายภาพช่วยในการประเมินสถานะธาตุอาหารของพืชจากระยะไกล การวิเคราะห์สีของใบพืชสามารถบ่งบอกถึงการขาดธาตุอาหารบางชนิด เช่น ไนโตรเจน แมกนีเซียม และเหล็ก ระบบปัญญาประดิษฐ์ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ธาตุอาหาร

การใช้ธาตุอาหารแบบแม่นยำตามพื้นที่

การสร้างแผนที่ความแปรปรวนของธาตุอาหารในดินช่วยให้เกษตรกรเข้าใจถึงความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ในแปลงเกษตร การใช้ระบบ GPS ในการใส่ปุ๋ยช่วยให้สามารถใส่ปุ๋ยในปริมาณที่แตกต่างตามความต้องการของแต่ละพื้นที่ เครื่องใส่ปุ๋ยแบบแปรผันช่วยปรับปริมาณปุ๋ยอัตโนมัติตามข้อมูลที่ได้จากแผนที่ การจัดการธาตุอาหารแบบแม่นยำช่วยลดการใช้ปุ๋ยในพื้นที่ที่มีธาตุอาหารเพียงพอและเพิ่มการใช้ปุ๋ยในพื้นที่ที่ขาดแคลน ส่งผลให้การใช้ธาตุอาหารมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและลดต้นทุนการผลิต

การจัดการธาตุอาหารตามช่วงเวลา

การให้ธาตุอาหารในเวลาที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการใช้ธาตุอาหาร พืชมีความต้องการธาตุอาหารที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต การแบ่งการใส่ปุ๋ยเป็นหลายครั้งตามความต้องการของพืชช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดูดซึมและลดการสูญเสีย ระบบการให้ธาตุอาหารผ่านน้ำ (fertigation) ช่วยให้

สามารถควบคุมการให้ธาตุอาหารได้อย่างแม่นยำทั้งในด้านปริมาณและเวลา การใช้ปุ๋ยชนิดปลดปล่อยช้าช่วยให้ธาตุอาหารพร้อมใช้ตลอดช่วงการเจริญเติบโตของพืช

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการจัดการ

การใช้ธาตุอาหารแบบแม่นยำช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ การลดการชะล้างของไนโตรเจนและฟอสฟอรัสช่วยป้องกันการปนเปื้อนของน้ำใต้ดินและแหล่งน้ำผิวดิน การลดการระเหยของแอมโมเนียช่วยลดการสูญเสียไนโตรเจนและการปนเปื้อนอากาศ

การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีช่วยปรับปรุงสมบัติของดินและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ธาตุอาหาร การจัดการซากพืชและการปลูกพืชปุ๋ยสดช่วยเพิ่มธาตุอาหารในดินและปรับปรุงโครงสร้างดิน

เกษตรแม่นยำกับความยั่งยืน

องค์การสหประชาชาติได้จัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goals (SDGs) ในปี ค.ศ. 2015 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย ครอบคลุมทั้งมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติสิ่งแวดล้อม มิติความมั่นคงและยุติธรรม และมิติความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในประเทศและระหว่างประเทศในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา โดยบทความเรื่องนี้ นำเสนอ 3 เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน เพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและรายได้ของผู้ผลิตอาหาร สร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืนและดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตร ที่มีภูมิคุ้มกันที่จะเพิ่มผลิตภาพและการผลิต ซึ่งจะช่วยรักษาระบบนิเวศ เสริมขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะอากาศรุนแรง ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ แก้ไขและป้องกันการกีดกันและการบิดเบือนทางการค้าในตลาดเกษตรโลก การเลือกใช้มาตรการที่สร้างหลักประกันได้ว่าตลาดโภคภัณฑ์อาหารและตลาดอนุพันธ์สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสม และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของตลาดและข้อมูลสำรองอาหารได้อย่างทันการณ์และคงความหลากหลายทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์พืชที่ใช้เพาะปลูก สัตว์ในไร่นาและที่เลี้ยงตามบ้านเรือน และชนิดพันธุ์ตามธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับพืชและสัตว์เหล่านั้น รวมถึงให้มีธนาคารพืชและเมล็ดพันธุ์ที่มีการจัดการที่ดีและมีความหลากหลาย ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และ มีผลิตภาพ และการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน และเป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน การจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (SDG MOVE Team, 2559)

เกษตรแม่นยำมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนทางการเกษตรในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและหลักการของเกษตรแม่นยำช่วยสร้างระบบการเกษตรที่สามารถตอบสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ทำลายความสามารถของคนรุ่นหลังในการตอบสนองความต้องการของตนเอง

1. ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ

เกษตรแม่นยำช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจผ่านการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิต การใช้ปัจจัยการผลิตอย่างแม่นยำช่วยลดการสูญเสียและการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น ตัวอย่างเช่น การใส่ปุ๋ยแบบแม่นยำสามารถลดการใส่ปุ๋ยได้ 15-30 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ยังรักษาหรือเพิ่มผลผลิต การจัดการน้ำแบบแม่นยำช่วยประหยัดน้ำได้ 20-40 เปอร์เซ็นต์ การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบและป้องกันโรคแมลงช่วยลดการสูญเสียผลผลิตและลดต้นทุนการใช้สารเคมี การวางแผนการผลิตที่อาศัยข้อมูลช่วยให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล ลดความเสี่ยงทางธุรกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาด

2. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

เกษตรแม่นยำมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในหลายด้าน การใช้สารเคมีอย่างเฉพาะเจาะจงและแม่นยำช่วยลดการปนเปื้อนของดินและน้ำ การจัดการธาตุอาหารแบบแม่นยำช่วยลดการชะล้างของไนโตรเจนและฟอสฟอรัสสู่แหล่งน้ำ ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหา การใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและลดผลกระทบต่อระบบนิเวศในแหล่งน้ำ การลดการใช้เครื่องจักรที่ไม่จำเป็นช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการบีบอัดดิน การส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพผ่านการจัดการแปลงเกษตรแบบแม่นยำช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

3. ความยั่งยืนด้านสังคม

เกษตรแม่นยำช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและชุมชนชนบท การลดการใช้แรงงานในงานที่หนักและซ้ำซากช่วยให้เกษตรกรมีเวลาสำหรับกิจกรรมอื่น ๆ การเพิ่มรายได้จากการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตช่วยปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกร การถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ช่วยพัฒนาทักษะและความสามารถของเกษตรกร ทำให้พวกเขาสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ ได้ดีขึ้น การสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกรช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

4. การบูรณาการเพื่อความยั่งยืน

การสร้างความยั่งยืนผ่านเกษตรแม่นยำต้องการการบูรณาการในหลายระดับ ระดับฟาร์ม เกษตรกรต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ระดับชุมชน ต้องมีการสร้างเครือข่ายและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระดับนโยบาย ต้องมีการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การอบรมความรู้ และการสร้างแรงจูงใจ

เกษตรกรยุคใหม่สู่แนวทางเกษตรแม่นยำเพื่อความยั่งยืน

การเปลี่ยนผ่านของเกษตรกรยุคใหม่สู่การประยุกต์ใช้เกษตรแม่นยำเป็นกระบวนการที่ต้องการการเตรียมความพร้อมในหลายด้าน ทั้งด้านความรู้ เทคโนโลยี ทุน และการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ การเปลี่ยนผ่านนี้ไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้ แต่เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำเกษตรอย่างรอบด้าน

ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรแม่นยำ

การเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรแม่นยำควรดำเนินการเป็นขั้นตอน เริ่มจากการสร้างความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับประโยชน์ของเกษตรแม่นยำ เกษตรกรต้องเข้าใจว่าเกษตรแม่นยำไม่ใช่เพียงการใช้เทคโนโลยีขั้น

สูง แต่เป็นการจัดการที่อาศัยข้อมูลและการวิเคราะห์ ขั้นตอนที่สอง คือ การประเมินสถานการณ์ปัจจุบันและความพร้อม เกษตรกรต้องประเมินสภาพแปลงเกษตร ทรัพยากรที่มี และความสามารถ ในการลงทุน การวิเคราะห์ดิน และการสำรวจแปลงเกษตรเป็นขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญ ขั้นตอนที่สาม คือการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม เกษตรกรควรเริ่มจากเทคโนโลยีที่ง่ายและมีต้นทุนต่ำ เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการบันทึกข้อมูล การใช้เซนเซอร์วัดความชื้นในดิน หรือการใช้โดรนในการสำรวจแปลง

การพัฒนาความรู้และทักษะ

การพัฒนาความรู้และทักษะเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จของเกษตรกรแม่นยำ เกษตรกรต้องเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ การใช้เทคโนโลยี และการวิเคราะห์ข้อมูล การอบรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญ การเรียนรู้จากประสบการณ์ของเกษตรกรรายอื่นที่ประสบความสำเร็จเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและเครือข่ายการเรียนรู้ช่วยในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน การใช้สื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยในการเข้าถึงความรู้และการติดต่อสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญ

การจัดการทางการเงินและการลงทุน

การลงทุนในเกษตรแม่นยำต้องการการวางแผนทางการเงินที่รอบคอบ เกษตรกรควรประเมินต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนในเทคโนโลยีต่าง ๆ การเริ่มต้นด้วยการลงทุนที่มีผลตอบแทนเร็วและชัดเจนช่วยสร้างความมั่นใจและเงินทุนสำหรับการลงทุนในขั้นตอนต่อไป การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและสินเชื่อที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญ ธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ เริ่มมีผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่เฉพาะเจาะจงสำหรับการลงทุนในเทคโนโลยีการเกษตร การรวมกลุ่มของเกษตรกรช่วยลดต้นทุนการลงทุนและเพิ่มอำนาจการต่อรอง

การสร้างระบบนิเวศที่สนับสนุน

การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาเกษตรแม่นยำต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ภาครัฐมีบทบาทในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างนโยบายสนับสนุน และการให้บริการด้านความรู้และเทคโนโลยี ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเทคโนโลยี การให้บริการ และการสร้างตลาด สถาบันการศึกษาและการวิจัยมีบทบาทในการพัฒนาความรู้ การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ และการผลิตบุคลากร องค์กรเกษตรกรและสหกรณ์มีบทบาทในการรวมกลุ่มเกษตรกร การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการสร้างเครือข่าย

ความท้าทายและแนวทางแก้ไข

1. ความท้าทายหลักในการเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรแม่นยำ ได้แก่ ต้นทุนการลงทุนที่สูง การขาดความรู้และทักษะ การขาดโครงสร้างพื้นฐาน และการต้านทานการเปลี่ยนแปลง แนวทางแก้ไขต้องเป็นไปอย่างเป็นระบบและครอบคลุม

2. การสร้างแรงจูงใจผ่านการให้เงินอุดหนุน การลดหย่อนภาษี และการสนับสนุนด้านเทคนิคช่วยลดอุปสรรคในการเริ่มต้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

3. การสร้างตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จและการประชาสัมพันธ์ผลลัพธ์ที่ดีช่วยสร้างความเชื่อมั่นและแรงบันดาลใจให้กับเกษตรกรรายอื่น การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของเกษตรกรไทย ทั้ง

ในด้านราคา ความซับซ้อน และความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการยอมรับและการใช้งานอย่างแพร่หลาย

4. การเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรแม่นยำเป็นกระบวนการระยะยาวที่ต้องการความอดทนและความมุ่งมั่น อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่จะได้รับทั้งในด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม ทำให้การลงทุนและความพยายามนี้คุ้มค่าและจำเป็นสำหรับอนาคตของภาคเกษตรไทย

5. การสนับสนุนจากทุกภาคส่วนและการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบจะช่วยให้เกษตรกรไทยสามารถเปลี่ยนผ่านสู่เกษตรแม่นยำได้อย่างประสบความสำเร็จ และสร้างภาคเกษตรที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนสำหรับอนาคต

สรุป

เกษตรกรยุคใหม่ คือ เกษตรกรที่ปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและมีความพร้อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และสร้างความยั่งยืนในการเกษตรกรรม โดยมีลักษณะเด่น คือ การเปิดรับเทคโนโลยีใหม่และมีความเข้าใจในการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ พร้อมทั้งมีแนวคิดเชิงธุรกิจและความสนใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เกษตรแม่นยำเป็นระบบการจัดการการเกษตรที่อาศัยข้อมูลและเทคโนโลยีในการตัดสินใจ โดยมีหลักการพื้นฐานคือการให้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมในปริมาณที่ถูกต้อง ณ เวลาที่เหมาะสม และในตำแหน่งที่เหมาะสมเจาะจง ระบบนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสี่ประการ ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจ และการปฏิบัติการ การบูรณาการเทคโนโลยีหลักในระบบเกษตรแม่นยำ เช่น ระบบเซนเซอร์ โดรน ดาวเทียม ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และปัญญาประดิษฐ์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการอนุรักษ์ทรัพยากร เกษตรแม่นยำมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนทางการเกษตรในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจผ่านการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต ด้านสิ่งแวดล้อมผ่านการลดการใช้สารเคมีและการอนุรักษ์ทรัพยากร และด้านสังคมผ่านการเพิ่มคุณภาพชีวิตของเกษตรกร การจัดการธาตุอาหารแบบแม่นยำอาศัยหลักการ 4R ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนผ่านของเกษตรกรยุคใหม่สู่เกษตรแม่นยำต้องการการเตรียมความพร้อมในด้านความรู้ เทคโนโลยี ทุน และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างภาคเกษตรที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนสำหรับอนาคต มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) สนับสนุนกองทุนพัฒนาเกษตรแม่นยำ จัดตั้งกองทุนเฉพาะสำหรับการลงทุนเทคโนโลยีเกษตร และ 2) สนับสนุนศูนย์สาธิตเกษตรแม่นยำ จัดตั้งในพื้นที่เหมาะสมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และทดลองเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2568). เกษตรกรยุคใหม่ กับทักษะที่จำเป็นในเกษตรวิถีใหม่. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/363280>
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น YOUNG SMART FARMER. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี.
- กรมส่งเสริมการส่งออก. (2566). สถิติการส่งออกสินค้าเกษตรไทย ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพาณิชย์.

- กุสุมาภรณ์ สมพงษ์ และคณะ. (2563). Precision Farming เทคโนโลยีผสมผสานการเกษตรยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ 2563.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง (1 พฤศจิกายน 2565).
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1 (13 ตุลาคม 2561).
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2565). การศึกษาสถานการณ์แรงงานภาคเกษตรไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานการสำรวจแรงงานประเทศไทย ไตรมาส 4 ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุภัทร คำมุงคุณ. (2565). เกษตรแม่นยำ (บทความร้อยเรื่องเมืองไทย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สำนักวิชาการสถานีวิจัยกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา.
- Canola Council of CANADA. (2567). แนวทางการจัดการสารอาหารตามหลัก 4R. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.canolacouncil.org/canola-encyclopedia/4r-nutrient-stewardship-practices/>
- SDG MOVE Team. (2559). ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs). เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3 - 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุปและขอเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation) ระบุงค์สรุปที่สำคัญและขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุล ของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาศักยภาพคนสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น “ภิกขุทั้งหลายรูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ

เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาหาร” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงชื่อ - นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อ - นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีร์รักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงชื่อ - นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎีก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สองและตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S. et al., 2005)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณขวงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่).// เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสถาพร ปุณณนโท (เจ้าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม.// (เล่มที่ย่าง, เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ระดับวิทยานิพนธ์/สาขา.// ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
นายมนัส ภาควัฒ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริ่งจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpso.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ :

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/ (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีพ้อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็ก พัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตวรรษ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน^{1*}, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname^{1*}, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. .... (16 pt)

2. .... (16 pt)

3. .... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt).... ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt)

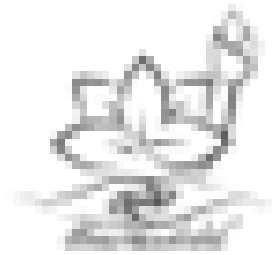
(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

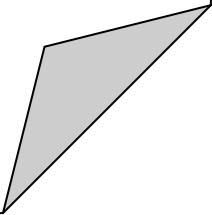
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบ่องค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน^{1*}, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname^{1*}, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

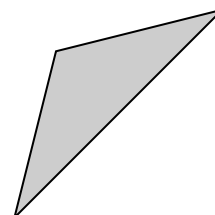
Abstract (18 pt)

...(16 pt)

Keywords: 3-5 words

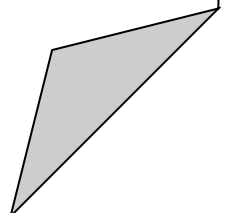

(16 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

